PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL Bahri, Süleyman
232 Resmli muntahabat-ı dedbiye
B33

2268

16/129

Bahri, Süleyman

رسملی
منتخبات ادبیه

منظوم و منثور

غلطه سرای لیسه‌سنجه قبول و مکاتب سلطانیه و اعدادیه پروغرامنه
توفیقاً ترتیب اولنمشدر

Resmli müntahabât-ı edebiye

منتخبلری

مکتب سلطانی و مکاتب اعدادیه معلملرندن
رأفت عونی

مکتب سلطانی معلملرندن
سلیمان بحری

کافهٔ حقوق محفوظدر

صاحب و ناشری : الیاس

درسعادت — قناعت مطبعه‌سی — ١٣٢٩

PL
232
B33

قناعت كتبخانه و مطبعه سی

بابعالی جاده سنده نومرو ۲۰

رسملی منتخبات ادبیه

شناسی

١٢٤٢—١٢٨٨

بزده ادبیاته ایلك بوی تکوینی نفخ ایدن ابراهیم شناسی مرحومدر . اسلافك متردد ، متحیر لسانی وجدانلره برخطاب هاتفی ، بر ادای سلیس ایله نثر وابلاغه واسطهٔ ترجمان اولەرق غرب ادبیاتیله تنمیه ایدن و بوکونکی ترقی‌یه بر اساس صمیمی ویرن شناسیدر ، مرحومك آثار منثوره‌سی اسکی قیود مسلسله و عتیقه‌دن مبرادر ؛ دنیله بیلیر . اشعاری ساده و صمیمیدر . مقایسه قابلسه شناسی ، عثمانلیلرك (مالرب) یدر .

سلطان عبدالمجید زماننده فتحی پاشا دلالتیله اوروپایه کوندریلەرك پارسده اولا ، علوم ریاضیه ومالیه تحصیل ایلمش و بعده لامارتین وارنست رەنان کبی ایکی بویوك ادیب وحکیمك مجلس انسیتنه داخل اولەرق تتبعات ادبیه‌سنی تعمیق ایلمشدر .

استانبوله عودتنده شناسی‌یی برغزته‌جی اولمق اوزره طانیورز : ١٢٧٦ تاریخنده آکاه افندی نامنده برذاتله (ترجمان احوال) ی صوکره جنتمکان سلطان عزیزك جلوسلری هنگامنده مملکتك سکوت ابکمیتنه خطاب ایدن (تصویر افکار) ی نشره باشلادی .

مملکتمزده ایلك تنقید ومحاکمه چیغرینی آچان شناسیدر . آثاری آز فقط ایفا ایتدیکی خدمت پك چوقدر .

ترجمان احوال ، تصویر افکار غزته‌لریله جریدهٔ عسکریه‌ده یازدیغی مقالات ، دیوانچه‌سی ، معالتأسف ناقص قالان لغتی شایان دقتدر .

مناجات

حق تعالی عظمت عالمنك پادشهی ؛
لامکاندر ؛ اولەماز دولتنك تختکهی .
خاصدر ذات الهیسنه ملك ازلی ؛
بی‌حدود آنده اولان کوکبهٔ لم‌یزلی .
اثر حکمتیدر یرله کوکك بنیادی ؛
طولو ، بوش جمله ید قدرتنك ایجادی .
عزت وشاننی تقدیس قیلار جمله ملك ؛
اکیلیر سجده ایدر پیش جلالنده فلك .
امری وجه اوزره یر ایلر کیجه کوندوز حرکت ؛
دکیشیر ، تازه‌لنیر موسم فیض وبرکت .
پرتو رحمتنك لمعه‌سیدر آیله کونش ؛
تاب خشمندن آلیر آلسه جهنم آتش .
شرر هیبت علویه‌سیدر ییلدیزلر ؛
اونلرك شعله‌سی کوك قبه‌سنی یالدیزلار .
کیمی ثابت ، کیمی سیار بتقدیر قدیر ؛
تکرینك وارلغنه هر بری برهان منیر .
وارلغن بیلمه نه‌حاجت کرهٔ عالم ایله ؟
یتر اثباتنه خلق ایتدیکی برزره بیله .
نشئهٔ شوق ایله آیاتنه طاپمق دیلرم ؛
آکلا وار خالقمه غیری نه‌یاپمق دیلرم !

ایدر عصیانمه کوکلمده ندامت غلبه ؛
نیله‌یم یوز بولامام یأس ایله عموم طلبه .
نه دیدم ؟ توبه‌لر اولسون ! بوده فعل شردر ؛
نیم عذرم کنهمدن ایکی قات بد تردر .
نور رحمت نه‌یه کولدرمیه روی سیهم ؟
تکرینك مغفرتندن ده بیوکمی کنهم ؟
بنی عفو ایلمکه فضل الهیسی یتر !
صانمه ــ حاشا ــ کرم نامتناهیسی بیتر .

جریدهٔ عسکریه

بر ملت ، که انسانیتك تنویر وتهذیبنه مأمور اولمق اعتقادنده بولنور ؛ افرادی دنیایه عسکرلك ایچون کلور ؛ وعسکرلك یولنده فدای جان ایدر .

ایشته بو دعوایی صورت تواترده اثباته کافی اوله‌جق ملت عثمانیه‌در ، که عوامندن هربری جنکاور وذاتاً عسکر اوغلی عسکر اولوب ، فضائل قهرمانی ایله مسلح وعقائد راسخه ایله موشح اولدقلری ایچون ، مظفریتك اسباب ظاهره‌سی اولان لوازم ومعارف حربیه‌لری مکمل اولدقجه ، کندیلرینه عالمك باشدن باشه عسکری دینیله‌بیلور ، که بوقضیه‌یی دوست ودشمن اعترافه مجبوردر .

بو مجاهد ملته عسکرلك صفتی اجدادی اولان قهرمانلردن

موزوندرکه دست عدالتله سل ایتدکلری سیف سایه‌سنده توسیع ملك ایلدکلری مثللو ، لمعهٔ شمشیرلری براقیلمه پرتو بخش اولمه‌دن اول آوازهٔ شهرت غالبیتلری منتشر اولدقجه « سمعنا واطعنا » جوابیله تلقی اولونوردی . بونلره ایسه مزیت عسکریه میدانی دینیلن معرکه‌لرده آل عثمان پادشاهلری بیننده (عشرهٔ مبشره) اطلاقنه شایسته اولان عثمان غازیدن سلیمان قانونی‌یه قدر لجین ملوك ایله مراد رابع کبی جهانکیر رفیق جهاد اولورلردی ، که سفرلرده عسکرلکك بالجمله متاعبنه اشتراك ایتدکلری جهتله عنوان سلطنتلری نسبتنده شان مظفریت اغتنام ایتمشلردر .

اجدادمزك مآثر همتلرندن بزه باقی قلان ملك ، آوروپا و آسیا قطعه‌لرینك ملتقای حدودنده وربع مسکونك اك کوزل جهتنده بر دولت واسعه تشکیل ایدرکه تأسیسی شرفی آنلره عائد ایسه ملل اجنبیه‌نك کمال انتظامی وقتنده محافظه‌سی شانی دخی بزه راجع اولمق لازم کلور .

بویله بر وظیفهٔ مقدسه‌یی جمله‌دن اول ایفایه مأمور اولان هیأت مسلحه حقنده هرنه‌قدر اهتمام اولونسه شایاندر . بناءعلیه دولتجه نظام عسکرینك تأسیسندن برو اصوللرینك باشلیجه تعدیلاتنه موفق اولنه‌رق تنسیقات عسکریه نامنی آلمش . وبونك اوزرینه کلی وجزئی تفرعاتنك اکمالنه اعتنا اولنمقده بولنمش اولدیغی کبی ، بو دفعه دخی خیلی زمانلردر احداثی متصور (جریدهٔ عسکریه) میدانه چیقه‌رق ، عصر همایون پادشاهیده ظهور ایدن آثاره برلاحقهٔ جدیده اولمشدر .

*
* *

بر پارچه [تصویر افکاردن]

کائناتی یارادان حضرت حق عزوجل
کیم آنك وحدتیدر مبدأ فیاض ازل ،
پادشاهانك اودر پادشه لم‌یزلی
سلطنت سورمه‌ده‌در کندیلکندن ازلی.
دولت خاصی بقا اوزره اولمش بنیاد ؛
اویله دولت که آنك حکمنه اولمش منقاد !
ذات اعلاسی وجود وعدمك صاحبیدر ؛
اهل انفاسه حیات واجلك واهبیدر.
ظلماتك آره‌سندن چیقارر نور لطیف ؛
دخی انوارك ایچنده یارادیر ظل کثیف
فیض لطفی دل صافه ایریشور ایلر اثر
جسم شفافك ایچندن نته کیم نور کچر

استانبول سوقاقلرینك تنویر وتطهیری

ماسوی شائبه‌سندن دلی تطهیره چالش
پرتو حکمت وعرفان ایله تنویره آلش

بیتنك معناسنی قلبدن بدن وبدندن تا مسکن ومدن جهتلرینه قدر تأویل ایتمك ، خیر ایچونسه نه‌دن جائز اولمسون ؟

فی الحقیقه بو اصول تعمیم اولوندیغی حالده، کیجه‌یه مخصوص برطاقم محذورات زائل و برخیلی محسنات حاصل اولور، که بحثه شایان اولانلری تعداد اولونور:

اولاً، مرامل‌رینک اجراسنی قرانلقه آلیقویمقدن بشقه فرصت بولمین اشخاص متضرردن قوۀ ضابطه‌یه تقرب ویا تصادفلرنده خیال کبی، کوزدن نهان اولانلری اله کچیرمك ایچون حکومتجه سهولت پیدا اولمیدر.

ثانیاً، اهالی بربرینه کیتمك واصناف دکان کشاد ایتمك کبی، هم زیارت، هم تجارت ماده‌لرینك تزاید بولمیدر.

ثالثاً، فنار طاشیمق زحمت ومصارفندن هرکسك خلاص اولمیدر.

رابعاً سوقاقلرده فوق‌العاده بر حال ظهورنده ضابطه واهالیجه بردن بره ایشیغك وجودینه لزوم ترتب ایدر ایسه تدارکیچون برطاقم تکلفات و وقت ضایع ایتمك کبی محذوراتك اندفاع بولمیدر.

خامساً، سوقاقلرده کزینلر حقنده اهالیجه برشبهه واقع اولسه قولایلقله برطرف اولمیدر.

سادساً، شهرده سوقاقلرك شهر آیین کیجه‌لرینك شناکنه یقین بر لطافت بولمیدر.

سوقاقلرده آیدینلق اولدیغنی کیم ایسته‌مز؟ مکر کیجه قرانلقدن استفاده ایلیان اهل فساد اوله!...

خلقك روشنیٔ اذهاننه کیم قائل اولماز؟ وار سه عقول مظلمه‌در که آنجق آخرك جهلی قرانلیسنده پرتویاب اقبال اولور؛ نه کیم بیلدیز بوجکنك لمعانی ظلمت لیله منحصردر.

شهرمز برپای تخت در، که یالکز باشنه بر دولت ده کل. وآکا

مالك اولانلر ایسه ـ بر صاحب خروجك قولنجه ـ جهانه حكم ایتمكه مقتدر اوله‌بیلور .

اویله بردارالملك كه ، زمانمزده آسیانك عقل پیرانه‌سی ، اوروپانك بكر فكریله ازدواج ایتمك ایچون بر حجله‌گاه اولمشدر .

لطافت طبیعیه‌سنی بر طبع شاعرانه وصف ایتمك ایستسه شویله خیال ایتمزمی :

(استانبول بلده‌سی اوروپانك كنار ساحلنده آسیایه قارشو قورولمش بر مالكهٔ دریادر ، كه مانندی زیر افلاكده مرئی اولماز ؛ الا كه آیینهٔ آبداری اولان صفحهٔ خلیجنده منعكس صورت بیقراریدر . آوازهٔ جهانگیری اوزاقدن ایشیدنلره بر مرتبهٔ خوش كلور ، كه منظرهٔ دلكشاسنی یقیندن تماشا ایتمكه قولاقدن عاشق اولماق محال مطلقدر ؛ حسرة الملل عنوانته مظهریتی نابجامیدر ؟)

بویله بر شهر شهیر ، نه‌قدر تحصین وتطهیر ونه قدر تزیین وتنویر اولونسه شایسته‌در .

تنویرینه رأی حكومتله مباشرت اولوندی ؛ بو بر بشارتدر ، كه سوقاقلرینك تطهیری دخی اولكندن زیاده اطراد اوزره اجرا اولونمق زمانك تقربنه اشارتدر .

ضیا پاشا

۱۲۴۱—۱۲۶۹

ضیا پاشا ؛ انقلاب ادبی وسیاسیمزك اڭ مهم عامللرندن بریدر .

کنج یاشنده عربی وفارسی ، فرانسزجه‌یی تحصیل ایتمش ، مساعده‌کار بر حیات مأموریتده اوقات خالیه‌سنی تدقیق و تتبعله کچیرمشدر . والی صفتیله تبعید ایدیلدیکی اطنه‌ده وفات ایدن بو ادیبك آثار منثوره‌سی صافیت و ساده‌کی اسلوب ایله تمیز ایدر ؛ اشعاری عمومیتله اسلوب قدیمك شوائبندن ، مجهولیت غریبه‌سندن خالی دکلدر . بالخصوص مقتدر بر ناظمدر . متصوفانه سوز سویله‌مکه مراقلیدر .

ضیا پاشا سیاسی اثرلرنده پك سودیکی روسونك برحرارتلی تلمیذ تقدیر کاری کورینور : اونك کبی حریت‌پرور وحقوق بشریه مدافعلکیله شهرتنك اڭ رصین اساسنی تشکیل ایتمشدر .

آثاری میاننده : ژان‌ژاق روسونك (ئه‌میل) ترجمه‌سنی ، لوندره‌ده ایکن یازدیغی مقالاتی ، مؤثر ونکته‌دار براثرهجائی اولان ظفرنامه وترکیب وترجیع بندلرینی ذکر ایده‌لم .

حقوق ومحاکم

هر انسانك بولندیغی حال نسبتنده مستحق اولدیغی بعض عائداتی اولور ، که لسانمزده حقوق تسمیه قلنور . هرکسك حقوقی کندنجه بالطبع واقوام متمدنه بیننده بالالتزام متقدسدر . برانسانکه حقوقِ مقدسه‌سنی استفاده‌دن عاجز ومحرومدر ؛ اسیر ومظلومدر . عالمده نه‌قدر هیأت مدنیه ظهوره کلمش ونه‌قدر حکومت تشکل ایتمش ایسه جمله‌سی بوحقوقك محافظه‌سی داعیه‌سیله باشلایوب ، صوکرادن سوء استعمالات ایله محو ومنقرض اولمشلردر . چونکه ، برشخص نه‌قدر جری وبهادر اولسه حقوقنی ابنای جنسنك اغراضندن وقایه‌یه کفایت ایده‌میه‌جکندن و ایکی شخص متعارضینك هر بریسی قوهٔ ادراکیه‌سی نسبتنجه ادعاسنده کندیسنی حقلی کوره‌رك حقوقنی محافظه‌یه چالیشه‌جغندن هر قوت منفرده‌یه غالب اوله‌جق و امر و حکمی طرفین متنازعینه جبراً قناعت ویره‌جك بر قوت غالبه وحاکمه ایقاعنه لزوم کورینه‌رك وجمعیتك هر فردی اجزای تعیشندن بر مقدارینی ترك وفدا ایده‌رك شو حکومتلر میدانه کلمشدر . دولتلر دخی بو مقصد اساسی‌یی بیلدکارندن محافظهٔ حقوق رعایایه کافل اوله‌جق قوانین ونظامات تنظیم وقوانین ونظاماتی کماینبغی اجرا ایده‌جك محکمه‌لر تشکیل ایتمشلردر . شمدی‌یه قدر یر یوزینه کلوب ، کیتمش اولان اقوامدن تاریخلری مضبوط اولانلرك بومقصد اوزرینه حصوله کتیردکلری آثار برر برر معرض امعان وتحقیقه چکلدکده کوریلور ، که هرقومك وقایهٔ حقوقی ایچون تنظیم اولنان قوانین ونظامات ایکی صنفه منقسمدر ؛ برنظامی

بالکز معاملات دنیویه ومخالطت ومعاشرت بشریه‌یه متعلق اوله‌رق قطعیاً روحانیته طوقونماز . حکمای یونانیه‌نك وروما جمهوریتك یابدقلری قانونلر کبی ، که بونلرك واضع ومؤسسلری انسان ، وانسان ایسه مألوف نقصان اولدق حیثیتیله هرقانون نهایت برقاچ یوز سنه دوام ایده‌بیله‌رك عاقبت احتیاجات عصریه‌یه تطبیق واکمال داعیه‌لریله بوزولمش وآنلرك بوزلمسی قومك فساد اخلاقی ، وقومك فساد اخلاق دخی هیأت مدنیه‌نك تشتت واضمحلالنی مؤدی اولمشدر .

دیکر صنفی دخی قوانین شرعیه‌در ؛ بوده ایکی دورلو اوله‌رق برقسمی صرف امور روحانیه‌یه تعلق ایدر ؛ معاملات دنیویه‌جه بیان حدود ایتمز . و قسم آخری اول درجه محصور و مقصوردر ، که یالکز یاپیلدیغی عصر وقومك حاجاتنه کفایت ایده‌بیلوب ، الجاآت وتجددات زمانیه اوزرینه توسیع واستعمالی خارج امکاندر . بوجهتله انبیای سلفك امتدن کلن عقلا وارکان ملت معاملات دنیویه ایچون مجدداً قانونلر یاپمغه محتاج ومجبور اولمشلر ، وبوقانونلر دخی تبدلاتدن مصون اولمامغله دورلو انواع وشکله کیره‌رك حال مقدسیتده قالمشلردر.

بونلرك ایچنده برده شریعت احمدیه کوریلورکه امور دنیویه واخرویه‌یی بردائرۀ مقدسیتده جمع وتألیف ایتمکله ، حین تأسیسندن بوآنه قدر بیك ایکی یوز بوقدر سنه مرور ایتدیکی حالده شائبۀ تغیردن مصون اولمشدر .

بزده فرقۀ ناجیۀ اسلامیه‌دن اولدیغمز حالده ، شو بحثده حقیقت حالی اظهار ایچون بیطرف اوله‌رق سویلرزکه شو عصره کلنجه‌یه دکین مضبوط تواریخ اولان قوانین ونظاماتك جمله‌سی عرصۀ امتحان وتدقیقه قونلسون ! وانسانیت وحقانیت خاطریچون بیطرفانه ومنصفانه

هر بری حادثهٔ امعاندن کچرلسون ! هر هانکی اقلیمده ونصل عادات واخلاقده بولنورسه بولنسون ، انسانك عقلاً و طبعاً وحکمةً مدار امنیت حقوقی اولمق ایچون شریعت اسلامیه‌دن دها اوسع واعدل واحکم برقانون بولنمق قابلمیدر ، دکلمیدر ظاهر اولور .

ایشته قرآن کریمك جلدی میدانده‌در . حاوی اولدیغی آیات کریمه‌یه نظر اولنسون ! احکام سیاسیه‌یه تعلق ایدر آیات محکمات ربع قرآنه مساوی بر راده‌ده اولدیغی و معاملاته متعلق مسائلده مأخذ اجتهاد اولان احادیث صحیحهٔ نبویه دخی بو آیات قرآنیه احکامی دائره‌سندن ذرتما خارج اولمدیغی حالده ائمهٔ عظام وفقهای کرامك استنباط واجتهاد ایتدکلری مسائلی حامل اولان کتب موجودهٔ اسلامیه اوروپانك دائرهٔ مدنیته دخولندن بری اعانهٔ مطبوعات ایله عرصهٔ حصوله کتیردیکی آثار علمیه‌یه مقابله ایده‌جك درجه کثرت ووسعتده اولدیغی تبین ایدر . وهرنه‌قدر باب اجتهاد مسدود ایسه‌ده مسائل معاملاتده تغیر ازمان ایله تبدل احکام یعنی شرع اسلامك مبنی علیهی اولان عدل وحقانیت اوزره توسیع فتاوی قضیه‌سی اصول فقهدن اولدیغی وجهان طوردقجه ونوع بشرك مستعد اولدیغی ترقیات ایلرولدکجه مسائل معاملاتك توسیع و تزییدی یولی آچیق طوردیغی جهتله بیك ایکی یوز بوقدر سنه‌دن برو احکام اساسیه‌سندن هیچ برینه برتغیر عارض اولمقسزین هردیار واقلیمده مرغوب ومعتبر وانك احکامیله عامل اولان هرقوم محافظهٔ حقوق مقدسه‌سنه مظهر اولمشدر . بوده محل استغراب دکلدر ؛ چونکه شریعت اسلامیه قوانین سالفه‌دن ایکی صنف ناقصك دخی نقصانلرینی جامع ومکمل اولدقدن فضله هر برمسئلهٔ بشریه‌نك مأخذی قرآن کریم وقرآن کریم ایسه عقیدهٔ

اسلامیه اوزره کلام رب رحیم اولمغله بالواسطه هر بر امر شرعی ، امر مخصوص الهی حکمنده رنك مقدسیت آلمش وفقه دنیلن فن جلیل ، عصر نبویدن بش آلتی یوز سنه‌لر مرورینه قدر عرب وعجم واندلسده سرنمای ظهور اولان علمای اسلامیه‌نك تلاحق افکار وتتابع آثاریله تدقیق وتوسیع وتدوین اولنمشدر . عجبا علوم سیاسیه ایچون بو قدر دقت ، بوقدر اهتمام هانکی عصرده ، هانکی قومده کورولدی ؟ شو عصر اخیرده حقوقه دائر فنونی اك زیاده توسیع ایدن فرانسزلر ایکن ، فرانسه‌نك وجوده کتیره‌بیلدیکی قوانین موقع تطبیقه قونلسون ! ظاهر اولور ، که مسائل سیاسیه‌دده شریعت اسلامیه‌نك مقلد ومشروحیدر . [قودناپولیون] ، [قودسیویل] دینیلن نظامات سیاسیه‌نك اکثری ناپولیونك مصری استیلاسنده الده کچیردیکی کتب فقهیه ایله اندلسدن آلنان کتابلرك ترجمه وخلاصه‌لرندن بشقه برشی دکللردر .

ترکیب بندندن

ای قدرتکه اولمیان آغاز وتناهی !
ممکن دکل اوصافکی ادراك کماهی .
هر نسنه قیلر وارلغکه حسن شهادت ؛
هر ذره ایدر وحدتنه عرض کواهی .
حکمك قیلار اظهار بو آثار ایله مهری ؛
امرك ایدر ابراز بو انوار ایله ماهی .

دلسیر بساط نعمك مرغ هوایی؛
سیراب ذلال کرمکدر صوده ماهی .
ظالملری عدلك نه زمان خاك ایده‌جکدر ؟
مظلوملرك چیقمه‌ده‌در کوکاره آهی !
امرك که اوله موجب خیر وشر افعال !
یارب نه‌ایچوندر بو اوامر ، بو نواهی ؟
سندندر الهی ینه بومکرو بوفتنه
بومکرو بوفتنه ینه سندندر آلهی !
« کفتی بکن وباز زنی سنك ملامت »
« دست من ودامان تو در روز قیامت »

*
* *

برقطره ایچن چشمهٔ پرخون فنادن
باشن آله‌ماز بر دخی باران بلادن .
آسوده اوله‌م دیرسه‌ك اکر کلمه جهانه
میدانه دوشن قورتیله‌ماز سنك قضادن !
ثابت قدم اول مرکز مأمون رضاده
وارسته اولوب دائرهٔ خوف ورجادن !
طورسون کف حکمکده ترازوی عدالت
خوفك وار ایسه محکمهٔ روز جزادن !
هرکیم که آرار بوی وفا طبع بشرده
بکزر آکا کیم دولت اومار ظل همادن !
بی‌بخت اولانك باغنه بر قطره‌سی دوشمز
باران یرینه در وکهر یاغسه سمادن .

ارباب کمالی چکه‌مز ناقص اولانلر
رنجیده اولور دیدهٔ خفاش ضیادن .
هر عاقله بر درد بو عالمده مقرر
راحت یشامش وارمی گروه عقلادن ؟
حل ایتمدیلر بو لغزك سرینی کیمسه
بیلك قوبه کچدی حکمادن ، فضلادن !
قیل صنعت استادی تحیرله تماشا
دە اوزمه اگر عارف ایسه‌ك چون وچرادن !
« ادراك معالی بو کوچوك عقله کیرمز »
« زیرا بو ترازو اوقدر ثقلتی چکمز »

دهرك نه صفا وار عجبا سیم وزرنده ؟
انسان براقیر هپسنی حین سفرنده !
بورنك وفا وارمی نظر قیل شو سپهرك
نه لیل ونهارنده ، نه شمس وقمرنده !
حر اولمق اگر ایستر ایسه‌ك اولمه جهانك
ذوقنده ، صفاسنده ، غمنده ، کدرنده !
خیر اولمه اگر صدر جهان اولسه‌ده بالغرض
هر کیمکه خساست اوله عرق وگهرنده .
ییلدیز آرایوب گوگده نیجه طرفه منجم
غفلت ایله گوزمز قویوبی رهگذرنده .

آنلرکه ویرر لاف ایله دنیایه نظامات
بیك درلو تسیب بولونور خانه‌لرنده !
آیینه‌سی ایشدر کشینك لافه باقامز
شخصك کورینور رتبهٔ عقلی اثرنده ،
بن هر نه‌قدر کوردم ایسه بعض مضرات
ثابت قدمم ینه بو رأیك اوزرنده :
« انسانه صداقت یاقیشور کورسه‌ده اکراه »
« یاردمجیسیدر دوغریلرك حضرت الله »

*
* *

اقبال ایچون احبابی سعایت یکی چیقدی
بیلمز ایدك اول بو روایت یکی چیقدی !
سرقت چوغالوب لفظ صداقت موده‌لندی
ناموس تمام اولدی ، حمیت یکی چیقدی !
حق سویلین اول دخی منفور ایدی کرچه
خائنلره اماکه رعایت یکی چیقدی !
اوراق ایله اعلان اولنور جمله نظامات
الفاظ ایله ترفیه رعیت یکی چیقدی .
عاجز اولانك کتم اولونور حق صریحی
محمیلری هر یرده حمایت یکی چیقدی !
ملیتی نسیان ایده‌رك هر ایشمزده
افکار فرنکه تبعیت یکی چیقدی .
« ایواه بوبازیچه‌ده بزلرینه یاندق ! »
« زیرا که زیان اورته‌ده بیلمم نه قزاندق ! »

سعدالله پاشا

۱۲۵٤—۱۳۰٦

[شناسی - کمال] مکتبنك مهم ، مبجل سیمالرندن اولان سعدالله پاشا متعدد والیلکلرده بولونان اسعد مخلص پاشا صلبندن بیك ایکی یوز اللی درتده ارضرومده تولد ایتمشدر . دارالمعارفده تحصیل ایتدکدن صوکره باب عالی ترجمه اوطه‌سنه دخولیله باشلایان خدمتی ، دوائر دولتك مهم ومغلق لسان رسمیسنده شایان دقت بر انقلاب حصوله کتیرمشدر . مشار الیهك ، ادبیات عثمانیه‌یی شهراه حقیقی‌یه ایصال ایتدیکی خدمت قدری وطنك اقبالنه بذل همت ایلیسی قلب ملتده ابدی براحترام براقمشدر .

سعدالله پاشایی اوچ بویوك صفتله متصف کوریورز : عالم ، سیاسی ، ادیب .

معارفه ایتدیکی خدمت ، آثارندن زیاده اجراآت وفعلیاتده تجلی ایدر . شورای دولت معارف دائره‌سنده بولندیغی صره‌ده استاد اکرم ورفقای محترمه‌سیله قلمه آلدیغی معارف نظامنامه‌سی خدمتك اك بویوك دلیلی ، معارف نظامنامه‌سنه یازدیغی منقح ، موجز اسباب موجبه مضبطه‌سی اقتدارینك اك مکمل نمونه‌سیدر .

معارف نظارتی مستشارلغنده ایکن جودت پاشا ایله برلکده مکاتب رشدیه وابتدائیه‌نك اصلاحنده کوستردیکی همت وفطانت پك بویوکدر .

متانت فکریه ، نزاهت بیانیه ایله ملتك تعالی و ترقیسنه وقف نفس ایده‌رك بر سعی متمادیله چالشمغه باشلایان سعدالله پاشا ، عبدالحمیدك نظر غیظنه قربانی اوله‌رق منفیاً وکویا تلطیفاً سفارتلرله وطندن اوزاقلاشدیرلمش ؛

بوحال ذاتاً پك حساس اولان معنوتنی خیرپالامش، ازمش اولدیغندن داءالوطنك پنچهٔ بی اماننده بویله محترم بر ذکا منتحراً افول ایدوب کیتمشدر.
اکثر آثاری نزیه بر اسلوب محصولیدر. فرانسزجه‌یه درجهٔ وقوفنه ترجمه لری شاهددر. منظوم افاداتنده، منثور آثارنده‌کی صمیمیت کورلمز. اشاغی‌یه نقلی ایتدیکمز پارچه‌لر قوهٔ قلمیه‌سنی اثباته کافیدر.

شارلوتنبورغ سرایی

کچن کون هوانك مساعده‌سندن استفاده ایله شهرك جوارنده بولونان [شارلوتنبورغ] سراینك باغچه‌سنه کتمشیدم. باغچه پك کوزل اولدیغی کبی ایچنده‌کی فره‌دریق ثالثك تربه‌سی دخی شایان تماشا اولمغله اوصافی تحریر قلنور. شویله که:

سرایه جبهه‌سندن نظر اولندقده ایکی طرفده بر دائره، اورته‌سنده عظمتلی برقله‌دن عبارت فرسوده رنك بر بنا کورینور. منظرهٔ بنا شاعرانه تشبیه اولنورسه ایکی جناحنی آچمش بر عقاب عظیم الهیکلِ پروازه مهیادر دینیله‌بیلیر.

اوکنده‌کی ساحه برروضهٔ بدیع المنظرکه فسحت عرض وطولنی احاطه‌ده مدنظر قاصر، لطافت انتظامنی تعریف وافاده‌ده قوهٔ متخلیهٔ ادبا عجزینی اعترافه هرزمان حاضردر.

هله طرح زمرد فامی استاد صنعتك نفایس طبیعتی تقلیدده کمالنه برنشانه، هرسطح شکوفه‌زاری آرایش بهاردن برنمونهٔ بی‌بهادر؛ یوللرینك حوالی واطرافی اشجار لطیفه ایله مزیندرکه هرشاخ نظارتِ

وایه‌سی تاز شعاع آفتابه بر کوزل شانه ، سایه‌سی ایسه آلتنده کزنلرك حیاتنه سرمایه‌در .

بو اجمالك تفصیلی ادیب مرحوم کامل پاشانك قلیپسو جزیره‌سنه [١] دائر تعریفات بلیغانه‌سی مفید در .

بو باغده وار غریب بر حالت
شایسته اکا دینلسه جنت

نصل جنت دینیلمسون ؟ ساحه‌سندن احوال عقبائی آندیر بر عالمه کیریلور ؛ بو تماشادن صوکره صفای جنت سوریلور . شویله که : بو روضهٔ وسیع الانحانك بر کوشه‌سنده شمدیکی ایمپراطورك پدری فره‌دریقك وزوجه‌سنك تربه‌سی موجوددر . باغچه‌نك صاپا بر جهتندن اوزون بر یول ایله اورایه کیدیلور . بو یولك اطرافنده سرو کبی حزن آلتدیره‌جق اغاجلر دیکیلیدر . مبتداسندن منتهاسنه طوغری باقیلنجه بر صراط مستقیم ، که ظلام ظلال اشجاریله منظره‌سی غایت مهیب وموحش و تأثیر ریاح ایله آغاجلرك تصادمندن حاصل اولان ایکلتی زیاده حزین ومدهشدر .

زوار بو یولك اورته‌سنده سنوحات اخرویه ایله متأثر الجنان اولور که دوزدن بر مغاره دلیکی کبی مشهود اولان تربه قپوسنی مدخل عالم آخرت ظن ایتمکه باشلار ؛ تقرب ایتدکجه توحش ایدر . قپودن ایچری کیردیکنده بش اون باصاماقلی چفته نردبان ایله بر حجره‌یه داخل اولور که قپوسنك نجره‌لری مائی جاملرله یاپلمش اولدیغندن ، عکس ایدن ضیا ، ظلمتی آکدیرر . و بوشبه ظلمت ایچنده صاغده فره‌دریقك ، صولده زوجه‌سنك مزاری کورونور .

[١] کامل پاشانك تلماق ترجمه‌سندن

بو تماشا «کل نفس ذائقة الموت» تنبیهیله رعشهٔ قلبی اویله تزیید ایدرکه زائر ، حال وجده مستغرق اوله‌رق ، یارب ! دلالت عزرائیله حاجت قالمقسزین کندی آیاغمله بارکاهکه کلدم ؛ دیه‌رك :

محتاج عفو وصفحم الهی عنایت ایت !
بو مجرمی عذاب الیمدن صیانت ایت !

مناجاتیله مشغول دغدغهٔ بود ونبود ایکن پرده دکیشور ؛ یعنی حجرهٔ ظلمانیدن یاننده‌کی حجرهٔ نورانی‌یه کیریلوب ، قورقولی رؤیانك اورادە تعبیری اکلاشیلور ؛ ایکنجی حجره‌ده صاحب مزارلرك مرمر فراش اوزرینه یاتمش ومرمردن یاپلمش مجسم صورتلری موجوددرکه ، حالت ارتحاللرینی مشعردر . سنکتراشك مهارت صنعتی طوغریسی جالب تقدیردر .

بو ایکی هیکل میت نما ، یان یانه اوله‌رق متوجه اولدقلری جهتده تجلیات الهیه‌دن کتابهٔ رسم عیسی تحت عرشده قاعداً متجلی ، فیوضاتیله جنازه‌لر کویا متسلی‌در . بیچاره فره‌دریق ، البسهٔ حکمداریسیله ملبس اولدیغی حالده بلنه قدر کفنه صارلمشدر ؛ سیماسندن زمان حکومتنده بویوك ناپولیونك پروسیایی استیلاسی وزوجه‌سنك کنج یاشنده ارتحالی تأثراتی وحیاتنده جملهٔ هوساتندن اولان عالی سرایلر وکوزل باغچه‌لر ایچنده مألوف ناز نعیم ایکن قره طوپراغی مسکن اتخاذی تأسفاتی محسوسدر .

عالی سرایه صیغماز ایکن جسم حشمتی
تابوت قبر ، شمدی سریر اقامتی
سیر ایله قبر ورسم فره‌دریقی عبرت آل
نولسه‌ك بودر جهانده حیاتك نهایتی

زوجه‌سی ایسه اوموزلرینه قدر بركفنه صارلمش ؛ وجودی زیر كفنده فلكك بو انصافسزلغنه تترر كبی كورینور .

احوال آخرتی تصورده نمونه‌گاه اولان بو تربه‌دن چیقلدیغی كبی یوقاریده وصفنی ایتدیكم باغده كزیلور ؛ صانكه قبردن چیقلمشده جنته كیریلور . آرتق سوزی بوراده كسه‌یم ؛ زیرا مشاهده‌ده‌كی تأثر تعریفده تجسم ایتمكه باشلادی ؛ سنوحات انشائیه . تأثرات قلبیه‌یه منقلب اولدی .

اون دوقوزنجی عصر

ایریشدی اوج كماله نور ادراكات ،
یتشدی رتبهٔ امكانه قسم ممتنعات ؛
بسائط اولدی مركب ، مركب اولدی بسیط ؛
بداهت اولدی تجاربله خیلی مجهولات .
مجاز اولدی حقیقت ، حقیقت اولدی مجاز ؛
ییقلدی بلكه اساسندن اسكی معلومات .
مباحث فلك وعرض وحكمت وكیمیا ،
دكل وساوس اذهان.وهم وتمثیلات .
مسائل نظریه تجاربْ اولدی سند
ایریشدی حدیقنه فصول ظنیات .
عقول زاهره صاعد فضای اجرامه
قوای جاذبه قانونی پایهٔ مرقات ،

نفوس فاکره نازل قعارهٔ ارضه
دلیلی مبحث تکوین دفاین طبقات ؛
هوا وبرق وضیا وبخار ومقناطیس
یدتصرف انسانده عنصر حرکات .
ضیا خیالاً ایکن شیمدی بالفعل ساعی ،
ظلال زائل ایکن شیمدی زیور مرأت .
صدا حساب مسافاتده مخبر صادق
بخار ظلمتی تنویرده ابدع آیات
جهات اربعه‌یه برق ناقل اخبار .
بخار ؛ بحر وبر اوستنده حضر نقلیات .
تفاخر ایلسونمی بوعصر اعصاره
قیصالتدی بعد مکان وزمانی مخترعات .
نه قالدی چشمهٔ حیوان ، نه‌داروی سهراب
نه قالدی نسخهٔ افسون ، نه‌حکم طلسمیات .
نه قالدی سعد طوالع ، نه قالدی نحس قران
نه‌قالدی رمل وکهانت ، نه قالدی جفریات .
نه‌وار هماده سعادت ، نه‌وار شئامت بوم
مقید اصل اراداته جمله مجعولات .
نه‌اطلس عالمی حامل ، نه زهره فاعل کل
دکل عقول فلاطون اصول تکوینات .
نه‌قالدی ظن تناسخ ، نه‌قالدی نار مجوس
دکل عقوله اقانیم قبلهٔ حاجات .
اساس حکمت عصر اولدی ؛ وحدت باری !

تعمیم ایلدی اصل الاصول معتقدات .
بولور کیدز جهت وحدتن عموم ملل
وجود وحدتی مثبت اولونجه معقولات .
حدود حق و وظائف معین وثابت
نه‌قالدی جبر وتغلب ، نه‌قالدی کیفیات .
حقوق شخص وتصرف مصون تعرضدن
ویرلدی عالم عمرانه باشقه تنسیقات .
نه‌عمرو زیدك اسیری ؛ نه‌زید عمروه ولی
مؤسس اس مساواته نص موضوعات .
منور ایلدی اذهانی انتشار جهان علوم
مکمل ایلدی نقصانی فیض مطبوعات .
مغارب اولدی دریغا مطالع عرفان
نه قالدی شهرت روم وعرب ، نه مصر ، هرات
زمان ، زمان ترقی ، جهان ، جهان علوم
اولورمی جهل ایله قابل بقای جمعیات ؟..

تعزیتنامه

آلدیغم قره خبر صاعقهٔ بلا کبی نازل اولدی . کوکلم ویران ، کوزلرمدن سرشك حسرت رواندر . جمله‌مز محبت اولاد اسیری‌یز . خصوصا پدر و والده‌نك بویله وقوعات جکر سوزده حاصل ایده‌جکلری تأثرات قلبیه‌یی ملاحظه ایتدکجه حزن والم برقات دها مشتد

اولمقده‌در . فلکك بویله ستملری چکیلمیر دردلردن دکلدر . لکن احکام قضایه رضادن بشقه چاره وارمیدر ؟ کیدنلری تعزیه ایله اوغراشانلر دخی بوعالمدن کیتمیه‌جکلرمی ؟ کیم حیاته مغرور اوله‌بیلیر ؟

بومسافرخانه‌یه مهمان اولانلرك کیمی ازکن ، کیمی کچ کیدر ؛ هرکیدن نوبتنی صاوار . مدت مسافرتك قصر ومدنده اهمیت یوقدر . مسأله عالم بقاده اوغرانیله‌جق طور حالتدر .

معصوم کیدنلر آرقه‌دن براقدقلرینی محزون ایدرلر ؛ اما غائلهٔ حساب وکتابدن مصون ونعم اخرویه ایله ابدی السرور اولورلر . بوجهت دوشونیلور ایسه قلب متسلی اولمغه باشلار .

وجناب حقك ، ادراکندن عاجز اولدیغمز حکم‌خفیه‌سنه عرض تسلیمیت ایدر . خدای متعال جمله‌مزه صبر جمیل احسان ایلسون . تطویل مقاله مجالم اولمدیغندن بوقدر یازه‌بیلدم .

برادرم ! رجا ایدرم ؛ حکمت الهیه‌یی تأمل ایله آتش قلبی تسکین ایدیکز .

۱۸۷۸ پارس اکسپوزیسیونی

اوروپا بر فسحتسرای عمران ، که شهرلری دکل قریه‌لری ، بلکه قیرلرده‌کی مزرعه‌لری بدیعة من بدایع الانساندر . وترا کب انتظامینك هرجزؤ فردی بوعالمی تماشایه کلن اهل شرفك تدرس واعتبارینه بحق شایاندر . ایشته (شهر شهیر پارس) بو اقلیم کمالك دارالملك احتشامی وسلطنت مدنیتك سلطان عالی مقامی دینمکله لایق

وتأسیسات وتعظیماتجه کوردیکم بلاد عظیمه‌نك جمله‌سنه فائقدر ؛ والحاصل سائر شهرلر ایله قیاس ، قیاس مع الفارقدر .

بشقه یرلرده نه کوزلسه شبهه یوق که پارسدن مقتبس وظرائف مصنوعاتدن هر نه بکنلسه صانی معترف ، که اورانك حسن طبیعت وایجادندن مختلسدر .

سرکی‌یه کلنجه : بو تشهیرکاه امتحان ، فرانسه‌نك علو کعبنه بر برهاندر . یالکز پارس شهرینه مخصوص اولان قسمنده‌کی بدایع آثار ، غبطه فرمای اقطار شهر تشعاردر .

سرکی اویله واسع ، که یالکز حولنی دور ایچون ساعتلر ایستر . محتویاتنی تماشایه ایسه برهفته دکل ، برآی کوچ کفایت ایدر . زوار برخطهٔ وسیع الانحاده سیاحت ایدرکبی خریطه ایله سیر ودور ایدرلر؛ خریطه‌سز کیدنلر ، شبهه‌سز دائرهٔ دور وتسلسله دوشرلر .

سرکینك (شان دومارس) ده‌کی موقعنی (سن) نهری ایکی‌یه تقسیم ایدر ؛ ایکی قسمك واسطهٔ اتصالی (آیانه) کوپریسی‌در . نهرك جانب یمیننده (طرو ــ قاده‌رو) سرایی وقارشیسنده سرکی ابنیه‌سی واقعدر . آره‌لرنده‌کی مسافه واسع اولوب، منتظم باغچه‌لر وهرمملکتك اصول معماریه‌سنه نمونه قصر وکاشانه‌لر وبعض صنایع مهمه‌یه مخصوص مفرز دائره‌لرله مزیندر . سرکینك اك بیوك قپوسی (طرو ــ قاده‌رو) سرایی جهتنده‌در . بو سرای ، قوس شکلنده سرکی‌یه ناظر بر بنای عالیدر . جنبیننده‌کی جناحلر کوزل دیرکلرله مزین اوله‌رق ، آثار عتیقهٔ صناعیه‌یه و وسطنده بولنان دائرهٔ وسیعه مکمل ومنتظم تیاترو رسمنده اوله‌رق ، عملیات موسیقی‌یه مخصوصدر ؛ یعنی برنجیسی (موزه) ایکنجیسی (قونسر) در .

طرو ـ قاده‌رونك اوكنده بربیوك سلسبیل واردر ، كه كناری فیل ، آرسلان ، كركدان ، قپلان كبی وحوشك یالدیزلی هیكللریله مزیندر . باغچه‌دن بوبنای عالی‌یه باقیلنجه ظن اولنوركه پرواز ایچزن ایكی قنادینی آچمش برقاره قوش ، كنار حوضدن حول تشهیركاهه نكاه ایدییور . وسطه‌كی دائره‌نك یانلرنده بلند قامت برر قله واردر، ایچنده ماكنه ایله متحرك نردبان ایله زروه‌سنه چیقیلوب اطراف سیر اولنور . بویوك قپودن كیرلدكدن وسرایك ایچندن كچلدكدن صوكره باغچه‌دن وآره یرده‌كی كوپریدن كذار ایدیله‌رك ، اصل سركی‌یه مواصلت اولنور .

باغچه‌نك قالیچهٔ اطلس كبی طرح چمنلرندن وهرطرحه تعبیه اولنان شكوفه ویاسمنلرندن وجابجا یاپلمش دلنشین نشیمنلرندن وطبیعته تقلید ایدیلان سنكسار وكهسارندن وبحیره وچشمه سارندن بحث ایده‌جك وبوساحهٔ جنت مثالك نقاط مختلفه‌سنده‌كی كاشانه‌لره چین وجاپون وعرب وعجم سازندكانك آهنك طرفه ادالرینی تعریف ایلیه‌جك اولسه‌م مكتوب دكل بركتاب اولور .

كوپری ایسه (پاركت) دوشنمش وتنته‌لی باغچه قناپه‌لریله تفریش اولنمش برصالوندر . اورادن مرمر اولوقدن آقار كبی مطنطن طاش ریختیملردن جریان ایدن (سن) نهری اوزرنده‌كی هنكامهٔ آمد شد سیر اولنور .

اصل سركی ابنیه‌سی آره‌لری سوقاقلرله بولونمش طولانی اقسام متعدده‌دن مركب وهرقسمی برصنف اشیایه مخصوصدر . برقاچ قدمه‌دن عبارت نردبان چیقلدیغی كبی اورته قپوسی اوكنده موضوع هیكل حریته تصادف اولنور ، دستنده عصا بر كرسی‌یه قاعددر . طرز

وطوری نقشه بو معنایی مخطردر « ای زوار هوشیار ! نظرربای حیرتك اولان بو نمونه‌گاه ترقیات بشری تماشا ایدرکن غافل اولمه که بوکمالات بتون حریت اثریدر . اقوام و ملل بوسایه‌ده قرین سعادتدر . حریت اولمینجه امنیت اولماز ؛ امنیت اولمینجه سعی اولماز ؛ سعی اولمایجه ثروت اولماز ؛ ثروت اولمایجه سعادت اولماز ! . . . .

ای سیاح صاحب اعتبار ! آکاه اول که بوراسی نظر اهل حقیقته کوره تشهیرگاه مصنوعات دکل بلکه دارالامتحان موضوعاتدر ؛ مشهودك اوله‌جق آثار نفیسه قانون حریته تابع ممالکك محصول ترقیاتیدر . مردودك اوله‌جق آثار خسیسه زنجیر اسارته مبتلا ممالکك مجعول تدنیاتیدر » .

نامق کمال

۱۲۵۶ — ۱۳۰۶

شناسی مرحومك اك فعال ، اك جانسپار رفقای مجددهسندن بریده نامق کمالدر . کمال اسکی دور ادبی ایله یکی دور آراسنده فوق المأمول دینیله بیله جك بر انفلاق ادبی کوسترمشدر . کمالك کندینه مخصوص ، عادتا تقلید ایدیله‌مز براسلوبی ، بر طرز بیانی ، برلسانی ، بر ادبیاتی واردر . بالخاصه اسلافنك قیود واعوجاجاتنی اك جسور ، اك لاقید بر ضربه ایله قیردرق ابداع ایتدیکی لسان ایله مملکتنك مسکین وحقیر سکوتنه ، آرتق چاره‌بیان قلبنه بر لرزهٔ حیات ویرمشدر .

فقط ، کمال ، سوق وقایعله خلقتنده‌کی فیض شاعریتی قوروتمش ، مع التأسف بر شاعر ، بر ادیب اولمقدن زیاده ملتنك آغیر وقابا زنجیرلریله ایکله‌ین بر اختلالجیسی حالنده قالمشدر .

کمال ، شاعر دکلدی ؛ ادیب دکلدی دیه‌یورز . اقتدار ادبیسنه جلال الدین خوارزمشاهی ، جزمیسی شاهددر ؛ یالکز ، کمالك قاتلی سیاست اولمشدر . نثرلرنده فوق العاده جلادت وحماست تجلی ایدر . آهنکدار اولمغله برابر متیندر . افکارنده حکم سوزن مبهمیت دکاسه‌ده کسکین بر ذکانك فقط هپ برنقطه‌یه متوجه ، محدود بردائره ایچنده جوال هیجانی قیمیلدار . خیالی عجمك ثقلت وعقامت غریبه‌سندن قوتاره‌مامشدر ؛ شعرلرنده بر سادکی ، برشدت وسلاست واردر .

بونك ایچوندرکه افکار عمومیه‌ده تعرض قبول اتمز بر حیثیت اشغال ایدن

کمال خصوصیت حساسیتنی نظر دقته آلمایانلرجه هرکون بر خطوه دها سقوط ایدییور و یاواش یاواش ملون • محتشم بر بالونك افول حزینی کوربایور •

اوت ، کمال بر تابوت السکینه ایدی ؛ اونی کایناتنك نشریله ، ابذال آثاریله آچاملیدی •

اتفاق

توفیق ایله اتفاق اشتقاقده نصل متفق ایسه حقیقتده دخی او صورتله متحددر ؛ دنیله بیلور •

کتب ادبیه‌ده مسطوردرکه بر حکیم ، فوائد اتفاقی ظاهرده کوسترمك ایچون یوز دکنك جمع ایدر •

یوز دانه‌سنی برر برر قیرار . صکره اللی دانه‌سنی دسته طرزنده باغلار؛ پهلوانلرك زور بازوسیله بیله قیرلسی محال اولور•

اوروپا حکماسندن عالم سیاستك عزرائیلی دینمکه شایان اولان مشهور (ماکیاودل) تغلبه اتفاقدن بیوك برمانع اولمدیغنی بیان ایچون « تفرقه پیدا ایدك . تا که حکمه مقتدر اوله‌سکز » قاعده‌سني تعیین ایتمشدر •

توفیقك اتفاقه توقفی تاریخ عالمك هانکی صحیفه‌سنه باقلسه بالبداهه مشهود اولور . مثلا دولت سلچوقیه‌نك متأخرین حکامی بتون اقربا وبرادر ایکن انفراددن استفاده واهمه‌سنه ذهاب ایله بربرلرندن ایرلدقلریچون پریشان ومضمحل اولدیلر . وطغرل بك ، آلپ ارسلان ، جلال‌الدین ملکشاه ، کبی هربری یالکنز باشنه بر دنیایه

مدار مفخرت اوله‌بیله‌جك اوچ بیوك پادشاهك همت جهانگیرانه‌سنه ، اوچ درت بیك سنه دنیایه حکم ایدن درت بش بیك دولتده نه قدر وزیر کلمش ایسه جمله‌سندن عالی طوتیلان نظام الملکك انتظام درایت فوق العاده‌سیله تشکل ایدن ووسعتجه اوروپانك عمومیتنه فائق اولان قوجه بر دولتی کوله‌لرینك ، خدمتکارلرینك پنجهٔ استیلاسنده براقدیلر .

حالبوکه اوکوله‌لرك ، اوخدمتکارلرك هر بری حدود ملکك برطرفندن طوپلانمش کلمش ایدی. فقط جمله‌سنك منفعتلری مشترك بولندی . وکندیلری ده بو اشتراك منفعتی ادراك ایده‌رك متفقانه چالشدیلر .

اوت ! قرابت افکار اولمدقجه جنسیت انسانیه دکل ، قرابت نسبیه‌نك بیله فائده‌سی کورلمز . بر کرده کندی دولتمزك تاریخنی دوشونه‌لم ! اوچ بیك کشیلك بر عشیرتك ، اوچ یوز سنه ظرفنده دنیانك اوچ بیوك قطعه‌سنی احاطه ایدرجه‌سنه بر قوجه سلطنت حالنه کیرمسنه الك بیوك سبب ، علاء الدین ایله سلطان اورخانك وظائف اخوتی ، لذائذ سلطنته ترجیح ایدرجه‌سنه اره‌لرنده ایتدکلری اتفاق دکلیدر ؟

اکر ایکی بایزیدك اواخر سلطنتنده کاه اضطراری وکاه اختیاری ظهوره کلان تفرقه‌لری دفع ایچون محمد اول وسلیم اول کبی ایکی بیوك مجدد پراذیلوبده ملتك اساس اتحادینی کاه ماء الحیاة عدالت کاه سیلابهٔ خون حمیتله احکامه موفقیت حاصل اولمامش اولسه ایدی ؛ دولت عثمانیه‌نك بقاسنه احتمال متصورمیدی ؟

لایقیله دوشونولسون ! بر خاندان ویا برقاچ آدمك اتفاق ویا اختلافندن بوقدر بیوك نتیجه‌لر میدانه کلنجه ، برقاچ قومك اتحاد وافتراقی نه تأثیر کوستریر ؟

امریقا جمهوری تعداد قابل اولهمیهجق درجهده اجناسدن وهر بری بربولده اداره اولنور حکومتلردن مرکب ایکن معارفلرینك اتفاق افکاری تولیده اودرجهده کافیدرکه ، او قوجه کشور ، بیاغی بر طوز معدنسه بکزهمشدر . ایچنده هرکیم دوشر و برقاچ سنه اوطوررسه بتون امریقالی اولوب کیدر .

دنیانك هریرنده متولد اولان طرفداران ترقی ومغدوران تغلبك وطن عمومیسی حکمنده اولان اسویچرهنك خلقی اوچ جنسهمنقسمدرلر. حتی اوچ لسان سویلرلر .

آنجق بربرینه مربوط طوغمش برادرلر کبی ، حقیقت حالده بروجود حکمندهدرلر .

(قوتی اتفاق حاصل ایدر) [۱] بو قاعده اوروپاده الك صکره تشکل ایتدیکیچون علمای سیاستك خلاصهٔ تجاربی صاییلان وحقیقت حالده کمالات مدنیهجه پك چوق جهتلرده مثال کوسترمکه شایان اولان ، بلجیقا حکومتنك شعاریدر .

عجبا بحث ایتدیکمز افکاری اقوام عثمانیه بیننده دخی اودرجهلره کتورمك قابلمیدر ؟ بزه قالورسه امکانسزلغنه دکل ، صعوبتنه بیله قولایلقله احتمال ویرمیز .

زیرا مادامکه بروطن خلقی یز . منافعمزده اولان اشتراکی اکلادیغمز کبی ، شوکرهٔ زمینه دائمی صورتده مستولی اولان طوفان حوادث ایچنده سفینهٔ نوحده بولنان مخلوقات کبی ، هر درلو انفعالات نفسانیهیی برطرفه براقهرق ، بربرمزه تقربه چالشمقدن بشقه چاره اولمدیغنیده ضروری ادراك ایدهرز . بز هرفرقهمز برهوایه دوشرده

[۱] union fait la force

هیجانه باشلارسه‌ق طبیعتیله سفینه‌ده صالانور . واوحالده تعاقب ورودی ضروری اولان امواج بلیاتك سرپندیسی طوقنور .

سربستیٔ افکار صدمه‌سیله هردرلو عقائد موجوده‌یی زیر وزبر ایتمکه چالیشان بعض حکما ـ دیه بیلورلرکه ـ وطن دنیلان خریطهٔ عالم اوزرنده بر غالبك رشحهٔ شمشیری ویا برکاتبك چکیدهٔ قلمیله چیزلمش برقاچ خطدن عبارت دکلمیدر ؟ بویله برامر موهومك تعیین حقیقتده نه حکمی اوله‌بیلور ؟

بزده دیرزکه : خیر ! وطنی تشکیل ایدن نه سیف غالب ، نه‌ده قلم کاتبدر .

وطن سکنه‌سنك اشتراك منافعیله تشکل ایدر ؛ بناءً علیه اولاد وطن ، والده‌سنی نصل محافظه ایدرسه ، اوده باعث وجودی اولان منافع مشترکه‌یی اوصورتله حمایه ایدر . خلقه فکر وطن واشتراك منافعی لایقیله اکلاتمق ایسه معارف نظامنامه‌سنده معین اولان مختلط مکتبلرك ظهورینه متوقفدر . اقوام مختلفه برمکتبدن چیقارلسون ، اوزمان هرنه‌یاپلسه آره‌لرینه اختلاف براقمق ناقابل اولور . نته‌کیم برقاچ فدان بربرینه صارلسون ؛ بیودکدن صکره آره‌لرینی آییرمق جمله‌سنی بردن کوکلرندن چیقارمقدن مشکل اولور .

استقبال

لایقیله دوشونلسون ؛ انسانك حیاتی یالکز استقبالدن عبارت دکلمیدر ؟

ماضی نه‌در ؟

بر موت ابدی !

حال نه‌در ؟

برنفس واپسين !

کرك فرد ايچون وكرك جمعيت ايچون ماضى مسعود ايمش، شانلى ايمش. بوكونه نه‌فائده‌سى كورولور؟ حال راحت ايمش، امين ايمش، يارينه نه‌لطفى قالور؟ يا سوابقمزك حقيقةً اك بويوك ملتلرك سرمايهٔ افتخار اوله‌بيله‌جك درجه‌لرده عالى اولان عظمت واقبالنيمى اونوتالم؟ يا زمانمزك بوتون عالم انسانيتى اسير اشتغال ايدن الجا آتينيمى دوشونميه‌لم؟

خير! يالکز شوراسنى‌ده اونوتميه‌لم: انسان اجدادينك كمال وعلويتيله افتخار ايدر؛ لكن اولادينى اجدادينه فائق ايتمكه چالشمازسه اخلاف نظرنده اسلافنك محصول عمرى اولديغنه لياقتسزلكنى كوسترمش اولور.

شونى‌ده دوشونه‌لم كه، آدم كوننك خوش كچمه‌سنى آرزو ايتمكده معذوردر. فقط همتنى اومقصده حصر ايدرسه نتيجه‌سنده ينه اومقصددن محروم قالير. دنياده برمسعود كون يوقدر كه سعادتى دوندن حاضر لانمش اولماسين. بوبداهتلر ميدانده ايكن انسانه كوره استقبالنك امنيتى ايسته‌مكدن بويوك برحق، سعادتى ارامقدن بويوك بروظيفه وارميدر؟

استقبال، كه ملتك نورديده‌سى، جمعيتك جكر پاره‌سى، مدنيتك خلاصهٔ اميدى، انسانك ممد حياتيدر؛ خلق ايچون انك سلامتنه چالشمامق اولادينى آجلقدن اولديرمك قبيلندن اولمازمى؟

انتسابيله مفتخر اولديغمز امتك تحديث مفاخرى يولنده سويله‌

رزکه بورالرجه اجدادمزك یاد معالیسی هر کسك وجداننده عقائد مقدسه قوتی بولمشدر. بوبر حس علویدرکه افکار عمومیه‌ده اشرافی تقلید وحاصل اولمش شهرتی وقایه، بویوکللکه غبطه کبی ذاتاً طبیعتده موجود ومکارم اخلاقه خادم اولان برطاقم سائقه‌لری بسلیور؛ وبناءً علیه استقبالمزك امینتنجه پك بویوك امیدلر ویرییور.

درونده متعیش بولوندیغمز دورك تحمید مأثری یولنده شوراسنی‌ده بیان ایده‌رزکه صبح صفای معرفت آفاق غربده بارقه فشان اولدقجه ضیاسی طبیعتیله بورالره دخی انعکاس ایلدیکندن خیلی زماندر برطاقم حقایق چاره‌سز کوزمزه چارپمغه باشلامشدر. بوبرسوق طبیعیدرکه اخلاق ملیه‌ده ترقی ایسته‌مك، حقیقت ارامق، ادراك نقصانه چالشمق کبی برچوق خواهشلری قوتلندیرییور. وبناءً علیه اوده استقبالمزك امینتنجه پك بیوك امیدلر ویرییور.

انجق شوراسنی‌ده کمال تأسفله علاوه‌یه مجبورزکه بز، دها تأمین استقبالك اهمیتی لایقیله ادراك ایده‌میورز؛ طریق ترقیده اولان اقوامك حالنی کوردك، کندی مسلکمزی‌ده بیلرز یا! اونلرده بزم کبی بردقیقه صکره یاشایه‌جغنی صحیحاً بیلمز؛ ونهایت یوزسنه‌دن زیاده یاشایه‌میه‌جغنی یقیناً بیلیر؛ بر موجود فانی ایکن دنیایه قازیق قاقه‌جق صورتده طاشدن یونتولمش وبلکه دمیردن دوکولمش سرایلرده اوطورمغه چالیشیورلر. بزده صرف کندیمزی دوشونه‌رك انجق بر سنه قابل بقا وهر دقیقه بر حادثه‌نك شرینه فدا اولان تخته‌چادرلری اختیار ایدییورز. اونلر بش یوز سنه صکره ماکنه‌لرینی اداره ایچون اقتضا ایدن کمورك شمدیدن تدارکنه چاره دوشونیورلر؛ بز بش کون صکره معده‌مزك حرکتی ایچون قطعی الوجوب اولان غدانك اسباب استحصالیه‌سنی بیله دوشونمیورز.

اونلر ، وطنلرینك هر جهتنده دمیریول یاپمغی حیات عدایدییورلر. بز یالکز پایتخت سلطنتك بر کوشه‌جکنده یاپیلان تراموایی غایت ثمات بیلیورز . اونلر اقتضا ایدرسه کندی قاریلرینی آچ براقیورلر چوجقلرینك فکرینی بسلیورلر. بز، دوکونده احبابه ضیافت ویرمه‌مك قورقوسیله چوجقلریمزی مکتبه باشلاتمیورزده نعمت معرفتدن محروم ایدیورز. مع مافیه ینه استقبالمز امیندر .

استقبالمز امیندر؛ چونکه دولتمزك بنیهٔ اصلیه‌سی. عدل الهینك خارجده ظهورندن عبارت اولدیغی ایچون ازلیت وابدیت لوازم ضروریه‌سندن اولان شریعت غرا ترکیب ایدییور .

استقبالمز امیندر؛ چونکه « قدتتغیرالاحکام بتبدل‌الازمان» قاعدهٔ فقهیه‌سی حکمنجه، عالمك هرجهتنده ظهور ایدن آثار ترقیاتی تلقی‌یه مأمور اولدیغمز ایچون بزه کوره ماضی‌یه عودت ویا حالده توقف جائز دکلدر .

حد ذاتنده دخی ماضی‌یه عودت ناصل قابل اولسون؛ هیچ معدومه یکیدن وجود ویریله بیلیرمی؛ حالده توقفه نه‌صورتله امکان تصور اولنه‌بیلسون؛ هیچ ساعتك رقاصی توقیف ایله عمر بشر یولندن قالیرمی ؟

استقبالمز امیندر ؛ چونکه خمیرهٔ وجودلری درت یوز کشیلك بر عشیرتدن شوقوجه خلافت اسلامیه‌یی تشکیل ایله درت بش یوز سنه قره‌ده، دکزده حاکم عالم کچینن ـ عثمانلی قهرمانلرینك خون شهادتیله یوغرولمش اولان ـ ابنای وطن هرزمان دنیانك اك برنجی عسکری اولدیغی حین‌حاجتده کوسترمکه وبولندقلری یرك هرطاشنی برجوهر جانه بدل ویرمکه حاضردر .

استقبالمز امیندر؛ چونکه فیاض قدرتك بویرلرده احسان ایتدیکی برکت جهتیله طوپراغی طوتسه‌ق التون اولور؛ کیم بر آرشین برقازسه التنده بیاغی بردفینه بولیور؛ اوچ بویوك قطعه‌نك، اوچ بویوك دکزك خزائن تجارتنه بوممکت کلید اولمشدر؛ محصولات زراعتمز اوروپا دستکاهلرینك ـ شمدی بلکه اون بیکده برینی بسله‌میور؛ فقط ـ ایلروده همان جمله‌سنی اداره‌یه مستعد در.

استقبالمز امیندر؛ چونکه کرك افرادی وکرك عمومی حکمت وسیاستده معلم عالم اولان کلدان و یونان وعرب و ترك دار الفنون معرفت، دولتسرای مدنیتی بوخاك فیاض اولمشدر. بزده او اعاظمك اولادی وبناءً علیه وارث استعدادی‌یز.

استقبالمز امیندر، چونکه اسلامیت وحدت کلمه‌یی امرایدر. جنسیت ولسان کبی عوارض دنیویه‌یی وسیلهٔ اختلاف ایتمکه قطعیاً مانعدر. بناءً علیه هردرلو موهوماته وجود ویره‌رك موجوداتی وهم ایچنده براقمغی برهان درایت عدایدن بعض متصلفلرك ظنی کبی بورالرده لازلق، ارناوودلق، کردلك، عربلق دواعیسنك ظهوری محال حکمنده‌در.

استقبالمز امیندر؛ چونکه شیمدیلك سرد ایتدیکمز مقدماتك استلزامیله ثابتدرکه مسلمانلر بو عالم ترقیده البته برکون کلمهٔ واحده اوزرینه اجتماع ایدجکدر. بوحالده مادام که قوتده، نسبتده، موقعك قابلیتنده، خلقك استعدادنده زمانمزك وطن مدنیتی اولان اوروپایه قربیتده، وحتی ثروتده، معرفتده بوراسی ممالك اسلامیه‌نك کافه‌سنه مقدمدر؛ بحث ایتدیکمز اجتماعك البته مرکزی بوراسی اولاجقدر.

استقبالمز امیندر؛ چونکه اسلام اولمایان وطنداشلرمزه دخی

خفی اولمادیغی اوزره کندیلرنده نه‌قدر حقوق مکتسبه وارسه جمله‌سی بودولتك یادکارعنایتیدر. جمله‌سی بودولتك ، بووطنك وجودیله‌قائمدر. حتی هر درلو عقایدی وجدان دائره‌سنده بیلوب‌ده غیره تجاوزدن بری اولدقجه صحابت ایتمك خصوصی‌که - حریت افکارك اك صحیح مقباسیدر قرون اخیره‌ده عثمانلیلرك ایجاد مروتی اولدیغنی بر صاحب وقوف انکار ایده‌مز. بر عصرده‌که مدنیت شرقیه‌نك موت مشخصی اولان تاتار بلیه‌سنك شدت مجوميله جیحون وفرات وسندوحزر آراسنده‌کی معموره‌لر هنوز تزلزلی ختام بولمامش اراضیٔ مستحسنه حالنده‌ایدی؛ برعصرده‌که نائرهٔ تعصبك معنای مجسمی اولان اهل‌صلیب داهیه‌سنك تعدیات جانسوزیله اناطولی طرفلری دها کمورندن دومانلر ، کولندن آتشلر صاچیلیر بریانغین یری شکلنده ایدی ؛

بر عصرده‌که : هرکسك کوکلنده غیرك اعتقادینه خصومت ، کندی اعتقادینه محبتدن یوز بیك قات زیاده قوت بولمش ، سیف تعدی چکلمش ، آتش ظلم آلولنمش ، شرق وغرب آراسنده توالی ایدن صدمات ایله عالم بربرینه کیرمش ایدی. سلطنت‌سنیه عدل‌الهینك صون حمایتنه التجا ایده‌رك قواعدینی تأسیس وحدودینی توسیعه باشلادی . برصورتده‌که معاملات کریمانه‌سنه باقلسه اسلامك کافهٔ احوالی صرف عدل واحساندن عبارت اولان نشئهٔ اولای ظهوری عودت ایتمش ظن اولونوردی .

استقبالمز امیندر ؛ چونکه (بو دولتك بقاسنده امید یوقدر ؛ باری بز فرصت الیمزده ایکن یوکمزی طوتالم ده ایلروده رفاه ایله وطنمز باقیدر ؛ بزاولورز ، وطنمزی احیا ایده‌رز) دینیلرك حالا استقبالده آبا واجدادینك شهرت حمیتنی ادامه ایده‌جك اولادی دنیایه

کلیور . تنظیماتك پرورش عدل و حمایتیله آغوش وطنده نشو ونمایه باشلایان نازنده طفل ترقی ، طبیعتیله یاقینده کوردیکمز ایمکلهمه طرزنده یورویشی ترك ایله جهان مدنیتك حرکت حقایق جویاسنه مسابقته باشلایه‌جقدر . ایشته ، او وقت بزده اقرانمزه فائق واجدادیمزك خیرالخلفی یز؛ دیمکه لایق اولورز . ایشته او وقت انوار معرفت بو مرکزدن آسیا وافریقا جهتلرینه دخی یاییلیر ؛ اوحالده اوروپا موازنه‌سی حاصل اولور. عالم انسانیتده ایسه برمیزان اعتدال وجوده کلیر. فیاض قدرت بو سعادتی بزم اولادیمز ایچون صاقلیور ؛ حالمزدن ممنون اولماسه‌قده فتور کتیرمیه‌لم؛ استقبالمزك فیضنی‌دوشونه‌لم؛ هر آنی قریبدر؛ یاشاسین عثمانلیلر !

جزمیدن برپارچه

عادل کرای لساننده :

مادرله پدر اولوب بهانه — سوق ایتدی‌قضا بنی‌جهانه
خان زاده ایدم ولادتمده — دوغدم ینه‌یك قلندارانه
عریان وسفیل‌ایدی‌وجودم — محتاج دکلسه‌م آب ونانه
برقطره‌سوده‌دهان آچاردی — مألوف ایدی کریه وفغانه
بکنزتسه بنی خطا دکلدی — برکیمسه باقوب‌ده عارفانه
زنجیرده ایکله‌ین اسیرك — قوینده‌کی طفل ناتوانه
فطرتده تساویٔ ظهوری — بو حال ایله خالق یکانه

اطفالده كوستروب دوزكن　　بياك حجت ايله جهانيانه
بيلمم نه سبيله وارديداتم　　كوشمده شو هاتنى ترانه

يوكسل ! كه يرك بوير دكلدر
دنيايه كليش هنر دكلدر

كلدى بدن ضعيفه قوت　　اولدى يوزيملده بشقه عادت
يرلرده سوزونمه‌وقتى كجدى　　دوغرولدى سمايه دوغرى قامت
محواولدى بشيك بيلك صالنجق　　اكلنجه‌يه ذوقه كلدى نوبت
يانمده‌كى دايه‌لر ايدردى　　هر حالمه آيرى آيرى دقت
اما بنـه كندى عالمده　　مخصوص ايدى كنديمه حكومت
رؤياكبى كجسه‌ده‌چوجقلق　　بردركوزمه‌خواب ايله حقيقت
حالا اوزمانه طالبم بن　　دوندرمكه‌عمرى‌اولسه‌قدرت
اطرافمى سيرايدرد صانيردم :　　انسانى ملك، جهانى جنت
ديردى بنه متصل باشمده　　اماكه او هاتف هدايت :

يوكسل ! كه بويك قدر قاليرسك
سعى ايله كه بى هنر قاليرسك

كلدى دم رغبت معارف　　اولدم نجه نزه بنده واقف
هرعلمه، كه صرف دقت ايتدم　　بر مشكله اولمدم مصادف
هرهانكى كتابى درس ايدنسهم　　كويا بن ايدم اكا مؤلف
ادراكمه‌سعيم اولدى ياور　　تحقيقمه حافظه‌م مرادف
بر نحلى اونوتمدم جهانده　　بر اصل ايله دوشمدم مخالف
ايلردى نحو ايله هر كلامم　　تعيين مقاصد ومواقف
صرفك ازلى مسائلنده　　فكرمدى ينه بكا معرف
تحقيق صفات خالق ايتدم　　اسرارينه اولمدمسه عارف

دورمازینه اعتلای جاهه بو بیت ایله سوق ایدردی هاتف :

یوکسل ! هنرکله قانع اولمه
احسان خدایه مانع اولمه

خان اولدی قریمه بر برادر چکدی بنی تختنه برابر
اوّل هوس شباب متروك کلدی یرینه امور کشور
اولمشدی مقلدم جهانده عدل عمری، عطای جعفر
عزم ایتمشیدم قلمروم ده ترك ایتمه مکه خراب بریر
بر رأیمه بولمادم معارض بر امرمی کورمدم محقر
دورمده عبادی کبریانك دلسیر سرور ایدی سراسر
هرکسده کی خندهٔ نشاطك عکسیله آچاردی دلده کللر
حکم مده صفا سورن رعیت اوصافمی ورد ایدردی یریر
اماکه ینه ایدردی هاتف کوکلم بو عتاب ایله مکدر

یوکسل ! که جهان سفیل ودوندر
رغبت اکا عادتا جنوندر

وطن

حکمت تجربیه که جهانك شوکوردیکمز کمالات وترقیاتنه هرشیدن زیاده خدمت ایتمشدر ؛ بوقدر فوائدیله برابر ، بر ایکی عصردن بری هردرلو حدودی زیر و زبر ایده رك ، فکرلرده نه قدر معتقدات ، کوکللرده نه قدر حسیات وار ایسه جمله سنی برر برر نظر شك وتدقیق اوکنه چکمك شائبه سندن مصون اوله مامشدر .

تجربه نامنه تحری حقیقتله مألوف اولانلرده ایسه « ارادقلرینی مادیات ایچنده بولمغه حصر نظر ایتمش برطاقم اصحاب مؤاخذه کوریلورکه دنیاده لمس ومشاهده‌سی ناقابل هرنه وارسه، موهوم ویامعدوم حکمنده طوتمق ایسترلر؛ عمومك منفعتندن بشقه حق افرادك احتیاطندن بشقه اخلاق طانیمزلر! تصرفه سرقت، وراثته غصب، نکاحه اسارت نامنی ویریرلر.

ایشته انسانیتی بونقطهٔ نظردن تماشا ایدنلردرکه وطن فکر مقدسندن بحث اولندقجه بولندقلری یرك یاحدود ویا خریطه‌سنی تصور ایده‌رك « وطنی تعیین ایدن ماده برقاچ بیك مظلومك قانی ویا برقاچ رجال دولتك قلمیله چیزلمش برخط موهومدن عبارت دکلیدر؟ بویله عقل وطبیعتله هیچ مناسبتی اولمقسزین صرف موضوعات بشردن اولان وانسانلرك اخوت وائتلافنه سد چکمکدن بشقه دنیاده برتأثیری کورلمیان برواهمه‌نك انسانیت نظرنده نه حکمی اوله‌بیلور ؟ » دیرلر.

اوت ! صانع حکیم انسانك فکرینی کرات جدولی ، وجدانی هندسه مقیاسی ماهیتده خلق ایتمش اولسه ایدی دنیاده عائله ، ملت ، مسکن ، وطن تصورلرینك وجودینه امکان قالمزدی؛ صرف مادی اولان فوائددن بشقه برشی دوشونیله‌مز ایدی . شوقدر وارکه آدم بشقه صفتده ، بشقه ماهیتده یرادلمش ؛ عقل ایکی ایله ایکی درت ایدر ؛ دعواسنی نه‌قدر بداهتله قبول ایدییورسه وجدانده برقادین ایله برارکك میل طبیعی وقول شرعی ایله ارتباط حاصل ایدنجه ، برعائله میدانه کلیر ؛ حکمنی اوقدر بداهتله تصدیق ایلیور .

عقل ، مربع بشقه‌در ، مثلث بشقه، قضیه‌سنك حقیقتنه نه‌قوتده حکم ایلیورسه وجدانده، وطن بشقه‌در، خارج وطن بشقه، سوزینك صحتنه اوقوتده اعتماد ایدییور .

شیرخوارلر بشیکنی، چوجوقلر اکلندیکی یری ، کنجلر معیشتکاهنی ، اختیارلر کوشهٔ فراغتنی ، اولاد والده‌سنی ، پدر عائله‌سنی نه درلو حسیات ایله سورسه انسانده وطننی اودرلو حسیات ایله سور. بو حسیات ایسه ، صرف سببسز برمیل طبیعیدن عبارت دکلدر؛ انسان وطننی سور ؛ چونکه مواهب قدرتك اك عزیزی اولان حیات ، هوای وطنی تنفسله باشلار . انسان وطننی سور؛ چونکه عطایای طبیعتك اك رونقلیسی اولان نظر، لمحهٔ افتتاحنده خاك وطنه تعلق ایدر.

انسان وطننی سور ؛ چونکه مادهٔ وجودی وطننك برجزؤیدر. انسان وطننی سور ؛ چونکه اطرافنه باقدقجه ، هر کوشه‌سندن عمر کذشته‌سنك بریاد حزینی تحجر ایتمش کبی کورور . انسان وطننی سور ؛ چونکه هرشیئی ، راحتی ، حتی منفعتی وطن سایه‌سنده قائمدر. انسان وطننی سور ؛ چونکه سبب وجودی اولان اجدادینك مقبرهٔ سکونی ونتیجهٔ حیاتی اوله‌جق اولان دینك جلوه کاه ظهوری وطندر .

تقریض [تعلیم ادبیاته]

سوز نه‌قدر مؤثر بربدیعهٔ فطرتدر که بونجه اقوام فاضله‌نك معمورهٔ عرفان بشره یادکار ایتدیکی تأسسات عالیه ومصنوعات نفیسه‌دن بیکده برینك ـ انقلابات حوادث ـ اعماق زمینده مستور اولان پارچه‌لرندن بشقه براثرینی براقمامش ایکن آثار ادبیه‌لرینك ـ برطاقمنی بوتون بوتون محو ایدن ـ ظلم آتشلری ، جهالت طوفانلری بیله بر طاقمنك حتی برحرفنی محافظهٔ انامدن ازاله ایده مامشدر .

سوز نه قدر مؤثر بر قدرتدر که جهانك اك بیوك علامه لرندن بری مظهور اسلامده سیف شریعته قارشو دوران متعصبین عرب حکم بلاغته مقاومت ایده مدیلر ، مأليله شانینه ستایشخوان اولمشدر . سوز نه قدر جاودانی بر جوهر طبیعتدر که بیت آلهی برقاچ کره تعمیر ایدیلدیکی حالده اوزرینه تعلیق اولنان قصائد سبعه دن هیچ برینك بر بیتی تغییر ایدیلەمەمشدر !

سوز نه قدر مقدس ماهیتدر که موجودات ایچنده خالق موجوداتدن بشقه مخلوق اولمادق برشی وارسه اوده نوع کلامه داخلدر !

ایشته بوعلویت اقتضاسندندر که سوز دنیاده هرموجودك تعریف ماهیتنه واسطهٔ منفرده ایکن کندی مزیتنك بحق تعریفندن عاجز قالیور !

او برخورشید روحانیدر : ابعاد مطلقهٔ ذی حیاتی اولان فکر نامحدود بشردن ضیاپاش اولدیغی عوالم تصور ایران کونا کونی اشکال رنکارنکی ایله نکاه ابتصاره اظهار ایدر .

لکن ماهیتی اکلامق ایچون آینهٔ نظر ودریای خیاله عکس ایتدیرملك ایسته نیلدکجه کوزونك عینی نورانیلکنی بوتون بوتون غائب ایتمه مکله برابر شعشعهٔ عالم اراسندن تجرد ایتمش بر مضطرب سایه سیدر .

او بر رسام بدایعدر ! بیك درلو خیالی لوحه لر اوزرینه ، بیك درلو نظری الوان ایله ــ محاسن طبیعتدن هانکیسنه اولسه ــ بر صورت ویرر . تمثاللرینی عکس مشخص کبی معدوم ایکن موجود کوسترر ؛ فقط کندینی تصویر ایتمك ایسته دکجه یالکز ظواهرینی تجسم ایتدیره بیلور ؛ معنویاتی ینه بولنه مدیغی عالم بالای استتارده منزوی قلور !

یابو جوهر علوینك حقیقتی تماميله تصویرو بلکه تصور قابل اولمدیغی ایچون خواص واوصاف ظاهره سنی تحریدن تبریءی لازمکلور ؛ بالعکس بو تحری الزمدر . چونکه ادراك بشرده برسیما شناساق قوت قریبه سی

واردرکه مجردات وروحانیات ایچون حاصل ایتدیکی فکرلری هپ او توتله اوصاف سـئزه‌دن استدلال ایدر . ولو اوصاف ظاهره‌یی اولسون عجبا تعیین وتدوین ایتمك ممکنمیدر ؟

البته دکلدر . نامحدود اولان فکرك آثارینه برحد وضع ایتمك نصل قابل اوله بیلسین؛ مع مافیه انواع مخلوقاتك کافه‌سی بیلنه‌مدیکیچون مناقب طبیعیاتی تقسیمات فنوندن خارج طوتمق لازم کلیه‌جکی کبی محاسن کلامك حصروتعدادی محال اولدیغیچون ادبیاته بر طاقم قواعد وضع ایتمکده عبث عد اولونه‌ماز .

اما دنیله‌جك که : دنیایه بونجه مؤلفین ادب کلمش ، هیچ بری ـ اوقویوب یازمق بیلدیکی مجهول اولان ـ « اومروس » ویاخود « نابغه » کبی براثر میدانه کتیره‌مه‌مش ! عصرمزده پك کوزل مطول اوقوده‌بیلیر برچوق ذاتلر وارده ایچلرندن بعضیلری ادیبانه ایکی سطر برتذکره یازمغه وشاعرانه ایکی مصراع سویلمکه مقتدر اولامیور . بویله مصنفلرینه ، معلملرینه بیله افاضهٔ اقتدار ایده‌مه‌ین برفنك تدویننده نه‌فائده حاصل اولور ؟

فی‌الحقیقه هرادبیات اوقویان ادیب اولمق لازم کلیور . بلکه برنجی درجه‌لرده ادیب اولارق یارادیلانلر ، استعداد فوق‌العاده‌لرینك آثارنی ابراز ایچون ادبیات ایله اشتغاله محتاج اولمیور . حتی کونش ظلمتدن دوغدیغی کبی اکثر اقوامك الك بیوك شاعرلری جهالت زمانلرنده ظهور ایده‌کلمشدر ؛ بونکله برابر شوراسی شایان دقتدرکه بروقت مثلا انکلتره‌ده فنون ادبیه حقیله مدون دکل ایمش ؛ ایچلرنده « شکسپیر » کبی دنیایه مثلی پك نادرکلنلردن برشاعرظهور ایتمش؛ فقط زماننده انجق برقاچ ادیب دها وار ایمش. شمدی فنون ادبیه

مدوندر ؛ آرالرنده برشكسپير يوق ؛ لكن برقاچ بيك مؤلف وار .

كمالات فكريه‌يى واوقوتله ترقيات عالمى بردرجه‌يه كتيرن خاصه ؛ اصحاب قلمك فوق‌العاده اولمسيله برابر ندرتى دكل فوق‌العاده اولمسيله برابر كثرتيدر .

نه حاجت ! لسانمزده دها برقاچ سنه اول ادبيات طرز حقيقيسنه ميل ايتدى . طبيعته مطابق برقاچ مثال ميدانه كلدى . شمديكى اثرلرده كوريلان لطافت وخصوصيله او آثار لطيفه‌يى ميدانه كتيرمكده اولان سهولت محتاج تعريف دكلدر .

ملتك ادبياته اولان قابليت كليه‌سنى طريق استكماله سوق ايچون لازم اولان اسبابك برى‌ده قواعد ادبك بزه مخصوص برطرزده تدوينى ايدى ؛ مزيتنى افهامه نامنى ذكر ايتمك كافى اولان اديب معرفت پرور اكرم بك تعليم‌ادبياتنده بو احتياجى ايفا ايلدى . مؤلف اثرينك برنجى اولديغندن واوجهتله نقصانندن بحث ايدييور . فى‌الحقيقه اثر لسانمزده برنجيدر . واوجهتله نقصانى دكل حق تقدم كبى بر فضلى واردر . مع مافيه احتمال كه نقصانى‌ده بولنه بيلير ؛ فقط برملتده ادبيات كبى اكثر قواعدى زمان ومكان ايله تبدل ايدن برفنى تدوين ايتمكده موجود اوله‌بيله‌جك نقصان نه بشقه‌برلساندن ترجمه ايتمكده كوستريله‌جك كمالاته غبطه رسان اولور . تعليم ادبيات نور سيدكان معرفته نه‌قدر بيوك برخدمت ايسه من غير استيهال منسوبلرندن عد اولنديغم طرز جديد طرفدارلرندن بر برادر وجدانمك محصول عرفانى اولديغيچون نفسمجه دخى اوقدر معتنا برمدار مفتخرتدر . خالق لوح وقلم سعينى مشكسوز ايتسون .

بر مكتوب

اوتورديغم او ، كيرلى عاشق كوكلى كبى اشاغى يه ميلى پك كوچ حسن اولنور بريوقوش اوزرنده ؛ اوكى اولدقجه واسع برميدان ؛ ميدانك اورته‌سنده برجاده وار . ايكى طرفنه ايكى صيرا زيتون اغاجى ديكيلمش ؛ اولطيف رنكلرى دالغه‌لانه دالغه‌لانه اشاغى دوغرى آقدقجه صولدن صاغه آصيلمش برزمرد حمائل شكلى باغلييورده انسانك نور نظرينى‌ده آرقه‌سندن چكييور .

زيتونلرك دها اورته‌سنده و براز دها يوكسك برمحلده اوچ بش چنار وار ؛ هر برى افلاكه سرچكمش ؛ هيچ بر ثمره‌سى اولميان اعاظمك هنوز نشو ونمايه باشلايان نورستكان عرفانه آتدقلرى كج نكاهلر كبى ، اوعظمتلى چنارلرده اومبارك زيتونلرى بولندقلرى موقع اعتلادن نظر حقارتلرى التنده ازمكه چاليشير كبى كورونيور .

چنارلرك براز اوته‌سنده حسن پاشا كوشكى وار ؛ كوشك اوفاق برشى ؛ دهايكى تعمير اولونيور . مع مافيه بانيسى اولان حسن پاشا مرحومك شاننى ، تحجر ايتمش برتمثال ايله نظرلرده ادامه ايتمك ايچون ياپيلمش ظن اولونور .

بوحسن پاشا ، عبدالحميد اول زماننده قپودان ، سليم ثالث زماننده صدر اعظم اولان مشهور وجزايرلى حسن پاشادركه شيمدى كوشكى برموقع مرتفعدن دريالرى آياغنك آلتنده تيترتديكى كبى ، كندى‌ده سنه‌لرجه بولنديغى مرتبهٔ علياى همت وحميتدن دكزده اجراى حكم ايتمشدى .

کوشکك بولندیغی موقع دنیاده بولونماز برموقع ؛ ایکی طرفی اشاغیده ایکی لیمان قوجاقلامش ؛ ایکی جهتنه یوقاریدن ایکی طاغ قانادکرمش ؛ حالنه باقیلسه نظرده ، ندیمك :

کوه و دریا ایکی جانبدن دراغوش ایلمش
صانکه دیلر دایه‌سی ، کهسار ایسه لالاسیدر

خیالنی تصور ایدییور ظن اولونور ..

محبتك غمدن ، کدردن خالی برکوشه‌سنی آرایانلر بوموقعه کلسینلر ! انسان ، اقشام اوستی کیدوب‌ده برطرفه اوتوردیغی کبی نظرینه تصادف ایدن تماشای روحپرورکوکلده اولان آلامك تخطرینه میدان ویرمیور ! کویا که روزکارنده برخاصیت وار ؛ نفس ایله قلبه کیروب چیقدقجه بولابیلدیکی اکداری طوپلایوب عالم عدمه سوروییور !

آدم موقعك نظارتنه ، لطافتنه ، شکلنه، هیئتنه باقیورده قدرتدن ذوق روحانی عاملرینه بویله برتخت یاراتیلمش دییه‌جکی کلیور . کوشکك اوکی بوغاز ایچندن برآزواسع برده کیز؛ دها اوته‌سی اناطولی طاغلریدر ؛ اما سویملی قورقنج طاغلر ! حدود وطندن برجهته کمال عظمتله توزولمش . نظر تماشایه بیله، بنی پارچه پارچه ایتمدکجه بوندن ایلری کچیلمز ! دییورده یتشدیردیکی قهرمانلره بوصورتله بر مشابهت کوستربیور ؛ اوتوردیغم اوطه‌دن نظر ، صاغه احاله اولونجه میدیللی لیمانی کورونور . ده‌کیزدن قارایه طوغری بیضی‌یه مائل بر شکله کیرمش ؛ ماغوسه ایله واروش بر انسان شکلنده تصویر اولونسه ایچ لیمان اوچهره‌ده ناصل بر آغیز کبی کورونورسه میدیللی‌ده بر انسان چهره‌سی عد اولونسه، بولیمان آغیز اوچهره‌ده بورون ظن اولونور !

روزکار سرتجه اولدیغی زمان بولیمان طبیعی هرلیمان کبی دالغه‌لر ایچنده قالیور ؛ زلزله‌یه اوغرامش برقیالغه بکزه‌یور . فقط روزکار کسیلنجه لیمانك بعض یرلری خفیف خفیف، بایاغی چین جبین قدر اینجه دالغه‌لرله اویناییور؛ بعض یرلری بوتون بوتون صاف، براق برحاله کلیور. عمومی منظره‌سی ، بالتصادف اوته‌سنه برینه ایریلی اوفاقلی اندام آیینه‌لری اتیلمش واسع چمنزاره بکزه‌یور . میدیللینك اڭ معمور محله‌سی دیدیکم ، خرستیان محله‌سیدر . مملکتك اڭ کوزل جهتنی طوتمشلر ؛ ایچلرینه قاریشان فرنکلر اوکوزل یرلرك کوزللرندن کوزلنی اله کچیرمشلر ؛ ملکك بر اوفاجق نمونه‌سی‌ده اوراده تشکل ایتمش طورییور . لیمانك هرطرفنی اوفاجق برطاغ احاطه ایتمش ؛ اویله برطاغ که متواضع برصاحب کمال مشربی مثللی ، تعالی‌یه میلنی حس ایتدیرمه‌مکه چالیشیر کبی خفیف خفیف یوکسه‌لیور؛ لیمانك وسطنه قدر میدیللی شهری امتداد ایتدیکی کبی نصفندن اوته‌یه بر ایکیسی دکز کنارنده وبرقاچی‌ده طاغ اوزرنده بربرلرینه سکزر اونر دقیقه مسافه‌لی کوزل کوزل کویلر وار .

کویلرك ارالری نفیس باغچه‌لر ، اعلا کوشکلرله تزیین اولنمش؛ ابنیه‌نك هپسی بیاض بویالی اولدیغندن اوزاقدن کارکیر کبی کورونور. اوقدرجق اوفاق برموقعده بوقدر کثرتلی اسباب معموریت میدیللی‌یی بوغاز ایچنه ترجیح ایتدیرسه شایسته‌در .

بایاغی ، طوفان حوادث اوروپادن اوفاق برقطعه قوپارمش‌ده سوروکلیه سورکلیه بورایه کتیرمش دیه‌جکم کلیور .

اقامتکاهمك صول طرفنده برایکی دیواردن بشقه برشی کورونمیور. سه‌ده اودیوارلرك ارقه‌سنده برخیلی نظر فریب اوله‌جق محاسن طبیعیه

وصناعیه موجوددر . محاسنك برنجیسی قلعه‌در كه تخت حكومت كبی شهرك اك یوكسك برموقعنه قوزولمش . اودهشتلی نمایشله دكیزلری، قره‌لری تهدید ایدییور . ماغوسه قلعه‌سنك نصفندن بویوجك واونك برقاچ مثلی قدر خرابدر . سكزسنه اول وقوع بولان برشدتلی زلزله‌دن ییقلمش؛ ایچنده قرق اللی قدر خانه انجق قالمش؛ اونلرده‌ده اسلامك فقرا طاقمی اوطوزویور .

مملكتی كوزمك ایچون اك بیوك نقطهٔ نظر قلعه‌در . قلعه‌دن شرقه توجه اولونورسه یوقاریده تعریف ایتدیكم اناطولی طاغلری ، جنوبه باقیلیرسه پیش نظره برطاغ تصادف ایدركه وضعیتی كوزلسه‌ده لیمانك اوستنه‌مشرف اولان طاغ كبی معمور ومزین‌دكلدر . طاغلرك بری طاووس كبی زینتلی، بری قویون كبی كوزل.

كلهٔ قلعه‌نك جنوب جهتنه : بورا‌سی اسلام محله‌سیدر . بیچاره ملتك حالی كبی دائما یوقاریدن اشاغی مائل اوله‌رق حد انتهاسنه‌اتصال ایدییور . خرستیان محله‌سی قدر معمور دكلسه‌ده‌قبریس قدر خرابده دكل . حسن طبیعتله یاپلمش نفیس قهوه خانه‌لرده‌وار. محله‌نك برطرفنه دیكر برلیمان كیرمش ، كه شكلی ، بویوكلكی اوته‌كنك عینی‌در . صانكه صانع قدرت ، برینی یاراتدقدن صوكره بكنمش‌ده برده نظیرینی‌وجوده كتیرمش! صانكه مادر وطن اوكوزل یاورو سنك تك اولماسنه قناعت ایده‌مه‌مش‌ده توأم طوغورمش ! صانكه برینك عكس لطافتی قارشیسنده برتمثال مجسمنی پیدا ایله‌مش، بربرینه اوقدر یاقین صوقولمشدر كه ارالرینه برحائل تصادف ایتمش ایكی عاشق افتاده كریهٔ حزین ایله بربرینه صارلمغه چالیشیور. قیاس اولونسه بجادر ، لیمانك اوته‌سنده دیكر برلیمان دها‌وار . فقط خیال میال كورونیور ،

کویاکه بریکیلرك حسن و لطافتندن اوتانمش ده کندینی نظرلردن صاقلامغه چالیشیور، ظن اولونور.

جزمیدن :

او نجی عصر ایچنده ایدی، که جهان معرفتده کرچکدن بر دوران حشر وجوده کتیرمکه باعث اولان وفطرت بشری مستعد اولدیغی استکمالاته ایصال ایچون همان طبیعت کابه قدر خدمتی کوریلان او صنعت جلیله (طباعت) سحر اولمق ، خطاطلرك منفعتنه مغایر بولنمق وحتی‌اك فائده‌سز لغویاتدن صایلق کبی حیوانلره بیله یاقشمیه‌جق بر طاقم تعریضات وممانعتدن قورتیله‌رق ـ حیفا که اسلام‌ملکنده‌بیاغی ظهوری بیله خبر آلنمقسزین ـ اوروپانك هرطرفنه انتشار ایلدی .

ینه اوعصر ایچنده ایدی ، که آلمانیا ایمپراطوری مشهور (شارلکن) سلطان سلیمانك قوهٔ قاهره‌سنه قارشی طورمق ایچون سنه‌لرجه اوغراشدقدن وویانه‌یی عثمانلی محاصره‌سی‌ومجارستان وخروا- تلغك اکثر جهتلرینی اسلام استیلاسی آلتنده کوردکدن صکره ، کندیسنه سرای حکومته بدل ، بر مناستری مزار دنیوی اختیار ایتمشدی .

ینه اوعصر ایچنده ایدی ، که اسپانیوللر غرناطه مدنیتکاهنی مظلوم ، مکسیقا وحشت آبادینی معصوم قانله غرق ایده‌رك ، شرقده ، غربده تماشاسی نظر حکمته قان آغلاده‌جق بر دهشتلی غروب لوحه‌سی پیدا ایتمشلر ایدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی ، که دنیالره صیغیشه مقدّر ضیای شمس ایله رقابت ایدن بر دکا (فوریتیق) ابعاد مطلقه‌یی سیر ایدر جه‌سنه بر طاقم تدقیقات ریاضیه ایله استقرار شمس ودوران ارضی اثبات ایدەرك ، تابع اولدیغی بر دینك معجزات باهره‌سندن اولان بر آیت کریمه‌نك مآل عالیسنی فنًّا ایضاح ایلشدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی ، که حکم غالبانه‌نك ، جهانی زیر پای استبدادنده ازمك ایچون یاپمش بر تمثال آهنینی حکمنده اولان ناپولیونلری ، بیمارقلری بیله بر چوق تلاشلره دوشورن (ژه‌زویت) جمعیتی زادکاندن ایکن دیوانجیلکه قدر تنزل اتمش ؛ کوزی آچیق ، فقط آیاغی طوپال ، صورتی انسان ، فقط کندی شیطان بر مخلوق غریبك سایهٔ تعصب وریاسنده تأسس ایلشدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی ، که یمندن قهوه ، آمریقادن توتون بر برینی متعاقب خلقتك معرض هوسانه آتیله‌رق ، انسانلر ایچون بری مایع ، بری هوائی ایکی سیه بلای احتیاج دها پیدا اولمغه باشلادی .

قصیده

کوروب احکام عصری منحرف صدق وسلامتدن ،
چکیلدك عزت واقبال ایله باب حکومتدن
اوصانمز کندینی انسان بیلنلر خلقه خدمتدن
مروتمند اولان مظلومه ال چکمز اعانتدن
حقیر اولدیسه ملت شانه نقصان کلیر صانمه
یره دوشمکله جوهر ساقط اولماز قدر وقیمتدن

وجودك کیم خمیر مایه‌سی خاك وطندندر
نه غم راه وطنده خاك اولورسه جور و محنتدن
معینی ظالمك دنیاده ارباب دنائتدر
کوپکدر ذوق آلان صیادبی انصافه خدمتدن
همان برفیض باقی ترك ایدر بر ذوق فانی‌یه
حیاتك قدرینی عالی بیلنلر حسن شهرتدن
نه دندر خلقده طول حیاته بونجه رغبتلر
نه در انسانه بیلدم منفعت حفظ امانتدن
جهانده کندینی هر فرددن آلچاق کورور اول کیم
اوتانماز کندی نفسندنده عار ایلر ملامتدن
فلکدن انتقام آلمق دیمکدر اهل ادراکه
ایدوب تزیید غیرت مستفید اولمق ندامتدن
دورور احکام نصرت اتحاد قلب ملتده
چیقار آثار رحمت اختلاف رأی امتدن
ایدر تدویر عالم برمکینك قوهٔ عزمی
جهان تیتره‌ر ثبات پای ارباب متانتدن
قضا هر فیضنی، هر لطفنی بر وقت ایچون صاقلار
فتور ایتمه صاقین دولتده‌کی ضعف وبطائتدن
دکلدر شیر درزنجیره تهمت عجز اقدامی
فلکده بخت اوتانسین بی نصیب ارباب همتدن
ضیا دور ایسه اوج رفعتندن اضطراریدر
حجاب ایتسین طبیعت پرده قالمش قابلیتدن
بز اول نسل کریم دودهٔ عثمانیانز کیم

خمردر سراپا مایه‌مز خون شهادتدن
بز اول عالی همم ارباب جد و اجتهادز کیم
جهانگیرانه بردولت چیقاردق برعشیرتدن
بز اول علوی نهادانز که میدان حمیتده
بزه خاك مزار اهون کلیر خاك مذلتدن
نه غم بر آتش هول اولسه‌ده غوغای حریت
قاچارمی مرد اولان برجان ایچون میدان غیرتدن
کمند جنکدازی اژدر قهر اولسه جلادك
مرجحدر ینه بیك کره زنجیر اسارتدن
فلك هردرلو اسباب جفاسین طوپلاسین کلسین
دونرسه‌م قحبه‌یم ملت یولنده برعزیمتدن
آکاسین مسلکمده چکدیکم جور و شقتلر
که ادنا ذوقی اعلادر وزارتدن ، صدارتدن
وطن بر بی وفا نازندهٔ طنازه دونمش کیم
آییرماز صادقان عشقنی آلام غربتدن
مبرایم رجا وخوفدن؛ عندمده عالیدر :
وظیفه‌م منفعتدن ، حقم اغراض حکومتدن
جوانمردان ملتله حذر غوغادن ای بیداد
اریر شمشیر ظلمك آتش خون حمیتدن
نه ممکن ظلم ایله بیداد ایله امحای حریت
چلیش ، ادراکی قالدیر مقتدرسه‌ك آدمیتدن
کوکلده جوهر الماسه بکزه‌ر جوهر غیرت
ازلمز شدت تضییقدن، تأثیر ثقلتدن

نه افسونکار ایمش سك آه ای دیدار حریت
اسیر عشقك اولدق کرچه قورتولدق اسارتدن
سنکدر شمدی جذب قلبه قدرت ، ستر حسن ایتمه
جمالك تاابد دور اولماسین انظار امتدن
نه‌یار جان ایمش سك آه ای امید استقبال،
جهانی سن سك آزاد ایله‌ین بیك یأس و محنتدن
سنکدر دور دولت حکمکی دنیایه انفاذ ایت
خدا اقبالکی حفظ ایله‌سین هردرلو آفتدن
کلاب ظلمه قالدی کزدیکك نازنده صحرالر ،
اویان ای یاره‌لی شیر ژیان برخواب غفلتدن

جزمیدن :

عسکرلکك شانی کوله‌رك اولمك وحتی اولورکن بیله کولمکدر . عسکر کوز یاشنی شهید اولدیغی وقت وجودینی تزیین ایدن یاخود دشمنی اولدیردیکی زمان قیلنجندن او مغلوبك اوزرینه دوکیلن قان داماه‌لرنده کورر .

عسکر صحیحاً عسکر ایسه مزارینك اك قرانلق کوشه‌سنده جنته بر پنجره بولور .

عسکر صحیحاً عسکر ایسه جسمی طوپراقلر آلتنده یاتارکن روحی کوك یوزلرنده ، نامی خلقك لسان افتخارنده کزینه‌جکنی دوشونورده یرك آلتنی اوستیله مساوی وبلکه آلتنی اوستنه مرجح کورر ،

عسکر کرچکدن عسکر ایسه راحت دوشکنده ارتحال ایدوبده شویله جه بر مزاره آتیلوینلک ایله شان میدانده شهید اولهرق بر مزاره بدل بر ملتک قلبنده یاتمق آره‌سنده نه‌قدر فرق اولدیغنی پك قولای بیلیر .

بویله بر عالی ، بویله وطن پرورانه مطالعه‌لردن طولاییدرکه عسکرلکك الـ بیوك برخصلتی‌ده میدان محاربه‌یی بیله بر کوزل مسیره ، بر کوزل کذرکاه حکمنده عد ایتمکدر .

واویلا

١

قمك رنکی عکس ایدوب تنه
یکی آچمش کله مثال اولمش
انعطاف ایله باق نه آل اولمش ،
سر وسیمین صفالی کردنه .
بو لطافتله اول نهال روان
کزییور کوز یومنجه رؤیامه ؛
بکزه‌یور عینی کندی خولیامه ؛
بو تصور دوقوندی سودامه ؛
آه بویله کزرمی هیچ جانان ؟

کل دکل ارقه‌سنده قانلی کفن
سنمیسك سنه‌یسك غریب وطن ؟

٢

بو کوزلکده هیچ بو چاغکده
یاقیشیرمیدی بوینوکه او کفن ؟
جسمکك هرمسامی یاره ایکن
طوتدك اولادیکی قوجاغکده ؛
سن کیدرسه‌ك بزی قالیر صانمه
شهداك اولدی موت ایله خندان ؛
صاغ قالانلر دوررمی هیچ کریان ؟
تنده باشدن زیاده‌در آل قان .
سویلیه‌ن سویله‌سین سن آلدانمه !
سن کیدرسه‌ك بتون هلاك اولورز
قوینوکه جان آتارده خاك اولورز

٣

کیت وطن کعبه‌ده سیاهه بورون
بر قولك روضهٔ نبی‌یه اوزات
برینی کربلاده مشهده آت
کائناته او هیئتکله کورون !
او تماشایه حقده عاشق اولور ؛
کوزه بر عالم ایلیور اظهار ،
که جهاندن بویوك لطافتی وار

او لطافت اولنسه کر انکار،
مشربمجه دیمك موافق اولور :
آچ وطن کوکسنی آلهکه آچ
شهدا کی چیقارده اورتهیه صاچ

شاعر

شاعر نهدر ؟ طبیعتك اڭ سودالی زمانلرندهکی حزین حزین تبسملرندن یارادلمش بر مخلوق ! .. خندهلرندن ــ کلده شبنم کبی ــ کریه اثرلری . کریهلرنده ــ بولوطده قوس قزح کبی ــ ابتسام علامتلری کورونور. طبیعته هر مخلوقدن زیاده اسیر ایکن طبیعتك فوقنه چیقمق ایستر . کندی وجودینی لایقیله ادارهیه مقتدر دکل ایکن کرهٔ زمینی ضعیف قوللریله سوروکلهیه سوروکلهیه بشقه بر نقطهٔ فضه، بشقه بر مرکز کماله کوتورمکه چالیشیر ! بوقدر طاقت کلمز اقدام ایله تاب وتوانی کسیلنجه یاقفسده سیاه پردهلر ایچنده محبوس اولمش اولان بلبللرك نغمهسی قدر حزین ، یا کرددن تنفسه کافی هوا بولونهمیهجق درجهده آیریلوب ، حدتله اشاغی سوزیلن شاهینلرك صداسی قدر آجی فریادلره باشلار . ایشته شعر او درلو فریادلر ، شاعر ایسه او مزاجده ، او فطرتده یاراديلان او بیچارهلردر . یالکز اون بش هجایی افاعیل وتفاعیله توفیق ایتمکه ، یکرمی سکز کلمهیی بر برینه قافیه یاپمغه مقتدر اولانلر دکل .

رجائی زاده

اکرم بك

اکرم بك ، شناسینك تأسیس ایتمش اولدیغی مسلك جدیٔ ادبی‌یی عصرینك الجاآت واحتیاجاتنه اك موافق برصورتده توسیع ، سحاب مشکوکیت آلتنده استتار ایدن ستارهٔ سحارهٔ ادبیاتی رنکین بر صورتده انظار مشتاقان ادبه عرض ایله شباب متفکرینی کندیسنه الی‌الابد مجبور شکران براقان اساتذه‌دندر.

بوندن تقریباً اوتوز سنه‌اول مکتب ملکیه ده ادبیات درسنك مشارالیهك عهدهٔ اقتدارینه تودیع ایدلمسی او وقتلر هنوز رشیم حالنده بولونان ادبیاتك انکشافاتنه خدمت ایدن وسائل موفقیاتك اك مهملرندن اولمشدر .

ادبیاتده غایه نه اولاق لازم کله‌جکنی اك محق برصورتده ایضاح وافصاح ایده‌رك محصول تتبعاتی اولان (تعلیم ادبیات)ی معلملکی زماننده قلمه آلمش وبالاخره طبع ونشر ایتدیرمکله مذکور اثرك ساحهٔ فیضدارینی بالجمله مشتاقان ادبه تشمیل ایلمشدر .

او زمانلره قدر سلاسل اغلال ایله مقید برحالده بولونان شعر وادبیات او مضیق اضطرابدن قورتولمش وبرچوق معندومتعصب رقبانك تیرکیٔ افکارینه دوقونه‌رق اوعالم نورانور—رغماً للحساد — دائرهٔ شمولنی کتدکجه آرتیرمش ودور تجدد ادبینك بنیان رصیننی تأسیس ایلمشدر .

سلطنت ادبیه‌نك سریر احتشامنده ابدی برحیات یشایان حامدك ، او بویوك داهینك (تعلیم ادبیات) ك تشریح مزایاسی ایچون ابداع ایتمش اولدیغی شعر تقریض آمیزی ایله ، نامق کمالك ـ مذکور اثرك مقدمه‌سنده برتاج مرصع کبی آرایشپذیر اولان ـ «طالعهٔ واقفانه‌سی اکرم بکك استاد

عنوانیله اشتهارینی تأمین ایتمشدر . اونکچون ادبیاتدن نصیبه‌دار عرفان اولان هر صاحب وجدان بو حقیقتی تسلیمده تردد کوستره‌مزلر ظن ایده‌رز .

اسنادِ محترمك ؛ حس ، خیال ، فکر کبی اوچ بویوك قوتك الڭ زیاده مسحور تأثیری قالدیغی نوت ، حسدر . الڭ زیاده حساس ، کریان برشاعر اولدیغنه شعرلری دلالت ایدر .

اکرم بك ؛ طرز قدیم اوزره ده شعر یازمشدر . ٩٤ تاریخلرنده طبع ایتدیرمش اولدیغی (نغمهٔ سحر) ی جزالت‌الفاظ ، جودت معانی اعتباریله نائللردن ، فهیملردن اشاغی قالماز . چونکه اکرم بك او زمانلر الڭ زیاده عرب وعجم ادبیاتنك تحت تأثیرنده قالوب محیط ادبیسنده رواجیاب اشتهار اولان اسلوبی زمانتك دست مجبرندن قورتاره‌مامشیدی .

تقدیرالحان ؛ قیمتدار وشایان استفاده بر مجموعهٔ تنقیدیه‌در .

زمزمه‌سی ایلك « رباب شکسته » مزدر .

آتالا ترجمه‌سی ؛ ویقورهوغودن نطما آلدیغی بعض پارچه‌لر فرانسزجه‌ده‌کی درجهٔ وفوقنی اثبات ایدر .

« نژاد اکرم » ؛ الواح رقتك الڭ کریان ، الڭ نالان برصفحه‌سیدر . هر کلمه‌سی روحدن قوپان برکوز یاشیله یازلدیغی ایچون حساس قلبلری متأثر ایدر . ثمرهٔ فوأدی نژادینك خیال سماپروازی رحیم ونالەکار باباسنك حسیله ترافق ، توافق ایتمه‌مش اولسه ایدی ایکی روحی بربرینه ربط ایدن شعاع معنوی او آنین آتشیدك صفحاتی کوسترمکدن بلکه بعید قالیردی .

وجد

برمکوکب کیجه‌یدی بن تنها
بولونوردم کنار دریاده ..
پاك ایدی ابردن فضای سما
بحر ایسه بادباندن آزاده . .

دالارق کوزلرم ایدردی خرام
ماورای جهانه حیرت ایله
کوه و اشجار وکائنات تمام
صانکه برلهجهٔ غرابت ایله
برنسس ایلردی سرمعنایی .
دالغه‌لردن ، نجوم زاهره‌دن
اختران تاج پرتو افزایی
اکه‌رك را کعانه بالادن
دالغه‌لرکه – خروش وحدتنه
ویره‌من کیمسه انکسار درنك –
سرفرو ایتدیروب شهامتنه
شویله‌دیرلر ایدی هپ بهم آهنك
« که‌بلندی صداده ، پستی‌کاه »
« وحده لا اله الاالله »

تقدیرالحاندن :

ادبیات صمیمه ؛ تصاویر حیات انسانیه وتماثیل مشهودات طبیعیه‌در . انك ایچون ارباب شعر وانشانك یازدقلری شی انسانیته دائر اولدقجه – طبیعت بشریه‌دن خارج شیلره متحکمانه قائل اولمامقله – مشهودات طبیعیه‌یه تعلق ایتدکجه طبیعتده بولونان اوضاع و اطواری ارائه‌یه خودسرانه قالقشمامقله مکلفدر . بوحالده بحق ادیب اولمق ایسته‌ینلر

ایچون انسان معنوی‌یی تبعدن خالی قالمامق وماهیت اشیایه راست بیننانه نظر ایتمك لازمدر .

انجق لایعد سرائر پرده‌لری آلتنده مستور اولان چهرهٔ انسان معنوی‌یی کوروب کوستره بیلمك دهات شعر ایچنده (شکسپیر) کبی بك آز کیمسه‌یه نصیب اولمش . حالبوکه اشکال والوان دلفریبیله هرکسه عیاناً منظور اولان بدایع طبیعتی مهماامکن تقلیده اکثر شعراده موفقیت کوریلور .

شعر رسم کبیدر : مثلا عرض ایتدیکی منظره برشب مهتابه دائر ایکن هرجهتی کوندوز کبی عیان و پارلاق کوسترر برلوحهٔ تصویر طبیعته مغایر اولدیغی ایچون دقایق شناسان صنایع نظرنده نصل مقبول صاییله مازسه فرضا کدیدن کوپکدن، قورقوب ده والده‌سنه دخالت ایچون حایقرمغه باشلایان اوچ یاشنده برصبی‌یه سکسان یاشنده بر مصطلحات بیله بردنبره بولوب سویلیه‌میه‌جکی یولده بر طاقم کوده‌لکلر ایتدیرن بر منظومه دخی حقیقته منافی اولدیغی ایچون نفایس پروران ادب یاننده شایستهٔ نظر کوریله‌مز .

انجق صنایع نفیسه محصولاتنك او درلو نقایص وقبایحنی تمییز ذوق سلیم ایله ممکن اولور . اوخاصهٔ جلیله‌دن محروم اولان «دقیقه سنجان» منقدینه بو فرقلری بودقیقه‌لری آکلاتمق قابل دکلدر .

آثار ادبیه‌جه حقیقت وطبیعته موافقت لزومی مبالغات وتشبیهات کبی صنایع خیالیه‌یه مانع اولمدیغی محققین ادبا نزدنده معلومدر . شعر و انشانك او درلو صنعتلری فن تصویرك الوانی حکمنده اولدیغی ایچون زیاده‌سیله مهم ومعتنادر .

مشاهیر ادبامزك متین شعرلری اوتشبیهلر ، او استعاره‌لر ، او مبالغه‌لر اولماسه عجبا میدانه کلیرمیدی ! . .

انجق رسمده رنك اویدرمق نه قدر کوج وخصوصیله اورنکلری امتزاج ایتدیرمك نه مرتبه محتاج مهارت ایسه ادبیاتده صنایع معنویه‌یی حسن اجرا ایتمك‌ده اوقدر مشکل وبالخصوص موضوعی طبیعتله متناسب دوشورمك ده اودرجه شایان دقتدر .

واقعا مبالغات ، حقیقت افاده ایتمز . فقط بولنده اولدقجه حقیقتدن دها مفید اولور . شاعر ؛ افکار و انفعالاتی کندیسنك حس ایتدیکی قوت وشدتیله سائرلرینه‌ده القا ایده بیلمك ایچوندرکه مبالغاته غیر اختیاری برصورتده مراجعت ایدر . سائق مجبر ایسه ینه طبیعتدر . و انسانده آثار ادبیه‌یی تقدیره واسطه اولان ذوق معنوی وحس وخیال قوتلری‌ده اودرلو صنعتلردن محظوظدر . حتی بعض وقت تماميله مغایر عقل اولان فکر شاعرانه پك چوق معقولاتك فوقنده برجای اعتبار بولور .

ادبیاتده منطق التزام اولونماز . چونکه مقصد ادبیات فکر وحس وخیالجه اولان محاسن وبدایعی میدان ظهوره چیقارمقدر . بو مقصد حصول بولورکن یازیلان شیلرده منطقه مطابقت اولوب اولمادیغنی ارامق ، کیمی املا بیلمه‌ده ، کیمی معنا ا کلامه‌دن مسائل ادبیه‌یه قارشمق ، تمییز آثار و اشعاره قالقشمق جرأت جاهلانه‌سنی اظهاردن چکنمیان نوظهور تنقیدجیلردن بشقه کیمسه‌نك خاطرینه بیله کلمز !.

مثلا برشاعر (ایکی ایله ایکی ینه ایکی ایدر) دیه بیلر . فقط اویله برموقعده ، اویله برکوزل صورتده سویلرکه سز بو قضیه‌نك (ایکی کره ایکی درت ایدر) بداهتیله تعارضنی ذهنکزده حس ایده‌مز سکز .

ایشنه برحقیقت ادبیه‌ده بودر. دیمك اولورکه صنایع تخیلیه یرنده‌اولمق شرطیله ینه طبیعت دائره‌سنده بولنور

ادبیاتك غایهٔ تربیهٔ افکار، تصفیهٔ وجدان، تهذیب اخلاق، تنویر اذهان اولدیغنی منکر دکلدر. لکن برشاعر شعرینی اخلاق درسی ویرمك ایچون سویلمز. املی، شوق محبته و لطائف طبیعته وسائره‌یه متعلق سانحات قلبیه وخیالات علویه‌سنی ممکن اولدیغی قدر لطیف ورنکین، ظریف ومتین برصورتده عرض وتصویر ایتمکه منحصردر. بوصره‌ده مفید اوله‌جق برشی وار ایسه اوده اخلاق عمومیه‌یه تعرض ایده‌بیله‌جك پرده بیرونلقلردن تباعد ایتمکدر.

تصویر

سیر ایله شولوح نازنینی
کویا بورینور بهشته صحرا!
فکرایت شوخیال نوزمینی
کوردکمی بویولده شعر غرا؟

کوش ایت شوترانهٔ حزینی
استاد نه صنعت ایتمش اجرا!
نسبت بونی دیکره خطادر؛
منسوب الیه اکا خدادر.

هرنقش بدیع حیرت اندود
برجلوه‌سیدر جناب حقك!

هرشعر بلیغ حکمت آلود
برنکته‌سیدر کتاب حقك !

هرلحن لطیف رقت افزود
برنغمه‌سیدر رباب حقك !

هپ طبعه صفاویرن بدایع
یاربی ! سکا دکلمی راجع ؟

خلاق کریم سك‌که اولمش
هرذره‌ده منجلی مألك ؛
نورکله‌سن اولماسه‌ك نمایان
ظلمتده قالیر ایدی بو اکوان .

اشیاده تناسل وتوالد
حکم جریان حکمتکدر .
فطرتده تمایل وتودد
فیض سریان حکمتکدر .

عالمده شو متصل تجدد
هپ صنع کمال قدرتکدر .
سبحانك ای مؤثر کل !
سبحانك ای مدبر کل !

مولود نه‌دن حریص مادر ؟
مادر نه ایچون اسیر نوزاد ؟
آیانه صفا بولوبده دختر
اولمش قوزیسیله انسه معتاد ؟

فرمان محبته سراسر
فطرت نه‌دن اولدی بویله منقاد ؟
یارب سکا طوغری فکری اعلا
ایتمزمی بو جنتی تماشا ؟

جنتدن اوچوب سمایه برحور
برج حمله تقابل ایتمش .
یاخودکه دوشوب زمینه برنور .
قز صورتنه تمثل ایتمش .

برنازلی قوزی اولنجه منظور
آمیزشنه تمایل ایتمش .
کوکسنده طوتوب او نو حیاتی
آیلر شو زمینده التفاتی :

ای کوربه قوزی وفاکزین اول !
قاچمه اوقدر سنی سوندن.
ترك ایله توحشی امین اول!
کلمز سکا برخسار بندن .

ای مونس جان نه‌در بوافغان؟
اینجیدیمی قوللرم وجودك ؟
نوحه کله درونم اولدی سوزان
آتشلیمیدر سنك سرودك ؟

ایتدیرمز ایدم انین وزاری
اولسه‌یدم اکر سنکله همدم .

مادر فقط ایسته‌مز آییرمق .
ایسترسنی کندیسی قاییرمق .
ای مادر مهربان نه‌دیرسك ،
هیچ قالمادیمی فراقه طاقت ؟
فریاده نیچون قیام ایدرسك ؟
حالکده آمان نه‌در اوخشیت ؟
صبر ایت قوزیکی آلیر کیدرسك ؛
خوف وخلجان بولور نهایت .
هپ عیش وصفاده عادت اوزره ،
کچسون کونکز سعادت اوزره ،

بر منظرهٔ علویه

اون یدی یاشنده بر کنج خوابکاهنده فراش استراحته اوزانمش ؛ ناصیه‌سنده بر پارلاقلق وارکه حدت ذکاسنه ، کوزلرنده بر اویانقلق وارکه عافیت وجودینه دلالت ایدر . یاتدیغی یرده هیچ بر سوز سویلمکسزین یالکز ارا صره قوللرینی تحریك ایدرك قارشیسنده بر فرح طفلانه ایله اویونه دالمش ایکی یاشنده بر صبینك ترنماتنی استماع ، حرکاتنی تماشا ایله مشغولدر .

کنج ایله صبینك مشابهت سیمالرینه ، اتحاد رنکلرینه باقانلر ایکی برادر اولدقلرینه حکم ایدرلر .

کنج ایچون نه سعادتکه عمرك بیك درلو محن ومشاقنه مقابل

بر مدار تسلی اولمق اوزره حسن تربیه و تعلیمیله مشغول اوله‌جغی اوفاجق بر برادر جانبازك امیدلر ایچنده پرور شباب اولدیغنی کوریبور !.. بوندن دولایی اوللیدر که وضعنه خلل کتیرمکسزین بعداً نظرینی سمت اعلایه توجیه ایدرك ایکی دوداغنك اطرافندن بر لمعهٔ ابتسام کوستریبور !..

صبی ایچون بختیارلق که طریق حیات ایچنده تصادف ایده‌جکی مشکلات طاقتفرسایی کندیسنه ممکن مرتبه تسهیل ایده‌جك بر حامیٔ مشفقك ، بر ایکنجی پدرك پارلاق بر استقباله تقرب ایتدیکنی حس ایدییور !.. بوندن طولایی اوللیدر که اوکنده‌کی کاغد پارچه‌لریله اوینارکن کاه کاه برادرینه عطف نظر ایدرك کفتار مبهم مداولی آنجق کندیسنه معلوم اولان ترنمات طفلانه‌سیله اعلان مسرت ایدییور .

هیهات !.. کنج دیدیکمز او بدبخت ، فراش استراحته اختیاریله اوزانمامش ؛ فلك آنی بر داء دوا ناپذیر ایله اسیر بستر ملال ایتمش. جبیننده‌کی پارلاقلق منجمد اولمش برنور ذکانك طونوق برتمثالیدر . کوزلرنده کی اویانقلق منعدم اولمش بر قدرت نطقیه‌نك ترجمان انفعالیدر! . اره صره میل ابتسام ایله برممنونیت موقوته کوستریبور؛ کیم بیلیر نه ایچوندر ؟

قارشیسنده‌کی صبی .. اومعصوم ملك بوحقیقتی نصل ادراك ایتسون؟ یابزده بوحکمتی نصل ادراك ایده‌لم که بواوفاجق وجود برارالق بردنبره یرندن قالقوب بویوك قرداشنك یانه کیدییور ؛ مینی مینی اللریله برادرینك یوزینی کوزینی اوقشادقدن صوکره جبیندن چیقاردیغی بر شکری اوبدبحتك .. اوکندیسنه مربی وحامی اولمسی لازم کلان

بیچارەنك اغزینه کوتوریبور .. اوتەکیدە بو هدیهٔ معصومانەیی ..
بوتلطیف ملکانەیی برحزین تبسم ایله حسن قبول ایدییور .

آه نژاد ! ..

ایدەیدم خانهٔ چشمانمی مشحون غبارکدن ،
دوشەیدم لجهٔ هیچییه آغوش مزارکدن !
نەحکمت وار بوایشده ؟ آه ! کیمدن صورسەم ، اوکرنسەم ..
زیان کوردی وجود بیزبانك روزکارکدن .
سنی دوران دوشورملك ایستیوردی ، انتباهکله
اونی اول دوشوردك سن نکاه اعتبارکدن !
نەمعنالرمش اشراق ایتدیکی ، هپ شیمدی فهم ایتدم ،
اودالغین کوزلرك اندیشهٔ حکمت مدارکدن .
صباحك دوشدی بردیجور بیپایانه محو اولدی
نه شهرت بکلیورکن بن تجلیٔ نهارکدن !
اوصولمش کل ، که دوشمشدی لبکدن احتضارکده ،
بکا بریادکار سرمدی قالدی بهارکدن !
بقای نام ایله دنیاده عمرذی بقا بولدك ،
تجرد ایلدك کرچه حیات مستعارکدن .
بیوکدی قدرتك تقدیر ماهیات اشیاده ،
سنکله هم‌مزیت کیمسه یوق کلمش تبارکدن !

ییقلدك ، خاك برسر قالدك اما کنبد قبرك
مجسم برلساندر بحث ایدر عزو وقارکدن .
« دوشونسون ، آغلامق برکار عاجزدر ! » دیمشسین سن ،
خبرویردی بونی برقوش که کلمشدی جوارکدن .
نصیبی آغلامقمش تا بمحشر آغلاسون یانسون ،
براق ، یاوروم نه ایسترسك اب حسرتکذارکدن ؟
نژاد .. ای حسرت روحم ! قاووشدیرسون بزی آرتق
تمنی ایله رحمانیت پروردکارکدن ! ..

مقبر

ای زائر اعتبار پرور !
سیرایت نه کوزل طورور شو مقبر !
یالکزلغی خوشنما دکلمی ؟
یا سادەلکی دکلمی دلبر ؟
غایتله حزین ایکن اوطوپراق
اوستنده یاقشمامشمی مرمر ؟
نافنده بیتن نهال کلبیز
باق باق نه قدر لطیف منظر !
اولمازمی نظر ربای وجدان
تزدنده اوموج اوران چمنلر ؟
ویرمش اکا بشقه برلطافت
پیشندەکی سرو سایه کستر .

دوشسه بوقدر دوشر موافق
برظله ضیای مهر انور.
سیرایت بونی کورمدکسه شاید
محزونلق ایچنده شاد بریر.
سویله هله پك کوزل دکلمی،
شوسرو نهال وقبریکسر؟
هپسندن آنك کوزلدی ایواه
آلتنده یاتان زواللی دختر!

یاد ایت

وقتا که کلوب بهار.. یکسر
اشیاده عیان اولور تغیر؛
وقتا که هزار عشق پرور
یاپراقلر ایله ایدوب تستر
بیلمم کیمه قارشی حسرتندن
باشلار نوحاته بی‌تأخر
قیل کوك یوزینك لطافتندن
صافیت عشقمی تخطر
یاد ایت بنی بر دقیقه یاد ایت!

برلیل سکونمادہ تنها
اولدقجه نشیمنك سرآسا

قیل چشمکی عطف سمت بالا
سودالر ایچنده نور مهتاب
اولدقجه درونکه غم افزا
ایله اوکچن دمی تذکر
پیش نظرکده سطح دریا
ایتدکچه تموج وتنور
یاد ایت بنی ساکنانه یاد ایت !

وقتا که صباحه قارشی ناکاه
بر زورق ایچنده تك بر انسان
حسرتله چکوب بر آتشین آه
تیترهك سس ایله اولور غزلخوان
اول آه حزین عاشقانه
اول غملی ترانهٔ تحسر
بی شبهه ایدنجه قلب وجانه :
ایجاب تأثر وتکدر
یاد ایت بنی کیزلی یاد ایت

بر قلب رقیق وناتوانله
فرتتده نه چکدیکم بیلنمز !
هجرانله ، ستمله ، امتحانله
اما که وفای دل سیلنمز !
سودمسه سنی بویولده سودم

سن‌سك بكا مایهٔ تفكر !
ایتدكجه لسانم اوزره دائم
اذكار محبتك تكرر
یاد ایت بنی سن‌ده گاه یاد ایت !

وقتا كه حلول ایدوب‌ده ایلول
مستغرق حزن اولور طبیعت ؛
وقتا كه بر اغبرار مجهول
ایلر دلكی اسیر قسوت
سیرایت اوسحابه‌یی سماده
ایتدكجه حزین حزین تقطر
بررقت ایله خلاف عاده
شاید اوله یاشله كوزلرك پر
یاد ایت بنی اول زمانده یاد ایت!

وقتاكه دوروب شوقلب غمناك
طوپراقده نهان اولور وجودم ؛
وقتا كه دولوب دهانمه خاك
شوقكله تمام اولور سرودم ؛
تنها كیجه‌لرده برخیالت
منظورك اولنجه بالتحیر
یوم چشمكی با كمال رقت
بدبختئ عشقم ایت تصور
یاد ایت بنی غملی غملی یاد ایت!

تقدیر الحاندن : [۱]

هر شاعر حقیقیده اولدیغی کبی سزده دخی آثاری مشهود اولان فیوضات علویه مجرد طبیعتك احسانیدر. هپمز اوتجلیزار قدرتك بر عجمی شاکردی یز .

(هپمز) تعبیری ایچنده ـ شعر ایله شاعریت کبی بالذات وبالاضافه کائناتی محیط اولان ایکی بویوك تجلیٔ قدرتی کافهٔ علایق علویه‌سندن تجرید ایله ماهیات تناهی ناپذیرینی برقاچ کلمه ایله تعریف وتحدیده مقتدر اولان ـ اساتذهٔ عظام البته داخل دکلدر . بوتعبیر یالکز الواح خیالیه‌سنك الوانی مثلا برشفق بلوطندن، ضیاسنی برسحر ییلدیزندن، کولکه‌سنی برشام غریبانه‌دن اقتباسه ـ ترنمات مضطربانه‌سنی برجویبارك چاغلتیسندن ، نوحات شائقانه‌سنی بردره‌نك ایکلتیسندن اخذه چالیشان ـ برکیجه قوشنك قنادی آلتنه التجا ویاخود برقیر چیچکنك رنك انکساری ایچنده اختفا آرزو ایده‌جك قدر سکون ومحویته مائل ایکن کونشی مطلع قبضنده دور درمق ، جنتی روی ارضه کتیرمك کبی خرد کداز ، روح فرسا برطاقم امللرله دائما زار وبی قرار اولان بدبختلره راجعدرکه آنلرجه شعر حد قبول ایتمز ؛ ذراتدن شموسه قدر هر کوزل شی شعردر . شعشعه‌لره مستغرق بر نوروز کامرانینك سکون اسایش فرماسیله ظلماته بورونمش برفورطنه کیجه‌سنك هیجان دهشت افزاسی بیننده شعریتجه اولکینك رنکین ولطیف ونازك ، ایکنجیسنك مغموم وشدید وبلند اولمقدن بشقه برفرقی یوقدر .

[۱] تقدیر الحان ، منتلی زاده مرحوم طاهر بکك الحانی حقنده یازلمشدر .

بعضاً قدید اولمش برچیچك برحدیقهٔ نوبهاری قدر کندیلرینه افاضهٔ حیات افکار ایدر. بعضاً ییقلمش برمزار الهامات علویه‌لرینك برکنز لایفناسیدر . معشوقهٔروحلرینی خیاللرنده کندیلری یارادیرلر. جسمانیتنی نور شفقدن، رنك بهاردن ، خندهٔ معصومانه‌دن ؛ روحانیتنی حزن سحردن ، کریهٔ شبانه‌دن ، حس عاشقانه‌دن ترکیب وتکوین ایتدکلری حالده ملکیتده ایستدکلری درجهٔ کمال ایصاله مقتدر اوله‌مدقلری ایچون مضطربدرلر .

اوت آنلرجه هرکوزل شی شعردر ؛ اورمانلرده قوشلرك حزین حزین اوتوشی ، دره‌لرده صولرك لطیف لطیف چاغلایشی ، حتی داغلرده قاواللرك غریب غریب عکس ایدیشی شعر اولدیغی کبی بر سخنورك ، برموسیقی پرورك اقوال ونغمات موزونه‌سی ایچنده طبیعته موافق ، ارواحه نافذ ومؤثر اولانلرده شعردر .

هر موزون و مقفی لقردی شعر اولمق لازم کلمز . هرشعر ، موزون و مقفی بولونمق اقتضا ایتمدیکی کبی .. آنجق هر شعر جناب حقك طبیعت اشیاده یعنی جمادده ، نباتده ، طیورده ، وحوشده ، یرده وعلی‌الخصوص انسان معنویده (که فطرت بشرده دیمك ایسترم) کوستردیکی بعضاً غریب،بعضاً لطیف،بعض وقت مدهش، بعض وقت منفور وفقط هرحالده جالب دقت وحیرت اولمق اوزره کوستردیکی اوضاع واطوار وخصایص واحواله موافق ویا هیچ اولمازسه متقارب اولملیدر .

شاعرلر ایچنده طبیعتی تقلیده سعی ایدنلردرکه مسلکلرنده دائما مترقی اولوب کیدرلر . طبیعت کبی برخواجهٔ بدیع طوررکن شوندن بوندن تعلم شعر ایتمکه تنزلمی ایدیلیر ؟ ! .. فقط طبیعتی تقلید ایتمك،

یعنی مناظر طبیعیه‌ده‌کی کیزلی کیزلی برطاقم کوزللکلردن ، دقیق‌دقیق برچوق نفاستلردن ترکب وتشکل ایدن آهنك عمومیٔ لطافتی الواح شاعرانه‌ده ارائه‌یه موفقیت زیاده‌سیله مشکلدر . برشاعرده خیال نه‌قدر جودتلی ، نظر نه‌مرتبه‌قوتلی ، قریحه نه‌درجه وسعتلی اولورسه اولسون حتی خامهٔ چیره دستانه‌سی شهپرندنه طاوسدن معمول، مداد فیض مایه‌سی یاقوت مذابدن ، غبار الماسدن مرکب دخی اولسه ینه برغروب لوحه‌سنی اوالوان دلفریب ایله‌شعرنده نقش وتصویره مقتدر اوله‌ماز . اونکچوندرکه : هپمز ، طبیعتك برر عجمی شاکردی‌یز، دیمکله کندیمی دکل ، آنجق‌سزك کبی سالکان نومسلك ادبه من‌غیرحد برامتیاز ویرمکه جسارت ایتدم .

یاقه‌جقده الاقشمدن صوکره برمزارلق عالمی

برشبدی کویده عازم کشت وکذار ایدم
احیایه دور کشته واموانه جار ایدم .
متروك برمزارلق ایدی مسکنم بنم
یالکزجه آنده خاك نشین مزار ایدم .
طوپراقدی هرمزار فقیرانه بی‌رخام
فقرمله بن‌ده زائر ذی‌ابتصار ایدم .
جسمیمله چوقده علامت مقبر سکون نما
فکرمله لیك مضطرب وبی قرار ایدم .

وحشتله حاضرون نظر انداز ایدی بکا
زیرا که ایچلرنده غریب الدیار ایدم .
اطراف پردی نالهٔ غوك وهزار ایله
لکن سکوت موقعه بن کوشدار ایدم !
کریان ایدم فقط آزادهٔ دموع
یوقدی لمبده ناله فقط ناله کار ایدم !
چوکمشدی اول قدر دله بارکران درد
کیم آه چکمکه بیله بی اقتدار ایدم .
آکدم او بی‌وفایی غریبانه اغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم !

عاریدی کوك نمایش رنك سحابدن
انوار آقاردی هرطرفه ماهتابدن .
صمت وسکون اومرتبه حاکمدی موقعه
کیم مضطربدی بنده اولان اضطرابدن !
بکزردی کاه اوسس که کلیردی بعیددن
اول صوته کیم تحصل ایدر آسیابدن .
لیلك رطوبتی یچه‌رك تا زمینه‌دك
بربوی اخروی دوییلوردی ترابدن !
دهشت بولوردی دل متحرك ظلالدن
اموات قالدیرردی سرین صانکه خوابدن !
عطف ایلدم درونه نکاه تحسری
دویدم شو کیزلی ناله‌یی قاب خرابدن :
« وارمیدی کیمسه بنده اولان درده اوغرامش

« شونده حضور ایچنده یاتان شیخ وشابدن
« امانیه بودرد ایله در ذوق ولذتم
« قورتارمه ای خدا بنی بوا کترابدن ! »
آ کدم اوبی وفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم !

سمتك سکوت وظلمتی آرتاردی دمبدم ؛
کویا چکردی قهرینه دوغری بزی عدم.
دهشتله دولدی خانهٔ قلبم فقط ینه
اصلا خیال وخاطرمه کلمدی ندم .
تا که تجسم ایلدی قارشمده بروجود ؛
برقهرمان عشوه ، مهابتلی برصنم ؛
امواج نور واری وجود لطیفنی
اورتردی نیم سترهٔ بیضاسی خم بخم .
مدهشدی کوزلری ، دهنی‌لرزه‌دار خشم
کیسوسی تارومار ایدی ابرولری بهم .
نورنکاهی برق بلادن نشان ایدی ؛
سیال برعلودی فمندن چیقان ستم .
رفع ایلیوب هوایه تهورله برألن
تعقیب ایدردی نزدیمه کندین قدم قدم .
ایتدم قیام دوشمك ایچون پای قهرینه
ایواه ! اوچدی کیتدی اونور ساحرم!
ا کدم او بی وفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم !

زمزمه‌دن :

لکن نه‌یه محو ایتدی اول کنجی فلك بیلمم
اول کنجی که ایتمشدی هریولده خدا مکرم
احبابی طوتار صاندم برقاچ کیجه‌جك ماتم
باقدم که کیدن کیتمش دنیاده کیلر خرم
دوران ینه اول دوران عالم ینه اول عالم

اول ذاته تحسرله صاندم که زمان آغلار
اومدم که یوزی صبحك بررنك حزین باغلار
کوردم که کونش دوغمش پرخنده بوتون داغلر
بلبللر اوتر شادان پرنشئهٔ صولر چاغلار
دوران ینه اول دوران عالم ینه اول عالم

بر اعمی چوجغك تحسری

ایشیدییورمکه : کونش پك کوزل .. چای کنارنده صویك اوزرینه دوغری صارقان چیچکلرك منظره‌سی پك لطیف ایمش .. نازك نازك اوتن قوشلوك ، هواده بوجکلرك اوچوشی‌ده کوریله‌جك شیلردن ایمش !

ایشیدییورمکه : کیجه‌لری کوك یوزنده کیزلی ایشیقلر کورونورمش ..

دانه‌لر کبی حزین اولان دکز ایچنده دخی بیاض یلکنلی کمیلر آقوب کیدرلرمش !

ایشیدییورمکه : چیچکلرك رنکلری رایحه‌لرندن لطافتجه دها بالا ایمش . دره‌لر ، داغلر ، چایرلر ، صولر ، اورمانلر ، خصوصیله فجر زمانلری اوقدر لطیف ، اوقدر شیرین ایمشلرکه بوقدر عظمت واحتشامه قارشی انسان زانوزدهٔ زمین حیرت اولمق لازم کلیرمش !

لکن بن نه اوکورولتیسنی ایشتمکده اولدیغم دکزی، نه او رنکین چیچکلری ، نه کوك یوزینی ، نه‌کونشی ، نه اورمانلری ، نه اوکوزل میوه‌لری ، نه‌قوشلری ، نه آیدینلغی کوره‌مدیکمدن طولایی متأسف دکلم . . خیر اللهم ! . . خیر ! . . شوفانی عالمك لطافتندن هیچ بریسنی ارزو ایتمم الا .... هیهات ! .. آننه‌جکمی کوره‌یدم !...

هوغودن :

کوردم کزینیر چمنده جانان
زلفی طاغتمقدی پایی عریان
صاندمکه پریدر اول سمنبر
صوردم‌که کلیرمیسك برابر
باقدی بکا برعان نظرله
بر حالت انفعال اثرله
الفت دمیدر ــ دیدم ــ آمان بو
کلکشت ایده‌لم کل‌ای پری‌رو!

تحریك قدم قلوب نهانی
ایتدی ینه برنگاه ثانی.
آلدی بنی برتفکر اول آن؛
بلبللر اوتردی شادوفرحان ؛
اوقشاردی کنار باغی جولر؛
کوردم کلیور اوماه پیکر ؛
وجهن قپامش صاچیله اما
اولمقده تبسمی هویدا.

نژاد اکرمدن :

« زواللی بابا »

اون ، اون ایکی سنه دن بری پك یقین وقته قدر کوریردم : یازین — بوغاز ایچنده ایسه — اکثریا طرابیه‌ده ، قلندرده ، یکی کوی جاده‌سنده ؛ — بویوك اداده ایسه — اکثریا بویوك طور - یولنده ، خرستوس چاملغنده ، معدن و آیا نیقولا جوارنده‌کی قوملق ساحللرده ، همان دائماتنها موقعلرده ، قیشین بك اوغلنده ؛ اکثریا نشان طاشی ، شیشلی جهتلرنده ، بعضاً تقسیم باغچه‌سنده ، طاش قیشله اوکندن غازخانه‌یه کیدن اوتنها یولده ، اراصره‌ده کوپری اوزرنده دائما برابر کوروردم .

صوك زمانلرده بونلر — بری آرتق اختیارلق چاغنه وارمش ، دیکری ایسه صباوت موسمنی کچیره‌رك عهد شبابك دورهٔ اولاسنه

هنوز کیرمش — ایکی وجود ایدی که بری برینك کولکه‌سی کبی بری برندن ایرلمازدی .

اوچ بش‌سنه مقدم برتصادف بونلرك بابا ایله اوغل اولدقلرینی بکا بیلدیرمشدی. اوندن‌صوکره هرتصادف ایتدکجه حال وحرکتلرینه، معامله‌لرینه برحس تقدیر و تسعید ایله دقت ایدر اولدم .

بابا ، سنه‌لردن بری اتعاب اولنمش بر بینك اندیشهٔ محاکمات رو- زمره‌سنی ترجمه‌دن آرتق تماميله عاجز کورونن ، یورغون ، دالغین ، خون آلوده کوزلرینك بقیهٔ نور حیاتیله ایکیده برده اوغلنك وجودینی تکمیل احاطه ایتمکه چالیشیر . . اوغل ، بوتماسك نور اشتیاق ایله اوقشاندیغندن متحصل محظوظیتنی ایما ایدن مغرور باقشلریله اطرافنی سوزه‌رك یولنه دوام ایدر .

رنکلری بربرینه بکزه‌مز : بابا صاری ، اوغل ایسه قاره‌یه یقین قومرالدر . فقط مفرط دنیله‌جك بر عصبیت مزاج ، بر جدیت مشوار ، بر ابتلای تفکر کرك بابانك ، کرك اوغلنك ، خصوصا اوغلنك سیمای حزین حیاتنده منطبعدر .

بونلر آز لقردی ایدرلر . . لقردی‌یه اك اول باشلایان‌ده مطلقا بابادر . قونوشورلرکن پك نادر اوله‌رق ایکیسنك‌ده مغموم چهره- لرنده — قات قات مظلم بولوطلر آلتندن فرلایان شمشك کبی- خفیف بر امارهٔ ابتسام کورینورکه درحال زائل اولور .

باباده اوغله قارشی موجود اولان ابتلای ازلیٔ روح ، بر علاقهٔ ابدیهٔ قلبیه هیچ برنظر دقتدن مستور قاله‌میه‌جق درجه‌ده شدتلی و آتشلیدر . بونك او یورغون ، او دالغین نظرلرینك بقیهٔ نور حیاتنده دمبدم نمایان اولان انکسار بیتابی ، بونك اوسریع الانطفا

ابتساماتنده کیزلنمك ایستهین آرزوی بدیهی بکا ایما ایدرکه کمترین وناتوان بر امل حزین ایله قهار وبی امان بر اندیشهٔ خشینه معرکهٔ هیجا اولان روح وقلبی دائما کریان ملال ، دائما خونچکان انفعالدر . مع مافیه اوغلیله دائما برابر بولنمق اونی مسعود ایدرکبی ایدی .

شمدی بر از وقتدن بری آرتق بونلره هیچ بریرده تصادف ایتمهیوردم . بومارت آیی ایچنده برصباح بویوك ادالمك خرستوس اورمانه دیا سکیلوسدن چیقارکن اختیار بابایی یالکنز اولهرق کوردم. الندهکی قالین باستونه دایانهرق یوقوش اشاغی آغیر آغیر اینیوردی. رنکننك اوچوقلغی ، حرکاتننك بطائتی ، حالسزلکی ، مجالسزلکی ایله برابر سیماسنك کدر آلودهلکی ، سیاهلره مستغرق قیافتنك پریشانلغی کندیسنك خستهلغندن زیاده مصیبتزده لکنی خاطره کتیرییوردی .

بوزاللی بابایی بو حاله کتیرهجك مصیبت نه اولهبیلیردی ؟ . . . بونی دوشونمکه وقت قالمدی . . قارشی قارشی یه کلدك . کندیسنی بر اشنای قدیم کبی سلاملادم . بوکوردیکم حس مقابلهدن جسارت آلهرق — بیلهمم نصل بر آرزوی تفحصك ابرامیله — : «کوچوك رفیقکزی بوکون برابر المامشسکز . . » دیدم . او آنده زواللینك هروقتدن پك زیاده قیزارمش کوزلرندن فیرلایان ایکی بویوك قطرهٔ تأثر صاپ صاری چهرهسندن اشاغی یووارلانیرکن بکا جواب ویردی :

نژادیمی صورییورسکز ؟ . . او أولدی . . !

برقوش !

نره‌دن اوچمش ، زواللیجق . . برقوش !
اوکدرناك ، اوسا کنانه طوروش
بکاباق ، هیش ! صاقین قاچوب کیتمه .
— بویله یم بن — طوقوندی رقتمه .

منکسرسه‌ك ، بنم‌ده وار المم ..
کل ، یاقین کل ! سنکله دردلشه‌لم .

نه‌ایچوندر کوکلجکك مکسور ؟
متحسر بنم کبی مفتور
بونی بن ایتمك ایسترم تخمین :
بویرك سن ده برغریبی میسك ؟

دردلی یم ، اووخ ! باقمه کولدیکمه
یوقمی روحکده برحزین نغمه ؟ . .

سویله ، بن اکلارم لسانندن :
نه‌زمان دوشدك آسماننددن ؟
بوسکوتك یاقشمیور ، سویله :
یشامق پك‌می کوچ تحسرله ؟ . .

سکا ، لکن ، بوتون افقلر آچیق ..
پك صیقلدکسه آسمانکه چیق ..

طوراجقسك سبب نه ، رنجیده ؟
هیچ قالیرمیدی خاك سفلیده

اوچ بویر زخدن ، اویناسون قنادك .
آه ! اوله‌یدی قانادلری نژادك ؟ . .
ووربیور ایشته قلب مجروحم ؛
ایشیت ، ای قوش ! نه سویلیور روحم :
« متلون سما بو یرلرده ،
« نشئه‌سز اکثری سحرلرده . .
« منتهی دائما خزانه بهار .
« صولیور هپ آچلمه‌دن ازهار .
« متحول وبی بقا هرشی . .
« روحه راجع کدرسه پیدرپی .
« بزه خیر ایتمه‌ین بوکلشندن
« کزه‌لم کهکشانی ، خوش مأمن . .
« قاچه لم ، سن‌ده ، بن‌ده قورتوله لم .
ذوق رؤیای سرمدی بوله‌لم .
« اوله‌لم هربلیه‌دن سالم ؛
« اوچه‌لم آسمانه ، دونمیه‌لم ! . . »

خولیاده برتماشا

مفعول فاعلاتن فاعلاتن

کوردم فلکده برشب بردلنشین تماشا
کیم مستمر کوکلده تأثیر شوقی حالا
برشب که بکنزه‌مشدی عکس قمرله
پوشیدهٔ سفیده یکپاره سطح دریا

یالکز جه بحره چیقدم اوچمیدی بشمی ساعت
اول عالم صفایی شاشدم کورنجه تنها
زور قجه‌می براقدم کندی هواسی اوزره
ایتدی صولر املجه تخصیص سمت مجرا
منظور ایدی آچیقدن بشقه لطافت اوزره
دریای نور پرور ، مهتاب لیله پیرا
ساحلده‌کی اما کن اولمقله بحره عاکس
بر رسم ایدردی تشکیل غایت بلند و پنها
عاریدی ابر غمدن روی سمای انور
بر نوعروس حسنك وجه منیری آسا
اول وجه باصفاده در دانهٔ سرشکه
بکزردی آسمانده بعضاً نجوم زهرا
لب تشنکان عشقی ریان حزن ایدردی
برچشمه‌سار سودا اولمشدی بدر کویا
هرهانکی سویه باقسه‌ك ایلردی حق تجلی
برحیرت وسکونه دالمشدی جمله اشیا
مشهود ایدی سراسر حالنده وصف جنت
نوکسوهٔ شبانه کیرمشدی پیردنیا
لایقدی رشك ایده‌یدی بالایه ارض سفلا
شایان ایدی باقه‌یدی حسرتله زیره بالا
بویله آقوب کیدرکن نظره کنان اطراف
باد وزانه پیرو ، آب روانه همپا ،
قارشیمده ظاهر اولدی بر کاخ نزدیمده

بر روزنندهٔ کاخك بر چهرهٔ دلارا
خولیا نصل تصور ایلرسه اویله علوی
صنعت نه‌درلو تصویر ایلرسه اویله زیبا
اشکال حسن پاکی مرئیدی پك مصرح
یوقدی میانه‌مزده چوقلق مسافه زیرا
محزوندی اولقدرکیم وضع سکون نماسی
بر هیکل تحسر دینسه اولوردی احرا
وجهنده عکس مهتاب تترده کوستردی
نورك ضیایه قارشی عجزین صریح ورعنا
بر لوح ذی حیاته مانند ایدی او منظر
کیم مطلقا اولوردی باقدقجه حیرت افزا
دیردم که عودت ایتمش ظاهر دم اساطیر
ایتمش بویرده آرام ناهید عشوه پیرا
یاخود که نقل اولنمش فردوسدن جهانه
بر قصر ایله ایچنده بر حور نورسیما

تخطر

« بر چیچك کبی کلـدم کچدم . . قیرده‌کی اوتلر کبی قوریدم »
بر بیچاره عالمه نه‌یه کلدی ؟ یورکلری زهر آلامك مرارتلری ایچنده
اولانلره حیات نیچون ویرلدی ؟ . . »
بو جملهٔ ادبیه شـاتوبریانك « آطالا » سـنده‌در . « آطالا » یی
ترجمه ایتدیکم صره‌ده حافظه‌مه قازلمش کبی یرلشمش اولان بو شعر

منثوری قیرلرده ، طاغلرده نژاد ایله برلکده کزرکن اکثریا تذکار وتکرار ایدردم . نژادده هردفعه‌سنده بوکا اعتراض ایدر ودیردی که: « عالمه کلوب‌ده بیچاره اولمیان کیمدر ؟ . . انسان اوله‌رق طوغوب‌ده یورك زهر آلامك آجیلقلرندن وارسته بولنمق نصل اوله‌بیلیر ؟. و برده قبل‌الحیات یورك زهرلنه‌مزکه (بونلره حیات نیچون ویرلدی؟) دیمکه محل اولسون... »

کچن بر صباح اطه‌نك قیرلرنده ـ آرتق نژاد ایله دکل ، اووجود فانینك خیالیله برلکده ـ کزینیوردم. برنقطه‌یه کلدم که قارشیم ، صاغم ، صولم . . هریانم چیچك کسیلدی . اوت ، رنکارنك ، تازه ، نازنین بهار چیچکلری که بر سرمستیٔ بختیاری ایله پرخندهٔ نشاط قایناشوب طورییوردی . بونلری کورنجه : « برچیچك کبی کلدم کچدم .قیرده‌کی اوتلر کبی قورویدم. بر بیچاره عالمه نه‌یه کلدی؟ یورکلری زهر آلامك مرارتلری ایچنده بولنانلره حیات نیچون ویرلدی ؟ . . » سوزلری لسانمدن بلااختیار دوکیلیوردی .

آه ! نژاد ـ دیدم ـ سن اوله‌ایدك شمدی ینه اعتراضه‌قیام‌ایدردك. فقط بوکون اعتراضه آرتق هیچ مجال یوق . . بونك نه‌قدرمناسبتلی ، نه‌قدر مطابق حقیقت بر سوز اولدیغنه بر طرفدن سنك مظهریت غریبانه‌ك ، دیکر طرفدن بنم تجلیٔ بد بختانه‌م شاهد .

اوت ، نژاد ! سن بر چیچك کبی کلوب کچمدکمی ؟ . . بن‌ده بوکون زهر آلامك مرارتلری ایچنده قالان حیاتی نیچون بکا احسان ایتدیکنی خالقمدن صورمیورمی‌یم ؟ . .

او حکم شاعرانه‌ده سنك مظهریتکه منافی دوشن یالکز شوکه : فی‌الحقیقه سن‌ده بر چیچك کبی کلدك کچدك . . آنجق بر زواللی

چیچك قدر اولسون بختیار اولەمدن کلدك ، کچدك . بو نازلی چیچکلر
بو کون نەقدر بشوش ، نەقدر مسعود ایسەلر دون ، اولکی کونده
اویله ایدیلر . . یارین ، اوبر کون . . دها اوبر کونده ینه اویله مسعود
اولەجقلر . یاسن نژادجغم ؟ یاسن ؟ یازیق که سن شو بهار چیچکلری
قدرده بهار شبابکدن بر نصیب آلەمدن کلدك کچدك . . دکلمی زواللی
نژادجغم ؟ . .

عبدالحق حامد

شعر وادب نامنه ابدیتله یاشایان حامدك تاریخ تولدینی یازه‌بیله‌جگز . دیبه بیلیرزکه حامد ، التی عصرلق حیات ادبیه‌نك نصل موجود مسلسلی ایسه بلکه التیوز عصرلق بر امتداد ولوله دارك ینه اویله بر موجود ذی ارتحالی قاله‌جقدر .

اوت ، حامد ، ٦٩٩ ده دوغمش ١٣٢٧ ده اثبات موجودیت ایتمش بر دهادر . چوق دکل ؛ بو دیلسز مملکتده ایلك شعری بز حامددن ایشیتدك . بزم اویله هوغولرمز ، لامارتینلرمز ، ته‌ئوفیل غوتیه ، لوقونت دولیللرمز یوقدر . خلقتدن « اکر مقصود اثرسه مصرع بر جسته کافیدر » دیین قناعتکارلغمزله حامددن باشقه‌سنی ایسته‌مسه‌كده اولور ؛ بز حامدمزله افتخار ایده‌رز .

حامدك ایلك تصویر بلندی ؛ بیهوش ، تولو کوزلره چیزدیکی صحراسیدر . حامد بو راده بر کیموتین طراقهٔ عنیفه‌سیله بتون قیود عتیقه‌یی ، ناجینك فیلیزو یردیرمك ، وبعضیلرینك — برحس استرقابله — تربیه ایتمك ایستدیکی شجر زقومی کوکندن قوپارمشدر .

حامد ، حیاتی خیالنك شعشهٔ الواننه صاران اینجه ، روحفریب بر ضیادر . کائناتی حشمت خیالی قارشیسنده سونوك وروحسز بولور ؛ کندی هویتنده تماشا ایدر . اثرلرنده درین ویوکسك بر غرور ایله انانیتنك تحکم فوق الطبیعه‌سی کورونور . فضولی ، نصل حساسیتنك قینالی پارماقلریله قلبنی چالمش ؛ ندیم کلمه‌لردن سرایلر یاپمش ایسه حامده بتون بو اسکی ، خرده بقایایی ، شیخ غالبك انقاض عمومنی تصفیه ایله دهاسنك تماثیل عالیه‌سنده استخدام ایده‌رك یکی بر صنعت ، یکی بر سیما ، یکی بر هویتله ماضینك برج استقبالنه ، استقبالك ماضی قلبنه اعتلا ایتمشدر .

حامد حسدن زیاده بیلدیزلرله قونوشـان خیالنك ؛ کولکه‌لر ، خفالرده دولاشان افکارینك آدمیدر . اونك ایچون اکثر اثرلری قابل تمثل دکلدر . بر شمشك ناصل پارلار وسونرسه حامدده اویله ، عصرلرمزك بر شبتاب ظلماتیدر .

صحرا ، اولو ، بونلر اودر ، مقبر ، تزر ، اشبر ، نسترن ، قحبه یاخود بر سفیله‌نك حسبحالی، حجله ، دختر هندو ، طارق بن‌زیاد ، صبر وثبات ، ایچلی قیز ، زینب ، ماجرای عشق ؛ دها بر چوق متفرق اشعاری واخیراً طبع ایدلك اوزره بولنان (ایلخان) ی کلیات دهائیدر .

طارقدن برپارچه

بوندن آلتمش آلتی‌سنه مقدم ، یعنی‌هجرتك یکرمی آلیسنده‌مصر ایله اسکندریه حاکمی عبدالله بن سعد بن بی سرخی ، آفریقایی فتح ایچون عسکر سوق ایتمش ایدی . — خصمامز نه دیرسه دیسون ، هپسی ترهاتدر . بز تاریخمزه برمنظومهٔ فتوحات نامی ویره بیلیرز — آفریقا او زمان روم قیصرینك اداره‌سنده ایدی — طرابلسدن شو بولندیغمز سبته بوغازی جوارنده واقع طنجه‌یه قدر یاییلوب کیدن اقلیمك حاکمی جرجیر یوز بیك نفری متجاوز بر اردو ایله مجاهدین اسلامه سدراه اولمق‌ایستر شبیطله؛ جوارنده قرق اللی کون محاربه‌ایدرلر. جرجیر نه‌قدر سهولتله عسکر تدارك ایدرسه طوتدقلری

محل اسلام ممالکنه بعید ، مرکز خلافتله مخابره‌ده بالطبع منقطع بولندیغندن طول امل‌نسبتنده مسافه‌لر قطع ایدرك ورود ایدن‌مجاهدین اردوسنك ده استمداد ایتمسی اوقدر مستحیل اولور . بونك نتایج طبیعیه‌سندن اوله‌رق کیت کیده بزم طرفده ضعف وفتور علامتلری ظهور ایدر . دشمنك بوفرصتی نه‌یولده اغتنام ایتدیکنی سزه نصل شرح ایده‌یم ؟ اردومزك مقری برشهدا محشری اولمشیدی ! بیوك برصحراده مجرت برآخرت اولمش قرق اللی بیك قدر جنازه نصل کیدر ؟ ایشته مجاهدین اردوسی اوحالی کسب ایتمشیدی ! خانه‌لری کهف انزوا ، پنجره‌لرینه سیاه پرده‌لر چکلمش ، قپولری دیوار کسلمش ، مسجدلری ، زیارتکاهلری ، مجلسلری ، مسیره‌لری ، محبسلری سرایلری ، بازارلری خالی اندرخالی ، صمت وسکونتده قبرستان حالنه کلمش بربیوك معمورهٔ مدنیت‌تصور ایدیکز ، ایشته مجاهدین‌اردوسنك ماتمی طوتان مرکزخلافتك حالی اومرکزده ایدی . اهالینك جزیرة‌العربده دوکدیکی کوز یاشلری مجاهدینك بربریه‌ده دوکدیکی قانه التحاق ایده‌جك راده‌لرده ایدی دیه بیلیرم .

بو منحوس اقلیم یدیکی یتیم حقی ، ایچدیکی مظلوم قانیله حشره قدر لکه‌دار عدا اولنسه سزادر — اصحابدن عبدالله بن عمر ، عقبه بن نافع بر فرقه موحدین ایله فرار ایتدکلری صره‌ده ایمش‌که عبدالله بن زبیر ، اجل قضا کبی خبرسز ، خوارق فلکیه کبی ناکه ظهور ، صرصر بلا کبی قوم دریالرینی خروشان ایدرك ، معیتنده برجم غفیر ، سردار بدبخت عبدالله بن سعدك محاربه‌ده طوتدیغی موقعده نمایان اولور .

ایشته کتب وقایعده حرب‌العبادله نامی آلان جهاد مشهور او

موقعده وقوعبولدی . خدمت یکوجودانه‌ده چاریار حضرتلرینك ورثه‌سندن بولنان‌بودرت سردار فداکار ، کف غیرتلرنده‌خامهٔ سیف نصرت ، منظومهٔ فتوحات اولان عرب تاریخنه برظفرنامه دها یادکار ایدرکه اویله برظفرنامه حجرالمعاقده محکوك اولسه روادر . چر چیز دیدیکمز سردار بربری ، ابن زبیر الندە حیاتدن بری اولور . ارکانیله معیتی ایسه اکثریت اوزره اسیر ایدلدیکندن آمال مسالمت موقتاً حصول بولور . بوندن برمدت‌صکره یزید بن معاویه بن سفیان زمانلرندە‌ده مصر حاکمی اولان عقبه بن نافع افریقایه کلدی . سیره‌نی ،قارتاجه‌نی ، تونسی ضبط ایتدی . قیروان نامیله معلوممز اولان شهری بنا ایتدیردی . نه بیوك اثر ! تخریب دکل انشا ایتمش ، نه بیوك ظفر ! اطلس طاغلرینك جنوبنه طوغری شتابان اولور . سوس مملکتی سواحلنه نزول ایدر . ابن نافعك قناریا آطه‌لری مقابلنده ، ضبط ایتدیکی عظمتلی اقلیمك ساحلنده ، دوه‌سنی بحر محیطه سورمك ایستدیکی ، وصکره بردکزه برده کوك یوزینه توجیه نظر ایدرك عسکرینك روی دریاده یورویه بیلمسی‌ایچون ، شریعت اسلامی قطبین ارضه‌قدر ایصال ایتمك‌وعدیله، جنات حقدن تمنیٔ اقتدار ایتدیکی مشهور اولمشدر .

اشاغیدن یوقاری‌یه ایدیلان بو خطاب یوقارودن اشاغی‌یه اینن خطابلر قدر علوی ایدی ! آنی کوکده ملکلرك لایق اولدیغی‌وجهله تلقی ایده بیلمسیچون کردونهٔ ارضك برقاچ ثانیه طورمش اولمسنه قائلم ! آنلر بویولده ابتدای فتح و نصرت ایتمشلر . بزه بر شهراه عبرت کشاد ایلمشلر . ایشته بوکونده بن‌که خلیفه عبدالملك بن‌مروان طرفندن حسن بن نعمانی استخلافاً مصره حاکم تعیین اولنان

عبدالعزیزك امریله افریقایی استیلا ایدن موسی بن نصیرم ؛ مغرب اقصاده اسلامه اولان اعاظمك حقیله غلبه ایده‌مدكاری جنكاور بربریلری تارمار ایتدم . شوكت اسلامیه اعلای علم ایدرك كچدیكم مملكتلردن اقصای غربه قدر پیرو اولدم . بر موحدلرمز ، كوك توحیدمزله طولدی . عقبه‌نك مالك اولدیغی مسلكه بن سالك اولدم . فقط بنم مالك اولدیغم یرلره او یالکز واصل اولمشدی . او ضبط ایتدیكی یرلری ینه اسكی اصحابنه اعاده ایتمش . بن او یرلری اسكی اصحابندن آلوب اسلامه هدیه ایدییورم .

شكل وسیماده عربلره بكزه‌ین ثبات وصلابتده ، شجاعت ومهابتده‌ینه عربلره بكزه‌یوب فقط احتیال ایله خیانتده هیچ بر قومه بكزه‌مه‌ین بربریلر ، وقت حضرده بیله چیقاره‌مدقلری زره قوی‌یی بر طرفه آتوب بیونلرینه كفن طاقدیلرده بزدن استیمان ایتدیلر .

اویله سیاه چهره‌لی یوزبیكلرجه مخلوقاتك بیاض كفنلره بورونمش اولدقلری حالده قارشومه كلیشی اوستنه فورطنه بلوطی چوكمش بر متحرك قبرستان كبی كورونیوردی .

موتا البسه‌سی كینمش بو دنیویلرك كوكله القا ایتدیكی حسیات ، دیه بیلیرم كه جناب مسیحك بر اشارت اعجاز كارانه‌سیله یكیدن احیا ایتدیكنی كوردیكی اولولره قارشو حاصل اولان تصورلری قدر عالی ایدی ! . بز اوقوم وحشیدن انتقام آلمق ایسته‌مدك ؛ استیمان ایتدكلریچون جمله‌سی عفو اولوندیلر . انسانیتك عاشقی اولدیغم كبی معشوقی اولمغی‌ده ارزو ایتدم ؛ بیلیرسكز كه بن اللهك كیمسه‌یه بكزه‌مز بر مخلوقی‌یم . . ابن نافعك سدراهی اولان دریالر بنم عزیمتمی تحویل ایده‌مز . شمدی‌یه قدر كلدك ، شمدنصكره‌ده كیده‌جكز . — یالكز

قره‌لرك سلطانی دکل اسلامیتی دکزلرکده مالکه‌سی کورمك ایسترم. کچدیکمز اووه‌لرك ده‌کزدن نه فرقی واردی ؟ آنلرکده بحر محیط کبی متحرك طاغلری وار ایدی. باته چیقه کلدك ؛ ینه باته چیقه کیدرز. بربریه اهلنی کوردك. شمدی‌ده اندلس خلقنی اوکرنملی‌یز. فتحنی عزم ایتدیکم بو اندلس قطعه‌سی اراضیسنك لطافتی جهتیله برالشامه، هواسنك اعتدالی مناسبتیله یمنه، ازهارایله عطریاتنك مبذولیتی حسبیله هندستانه، محصولاتنك برکتی سببیله مصره، معادننك ذی قیمت اولمسندن چینه بکزر. مقصدم بوقدر ممالکك محاسن طبیعیه‌سنی جمع ایدن، بوقدر نعمته مستغرق اولان برمملکتك خلقنه حقك عنایتنی، قدرتك سماحتنی دیانتمزك فیض و حقیقتنی، اکابراسلامك مأثر همتنی، انسانیتك فرائض عبودیتنی تعیین ایتمکدر.

اشبردن برپارچه

ارسطو لساندن :

یارب ! بونه شورش وقیامت !
هنکامهٔ حشرمی علامت ؟
اول نفس حریص پرلئامت،
ایتمزمی بوفعلنه ندامت ؟
برنام آله‌جق او شاه ظالم ؛
دنیالری قاپلایور مظالم !
آلماز بونی حوصلهم، خیالم :
انسانده نه‌در بوجهل مظلم ؟

همجنسنی مقبره دلالت !
ایراث مضرت وسفالت !
یارب بونه وحشیانه خصلت !
آیا بومی بزده‌کی عدالت ؟
قان آقمه‌ده رایت ظفردن !
معدود اولیور بو زیب وفردن !
آزاده اوله‌یدیلر سفردن ،
بر اردو چیقاردی برنفردن !
برکوی بوله‌رق شهرله شهرت ،
برملت اولوردی برعشیرت ،
برملك‌ده برجهان حیرت !
قابل ایکن ای بشر ! بوصورت ،
بر قطره کوروب کوزل بونهری ،
هیچ أیلر او ملك ایله او شهری ؛
هم صوکره اولوب زبون قهری
برشخصده سیر ایدر بودهری !
انسانی کوروب أریکه پیرا ،
لازممی تذلل ومدارا ؟
هرحکمنی ایلیورلر اجرا ،
کوسترمدیمی اوحکمی دارا ؟
ای جهل ایله چاکچاك اولان خلق !
اوهام ایله رعشه‌ناك اولان خلق !
براردو دکل هلاك اولان خلق !
اقوام ایدی سربخاك اولان خلق !

برملك یابر شهر دكلدی !
دهرك قد وقامتی اكیلدی ،
نصفی بشرك یره‌چكلدی ،
بر ظالم ایچون علم دیكلدی !..

غرض

جمعیت بشریه‌یه تفرقه‌لر ویرن غرضدر.

غرض؛ ایكی حكمدار مسالمتكارك حضور سلطنتنه چیقار؛ برینك مملكتنی وسعتلی ومعمور كوستر؛ دیكرینه تجاوز وتخریب ایتدیرمك ایستر ؛ اوته‌كینك قدر ومرتبه‌سنی عظیم وعالی بیلدیرر ؛ اولكنه تسلط وتحقیر ایتدیرمكه اوغراشیر .

غرض ایكی علامهٔ جلیل‌القدرك مجلس فضیلتنه وارر ؛ برینك قدرینه خلل ، برینك حیثیتنه نقیصه ویرر. غرض ایكی وزیر سیاست پرورك كلك عرفاننده كیزله‌نیر ؛ هركسی ایكیسندن‌ده تنفیر ایدر .

ایكی سردار جنكاورك سیف جلادتنه یاپیشیر؛ بربرندن ایكیسنی‌ده دلكیر ایدر .

غرض ایكی یار خوش اطوارك مجلس صحبتنه داخل اولور ، برینك محبتنده ریا ، دیكرینك صمیمیتنده شبهه كوستر ر .

ایكی عیال وفادارك خوابكاه سعادتنه صاقلانیر : برینك مزاجنه حدت ، برینك طبیعتنه برودت القا ایدر .

غرض ایكی شاعر ساحرك دیوان طبعنه كیرر : برینه دیكرینك

مدحیه‌سی حقنده هجویه سویله‌تیر ؛ دیکرینه اولکنک مذمتیله صحیفه‌لرنی تلویث ایتدیرر .

ایکی استاد ماهرك تدریسگاه معرفتده صوقیلور : ایکیسنده‌ده بربرینك علیهنده درس ویردیرر .

والحاصل غرض ، یالکز وجدانلره کیره‌مه‌ین غرض — چونکه او جنتدن بو ابلیس مؤبداً طرد اولونمشدر — مدعی صلاحیتیله محکمه‌لره ، سفیر صفتنده مجلس دولته ، معارض جسارتیله شورای ملته ، عابد قیافتنده موقع تقوایه کیرر .

حکیم مکانتیله مجمع فضلایه ، برمتفق ضابط طورنده خیمهٔ امرایه برکوزل خیال طرزنده انجمن ادبایه ، بردوست کبی بزم احبایه کیرر .

آثار محرمیت کبی دائرهٔ متعلقاته ، اسباب صحت کبی حجرهٔ اطبایه ، واسطهٔ معرفت کبی مکتب اطفاله ، سائقهٔ منفعت کبی دکان اخذ واعطایه کیرر .

برطور وطرز مقبولده کورونه‌رك برکنجك ذهننه ، عارفانه توجهلر ، هاتفانه تنبیهلر ایده‌رك براختیارك خاطرینه کلیر .

لطف بیان کبی قلبه ، حسن و آن کبی سیمایه کیرر . ایرمدیکی یار ، کزمدیکی دیار ، کورمدیکی ، کیرمدیکی یر قالماز .

نسترندن برپارچه :

ایکنجی فصل

« صباحلین صحراده »

برنجی تماشا

« شاه غضنفر ؛ شهزاده بهرام »

غضنفر — « تهورله »

خلقك بقامه عدم رضاسی
هپ سنك تشویقکك اقتضاسی !
افعالمده کوردکلری خطیأت ،
اداره‌مدن بیلدکلری سیأت ،
اهل مروت صاحب عطایا ،
برحکمداره اسناد خطایا ،
خلعنه قیام . تبدیلنه جرأت ،
بنی اجلاسه اتفاق هیئت
هپ سنك افسادکدن نشأت ایدر ..
یوقسه بنی خلعه کیم جرأت ایدر ؟

بهرام

خلقك بنی سزه ترجیحی صحیح ،
انجق تشویق ظنی محتاج تصحیح
شونی بیل که علت رجحان قدر
اول امرده بکا ایتدیکك غدر :

مغایر انصاف ، خلاف عادت
بروجهله ایتدیکك جبر وشدت ،
ثانیاً اداره‌ده عطالتك ،
خلقه قارشو نقصان عدالتك ،
نهایت اهلیتسزلك ، جهالت ،
بونلرك هر بری برمهلك علت !
متبوعدن اتباعه نفوذ مطلق
ابتدا ضبط قلوبه معلق .
قلوبه صاحب اولمیان حکمدار
جهانکیر اولسه ینه بی اقتدار
نه دیمدندر ، نه ملیتمدن ،
عمومك رغبتی اهلیتمدن .
فتوحاتم بوملت ایچون مفخر
او سایه‌ده کوکللرده مسخر ،
بوندن اقدم ، بیوك محاصره‌ده ،
دشمن وطنی ازدیکی صره‌ده ،
پای تختی تسلیمه مترقب
سهرابه تدافعی متعاقب ،
قوی وقادر ، مالك بحر وبر
برشاه اوغلی اولدیغمله برابر ،
تبعه‌یه انقیاداً کیتدیکم ،
ضبطیله اعلای شهرت ایتدیکم
اوقدر ممالك و بلدان خلقی ،

یعنی کابلیلرله کلدان خلقی ،
نظرمده نه ایدی ؟ عین اولاد !
او جهتله شمدی‌ده اهل بلاد ،
بنی پدر بیلمش ، رعایت ایدر ،
سن ظلم ایدییورسك ، شکایت ایدر !
نه تشوبقم ، نه‌ده اغرا آتمدر ،
قبولمه سبب اجرا آتمدر ،
کوکلم او قبولدن شاه قدر مسرور !

غضنفر

او قبول ایله یك فخر ایتمه مغرور !
سنی ملت طالبسه عسکر دکل ،

بهرام

سلطنتی ایسته‌رم منکر دکل
انجق مقتضای علوهم
آنی جبراً المه‌یی قبول ایتمم
ایستر حقسز طوتلسون ایستر حقلی
تخت سلطنتی بهرامه عقلی
حلول وقتندن اول واقعا
نه آرزو ایتدیرر نه ادعا
شو وارکه خلقه اوعقل مجرد
بنی طلب ایتدییور سنی رد !

غضنفر « غضوب »
بهرام ! یا لچن خطیأتمی صای !..
یاخود ذات خشمت آیاتمی صای ؟
بهرام « بغتةً »
لچن هند محاربه‌سنده عدو
بزده نه قلعه براقدی نه اردو !
چیپال هند بالجمله ارکانیله ،
سرایی سراینك سکانیله
تا تختکاهکه قدر یورودی !
دنیالری خوف ودهشت بورودی !
حفظ وطن یولنده پیر وجوان ،
قوی وناتوان، ذکور ونسوان ،
هرکسلر سلاحه صاریلوب کیتدی ..
دولتك اساسی تزلزل ایتدی !
بلکه اجدادمزك کمیکلری
حرکته کلمشدر دیسه‌م یری !
سن ینه مزار طاشی کبی طوردك !
ملتك نعشنه چیقوب اوطوردك !
تخت حکومت ظن ایده‌رك حالا
شو یاصلاندیغك سریر دکل ، مصلا !..
نمازك قلندی ؛ قیمیلدانمدك !

غضنفر
بنی الدانديلر ...

بهرام

سن آلدانمدك ،

سن خلقی آلداتدك .

غضنفر

نهایت !

قالدم یا .. بوده برمظفریت .

بهرام

آنجق ملت فنایه منجر کبی ...

غضنفر

اولسون ! ...

بهرام

سن قالدك ! فقط خنجر کبی

خلقك کوکلنه صاپلانوبده قالدك !

انا کی ایاقلر التنه الدك

وطنی باتیردکده چیقدك ! ..

غضنفر

یتر !..

بهرام

هادی کورهلم انکار یوزی کوستر .

غضنفر « مکانتله »

عقلکك ایجاب ایتدیکی استغنا

بکا خدمت دیمك اولمق مستثنا .

کمالك سنجه حسن صیته آلت

شخصکده بتم نکبتمه علت

سن حاضر اولدقجه فسادده حاضر
دیمك که دولته وجودك مضر .
غیبوبتك بادیٔ کدر اما
حضورکده موجب سفك دماء .
خلقه الك پادشاهانه بخشایش .
برمملکتده تأمین آسایش .
اوجهتله نصیحتدن کچەرك ،
تختکاهمدن چیقوب کیتسەك کرك .

بهرام

تأمین آسایش ، خلقه مقابل ،
بورادن سنك کیتمەکلەده قابل
سن کیتمیوب بکا تکلیف سفر
نەدن ایجاب ایدییور شاه غضنفر ! ؟
چونکه شاه غضنفرده سلطنت وار ،
عاجز بهرامده ایسه مسکنت وار !
چونکه عاجزی قوغمق مشکل دکل ،
سلطنتدن آیرلمق ایسه مشکل ! —
چونکه بدبختم ! چونکه بختیارسك !
چونکه بنی نفسکدن دون صایارسك !
اویله دکلمی ؟

غضنفر

نفسم سندن اقدم !

بهرام

عنوانك ملکسه‌ده جنسك آدم .—
هرکس انسانلقده هرکسله یکسان ،
انسان حکمدارسه، حکمدار انسان.
مرتبةً فرقمز اولور ؛ لکن
حسیاتجه تفاوت غیر ممکن .
مرتبةً سن مقتدر ، بن حقیر .
فضیلةً بن حکمدار، سن فقیر .
بن شهزاده بهرام ، سن شاه غضنفر .
سن سناً غالب ، بن فضلاً مظفر .
سن متغلب اولدیغکدن بمأجور .
بن بی قدرت اولدیغم ایچون مهجور .
بکا قضا حکم ایتمش ، سکا قدر . .
اشته فرقمز بوقدر مقدر !

غضنفر

متبوع که هرشیده خَلقه فائق در ؛
جانی دها عزیز اولسه لایقدر .

بهرام

سویله‌دم سوزمی ، تکرار ایسته‌مم .

غضنفر

بن‌ده بودرجه اصرار ایسته‌مم .
بیل که سنی نفی ایتمکه قدرتم وار !

بهرام

عالمك بر اسمی‌ده دهر دوار !

غضنفر

بنم‌ده سکوتم دور ایده‌جك !

بهرام

قادرسین دیمشدم ، همده ده‌مینجك !

غضنفر

رجامی رد ایدرسه‌ك امر ایده‌رم !

بهرام

امر ایله کیتمم ؛ جبر ایله کیده‌رم !

غضنفر

تکلیف یارامازسه زور ایجاب ایدر !
لطفمله کیتمه‌ین قهرمله کیدر !

بهرام

ملت قتلمی امر ایتسه قائلم ؛
حالبوکه مقتضای فضائلم
سکا تابعیتی تجویز ایتمز !

غضنفر

کیتمزسه‌ك جانك کیدر !

بهرام

شانم ئیتمز !

غضنفر

دیمك اولورکه اجبار وقتی کلدی !

بهرام

یاخود سکا ادبار وقتی کلدی !

غضنفر

دوشون که مخاطبك حکمراندر !

بهرام

طوغری سوزلر اکثریا کراندر .

غضنفر

حکمدارانی تصدیق ایجاب ایدر .

بهرام

عاقل بونی تصدیقدن حجاب ایدر .

غضنفر

برشاهه قارشی بونه تخفیف عناد ؟

بهرام

شاهلغکه بونه غریب استناد ؟

غضنفر

ملوکه بونه مرتبه جسارت !

بهرام

عجزه یه بونه قدر حقارت !

غضنفر « هضم وسکوتله »

مرامم سنی سورمك دکل ، یکیت ؛
خاطرم ایچون اختیارکله کیت !
امرم دویولمسون ، عزمم مصمم ؛
طلبکله اولمش بیلنسون ،

بهرام

کیتمم !

غضنفر

ملایمت کار ایتمیور . . غالبا
شدت استرسك !

بهرام

بو املده هبا :

چونکه ملته مقابل او شدت
دهاچوق مورث هیجان وحدت ،
دها قوی بروسیلهٔ نفرت ،
دها بتر سنجه منتج فترت ،
دها چوق بنجه موجب میل اولور ؛
حاصلی مدهش بر نتیجه بولور .
ایستکمله کیتمك مورث ملال ؛
جبرکله کیتمك باعث اختلال !
مادام‌که مرام تأمین راحت ،
نه‌حکم نفی ایت نه عرض سیاحت !
کرداب غمه بهرامی مستغرق
کورمك ایسترکن ایش برعکس اوله‌رق ،
بیل‌که اوعزیمت نابهنکام
آنی کامیاب ایدر، سنی ناکام !

غضنفر

سنجه دها مضر !

بهرام

نه ؟

غضنفر

اقامتك!

مرادم سنك آزاد وسلامتك .

بهرام

رد ایدەرم، نه لازم بحث وجدل ؟
سنك الكله آزادمه بدل ،
خاك اسارتده زار ومضمحل ،
دشمنلر الده كیرسەم محل !

غضنفر « صارصەرق »

سنك سلامتك دییورم بهرام !
مملكتمدن چیق ! . . .

بهرام

بیهوده ابرام ،
مقصد اصلی تأمین حكومت؛
ایتدیكك دوستانه عرض خصومت ؛
مرامك ترفیهمدر . . مع مافیه
باطناً راحت دوشكنده ترفیه !
راحت لفظنده مأل اضطراب ؛
الماسلی قدحله تقدیم زهراب !
ضیافت دیەرك منفایه دعوت ؛
سیاستكاهده تأمین مروت ؛

تطبیباً تأدیب ، ترحماً تدفین ؛
خلعت اکسا ایدرجه‌سنه تکفین ؛
عادتا ـ بن یشایم سن اول ـ دیملك ! ـ
فقط قائم . چکدیکك بوش بر املك !
بوقدر محرومیتله برابر ،
یشایه‌جغم ! . . . سن تخت‌کده‌کبر ،
شاه بهرام مصلاده دیریله‌جك ! . .
غضنفر « تقربله »
بوبحثه شویله پرفیصل ویریله‌جك :
« برسله اوره‌رق »
آل ! تأدیب بویله اولور ، اویله دکل !
بهرام ـ « سل ـ سلاح ایله »
یاتیغکی چك ، یا اوکمدن چکیل !
غضنفر « کیدرکن »
یاتختمه کل ، یوز صونی نثار ایت ،
یا اوقلیجله صوکر اخذ ثار ایت !

طارقدن بر پارچه

— طارق بن زیاد یالکز —

اندلس حکمدارانك خزینه‌لری ایچنده‌سك ، طارق ! سن نره‌دن کلوب نره‌ده طورمشسك ؟ عزیمتك نه طرفه ! . سن تا سوریه‌دن کلوب طایطله‌ده طورمشسك ، یارین سکا بر فاتح دیه‌جکلر ! بونکله برابر سن برقولوبه‌دن چیقدك ؛ بر سرای خزینه‌سنده‌سك . بر مزاره کیره‌جکسك ! . .

عبدالحق حامد بك

شو کوزینك اوکنده پارل پارل یانان شیلر نه‌در ! بر طاقم حکمداران ماضینك سرنکون اولمش افسرلری ! بوشهر برتختکاه سلطنت اولمسه بیله بو اوطه بر تاجکاه مسخردر ! او قراللری تشخیص ایدن تاجلر سنك پنچه‌کده ! اقتدارینك کالنه یکرمی بش برهان ، یکرمی بش شاهد ! . . بونکله برابر ای سردار غالب ، سن یالکز برتربه‌دارسك ! . . بوتاجلرك اصحابی اولان حکمدارانه امتثال ایله . آنلر غافل ومغرور ایمشلر . ذوالجلالك قدرتی ، بشرك عجزینی ، زمانك انقلابنی دوشونمه‌مشلر . هپ بربرلرندن انتقام آله‌رق کلوب کیتمشلر . سن انلرك سرای سلطنتنه کیردك . خزینهٔ ثروتنه مالك اولدك . دفینهٔ اسرارینی کشف ایتدك . رودریق سکا آنلرك استقبالنی کوستردی .

سن‌ده عالمه رودریقك آتیسنی تصویر ایدییورسـك . ایشته قوجه بر ماتك عالم استقبالی ایاغنك آلتنده یوارلانوب دوربیور ! . .

ایشته داخلنده جریان ایدن نهراقباله بربشقه مجرا آچلدی؛ بوده محضا سنك کتیردیکك انقلاب ایله آچیلدی ! بونکله برابر سن هیچ بر شی دکلسك بن زیاد ؛ مجرد هیچسك !

تبدیل طورله

نه اولور ؟ ربم بکاده براز غرور کلسه ! غرور ایله چیقسه‌م ، چیقسه‌م‌ده صوکره بردن‌بره دوشوب نه‌قدر عاجز ، نه‌قدر اقتدارسز بر مخلوق اولدیغمی برکره دها اوکرنسه‌م ! . اوقو بن زیاد ؛ اوقو ! شو افسرلرك هربری بر حکمدار بد بختك سرکذشتیدر : اوقو ابن نصیرك کوله‌سی ! . .

براز صوکره

رودریق خلقه ظلم ایتمش ؛ اوقدر ظلم که تبعه‌سنده کیندن ، انتقامدن باشقه آرزو قالمامش افاضل وعقلا مجلسندن استکراه ایلمش؛ اودرجه استکراهکه ایشی نا اهللر النده ، کندی مداهنلر ایچنده قالمش . نه تبعه آنی نه او تبعه‌یی دوشونمش . بر مکتب ، برخسته خانه یوق. شهرك ابنیه‌سی محبسله کلیسادن برده کندی سرایلرندن عبارت . او محبسلرده یاتان هب ظلمیله محکوم اولمش بیچاره‌لر ! اوسرایلرده خدمت ایدن هب جانلك دشمنلری ! کلیسالرده ایسه ذکر معبوده بدل ، کندی نامنی تقدیس ایتدیرمش ! اونامی تقدیس ایدنلر دکل حتی قاله آلانلر برطاقم جهلا ، ویاخود برسوری حیواناتدر. رودریق هیچ دوشونمه‌مشکه بر جمعیت انسانیه‌نك بر ظالم النده

هرشیدن محروم ومظلوم اولوب کیتمسنه انسانیت تحمل ایتمز. انسانیته خادم اولان دولتلر ایسه بویله بر کوزل قطعه‌نك برطاقم حیواناتایله مسکون و معطل قالمسنه هیچ بر وقتده راضی اولماز. او جانوار کندینی شو تاژ نهرینك تمساحی یرینه قویمش! خزینه‌لرینه باقمش‌ده اژدرها کسلمش! اونك کله‌سنی بر عرب سپاهیسی کوتوردی!..

« نیجر »یه تقرب ونهره عطف نظرله »

ای نهر! کیم بیلیر تاریخ نبعانك هانکی طوفاندر؟ کیم بیلیرقاچ بیك انقلاب کوروب کچیردك. بونجه عصرلردن بری جریان ایدوب کلمشسك. برکره کوتوروب براقدیغك شیلر برکره دها کلوب کچدیمی؟ هیهات! بر طاقم اذواق پادشاهانه ایله کچیرکن ینه کووندکاری زمانك مروریله نام و شهرتلری اونوتلمش بیکلرجه حکمداران، ملکه‌لریله محبوبه‌لریله قایقلره، تا دور اساطیره قدر کیدرسه‌ك، الهه‌لریله، پریلریله تمساحلره یونسلره بینه‌رك سنك اوستکده صفالر، سفاهتلر ایتمشلر! هیچ بیلمه‌مشلرکه مسیره‌لری اولان نهر اقبالك منبعی کبی منصبی‌ده دریای عدمدر. هیچ بیلمه‌مشلرکه برکون بر عرب سرداری اردوسیله کلوب اونلرك سواحلنی احاطه ایدر؛ فقط ینه جریاننه بر سد حائل یاپه‌میه‌جغنی کوردیکیچون عقلی بونك حکمتنی احاطه ایتمز. نه قدر عاجز اولدیغنی درحال اکلار.

مغرور ومسرور اوله‌جغی یرده، نفسنی تحقیره مجبور اولور، بر طاقم مطالعات حزن انکیز ایله اغلامغه باشلار.. ایشته وجود احتشاملرینك اعضای میته‌سندن حاصل اولان ضیای کاذب معمورهٔ سلطنتلرینك شو سونوك، سونوك یانان قندیللرنده کورونور؛ بو حال ایله طلیطله شهری درونده فوسفورلر کورونور بر قبرستانه بکزییور.

تربهٔ فاتحی زیارت

هر گوشه‌سنده دهرك — نام بقامدارك
شایسته‌در دنیلسه — عالم سنك مزارك ،
سن‌سك که اول شهنشه — بو امت نجیبه
امصار بخششکدر — ابحار یادکارك ،
میدان حربی قیلدك — سن تختگاه شوکت ،
لشکردی هپ مسلح — اتباع بی شمارك .
ماضی او پردهٔ غیب — اکشادهٔ حضورك ؛
آتی او راه مظلم — آمادهٔ گذارك .
توحید ایدی مرامك — اسلام ایله انامی ؛
برلشدی اول اوغورده — علمکله اقتدارك ،
بیت خدایه قویمش — جاهك مطاع اسلام ،
طورمش باشکده بکلر — برقوم تربه‌دارك !
طاقنده منجلیدر — هپ بینات معنی
اسرار لم یزلدن — مصنوع اولان بودارك ؛
هردم سکا آچقدر — ابواب عرش رحمت !
تربه‌کبدر الك عظیمی — فتح ایتدیکك دیارك !
بوقدر سنك غروبك — ای نیر معالی !
وارشعلهٔ دهادن — بیك نجم تابدارك !
باب نجاتی سن‌سك — ای فاتح ایلین فتح ،
بمفتاح یابدی انجق — چد بزر کوارك .

برمجمع سیاست بولدك عقوله چسبان ،
تابان افقلرندن اجزای تارمارك .
ارواح مؤمنیندر انجم قدر مشاعل ،
بالای تربتکدن تنویر ایدر مزارك .
کوستردیکك معالی اهرامدر مسلسل
کهسارلر عموماً بالین احتضارك .
هرعزمك ایلشدی تفسیر آیت حق ،
ظاهردی ناصیه کده آثاری چاریارك ،
تترردی سجده کاهك اولدقجه سن جبین سای ،
حالا کلیر زمیندن تکبیر زار زارك ،
آچدی سکا جناحن جانان سرمدیت ،
ایتدی آنی دراغوش جانان جهانسپارك !
اجرعظیم وصفك قیدنده کوکلم ای شاه !
عفو ایله بوقصورین سن اول کنهکارك ،
مدحکده شاعرانه الهاملر کرکدر
تعریفی یرده بیتمز عرشه چیقان کبارك ،

اشبردن بر پارچه

فصل ثالث

« كشميرده سراى حكمداريده بر اوطه »

مجلس اول

اشبر ، سومرو

سومرو

قرداش ، نه بوكورديكم تدارك ؟

اشبر

ايجابى اولمدكمى مدرك ؟

سومرو

الله ايچون اولسون اكلات ، اشبر ،
عسكر نه ايچون بوكون سفربر ؟

اشبر

دشمنلره دوشمك اوزره پنجاب ،
بوندن ايدييور تدارك ايجاب !

سومرو

سن ده كيده جكميسك برابر ؟

اشبر

عسكرلوم ايسته مزمى رهبر ؟

سومرو

یارب ، بونه کار زار دشوار !

اشبر

دشوار ایسه‌ده عزیمتم وار !

سومرو

برفائده باری اولسه مأمول !

اشبر

سنده بوکدر نه‌سزه مجهول ؟

سومرو

دیم شو ممالکی ، برادر ،
اسکندره ایله‌مش مقدر !
سن عاجز ، اوغالب توانا
ایلر بزی بر اوزوشده افنا .
بر امر یقین ایکن هزیمت
لازمی « وطن ! » دییوب عزیمت ؟
قرداش کبی سویلرم بتکرار :
سودای سفرده ایتمه اصرار !

اشبر

کیم وارسه وطنده : پیرو برنا
هپ کیتمکی ایلیور تمنا .

عالم بولیور سزای تقریض •
برسنسك ایدن بوفکره تعریض
آلمه بوسوزی لسانه ، زنهار ؟
غیرتسز ایسه‌کده ایتمه اظهار !

اشبر

بردولته قارشی برعشیرت •
زعمکجه ایدرمی عرض قدرت ؟

اشبر

غالبدر اولان هلاکه طالب .

سومرو

سرکرده اولورمی شاهه غالب ؟

اشبر

« متهور »

سرکرده برادرکمی ، بدبخت ؟ !
دیوانه‌می طورملی یا برتخت ؟
که برآته موجب تجلی ؛
که برکمیدر انك محلی .
گورمکده ایکن وطن مظالم ،
تصویب اولونورمی اعتزالم ؟

سومرو

افراد بشراوشاهه لشکر !
قوتلی دیدم ، بوسوزمی منکر ؟

بز عاجز ایسه‌ك یالانمی ؟ یوقسه
برذلمی بزه معینی جوقسه ؟
جیشنده کرید ، تسالیا خلقی ،
ماکدونیا، مورا ، تراکیا خلقی،
آثوری وفرس و ترك و تاتار
اولمش ید قهرینه کرفتار . .
ارباب نجوم و اهل حکمت
بزمنده بوکون اسیر خدمت .
حوری ، ملك ، عسکر وقلندر ،
برخیلی‌ده فیل ودیو واژدر !
اصحاب کهانت وشرافت ،
ارباب صباحت وظرافت ،
اصنام وملوك ، اجنه ، رهبان ،
شجعان ، شعرا یولنده قربان ،
خلق دوجهان رعیتنده !
کیت محشری کور معیتنده !
هم هند ایله سنده اولدی مالك ،
آوجنده دیمك بزم ممالك .
میدانده ایکن بوعجز وقدرت
ممکنمی بزم طرفده نصرت ؟
عزمکده نتیجه : موت هائل ؛
کل ، اولمه آمان بو فعله قائل !
لایق دکل اتحاره جرأت ،

برتهمت اولور اوبی برائت .
انصاف ایله رحمی اعتیاد ایت ؛
اولادکی ، اقرباکی یاد ایت !
ناحق یره خلقی دکمز اضرار ؛
الله ایچون اولسون ایتمه اصرار !
معصوماً ایدوب‌ده جلب لعنت ؛
راضیمی بوکا علو طینت ؟
اقدام ایله خلقه بخش آلام ؛
قائلمی اولور بوغدره مولام ؟
هم دوزخ ایچون فدای جنت ،
هم صوکرا اوحاله عرض منت !
عاقل سکا عزو جنت ایلر ،
منقول ایسه هیچ دکل بوشیلر .
بر اردو یه برنفر مقابل
طورمقله ظفر اولورمی قابل ؟
اولاسی ، عدو چالنجه نوبت ،
تسلیم ایله التجادر البت !

اشبر

« بردنبره پارلار »

کیمدن کلیور خیالی تسلیم ؟
دشمنمی ایدن بوفکری تعلیم ؟ .
افکارینه اولنجه عازم ،
ظالملره سرفرومی لازم ؟

بز کچمز ایسه‌ك مقاومتدن ،
آنلر اوصانور مخاصمتدن .
هر کس اولیور غلام ظلمی ،
اندن چوغالیر ظلام ظلمی ،
اول مقتدرك بوکم بضاعت
خلاقنه ایله‌مز اطاعت !
یارانه ایتمه‌ین رجا هیچ ،
اعدایه ایدرمی التجا هیچ ؟
امر ایتمه‌ده وارکن امتیازم ،
قابلمی اولور بوکون نیازم ؟
صالدیرسه وحوش ایله برابر
ویرمز اکا برقاریش یر اشبر !
حاضر طوریر هجومه مردان .
کلسون کله‌جکسه ایشته میدان !
موج اورمه‌ده رایتم جبلده ،
اوردقجه بنم دیمك بوبلده !
اسکندره اولسه‌ده میسر ،
ضبط ایتسه دیارمی سراسر
کلمز بکا برنقیصه اصلا ،
بلکه شرفم اولور دوبالا .
زیرا دوکوشوبده ترك بلدان
ویرمز شرف سلاحه فقدان .
حرب ایتمه‌دن التجایی لکن

مردان کوره‌مز مجاز وممکن .
یول ویرمسه‌ده زمان خلاصه ،
ایتمم طلب امان خلاصه !

« حدتله بورر »

سومرو

« مزیفانه »

مردان دییه‌رك نه‌در بوتلقیب ؟
اوچ چوبجی دکلمی اهل تعقیب ؟

اشبر

انلر دخی ایتمسیدی رغبت
بن برباشمه کیدردم البت !

سومرو

اولمك نه ایچون دمندن اقدم ؟
برکره کایر جهانه آدم !

اشبر

برکره کلیرسه اول بداختر
رسوای اوله‌رقمی کیتمك ایستر ؟

سومرو

وقتیله وفات اولنجه مقدوح
هرکندینی اولدیرنمی ممدوح ؟

اشبر

تسلیم ایدر اغترابی أنتاج !

سومرو

عصیانه اکاده ایدریا محتاج !

اشبر

صلح ایتمه‌ده وارمی برمکافات ؟

سومرو

حرب ایتمه‌ده یوقمی یوزبیك آفات ؟

اشبر

تعمیر اولونورمی ذل تسلیم .

سومرو

ویران ایدیلیرمی بویله اقلیم .

اشبر

مطلوبم اولان بقای شهرت ؛
تأییدینه واسطه‌م بوصورت .

سومرو

« خندان »

نام اولمیه‌جق دییوب‌ده غائب
افنای بدن نه‌ده عجائب !

اشبر

مهتابه ایدوب حصر سودا
هیچ ترك اولونورمی فکر فردا .

سومرو

سیلابهٔ خون ایدرسه طغیان ،
بیکلرچه نفوس اولورسه کریان ،
بیك عائله‌یه کیرورسه هجران ،
سنجهٔ بو اولورمی جای شکران .

اشبر

یاخصم ایله چیکنه‌نیرکن اطراف ،
برجان یولنه ایدوبده اسراف ،
ناموسمزی ایدرسه‌ك اتلاف ،
شایان ثنا کوررمی اخلاف .

سومرو

جائزمی ایدوب اوخونی ریزان ...

اشبر

لایقمی اولوبده بن کریزان ...

سومرو

انسانلغنه خلل کتیرمك ،

اشبر

حثیتی چیکنه‌یوب بیتیرمك .

سومرو

شهرت دیه دعوت مصائب ،
اولسونمی قرین رأی صائب .

بربوبله سفرله محو عسکر
ظلم اولدیغی نجه غیر منکر !
کیم شاد اوله‌جق حمیتکدن ،
نفعك نه سنك وعیتکدن ..

اشبر

هرهانکی کون ایشسه‌م استعانه ،
ملت بکا ایلیور اعانه.
شمدی او طلب ایدرسه برداد
لایقمی که ایتمه‌یم بن امداد ،

سومرو

اولسه‌ك ده وطن ایچون فداکار ،
اولادی اونامی ایلر انکار.
بك بوشدر اوخلقه یاور اولمق ،
زیرا بیلیرز که هپسی احمق !
آلمش نه‌اولور بوملکی دشمن ؟
بربشقه طرف اولوردی مأمن .
ملت نوله دوشسه اضطرابه ،
اولمش نه‌چیقار وطن خرابه ؟
لازم‌می بزه وطنله ملت ؟
بز وار اوله‌لم ، یتر بودولت !

اشبر

« بی اختیار غضب »

لرزان اولیور شو سیف ساطع !
شیمدی او ویرر جواب قاطع ! —
سنسك كوردنك بزه مباین ،
هیچ چیقمدی آلمزده خائن !
خصمه سنی ایتمه‌یوب محول
بالذات اورورم بن اندن اول !

سومرو

« زهر خند ایله »

مقصودی وقایهٔ اراضی ،
همشیره‌سنی فدایه راضی !
معنا ایدییور عدویه امداد !
بوقم اولیور بونکله مزداد !
سنجه بومی غیرت وحمیت ؟
یا بویله‌میدر خلوص نیت ؟
محتاج ایکن اك كوچوك مداره ،
شاهانه لسان ، نه خوش اداره !
هر كوردیکی شی مفرح البال ،
یوق بویله قرین جاه واقبال ؛
اولسه یرمز جبال وحشت
اولمك بكا بخش ایدردي دهشت ؛

جان ویرمه دکل ، کور ، اقتفا قیل ،
ویرمم بن اوخلقه بلکه برقیل !
سن خلقه بنی ایدنجه اکرام ؟
اولسهم نه‌چیقار عدویه بن رام ؟
اسکندره ایلیوب دخالت
ایتسهم نوله عزمنه دلالت ؟
ایهامه نه‌حاجت ایشته تقریر !
تأمین ایچون ایلیم که تکریر :
حربکده شریککك اولمام اصلا ؛
ترك وطن ایلرم !

اشبو

یك اعلا .

« سومرونی برچوق سوزدکدن صکره »

تیتر بوسوزکله باصدیغك یر ،
طردك آنی چیکنه‌مکدن اخیر .
چیق طوپراغمزدن ، انده زیرا :
سن اولمکده دکلسك احرا .
اعدامزه وارسه استنادك ،
بلکه توکنور اوکون عنادك ؛
وار ، کز قیالقده ، طاغده ، قیرده ،
دوش برچوقوره ، کبر ، قاقیردا ،

سومرو

اولمام بو کیدیشله بن پشیمان ؛
انجق قالیشم ویردی حرمان .

اشبر

« سومرو کیدرکن بقاسنی طوتەرق »

کل ، ویر بکا برجواب ملزم ؛
سنجه بووطن دکلسه لازم ،
وارمی وطنه سنك لزومك .

سومرو

« چکیلەرك »

بن فاعلیم هر آرزومك .
سن طردمی ایتسەكده فرمان
بن کیتمکه حاضرم ، خرامان . . .
یوق بنجه بویولده فقرو ذلت ،
بلکه اولورم قرین دولت .
لایقمی طوروپده فوت اوقات .
یارمله سفردەدر ملاقات .

« کیدەجك اولور »

اشبر

« توقیف ایله »

یارمی دیدك ؟..

سومرو

اوت ! نەوارمش ؟

اشبر

« قلبی »

باق ، باق ! آره‌یرده فتنه وارمش !

« جهراً »

اسمی نه ؟ یا کیمدر اول ستمکار ؟

سومرو

« ترغیم ایله »

اسکندر !

اشبر

امان !

سومرو

نه‌لازم انکار !

اشبر

خصمم‌می ؟

سومرو

نا کندیسی ، ریاسز !

اشبر

« چیلغین »

وای غیرتی قالمامش حیاسز !...

« طورور ، دهشتله باقار »

سومرو

كيتسه‌م نه‌قدر غريب ومحزون ،
دردم نه‌قدر اولورسه افزون ،
اسكندر ايدنجه عرض ديدار
بنده نه‌علل قاليرْ ، نه اكدار !
الك صكره يرم‌ده اولسه‌محبس
ديدارينه مظهريتم بس !
يا الفتمه اولوب‌ده مائل ،
ايلرسه بنى وصاله نائل ،
اولمقله اوكا رفيق صولت
تا تختنكه ايلرم دلالت !

اشبر

« لرزان تهور »

صوص ، كيم ايده‌م‌ده ضبط خنجر
رؤياك كورولور فنايه منجر !

سومرو

« ترغيم واصرار ايله »

شهرى ياقه‌رق درون وبى‌رون ،
بارولرى اولسه خاكه مقرون ،
معبدلرى ايليوب‌ده ويران ،
سكا تنى ايتسه سوق نيران ،
اموالكى هپ ايدوب‌ده غارت
اولادكه ايتسه جبر هجرت ،

مردانه نصیب اولوب اسارت ،
نسوانه ایدلسه بیك حقارت ،
کشمیر ایدیلوب خلاصه سوزان ،
کورسه‌م سنی آنده اشك ریزان ،
بولمقله اوحالی نشئه بخشا
مفتوناً ایدرایدم تماشا !

اشبر

اسکندره رغبت ومحبت !
ملعون ! بکامی بورغم ونسبت ؟
« صوات ایدر »

سومرو

« برآز ترسان »
برعلت وبرمشقتم وار !...
حرب ایتمه‌مه‌ده افاقتم وار !...

اشبر

سن شهره آنی کیررمی صاندك ؟
کیرسه‌بکا شین ایررمی صاندك ؟

سومرو

سومرو دیله‌سیدی ، یوقدی حائل ،
اسکندر ینه اولوردی نائل ؛
غوغایی اکر کوره‌یدی جائز ،
زوجیتی اولوردی حائز ،

حرب ایتمیکز دییه مجرد ،
تکلیفنی اوکجه ایلدم رد .

اشبر

« کیتدکجه شدتی آرتەرق »

صلح اولسه دیمك دوکون مصمم ؟
ایشته بوکا بن تحمل ایتمم !
بندن اولەجق او تابعیت ،
اعدایەمی شرط نائایت ؟
اندن دولایی دیمك بو تصنیع ،
خلقه ، وطنه بو طعن وتشنیع ؟
اندن دولایی دیمك بو هجران ،
اسکندره طوغری عزم سیران ؟

« سل سلاح ایله »

معشوقکه کیتده ایله تبشیر :
بن بکلیورم الده شمشیر !
اولمق املیله خصمه نائل ،
باق ، ملکی فدایه کوکلی قائل !
دوران اولیور کوزمده زندان !
یارب ، بوکا ویرمدکمی وجدان ؟

« تقرب کنان »

تسخیر ایدەجکسه شهری یارك ،
الدن کیدەجك سنك دیارك !
برباد اولەجق سنك وجودك !

« سوصرو چکیلیر ، اشبر یاقلاشیر »

شیطانه‌می طاعتك ، سجودك ؟
یارب ، بوقادینده یوقمی طینت ؟
انسانمی دکل نه‌در بولعنت ؟
هیچ قالمیه‌جق یرك فناده ؛
کویا او مزارکی بناده ؛
« چیلدیرمه واده‌لرینه کله‌رك »
اولسون دییه اشتهاسی زائل ،
باق ، ایتمه‌ده دعوت رزائل !
ناموسمی بویله محوه مشتاق ،
کیمدر بو قادین ، نه‌در بو قالتاق ؟
اعدامی حلال اولان بو خلقت ،
همشیره‌میدر بکا حقیقت ؟
انسان بدننده روح عقرب !
واقعمی بوقدر تنکده یارب ؟
همشیره بکا او ، همده سلطان ،
کویا صنمك ایچنده شیطان !
لازم‌می ایدی او ادعالر ؟
خلقه ، وطنه او بدعالر ؟
« بوسبتون کندینی غائب ایده‌رك »
دشمنلرمه اولان محبت ،
هم صکره نشان یولنده نکبت ؛
تاج سرمی فدایه طالب !
« سومرو قاچه‌جق اولور ، اوکنه کچر »
غالبدر ، آلیر بو ملکی غالب ؛

انجق یرم اولمه‌دن مقامی
بن آلمل‌یم شو انتقامی :
فتح ایتمه‌دن اول اول جهاندار
سن ترك جهان ایت !

« اورر »

سومرو

آه ! . . غدار !

« دوشر »

اشبر

« خنجرینی یاره‌دن چکوب بردها اوره‌رق »
صوص ، دین‌ووطن لعینی ، صوص !

سومرو

آه ! . . . .

اشبر

« بر دها اوره‌رق »
محو اول‌ده صوص !

سومرو

« نسیس ایله »
آه ! . . .

اشبر

اولدی ! . . هاه . . هاه !
« چیرکین بر قهقهه‌دن صوکرا »

بر حمله‌ده بی ادب کبردی !
بولدی او یکانهٔ نبردی !

« نظر فکن استکراه »

پاص طوتدی اولنجه رنك ورویی !
کورسون خصمایه سر فرویی !
اطلاقی دکل سزای خائن ؛
عندمده بودر جزای خائن !
خائن ایدیلوب بو آنده تشهیر ،
نامم اوله دهشت مشاهیر !

« یره عتاب ایله »

کول کول که مقدر ایله‌مش حق ،
معشوقکه اولدك ایشته ملحق !
کورمکله سنی قانکده غلطان
تزویجنه میل ایدر او سلطان !
شهرك قپوسنده اولده بردار ،
اسکندری بزدن ایت خبردار !

عبدالحق حامد بکدن رجائی زاده اکرم بکه

یشیل مملکت ١١ تشرین اول ١٨٨٤

برادر عزیز ومحترم

٣٠ تموز و ١٠ اغستوس سنه ١٣٠٠ تاریخلریله ایکی اخوتنامهٔ دلپسندکی آلدم . بونلرك شو یوقاریده یازدیغم تاریخه قدر جوابلرینی

ویرمه‌یشم قصور ایسه‌ده توصیه ایتدیکك قاعدهٔ صحیه‌یه رعایتدن ایلری کلدیکی ایچین، خصوصیله سنك نظرکده معفو ومعذور اولمق اقتضا ایدر. مملکت طیوردن ایصال ایتدیکم فریادلرك عکسنی بکا ایشیتدیرمکده سن‌ده بر قاچ آی کجشدیرمشدك. سببی او آره‌لق کوز آغریسندن بی خصور اولدیغك ایمش. بوکا باعث، کثرت اشتغال اوله‌جغندن لازمکلن تدبیر صحی البته مشغله‌ده اعتدال ایله اولور. بناءً علیه بو تدبیرده یعنی مکتوبلریمزك جوابلرینی تأخیرده ایکیمزده معذور ومجبور طوتولورز. لکن بنم سکا ایسته‌دیکم وقتلرده ایسته‌دیکم وایسته‌دیکك کبی یازه‌مامق پك کوجمه کیدییور. باق بو مکتوبی دخی هنوز باشلامه‌دن تعطیل ایله بر آز دیکله‌نه‌جکم‌ده کیم بیلیر نه زمان تکمیل ایده‌جکم. یازیق!

*
* *

ایشته تمام اون اوچ کون صکره ینه باشلیورم: جوابه شروع ایده‌یم‌ده حسبحال آچیلسون، سوز اولسون.

مملکت طیور بنم تعریف ایتدیکم مرتبهٔ لطافتك بر قاچ درجه فوقنده برخنده آباد سرور ایدی. ذاتاً مواقع طبیعه‌نك هانکیسی حالیله تعریف ویا حقیله توصیف اولنه بیلیرکه ماتحیراتك تصویر قالمیسنده قصور اولماسون! تجدید صنعت، نه قدر ایدرسه‌ك ایده‌لم، تقلید طبیعت ممکن اولامیور. بز قدرتك بدایعنی تصویره دکل تقدیره مقتدر اولالم. الویرر. چونکه اوده بر فیض، بر مظهریتدر.

قوللاندیغك کوزل تشبیهده کوستردیکك کبی بنم نه قلمم فنونك خاك ادراکنده تنبت ایتمش، نه مرکبم شکسپیرك خون عرفانیله تربیه ایدلمش! بونك برنجیسی حزنکدهٔ تنهائیسده بیتن نی‌لر،

سازلر کبی کرهٔ طبیعتده پیدا ، خدائی نابت برقلم ، ایکنجیسی طالعمك کوکلمه انعکاس ایدن رنکی یعنی ماتمدر . هله بنم فنهلونله شکسپیرم کمال ایله اکرمدرکه اوقلمله مرکبك تربیه‌سنه بونلرکده خدمتلری منضم‌در .

ازت قفسده زوجلری اوچوربلان عائلهٔ طیورك ماجراسی ... سودازده‌لرینه دها حزین کلمك طبیعی‌در .

بو قنادلی شیلرك انواعی شیمدی بولوندیغم یشیل مملکتده‌ده کوریلیور ، یاخود ایشیدیلیور . برقاچ کره دها تجربه ایتدك ؛ قفسده یشامغه بر درلو راضی اولمیورلر .

یوق ، سنك بکا یازه‌جغك مکتوبلر دائما ایسته‌دیکم کبی‌در . چونکه اك قیصه‌سی ینه برشیٔ‌در . اك قیصه‌سی مفصل ، اك کوچوکی بیوکدر . (ایسته‌دیکك کبی یازه‌میورم ؛ ابتدا اقتدار ، ثانیاً وقت یوق ؛ فکریکی نیچون بر آلای هذیان اوقوتمقله اتعاب ایده‌یم ؟ اونك ایچون هذیاننامه‌لرمی قیصه کسمك ایستیورم) بو یکی لسانمیدر ؟ یوقسه چینجه‌می سویله‌یورسك ؟ بن برسنه‌در هندستانده ایسه‌مده داها ترکجه‌یی اونوتمادم . الله عشقنه بکا ترکجه یعنی حامده اکرمجه یاز ، رجا ایده‌رم قرداش !

بزم کیفسزلك یالکز اتعاب دماغدن دکل حرکتدن ، راحتدن ، دوامدن ، فراغدن ، الحاصلی هرشیدن نشئت ایدییور . بوسببله اندفاعی اولمکه متوقفدر ، اویله دکلمی ؟ یاخود خسته‌لق اولمالی ! یمکدن صوکره برقباحت ایشله‌مش کبی مغموم ومکدر برطرفده اوطوریورم . یازی یازمق ایچون کونده اوچ ساعت بولورسه‌م نه سعادت ! باق ایشته سزائی کلمش ؛ البته کوروشورسکز . عودتده بورایه اوغراسه

نه اولور ! یازدم که هندستان استانبوله اوزاق ایسه‌ده حامد سزائی‌یه یقیندر .

مقتدر اولسه‌ك (موسم صیفی تعقیب ایده‌رك طولاشیردم) دییورسك . هندستانه کلیرسه‌ك بو تعقیبه اصلا احتیاج کورمزسك . هله بنم کیفسزلکم صیجاقدن اولیور کبی صانیوردم ؛ باشمدن استانبولك هواسی کیده‌میور. تدابیر صحیه، توصیه ایتدیکك یوللر شبقه کچیدلرندن‌ده صعب المروردر . فقط چاره‌سز اختیار اولندی . آدم اولومدن قورتولمق ایچین دیری دیری مزارده کیرر .

بزم ابتدا لوندره‌یه صوکره استانبوله کیده‌جك اولان هندلی ذات لوندره‌یه کیتدی . سزائی‌ایله کوروشمشدر ؛ بیلمم استانبوله کیدرمی ؟ کیدرده سنکله ملاقات ایدرسه فارسی یاخود فرانسزجه سویلرسیکز.

هندلی مسلمانلرندن بزم کوروشه‌جکمز کبی ذواتدن همان جمله‌سی فارسی بیلیرلر . اویله اولماسه بنده دیلسیز قالیردم . انکلیزجه ایکی اوچ آیده نه‌قدر اوکره‌نیله‌بیلیرسه بن برسنه‌ده اوقدر اوکرندم . جمعیتلره کیروب چیقمیورم که ترقی ایده‌یم. فقط بو دفعه یعنی بر هفته صوکره بومبایه کیتدیکمزده برقلوبه فلان کیرمه‌نك یولنی بولاجغم.

*
* *

دکزه کیروب کلدك ... پك اعلا .. بز بوراده یاغمورك چوقلغندن آزقالدی مملکتجه دکزه کیره‌جکدك . صو صیجاق ، هوا صیجاق ، آدملر چیپلاق . آراده کرچکدن بر بیوك حمامده کبی اولیورز . هندستانك صیجاغی شدتلی دکل اما دواملی اولدیغندن بزیلیور .

طعام ایتمك بنجه سنك دیدیکك کبی زحمت ، کلفت دکلدر ؛ بالعکس پك بیوك راحت ، لذتدر . اویله اولماسه بو هاضمه ضعفنه

اوغرامازدم. پك چوق شیلری هضم ایتدیکم حالده غریبدرکه بیدیکم ایکی لقمه غدا معده‌مده غیر منهضم قالیور .

*
* *

ایشته بومبایه کیدوب کلدم ؛ اوچ کون صوکره ینه یازییورم. درت کون صوکره بومبایه نقل مکان اولنه‌جق . شهری اوتوز بش لیرا کیرا ایله براو بولدم‌که منظره‌سی شاعرانه ، نظارتی عاشقانه ، موقعی ایسه سوسیه‌ته‌یه میانه اولدیغیچون خوشه کیتدی ! اکر بزم ایکی باشلی خسته‌لق آمان ویررسه او اوده راحت بولورز صانییورم . معلوم درکه دهاتك همان جمله‌سی ده فامیلیالری ، ملتلری ایچون بیك درلو مانعه‌یه تصادف ایتدکلری حالده بالآخره هپسنه غلبه ایدوب مرتبه‌لرینی بولمشلردر . انشاالله ... ده مظفر وموفق اولور . (...) ه دخی معارض ومزاحم چوغیدی . دیدیکم بالطبع ادیب اولانلردن دکلدی. واقعا پدری کاتب، اوی ایسه بر مکتب ایدی؛ لکن اوقونان اصول کتابت بشقه یولده مرتب، (...) یه‌ده ینه بشقه بریول مطلب اولدیغی ایچون کندیسی او مکتبك خارجنده بر طالب ادب ایدی . عاقبت غیرت واقدامی سایه‌سنده غالب و ایسته‌دیکی مسلکه صاحب اولدی . ادبیاته بر آز استعدادی اولوبده اطرافدن هیچ بر ممانعت کورمه‌ین بلکه‌ده تشویق کورن بوعاجز برادرکدرکه عطالت وبطائتیله بر آز فقر وضرورتندن بشقه عدم ترقیسنه برسبب کوستره‌مز. برنجی « استغراق » حقنده اولان ایکنجی توصیفکله او منظومه‌یی کیتدکجه بکنیر اولدم . بن شعردن ، خصوصیله کندی یازدیغم شعردن پك آز آکلارم . سنك‌ده شعردن آکلار، شاعر یارادلمش اولدیغکی بیلیرم؛ آنك ایچون، یازدیغم برشعری سن بکنیرسه‌ك بن‌ده آکا کوره تلقی

ایده‌رم . اما سن بنم بو سوزمه اینانمازسك . بوكاده جداً اسف ایده‌رم برادرم .

(بكا اعتماد ایت ، بن كوزل شی یاپامازسه‌مده تقدیر ایده‌رم) دییورسك ! كوزل شی یاپامدیغكزه مع التأسف اعتماد ایده‌میه‌جكم. بویله سوزلری بكا نه ایچون یازارسك بیلمم ؛ عجباسنك قدریكی ، اقتداریكی بیلدیكمه ذاهب اولوبده تكاپو ذهنا بكی‌می ایما ایتمك ایسترسك ؛ درت كیشی‌یز ، هپ بربرمزی بیلیرز !

« یشیللك » منظومه‌سنك اسمی حقیقتاً تزییقه سزا ! منظومه‌ده تعریف اولنان قیزی كوردیكم زمان ایللك « امپره‌سیونم » بو سوزی تولید ایتمشدی . یشیللكدن سبزه‌لر خاطره كلدیكی كبی بواسمدن صوكرا منظومه‌نك برنجی لاقیردیسی :

یشیل كیمش نه آكلارسك كلندن

مصراعنده‌كی « یشیل كیمش » تكراری ایله ده پك یاقیشیقسز ! انك ایچون منظومه‌نك اسمی (طاغده برموجهٔ حسن) اولسون . لطفاً یاخوده بكنیرسه‌ك اویله قبول ایت . شمدی سن بنم غرابت تمییزمه باق كه بن او منظومه‌یی شمدی‌یه قدر سویله‌دیكم اشعارك جمله‌سنه فائق بولیورم . یوقاروده شعردن آكلامام دیدیكمی‌ده اونوتمام .

اوت حسرت ، بیك حسرت كه بزم كنجلك خزینه‌سی‌ده توكندی ! .. لكن دیدیكك كبی كوكل ایچون هرم یوق . بوكا تعجب ، حدت ایدییورمشسك ! نیچون ، یا ؟ بن ، كوكلده اختیارلار ایسه حیات برشیشه یاراماز صانیرم ؛ اویله دكلمی ؟ و بن

شمدی آتیدن زیاده ماضی‌یی سویبورم . چونکه ماضیده هیچ اولمازسه بر خیال وار ؛ استقبالده ایسه وجود بوله‌جغی شبهه‌لی برچوق ظلال !...

سزائینك زمزمه مطالعه‌سنی کوردم . پك کوزل یازمش ؛ آفرین سزائی ! ... سنك بر (مزار عالمی) عنوانلی منظومه دخی بزلر ایچون مشق اتخاذ اولنه‌جق شیلردندر . لکن (لیك) کبی (چون) کبی نثرده قوللاندیغمز سوزلری شعرده نیچون استعمال ایتملی ؟ بن کندم قوللانمدم ، دیمم ؛ فقط قوللانمامالی ، دیرم . برده (مزارلق) کبی ترکجه‌لشمش بر کلمه‌نك :

یعنی مزارلقدی محل توقفم

مصراعنده کوردیکمز وجهله استعمالی ، بیلمم نصل اولور ؟ سکا یوللادیغم منظوماتی منحصراً بر واسطهٔ انتشاره ویریلسین دییه دکل ، برابر اوقویه‌لم‌ده اکلنه‌لم ، سویلنه‌لم دییه کوندەرییورم . باق مثلا : (زمانه‌ٔابی) تحسین ایدییورسك . خصوصیله :

حاکم سکا شاهق جبلدن
بوشخص که بونده ناله زندر !
بیل کیم متبخریندندر ؛
ایسترسه‌ك آنی بر امتحان ایت !

قطعه‌سنی بکنیورسك که بیلمم ، مرادك استهزامیدر ؟ بومبارك قطعه‌ده فخردن بشقه نه کوردك ؟ تمدح ممدوح دکلدر که بویله برفخریه یازدیغم ایچون افتخار ایده‌یم ! بن فخریه‌یی هیچ سومم ؛ نه یازه‌یم که اوندا بنم‌ده خبرم اولمیه‌رق کبی کوکلمدن جدا اولدی ؛ عجبا قطعه‌یی بوندن طولاییمی بکندك ؟

زمزمه‌یی ، صیقیلمه‌دن نصل اوقودم ، اویله‌می ؟ سن صیقیلمه‌دن بو سوزی نصل یازدك ؟ بن او قدر محرم حسمی‌یم که آثار ادبیه‌یی اوقومقدن صیقیله‌جغم ؟.. یوق ، زمزمه‌یی سن یوللاماسیدك نیازلرله ، انتظارلرله استانبولدن کتیردوب دفعاتله اوقویه‌جغمی اکرم مطلقا بیلیر .

*
* *

درت کون اولیورکه یشیل مملکته وداع ایتدك . بو سوزدن آکلارسك که مکتوبه بیلمم قاچنجی دفعه بر فاصله دها ویردم . شمدی ینه یشیل طاغلر ، پنبه بیاض بولوطلرله مزین اولان سما ودریایه ناظر بر موقعده‌یز .

اسمی (مالابارهل) درکه بومبای شهرینك یاریم ساعت بعدنده واقع واوروپا سوسیه‌ته‌سنه موقعدر . لکن سنه اوطوردیغمز سمت (برنج کندی) ایدی که دکز کنارنده ایدی . بکا دفعاتله الهام شعرایتمشدی . بیلمم ، (مالابارهل) دخی اویله بر طاقم سانحاته مصدر اولورمی ؟

خرما آغاجنه شبیه و آندن دخی بیوك اولان نارچل آغاجلری که بزم مملکتده میوه‌سنه هندستان جویزی دیرلر ، بولندیغمز موقع مرتفعی تزیین ایدییور .

آه بیلمزسك که بو آغاجلر بنم نه‌قدر سودامه دوقونیور ؟ بن‌ده بیلمم ، که بو مصنوعات لطیفه‌ده بنم افکار وحسیاتمی سجده سای زمین ابتهال ایله‌ین حال نه‌حالدر !

بحر محیطدن دائمی بر روزکار اسر که بکا وطنمك طوپراغنی کتیرییور صانیرم . طالغه‌لر دائما متهیج ، آغاجلر دائما متموج .. شب مهتابده بتون کائناتك ذکر و توحید ایله جوش و خروشنی کورییورم که تعریفی دائرهٔ امکاندن خارجدر .

بهت وحیرت ایله یاد ابدیت بر دقیقه کوکلمدن چیقمیور . خاطره

الله كليور ؛ ينه الله كليور . آه ، بن بو محيطى نه‌قدر سوييورم ، اكرم ! . . صانيورم كه هردالغه‌نك اوستنده الهۀ جمال اوطورمش ، ازلدن ، ملكوتدن بو يرلره سودا نقل ايدييورلر ؛ هر برينى روحم چيقوبده استقبال ايده‌جك اوليور ؛ قلبمدن نهانى بر فرياد قوپه‌رق انلره التحاق ايله حشر اولدقلرينى براشتياق عظيم ايله حس ايدييورم. بونلرك دخول ايدر كبى اولدقلرى مشجرۀ ساحل كزين ـ كه ديديكم اشجار سودانثار ايله ينه آنلره [illegible]ل اولان موز وخرما آغاچلرندن ، او اسكى تابلولرده ، اسكى تاريخلرده كوريلن آغاچلردن تشكل ايتمش برخيابانْدر ـ اميد استقبال ايله خيال ماضى‌يه نه خوش تلاقيكاه اوليور! او اميد ايله خ[illegible]ل صانكه بو مشجره‌نك ياخود بو لطافت روحانيه‌عالمنك روزوشبى اولمش ، هر آغاجك التنده پريشان صاچلى بر پرى ، مختفى ومكين . . . بكا متبسم ، فقط يقين كيديله‌جك اولورسه محترز ...نصل پرى ؟ نه دييورم ؟ بمله هيچ علاقه‌سى قالمايان كنج كونلرمدن بر ياد حزين ! . . بورانك بو معناسى پك علوى ، اكرم ! بوراده بر شاعر ايچون بختيارلق پك ممكن ، پك قولاى !..

اى بنى هر كون هلاك ايدن زهرلى شبهه ، خونريز تردد ، فرياد الندن !... اوت بو شبهه ، بو تردد اولوم كبى هر يرده قارشيمه‌چيقيور... كولوب طوروركن آغلامغه باشليورم ؛ طالمش كيدركن اورولمش كبى دوشيورم .. رحيم اولان ، كريم اولان الله بنى ينه دوشديكم يردن قالديرييور ؛ قيل اينجه‌لكنده براميده صاريله‌رق چيقيورم ، اما نره‌يه چيقديغمى بيلميورم .

مكتوبه كله‌لم مكتوبه!.. اوت (مغروقه) منظومى اولكى مكتوبمده ديديكم درجه‌نك فوقنده‌در. سنك شعرلركده برخاصه وار: اوقوندقجه كوزللكلرى آرتييور . هله مكتوبلرك دائما بربرندن كوزل كليور .

(مغروقه) حقنده یازدیغم مطالعه سکادده وارد اولمش اویله‌می ؛ بونکله اصابتلری تأیید ایدر . (رفیق) مرثیه‌سنی جداً بکنمیوبده خاطر ایچونمی سوه‌جکم ؛ خصوصاً که او مرتبه‌یی سن‌ده سزرمشسك ، کوزللکندن بردلیل دکلمیدر ؛ یکدیکرمزه مقابلده محویتلر ، موا-ضعه‌لرمی یاپه‌جغز ؛ بو ، صوکرا ، برکوزل قیزك آیینه‌یه باقوبده ناز ونخوت ایله نه قدر چیرکینم دیمسی قبیلندن اولمازمی ؛

بن حمد اولسون سنی‌ده ، کندیمی‌ده بیلیرم . بن‌نه قدر ایی شعر سویلرسه‌م سویلیه‌یم ، سن آنی تصحیح واکمال ایدرسك . ینه سنك کوستردیککك دلائله استناداً سویلرم ، که معناً ندرت‌اوزره ، فقط افادةً اکثریت اوزره قصورلرمی کوروب‌سویلرسك ؛ دکل یالکز قصورلرمی ، نم بیلمدیکم محسناتمی‌ده سن بندن اول بولور ، تقدیر ایدرسك .

زمزمه‌ده‌کی مخمسه ، تسدیسه اهمیت ویرمدم دکل ! فقط اهمیت ویرمه‌مش کبی کوروندم . نیچون ؛ باق دیه‌ورسك که : « زمزمه‌یی اوقویانلردن اونده دوقوزی اوشعرلری بکنمدکلرینی سویلدیلر ؛ فنا حوادث دکلمی ؟ » ایشته بونك ایچون !

هم سن بعض کره بکنلمه‌مك ایچون یازلمش شیلر یازمازمیسك ؛ بن‌یازارم . امان اهمال ایتمه‌ده شو (تراجم منتخباتی) ، (ذیل تعلیمی) طبع ایتدیر ! ذیل تعلیمی مکتبده اوقودیه‌ورمیسك ؛ طبع اولنمازسه بیله ایسترز والسلام .

باقی یدمقدسهٔ اخوتنکی تقبیل ایله کسب فخر ایده‌رم ، برادر محترم افندم اکرمم   ٧ تشرین ثانی ١٨٨٤

متحسر قارداشك

حامد

(تزدن بر پارچه)

« برخرابه ، نصف‌اللیل ، آی باتوب چیقار »

برنجی مجلس

« ریشار ، تك وتنها کزینیر »

ریشار

ینه باق تازه‌لندی افکارم ؛
بونده برحیله ، برخباثت وار ! —
بنده‌ده المه وراثت وار ؛
انی فعلاً روامی انکارم ! —
انتقام آلمه‌ده وار اصرارم .
دهاده پك جوان و دلبر ، آه !
فقط اغیار ایله برابر ، آه !
بونی جائزمی قلباً اقرارم ؟
نجه‌مم بن بوحق مثبتدن ؛
انتقام آلملی اونکبتدن !

« طوربه الده کزینیر »

ایده‌یم عرضمی بوکون اکمال ؛
یارین اولسه‌ده قائلِ حمال .
چوق اولورسه نه سود اکر پاره‌م !
یوق اولوب کیتدی نخبهٔ آمال !
ارتکابه نصل ده‌کر پاره ،
عرضه فائقمیدر مکرپاره ؟ —

نه‌وار ایتسه‌م شو کیسه‌یی پامال !

بو دکل‌یا بنم جکر پاره‌م !

« طوربه‌یی یره آتوب چیکنه‌دکدن صوکرا »

بکچه‌مز بن بو قانلی خلیادن ،

اوچ آلوب کیتملی شو دنیادن !

« بعد التوقف »

انتقام آه او برقوندوزمش کلب !

دیشلری کوکلمه ده کوب کویا

ایتدی هر ذره‌سی شرارهٔ یه قلب !

بندهٔ هر حسه شملدی غالبدر ! —

نه یه مالکسه‌م ایتدی غصب ایله سلب ؛

هیچ کوزمده دکل بوکون دنیا !

بو فروزان اولان جریحهٔ قلب

قان ایله انطفایی طالبدر ! —

ثابتم بن بو فکر احسنده ،

قالماز آهم بنم ترو تبنده !

« آی طوغار ، دوام ایله »

برقه بکیزر خیالمز چالاك ؛

... که آنك جوشش پیاپینه

قلب اولور مالك اولمیغك املاك !

هله بو مقدمینم تسلیمی ...

سنی بن مطلق ایلرم اهلاك !

قلبده کوزسه‌م بتون شو اقلیمی ،

آتشه یانسه سر تسر افلاك !

— ؟ ... حقیقتك ...

ینه بن سندن اخذ ثار ایده‌رم !
خونم اولسه‌ك سنی نثار ایده‌رم !

« بردنبره تغیر و تأثر ایده‌رك »

آی کبی آیده بر ایدردی ظهور ،
ینه بن کوزلرم آنی هر آن ،
ثانیه سیرعتنده اولسه شهور ،
راضی‌یم عمرم ایلسون کذران ! —
بچمیور فرقتیله برساعت ،
صانیکه عمرم بنم تدنیده !
ینه جان وصلتی تمنیده ؛
صانیکه محونده کوزلیور بنوعت ! —

« مسعود هوا »

سوه‌رم بعضی بن شب تاری ؛
ویریرم صبح نوبهاری اکا .
دوشن نازنده زلف زرتاری ؛
کورونور یارمك خیالی بکا ؛
تیتیشوب آن اضطرابمده ؛
یوزمه نور حسنی سرپر ؛
اصانیرم بدیزی یوزدن تیریده ؟
دولاشیر کلبهٔ خرابمده !

« بکا لیلی »

عجبا کیمله‌در اوهم صحبت ؟
ایتدیکم ناله‌لر اولوبده مصیب ،
کله‌جکمی عجب بکا نوبت ؟

شبهه‌سز شاهه ایلدی رغبت !
حرم وصلتی اولنجه نصیب ،
آکاده عاشق اولدی شاه البت !

(مقبردن بر پارچه)

لاهوت نه‌در ، نه‌در یاناسوت
فریادیمه قارشی امر مسکوت
برسر اولیور بتون بو اسرار ؛
معنی بیتیور قیلنجه تکرار .
یاربی نه در او تخته تابوت ؟ اولمازمی عقول بونده مبهوت ؟
ممکنمی او جسم نازنینی
تکفین ایده برعجوز فرتوت ؟
اولمك دییورز نه‌در بو تعبیر ؟ جانانمی ایده بو حالی تفسیر ؟
اك اینجه یرم قیرلدی یارب !
قارشمده نه‌در بو برج عقرب ؟
ایتمزمی بو حال جانه تأثیر ؟ قیلمزمی بو اعتقادی تغییر ؟
حیرت اگر اولماسه‌یدی وارد ؟
انسان نه‌یی عد ایدردی تدبیر ؟
سن فاطمه کیتدك اویله بنسز ؛ کوکلم عجبا یاشارمی سنسز ؟
اولمك ، یشامق ، یاجان چکیشمك !
راضی‌یز آمان فقط دکشمك !
سن برکل ایسه‌ك بوکون دیکنسز ، ازاده حیاتسك محنسز !

بن عالمی نیله‌یم چمنزار !
بن عالمی نیله‌یم چمنسز !

تجلی یاخود تسلی

سحر وقتیدی چیقدم کچن کون کوهساره
که سس یوق برطرفده ، سیس ایمشدی جواره
نمایاندی اویردن دکز ، صحرا ، خیابان ،
غریب‌الحال برکوی مصادف رهکذاره
خراب اولمش نه‌وارسه ، تراب اولمش او برکوی
باشنده سنك مقبر ایکی ویران مناره
اویوردی هپ چوجقلر ، فقط قوشلر اویانمش
سونوب ییلدیزلر ، امواج ایدر صولت کناره
نه‌در بیلمم امینم که برشیلر صورارمدم
صورارمدم جویباره ، صورارمدم روزکاره
اغاچلردن ایدردم تضرعلر ایچمدن
آغاچلر کیم صارارمش تحسردن بهاره
صانیردم یادیدر بو ورم بر دلربانك
آقاردی جوی عمرم دوچشمدن غباره
برنجی دفعه کوردم اوکون بر سرو ابیض
قارانلق بر بیاضلق که بکزردی مزاره
اولور ماضیسی کویا او امواتك نمایان
چیقاردی سرویلکدن بولوطلر پاره پاره
نه‌در یاربی ، دیردم ، نیچون صولمش چیچکلر

باقاردم برطرفدن خیال ذی وقاره
هانی ، دیردم ، الهی او سلطان ملائك
كه ایتمشدك بكا سن جنانكدن اطاره
كونش طوغدی نهایت طوپیوب برحس تعظیم
قیام ایتدم او آنده كوزم وقف اولدی یاره
مگر جانان ایمش او ، اوت تمثال جانان
كه بالای افقدن چیقار پروزدکاره .

« زینب » دن بر پارچه

« عباسی جیرانی پرده‌لی قپونك یانه كوتوروب ایچری‌یه كیرمك ایچون پرده‌یی آچنجه قپونك ایچ طرفنده كفنپوش بر خیالك طوردیغی كورولور . عباسی بونی كورونجه دهشتله حایقره‌رق كری چكیلیر . جیران ایسه خیالی كورمیوب ، فقط عباسك حالندن متأثر ، قورقو و تلاش ایچنده بولنور . »

عباسی

چیقدکمی ینه قارشیمه ، ای ظل ؟
یا قارشیمه چیقمقله نه حاصل ؟
یار ینمی ، ویر فکرمه تاراج ؟
آچ سینه‌می ایت قلبمی اخراج !...
ماضی ، كه دكل عودتی قابل ،
كیت ، اولمه بكا ، اولمه مقابل !

عصیان دیمك اولمازمی بو حالت ؟
ایلر کبی امید دخالت ،
کلمش کبی بر مشکلی حله ،
معشوقه‌مه مخصوص او محله ،
بندن دها اول کیرمیورسك !

ـ برلحظه‌لر ایچنده ـ
بر میته‌می جان ویرمیورسك ؟
اولدر نعی ، اهون بودر البت !

عباس

ـ حایقیره‌رق ـ
کیرمش بورایه باق شو مصیبت ؛
چیقمشمی جکرکاه زمیندن ؟ . . .
بی خوف وحذر دام وکمیندن ،
کچمش نیجه مجهول ممردن ! . . .
دوشمیشمی دیسه‌م بطن قمردن ،
طوغمش‌ده ینه سائر ودائر ،
ایتمش‌ده تحجر ینه طائر ! . . .
اولمش ینه برذن دیری حالا ؛
اولمز هله اوبر دها اصلا !

ـ دها متهور ـ
بکلر ایکن اطرافی بر اردو ،
یا حجله‌یه کیرسونمی بو جادو ؟
معشوقه‌مه ایتمك کفن الباس . . .

جیران

بن کورمیورم کیمسه‌یی ، عباس !

عباس

سن کورمك انی نا متصور !
ایتمز او ایکی نجم منور
بو منظره‌یه عرض کواهی !
بر بن کورورم بویله دواهی ! —
سن کورمه‌ده ایت کسب مباهات !

جیران

— قلبی —

زینبمی عجب کوردیکی ؟ . . هیهات ! . . .

عباس

— خیالته —

آل ماتمکی قبره کوتور ، چك ؛
اولدیرمه‌دم آ بن سنی کرچك ؟
کیت بول سنی هر کیمسه کبرتن !
طاشلرله کیت اول یکسر و یکتن !
زینب شونی کوردکمی ؟ . . نه جرأت !
کیمدر بوطوران شی ؟ اونه هیئت ؟
بر عاقلی ایتمزمی بو مدهوش ؟
چیلغین اولو ، بر لاشهٔ بی‌هوش !
فریاد بلب ، خلقه بکردن ،
زنجیر بپا ، چیقمش اریردن !

مقبرمی طوغورمش بونی برپیچ ؟ ...

ـ خیالنه ـ

محو اول ، کری ای ظل ، کری ای هیچ !
طورمش نه باقارسك بکا اویله ؟
بدبخت نه یاپمش سکا سویله ؟
کلمش شوقیزی ییلدیریورسك !

جیران

اولدور بنی ، سن چیلدیریورسك !
اولدور بنی کورمه‌یم !

عباسی

انصاف !
ای ظل که حقیقت کیبسك صاف ؛
ای ظل که حق ایتمش بونی مقدور ،
شفاف تنکدن کورونور دور ! ..
ای ظل ، که سنی خالق محشر
قیلمش ابدیتله مبشر !
چوق کورمه بزه روی زمینی ؟
سوندورمه بو شبتاب کمینی ! [۱]
ناحقدر اولوب نارك عقبا ،
مجنون کبی بی‌خوف ومحابا ،
کوسترمك ایچون برقیزه شدت ،
برثانیه‌لك عمره بوعودت ! ...

[۱] مقصد جیران‌در .

مجهول دکل سرعت اوقات ؛
سرعتله کلیر وقت ملاقات ،
احیایه او ارباب قنایه ،
لایقسه‌ده تکریم وثنایه ،
اسرار قرار اولمه‌یه مشروح .
فانیلره انصاف قیل ، ای روح !
اجساد ایله اکلنمه ، رحیم اول !
کیت زینت دیوار جحیم اول !
چیق عرشه سنی کورمه‌یم ، ای نور ،
سندن صوغوسون غیری بو تنور ! [٢]
اشیاجه نه لازم بو حقارت ؟
ارواحه نه لازم بو خسارت ؟ [٣]
کیت جنته ، دور اول بکهمدن ،
ای هاله چیق هجله کهمدن !..
زینب ! یوزمه باقده حیا ایت !..
بوظلمته سن نشر ضیا ایت !..
سن آغلاده سونسون بشو جهنم !
هیهات ، اکا قادرمی او شبنم ؟
ای طیف ! یتر ، چیق ملکوته ،
بویرلری غرق ایتمه سکوته !..

[٢] تنور دیدیکی صره‌ده باشنی کوستره .
[٣] صحیحی — خسار — در .

سن مرد دکل ، زن دکل ، ای طیف !
وار عالم ارواحه روان اول !
بی وسوسهٔ پیر و نوجوان اول ! . . .

— سنده‌لیه‌رك —

وجهك اونه محراب پر آداب !
چشمك اونه بر لجهٔ گرداب !
عمق نکهك خالقه مقدم ،
باقدقجه سقوط ایتمه‌ده آدم !

— دوشه‌رك —

زینب ، بکا سندن اوله احسان ،
باق اولمه‌ده‌یم خاك ایله یکسان !
منظر سنی‌ده ایتدیمی ابهات ؟
زینب ، قپاشو پرده‌یی !

جیران

هیهات !
زینب نرده ؟ نره‌ده اودوات ؟

عباس

اولدیمی عجب سن‌ده خیالت ؟

جیران

« کیدوب پرده‌یی قپایه‌جق یرده »
« شدتله چکوب بره دوشوره‌رك »
« بن کوره‌میورم کیمسه‌یی اصلا ! »
« عباسه دوغرو کله‌رك وبعده یانته اوطوره‌رق »
دوشمش اودایه سایهٔ نیر ،
برشی کوره‌مم بونده محیر

عباس

اولمشمی صباح ؟

جیران

اولدی یا البت !

عسکرلر ایسه چالهده نوبت !

متبردن بر پارچه

ای نجم کبود برخطاب ایت! حامدله شوقیرده ماهتاب ایت!
اولمازمی کمیکلر ایتسه فریاد؟
یوقمی بکا بر پیامك ای باد ؟
ای باد بو جسمی آسیاب ایت! ای ابرشو قبره انجذاب ایت!
بو سوزش فکری حل ایت ای نهر!
تشریح قضیهٔ تراب ایت!
الله بلاکیویرسون ای نهر! عمرم کبیسنده قهر اول ای شهر!
وقتیله عجب شو خارموحش
بو قزمی ایدی بوحاله کلمش؟
دوشمش سکا ای محیط پرقهر! ای کوزیوق اول ای تموج زهر!
الله بلاکی ویرسون ای موت!
الله بلاکی ویرسون ای دهر!
پك دلبر ایمش اوت او دختر، اجزاسنه باقنه روحپرور!

دوشمش کوزینك بری شو نسرین
اوچمش کبی رو بروی پروین
برق رخی پرده برق اصفر، ذهننده‌کی نور کرم اختر.
ای دلبر تارومار جمع اول ؛
بر خنجر اولوب ایچمده طوت یر!

عبدالحق حامد بکك سزائی بکه بر جوابی :

برادر محترم افندم ؛

١٥ نیسان ٩٧ تاریخلی مکتوبکی اخذ ایله کسب صفای روحانی ایتدم . لذائذ حیاتدن محرومیت وبلکه‌ده کندی کندمدن مأیوسیتله کچن شو ایام هیچیده بیلمزسك که سنك خطابت غیابیه‌ك وجدانمه نه قدر شوق رسان ، روحمه نه درجه‌لرده تسلیت بخش اولدی . بولندیغم مسقط هجرئ سفالتده هم حال اسافل اولدیغمه کمال یأس ایله حکم ایدوب طورورکن صاندم که بر صدای علوی بکا : « یوق ، یوق سنك بو حکمك نابجادر ؛ بن سکا کزدیکم لاتناهیتسرای معالیده یر حاضرلیورم ! » خطابنی سرد ایتدی . اوزمان خیال ابدیت تمثل و قارشمده کمال ایله اکرمدن و سزاییدن عبارت برسما تشکل ایده‌رك محیط اولدیغی معرفت وحقیقت کائناته متوجهاً نفسمی رهیاب ارتقا بولدم . نه بیوك مظهربت ! مکتوبکده‌کی سوزلرکله چاملیجه‌یه اولان سودامی اویاندیردك . بیلمم که سن چاملیجه‌نك علویت جسمانیه سیمیسك ؛ یوقسه چاملیجه سنك خاطرهٔ علویهٔ

مجسمه‌کیمدر ؟ چاملیجه‌ده بلبل یاوروسی دیکله‌دیکمزی بن نصل اونوتورم ؟ او بزم طبیعت تیاترومزك « آدلینا پاتی » سی ایدی . بو قادین پك چوق شاعرلری عاشق ایتدیسه اوقوشجغزده پك چوق مستعد محبتی شاعر ایتمشدر . بن امینم‌که بز چاملیجه صفاسنی نه یکی دنیاده سوره بیلیرز ، نه اسکی عالمده ؛ نه امریقا اورمانلرنده بولورز ، نه ایتالیا موزه‌لرنده . چونکه اومبارك یر وطنمزدر ؛ دیدیکلك کوچك خواندهٔ قدرتدن آلدیغمز حس علوی‌یی ایسه نه « نیلسون » تلقین ایده‌بیلیر نه « آلبانی » ؛ نه پاریسك غراندا‌وپراسی احضار ایدر ، نه ویانه‌نك عسکری موزیقه‌سی ؛ چونکه او عاجز مخلوق بزم وطنداشمزدر .

چاملیجه یالکز وطنمز دکل افکار شاعرانه‌مزك‌ده مادریدر ؛ بلبل یاوروسی یالکز وطنداشمز دکل همده برادر حسنمز ، برادر آه وزارمزدر . حتی بعض کره بن آنی کندی زادهٔ طبعمزه بکنزه‌دیرم . کوکلمده‌کی سودا عکس ایتدیکی ظلام ایچنده فریاد ایدیبور کبی کلیردی . یا عموماً قوشلرك سایهٔ شفقتنده اجرا ایتدکلری او حسن صدا چاغلایانلك لطافتی آوازهٔ مدنیت دیدیکمز عربه کورولتولری ، ولولهٔ ترقی بیلدیکمز پاره چینغیرتیلری بزه نصل آندیره بیلیر ؟

شبهه یوقدر که بزم کبیلر فیوضات ادبیه‌یی بدایع طبیعتدن اقتباس ایدرلر . افراد بشر استعدادلرینه کوره هپ انقلابات طبیعتدن ملهم اولور ؛ شعرا بهارك یتشدیردیکی مخلوقاتدندر ؛ هر تألیف لطیف بر موقع طبیعتك تصویر معنویسی ؛ هر مؤلف بر مسیرهٔ قدرتك مخلوق بدایعیدر . هر جویبار بر حس متهیج ، هر آغاج بر فکر ساکن ، هر سحاب بر خیال علویدر .

طبیعت ، اونه فوق العاده شاعرکه بتون آثاری ده شعرادن ظهور ایدر ؟ اونه بیوك خالقدرکه مخلوقاتی ده اقتدار خلق ایله متخلق ! ای تماشایی کوا کبله احیا ایتدیکمز کیجه لر . نرده سکز ؟ او ضیای شفقه طوغری اوچدیغی سویله دیکك قوشلر ، که سیار برشکوفه زاده بکزر ، کوکلمزده اولان حسیات الهیه یی حامل اولوب کیتدکلری ایچون درکاه سرمدیته کوندرلمش ساعیلرمز عد اولنسه سزا دکللرمی ؟ ...

ای طلوع دائمی که بر انقلاب متناوبلنك ؛ ای غروب ، که سکا بر جهان متزلزل دیسه م ؛ ویا بو عالم ایچون سنی برنمونه سقوط عد ایتسه م بجادر ...

ای ماهتاب که بزم الهینك سایهٔ مستطیلی سنك قدر دلربادر ! ... ای تماشایی کوا کبله احیا ایتدیکم کیجه لر ! ای معمورهٔ طبیعت نرده سکز ، نرده سکز ؟!

یلدیزلری ایلدم تماشا
اشعار کو خالق ایتمش انشا
ساعتلرجه قرائت ایتدم
شکدن کسب برائت ایتدم
یوق هیچ بریسنده او فضیلت
وجهکده کی جلوهٔ حقیقت

حقیقت ؛ یلدیزلر که سما دینیلن الوهیتك اوعالی سراپردهٔ سرائری اطرافنده عقوللك نفوذینه تحولات ایچون نکهبان اولان ملکلرك انظار پرتونثارلری دنیلمکه شایاندر ؛ بکا سنك مکتوبلرك درجه سنده بر شوق و مفتونیت ویرمیور ؛ حامده سزائی قدر تقریر معنالی ایده میور بونه آیه صره مظلم لیالیده ایشیتدیکم و بر ظلمت وحشیه

قادینلر منظرهٔ فنـایه قهقهه زن استخفاف اولیور کبی دیکله‌دیکـ
بایقوشـلرك صداسنی . . . احباب واهالیسندن جمله‌سـنك مصاحبتـ
ترجیح ایدییورم .

بورانك طبیعت موقعیه‌سنی چوروتمم . آفاق شرقیه نثاراولنار
لطـائف قدرتدن بوراده دخی طـاغلرك اتکلری طولمش ، قیرلر
صحرالر دونانمشـدر . غالبا چامایجه‌دن کلن بر روزکار سزائینـك
یاد تحسریله برابر موسم بهاری‌ده کتیره‌رك بواسکی آلهه‌لر خرابه‌سی
بر کلسـتاندن مثال اولدی . قیرلرده ، تپه‌لرده سـورولر سربست
سربست کزر ؛ قوزولر مه‌لر ؛ کونلرجه طولاشلسـه توکنمیه‌جك
برسـاحهٔ دلربا اوزرنده واقع بیوك بر زیتون اورمانی بالقونمك زیـ
نظارتنده لرزاندر. محضور اولدیغم جبال عالیه‌یه بیـاض کویلر
سرپیلمش ؛ بیلمم هـانکی مخلوقات سماویه اورالره یووا یاپمش کبی
طورر . بر طاقم آلهه اتخـاذ مسـکن ایتمش ظن اولنور . شهرلـ
طاغلرله محاط اولان ساکن کورفزی یره اینمش سمایه بکزر ؛ طلوعدن
اول یللرم اویانیر ؛ غروبدن صوکره اسحقلرم باشلار ؛ « له‌میزه‌رابلـ
ی اختـار ایدر ؛ برقیرلانغج اوطه‌مده لانه سازدر ؛ پنجره‌مدن کیروبـ
قپومدن چیقـار ؛ لوندره وپارسك پارفوموزلرینی آکدیرر لطیف بـ
بر روزکار مواقع وحشـت مؤکله‌لری کبی رایحه‌لر نشر ایده‌ر اسر
هواسی سنبلی ، صباحی رنکین ، ماهتابی علویدر .

بیلیرم ، بیلیرم . بیلیرم‌که اورانك قادینلری حسـن و جمالده نـ
تشبیهاتمله وصف اولنه‌جق درجه‌لردن بالادر. اونورلاجورده‌بکزه‌یـ
هوائی کوزلرنده بر صبح نامتنـاهینك ابتسـامندن منعکس بر حاـ
کورونور ؛ علوی باقیشلری هپ سماویاتی اخطار ایدر ؛ شعشعه نثـ

اولان صاچلرینه نظر اولنسه ظن ایدیلیرکه باشلرینه نور ایتمشدر ؛ یورویشلرندن تربیه و معرفت ، قیافتلرندن لطافت و ظرافت آکلاشیلیر ؛ دوشونملی که کندیلری لطیفلکك ، ظریفلکك‌ده فوقنده اولمق لازم کلیر ؛ دکزده‌کی سرو سیمینلر آنلرك عالم آبنده اولان صفاقدر شوق انکیز دکلدر ؛ کوکده‌کی عمود نورانیلره بکزتدیکك اندام‌لری مرآت کائناتك صور محاسننده بی همتادر . غالبا پاریس مشهوداتمدن اوله‌رق سکاده نقل ایتمشدم‌که او بنات الجزیره تناسب قامت ، تمایز حسن وملاحت‌ایله پا یسده دخی تعین ایدر؛ بولووارلر، بووالر ، شانزه‌لیزه‌لر اك زیاده اولطائف ذوی الحیات ایله تزین ایلر ؛ فقط بنم کوکلم بزم طرف کوزللرینه دها زیاده ایصینمش ! بزمکیلری سوءاعتیاد ، سوء تربیه ، سوء تعیش کبی وسائط ، محسنات طبیعیه‌لرندن چیقاریور .

انکلتره ده کوزللك بر درجه‌یه قدر صناعیدر ، دینیله بیلیر . اهالیسی حکمت ومعرفت‌اثری اوله‌رق حسن تربیه ، حسن حرکت ، حسن تغذی ومعیشت سایه‌سنده کسب قوت وبناءً علیه کسب حسن صورت ایدییورلر .

« سارابرنار » ایچون ـ که طبیعت خلافنه اوله‌رق ـ (نه زمان ایستسه کوزلدر اول) دیمشدم . شدت آن ، صفوت رنك ، نسبت اندام کبی کمالات صوریه کوزل هوالی موقعلرده ، کوزل موقعلی هوالرده پرورش بولور . دیمك که انکلیزلر مقتضیات طبیعته تغلبله بوخصائص قدرتی تملك ایدییورلر. اوراده هرشی کبی کوزللك دخی ترقی‌ایدییور.

وجدانیات بحثنه کلنجه : اعتقاد مخصوصك حقایقندندر. ذاتاً بن وجدانسزلغی انکلتره‌نك نسوانه عزو ایتمه‌مشدم . قادینلرك حسیات

رقیقه ایله من طرف الله پرورده وحتی وطن‌قدر اولاد پرور اولدقلرینی اثباته مادر وطن وصفنك قبول عمومی‌یه مظهریتی کافیدر. بنم بو حقیقتی تقدیر ایتدیکمه اکثراً آثارم شهادت ایده‌جکی کبی

ویرمشدر اناثه رب خلاق
سلطان وطن یولنده اخلاق

بیتنی سویله‌ین بر قارداشك‌ده اعتقاد مخصوصنك عکسنی کورده‌میه‌جکنه‌ده سنك بیوکلکك دلالت ایدر . بارکران سفالت نالنده‌لرندن اوله‌رق سویله‌دیکك بد بختان انسانیتدن وجدانیات مأمول ایتمیه‌جکم ومأمول ایتمکی‌ده مغایر انصاف ومرحمت کوره‌جکم طبیعیدر .

بونلره دائرکه احوالنك بر قسمنی :

نه‌دیمك آکلامامق بر وجدان
نه ایمش بیلمه‌مك اصلا یزدان

اك حزین حال ایله اك خوش کولمك
کوله‌رك اکله‌نه‌رك بر اولمك

تینه قوینده اولوب الفتیاب
قالدیریملرده طولاشمق بی خواب

دعوت ایتسون دیه‌رك بر مردار
خسته حالنده چیقوب کشت وکذار

بر طاش اوستنده کورونمك راحت
اویومق اوچ کیجه‌ده بر ساعت

ضبط آه ایتمك ایچون حبس نفس
نفسی آلمق دیه عزم محبس

صویونوب فرش کثیفه کیرمك
آنده بر شخصه تسلا ویرمك
آلمق آغوشنه دهشتلرله
بوسه ویرمك آکا نفرتلرله

راحت ایتسون دییه‌رك بر قانلی
ازیلیر بر دوشك اولمق جانلی
قبرینی صیرتنه آلمق زنده .
ینه هیچ ایکله‌مه‌مك زیرنده .

یانه اولسون بو مشاقه علت ؟
نه ایچوندر بو سفالت ، ذات ؟
آه محضا قوری بر اکماك ایچون !
یعنی آچ قالمیه‌رق اولمك ایچون !

شوق اولور سوزش دل ماتمده ؛
آچ قالان زهری‌ده بر عالمده

بیتلریله تعریف ایتمشدم . او کیتدی بز ادبیاته کلهلم :

ملتون ، شکسپیر ، شیللر ، بایرون کبی شعرا وادباسی اولان بر ملتك ادبیاتی فرانسه‌دن اوکرندکلرینه نصل حکم اولونه بیلیر ، دییورسك . ابتدا بایرونی برطرفه براقهلم که اومبارکی هم هیچ سومم ، هم ده دنیایه اون‌سکزنجی عصرك الك صوك سنه‌لرنده ، داها طوغریسی ، میلاددن بیك‌یدییوز سنه‌صکره کلمش ، عالم مطبوعاتهٔ ایسه ویقتور هوغودن اول کلمشدر . شکسپیر بیك بشیوز شوقدرسنه ، صکره‌دن بیك آلتیوز اواسطنه قدر سلطنت ادبیه‌سنی سورمشدر . معلومدرکه تاریخ ادبیات میلاددن اول هومرده ، ویرژیلده وسائرده‌ده ابتدا وسوفوقلده ، اوریپیده ،

سیسه‌رون‌ده، اشیلده وسائره‌ده دوام ایده‌رك كیتی لین‌ده وسائره‌ده نهایت بولمش وبویونان وروما‌نن خوارقلك علم وعرفان ومزیتلرینه، حتی قدرت وشهرتلرینه ائ اول ایتالیالیلر وارث اولمشدر كه ایتالیانك اوحد وحسابی اولمیان مشاهیرندن دانتك، پترارقك، بوقاسك، آری یوستك، لوتاسنك وسائرا مملرینی شمدی تخطر وتعداده حاجت كورمه‌دیكم حكمای ادبك ظهوری ایشته اوتاریخده یعنی بیك ایكیوز، بیك اوچیوز وبیك درتیوز سنه‌لرنده‌در. بوتاریخ كه دیدیكم اعاظمك نسبتله عمومیتی ایچنده اوله‌رق «اونجی لئون‌دوری» دیمكله معروفدر، درت بیوك دور ادبك برنجیلرندن عد اولنور. بونلردن چوغی فرانسه‌ده وقتی كچیرمش وبالخصوص «آنی‌یری» مملكت حریت اوراسنی بولدیغی ایچون پارسه هجرت ایتمشدر. ایچلرنده فرانسه‌ده طوغوب فرانسه‌ده اولنلر بولندیغی شویله طورسون اكثر آثار ادبیه‌لری لاتینجه اولدیغندن بالطبع اك اول فرانسه‌ده صیت وشهرت بولمشلردر. یونانك، رومانك، ایتالیانك مأثرادبیه‌سنی بیك یوزدن، بیك‌یدییوزه قدر فرانسه ادباسندن اوله‌رق بیلدیكمز كیوم دولوری‌لر، دوشامپولر، قلوپینل‌لر، آبه‌لارلر ودها بیلمم كیملرك نقل واقتباس ایتدكلری وآلمانیانك یوقاریده دیدیكم اقتباسات حكمیه‌سنه بو صورتله مقابله ایلدكلری مثبتدر. هم نه حاجت، ملتلرك ادباً، معرفتاً یكدیكره اولان قدملری دارالفنونلرینك تاریخ كشادینی تخطرله معلوم اولور. پارس «اونیورسیته» سی عالم مدنیتك برنجی دارالعلومی، برنجی معرفتخانهٔ ادبیاتی اوله‌رق اونجی ویا اون برنجی عصر میلادیده تشكل ایتمشدر كه ملل سائره هپ بو نمونه اوزره او مبنای معرفتی تأسیس ایلدیلر. فرانسه اونیورسیته‌لرندن صكره صره‌سیله اسپانیا

میدانه کلدی . هم فرانسه‌نك ، هم اوروپانك ایکنجی تختگاه معارفی اولان پارس اونیوزسیته‌سی کیوم دوشامپونك ، دولورینك ، آبه‌لاردك وسائره‌نك سبب نشأتلری اولمشدرکه اوعصرده انکلتره نه براونیورسیته‌یه متملك نه‌ده بر « شوسره » مالك ایدی. مدنیت ایسه معلومدرکه طوغدیغی یرده قالمایوب بزم مملکتدن بشقه اوروپانك هر طرفنده سیاحت ایدر. بوحال ایتالیادن فرانسه والمانیایه مهاجرت ایتمش اولان ادبیات ایله حکمیاتك صایدیغم دلالتلرله اورالردن دخی انکلتره‌یه سفربر اولمسی یك‌ده اسبعاد اولنمامق لازمکلمزمی ؟

فنتن دن برپارچه

« متورملره مخصوص اولان «برومتون» نام خسته خانه‌نك داخلنده طعام اوطه‌سی . بر اوزون یمك ماصه‌سی . صباح ایرکن . ایکی اختیار قادین ماصه‌نك اورتوسنی وسفره لوازمنی کتیروب یرلی یرینه قویمق کبی ایشلر کوررلر . صکره ینه آنلرك قیافتنده برقادین دها کلیر . »

حضار

« ماضر روبرتس ، سیسترمودی وصوکرا سیسترلیزی »

ماضر روبرتس

نه صحرادر بویاربی ، نصل وادیٔ هجراندر ؟
کوررسك هر شجر برخسته قیز ، برقبر نالاندر !
بونك فوقنده هر آقشام غروب ایتمکده برفردا ؛

انك بالین خاکندن شباب اولمقده نوپیدا :
طلوع مهر آتیندر ، غبار آلود وسوداخیز ؛
بوده بر لیل ماتم ، اوده برلیل یأس انکیز !

سیستر مودی

کیمنده شفقت مادرکه هیچ کوسترمه‌مش یزدان ،
اولور برمشرب مریم‌پسند احیا ایدوب شادان .
کیمنده ذوق بنتیت که اصلا اولمامش مقدور ،
کورر تخییل زوجیتله بیك رؤیای دور ارور ؛
که انجامنده صبح اولماز ، کولر غدار برکابوس ؛
بوده برخوابدر ، ایواه ! اوده برخوابدر ، افسوس !

ماضر روبرتس

صباح اولسون قیلار ابقای ظلمت بشقه بر منظر ،
که هپ انوار ادراکات انك زیرنده‌در مضطر ؛
بو سروستانك اوستنده طورر برسایه‌در تاریك ! —
بری بی تاب وطاقت جسمنی نوبت قیلار تحریك ؛
بری نالندهٔ نفرت که انجق سنك ایدر اسکات ؛
بوده برناله‌در ، واحیف ! اوده برناله‌در ، هیهات !

سیستر مودی

بوکونلك چاره یاب اولسون ، ورمدر طالعی مادام ،
ید قاتلده بر بیچاره‌در محکومهٔ اعدام .

ماضر روبرتس

کیمکچوندر یا دوشدم بن بوقبرستان ذیروحه ؟
آلیشدم خدمت بیماره ، استفراش مجروحه ؟

اودردك قهرینه اولدم جکرپاره‌مده بن آکاه !

ایکیسی بردن

بوده برموتدر ، والله ! اوده برموتدر بالله !

سیستر لیزی

– هنوز کلمزلر –

نه‌در علت ینه سز خود بخود کویاسکز بویله ؟

ماضر روبرتس

نصل علت آرارسك بر مصیبت کهده سن سویله ؟

– بر آز صوکرا –

یرم هر صبح بر دختر غروب ایتمکده بر مقتل ؛

صورارسه‌ك صور نه‌در حالا شعورم اولماق مختل .

قیزم وادیٔ خاموشیده ، روحم سمت رحلتده ؛

وجودم سورتیور حالا بونالشکاه فرقتده !

سیستر مودی

نه نالشکاه ، هربابنده شب طورمقده برسنبوت !

دکل برأو ، بو برچوق روحه مالك بربویوك تابوت !

« بوندن صوکرا برر برر مریضه‌لر کلوب سفره‌یه کیده‌جك وماضر روبرتس ایله سیستر مودی وسیستر لیزی وکیتی وبرخدمتجی دها بونلره خدمت ایچون کیروب چیقه‌جق . ترنم ایده‌رك قره صاچلی برکنج وخسته قیز کلیر »

صاری صاچلی – ایشته بنم دار ایتام ارقاداشم کلیور .

قاره صاچلی – دار شفا قرداشمك یاننه کله‌یم .

– یان یانه اوطوردلر . ماضر روبرتس دالغین برحالده بوایکی قیزی سیر ایدر –

ـ هانیا ، میس کیتی ، ات صویی کتیردیکزمی ؟
کیتی ـ ات صویی سفره‌نك اوستنده طوریبور .
« قره صاچلی‌یه ات صویی ویررکه اوده شطارتله وترغله آلوب ایچمکه باشلار . »

ماضر روبرتس

ـ کندی کندینه ـ

دکل تدبیره قادر ، اضطرابی هپ قدردندر ؛
بویولده شاد وخندان اولمسی فرط کدردندر .
« دها برطاقم بنات مریضه کلوب سفره‌ده‌کی یرلرینه اوطوررلر »

قره‌صاچلی ـ بیلیورمیسیکز ؟ دوقتورطوماس بنی اون بش کون صکره « دروریلن » پانتومیموسنه کوتوره‌جك . شیمدیدن رؤیاسنی کورمکه باشلادم. امینم که پك کوزل پرده‌لر، یاخودپرده‌سزلکلره تصادف ایده‌جکز . «کیتی‌یه » برقدح پورتو شرابی نشئه‌می تکمیل ایده‌مزمی ؟
کیتی ـ ایشته یازیم قدح !
قره صاچلی ـ شفا ! . . . اناسز باباسز برقیز ایسه‌مده اصلا یتیم معامله‌سی کورمیورم . « شرابی نوش ایله » سوکیلم یوغیسه‌ده بنی سونلو بولونیور ! . . صفا ! . . .
« کولدیکی صره‌ده اوکسورمکه باشلایه‌رق »
— بواوکسوروك‌ده دائما سوزمه قاریشیر، کولشلرمه دوقونور .
« صاری صاچلی دخی اوکسورمکله »
ایشته ارقداشم‌ده تصدیق یوللو برسس ویریبور ... غیرت !
صاری صاچلی — « الده قدح » بوختاوت بیراسی دییه ویربلن قطران صویله بردرلو باشم خوش اولمیور ! . . اوح . . چوق کولدم ... شورامه برآغری کلدی .

« قومرال صاچلینك كلدیكنی كوره‌رك كندی كندینه »

— بواوطه‌یه كلمكده دائما اك صوكرایه قالان دوستم ، غالبا هپمزدن اول كیره‌جك !

« قومرال صاچلی اوطورر وحدتلی برحالده بولونور . كیتی‌نك ویردیكی كاسه‌یی رد ایله »

قومرال صاچلی — ات صویی ایسته‌مم ، طاپیوقه ایسترم !

كیتی — ایشته طاپیوقه !

قومرال صاچلی — طاپیوقه ایسته‌مم ، ات صویی ایسترم !

كیتی — ایشته ات صویی !

قومرال صاچلی

— « برصندالیه‌دن دیكرصندالیه‌یه كچه‌رك » — اوف ! . . یمك اوطه‌سنده یمك قوقوسی هیچ چكلمیور ! . . رجا ایده‌رم ، ماضر روبرتس ، قارشومده طورمق زحمتنی اختیار ایتمه‌یكز . بن اویونجی دكلم كه سز سیرجی اولیورسكز . خسته‌یم ، آجم ، اشتهام وار ، ییه‌جك بوله‌میورم !

ماضرروبرتس — نه ایسته‌دیككزی سویله‌سه‌كز ....

قومرال صاچلی — هندستان چورباسی ایسترم ؛ سرت ، آجی ، كسكین ، زهر كبی اولسون !

ماضرروبرتس — (كاری) دیمك ایسترسكز كه او ممنوع برشیدر .

« قومرال صاچلی حدتله قالقوب اوجاغك یاننده‌كی صندالیه‌یه اوطورر . بیرتارجه‌سنه برغزته آلوب باقار . قره صاچلی بوصیره‌ده ترنم ایدر . »

ماضر روبرتس

— قلبی —

بوعلتدن اولور اخلاقی برمعصومه‌نك برباد ؛

ملك خصلت بوعلتدن اولور بر آفت بدزاد !

قومرال صاچلی

— قلبی —

نه‌در بیلمم شوخاتونك بنی تسمیمدن سودی ؟
خصومتدر بکا پیر وجوانك میل مقصودی !

صاری صاچلی

— قلبی —

نه‌دن ناشیدر اون‌بش کوندر اندن کلمیور مکتوب ؟
فنا برایش ، یا بر علتمی کوردی بنده بك معیوب ؟

قره صاچلی

— قلبی —

بری شن ، دیکر محزون ؛ تحملسز ، تحملکار ؛
شفایه مستعد کیمدر ؟ بونی طب ایتمیور تذکار .

قومرال صاچلی

— قلبی —

بوسنمله برابر کچسون ایسترد م اکا حالم !

صاری صاچلی

— قلبی —

صاقین بردیکرك عشقیله مظلوم اولمسون ظالم !

قره صاچلی

— قلبی —

بعید اولماز ایکن بر آن دم قطعیٔ رحلتدن ،
نه غفلتدر تمنای رها تضییق علتدن ؟
نه حکمتدر اوغفلت که کلیر انسانه قدرتدن ؟

نه راحتدر رها بولمق اوغلتدن ، بو محنتدن !

کیتی — « دیشاریدن کله‌رك » دوقتور طوماس ، یانندە ایکی ماتملی خانمله ، یوقاریده‌کی یاتار خسته‌لرك « کندی کندینه » دها یوقاری‌یه چیقه‌جق اولانلرك اوطه‌لرینی طولاشیور ایمش . اصل ونسللرینی تحقیق ایچون. چونکه عائله‌لرینه منسوب بر قیز آرایورلرمش.

صاری صاچلی

اوقیز کیمدر دییه کیم وارکه بونده ذهنی یوسورن ؟

قره صاچلی

انی برخانه یابر خاندانی وار اولان صورسون !

کیتی — شیمدی بورایه‌ده کله‌جکلر ایمش . ایشته کلیورلر .

حضار :

— اولکیلر ، دوقتور طوماس ، میسس قروس ، میس ملویل ـ

دوقتور طوماس — نه‌ایی !.. نه‌ایی !.. سزی بویله ایی کورمك بنم ایچون اك بیوك مکافاتدر .

« بعضیسنك نبضنه باقار —

قره صاچلی

لطیفه ایله :

اولندقسه شفایاب اولمغه غیرتله بز ارضا ،

طبیبك اعتلای صیتیدر مقصودمز محضا .

دوقتور طوس

پك اعلا ؛ شیمدی ده رخصت ویرك ، بن ایتمه‌یم ازعاج،

خانملردن بری ایتسون سزی بر لحظه استمزاج .

قره صاچلی

بیورسونلر ، عیان اولسون نەدرحکمت بوزحمتده

میسس قروس

« ملویله »

آمان‌ملویل ! بوقیزلر هم کوزل ، هم هپسی صحتده .

« قاچمق ایستەین دوقتور طوماسه »

طورك ، دوقتور ، سزکده تلمکز ، امدادکز لازم ؛
قبول ایتم‌که اولسون بونده سزدن کیزلی بررازم .

« خفی‌اولەرق ومستهزیانه »

اوچنجی رتبەیی هرکیمسه حائز ایلەیك درپیش!.

دوقتور طوماس

عموماً اویله درلر ، یوق محل اولمقده دوراندیش .

میسس قروس

« صاری صاچلی‌یی کوسترەرك » :

اولورمی اسمنی صورسەم شو حسن نور سرپوشك ؟

« قومرال صاچلی‌یی ارائه ایدەرك »

ویاخود شونده‌کی سیمین نهال سایه بردوشك ؟

قومرال صاچلی

بنم اسمم ـ ورم ـ یعنی اولوملە نامزد برقیز ؛
بونی تفتیش ایچون اولمق کرکدر خیلی پرواسز !

دوقتور طوماس

فنا تشخیص ایدر برخسته کندی دردینی معلوم ؛
حقیقی عاتی کورمزده برچوق شی کورر موهوم .

قومرال صاچلی

کوررلر مدخلك فوقنده استقبالمز مسطور ؛ [*]
دکلدر سرنوشتی بونده هیچ برکیمسه‌نك مستور !
فنا بولمازسه معجزدر، شفا بولمق دکل انسان،
طوتارکن قارشیسنده موت هائل اویله براعلان !
« کیدر »

صاری صاچلی

بنم‌ده یوق بوکون برنامزددن بشقه برکیمسه‌م ،
بجادر نامی محضا آنکچون حفظ وکتم ایتسه‌م .
« کیدر »

میسس قروس

« یواشجه ملویله » :
بو ذاتاً نامزدمش ، دیکری حدتمون برقیز .

ملویل

« ینه یواشجه میسس قروسه » :
بزم مطلوبمز بیکس ؛ فقط غایت زبون برقیز .

---

[*] بولندقلری خسته‌خانه‌نك جبهه‌سنده « وروملر خسته‌خانه‌سی » عباره‌سنی حاوی بربیوك لوحه بولنمق مناسبتیزلکنه اشارتدر .

دختر هندودن بر پارچه

اوچنجی فصل

درد نجی تماشا

ـ انکلیز باندره‌لری متموج برقشله‌نك پیشکاهی ـ
ـ مشاهده اولنور ـ

برنجی مجلس

(سیر بورتل ، انکلیز سواری ضابطان ونفراتی،کوی اختیارلری اولمق اوزره درت بش هندلی برکنارده کمال یأس واضطراب ایله طورورلر . بونلردن برنجی اختیار دیکرلرندن زیاده بی‌تاب وتوان کورینور .)

سیر بورتل

(اختیارلره)

عصیان اکثریا عدالتله سکونت بولور ایسه بعض کرده ظلم ایله تسکین اولنور . ایشته مادامکه کویلولریکز ویرکولرینی ادا ایتمیورلر، عصیان ایدییورلر دیمکدر . مادامکه عصیان ایدییورلر ، بن ده ظلم ایتمکه کندمی مجبور بیلیرم .

برنجی ضابط

سیر ، معاملات عادلانه‌کز هیچ برزمانده ظلم عد اولنه‌ماز ، اوت

امر و تدابیربکز عدل محض وکرامت صرفه‌در . عوامك ترهات وعزویاتنه حزالهٔ سمع اعتبار بیورمامليسكز ! سزك افعال وحركاتکزی تمیزه کیمسه‌ده اقتدار یوقدر .

برنجی اختیار

(کندی کندینه)

بویله مداهنه‌کاروریاپیشه مأمورین ایله‌محصور اولان « سیربورتل » مغرور سطوت اولمقده بردرجه‌یه قدر معذور اولسه‌ده مداهنلری استخدام ایتدیکندن طولایی سزاوار تقبیح عد اولنور . (تظلم‌ونیاز ایله جهراً) سیر بورتل ! مملکتده قیتلق وار . قیتلق نه دیمك اولدیغنی بیلیرمیسکز؟

سیر بورتل

(ضابطلره)

بو اختیار نه سویلیور ؟ . . .

ایکنجی ضابط

یالان سویلیور سیر ! . . هیچ برینك اصلی یوقدر . آچلقدن دکل، یالاندن هلاك اولیورلر .

سیر بورتل

اپستر یالاندن ، اپستر کرچکدن اولسونلر !

اوچنجی اختیار

کویلی أکه‌جك بغدای دکل ، ییه‌جك بغدای بوله‌میور . حیوان کبی اوتلایه اوتلایه معده‌لری شیشوب هلاك اولیورلر . کیمسه‌ده جاندن بشقه برشی قالمادی ... قیتلق نه‌دیمك اولدیغنی بیلیورمیسکز؟

برنجی اختیار

بن بیله کویمك اختیاری ایکن اوچ کوندر آغزمه بر لقمه کیرمدی . برلقمه ! آه . . کوزلرم قرارییور ، باشم دونیور ! ... سیر ! سزه سویلیورز ، قیتلق نه دیمك اولدیغنی بیلیورمیسکز ؟

سیر بورتل

(ساعتنه باقه‌رق)

بن اوزون لاقیردی بیلمم! کوبلی لچن سنه‌ایتدیکی تنبللکك بو سنه جزاسنی کورییور . بنم نه‌وظیفه‌م ؟ ... ایشته هپکزه برچاریك مساعده ... یا ویرکولری کوبلیلر بکزدن تحصیل ایده‌جککزه سوز ویریرسکز ، یاخود ، برچاریك صوکره ، سزه اوکجه‌دن ترتیب ایتمش اولدیغم مجازاته رضا ویریرسکز .

اوچونجی اختیار

(سوز وکداز ایله)

مرحمت ایدیکز سیر ! ... بزم المزدن نه‌کلور ؟ بز نه‌یاپابیلورز ؟ ویرکولرینی ادا ایتمه‌مك ایچون کوبلی‌یی بزمی تشویق ایدییورز ؟ ضرورت مجبور ایدییور . تحصیلدارلر بکز کلوب کویی ارامدیلرمی ؟ حالمزی کورمدیلرمی ؟ کیمك النده سکه‌یه متعلق حتی برباقیرپارچه‌سی بولدیلرده المادیلر؟ کیمك دستارینی چیقاروب زناری‌نی ضبط ایتمه‌دیلر ؟ هانکی اوده انسان لاشه‌سندن بشقه ییه‌جك بولدیلر ؟ هانکی انسان کفنندن بشقه کیه‌جك کوردیلر ؟سزه حقیقت حالی بیلدیرمیورلرمی ؟ یوقسه قیتلق نه‌دیمك اولدیغنی بیلمیورمیسکز ؟

سیر بورتل

گویلرده ویرگولرینی ادا ایده‌جك پاره یوقسه سزکه، گویلولرك اختیارلری‌سکز، سز کندی کیسه‌کزدن تأدیه ایدیکز !

اختیارلردن برقاچی

بز ... بز نه ویره‌لم؟ .. بزم نه‌مز وارکه ویره‌جکز؟ جانمزیمی ویره‌لم؟

سیر بورتل

(ساعته باقه‌رق فتورسزلقله)

اون ایکی دقیقه قالمش، یا ویرکو، یاخود جزا ... نه‌دیه‌جکسکز؟

دردنجی اختیار

(غیر ارادی برتهورله)

آه . . . سز قیتلقدن بدتر بلا ایمشسکز! قیتلق برملکك وارینی یوق ایدرسه ده سزك کبی یوقلغه مسلط اولماز ! سز یوقدن وار چیقارمق ایستیورسکز . قحط برمملکته‌استیلا ایدر؛ محصولاتنی یغما ایدر . سز محصولاتی یغما اولنمش بر مملکته مستولی اولیورسکز ! بزه اعانه ایده‌جك یرده بزدن اعانه بکلیورسکز !

سیر بورتل

ایالتك بورجی وار ! سزدن تحصیل اولنه‌جق پاره آنك فائضی ایچوندر .

اوچنجی اختیار

سیر! ایالتك وارداتنی سز بالذات جیب خرجلغی ایدیورسکز . بزدن آلدیغکز ویرکونك سفاهتدن باشقه هیچ برامل یولنده صرف اولندیغنی کورمیورز . بورجمزك اون‌قاتنی اون‌کره ویرمکه مقتدرسکز!

برفداکارلق ، بر بویوکلك ایدوب دیوئمزی تسویه ایدەجکز نه اولور ؟ دنیاده بر کوزل نام براقمش اولورسکز ! حالبوکه سزایالتك بورجنی ویرمك شویله طورسون ، بریاندن ینه استقراضلر ایدوب اوپارەنك ده نصفندن زیادەسنی ذوق وصفایولنده هدرایدییورسکز . معیتکزده‌کی ضابطان صیرمەلره غرق اولمش ؛ سرایکزك بش ساعت مسافه اوته‌سنده نفراتك (ژاکت) یرینه برنج چوالی ، (قاسکت) یرینه کلاه کیدیکندن خبریکز یوق !.. یالدیزلی صندالیه‌لرده اوطورر ، ایپکلی قاریوله‌لرده یاتار ، مزین تختر وانلره بینرسکز .. یقیلمش طامك آلتنده ییلدیز صایەرق یاتان فقیری ، کونش آلتنده یانه یانه اوطوران بیچارەیی ، غیرتندن کوپلره بینن بزم کبی ارباب حمیتی دوشونمزسکز ! شوراده بر تنبلخ نه یاپدیرییورسکز . نه لزومی وار ؟ سرحدلره استحکام یاپدیرسه‌کز آ !

روسیه قره قوش قانادلرینی آچمش ، بورالرینی آلمق هواسنده اوچیور برکون کلیرکه باشکزه قونمش اولان همای دولتی پنجه‌سنه آلوب محوایدر ! سز بونلری اصلا دوشونمیورسکز ! آه سیر ! نه قدر بدخواه وطن ، نه‌قدر خائن ملتسکز ، خبریکز وارمی ؟

سیر بورتل

(ینه ساعتنه باقەرق فتورسزلقله)

اون دقیقه قالمش . یا ویرکو یاخود جزا ! نه دیەجکسکز ؟

ضابطلردن بری

(کندی کندینه)

ای که بوقدر لاقیردی ایشیتدی‌ده غضبه کلمدی! طبیعتی آکلا - شلمزکه . . . هر کون بر بشقه حال تجلی ایدر :

بشنجی اختیار

(سیر ہورتله)

سیر، شخصی اول بولنمشسکز، حالمزی هرکسدن اول بیلملیسکز. برکره ده بزم کویه کیدیکز ؛ بالذات کیدیکزده کویلیلرك حالنی سیر ایدیکز. باقکز اياقده طورمغه مجال بوله‌جق بر آدم کوررمیسکز ؟.. بر قولبه‌نك ایچریسنه کیریکز. او کنج والده‌یی کوریکز که ممه‌ده‌کی چوجغنه سود ویره‌جك یرده — آچلغه تحملسزلکدن — چکر پاره‌سنك دریسنی دلمشده قانی امیور. بری طرفده قوجه‌سی یاتمش، قالقوبده منع ایتمکه مجالی یوق. یاردیم ایچون برقولنی اوزاده‌جق اولسه آچلغندن النی ایصیره‌جق !..

برعائله صاحبی قوجه قاری بغچه‌ده‌کی چارطاغك التنده روح تسلیم ایتمش، جنازه‌سنی قالدیره‌جق آدم یوق ! قیزلری حقیره‌نك نعشنی کوز یاشیله ییقار ؛ کلینلری بی چاره‌نك یوزینی کندی قانیله بویامغه اوغراشور [*] ... کیمی طوپراق یر، هوا ایله طویمق ایستر. کیمی سینك آولار ؛ کیمی قارنجه یمورطه‌سیله غدانور. کویی برماتم، بر مصیبت قاپلامش. قولاقلریکز آه واینیندن بشقه سس طویماز، کوزلریکزه مزاره تحول ایتمش اولردن، جسد حالنه کیرمش وجودلردن بشقه بر علامت کورلمز. والده‌لر حایقیریر، چوجقلر آغلار ؛ قرداشلر بربرینه صارلمش، بابالر ماتم ایدر ! برقوری اکمك پارچه‌سنی مزاده قویمشلر، کورن نقد جاننی ویرر. اورته‌یه بر قارتال لاشه‌سی آتلمش ؛ برکمیکنی قوپارمق ایچون برقاچ کشی قان دوکر. مزارلر ه

[*] موتانك یوزینی قیرمزی یه بویامق بت پرستلرجه عادت اولدیغنی ایما در.

اولو قالمامش صرتلان كبى بر قازارلر . آغزلر هوايه آچلمش ؛ بر يغمور ياغهجق اولسه برداملهسى يره دوشميهجك؛ اورتالغى بر صيجاق دومان بورومش ؛ كونش طوتولمش كبى كورونور . اوراده كوچوك بر اوه دها كيريكز؛ يكى اولنمش بر بيكيت كوررسكز؛ آچلقدن قانى بوزطوتمش؛ صغوق الىزوجهسنك آلننه قويمغهاوغراشور. قومشوسنه اوغرايپكز ، هنوز قوجهيه وارمش بر كلينه تصادف ايدرسكز . صوسزلقدن جسمى آتش كسلمش ، حرارتلى كوكسنى زوجنك دوداغنه كوتورمكه چاپالار ! كيمى اولادينك آتشنى كوزينك ياشيله سوندورمك ايستر ؛ كيمى والدينك كوز ياشنى قلبنك آتشيله قوروتمغه چاليشور . يغمور يرينه قضا ييلديرملرى ياغار . ييلديرم كبى بلا طاشلرى دوكيلور . معبد قپوسنده بوكولمش بويونلر ، ديوار ديبنده قيوريلمش بللر ، كونش آلتنده چاتلامش دوداقلر ، اوت يمهدن شيشمش ديللر ، سمواته دونمش كوزلر ، صولوق بكزلر، صارارمش رخلر ، حركتدن قالمش يوركلر، كشكول اولمش آووچلر، كدرلر، بلالر ، قتالر ، قيامتلر ، ولولهلر ، واويلالر ، ضرورتلر، مضايقهلر، قحط وغلا هرتارلايه ، هرقولوبه يه هر شخصه ، هرقلبه استيلاايتمش؛ بلابلا اوستنه كليور. قدرك، قضانك ظلمى، دهرك قهر وكدرى الوي- ميوزده سزدهمى كويلويى بويله غدرلرله داغدار ايدهجكسكز ؟ بر خرابهيى ييقمدن نه چيقار ؟ جنازهدن جانمى آلنور ؟ آچلمش يارهيه خنجر صاپلانورمى؟ خاكستره آتش ويريليرمى؟ سز ضرورته عصيان نظريلهمى باقيورسكز ؟ نه اوليورسكز ؟ بزدن نه آلهجقسكز كه نه ايستيورسكز ؟ بزه عدلكز، انصافكز يوقسه كوزيكزدهمى يوق ؟ حالمزى كورميورمى سكز ؟ كويلى يه حكمكز ، غلبهكز وارسه

حقکزده‌می وار ؟ تاریخه مراجعت ایتمیورمیسکز ؟ سز نفسانیتی ، حقانیتمی ظن ایدییورسکز ؟ سز ظلمه ، اهانتـه عدل وصیانتمی دیرسکز؟ جان سزده جانی دیمکمیدرکه هرکسك قانی دوکمه‌یی قانون صانیورسکز ؟ . . . انصاف ، انصاف ! . . . غدار آدملر !

سیر بورتل

(ینه ساعتنه باقه‌رق فتورسزلقله)

بش دقیقه قالمش . یاویرکو ، یاخود جزا ! . . . نه‌دیه‌جکسکز؟

برنجی اختیار (باشی دونمش کبی)

آه ! ... قد ، قدرتم ... مج مه بما ، مجالم قالمادی . اوچکوندن بری ، بر لقمه ! (باغره‌رق) آه ! . . . یمك ! . . . یمك ! . . .

(سنده‌لیه‌رك یره ییقیلور)

سیربورتل (عسکرلره)

شو حیله‌کار اختیاری آلکز، کوتوریکز ، آغزنده‌کی دیشلری سوککز، بردانه‌سنی براقمه‌یکزکه شیمدیدنصوکره‌ده ییه‌جك بولورسه ییه‌مسون

(عسکرلردن بر قاچی برنجی اختیاری کوتورر)

دردنجی اختیار

آه ! . . . سیر ، سیر ! ایناتمیورمیدکز؟ سوزینه ایناتمیورسه‌کز فقیرك یوزینه باقك! حریف تحملسزلکدن ییقلدی . آه ! آغزنده‌کی پینیر دیشلرینی سوکدیره‌جك ! بزه وحشی دیرسکز ، وحشی‌یز دیه أتیمزیمی ییه‌جکسکز ؟ مدنی جانوارلر ! . . .

ایکنجی مجلس

« برنجی اختیار ایله ایکی نفردن باشقه اولکیلر »

بشنجی اختیار

خطا ایمش که بزسکا حالمزی اولدیغی کبی بیلدیرمیورلر صانیردق، مکر سن ذاتاً دنی وغدار خلق اولنمشسك !.. قرینلرك شر وغضبکه اوغرامامق ایچون نه یاپاجقلرینی بیلمز اولمشلر . . . مداهن اولوب اطرافکی ، خلوص ومواضعه ایله اوککی المقدن بشقه چاره‌لری ، تدبیرلری قالمامش . مکر سن مسند اقباله ارتقا ایچون انسان جنازه‌سندن نردبانلر یاپدیروب، باقدقجه دیکله‌دکجه صفایاب اولمق ایچون فریاد وناله‌دن چالغیلر ، مظلوم قانندن فسقیه‌لر ، کوز یاشندن چاغلیانلر ، ایسترمشسك ! . . . ظن ایتمه ظالم ! ظن ایتمه‌که دنیاده دائما حاکم قالیرسك ! البت بر زمان کلور ، ظلمکه محکوم اولانلردن مظلوم اولورسك ! . . شو قره طوپراغك التنده جهانی ایکی اوچ کره طولدیرر سنك کبی نیجه ظالملر ، حاکملر واردر . نه قدر قوی ، نه قدر مقتدر اولسه‌ك ایشته دنیایی دونمکدن‌چویرمکه قادر اوله‌مزسك . البته بر زمان اولورکه نا اهله نصیب اولان فرصت کبی فوت اولوب وجودکده ، سطوتکده بی‌نام ونشان قالور! ییلانلر، عقربلر آره‌سنده تارومار اولوب کیدرسك ! یاتاجغك منحوس طوپراغه اتیلان لعنت طاشلری‌سکا شوفقرا پاره‌سیله یاپدیردیغك تنبلخانه‌لرك‌اونی بیوکلکنده بر مزار تعیین ایدر ! . . . . اندن بشقه بو دنیاده یاد اولنه‌جق اثرك قالماز ! . . .

سیربورتل (عسکرلره)

الك شو عاصی حرینی‌ده کوتوریکز ، چیر چیلاق صویکز ،

صاچلرندن اغاجه آصکمز، دریسنی جیمبیزله قوپازه قوپاره کبرتیکمزده کورسون ، بکا اطالهٔ لسان ایتمه‌نك بلاسنی . دولتمزه عصیان ایتمه‌نك جزاسنی کورسون !

بشنجی اختیار (تقرب ایدن عسکرلره)

صکره‌ده کمیکلریمی آمریکمز اوله‌جق شوکوپکك اوکنه آتك!.. (بورتله) آچلقدن اوله‌جکمه بویله اوله‌یم‌ده باری سنی طویورمش اولایم ؛ دار آغاجی اورمانده بیومش خونریز جانوار ! . . (ایکی عسکرك قوللرنده اولدیغی حالده کوتوریلور.)

اوچنجی اختیار

(بر تهییج بی‌اختیار ایله)

بکا باق صاحب ، بنم آنلر کبی قارنم آچ دکل. کچنه‌جکمده‌یوق دکل . قارنم طوق . پاره‌م ایستدیکمدن چوق . بونکله برابر کویلی طرفندن ویریله‌جك ویرکویی کندی کیسه‌مدن ادا ایده‌جکمه عقلك یاتماسون . بن پاره‌لریمی سزك کبی پاره ایچون آدم اولدیرنلره دکل ، پاره‌سزلقدن اولنلرك چوجقلرینه ویره‌جکم !

سیربورتل (کوله‌رك)

بوناق حریف ! ... سنده‌می اجلکه صوصادك ! . . .

اوچنجی اختیار

اجانه صوصامیانك سنك حضورکده ایشی نه‌در آلجق !

سیربورتل

سن کیم اولیورسك ؟...

اوچنجی اختیار

بنمی ؟ . . . بن یلپازه تجارندن « وایسیابدریا پوم » صاحبك

برادری‌یم ! بن اویله بر آدمم که شخص اول دکل اولی‌الاشخاص اولسه‌یدی سکا رام اولمیه‌جغم ! وقتیله بزدن سزه تبعیت ایتمیلره کوستردیککز شدتلرك هپسنی بزدن بکا حصر ایده‌جك اولسه‌کز الکزه وجودمدن غیری جان آله‌جق برشی کیرمز . وجودمده جانمدن باشقه بر آله‌جق بوله‌مازسکز ! بنی زنجیرلرله بند ایدرسکز ، فقط بوینمه لعنت خلقه‌سی طاقه‌مزسکز ! بکا کفن کیدیریرسکز ؛ فقط ناموس مادرزادمك خلعتی لکه‌دار ایده‌مزسکز !.. بنم دفینه‌م وار . زندانده اوتوره‌جغمی بیلسه‌م ینه سزه بیلدیریرم ، اولورم ، کبریرم کندی پایمه دوشن ویرکودن باشقه بر پول بیله ویرمم ! بنی شیمدی طانیدیکزمی ؟ ایسترسه‌کز بر دها سویله‌یم . بن یلپازه تجارندن وایسیابد یابوم صاحبك برادری‌یم ! . . .

سیربورتل

دیمك اولیورکه سنده جزا قیلنجنك اوزرینه آتلمق ایچون کلمشسك ؟ هایدییك ، شویلپازه تاجرینك‌ده عمرینی یله ویریکز !...

اوچنجی اختیار

(عسکرلر ایله کوتوریلورکن برحال مهیب کسب ایده‌رك)

بورتل سندن انتقامی آلان بولنور ! ...

اوچنجی مجلس

(سیربورتل ، ضابطان ونفرات ، دردنجی وایکنجی اختیارلر)

سیربورتل

(اختیارلره)

سزده ارقداشلریکزی تعقیب ایده‌جکمیسیکز ؟ . . . ایشته

برچاریك كچدی . بیلمكزكه نه جواب ویره‌جك ایسه‌كز یاهلا ككزه یاخود نجاتكزه سبب اوله‌جق !...

اختیارلر (تظلم ونیاز وخوف احتراز ایله)

آه . . سیر . سیر . بز نه ویره‌لم ؟ . . بز . . . بز نه ویره‌لم ؟ نه ییالم ؟ بر پاره‌مز . . . بر پولمز یوق ! رزاق جهان حقیچون كه ایكیمزده ایكی كوندر بر لقمه‌یه محتاجز ! . . .

سیربورتل (دردنجی اختیاری كوستره‌رك)

شو ادبسزی‌ده كوتوریكز ! . . .

دردنجی اختیار

آه ! . . . (حایقیره‌رق) سیوا . . . سپوا ! . . انتقامكی كیملره صاقلیورسك ؟ . . هیچ برشی دیله‌مم بورتل ، هیچ برشی دیله‌مم ، شو فلك قبه‌سی باشكك اوستنه ییقلسون ! . .

سیربورتل (عسكرلره)

قولندن قان آلسونلر. باش اوجنده طوریكز! اكر پاره ویره‌جكنه تعهد ایدرسه قولنی باغلایوب صالیویرسكز . یوق ، اكر ینه عنادنده دوام ایدرسه اوینه‌جه براقورسكز . قانی آقه آقه جانی‌ده چیقار كیده‌ر !...

سیربورتل (ایكنجی اختیاری كوستره‌رك)

شونی‌ده آلك كوتورك . قارنی آجمش یمك ویریكز . هم ده‌هند یمكی اولسون ؛ یعنی بهاری چوق اولسون. فقط صوكره بر یوطوم صو ویرمیكز ! ویركویی تحصیل ایله ادا ایده‌جكنه سوز ویررسه نه اعلا ، اولمازسه اوده صوسزلقدن چاتلاسون ! . .

ایکنجی اختیار (تقرب ایده‌رك)

سیر ابتدا سزه بر افاده‌م وار . .

بورتل (عسکرلره)

براقکز باقه‌لم نه دیه‌جك ؟ . . (اختیاره) چابوق سویله !

ایکنجی اختیار

افاده دیدیکم برسردر . بنی قویویرمکه یمین ایدرسه‌کز افاده ایدرم .

سیربورتل (عمومه)

بر لحظه بزی یالکز براقك . . . کیدرلر (اختیاره) نصل سر ؟ . .

ایکنجی اختیار

سزه دائر !

سیربورتل

ای سویله‌سه‌ك نه !

ایکنجی اختیار

ای یمین ایتسه‌کز نه !

سیربورتل

نصل یمین ایسترسك ؟

ایکنجی اختیار

بزی قویویره‌جککزه !

سیربورتل

ایده‌یم : ناموسم حقیچون‌که . . . اکر . .

ایکنجی اختیار

یوق یوق . . عجله ایتمه‌ییکز سیر حضرتلری !

سیربورتل

او نیچون ؟ . . .

ایکنجی اختیار

باقه‌لم بن سزك ناموسکزی تصدیق ایدییورمی‌یم که آکا یمین ایدییورسکز ؟

سیربورتل (حدتنی هضم ایله)

نیچون تصدیق ایتمیورسك ، ناموسمی ؟

ایکنجی اختیار

سزی بیلدیردکدنصوکره سابنی آکلارسکز !

سیربورتل (کندی کندینه)

بونه تجاوز ؟ . . شمدی چیلدیره‌جغم ! . . . (جهری) اویله ایسه اللهك نامنه قسم ایده‌رم .

ایکنجی اختیار

سزك اللهه اطاعتکز یوقدر !

سیربورتل (کندی کندینه)

شمدی چاتلایه‌جغم ؟... بونه جسارت ! . . (جهری) حریف سزی سویلر سویله‌مز بن سنی !.. احیا . . ایدرم . حتمده خیرلی بر شیمی ؟ . . چابق سویله . یوقسه شمدی سنی عفو ایدرم ! قورقمه دییورم !

ایکنجی اختیار (تقرب ومکانتله)

حیوانکزه بینکز ! طوغری (غوتالوا) کوینه کیدیکز ؛ اوراده سوتی مزارلغی واردر . بوکون او مزارلقده اقشامه قدر بولونکز . البته بر انکلیز ضابطی ایله تبدیل قیافت ایتمش بر انکلیز قاریسی

کوررسکز . او انکلیز بیك باشی میستر طومسوندر . یانندەکی قادین‌ده سیربورتل حضرتلرینك سوکیلی مادامه‌سی الیزابت‌در! . . .

سیربورتل (دهشت وتلاشله)

الیزابتمی ؟ . . . الیزابتمی ؟ . .

ایکنجی اختیار (کوله‌رك)

ایشته کوردیکزمی ؟ ناموسکز اوزرینه ایده‌جککز یمینه ایناعامقده حقلی ایمشم دکلی ؟

بورتل (کندی کندینه دلی کبی)

الیزابت ! . . الیزابت ! . . او (سیر غوتی‌ده) همشیره‌سنه کیتدی ایدی ! . . . آه ! . . . بو حریف . بنم خاندانمی یاقدی!..، بو حریف بنم شانمه حقارت ایتدی ! . . . (باغره‌رق) کلیك نره‌ده سکز به کوپکلر ! اوراده کمسه یوقمی ؟ کلیکز، بورایه کلیکز !

(معیتك هپسی پر تلاش کایرلر) نره‌ده‌سکز دییورم سزه ؟ بنی یالکز براقك دیه کیم دیدی؟ سزه یرك دیبنه کچك دیه کیم امر ایتدی ؟ سزه سویله‌یورم ؟ کیم دیدی ؟ کیم امر ایتدی ؟ بو حریفی آلکز ؟ بوحریفی محوایدیکز ! دها طوریبورسکز !... دها یوزمه باقیورسکز ! شمدی هپکزی طردایدرم! شمدی هپکز محواولورسکز! بو حریف بنی اولدیردی ! . . . بو حریف بنی یاره‌لدی ! بوحریف بنم کوکسمی یاردی . یوره‌کمی دلدی . کوکلی پاره‌لدی . بو حریف بنم قفـامی کوزمی یاردی ! جانمی یدی ! کمیکلرمی قیردی ! سزه سویلیورم ، شو حریفی آلکز ! اولدیریکز ، کبرتیکز ، دییورم ، هپکزی محو ایدرم دییورم ! . . .

(صولویه‌رق صندالیه‌یه دوشر)

ایکنجی اختیار

(قره قوللر ایله گیدرکن)

سن بنی عمرمدن مأیوس ایدییورسك ، بنده سنی دیوث ایتدم !..
(قهقهه ایده‌رك) ارذل ، ناموسسز ! . .

سیربورتل (مجنونانه بر شتاب ایله)

دها سویلدییورمیسکز ؟ . . شمدی کرهٔ ارضی یاقوب برباد ایدرم ها ! . . .

ضابطلردن بری (دیکرینه)

ینه دلیلك نوبتی کلدی ! . .

سیربورتل (گیده‌رك)

حیوانمی ؟ . . . حیوانمی آرقه‌مدن یتیشدیریکز ! . .
(بر قاچ کشی سکردیرلر)

ضابطلردن بری

بونه رزالت ؟ . . بز بوراده معیت مأموریمی‌یز ؟ . . . یوقسه دلی کلابیسیمی‌یز ؟ . . . بو حریف کیتدکجه چیلدیرییور . نه زمانه قدر تحمل ایده‌لم ؟ . . .

دیکری

بوقدر لطف واحساننی کورییورز ، نصل تحمل ایتمیه‌لم ؟ . .
طوغریسی بن پاره‌یی طوغریلقدن زیاده سوه‌رم ! ...

نفرلردن بری (کندی کندینه)

آلچق ! . . .

ضابطلردن بری

(صکره سویله‌ین ضابطه)

اویله اما بر آزده حقلی دوشونمه‌لی‌یز . بو حریف کیتدکجه آزغینلشیور ! ...

ینه اونفر (کندی کندینه)

اویله دیه جککزه اتفاق ایدوب ده بر بشقه سنی یرینه طلب ایتسه کز آ!

برنجی ضابط

چاره یوق . نبضنه کوره شربت ویرملی . آزاده سرسکنز! دلی زنجیر ایله دکل تدبیر ایله ضبط اولنور .

« زینب » دن برپارچه

هما (جلاده خطاباً)

صوص الچق ! سسکی کس !
بیلمزمی سنك قصدیکی هر کس ؟
فکر کده کنی ایتمه که اعلان ،
دهشتلی اولور بردیشی آرسلان !
بر والدهٔ پرکدرم بنَ ،
کتم ایت که پریشان ایدرم بن
اول فکرك که ایلر بنی مغبر ؟
بر حمله ده بتمکله برابر !
ایتمزسه‌ك اکر جرمکی تأویل ،
ایتمزسه‌ك اکر عزمکی تحویل ،
ایتمزسه‌ك اکر فکرکی مضمر ،
هر بر کمیکك اولسه‌ده مرمر ،
خونك سم ، اتك اولسه‌ده پولاد ،

البته یرم بن سنی جلاد !
جلاد اولورم بن سکا مخصوص ،
الله قلیجیله کسرم !..
« اصلا سنی چیقمیان جلاده طوغری قوشەرق »
صوص !..
« دونەرك اورتەیه »
حالا سنی کسمیور آلچق !..
جلاد — متحیر
برشی دیمدم بن سکا آنجق ..
ایتدك بنی برطاش کبی ابهات ..
زینب
جلاد نه یاپسون ، ننه ، هیهات !
ایتمش بو ایشه ، ملعنت آیین
بر آمر مجبر آنی تعیین ؛
هما
الله فقط اول آمر جبار
ایتمز بو ایشه برقولی اجبار !
جلاد
یوق بشقه ایشه بنده لیاقت ؛
آندن قیلارم بونده صداقت ؛
تحقیر ایله ـ جلاد ـ دیورسك ،
بن طاشمی یرم ظن ایدیورسك ؟
طاشدمی بنم حس وخیالم ؛

طوپراقمی یا اولاد وعیالم ؟
قاچ کره عجب نیدی که غلت
ایتدك بکا یام یام کبی صولت ؟
انجق سنی تقلید ایدرم بن !
سن مادر ایسه‌ك بن پدرم بن !
بر یوزدن او بخشندهٔ اولاد
قیلمش سنی یام یام ، بنی جلاد !
ویرمکده بو آهن سکا دهشت ،
بنجه بوکا وابسته معیشت .
آلتون که ایدر عالمی مفتون ،
بنجه بودمیردن چیقار آلتون .
قاچ کره ایدوب کندمی تسمیم ،
ایتدم بونی بن قیرمه‌یی تصمیم ،
أو خلقی فقط اکمکه محتاج ،
آچ قالمه‌یی ایلردی بو انتاج !
ایتدمسه نه‌کون میل ندامت ،
خانه‌مده او کون قوپدی قیامت .
اکمك که اودر باعث غوغا ،
بوندن چیقیور بنجه دریغا !
سمدن آجی برمائده‌در بو .
لکن ینه برفائده‌در بو .
بر کره اولنمش بوکا الفت ،
ترك ایتمك آنی خیلیجه کلفت !

متبوعم اولان وارث تیمور
ایتمش بنی بوخدمته مأمور ،
قاتل دکلم ، آلت قتلم ،
طوتمش بنی برپنچهٔ ظالم .
ظالم که یشار خون جکردن ،
برظلمه وارر ظلم دکردن ؛
قیلمزسه‌م اکر بن آنی اقدام ،
ایلر بنی بیك پاره اوغدار !
اول پنجه‌ده‌در سیف وسنانم ،
دستمده دکل یعنی عنانم .
سن والده ، مجنون محبت ،
دهشتله کوررسك بنی البت .
بن حافر مقبر کبی معذور ،
کورمم قزیکی اورمه‌ده محذور !

هما

« بردن یره قوشوب جلادك دیزلرینه قاپانه‌رق »
جلاد ، ایدرم حقکی تسلیم ...
یوق چاره بودر چونکه تجلیم !
انجق ینه بن ایلرم اصرار ،
اورمق سوزنی ایله تکرار !
مردانه ویرر لوزه بوخدمت ؛
صبیانه ویرر کریه بو تهمت !
بیك پارچه بوبر آینه‌در صاف ؛

کوز یاشلرمه باقده قیل انصاف !
هر دانه‌سی برموجهٔ شفقت ،
ویرمزمی بو رحمت سکا رقت !
ایواه !.. دها شمدی قاووشدق !..
فرض ایت سنی اوردقده صاووشدق ؛
یاخود بنی اور ، قیل‌ده عنایت ،
صایماز بونی برکیمسه جنایت !
صایمام سنی بالله بن آثم ؛
یار قلبمی تا قالبمه حسم ؛
اور بینمی ، برشمشك اولوب اور ،
اوی کوزلرمی کورمیه‌یم نور !
طوغدی دها باق شمدی بونیر :
اولمازمی که قانون مغایر ؛
صبح ایلر ایکن هر یری خندان ،
شب عودت ایدوب دهر اوله زندان ؟
طولسونمی چیانلرله بوکوزلر ؟
زندانه ویرر شرم بوسوزلر !
ربکمی سنی ایلدی مأمور ؟
بن اولدیره‌مم بلکه‌ده برمور !
باق شونده طوران حوری‌یه بردم ؛
ایسترمی بوکا قیمه‌یی آدم ؟
اولسونمی منور یوزی بی تاب ،
قانِ رنکنه کیرسونمی بومهتاب ؟

هیچ کیمسه‌ده باق وارمی بو چهره ؟
کلشمی بونك مثلی بو دهره ؟
لایقمی بو مخرابه تزلزل
بو زهره‌یه لایقمی تنزل ؟
باقماز یوزینه صکره فلکلر ،
کیرمز کوزینه حور وملکلر !
هر نخل کایر چشمکه بر دار ،
مقتل کیجه ایلر سنی بیدار !
بر نائره اولسون دیه سیراب ،
کرداب اوله لایقمی بو محراب ؟
بر والده‌نك اولمسی بر پیچ ،
قاتلی اولور مرحمتك هیچ ؟
آلودهٔ خاك اولسه بو دلبر ،
یلدیزلر اولور هپ سکا مغبر !
اورمان یورودیر اوستکه اروو ،
هر قبر کلیر چشمکه جادو !
ایلرده چوجوقلر سکا لعنت ،
زوجه‌كِ کتیریر عار ایله جنت ؟
قیر خنجرکی ایله تحریك ،
اولادمه باق ایت بنی تبریك !
یکرمی سنه اولکی بو دختر ،
طوغدمی دها باق شمدی بو اختر !
رحم ایت‌ده بوکا اور بنی اوکجه !

سودم سنی بالله کورنجه !
جوان مبسك بیشکهمده ،
چشمم یاثیور هرنکهمده ؟
رحم ایت ، یورکك رحم ایله طولسون !
هب والده‌لر جاریه‌ك اولسون !
بر جنکده ، بر جنك تهیده ،
حسرت قاله‌لی زوج شهیده ،
ارکك یوزینك حصمی بوخاتون ،
اولدم سکا بن عشق ایله مفتون !
انجق بنی دوز ایتمه کلدن ؛
اولدیرده خلاص ایله اولومدن

زینب — خود بخود —

غزاده شهید اولمش اوشوهر ،
یعنی پدرم اولمه‌ده اظهر !

هما

اولادمی سن ایله وقایه ؟
بن یوللانیرم دار بقایه !

جلاد

اولادمی سن ایله اعاشه ،
بن قاتلانیرم ترك معاشه !

هما

سن اول بزه حامی ومظاهر ،
نم وارسه سنك نقد وجواهر !

سونسونده بوکو کلمه‌کی هجران : . .

« خارجده ایاق سسلری اولور قپویی اوررلر »

بر سس

آچ ! . . آچ قپویی ! . .

جلاد ـ آچه‌رق ـ

کیمدر او ؟ . .

زینب

جیران !

« جیرانله غضنفر ایکیسی ظهور ایدرلر »

سامی پاشا زاده

سزائی بك

شناسی برجنده کمال وحامد قدر طاشیین؛ قماشدیریجی بر ضیایه مالك اولمیان، فقط محرم وصمیمی برنور ایله پارلایان بر کوکب واردرکه خاصةً شو سنه‌لرده پك آز نظر دقتی جلب ایدییور.

سامی پاشا زاده سزائی بك. ستایش نام وآثارینه پك آز تصادف ایدیلن بویوك بر ادیبمزدر.

۱۳۰۶ ده نشر ایتدیکی (سرکذشت)؛ فیضلی بر دوره صنعتك مبدأنی تشکیل ایدییور. او زمانه قدر بزده (پونسون دوترای) دن، (قساویه دومون تەپن) دن بشقه استاذ طانیمایان رومانجیلق، قطعی آدیمنی «سرکذشت» ایله آتدی. بوکتاب، تصویراتنده مناوبةً کوزه چارپان رقت وشدت ایله، نفاست اسلوبیله، بر آبدهٔ محاسن پناه معماری‌یه بکزه‌ین طرز ترکیبی ایله بدایع ادبیه‌مزدن بریدر.

محترم ادیبك «سرکذشت» ی، بو (رومانتیك) خیالنواز رومانی تعقیب ایدن اثرلری عمومیت اعتباریله (رەئالیست) در. «کوچوك شیلر»، «رموزالادب» بزده فقره نویسلکك تملنی آتمشدر. بووادیده سزائی‌یه هنوز تفوق ایدلمەدی.

رومانتیك سزائی، نه قدر اینجه وغرامپرور بر شاعرسه؛ رەئالیست سزائی اوقدر موشکاف، موجز ودوغری کورور بر مشرحدر.

سزائینك خصایص اصلیەسی: نازك، طاشقنلقدن عاری، مونس بر حساسیت، غایت اینجه غایت نافذ بر میل استهزادر. اسلوبنه کلنجه: هویت اساسیه‌سیله متناسب کورونور. شدتدن، قدرتدن عاری اولان بوطرز بیان، تمیز وساده، قارئك قلبنه صوك درجه حاکم بر افاده‌در. باخصوص «سرکذشت» ده اسلوب متمادی بر ضیافت فکریه تشکیل ایدییور،

تان محرر ادبیسی موسیو « غاستون دوشان » سزایی ایچون « بوسفورك موپاسانی » ی دییور . کوچوك شیلر مؤلفی بوعنوانه حق قزانمشدر . عبدالحق حامدك اضافه ایتدیکی « علوی » صفتی ده سزایینك اولا انسان تجارتی یعنی اسارت کبی مستکره بر قرحهٔ اجتماعیه یی ، صوکره استبداد اداره یی اورته دن قالدیرمق ایچون یاپدیغی مجاهدات نجیبه و بی غرضانه نك مشروع و محق بر بدل و مکافاتیدر .

سزایی بکك « شیر » نامنده بر تیاترویی وارسه ده نسخ مطبوعه سی کاملاً توکندیکی جهتله تدارك و مطالعه سنه امکان بوله مدی .

بر مقالهٔ ادبیه

مصاحبهٔ ادبیه بر مقدمه کبی مؤاخذات عمیقه یه مساعد اولمامقله برابر صنایع بدیعه نی یکانه پرستیدهٔ روح عدایدن ، غیرت واجتهاد ایله مشکلات طاقت فرسایه قارشی مجهز ، ذکا وقابلیتله نامزد استقبال ، صنعتلرینه معتقد کنجلرله ایدیله جك مؤاخذات شدیده دکل مصاحبهٔ ادبیه در . سزه صورارم : بوقدر عربی وفارسی کلمه لر قوللانمغه حقمز وارمیدر؟ .. بن ظن ایتمیورم . بر حقیقتی تصویر ، بر حسی تبیین ایچون دکل فقدان فکردن حاصل اولان بوشلقلری بر طاقم رنکین جمله لر ، پارلاق کلمه لر ایله قاپامغه چالشمق براوچورومی چیچکلرله دولدیرمغه بکزر . اوزمان وجود بولمق ایچون برابر اولمسی لازم کلن فکره تعلق ایدنجه باعث حیات کلمه لر ، بر حفرهٔ عدمه آتیله رق دفن ایدلمش اولور . بر قومك ادبیاتی امین ، مستقل اولمق ایچون « غیرشخصی » اولملیدر . بر فکر ، بر شاعر ویا ادیبك شخصنی دکل روحنی کوسترر . فکر اك یوکسك شواهق جبالدن کچن نهره منعکس صور عالیهٔ ابدیه

شکلنده صفحهٔ لایتناهیهٔ طبیعتده مرکوز اولان شعرلرك روحه دوشن سایه‌بی قرارینی ، بر آهنك الهی‌ایله بیان ایتملی ؛ اوشعری اوقوه‌قله اونهره باقمق براولملیدر. کندیلرندن بحث ایتدیرمك برایکی عصرده بریتیشن ارباب دهایه مخصوصدرکه اونلرك ده اعتذارلری دهالریدر.

بوفکر ادبی‌بی تأیید ایچون مصاحبه‌نك متحمل اوله‌میه‌جغی محاکمات عمیقهٔ شاعرانه‌یه کیرشمکدن‌ایسه بردلیل مقنع بولمغه چالشمق دها مفیددر. فقط نره‌ده آراملی ؟ نره‌ده بوللی ؟ ... شمدی بولدم : فرانسه انجمن دانشی بو فکرده‌در . فرانسه انجمن دانشی دیدکدن صوکره بکا سوزسویله‌مك دوشمز. بوبحثه حسن خاتمه ویرمك ایچون سوزی (فنه‌لون) ه ترك ایدیورم :

« والحاصل براثر کرچکدن کوزل اولمق ایچون ، اونده مؤلف کندیسنی اونوتملی ونه‌ده کندیسنی اونوتمقلغمه مساعده ایتملیدر » .

اعتلا ایجاب خلقتندن اولان برقوش ایکی قانادینك اکسیکلکنی نصل حس‌ایدرسه بوکونکی ادبیاتمزك ده نقصانتی حس‌ایتدیکی شی : صمیمیت ایله وضوحدر .

برشاعروادیبك خلقت انسانیه‌وطبیعت اشیایه — ممکن‌مرتبه — نفوذ ایتمسی لازم‌کلن نظری، کوردیکنی بزه صمیمی، واضح برصوتده سویلیدر. مثلا : برقرانلق کیجه‌ده‌عمانك کنارینه کیدك ، ایسترسه‌کز سنه‌لرجه جان قولاغیله دیکله‌یك ؛ اوکا دائر یازیغکز شیئی اوقودیغم زمان‌قرانلق برسمانك آلتنده‌درینلدن درینه‌ایکلیه‌ن اوعمانك، اودالغه‌لرك سسنی ایشتملی‌یم... یوقسه‌طنین‌انداز جمله‌لر، طمطراقلی‌سوزلر، قصورم اکلاشلمسون دیه انسانی سرسملتمکه بکزر . مساعیٔ ادبیه نتیجه‌سی اولان برکتاب صمیمی ، متنفذ ، واضح اولمالیدر . مثلا صاحبه‌سی

وفات ایتدیکی جهتله خراب اولمش، یقلمش برقصر کوردیککز زمان متأثر اولدیغکزی دکل نیچون مؤثر اولدیغنی سویلیکز؛ طبیعتك برکوچوك کوشه‌سنی سودیککزی دکل هرکسك باقوب کوره‌مدیکی کوزللکنی کوستریکز. ادبیاتك وظیفه‌سی بکنمك سومك دکل، بکندیرمك، سودیرمکدر.

ذهنه کلیرکلمز یازیلان غیرواضح فکرلر، دها اولمیانلردر. سعی وذکا ایله طبیعتدن آلنمش برفکر تمام اولمالی؛ تکمل ایتملی که وجود بوله‌رق واضح اولسون.

طبیعت ــ که استاد کلدر ــ تدریسات ابدیهٔ ادبیه‌سندن اولان چمنلری، چیچکلری، اغاچلری، حساس قسمی اولان انسانلری، آیلری، کونشلری والحاصل اك کوزل آثاری صمیمی وواضحدر.

آطه‌ده برقاچ کون

شهرلرده غوغای فردای تعیشله متموج ومتهاجم اولان هیئت اجتماعیه‌نك دغدغهٔ حیاتندن فرار ایله، قیشك سیاه کونلرنده کندیمه برکوشهٔ انزوا ووحدت اتخاذ ایتدیکم اذمید کورفزینك مدخلنده‌کی بویوك اطه‌یه کیتمك ایچون برکون صباح واپورینه شتاب ایتمشیدم.

احتیاطه کمال رعایتله حرکت ایدن بوواپورك کوکرته‌سندن، یکرمی کوندن بری برطاقم مظلم بولوطلرله اضطراب ایچنده قالان سماده، قلبك اوزرینه قدر اینن او سیاه کولکه‌لر یواش یواش یوکسلیور، وشمال غربیده سیال بی‌قرار خطوط وشعاع ایله چیزلمش

سمانك بعض مائی کوشه‌لری کورینوردی. اوزاقدن طانیدیغم تجاردن برذات دکز تماشاسنه مستغرق اولدیغمی کوردیکندن یانمه کله‌رك بکا بحر محیط هندیدن بحث ایدیوردی. کندی بوندن یکرمی بش سنه اول هند ایله آوروپا آره‌سنده قمائش، قوش تجارتی ایله مشغول اولدیغندن صو ایله کوکك قوجاقلاشدیغی، واو قوجاغك ایچنه بر عظمت متنزلانهٔ عاشقانه ایله کرهٔ شمسك دوشدیکی دکزلرده سیاحت ایتمش، هندده بیك درلو نغمات طیور ایله آهنك دار بر مهتابلی کیجه‌ده آیك ضیاسنه قارشی اوچوشان طاووسلری کورمش. بومبایه شومندوفرله بش اون ساعت اوزاق اوله‌رق اختیار اقامت ایتدیکی برکویده یمك اوطه‌سی آچیق قالیرسه مایمونلر ایچنه کیرر، طباقلری قیرار، نه قدر میوه وارسه آلوب کوتوررلرمش. بعضی ساکت کیجه‌لرده پنجره‌یی آچدیغی زمان هندك اوبویوك داغلرندن اوزاقدن اوزاغه ارسلان سسلری عکس ایدرمش.

مهتابه قارشی اوچوشان طاووسلرك قناد چرپینتیلری، کرهٔ شمسك عمان بی‌پایان ایچنه سقوطی، هندك تا اوزاقده‌کی داغلرندن، آفاق دورا دورندن کوك کورلر کبی انعکاس ایدن ارسلان سسلری آره‌سنده بویوك آطه‌یه واصل اولدق. اطه‌یه وصولمدن ایکی ساعت صوکره هر طرفده ایدم. آه، اوروز روشن! آه، اوروز انزوا! بوتون پانجورلر قپالی، بوتون اولر بوش! هریرده، هرطرفده یالکنز ضیا، نور! بوش اولرك داملرنده، قپالی پانجورلرك اره‌لرنده، چیپلاق باغچه‌لرك کوشه‌لرنده، میدانده، حیاتده، حرکتده یالکنز او! برایدن بری محبس اضطرابلری اولان اوسیاه بولوطلردن فرار ایدن بوضیا، بوانوار تروتازه بر زیب وفر اوله‌رق قارشوده اوسفید سر اختیارلر

کبی وقار وعظمتله دوران قارلی داغلرك اتکلرنده نمایشلر ، کنار دریاده شهر آیینلر، یاز قیش یشیل دوزان اغاجلرك اره‌رینه، سایه‌لرینه صوقوله‌رق ناز ونیازلر ، کیزلی کیزلی معاشقه‌لر ایدیورلر ؛ اوبویوك یارلردن پرتاب ایده‌رك دکزده مائی شعله‌دن قنادلرله بر آنده افقلره قدر کیدییورلر . آطه‌نك او ایصسز سوقاقلرنده چیلغین کبی قوشوشیورلردی . بن‌ده آرقه‌لرندن ! ... اوکون کوچوجك بویوك آطه‌نك هرطرفنی دولاشدم . آقشام اوزری بی‌تاب ، متفکر برحالده « آیایورکی » ده‌کی برقیانك اوستنه اوطوردم. کونش باتیورکن مغرب قور رنکنده ، بوحذایه تصادف ایدن خیرسز آطه دکزك اوزرینه چقمش برمرجان کبی دورییور . هکبه‌لی آطه‌نك ، غروبك او آتشین آل ضیاسنه ناظر یاقوتدن پنجره‌لری طوتوشمش کبی پارلایور؛ بونلره نسبتله براز قرارلنیلی اولان بورغاز ایسه قویو پنبه برکل دمتی کبی کورینیور ؛ واودمتدن دکزه دوشن یاپراقلر قارشوکی ساحللره دوغری اوزایوب کیدییوردی .

صوکره بوعلولر ، بو آتشلر ، بومورلق آطه‌لرده ، دکزده ، سماده ، افقلرده تدریج ایله سونیور ، سونیور ، سونیوردی . اوآنده بوطاشله اوزرنده‌کی وجودك فرقی قالمامشدی ـ استغراق ایچنده بو تماشایه دالوب کیدن روحمی چیرپینان قنادلرینك آلتنده کتیرییورمش کبی ـ بنی ایقاظ ایدن کچکمش بر قوشك باش اوجمده‌کی رفرف بالی ایدی .

*
* *

زمان نصیل دکیشیر ، یارین بوکونه نصل بکزه‌مز ! کیجه بردنبره شمالدن ظهور ایده‌رك اوتلی صارصان بورانك آوازه‌سیله

صباحه قدر کوزمی یومامدم. هوانك بر اوجندن اوبر اوجنه قدر زنجیرلری قوپمش طوپ ارابه‌لری یوارلانور کبی باشمك اوستنده مهیب سسلر ایشیدیلیوردی. قیشك فورطنه‌لی او اوزون کیجه‌لرینی، بوتون عالمك خواب راحته واردیغی کیجه یاریلرنده بنم کبی آلام اعصاب ایله اویانق دوره‌رق نور نظر مضطربی ظلام بی نهایهٔ کائنات ایچنده غائب اولمشلره صورملی! پیشکاه صولتنه مصادف اك مونس امللری، حیات دل وجان اولان امیدلری قیروب کچیرن بورا انسانك موجودیتندن بعض شیلری آلوب قرانلعك ایچنه کوتوردیکی کبی ماضینك اك درین کوشه‌لرنده مدفون بر طاقم خاطرات الیمه‌یی، افکار مظلمه‌یی، ابدیتك سینهٔ نسیاننده‌کی اجزای قلبیه‌یی یرلرندن قوپاروب کتیرییور ایدی. ابدی غائب اولمش براینیس روحك مجهولاتنه مخصوص بر شکل غریب مضطربانه ایله قپویی چالدیغی، بر خاطرهٔ الیمه‌نك ایچری کیرمك ایچون آه وانین ایده‌رك پنجره‌یی آچمقله اوغراشدیغی حس اولنیور. انسان غیر اختیاری بر حرکتله یواش یواش قپویی آرالق براقیر؛ شکللری سیسلردن، حیاتلری سرائردن اولان مخلوقات منسیهٔ ماضیه‌دن بری اوطه‌یه کیرر، بورهر وسماوینك آیاقلری بولوط پارچه لرندن برسترهٔ بیاضه بوروندیکی کورونور، غایت اوچوق رنکی، دوقوندیغی یری یاقار باقیشیله قنابه کزه اوتورر.

— برکلمه! برکلمه، بکا حیات جاودانی ویرسون!

بوتون بونلر، کانون ثانینك کول رنکنده‌کی صباحنه قارشی حافظهٔ خیالدن سیلنوب اوچار. باشمی پنجره‌یه اتکا ایله دیشاری‌یه باقدیغم زمان کوکدن دکزك اوزرینه اینمش مهتز برپردهٔ بخارك بعضاً ییرتیلان یرلرندن تا اوزاقده شهر پیدا ونهان اولیور، وینه اوپرده‌نك آره‌صره

ریان هوا ایله آچیلان آره‌لقلرندن شرق طرفندن فنار باغچه‌سی
داملا صویك ایچنده اهتزاز ایدر ، کبی کورینیور ، آشاغیده دکز
یسنده پنجره‌لری قیریق بوکلبه‌یه کیره‌رك کردابلر حاصل ایدن صوغوق
وزکارلر ایچریده بولدیغی برقاچ بدبخت حیات انسانیه‌یی دوندورمغه
الیشیوردی . برآز دولاشمق ایچون دیشاری چیقدم . اوکون
واحل کزیله‌جك ، اوطوریله‌جق حالده دکلدی .

بعض ارباب ثروتك کاشانهٔ صفالری آره‌سندن یورویه یورویه
کلاشیلماز بر سوق طبیعی ایله صباحلین اوتلك پنجره سندن کوردیکم
لبه‌یه تقرب ایتدم . بیاض صاچلرینك نهایت بولدیغی آلنندن
شلایه‌رق وجودینك اوجلری اولان پارمقلرینه قدر بوروشمش
راختیار بیوك آننه قپونك اوکنه اوطورمش سکسان سنه‌نك
رسیلابهٔ وقوعاتی اولان اویولمش ، چوقورلاشمش یوزینی حدت
غلیانده‌کی عناصره ، صو ایله هوانك محل مبارزه اتخاذ ایتدکلری
کزه چویرمش ، اوبیاض تپه‌لرك اوستندن ، اوسیاه اوچورومارك
یچندن چیقوب کله‌جك بریسنی بکلر کبی دوروبیوردی . کمال حرمتله
وکلبه‌یه کیره‌رك اطرافه کوزکزدیردم . « پدرمله برابر قاچ کره‌لر
ویله فقرا کلبه‌لرینك ایچنه کیرمشدك » عجز وفقرك بوقورقونج کوشه‌سنده
مفالتك یانمش برآغاج کبی قوروتدیغی ، قزارتدیغی نه‌یاشده اولدیغی
آکلاشیلماز ، سیاه قیتیغه — بکزه‌ین صاچلردن عبارت برقادینك
وجودینی مهلك بر اوکسوروك صارصیور ، قوجاغنده بوسبتون
کوچولمش ، آزالمش ، اسکی پاچاورالره بکزر برچوجوق ، سودی
کافی بولامدیغیچون آغلامقدن قیصیلمش سسیله فریاد ایدییوردی .
سواحله هجوم ایده‌رك قیریلان دالغالرك آوازهٔ انکساری آره‌سنده

سکسان سنه‌لك قلب منکسرك فريادينى ديکليوردم . سنه‌لرك زير بارنده ازلمش کبى ، بوغوق ضعيف ، تيتره‌ك برسسله بويوك آننه باشلرينه کلان بر وقعهٔ اليمه‌يى نقل وحکايه ايدييوردى . بالقجى اولان دامادى کچن قيش قايغيله آچيقلره چيقديغى برکون بردنبره پاصلانمش باقر رنکنده بولوطلر هرطرفدن هجومه باشلايه‌رق فورطنه‌دن دکزى طانيلمز بر حاله کتيرمش . کوندوزلر اقشامه، کيجه‌لر صباحلره قدر بکله‌مشلر . هواسکونت بولدقدن اوچ کون صوکره دکزقايغك پارچه‌لرينى ساحله کوتورمش . شيمدى کيمسه‌سز قالان بواختيار بويوك آننه ، قيزى ، طورونى ، اوتوز ساعتدنبرى آچ ايمشلر، کيجه‌لر اوزون ، کوندوزلر سياه ، انسانلر مرحمتسز ايمش ! بوفقر و مذلتى، بودهشت ضرورتى نقل وحکايه ايدن (وتيتره‌ك) او اختيار سس انسانى تاقلبندن اليم برصورتده ضبط وتسخير ايدييوردى .

آه ادوار جهالتك بقيهٔ سيئاتى اولان اعتقادات باطله، طرفکيرانه فکرلر ، غرضلر ، کينلر بر آن برطرف ايديله‌رك عالم انسانيت بزم بويوك سعديمك شو قطعه‌سنه برکون ايچون قائل اولسه بر عصر سلامت بولوردى .

بنى آدم اعضاى يکديکرند
که‌در آفرينش زيك کوهرند
چوعضوى بدرد آوردروزکار
ديکر عضو دارا نماند قرار

ایکی یوز اللی عمروشه برعصر

زینت ساز جهان اولان بهار روحپرور ، هریردن زیاده چاملیجه تپه‌سنك اتکلرینی مالامال ازهار ایدر . چاملیجه ایسه لاقیدانه وعاشقانه صورتده براقدیغی اوزون اتکلریله اوموسمده هرطرافه رایحه‌لر ، چیچکلر صاچار . بواتك طولوسی چیچکلر ، چاملیجه‌نك ، اوموقع سما قریبك زمینه برهدیهٔ بهاریه‌سیدر .

اوت ! دست صنعتکاری طبیعتك کللر ، ارغوانلر ، لاله‌لر ، یاسمنلرله نقش ایتدیکی بویشیل دامن لطافتی شکرکذارانه وبدایع پرستانه صورتده تقبیل ایدن برخیابان طراوتی ، بر اورمانجغی طانیه‌جغکزده شبهه‌م وار !

شوحقیقتی اعتراف ایتملی‌یزکه بزلر اکثریت اوزره اك اوزاق بریرده بولونان برعائله‌نك محرمیت احوالنه واقف اولدیغمز حالده اوطوردیغمز یرك برساعت اوته‌سنی بیلمه‌یز .

کرچك ! انسان چاملیجه تپه‌سنك او انکلرنده اطرافه احالهٔ نظر ایتدیکی زمان بوغاز ایچنك ایکی طرفنده یشیل سواحلی دولاشه‌رق جریان ایدوب کیدن صولری ، اك سودالی خاجانلردن ، اك کیزلی تلاقیلردن ، اك ساکت روزکارلردن ، اك رقیق بولوطلردن ، اك خفیف رنکلردن ، اك بیوك عالملره قدر سماده بولنیان بالجمله بدایع کائناتی ارائه ایدر .

خفیف بر مهتابلی کیجه‌ده آفاق لاجوردیده یوزن شفف ، بیاض بولوطلر کبی بیوك دره اوکلرنده کورینه‌رك بربرینی تعقیب ایله صولرك مائیلکی ایچنده سسسز ، صداسز تقرب ایدن یلکنلر ، بر آز

یوکسلدکجه هوایه قلب اولان بیاض ایسلیملریله یولجی واپورلری بوغازك اورته‌سندن آشاغی‌یه آقار؛ آرقه‌لرنده ینه بیاض ایزلر براقه‌رق کچن شرکت واپورلری ایکی طرف سواحله یناشوب ینه آیریلیر؛ قاییقلر موزون اندام دلربالریله عاشقانه صورتده جریان ایدوب کیدر. هپ بو حرکات بر سکون وسکونت ایچنده وقوع بولور. یالکز آوه‌صیره اسن روزکار برقلب رقیقدن کذار ایدن برحس مؤثر کبی بتون بو تماشایه بر اهتزاز و هیجان ویرر. ایشته بو بوغاز ایچی چاملیجه‌نك (ییلان قاوی) یاپیلمش بر نهریدر.

سمادن دوکیلن شعاع ایسه قارشو طرفده‌کی مرمره‌نك یاریسندن بیوك برقسمنی احاطه ایده‌رك نظر، ضیانك جوششنی، سطح دریاده دالغه‌لانمسنی تماشا ایدر. وقتلر کذار ایدوب‌ده کونش غروب ایتمکه باشلاینجه مرمره‌ده افقلردن سواحله قدر پنبه یوللر حاصل اولور، تاقارشو طرفده‌کی افقارده غروب ایدن کونشك حذاسنه کلن کمیلر آل انفاس‌دن یلکنلر اچمش کبی کورونور.

ایشته بو مرمره، چامیجه‌نك بر (لاقی) در، بو پنبه‌لکی حاوی اولان بولوطلری سمایه دوغرو سوق ایدن خفیف بر روزکار، بحث ایتدیکم اوزمانجغه داخل اوله‌رق، بتون برعالم ذی‌بال نغمه‌سازك بیاك هوا ووزنده‌کی اهنکلرینی بولندیغم یره سماده کلیورکبی دوکر.

بوخیابان لطافت، سمای ذی صفای شرقك زیر نورانیسنده ، شدیداولدیغی درجه‌ده مدیدبرعشق ومحبت سائقه‌سیله التمش سنه‌دنبری ناقابل افتراق برصورتده بربرلریله قوجاقلاشمش آغاچلردن وجوده کلمشدی که چاملیجه چایرلغنك نهایتندن باشلایه‌رق بکتاشی تکیه‌سنه قدر امتداد ایدردی. واقعا بو آغاچلرك جمله‌سی سماپایه دینلیه‌جك

قدر یوکسك اولمدیغی کبی بو اغاچلقده نهایتسز اورمانلره مخصوص وحشت علویه و برطاقم سرائر عمیقه ایچنده غائب اولوب کیتمش لطائف خفیه موجود دکلدی ؛ حتی بعض نسبتسز صورتده کوچوك اغاچلری اولدیغی کبی سیرك یاپراقلیلری ده واردی . حالا دوشوندکجه کوزمك اوکنه کلیر : اوراده ، او مشجره ده دها یك تازه اغاچلردن برینك تورم ایتدیکنی کوردم . بو مشجره نك پرزیب وفر اولدیغی بهارده او اینجه ، او کوچك اغاجك داللری ، یاپراقلری صارقه رق ، متأثر ، متفکر بر حالده طوریبوردی . صوکرالری اك خفیف روزکاره قارشی تیترر ، دامله دامله آقان کوز یاشلری کبی کوچك کوچك یاپراقلری یره دوکیلور اولدی .

وجود نازنینی اقشاملرك رطوبتندن تأثر ایتمکله ، رنك وبویی صباحك شبنملرندن صولوب اوچمغه باشلادی . دائما سمادن برشی بکلر کبی طوران و کوندن کونه صارااروب صولان بو کوزل آغاجك حالنه بوتون کائنات ایچنده یالکز سحر ، هرصباح برقاچ دامله کوزیاشی دوکردی .

بر زمان موعد تلاقیلری اولدیغی حالده آرتق کلبکلر اطرافنده اوچوشمامغه ، قوشلر سرسما افسرینی تشریف ایتمه مکه باشلادیلر ، مؤثرشی ! داللرنده نه یشیل بر یاپراق ، اطرافنده نه بیاض بر کلبك ، اوزرنده نه برقوش ! ایشته بو حال ایله قوروبوب بیتدی .

بونکله برابر بو خیابانده فکرشاعرانه یه مرقات اعتلا اوله جق قدر میشه کبی ، شمشیر کبی بویبوسی دورلره محتاج اولان یوکسك آغاچلرده واردی . بعضاً برقره طاووق خیابانك مدخلندن کیروب ایصلیق چاله رق بو یشیل قبه نك آلتندن سرعت طیرانیله کچردی ؛

بعضاً غروب بومشجره‌یه عکس ایدنجه آغاجلرك تپه‌لری ضیادار بر یشیل ، اورته‌لری اوچوق پنبه ، کوکلری مائی کورونوردی ، بعضاً شفق بومشجره‌یه نورانی بر پنجره یاپار ، اوپنجره‌دن اوچوب کلن برقوش ، قانادلرینی ضیای نوظهوره قارشو صاللایه‌رق ، اواثناده حال هیجانده بولنان قلبه ظلام شبهات آراسنده اوزاقدن اوزاغه خاطرلادیغی بیلمم هانکی عالم نورانیدن دم اورودی . بر بلبلك ، نجوم زاهره‌نك تا افقلره قدر طوقوندیغی برشب اختردارده ، سیاه بر نقطه قدر کوچوك کوزلرینی سمای بی انتهای لاجوردی یه چویره‌رك اجرا ایتدیکی نغماتی ، اوبلند وروحپرور صداسی قلبمده یووا یاپدیغی ایچون حالا کوزلرمی قپایوب دیکله‌سه‌م ، برخرابه‌دن یوکسه‌لن آواز حزین ومؤثر کبی قولاقلرمه عکس انداز اولور ؛ بعضاً بندن اوزاقلاشه‌رق کاه غلیانده ، کاه فاصله ویره‌رك درونی برصدا ایله اوتر. اوصدا ، کیجه‌نك سکوتی ایچنده اوزاقدن برحوض شفافه داملایان صوکبی ، دامله‌دامله روحمك ایچنه دوکولدیکنی حس ایتمشدم . اوکیجه تابصباح کوزلرمی بردقیقه بیله یومادم . برکیجه برقاچ احبابمله برابر اوخیابانك مدخلندن کچیوردق . کیجه غایت پارلاق برمهتابله منوردی . آیك ضیاسی قارشو طرفده‌کی افقلرده ، اوساعتده درین براویقویه دالمش کبی کورینان وتولدن بریورغان کبی غایت خفیف وشفاف برسیسله مستور اولان استانبولی ارائه ایدییور؛ صولرك اوزرنده چیرپینیور ، دورادور افقلرده بی‌تاب محبت اوله‌رق سمانك مائی کوزلرینی اوپیور ، قوشلرله ناز ونیاز ایدییور ؛ خفیف برروزکار اهتزاز ایدن آغاجلرك یاپراقلرندن مشجره‌نك ایچنه

داملیبوردی . او اثناده اطرافمزده برسس ایشتدك . بوسس برعصرك کذار ایتدیکی یولدن اوزاقلاشوب کیدیبوردی: کمال دقتله دیکلهدك...

کوکلی دوچار ایدن بوحاله هپ
قاره قاشلم قاره کوزلمدر سبب
ایتدیکم آه وفغانه روز شب
قاره قاشلم قاره کوزلمدر سبب

همان هرطرفده کیزلی کیزلی سودالر اشعال ایدن بونورانی کیجهنك سکون وسکوتی ایچندن ظهور ایدوب کلن بو صدا یانمده بولنان کنجلردن برایکیسنه خیلی دوقونمش اولملیدرکه کمال تهالکله « نرهیه کیدیبورسك ؟ برآز بورایه کلمزمیسك ؟ » دیه باغیردیلر . همان یانمزه کلدی . قاره قاشلردن قاره کوزلردن فریاد وفغان ایدن بو آدم، آق صاچلی، آق صقاللی برپیر سفید سرایدی . اودقیقهده بنم بیوك سعدیمك :

ای سیم تن سیاه کیسو
از فکر سرم سپید کردی

بیت عاشقانهسنی خاطرلادم . آیك ضیاسنه قارشو کلن بو بیاض صقاله، صاچلره باقدقجه محبتدن ، مهتابدن آغارمش کبی کورینیوردی . مریدی اولدیغی بکتاشی تکیهسنه کیدییورمش . آرقهسنده برزنبلی ، زنبلك ایچنده - کیمسه دویمسون - برشیشهده راقیجغی واردی . اطرافمده کی ارباب اصالتك کندیسنه کولهرك ویردیکی مجیدیهلری قورقهرق آلیوردی . پارهلرینی صایهرق شرقیسنه دوام ایدهرك بزدن تباعد ایدوب کیتدی . او اثنادهِ

مملکتدن اوچ سنه غیبوبت ایتدم . لوندره‌ده بولندیغم اوسنه‌لرده بعضاً محیّر مدنیتك دغدغه‌سندن بی تاب اوله‌رق اوتوز بش ساعتدنبری سونمه‌ین لامبه‌مك ضیای مزینی آلتنده صباحی اوزلین اعما کبی، او نورانی چاملیجه‌یی ، اویشیل خیابانمی دوشونوردم .

اوزون بر مدت افتراقدن صوکره ینه چاملیجه‌یه عودت ایتدم . اوکونلرده هرهانکی باغچه‌نك ایچندن ، هرهانکی اراضیدن کچسه‌م ، هرجهتده حکم فرمای تخریب اولان دهشتلی بر بالطه سسیله یورکار طیانمز صورتده آجی آجی فریاد ایده‌رك برطاقم آغاجلرك یره‌ییقیلدیغنی کوریبوردم . صور بدایع طبیعت آره‌سنده اندام دلربالریله تمایز ایدرك برعالم ذی‌بالك کائناته قارشو ایتدکاری فریاده ، کوکدن زمینه دوکیلن آهنك الهی‌یه منبرومهبط اولان آغاجلری‌اوسنه قتل عام ایدییورلردی.

بو آوازهٔ انهدام آره‌سندن محزون کچه‌رك هریرده زیب خیالم اولان خیابانمه طوغری تقرب ایتدم . نه کوره‌یم ؟ او کوزل خیابان ، هر درد واملِه بربیابان اولمش . وقت وقت اسن بر روزکارك قالدیردیغی‌غباریأس افزا ایچندن‌حشرات مضره یغار طوپراق رنکنده بر بلوط شکلنی آلمشدی .

نه بر آغاج ! نه بر قوش ! شوراده ، بوراده ، قالوب قوریمش بعض آغاج کوکلریله اوراسی بر آفریقا مزارستانه دونمشدی . هرشیٔ چوریدن تموزك او آتشین کونشی، یولك کنارنده قالمش‌بعض چالیلری، یانغیندن چیقان یشیللك کبی یاقمش ؛ اوته‌ده بریده یغموردن بریکن صولر ایسه قورتلندیغی ایچون تعفن ایدییورلردی .

یولدن یوریمکه باشلدم . کونشك زمینه دوقونن آتشین بر خیط شعاعی ایچنده ، نهایتسز برسرعت، یورلمق بیلمز برحرکتله یوقاری‌یه

اشاغی‌یه چیقوب اینن بیك درلو سینکلر آغزه ، کوزلره کیرییور ، باشمك اوزرنده قاینایان بوکونش ده هر طرفی قاووریيور ، ایاغمك آلتندن ایسه کرتنکله‌لر قاچیشیورلردی . اورادن کچن بر باغجی‌یه « بورایه نه اولمش » دیه صوردم . یوزمه بر آز حیرتله باقدقدنصوکره « بورانك صاحبی بو آغاچلری ایکیوزاللی غروشه اسکدار اودونجیلرینه صاتدی » جوابنی ویردی .

قرده‌شم باقی بك مرحومك کتابهٔ سنك مزاری

ای انسان ! ای غبار ناپایدار ! نره‌یه اوچوب کیدییورسك ؟ برامل دورا دوره و یا بر وصال بی‌مثال اقباله‌می شتاب ایدییورسك ؟ بن‌ده سنك کبی بر صبح نوطلوع امله منجذب اولمش کیدرکن اولوم یوله چیقدی . اکر ایستر ایسه‌ك مسکن مستقبلك اولان شو مزارك کنارنده بر آز توقف ایت ! فقط صحت وسکوت لازم . زیرا بوراسی وادیٔ خاموشاندر . تراب اولمش دلربا امللرك ، کلمه‌دن کچمش آتیلرك ، سونمش عصرلرك آره‌سنده ترنماتی عوالم مجهوله‌دن عکس ایدییور کبی کان شوقوشك بو مرمرلرك اوزرینه دوکولن فریادینی دیکله ! شاعر ایسه‌ك حکیملرك ، عالملرك ، شاعرلرك ، بختیارلرك عصرلرك بتون دبدبه و آلایشیله شوسیاه سرویلرك آره‌سنده قیامت غروبنی ، بتون انسال مستقبلهٔ انسانیتك شو قارشوکی افقلردن محشر طلوعنی سیر ایت ! شمدی بنم ایچون طلوعلر ، غروبلر ،

قیامتلر ، محشرلر ، کافهٔ موجودات مزارمك كولكه‌سنده سسسز صداسز اوچوشان برکله‌بکك قنادینه مساویدر .

رنککك اوچیور ! اولومدن‌می قورقیورسك ؟ اولومدن زیاده حیاتدن قورقملی . یوقسه سنك‌ده قلبکدن برشی ، برجزؤ بوراده مدفونمی ؟ قرده‌شم سزائی‌یی طانیرمیدك ؟ بیلیرم بنسزلکدن اونك حالی یمان ؛ شیمدی کیم بیلیر نه‌قدر پریشان ونالاندر . اکر ینه مفتور اضطراب حیات ایسه ، اکر لیالیٔ تنهائیده آلام افتراق ایله بی‌تاب خواب ایسه اوده بورایه ، شو کوشه‌یه کلسون . بوراده راحت اویونیور . ساعتلر غروبی چالمغه باشلدی . سن آرتق چکیل ! بورایه کلمه‌دن اعلان عشق ایده‌جك بر اقبال ، عرض اشتیاق ایلیه‌جك بر امید وارسه سن اونلره شتاب ایت ! کیجه کلیور . بلکه آی طلوع ایدر . بوراده ، بو وادیٔ خاموشانده کیجه یاریلری اولادلرینك باشی اوجنه کله‌جك والده‌لرك ، نشانلیلرك آغوش خیالنه کیره‌جك کنجلرك ، آیك ضیای بی پایاننه قارشی اوچوشاجق روحلرندن بلکه قورقارسك ! براق انسانلر مشاغل یومیه‌سنده ، عوالم علویه حیات لیلیه‌سنده ، کائنات دور ابدیسنده ، قرده‌شم سزائی کوزیاشلرنده دوام ایتسون !

سزائی بكك حامدبكه برمكتوبی

قرداشم افندم حامد،

۳۰ نیسان ۹۷ تاریخلی مفصل مكتوبكی آلدم. برروحك برروحی اوقشایشی ، بروجدانك بروجدانه تسلی ویریشی مكر نه قدر آلهی ایمش !.. مكتوبك حسیات عالیه‌یی اویاندرمقده كائنات حسنك صباح روزابدیسی اولمق ایچون یاراديلمش ایكی كوزل مائی كوزه بكزییوردی .

چاملیجه‌ده بلبل یاوروسی دیكله دیكمزی اونوتمامشسك ؛ بن ده اونوتمدم كه شمدی دیكلیه‌جك اولسه‌م قلبمده بلكه عكس صداسنی ایشیدیرم . پارسك ، لوندره‌نك اوپه‌رالرنده‌كی موسیقیلر اوقوشجغزی بزه اونوتدیره‌میه‌جغنده شبهه‌یوق ! اوبلبل یاوروسی دیدیكمز مخلوق سماوی كیم بیلیر كیمك الوهیته قارشی مشتاقانه فریاد ایدر روحی ایدی . كیم بیلیر ، اومهتابلی كیجه‌ده برقلب ایچنده محبت كبی كیزلندیكی چالینك ایچنده بزمله حسبحال ایدییور و بزه برچوق شیلر آكلاتمق ایستیوردی . غالبا نغمات سماویه‌سنك نوطه‌سی ییلدیزلر ایدی ، كه اوكوچوك كوزلرینی سمایه دیكمشدی . اوجهان لطافت وسكونت نیچون برزره قدر اولان اومخلوقی اودرجه‌لرده بی صبرو آرام ایتمش ایدی ؟ عجبا اوقوش كچن عصرلرك برنده بربرینه متحسر ایكی كنجك اوموقع عاشقانه‌یه عكس ایتمش یادحزین محبتلری میدی ؟ مكتوبكده تصویر ایتدیكك ویالسان ویردیكك اوتماشای روح افزای آلهی قاچ كونلر فكرمك مشغولیت مفتونانه وقلبمك هیجان عبادتكارانه‌سنه سبب اولدی . آه بن حامدی ، ییلدیزلی كیجه‌یی ،

نامتناهیلکی پك سوه‌رم ! بیلرسك یا ، بعض کیجه‌لر ییلدیزلرك کثرتندن رنك سما کورونمزدی ؛ مرمره ، انعکاس ضیای اختران ایله پاپاتیه‌لر آچمش قویو بر چمنزاره بکزردی ؛ شوراده براسحقك سامعه‌یه عکس ایدن صداسی بتیور ؛ اوته‌ده بر بلبلك فریادی کسیلیور ؛ اوزاقدن اوزاغه کلن باغ بکجیلرینك ایصلقلری کیجه‌نك سکوتی ایچنده محو اولیورکه برچوق ییلدیزلر برافقك اوزرینه طوپلانیر ، هرسونوب پارلایپشلرنده دیدهٔ وجدانه ابدیت ایچون بر نورانی رهکذار آچارلر . او بر طرفده ایکی توأم ییلدیز ساکن ساکن آغلایان برقلبك ایچنه تسلی ایچون ضیالرینی دوکر ؛ او ییلدیزلرکه استقبال ایله آرامزده‌کی ظلام عمیق نسیان ایچنده بزلره کورینور زرات حقایقدر ! آه بن او تماشانك کوکله ویردیکی حسیاتی ، وجدانمك قارشیسنده او حسیاتك لسانی اولان حامدی یانمده کورمك ایسترم ! هرجویبار فکری جوشه کتیردیکی هر آغاچ ، قدرت الهیه‌یه سجده برشکران اولدیغی هرسحاب بربشقه شوق ایله سمایه اوچوب کیتدیکی زمان بن حامدی ایسترم ! بر طرفده یوز بیکلرجه کونشلر غروب ، دیکر طرفده یوز بیکلرجه آیلر طلوع ایدن افقلره او طلوع وغروبك انواری ایچندهٔ قالمش بر سما ، او سماده‌ده حامدی ایسترم !

بنم اویله سنك کبی صباحلری بنی اویاندیره‌جق بلبللرم ، کیجه‌لری اویوته‌جق اسحقلرم یوق .

صباح بنی قالدیران شمندوفرلرك آوازه‌سی ، کیجه‌لری اویوتان ، بردقیقه آرام ایتمکه سوق ایدن دغدغهٔ مدنیتك شدتلی بر یورغونلغی‌در . کوندزلری نظرم سیسلر ، دومانلر ایچنده غائب اولور ؛ روزکار او کوزل رایحه‌لر ‌بدل فابریقه‌دومانلرینی کتیریر ؛ هوا مظلم ، آغر...

محشر مدنیتدن قاچەرق بر آچیق سما ، برتنها کوشه آرارم . آرەصره یالکز باشمه تایمسك کنارنده اوطورر ، غریب غریب وداٸمی وسزلری دوشونورم ....

آلا فرانغه مایسك یکرمنجی کونی ایدی ، که بر قاچ کون مأذونیت استحصالیله پارسه کیتدم . مانش دەکیزی ینه پك غلیانده ایدی . بو دهشتلی مانش رهکذار حیاته بکزییور ؛ مسافەسنك قیصەلغی ایله برابر هیجان انکیز امواجی ایچنده انسانك چکمدیکی بلا قالمیور . مانشك او بر جهتنه کچر کچمز بر انقلاب عظیم کوردم . بن موقعاً بربرلرینه بوقدر یقین اولدیغی حالده اخلاق ومشربجه بربرلرینه بوقدر اوزاق ایکی ملت کورمدم . پارسده بولندیغم زمان (تەآتر فرانسەز) مع التأسف ایستدیکم کبی براویون اویناميوردی ؛ الفرەد دوموسسەنك ایکی کوچك پیەسنی عرض ایدییوردی ، که بنم قومدی فرانسەزده کورمسنی آرزو ایتدیکم شیلردن دکل ایدی . فرانسز غزتەلرنده اوقودیغمه کوره تیاتر فرانسەز شمدی هوغونك (روی بلاس) نی اویناپورمش . حالم مساعد اولسه یالکز شو اویونی او تیاترودە کورمك ایچون پارسه قدر کیدردم . واقعا بوراده بولنان بر آدم ایچون تیاتر فرانسەیی‌دە لوندرەده کورمك ممکندر . فقط شمدی بوراده موسم بیتمش وهرکس کویلره چکلمکه باشلامش اولدیغندن بو آرەلق قابل اولەمز . موسمك ختامنه ممنون اولمدم دیسەم سوزم طوغری اولماز . بالو ، شبانه ، طعام ، باغچه دعوتلرینك تهاجمنه ودرت بچق میلیون اهالیسی اولان برشهره موسم مناسبتیله هرطرفدن کلن اجنبیلر دخی انضمام ایدەرك حاصل اولان محشر دغدغەیه طاقت کلمیوردی . بورانك کوزللری حقنده نه سویلەسەك

حقك وار ! آدمی (....) افندی معهودینه دوندیرن هوا - ایسترسه یوز بیك (حوا) ایله برابر - جنتده اولسه چکلمز ، دییورسك ! بوراده حوا یوق ، اما قلبك هوای نسیمیٔ حسن ایچنده تنفس ایتدیکنی حس ایدییورم .

غربك اك کوزل قادینلری انکلیزلر ، شرقده چرکسلردر ظن ایدەرم . انکلیز قادینلرینك ادب وحسنلرینه حسن تعیشك ، حسن تربیەنك دخل کلیسی اولدیغنده شبهه یوقدر . بزده ایسه معامله بشقەدر . حتی پرتو پاشانك نمونهٔ ادبیاتده کوردیکم عوعوەسنده — قطمیر ایله مکالمەسنی حاویدر — کوپکك عوعوه دیمسنه مقابل [غالبا عورت دیمك ایسترسك ، بو خصوصده لغات طبیعیه‌کزی استعماله سبب نه اولدی ؟] دییه صورییورده (بلاغتك تعریفی ، کلامك مقتضای حاله مطابقتی دکلیدر؟ ایشتەبوکروه ایله حالاً مشابهتمز وار ، قالاً دخی اولسون) دییور . بوسوز ، قائلنك انسانیته برزینت اولان حسیات نازکه و رقیقەدن محرومیتنه اك بیوك دلیلدر . حالبوکه قادینلر دیدیکمز مخلوقات علویه بزم آلام و اکدارمز ایچنده یالکز مالك اولدیغمز تسلیلردر . جناب حقك قادینلره احسان ایتدیکی اك بیوك مزیت والدەلکدر ؛ نور جماللری وجدانی تصفیه ایدر ؛ او کوزل باقیشلری روح ایچنده محبت دینیر بر روح دیکر اشعال ایلر؛ فکره قانادویرر. بر کنج قیزك ایلك دفعه خلجان ایدن قلبندن تترەین سسیله بر کنج آدمه یاواش یاواش « بن سنی سوییورم ! » دیمسی حسیات عالیەیی اویاندیرمقده هرشیئك فوقندەدر . بر کنج آدم هرکسك سکونتده واردیغی کیجه یاریلرنده بر مهتابلی سمانك

آلتنده هر اهتزاز ایتدکجه یاپراقلرندن نور طاملار بر آغاجك سایه‌سنده بر کوزه‌لك انتظاریله آغلامامشسه پك بد بختدر !

هر کیم اولورسه اولسون بر کوزل کوز قارشیسنده تیتره‌مه‌مش ویا قلبندن کلدیکی تیتره‌مه‌سیله معلوم اولان بر سسك عکسی روحنك ایچنده قالمامشسه طالعسزدر ! ادبیات بحثنه کلنجه : بایرونی بکنمیورسك ، شه‌لی‌یی تخطر ایتمیورسك ! بایرونك مزیتی ایچون سنکله بحثه کیره‌جك قدر آثاریله اشتغال ایتمم . شوقدر وارکه بعض شیلرندن استدلالاً اویله برطرفه براقیله‌جق شعرادن اولمدیغنه امینم . شه‌لی ۱۷۹۲ سنهٔ میلادیسنده دنیانك انکلتره قسمنده تولد ایتمش و ۱۸۳۳ ده ینه انکلتره‌ده دنیادن کیتمش بر بیوك شاعردر . فرانسه ادباسی انکلتره شعراسندن هانده قیاس قبول ایتمیه‌جك درجه‌لرده چوقدر ؛ دییورسك ! حالبوکه انکلتره شعرا وادباسی کثرتده فرانسه‌ده‌کیلرك پك مادوننده بولندقلرینی تصدیق ایده‌مم : انکلتره جوسه ، اسپنجه ، مالا ، جانسون ، میلتون ، درایدون ، پوپ ، قاوپه ، غره‌ی ، قولریج ، شه‌لی ، بیرون ، کثرچت ، تنبش ، براوننغ ، سووینبر ، مورس ، روزه‌تی‌کبی هر بری ایچلرنده ظهور ایتدکلری ملته مدار افتخار اوله‌جق شعرا وادبایه مظهر اولمشدر . بونلرك ایچنده بر ، ایکیسی‌ده معاصریندندر . نامارینی دها آیری آیری یازمغه لزوم کورمدیکم بر چوق شعرا وادبایی‌ده برطرفه براقه‌لم ؛ هیچ شکسپیره مالك اولان عالی انکلتره‌نك ، ادبیاتی فرانسه‌دن اوکرنمسنه امکان تصور اولونورمی؟ انکلتره‌ده دارالفنون یوق ایکن فرانسه‌ده بولنمسی ادبیاتجه فرانسه‌یه نه بر تقدم فضل ، نه‌ده بر فضل تقدم قازاندیرر . برشکسپیرك ظهوری بیك معرفتخانهٔ ادبدن دها شرفلی ،

دها استفاده‌لی، دها پارلاقدر. او حالده ادبیاتك فرانسه‌دن آلمانیایه، آلمانیادن انکلتره‌یه سفر براولمسی استبعاد اولونور. ممالك متمدنه دیدیکمز جهان معرفتده انسانیت ومدنیتك وجوده کتیردیکی کمالات وبدایع معرفت کونش کیبدر. امم فاصله بینلرنده بربرلرینه سرایت وانتقال ایدن بدایع مدنیه وکمالات انسانیه‌یی تفریق وتعیین ایتمك بعضاً پك‌ده ممکن اولمیور. مثلا: ایتالیاده ظهور ایدن براختراع مدنی، انکلتره‌ده اکمال ایدیلیر؛ انکلتره‌دن کیدن برخارقهٔ انسانی فرانسه‌ده احیا اولونور؛ فرانسه دارالفنوننده بر معجزهٔ معرفت کشف ایدیلیرکن المانیا دارالفنونلرنده تدریسه باشلانیر. اوجهتله بعضاً شرف وفضیلت هانکیسنه عائد اولدیغنی تعیینده فکر عاجز قالیر. شوقدر وارکه: بوفضائل معرفتك بردرجهٔ متفاوته‌ده اولدیغی کوریلور؛ بوکون دنیانك الك برنجی ملتلرندن بری اولان المانلر اقسام معرفتك بعضلرنده ایتالیانك شاکردی عد اولنه‌بیلیر. بونکله برابر ینه ایتالیانلر بوکون المانلر صره‌سنه کچن ملتلردن دکلدر. بنم اعتقادمجه دنیانك الك برنجی ملتی انکلیزلردر. اوجهتله ایکنجی درجه‌ده‌کی ملتلرده ویا صوکرادن اوروپالیلره تقلید ایدن اقوامده کورولدیکی کبی اس‌الاساس انسانیت اولان ادبیات وحریتی فرانسه‌دن، امریقادن اوکرندکلرینه احتمال تصور اولنه‌ماز.

عصر اخیر ادبه کلهلم: اکثریت ادبا لوندره‌دن زیاده پاریسده بولندیغنی تسلیم ایت، دیبورسك!. معلومدرکه ادبا وادبیاتده آرانیلان کثرت دکل، مزیتدر. واقعا بوکون فرانسه ویقتور هوغویه مالك بولنیور؛ هربیوك ملتك هر عصرده بر (ژه‌نی) دهایه مالك اولمسنه امکان فطرت مساعده ایتمدیکندن بوکون انکلتره‌دن هوغویه معادل

بر شاعر کوستریله‌مز . شمدی لوندره‌ده بولنان وقرالیچه‌نك کندی الیله تتوج ایدیلن (تنسین) « لیریك » یولنده هوغو درجه‌سنده عد اولنیور . فقط بن بونی تصدیق ایتمکه مجبور دکلم . فرانسز شعراسی ایچنده شکسپیر طرزینی اختیار ایدنلرك اك برنجیسی فرانسه‌ده وحتی دنیانك هر طرفنده جمهور ادبانك پیشواسی اولان ویقتور هوغودر. کیم نه‌دیرسه دیسون ، شکسپیرك (هاملتی) (ماقبتی) (رومه‌ئوژولیتی) (اوتللو)سی اوقوندقدن صوکرا ویقتور هوغو تیاترولرینك شکسپیر طرزنده بولندیغی معلوم اولور . مسلمدرکه بوکون (ساردو) یه قدر بتون فرانسه شعراسی درجهٔ متفاوته‌ده تیاترولرنده شکسپیر طرزینی اختیار ایتمشلردر .

آقسییونلر ، مجادلهٔ وجدانلر ، تماشالرك کثرتله ده‌کیشمسی ـ که بوکون فرانسه تیاترولرنده اك زیاده حکم فرما ، اك زیاده مقبول اولان شیلردندر ـ بواصوللرك ، بو طرزلرك موجدی شکسپیردر .

انصاف ایدوب سویلیه‌لم : ویقتور هوغو تیاترولرنده پك چوق خارقه‌لر کوسترمشسه‌ده درام یولنده شکسپیرك خارجنده‌برشی کوسترمه‌مشدرکه صکره دها قوتلی اولمق اوزره درام یولی ایچون ویقتور هوغویه شکرانه مجبور اوله‌لم !

شو صوك زمانلرده پارسده تیاترو رولی بشقه بر زمینه کیدییور ، دییورسك ! اوزمینی پارسده‌کی تیاترولرده کوردم . شکسپیرك ، ویقتور هوغونك طرزلری کبی علوی شیلردن اولمیه‌جغی مسلم اولان او اصول جدید هرکسك آکلایه‌جغی صورتده وهرجهتله ساده اولدیغندندرکه رغبت عمومیه‌یی‌ده برابرکتیرییور. ساده اولمقدن‌عبارت اولان بو طرز جدیدك طرفدارلری ویقتور هوغو تیاترولرینی

دها استفاده‌لی، دها پارلاقدر. او حالده ادبیاتك فرانسه‌دن آلمانیایه، آلمانیادن انكلتره‌یه سفر براولمسی استبعاد اولونور. ممالك متمدنه دیدیكمز جهان معرفتده انسانیت ومدنیتك وجوده كتیردیکی کمالات وبدایع معرفت كونش كیدر. امم فاصله بینلرنده بربرلرینه سرایت وانتقال ایدن بدایع مدنیه وکمالات انسانیه‌یی تفریق وتعیین ایتمك بعضاً پك‌ده‌ممكن اولمیور. مثلا: ایتالیاده ظهور ایدن براختراع مدنی، انكلتره‌ده اكمال ایدیلیر؛ انكلتره‌دن كیدن برخارقهٔ انسانی فرانسه‌ده احیا اولونور؛ فرانسه دارالفنوننده بر معجزهٔ معرفت كشف ایدیلیركن المانیا دارالفنونلرنده تدریسه باشلانیر. اوجهتله بعضاً شرف وفضیلت هانكیسنه عائد اولدیغی تعیینده فكر عاجز قالیر. شوقدر واركه: بوفضائل معرفتك بردرجهٔ متفاوته‌ده اولدیغی كوریلور؛ بوكون دنیانك الك برنجی ملتلرندن بری اولان المانلر اقسام معرفتك بعضلرنده ایتالیانك شاكردی عد اولنه‌بیلیر. بونكله برابر ینه ایتالیانلر بوكون المانلر صره‌سنه كچن ملتلردن دكلدر. بنم اعتقادمجه دنیانك الك برنجی ملتی انكلیزلردر. اوجهتله ایكنجی درجه‌ده‌كی ملتلرده ویا صوكرادن اوروپالیلره تقلید ایدن اقوامده كورولدیكی كبی اس‌الاساس انسانیت اولان ادبیات‌وحریتی فرانسه‌دن، امریقادن اوكرندكلرینه احتمال تصور اولنه‌ماز.

عصر اخیر ادبه كلهلم: اكثریت ادبا لونده‌دن زیاده پارسنده بولندیغنی تسلیم ایت، دییورسك!. معلومدركه ادبا وادبیاتده آرانیلان كثرت دكل؛ مزیتدر. واقعا بوكون فرانسه ویقتور هوغویه مالك بولنیور؛ هربیوك ملتك هر عصرده بر (ژه‌نی) دهایه مالك اولمسنه امكان فطرت مساعده ایتمدیكندن بوكون انكلتره‌دن هوغویه معادل

بر شاعر کوستریله‌مز . شمدی لوندره‌ده بولنان وقرالیچه‌نك کندی الیله تتوج ایدیلن (تنسین) « لیریك » یولنده هوغو درجه‌سنده عد اولنیور . فقط بن بونی تصدیق ایتمکه مجبور دکلم . فرانسز شعراسی ایچنده شکسپیر طرزینی اختیار ایدنلرك اك برنجیسی فرانسه‌ده وحتی دنیانك هر طرفنده جمهور ادبانك پیشواسی اولان ویقتور هوغودر. کیم نه‌دیرسه دیسون ، شکسپیرك (هاملتی) (ماقبتی) (رومه‌ئوژولیتی) (اوتللو)سی اوقوندقدن صوکرا ویقتور هوغو تیاترولرینك شکسپیر طرزنده بولندیغی معلوم اولور . مسلمدرکه بوکون (ساردو) یه قدر بتون فرانسه شعراسی درجهٔ متفاوته‌ده تیاترولرنده شکسپیر طرزینی اختیار ایتمشلردر .

آقسیونلر ، مجادلهٔ وجدانلر ، تماشالرك کثرتله ده‌کیشمسی‌ـ‌که بوکون فرانسه تیاترولرنده اك زیاده حکم فرما ، اك زیاده مقبول اولان شیلردندر ـ بواصوللرك ، بو طرزلرك موجدی شکسپیردر .

انصاف ایدوب سویلیه‌لم : ویقتور هوغو تیاترولرنده پك چوق خارقه‌لر کوسترمشسه‌ده درام یولنده شکسپیرك خارجنده‌برشی کوسترمه‌مشدرکه صکره دها قوتلی اولمق اوزره درام یولی ایچون ویقتور هوغویه شکرانه مجبور اوله‌لم !

شو صوك زمانلرده پارسده تیاترو رولی بشقه بر زمینه کیدییور ، دییورسك ! اوزمینی پارسده‌کی تیاترولرده کوردم . شکسپیرك ، ویقتور هوغونك طرزلری کبی علوی شیلردن اولمیه‌جغی مسلم اولان او اصول جدید هرکسك آکلایه‌جغی صورتده وهرجهتله ساده اولدیغندندرکه رغبت عمومیه‌یی‌ده برابر کتیرییور. ساده اولمقدن‌عبارت اولان بو طرز جدیدك طرفدارلری ویقتور هوغو تیاترولرینی

آکلاشیلمازلقله اتهام ایدییور . بر جاهلك ویا بر غزته موزعنك آکلامامسی یعنی معارف عمومیه‌نك حال حاضرنده‌کی نقصان هوغو به نه‌دن عائد اولیور بیله‌مم ! حتی مملکتمزده بعضیلری ترکجه یازیلان برشیء هر فرد آکلامدقجه بزده ادبیاتك وجودینه امکان ویرمیه‌جکلرینی اعلان ایدییورلردی ؛ بر خلقك دهشتلی بر جهالتدن قورتارلمسنه چالیشمیوب‌ده ادبا وشعراسنك تنزیل ادراکات وافاداته قالقیشمق بنم آکلایه‌میه‌جغم حکمیاتدندر .

اوتللویی اوده‌ئونده موقع تماشایه وضع ایتمشلرده فرانسزلر رغبت کوسترمه‌مشلر ؛ بونك نه بیوك قباحت اولدیغنی بیان ایله انکلیزلره بجا برمقابله دییورسك ! برملت مزیت ناشناسلغنی کوسترمکله رقیبنك نظرنده بوس بتون شایان مؤاخذه کورلمزمی ؟ غولوالر خفیدان کرامی (اوتللو) یه رغبت ایتمه‌مشلر ایسه انك شکسپیره ، انکلیزلره نه‌عائد جهتی وار ؟ بربدیعهٔ ادب برخلق بیننده تقدیر ایدلمزسه شانه خلل کلمز ؛ بلکه اوخلقك شانی لکه‌دار ایدر . بورغبتسزلکه سبب درام یولنك بربشقه زمینه کیرمسی ایسه اوحالده فرانسه‌ده تیاترو اصولی زمینه کیرمسنك معنای دیکرینه دلالت ایده‌جك !

خلاصه پارسده درام یولنك شیمدیکی اصول ایله ویقتورهوغونك طرزی بیننده‌کی فرق (له‌میزه رابل) ایله (علکساندر دوما) رومانلری آره‌سنده‌کی نسبت کبیدر . هوغو کبی بر ذکای خارق‌العاده‌یی شکسپیرك قوپیه‌سی عد ایتمك خطا وهوغونك ادبیاتی اودیه‌دن‌نشأت ، هومرده تحول ، شکسپیرده نهایت بولمسی کبی اوچ فصله تقسیمنه حقیقت قدر پارلاق برتواضع ادیبانه دیمك سزادر .

*
* *

والحاصل امریقا دینیلن جهان جدیده حریتی ، هر شیئی انکلیز مهاجرلری کوتورمش ، دارالفنونلرنده انکلیزجه تدریس اولونیور ، علامه‌لری انکلیزجه‌ده اثبات فضیلت ایدییور . ایچلرنده (ژه‌نی) لر ، جریت پرورلر ، (واشنغون) لر ظهور ایدییورسه جنسلری انکلیز اولدیغندن اوشرفلر ایکی مملکتده‌ده متساویاً عائددر .

انکلتره دولتی متین بردولت اولدیغندن واتفاق دول ایسه متانت ومنفعت اوزرینه مؤسس بولندیغندن، مثلا : یك ایسترسه ایتالیا عسکریله مصرده ، دولت عثمانیه عسکریله روسیه‌یه قارشی هندستانده ، فرانسه قوهٔ بریه‌سیله قریمده فلانده متفقاً محاربه ایده بیلیر . فقط فرانسه جمهوریتی شمدی او دهشتلی المانیانك یعنی بیسمارقك قارشیسنده دائما احتیاطکارانه حرکت ایتمکه کندینی مجبور بیلدیکندن قوای موجوده‌سنی اویله آسیایه ، آمریقایه سوق وتقسیم ایتمکدن ایسه مرکزده بولندرمغی ترجیح ایدییور . اوجهتله حین حاجتده المانیا علیهنه کندینه مددرس بر دولتله فرانسه‌نك اتفاقنه یك احتمال ویرمز .

انکلتره ارضك اوچ قسمنی احاطه ایدن دریالره حاکم اولدیغی جهتله سواحلده‌کی قوای بریه‌نك هر دورلو روابطنی قطع ایله امداد ومعاونتدن محروم براقمغه اقتداری بولندیغندن براً برقوهٔ عظیمه‌یه احتیاجنی تسلیم ایتمیور .

بوندن صوکره حکمیات بحثی کلیور : اوبحثده فکراً بربرمزدن یك اوزاق اولدیغمز کبی دور ودراز تفصیلاته کیریشمکده اوصانچ ویره‌جکندن اوکا دائر برقاچ شی صورمقله اکتفا ایده‌جکم ؛ معلوماتمده خطا کوردیکك کبی تصحیح ایت ! فرانسزلرك (شوسر) دیدکلری (جوسر) انکلتره‌نك غایت قدیم بربیوك شاعری اولدیغی

حنده نامنی حکما عدادنده ذکر ایتمك لازم دکلدی . واقعا (جوسر) ی برنجی شاعر حکیم، فلسفه شناس ادب تعبیرلریله حکمت شناس بر شاعر اولدیغنی بیلدیریبورسك ! فقط هر بیوك شاعر ، حکیم و شعر ایله حکمت ایکی برادر توأم اوله جغندن بربیوك شاعرك نامنی فلسفه بحثنده ذکر ایتمکه محل یوقدر ظن ایده‌رم .

برده ، باربارو سله کیوم تللك فلسفه‌یه مناسبتلرینی بن بیلمه‌یورم ، شمدی بز بونلری براقه‌لم‌ده بربرمزله برآز حسبحال ایده‌لم :

اوچ کوندنبری لوندره‌دن (بانت) نامنده بر کویه نقل ایتدك . بو ، بولندیغمز کوی انکلتره تزیینات طبیعتندن اولان بیوك بیوك آغاجلرله محدود . صیفه‌نك پیشکاهنده منتظمجه بر باغچه ، باغچه‌نك اوته طرفنده کوچك بر اورمان وار . بوراده اویله ، هوای حیات افزای شرقی آندیرر بر سما یوقسه‌ده لوندره‌نك او عربه ، شمندوفر کورلتیلرندن قورتیلوب‌ده بردنبره بولندیغم بو سکون و سکونت عالمی بیلمزسك که بکا وطنمی ، چاملیجه‌یی نه‌قدر غریب بر صورتده اخطار ایدییور! حزین صباحلری ، غریب آقشاملری وار. پنجره‌مك اوکنده لانه‌ساز اولمش بر قوش وار که یالکزلق ایچنده بکا یار همدم اولیور؛ هیجانلی بر قلبه دوشمش امید کبی بر کوشه‌ده آرام ایتمز ؛ سودا آوازه باشلیوب‌ده صداسی هوایی تهییج ایده‌رك سمایه طوغری چکیلوب کیتدیکی زمان قلبی فریادلرك جناب حقه وصولنی کوسترر . . . کمال حرمت و تحسرله کوزلرکدن اوپه‌رك مکتوبمه بوراده ختام ویرییورم

لوندره ۳ آغستوس ۱۲۹۸

کدیلر

— خانم ! اك صوك جوابکی ایسترم : یا بن یا کدیلر ؟

— کدیلر !

بر قوجه‌نك مأیوسیتی ، بر قادینك هوسات بی ثباتی ، محبتك چمنزار صفا اوزرینه تملرینی نهال کلدن ، هوای سودا فزای بیقراره قارشی جاملرینی نوردن ، اثاث بیتیه‌سنی تولدن ، بنا وتفریش ایتدیکی سرای ازدواجك انهدامی ، هپ بو برقاچ کلمه‌دن عبارت اولان مکالمه‌ده مندمج ایدی .

کدیلر ! اویله‌می ؟ دیمك که اوتوزاوچ سنه‌لك بر رفاقت یکوجودانه نتیجه‌سی ، کلمهٔ معمای ازدواجك حلی ، بو جواب اولیور . اوتوز اوچ سنه اول ، ازدواجك ایلك آیلرنده ، ابدیت محبته ، بقای سودایه یمینلر ایدن لسان عاشقانه‌دن ، کندیسنك کدیلره ، هر درلو معنا ومزیتدن محروم بر میل کیفی‌یه فدا اولندیغنی ایشتمك قیمت انسانیه وحیثیت اهلیه‌سنی اخلال وتهییج ایتدیکندن آرتق بوحاله بر نتیجه ویرمك قرار قطعیسنی اتخاذ ایله‌مشدی . زواللی قوجه ! حرمنك ، متصرفه اولدیغی اوه ، جلب وجمع ایتدیکی یکرمی اوتوز کدینك تعجیزات وتصدیعاتندن آرتق بیزار اولمشدی . اوك ایچنده صاحب‌البیتدن زیاده بر روش آمرانه ایله قویروقلرینی قالدیروب بو بدبخت قوجه‌یه بر نظر استخفاف واستحقارعطف ایده‌رك طولاشان بو کبرلی حیوانات قناپه‌لرینی استیلا ایتمش ، قولتوق صانداليه‌لرنده اویورلر ؛ اوسنه‌نك صوئوق قیشنده ایصینمق ایچون یاقدیغی آتشك قارشوسنده دوشونورلر ؛ صوفه‌لرنده ، اوطه‌لرنده سامعه خراش

سسلریله غوغا ایدرلردی . کوندن کونه اطوار کستاخانه‌لرینی آرتدیره‌رق تکثر ایدن کدیلر بو آدمه اونده برجای توقف براقامغه باشلادیلر . برصباح غایت ایرکن اویانه‌رق کندی عالمنده برقهوه آلتی ایتمك ایچون کوچوك اوطه‌سنه چکلدیکی زمان ، سوقاقده برطاقم چوجقلرك آغلادیغنی ایشیده‌رك دیشاری باقدی . سامعۀ رقتنه عکس ایدن ، کدیلرك آوازۀ مجادله ومشاتمه‌لری اولدیغنی آکلایجه ، آلدانديغندن طولایی کمال حدتله اسکمله‌سنه اوطوردی . اسکمله‌یه قعودنده یوزینك ایکی نقطۀ منتهاسی اولان تپه‌سیله ، چکه‌سی کیری‌یه دوغرو چکیلك ، بیوك وبرآز فیرلاق کوزلریله بر آرایجیلق حالی کسب ایدن یوزینی ایکی طرفه دونديره‌رك حیرتله‌اطرافنه باقینیوردی .

زیرا کدینك بری اکمکنی چالمش ، دیکری سودلی قهوه‌سنی ایچمش ، اوته‌کی‌ده فنجانی قیرمشدی . کندی کندینه یأس وحیرتله « کیمه مرام اکلاتملی ! بوکبرلی ، وفاسز ، نعمت ناشناس حیواناتك قادینلر البته طرفداری اولور . ذاتاً کدی قادیندر » دیوردی .

برکونلك محصول مساعیسنك بویله محو وهدر اولمسندن تأثرله باشنی النه دایایه‌رق پنجره‌نك اوکنده اوطوردی . ایشته اوراده ، دیوارك آلتنده ، قهوه‌سنی ایچن اکمکنی چالان ، فنجانی قیران ، کندینی صباح کیفندن محروم ایدن والحاصل اونده راحت وآسایشنی سلب ایله‌ین کدیلر ، کونشه قارشی آبانوس کبی مجلا سیاه ، قارکبی بیاض ، صاری بنکلی الوان رونق افزالری وهرآن وثانیه رنکلری ده‌کیشن چشمان پرتو فروزانلری نظرلرده بر قوس قزح تشکیل ایتدیکی اثناده اوك آیاقلرینی ابتدا آغزلرینه کوتوروب نسوانه مخصوص برطور عشوه بازانه ایله یوزلرینی تمیزلیه‌رك صفای خاطرله

صباح قهوه آلتیسنی هضم ایتمکده واوکله طعامنه حاضرلانمقده ایدیلر.

صاحبةالبیت طرفندن کندیسنه ترجیح اولنان بو حیوانات مفترسه‌نك احوال لاقیدانه‌لری حدتنه دوقونه‌رق صوفه‌یه چیقدی. اوراده، مردیوه‌نك اورته یصامقلرنده، بیقلری، یوزی، باشی سیاه لکه‌لره بویانمش بیاض کدی‌یی کورر کورمز: «قهوه‌می سن ایچدك! فنجانمی سن قیردك! اویله‌می؟» دییه‌رك اوطه‌سندن باستونی آلوب آیاقلرینك اوجنه باصه‌رق یاواش یاواش کدینك یاننه صوقولدی. حاضر الده فرصت کچمش ایکن ایستدیکی کبی انتقامنی آلمق ایچون وجودینك اك جان آله‌جق یرینی نشانلادی. باستونی قالدیردی. کدی قیمیلدییور، قاچه‌جق! دکنکنی شدتله اوزرینه ایندیرر ایندیرمز سریع‌السیر اولان بو آفاجان همان صیچرا‌یجه آیاغی قایه‌رق عظیم بر کورولتو ایله مردیوه‌نلردن آشاغی یوارلاندی. مردیوه‌نك آلتنده قوانك صیزلادیغندن شکایت ایدرکن قاریسی قارشیسنه چیقه‌رق: «هیچ کدی‌یه اویله وورولورمی؟ یا بر یری قیرلسه ایدی!؟..» دیینجه زواللی حریف شدت وحدتله: «بن سکا شمدی کوستریرم!» دییه‌رك اوطه‌سنه چیقدی. حرمی ده کندیسنی تعقیب ایده‌رك کمال سکونت وملایمتله دییوردی که: «نه یاپه‌جقسك؟ نه یاپه بیلیرسك؟ سویله‌ده بن ده آکلایه‌یم!»

بر جامك ارقه‌سندن کورولن قیویلجیم کبی، رنکلی کوزلکدن عکس ایدن بر طامله یاشه جای قرار اولان بیوك کوزلرینی، آلتمش سنه‌نك، اوزرنده نشانلر، لکه‌لر براقه‌رق کچدیکی حرمنك یوزینه عطف ایله: «نه‌می یاپه‌بیلیرم؟ حکومت محلیه‌یه مراجعت ایده‌جکم

سنك كدیلر كدن سرقت مأكولات ، غصب اموال ، تعرض مسكن دعواسنه قالقیشه‌جغم . باقەلم ! اوزمان بو خیرسزلرك ، بو حیدودلرك بردانه‌سنی بوراده كوره‌بیلیرمیسك ؟.. »

پالطوسنی ، شاپقه‌سنی كییدی ؛ قپویی قیراجق كبی شدتله چكه‌رك اودن چیقوب كیتدی .

۲

قائممقام بك‌افندی مرام آكلامیور! (روسینی) اخفاد كرامندن اولان بوموسیقی شناس ایتالیالی حرمت وعدالت ایستر؛ بوبدبخت قوجه محاكمات محقانه وشكایت عدالت جویانه‌سنی قارشیسنده‌كینك ذهننه وضع والقا ایچون ژیمناستیك یاپار كبی اللرینی قالدیره‌رق برعجمی آقتوره غبطه بخش اوضاع وحركات مبالغه‌كارانه ایله افهام حقیقته چالیشیورسه‌ده ممكن اوله‌میه‌جغنی آكلاینجه اطه‌لر قائممقامی بك افندی‌یه : « هركسك قاریسنك قاشینه كوزینه ، یورویشینه قاریشیرسكزده بنمكینك شو مناسبتسز محبتنه ، شو مضر حیوانلرینه نیچون مداخله‌یی رد ایدییورسكز ؟ » شكایتیله مأیوسانه اوینه عودت ایدییوردی .

اوینه عودت ایتدیكی زمان حرمی نزولك تهدیداتندن دهشتیاب اولدیغی ایچون تیتره‌مكه باشلامش آلتمش سنه‌لك باشنی صاللایه‌رق وناز وعشوه ایله بر كوزینی سوزه‌رك متبسمانه : « سن ممنون اول كه بن كدیلری سوییورم ! یا بونلرك یرینه حریفلری سوسه‌م ... » دیدی . او بیوك ، او بوروشمش چهره‌سنك صارقیق یاناقلری حال تبسمله كری‌یه دوغرو چكیله‌رك خانهٔ چشمانك كولكه‌سی ایچنده قالان سونوك كوزلرینه كلن بر رونقله درمیان ایتدیكی بومحاكمه

قوجه‌سنه همان حق ویردیره‌جك قدر منجذب کوروندی . او بر طور ستمکارانه ایله هیچ بر سوز سویله‌میه‌رك یتاغنه کیردی . سوز بینمزده ... بو تبسم ، بو ایمای محبت ، بو عشوه ، بو معاملهٔ نوازشکارانه قوجه‌سنك یأس و وحدتنی خیلیدن خیلی‌یه تعدیل و تسکین ایتمشدی . جامه خواب آرامنه چکیلوب ده بر طرز غالبانه ایله اوزاتدیغی آیاقلرینك آجی آجی طیرمالاندیغنی حس ایدنجه تلاش و خلجان ایله یورغانی قالدیروب او بیوك کوزلریله باقدی :

کدی ! هم ده صباح قهوه‌سنی ایچون بیاض کدی !.. غالبا بو آقاجانلر اشتراك اموال و عیال طرفداری ایدیلر که بیچاره‌نك سریر ازدواجنده ده یرلری واردی . حرمنك متصرف اولدیغی بو اوده کندینه هیچ جای قرار براقمیان کدیلر نهایت الامر حرمنی‌ده الندن آلمشلردی .

کیجه یاریسی ویردیکی بر قرار قطعی اوزرینه صباحلین ایرکن قالقه‌رق کندیسنه عائد نه‌قدر اشیاسی وارسه بر صندیغه وضع ایله آشاغیکی طاشلغه ایندیردی . آرقه‌سنه پالطوسنی ، باشنه شابقه‌سنی کییه‌رك ایپلرله باغلادیغی صندیغك اوستنده اوطورمشدی . ایشته اوزمان : « یا بن ، یا کدیلر ؟ » سؤالنی ایراد ایتمش و « کدیلر !.. » جواب مأیوسانه‌سنی آلمشدی .

الوداع ! الوداع ! آرتق بر دها عودت ایتمه‌مك اوزره بوله چیقدی . محزون ، متفکر بر حال ایله کوچوکلی ، بویوکلی برطاقم نسبتسز اولرله دکانلرك تشکیل ایتدیکی چارشودن کچیوردی . سوقاغك اورته‌سنده آیاقلری چیپلاق ، البسه‌لرینك ییرتیق یرلرندن تنلری کورونور ، بر طاقم اطفال سفالتك حایقیریشه‌رق اوینادقلرینی

دالغین دالغین سیر ایتدکدن صوکرا غالبا تصدق ایتمك نیت معجزه پرورانه‌سیله جبیلرینی برر برر قاریشدیروب ینه غالبا هیچ برشی بوله‌مدیغندن یولنه دوام ایتدی . بر آز اوته‌ده‌کی میخانه‌نك ، شرق شاعرلرینك رونق خیاللرندن اشغال ایدلمش قندیلك تنویر ایلدیکی قارانلق کوشه‌سنده بر « لاترینه » بتون اطه خلقنی سرخوش ایتمکده ایدی . سوقاقده ، میخانه‌ده ، « لاترینه » نك اطرافنده بر چوق خلق هپ بر آغزدن اطه‌نك سوقاقلرنده طنین انداز ، اجتماعکاهلرنده رقص آور ، نشانلی قیزلرك لسانلرنده سوکیلیلرینه بر خطاب محبت پرور اولان برشرقی‌یی هپ بر آغزدن سویلیورلردی .

بولندیغی حال یأس و حزنه قهقهه‌زن استخفاف اولیور کبی کلن بوشماتتلر آره‌سندن کچه‌رك (جاقومو) یولنی تعقیب ایتمکه باشلایجه منظرهٔ طبیعتك لطافت و علویتی ، او کیجه‌یی کچیرمك ایچون بر ملجأ تحریسیله بی قرار اوله‌رق هر طرفه منعطف نظرینه شعشعه پاش اولدی .

هوا کوزه‌ل ، روزکار ساکن ، مرمره لاجورد ایدی .

بردها عودت ایتمیه‌جك . بو مقرر ! اوتوز اوچ سنه‌لك رابطهٔ ازدواج قیریلمش ، آرتق یالکز باشنه قالمش ایدی . شو یالکزلق مؤثر دکلمی ؟ اوتوز اوچ سنه‌دن صوکرا هریرده ، هرشیئه قارشی یالکز ! بوواسع ده‌کیزلره ، بودورا دور افقلره قارشی یاپه‌یالکز ! حتی سما بیله اولاجورد کوزلریله کندیسنه شفقت ومرحمتله باقمیوردی .

برطرفی قیرمه‌لر ایچنده قالمش مائی اطلس کبی خفیف صورتده متموج دریا ، دیکر طرفی یشیل بر حمائل کبی یوقاریدن اشاغی‌یه

دوغرو صارقه‌رق رنك طراوتلرینی هر موسمده محافظه ایدن چالیلرله چام آغاچلرینك فاصله ویردیکی بریولی تعقیب ایدیوردی . تفکرات عمیقه ایچنده غائب اولمش برحال ایله برآز دکیز کنارینه دوغرو میل ایدوب اوکنده بالق آولامق ایچون برکدینك سیندیکنی کورنجه همان یوانی ده کیشدیره‌رك یوقوشی چیقمغه باشلادی . (یورغولی) یه واردیغی زمان محبوبهٔ شرق اولان کونش ، صیرمه صاچلرینی دریای بی‌قرار صفانك اوزرینه دوکه‌رك نورانی یوللر ، مذهب ایزلر آچدیغی کبی قارشو طرفده‌کی اوزاقدن اوزاغه کورونن صودن عبارت افقلری‌ده عاشقانه صورتده تهییج ایدییوری .

برخیلی زمان ده‌کیزك ویردیکی حیرت مفتونانه ایچنده طالوب کیتمش ایکن حقیقتك دست خیال شکستی بتون وجودینی صارصه‌رق کندینی بولندیغی حال بیهوشیدن اویاندیردی . ساعت ایلریله‌مش ، اوکله تقرب ایتمشدی . اوینه بردها عودت ایتمه‌مك اوزره ویردیکی قرار، قطعیدی. بوبللی! فقط اوکله طعامنی نره‌ده ایده‌جك ؟ آقشام نره‌یه کیده‌جك؟ کیجه‌یی نره‌ده کچیره‌جك؟ برحیات مستقل ، برقرار قطعی، پاره ایله اولور . حالبوکه کندیسنك صباح طعامنه بیله کفایت ایده‌جك پاره‌سی یوقدی . حرمنك احضار ایده‌رك شمدی سفره‌نك اوزرینه قویدیغی صباح یمکنك دومانی کوزنده توتمکه باشلادی . کناره نشین تماشاسی اولدیغی ده‌کیزك دالغه‌لری یاواش یاواش ساحله چارپدقجه کندیسنه : « کیت کیت ، حرمکه کیت ! » دییوردی . یا کدیلر ؟ ! . . بونکله برابر حرمنك : « سن ممنون اول، که بن کدیلری سوییورم ؛ یابونلرك یرینه ارککاری سوسه‌م ؟ ! . . » سوزی معقول دکلمیدی ؟

عالم تنهائیده حال انفرادی آرتدیران خروسلرك صدای غریبانه‌لری بولندیغی یره عکس ایتدکجه « کیت کیت، حرمکه کیت ! » دییوردی . کلیسه‌لر اوکله وقتی اعلان ایچون چان چالمغه باشلادیلر ؛ اوسکون وسکونت ایچنده اوزاقدن اوزاغه عکس ایدن چاکار هپ برآغزدن برآهنك مطردله : « کیت کیت ، حرکه کیت ! » سوزینی تکرار ایدییورلردی .

آیاغه قالقدی ؛ کلدیکی یولدن یورومکه باشلادی . غالبا ویردیکی قرار قطعیدن نکول ایتمشدی . چام آغاچلرینك آرالرنده پیدا ونهان اوله‌رق اوینه دوغرو سرعتله عودت ایدییوردی . متفکر برچهره ، متأثر برحال ایله اوینه کیدرك رفیقه‌سنه هیچ برشی سویله‌مدن دوغرو اوطه‌سنه چیقدی . مینه‌درك اوزرینه قپانوب ده خنچقره خنچقره آغلامغه باشلاینجه ، حرمی کمال اعتنا ونزاکتله اوطه قپوسنی آچه‌رق :

— اوقدر حایقیره‌رق آغلامه ؛ کدیلریمی قورقوته‌جقسك ! ؟ دیدی .

اسماعيل صفا

١٢٨٣—١٣١٨

تاريخ ادبياتك اك آجيقلى، اك واضح، اك معصوم بر سيماسى‌ده اسماعيل صفا مرحومدر. صفا خلقتك بى كناه بر مغدورى، صنعتك اصيل بر چهره‌سيدر. اونك اينجه، عصبى قناتلرى واردى؛ اوده يوكسك بر ضيايه امتزاج ايتمك ايسته‌مزدى. فقط كولكه‌لرده ياشادى. جناح شاعريتنده‌كى ضعف بى اختيارى اوده بيلديكى ايچون آثارنده چيقمق ايسته‌ديكى شاهقه‌نك سحابدور اولديغنى كوريورز.

صفا ادبياتمزك اك ماهر، اك شايان دقت بر ناظميدر. كلمه‌لرى كندى ذوق و آرزوسنه كوره بر بال مومى كبى يومشاق و مطيع استعمال ايدر. تبليغنده خفيف بر ساده‌كى، صفوت و طبيعيت، بالخصوص بر لاابالیت واردر. افكار و حسياتى پك ايى، پك احاطه‌لى هضم ايتمشدر. هويتنده درين بر عصمت شاعرانه واردر. افكار عموميه‌ده ظن ايدرز كه بونك ايچون كندينه شاعر مادر زاد ديرلر. سنوحات، انطاق حقاك تخميسى، مغدورهٔ سودا متنوع منظوماتى، مرثيات، حسياتى بو رند متواضعك كوچك فقط نفيس شعرلرينى احتوا ايدر.

قمره خطاب

مخاطب اول بکا ای بدر آسمان پیرا !
مواجهه‌کله شعرلر طوغار سنك زیرا .
بو شب سنکله منور شو صحنهٔ تاریك
بنم بو منظره سودامی ایلیور تحریك .
کفنله‌نیر کبی کاهی محاط ابر اولمه !
شو خسته روحمه ظلمت نمای قبر اولمه !
افقدر صانکه براکلیل کوهسك شیمدی ،
فروغ آنك ایله پرشکوهسك شیمدی .
عجب نه‌لر کوریپورسك طلوع شعره مدار ؟
محیط ارضی دولاشدقجه دائراً مادار .
محالدر حرکت سنجه خارج از محرك
دونر نجوم بو قانونه اتباع ایده‌رك .
مدارلر سزه هپ آیری آیری دام اولمش :
سزك عبادتکز کردش مدام اولمش .

*
* *

اوچه‌یدم آه شو فسحتسرای افلاکه !
فلك آته‌یدی بنی ماورای افلاکه !
بنی بو منظره ایتمزدی دوردن مبهوت
روانم اولماسه بالاچهندهٔ لاهوت .

بوله‌یدم آه درازلی عمردن فرجه
نصیب اوله‌یدی سفر اویله برجدن برجه !
سؤاللرینه روحمدن ایله‌مکده صدور
نه‌دن قضالر ایچنده بوسیر دورادور ؟
سمایه باقده دوشون کائناتی برکره !
نه‌دن بوسعی تعب ناپذیر هردره ؟
یانار طورر کیمی هردم سوزده دونر
شوزهره‌نك یری نرده ؟ سهیل نرده دونر ؟
مسافه‌لرده الهی نه‌در اوبعدیت ؟
ناصل تصور اولنسون بوصحن ایچون غایت ؟
دوماندر اول و آخر بودوره عقل ایرمز !
ازل دیمك نه‌دیمکدر ؟ حدود عقل ایرمز !
ازل ، ابد ! بونی مشکل چکر قبول ایله رد
بوتون سرائر هستی وله فزای خرد .
اوت حیات نه‌سردر ؟ بومعجزات نه‌در ؟
نه اکلامش حکما صانکه آلتی بیك سنه‌در ؟
قولای اوقونسه‌ده خلقت کتاب معتبری
یازیق که قارئك اولماز مآلدن خبری .
یازیق تفحصه اولدقجه منحصر نیات
قالیر نهفته ظواهر قدر لدنیات .
بلافتور بشر ذوق آلیر بوغیرتدن
صوکنده سجده‌لر ایلر خدایه حیرتدن .

دیرم : عبادت ایچون هپ وجوده کلمشدر
آله ایچون بو عوالم سجوده کلمشدر .

*
* *

نه‌دن کلیر بو طورش ای قمر مهابتله ؟
سنکله برکیجه کائناته نسبتله :
دماغ برکره ، بر بیك ، برجهان ، برشی !
اوت فقط بو جهان دیده‌دن نهان برشی !
که هر سحابی فروزندهٔ بوارقدر ؛
سماسی ، ارضی تجلیکه خوارقدر .
بنم باشمده اولور وولقانمله طوفانم ؛
شئون ایله طولودر کائنات عرفانم .
خطاب ایدر طورورم هرکیجه سماواته
عتابلو طویارم قارشیلق بو اصواته .
چیقار مواجهه‌مه برسفید لحیهٔ شیب
کیرر بو شکل ایله برحال پیره هاتف غیب ،
ایدر مقابله نقصانمی تذکرله
جوابسز قالیرم عجزمی تفکرله .

*
* *

بقای حسن ایله مغرور ، ای لقای حسن !
بولوطلرك آراسندن نه‌خوش کورندك سن !
سن ای قمرکه ایدرسك بو ارض ایله دوران ،
سن ای قمرکه بو منبعدن ایله‌دك فوران ؟

من‌الازل شو جهانده عجب نه کوردك ،
نه‌سورلر ، نیجه ماتملی صحنه‌لر کوردك ؟
سمایه ارضه نکهبانسك اورطه‌دن شیمدی
نه صحنه‌لر کوریبورسك اونقطه‌دن شیمدی ؟
او مر کهکده ینه دائر اولمالیدك سن
فقط صفا کبی برشاعر اولمالیدك سن

۱۰ حزیران ، ۱۳۱۳

سلامی‌نك والده‌سی ایچون مرثیه‌در :

۱

غیبوبتك اولدی باعث ای ماه !
بن کندمی غائب ایتدم ایواه ! . . .
سن کلمه‌مك اوزره کیتدك ، آرتق
بن کندمه هیچ کلیرمی‌یم آه !
ای نیر شارق جوانی !
قیلدکدی غروب برسحرکاه ،
سن جنته هجرت ایتدیکك کون
عالم بکا دوزخ اولدی بالله !
برلکده بنی کوتورمه‌لیدك ،
« همراهنی ترك ایدرمی همراه » ؟
فریاد ایله غیر اختیاری
ایوبه توجه ایلرم کاه ،

لیکن نه آغاج ، نه طاش ، نه طوپراق
برشی بنی سندن ایتمز آگاه ،
پاشلار بودل شکسته امید
برسوز وکدازه خواه وناخواه :
بوقمی آکا آسمانده بریر ؟
لایقمی اوماهه بویله برجاه
برتازه نهال برظلاله ،
برغنجه ترابه منقلب واه !
برسرکه بیلنمز ، آکلاشیلماز ؛
حکمت محدود ؛ عقل کوتاه
انسان بونی بیلسه‌ده ازلدن
صبر ایله‌مك آه کلمز الدن

۲

ایتسه‌م نه‌قدر بوقبره دقت
مظلم کورونور بکا حقیقت ..
شهود اوزرنده بر طونوق نور ؛
موجود کثافتنده رقت ؛
بر اوکسوزی [۱] أیلیور تحری
اوستونده اوچان بونور شفقت !
بر مادر ایدی یازیق شو مخلوق ؛
الله ! نه‌در بوسر خلقت ؟
اولمق نه‌روا حیات انسله
بر قاچ بیله منحصر ؛ موقت !

[۱] سلامی بی !

دمسردئ روزکاره بر سرو
اوج یوزسنه کوسترده طاقت ؛
بر قاچ کون ایچنده محو ایدر آه
جانانمی چکدیکی مشقت !
بر علته اوغرادك که وجدان[۲]
مفقود ایدی چارهٔ افاقت ؛
بر دردکه قارشیسنده عاجز
درمان طبابت وحذاقت .
آیریلدق اوت بوتون بوتون بز ؛
لکن بوناصل غریب فرقت ؟
هر تپه‌سینه کلدیکم زمان بن
ایتمکده دکلمی بز رفاقت ؟..
قارشیمده فقط نیچون دومان وار ؟
هیهات ... آره‌مزده آسمان وار !

۳

حالا کوزمك اوکنده حالك ؛
بوقدر اونودلمق احتمالك !
تزیید قیلار بواشتیاقی
من بعد مروری ماه وسالك !
ازهار شمیمك ایلر اظهار ،
اسحار ایسه مخطر جمالك ؛
منظورم اولور غروب وقتی
صولك دمده‌کی رنك انفعالك ؛

[۲] کندیسنه کاه دفیمه دینیلیردی ، کاه وجدانی

ظلمت آراسنده ، نور اچنده
ظاهر بكا روز وشب خيالك ؛
هر شعر حزين عاشقانه
كويا متضمن مألك ؛
هر شي سني ايليورده اخطار
اى يار ، كورلميوز مثالك !
ياغمورلو هواده آكديغم حال :
بر قيش كونى صورت زوالك ؛
شمشك چاقيور بن آغلادقچه ،
بر خنده جوابى هر سؤالك !
بالله اوكون اورته‌لق قراردى ،
اى موت ! كريلدى شاهبالك
بن پيروى اولديغم جنازه
كچدى آراسندن اول ظلالك
مسموعم اولان كيمك سسيدى ؟
بر طفلك آجيقلى نوحه‌سيدى !

٤

بر طاغ اوزرنده‌در مزارك ؛
باشندن باشه سرولك جوارك ؛
شاهقلرى ، دوردن كچركن ،
منظورم اولور بو كوهسارك ؛
سيسلرله محاط ، قارله مستور ...
آفاق افولى نور ونارك !

بر مقبره‌در طلوعه ناظر
مغرب کبی نقطهٔ مزارك ،
قبرکده آچان چیچکلر ای یار
اجزای وجود تارومارك .
وجدان ! نی واقف ایت بو سره ؛
سر حدی نه‌در بو سنکسارك ؟
یك منظره لیل ایله نهارك !
همرنك خزان ایله بهارك !
قندیلك اولورمی کرم اختر :
بر سره روامی تربه‌دارك ؟ . .
اجرام اوله قبریکه نکهبان ،
حوریلر انیس غمکسارك
اولسه‌یدی ضمیمه کهکشانه
لایقدی صعود ایدوب غبارك !
اوچدکمی سمایه ؟ یوقسه ، فریاد !
اولدکمی غداسی مور ومارك ؟

بن ایله‌یه‌مم شو حکممی رد !
بر روح لطیفسك . . . مجرد !

٥

بر جوهر عقل وار بشرده ،
بر فرق بولور او خیر وشرده ؛
ماهیتی کندیسنجه مجهول ،

بر سر که طورور نهفته سرده ،
انسان نه ایچون فقط بوغفلت
هر حکمنه اعتماد ایدرده
بر شی دوشونور خلاف حکمت ، ،
اوهامه دوشر ، قالیر خاطرده ؟
عقلم مثلا دییورکه وجدان
هم حال جماددر شو پرده !
اجسام بوتون تفسخ ایلهر ،
ارواح ایسه عالم دیکرده .
کوکلم بولورم دییور او ماهی
چیقسهم آراسهم سحابهلرده ؟
لکن افلاکی همپ طولاشسهم
ممکنمی کورلمك ؟.. آه نرده !
ای تودهٔ خاك ! حائل اولما ...
آرتق آچیل ، ای سیاه پرده !
بز آیریلهجقمشز ، رفیقه !
وارمش بوده باق نکر قدرده ...
بالله بوحالمی دوشوندم
سن اوغرادیغك زمان اودرده ؟

الدن کیدهجکسك آ کلامشدم ،
سنی خستهایکن چوق آغلامشدم !

— ٦ —

بر قیمتی یوق نجه حیاتك ،
اولدوردی حیاتمی مماتك !
روحم سکا ایسته‌یور قاووشمق ،
زوحك نره‌سنده کائناتك ؟
بن کورمیه‌جکمی‌یم سنی هیچ ؟
یوقمی صوکی صبر ایله ثباتك ؟
بیلمم که ناصل وقوعه کلدی
خاطرلره کلمه‌ین وفاتك
واقع دخی اولسه عقله کلمز
خاك اولماسی بر ملکسماتك ،
قبرکده سکوت دائمی وار ،
آفاقده یوق ترنماتك !
ماضی‌یه تحول ایتدی حالك ،
مستقبله یوقدر التفاتك ،
هر غنجه‌سی بر دهان شکوی
خاکیکده نما بولان نباتك !
اوراقی صولار خزان اولونجه
فانیلکیکه اولور براتك
ای یار سکا جناب ایوب
حامی اوله ! جاجاریسك او ذاتك ،
اولسون هله پیروك ملکلر ،
جبریل ایسه رهبر نجاتك !

روحك سنك آرتق اولدی سیار ؛
جنات مسیرهك اولسون ای یار !

۱۳ مارت ۳۰۹

خستەلك اثری

ینه کلدی ایشته نوبت ،
دها کچمدی مصیبت !

نه‌شراب اولور علاجم ،
نه‌ده درلو درلو شربت .

عجبا اجلمی کلدی ؟
بوکا بن دیمم اصابت ...

نه روا ، اوتوز یاشمده
اولایم دفین تربت !

اوفاجق چوجوقلرم وار ،
بنم ایله‌ین صحابت ؟

اوچنی بیوتمك اوزره
ایده‌رم حیاته رغبت

بویودی بر آز « سلامی »
ایدیور بنمله صحبت ؛

نه « سلیم » در ، نه « سلما »
دها قابل خطابت .

ایکی قلب زاره معطوف
ایکی نظرهٔ اجابت ،

بیلیرم سفیل اولورلر
کیده‌جك اولورسه‌م البت ؛

اولور آنلره امینم
بووطن دیار غربت .

صیراسی دکل مماتك ،
بنی قورتار ای طبابت

نه قدر نجاتم وار ،
یاشامقده بر صعوبت

بنی اینجیدیر قوراقلق ،
طوقونور بکا رطوبت .

بوناصل دم جوانی ؛
بونه طالعمده نکبت ؟!

هرم وشبابك اصلا
آراسنده یوق قرابت ؛

ینه میل زندکیده
ایکیسی ایدر رقابت .

دوشونجه بونده انسان
بولیور بر آز غرابت :

عدمك وجودی منفی ،
کشینك بقاسی مثبت ؛

بو کوچوك محا کهمله
کلیور بکا صلابت ؛

کورورم حیاتی مدهش ،
بولامام اجلده هیبت ...

کوسیور جهانه کوکلم ،
بنه بیتمیور محبت

١٢ شباط ١٣١١

کتاب‌الله

برشاهقه بالاسنه ایتسه‌یدی کتابك
ای قاهر مبدع !
ایلردی سراپا جبلی خوف عتابك
خاشع ، متصدع .
یارب ، نه‌مؤثر ، نه‌سلاستلی بیاندر ؛
کوثرلریمی جنتك پرغلیاندر ؟
اموات قیام ایله‌ده ماحشرالله ،
غیای عضوب ـ آتش دوزخ‌ده عیاندر .
قرآن اوله حال وحرکاتکده دلیلك ،
احکامنه ، غافل بشر ، احکامنه رام اول ؛
فرمانی حقیقتدر اودستور جلیلك ،
فرمانه رام اول‌ده ظفریاب مرام اول !

احکامی : دیانت ، حکمیات ، ادبیات ،

انواع مزیات ؛

آیات کزیننده ایدر جمله مسائل

تلقین فضائل .

هر سوره‌ده سازنده نوادر پرجبریل ؛

هر یاپراغنه دینسه روادر پرجبریل ،

هر سطرینه بر مکحلهٔ چشم سروشان ،

هر نقطه‌سنه قرهٔ پیغمبر ذیشان .

سایه‌کده آزالدی ظلمات بشریت ،

بکنزرمی فروغك سونوك انوارینه بدرك ؟

جائزسکا دینسه کونشی لیلهٔ قدرك ،

ای نور هدایت !

ای خطبهٔ قدسیه . . ایا نازلة‌العرش !

ناسوت نزولکله ضیادار محمد . . .

ای نور نمای دل بیدار محمد ،

ای صفحه‌سی آیینهٔ دیدار محمد !

ای نفحهٔ لاهوت ،

عالم سکا مبهوت !

— ١٠ رمضان ، ١٣١٦ —

— اوکسوز احمد —

چوجق دکلی نه‌یاپسین ؟ کورولتوایتسه بر آز
آزارلانیر ، دوکولور ، هر نه یاپسه خیرپالانیر ،
نه‌یاپسه چوق کوریلور ؛ حیرلی کولسه ، حایقیرسه
بو بربیوك صوچ اولور . برصوبارداغی قیرسه
طویان کورولتولری بر جنایت اولدی صانیر !
چوجوقلغیله برابر دکلدی پك یاراماز ،
فقط قوناقده آلشمشدی دوکمکه اللر . . .
اصل قباحتی خدمتجی اوغلی اولمقدر :
زواللی والده‌سی برچوجوقله طول قاله‌رق
کلیر بوخانه‌یه خدمتجیلك رجا ایلر .
قولایمی برطول ایچون اوکسوزیله یربولمق ؟
بولورسه لقمه‌ده بر امتنان محققدر .
اوت قبولی بوغاز طوقلغیله قابل اولور
معاشه چونکه چوجوق مصرفی مقابل اولور .

*
* *

قیریق ، دوکوك براویونجاق النده احمدجك
أوك ایچنده کزر قورقه قورقه هرکسدن
نه‌طاتلی سوز ، نه کولریوز ، نه برکوچوك ایپلك
نه‌ده أوت نینه‌دن باشقه محبت ایدن .
«کورولتوایتمه ! اوطور! یات ، ظیبار یومورجاق پیچ ! »

بوتون ایشیتدیکی سوز ، کوردیکی معامله بو !
قادینجغز متحمل ، دیمزدی برشی هیچ
سموم قهر ایله کوز یاشلریله قلبی طولو .
بوحاله برسنه آنجق تحمل ایتمشدی .
یازیق که دوشدی وجودی اجل دوشکلرینه
حیاته قدرتی بربیل ایچنده بیتمشدی ...
یازیق صبی‌یه ! یازیق مادرك امکلرینه !
بودر ، بوحالدر ایشته یورکلری یاقه‌جق
قادینجغزده کیدرسه یتیمه کیم باقه‌جق !

*
* *

بو برسؤال که بی‌چاره خسته‌نك اوقونور
ظلالدار اجل ذی‌سکون جبیننده !
سوالدرکه جواب مقدری طوقونور
طویانلره ینه بی‌چاره‌نك نیتنده .
فقط سوألی چوجق بیلیرمیدی ؟
نیچون بوکولمش ایدی بوینی اوکسوزك عجبا ؟
مریض برنینه‌سندن نیچون ایدردی ابا ؟
کسیلدیمیدی بو طفلك صیانت امیدی ؟
امیدی یوقسه نیچون ایلیوردی مادری یاد ؟
برندن ایجینه‌رك ایتمش اولسه برفریاد .

*
* *

نظارلری بولانیق برقدید رنکی اوچوق
سکوته واردی مؤبد بوروح نالشکر
أوت اوظل هراس آور مماتی چوجق
جبین مادرده کورسه منطبع اورکر .
« جنازه‌یی دیدیلر ، کورسون أیلسون نفرت
« بوتون کون اوزلیه‌جك ایتمه‌سین معجزلك . »
دیمك دکل یارامازلق اوکریهٔ حسرت .
اوناله‌لر بیله چوقدر بوأوده احمدجك ! .
نه‌اولدی اوکسوزك اصلا دکلدی معلومی
جنازه نزدینه طوغری صبیٔ معصومی !
کتیردیلر ... بری نعشك نقابنی آچدی
کورنجه آننه‌سنی « ایسته‌مم » دیوب قاچدی .

۲۲ آغستوس ۳۱٥

توله

سمت رأسمده شو میدان فسیحك هرکاه
قعرنایاب کبودیسنه ایتدکجه نکاه :
ایده‌رم حل معمای مسمای اثیر ،
کورورم قلزم بی‌ساحل موج اندر موج ...
طوپلانیر ، پارچه‌لانیر لجهٔ عظمای اثیر ،
صانکه ماهیلریدر کوکبهٔ فوجا فوج .

نور وظلمت طولو برنامتناهی اوچوروم ،
کندیمی سجدهٔ خشیتله قپانمش بولورم .

روح واله ، نجه آوازهٔ تهلیل طویار
طیرانگاه ملائکك یوجه عالملردن ؟
یانك و آهنك ایله حیوان ونبات ومعدن
برالهی کبی کوکدن اینن اصواته اویار .

اولورم صانکه ازلدنده ، ایدوندہ خبر ؛
باش دونر ، کوز قارارير ، جان ودل ایلر تکبیر

٣١ تموز ٣٢٥

اخلافه

اونلر کیمی ایرکن ، کیمی کیچ کاسی مأمول ؛
اونلرکه بوکون بزجه هویتلری مجهول ،
مجهول ابدیاً ؛
اونلرکه هیولا کبی آتیده ، اوزاقده
اشکالی معین .
اونلرکه شوبزلر کبی برکون طوغه‌جق‌ده ،
بزلر کبی برلحظه مسافر قاله‌جقلر ،
برذوق آله‌جقلر ...
بزدن دها چوق آکلایه‌جق ارضی ، سمایی ؛
البته بکنمز اوله‌جق : بز قدمایی !
یارب شوخطابه
ایلرسه هوس یوز سنه‌دن صوکرا خفیدم
شعریله جوابه :
قبرمده یوصون باغلایه‌جق سنك سفیدم
دوشسون یره ! اولسون طرفدن بو ، پریشان
صوك سجدهٔ شکران !

١١ نیسان ٣١٤

سفالت بارده

« آه بر یانغین اولسه‌ده بر آز آیدینلق کورسه‌م . . »
« بر سفیله‌نك حسب‌حالی حامد »

بو لیل زمهریرده بر پیر سرسفید
سردیٔ شیب ایله متزلزل ؛ هوا صوغوق !
قالمش برهنه ، کرسنه ، بی‌وایه ، ناامید ؛
ایکلر سوقاقده هر آدیمنده بوغوق ، بوغوق ،
ریش بیاضنه قاره یل ، قار آتار طورر ؛
قار طوندورور !
بد بخت ، بر قوغوق آرار ، اطرافنه باقار ؛
اطرافی قار !
پروانهٔ جماد شتا برقپارہ‌لر
نیش برودتیله بو بد بختی یاره‌لر !
کاهی نزول ایدر کلبکلر ، کهی صعود ،
پیرك ردای دوشنه ، سرپوشنه دوشر ؛
خانٔ باقیشلی پنجره‌لردن ضیا دوشر ،
ایلر نظر کهنده اوجاقلرده نشر دود ،
اولرده : خنده ، شرقی ، صداهنك پرطنین ؛
هپ بختیار !
ای بختیارلر باقیکز ایلیور انین
بر اختیار !
بی حس قالیر ، طونار ، اوٗیوشور ، اتکا ایدر ،

مصنوع سنك خاره بو هیکل بکا ایدر ،
کوز یاشلری تبلر ایدر ، خونی انجماد ؛
جامد ، لسان حالی فقط اشتکا ایدر ؛
« سورسهم اوکنده خاکه جبین سجودمی ،
« قارشیمده یانغین اولسه ایصیتسهم وجودمی! »

٥ شباط ٣١٣

❀

اوقاف همایون مجلس رئیسی عاطف بك مرحوم ایچون

مرثیه

کیمدر ، کیمك جنازه‌سی ؛ خلق احترام ایدر ؛
تابوتی باشلرك اوزرنده خرام ایدر :
کیمدر بو رهرو ابدیت ، که بر وقار
تابوتدن یمین ویساره سلام ایدر ؟
کیمدر سواد ماتم غیبوبتی بوکون
نصف النهار ملکمزی تیره‌فام ایدر ؟
کیمدر بو ، بویله مدحنی بیکانه ، آشنا
برلکده شیخ وشاب وخواص وعوام ایدر ؟
بر نعشدر که ایدی حرمت تهالکا
بالایه طوغرو رفعی ایچون اهتمام ایدر .
بر نعشدر که سنك مصلاده . روحنی

صف صف طوران ائمهٔ امت امام ایدر ،
کیمدر ، کیمك بو هیکل فانیت بشر ؟
دار فناده ، کیمسه بو ، ابقای نام ایدر ،
زیرا وفاتی ماتمنی اکثراً باقك ،
اطرافنی صاران علمای کرام ایدر ،
عاطف بکك جنازه‌سی ، عاطف بکك‌که ، آه
یاد جمیلی هیچ اونودلماز ، دوام ایدر .
بر عالمك بو عالمه سیر ایت وداعنی ،
یکسر جهانیانه جهانی حرام ایدر ،
فکر نظامپرور علویسی عالمك
دنیایی مظهر نسق وانتظام ایدر .
امثالنی وجوده کتیرمز فلك آنك ،
آنجق دونر : بهاری خزان ، صبحی شام ایدر
انموزج لطیف حسان الوجوه ایدی .
بر حسن وجه و قلب‌که جلب غرام ایدر .
صورتنمای سیرت پاکیدی چهره‌سی
حق ایشته بو قوللری خیرالانام ایدر .
حیران ایدم طلاقت عرفان نمودینه
عالملکی بلاغتنه انضمام ایدر .
ذاتاً لسان حالی بلیغ البیان ایدی
هر بر نظر مخاطبه عرض مرام ایدر .
طبعاً ، اوت نزیه ایدی ، فکراً فقیه ایدی
بر نطقِ عارفانه‌سیِ بیك خصمیِ رام ایدر .

اولدقجه ذوقیاب خیالی حضورینك
غیبوبت جمالی بنی تلخکام ایدر ،
ای نیر غروب نما ذات پاککه
مولی بروج عزتی نعم المقام ایدر ،
مطلق دیرم جماعت ارواح قدسیان
حرمتله ذات اقدسکه هپ قیام ایدر .
حق رحمت ایله‌سین سکا حق رحمت ایله‌سین
کلك صفا دعا ایله ختم کلام ایدر .

۱۸ ایلول ۳۱٤

توفيق فكرت بك

١٢٨٥ — ١٣٢٧

آوروپا مكتب ادبیٔ عثمانیه‌سنك ، یعنی ادبیاتی لسان تجسس ، لسان روح اولمق اوزره قبول ایله مناظر خلقت و طبیعتك نفس ناطقه اوزرنده حصوله کتیردیکی تأثیراتی حقیقی ، طبیعی بر صورتده الواح تصویریه‌یه عکس ایتدیرمك ایسته‌ین ، غرب آثارندن استفاده ایله‌ین ادبیات جدیده‌نك مؤسسلرندن بری توفیق فکرت بکدر .

اوزمانه قدر ادبیات عثمانیه کمال ورفقاسنك چزمش اولدیغی پلان داخلنده وغایت بطائتله قطع مراحل ایدییوردی .

فکرت بك رفقای محترمه‌سیله مملکتمزك الك اسکی الك مبجل مجموعهٔ ادبیه‌سی اولان ثروت فنونده — تعصب وبطائت زنجیرلرینی قیره‌رق — آثار ومقالات متعدده‌سیله ادبیاتی ، ادبیات حقیقیه‌یی ، وبوتون معناسیله شعری مشتاقان علم وادبه اوکرتمکه باشلادی .

فقط برآز صوکره بوانقلاب ادبی‌یی حصوله کتیرن توفکرت بك ورفقاسی ، هیچ برشی هضم ایده‌مه‌ین ادارهٔ حمیدینك تضییق واعتسافنه اوغرایه‌رق دور مشروطیته قدر سکوته مجبور اولمشیدی .

توفیق بك ، متحیزان مأمورین دولتدن حسین افندی نامنده بر ذاتك مخدومی اولوب ١٢٨٥ ده استانبولده تولد ایتمش ، مقدمات علومی ، عربی وفارسی‌یی صورت خصوصیه‌ده تدرس ایتدکدن صوکره مکتب سلطانی‌یه داخل اوله‌رق اودارالفیض عالیده اکمال تحصیل ایلمشدر .

مشارالیه عرب و عجم ادبیاتنه حق واقف اولدیغی کبی فرانسزجه‌یی ده پك مکمل بیلیر .

اسلوبی ؛ کندینه خاص بر طرزده و غایت متین اولوب استعمال ایده‌جکی کلمه‌لرك حسن انتخاب و امتزاجنده اوقدر مهارتی واردرکه شاعر صفتندن ماعدا آرتیست عنواننه‌ده مظهردر .

طرز بیانی ؛ رقت حس ، متانت افکارله درحال تمیز اولونور. اثرلرنده خیالدن زیاده حس ، فکر حکمراندر .

فکرت بك ؛ عثمانلی ادباسندن فضولی ایله نفعینك ، غربدن : موسسه ، قوپه ، سوللی پرودومك مسخور تأثیریدر .

رباب شکسته‌سی ؛ اقتدارینك اك بیوك دلیلی ، عثمانلی ادبیاتنك لایموت برجوهر قیمتداریدر .

فلسفه‌یه اولان فرط محبتی کندیسنی براز بدبین ایتمشدر .

بو تأثیرله یازدیغی (خلوقك دفتری) رباب شکسته‌نك اشغال ایتدیکی سریر احتشامه واصل اوله‌مامشدر .

ساحهٔ ادبیاتده رفیق مساعیسی اولان بیوك ناثرمز جناب شهاب الدین بکك فکرت بك حقنده‌کی مطالعه‌سی :

« آثار شاعرانه‌سی قدر سویملی ، مونس نزیه الطبع ، خلوق ، متواضع بر کنج . کوچوك سیاه کوزلری پارلاق . آهسته حرکت ، کویا سمای تخیلده بر لمعهٔ برکزیده‌یی تعقیب ایدر کبیدر . کوزلرندن اشیای خارجیه‌یه انعطاف ایدن خطوط نظریه‌ده بر آوارکیٔ محزونانه واردر . صنایع نفیسه خارجنده‌کی مصاحبات فنیه و یا هوائیه‌دن پك خوشلانمازه هله آفاقی محبتلر آشناسنده وضعنده بر یورغونلق علامتی کوریلور. مصاحبه صنایع نفیسه‌یه و بالخصوص ادبیات رسمه تعلق ایتدیکی زمان طوری بوتون دکشیر ؛ بردنبره کوزنده بر انجلای متیقظانه ، انظارنده بر شعشعهٔ انتباه لمعان ایدر ؛ بر وجدایله ، بر اشتیاق ایله نظریات ذاتیه‌سنی سرد ایتمکه باشلار .

قلبی شاعر ، الی رسام اولدیغی کبی حنجره‌سی‌ده بر موسیقی شناس طبیعیدر . هر کلمه‌یه هر جمله‌یه لایق اولدیغی آهنکی ویره‌رك ملاحظات شاعرانه‌سنی شرح ایدرکن اومنتخب کلمه‌لری ، اونزیه جمله‌لرك مألی سمعه براهتزاز آب جاری کبی لطیف کلیر » .

سلطانی یه

فجرك بوتون سماسنی بردن قوجاقلایان
بر پنجره کده ، صحنهٔ خاورله روبرو ؛
ییللرجه بوندن اوله راجع ، بو کون یاوان
بر سرکذشت ، او کونلر ایچین ماجرا طولو
بر عمره نسب فکر ایله طالدم ... بوکون بن
کیم دیر او ییرمی بش سنه اولکی کولکه‌یم ؟
برچیرك عصره اویله اوزاقدن باقوب کولن
سیمایه شیمدی بن بیله بیکانه‌یم ... او کیم ؟
کیمدر حقیقةً شو بیاض برکلین قادار
حساس وشوخ آقاسیالرك کولکه‌سنده کاه
باغران ، کولن ، قوشان ، تپن ، بعضی پروقار
برطور اکتناه ایله ، برپانده بر سیاه
جلدك ظلال لال سطورنده غیب اولان
جوال محترزچوجق ؟ ... ای مأمن شباب ،
أی مأمن شباب وذکا ، بن‌ده بر زمان
ایتدم کنیش قاناتلرك آلتنده احتجاب .
سن صاقلادك بوروحی محیطك ضیا شکن ،
مخنق صولوقلرندن ؛ أوت ، سن قوجاقلادك
طوتدك ، اوکم بوتون اوچوروم ، هپ سقوط ایکن
جهلك ، تعصبك دوداغندن قاچان آدك ،

کل دیکله ، روحمزده نه خرم ترانه‌لر
جانلاندیرر ، نه خاطره‌لر تیتره‌تیر ، نه صاف
افسانه‌لر ، نه‌مضحکه‌لر کولدورور ، نه‌لر
ایقاظ ایدر ، نه‌لر یاشاتیر !... فکر ایچین مطاف ،
امید ایچین ملاذ اولان آغوش مشفقك ،
ای پیر محتشم ، مدنیت پریسنه
بر کهف بی ریا ، اوکا الك محرم ، الك یاقین
سنسك ، بر آز دوشونمه وقورتولمه حسنه
صاحب وطن چوجوقلری هپ سنده بسله‌نن ،
سنده جسارت آلانلر ، الك آتشلی حق سسی
سنده قوپار قوپارسه بوبوشلغده بغتةً :
سنسك جهان فکرنك الك جانلی معکسی ...
غرب اشتیاق فکره آچیق بر افق ، وشن
شرقك بو انقه ایلك آچیلان بردریچه‌سی !

فردا

ـ بوکونك کنجلرینه ـ

فرداسنك ! سنك بو تجدد ، بو انقلاب
هرشی سنك دکلمی که ، ذاتاً ؟ سن ای شباب !
ای چهرهٔ بهیج امید ، ایشته منعکسك
قارشکده برسمای سحر ، پاك وبی سحاب
آغوش لرزه‌داری آچیق بکلیور ... شتاب
ای فجر خنده زاد حیات ، ایشته هر کسك
انظاری سنده ، سن که حیاتك امیدیسك
آلنکده بر ستارهٔ نو ، یوق ، بر آفتاب
آفاقه دوغ ، اوکنده شو ماضیٔ پرمحن
سونسون مؤبداً

سونسون مؤبداً اوجهنم ، سنك بو کون
جنت قدر کوزل وطنك وار ، شو کوردیکك
زمرد باقیشلی ، اینجی شطارتلی قیزجغز
کیمدر ، بیلیرمیسك ؟ وطنك شیمدی صایغیسیز
برکوز بو نازلی چهره‌یه ـ الله اسیرکه‌سین ـ
کم برنظرله باقسه تحمل ایده‌رمیسك ؟..
ایسترمیسك ؟ شو آق صقالك صاف ومحتشم
پیشانیٔ وقارینه ـ برکیرلی ال دیمم ـ
لکن یابانجی برال اوزانسین ؟ شومقبری

راضی اولورمیسك ، طاشه طوتسون شو سرسری ؟
البت ، خایر .. او قبر ، او پیشانیٔ وقور
قدسی بر مثال وطندر ، وطن غیور
انسانلرك اوموزلری اوستنده یوكسه‌لیر

گنجلر ! بوتون امید وطن شیمدی سزده‌در .
هر شی سزك ، وطن‌ده سزك ، هر شرف سزك .
لكن اونوتمایك كه ، زمان تند ، مطمئن
بر خطوهٔ صموت ایله تعقیب ایدر بزی
اوكدن قوشان ، فقط ینه دقتله هرایزی
تدقیقه یول بولان بویا كلاز معاقبك
شرمندهٔ عتابی قالیرسه ، یازیق !.. دمین
« فرداسنك !.. » دیدم ، بنی آلقیشلادك ، خایر ،
برشی سنك دكل ، سكا فردا ودیعه‌در ؛
هرشی ودیعه‌در . سكا ، ای گنج ، اونوتمه كه
سندن‌ده برحساب آرار آتیٔ مشتكی
ماضی‌یه شیمدی سن باقیورسك پر انتباه
آتی‌ده سندن ایلیه‌جك بویله اشتباه ،
هرعضوی گردباد حوائجله صارصیلان
برنسلك اوغلوسك ؛ بونی یاد ایت زمان ، زمان ،
عصرك ، اونوتما ، بارقه‌لر عصر فیضیدر .
هر یلدیریمده بركیجه ، بركولكه‌ده وریلیر
برافق اعتلا آچیلیر یوكسلیر حیات ،
یوكسلمه‌ین دوشر : یا ترقی یاانحطاط !.

یوکسلمه‌لی ، دوقونمالی آلنك سمالره ،
طویماز بشر دیدکلری قوش اعتلالره
اوغراش دیدین، دوشون آرا ، بول ، قوش، آتیل ، باغیر
طورمق زمانی کچدی ، چالیشمق زمانیدر .

۲۰ کانون ثانی سنه ۳۲۵

سیس

صارمش ینه آفاقکی بردود معتد ،
برظلمت بیضاکه پیانی متزاید .
تضییقنك آلتنده سیلنمش کبی اشباه ،
بر توزلو کثافتدن عبارت بوتون ألواح ؛
بر توزلو وهیبتلی کثافت که نظرلر
دقتله نفوذ ایلیه‌مز غورینه ، قورقار :
لکن سکا لایق بودرین سترهٔ مظلم ،
لایق بوتستر سکا ، ای صحن مظالم !
أی صحن مظالم . . . اوت ، أی صحنهٔ غرا ،
أی صحنهٔ ذی شعشعهٔ ها ئله پیرا !
أی شعشعه‌نك ، کوکبه‌نك مهدی ، مزاری ؛
شرقك أزلی حا کمهٔ جاذبه‌داری ؛
أی قانلی محبتلری بی لرزش نفرت
پرورده ایدن سینهٔ مسهوف سفاهت ؛

أی مرمره‌نك مائی‌در آغوشی ایچنده
اولمش کبی طالغین اویویان تودهٔ زنده ؛
أی کهنه بیزانس ، أی قوجه فرتوت مسخر ،
أی بیك قوجه‌دن آرته قالان بیوهٔ باکر ؛
حسنکده هنوز تازه‌لکك سحری هویدا ،
حالا تیتره‌ر اوستنه أنظار تماشا .
خارجدن ، اوزاقدن آچیلان کوزلره سوزکون
چشمان کبودکله نه مونس کورونورسك .
مونس فقط اك کیرلی قادینلر کبی مونس ؛
اوستکده چوشان کیریه‌لرك هپسنه بی حس .
تأسیس اولنورکن دها بردست خیانت
بنیانکه قاتمش کبی زهرابهٔ لعنت !
هپ لوث ریا طالغه‌لنیر ذره‌لرکده ،
برذرهٔ صفوت بوله‌مازسك ایچرکده ؛
هپ لوث ریا ، لوث حسد ، لوث تنفع ؛
یالکز بو . . . ویالکز بونك امید ترفع .
میلیونله بارندیردیغك أجساد آره‌سندن
قاچ ناصیه واردر چیقه‌جق پاك و رخشان ؟
اورتون ، أوت ای هائله ... اورتون ، أوت أی شهر ؛
اورتون ومؤبد اویو أی فاجرهٔ دهر

أی دبدبه‌لر ، طنطنه‌لر ، شانلر ، آلایلر ؛
قاتل قوله‌لر ، قلعه زندانلی سرایلر ؛

أی دخمهٔ مرصوص خواطر، اولو معبد ؛
أی غره ستونلرکه برر دیو مقید ،
ماضیلری آتیلره نقل ایتمکه مأمور ؛
أی دیشلری دوشمش صبریتان قافلهٔ سور ؛
أی قبه‌لر ، أی شانلی مبانیٔ مناجات ؛
أی طوغرولغك محمل اذکاری منارات ؛
أی سقفی چوکوك مدرسه‌لر ، محکمه‌جکلر ؛
أی سرویلرك ظل سیاهنده برر یر
تأمین ایده‌بیلمش نیجه‌بیك سائل صابر ؛
« کچمشلره رحمت ! » دیین ألواح مقابر •
أی تربه‌لر ، أی هر بری پرولوله برباد
ایقاظ ایده‌رك صامت وساکن یاتان اجداد ؛
أی معرکهٔ طین وغبار اسکی سوقاقلر ؛
أی هر آچیلان رخنه‌سی بروقعه صایقلار
ویرانه‌لر ، ای مکمن پرخواب أشرا ؛
أی قاپ قاره طاملرله برر ماتم برپا
تمثیل ایدن آسوده وفرسوده مسنا کن ؛
أی هر بری برلیاکه ، برچایلاغه موطن
غمدیده اوجاقلرکه مرارتله صوموتمش ،
ییللرجه زماندن بری توتمك نه . . . اونوتمش ؛
أی معده‌لرك ، زهرتقاضاسی اوکنده
هر ذلتی بلع أیلین أفواه قدیده ؛
أی فضل طبیعتله أك آماده ومنعم

بر فطرته مقرون ایکن آچ عاطل وعاقم ،
هر نعمتی ، هر فضلی ، هپ اسباب رهایی
کوکدن دیله‌نن ذل توکل که . . . مرایی !
أی صوت کلاب ، أی شرف نطق ایله ممتاز
انسانده شونانکورلکه تلعین ایدن آواز ؛
أی گریهٔ بی فائده ، أی خندهٔ زهرین ،
أی ناطقهٔ عجز والم ، نظرهٔ نفرین ؛
أی جوف أساطیره دوشن خاطره : ناموس ؛
أی قبلهٔ اقباله چیقان یول : ره‌پابوس ؛
أی خوف مسلم،که خساراتکه راجع
اوکسوز ، طول آغزارده‌کی هر شکوهٔ طالع
أی شخصه مصونیت وحریته مقرون
برحق تنفس ویرن أفسانهٔ قانون ؛
أی وعد محال ، أی أبدی کذب محقق ،
أی محکمه‌لردن متمادی سورولن حق ؛
أی صولت اوهام ایله بی‌تاب تحسس
وجدانلره تمدید ایدیلن کوش تجسس ؛
أی بیم تجسسله کلیدلنمش آغزلر ؛
أی شهرت ملیه‌که مبغوض ومحقر ؛
أی سیف وقلم ، أی ایکی محکوم سیاسی ؛
أی بهرهٔ فضل وأدب ، أی چهرهٔ منسی ؛
أی بار حذرله ایکی قات کزمکه مألوف
اشراف وتوابع ، قوجه برعنصر معروف ؛

أی رأس فروبرده،که آق باق ، فقط ایکرنج ؛
أی تازه قادین ، أی اونی تعقیبه قوشان کنج ؛
أی مادر هجرانزده ، أی همسر مغبر ،
أی کیمسه‌سز ، آواره چوجقلر . . . هله‌سزلر ،
هله سزلر . . .
اورتون ، أوت أی هائله ... اورتون أوت أی شهر ،
اورتون ومؤبد اویو أی فاجرهٔ دهر ! . .

والده‌لری وفات ایتمشدی .

۱

اوچ کون صوکره ؛ ودیعه دیدی‌که :
— نه‌ایچون آغلایورز ؟ اکر نینه‌مز ایچونسه اوکا آغلامه‌نك فائده‌سی وار ؟ ».. .
بوصوك کلمه‌یی سویلدیکی زمان‌تسلیته اقتداری اولمدیغنی برادرینك ین‌تحسرینه قاریشان واویلاسی اعلان ایتدی .
« نه‌مبالغه ! .. سیل کبی کوزیاشی آقارمی ایمش ؟. » بیچاره‌لر !. قتیله تجربه‌سزلکك کندیلرینه ایتدیردیکی بواستغرابلری شمدی خطر ایده‌بیلسه‌لردی نادم اولورلردی. اوت . کوز یاشلری آقیور ؛ ده سیل کبی دکل، حنجقرقلرله قاریشه‌رق چاغلیانلر کبی آقیوردی،

۲

۱۳ نیسان سنه ...

تمام یکرمی سکزنجی کون ؛ تحت تضییقنده بوکالدقاری اکدار وملالی ، او اولو طوپراقلرینی اوزرلرندن سیلکمك حسی هنوز حاصل اولمشیدی . صباحلین ، دها فجر اولاده ، انیس کندی کندینه پنجره‌نك کنارینه دایانمش اورته‌لغه کوز کزدیریبوردی : والده‌لری یاتاغه دوشه‌لی چوجغك کوزلری اشیانك رنکلرینی اونوتمش کبی ایدی . هوا براز دها آچیلدیغی زمان ، چایرلرك یشیللکی نظرنده پارلادی ؛ یکی برشی کوریبورم ظن ایتدی. بوصره‌ده ایکی قوشجغز کندیسنی سیرطبیعته دعوت ایدییورلرمش کبی اوتوشمکده اولدقلری حالده قنادلرینك روزکاری یوزینه چارپه‌جق درجه‌ده یقیندن کچدیلر . بش دقیقه صوکره کیتمش وپالطوسنی اموزینه آلمغله مشغول بولنمش ایدی که همشیره‌سی باشی اورتولو اودایه کیره‌رك قیره چیقمق ایسته‌دیکنی سویلدی .

— بن‌ده چیقه‌جقدم ..

ودیعه جواب اوله‌رق برادرینك النی حرارتلی آووجلری آره‌سنده صیقدی .

قیزجغزك بوصباحکی حالی نه‌قدر باشقه‌ایدی : صاری صاچلرینك پریشانلغی آلتندن کورونن جبهۀ باندی ـ اوچوق رنکی ، رنکسز پارلاقلغیله ـ شوعالم ـفلیده الك صاف ، الك روحپرور طانیدیغمز بهار صباحلرنده، صباح کونشلرنده تصادف ایدلمز برعلویت عرض ایدییور؛ کریۀ هجرانه هنوز قانمش اولدیغنه حمرتی بردلیل خونین اولان کوزلرندن درینلکی پالکمز جبهۀ پاکنك علویتیله اولچوله‌بیلیر .

آتشینلکی هیچ برشیله قیان قبول ایتمز ایکی لاجورد نظر انعطاف ایدییوردی .

ال اله طوتوشوب آغیر آغیر باغچه‌لرینی کچدکدن صوکره یوله چیقدیلر . کیجه‌نك بهاره مخصوص رطوبت فیض بخشاسی سایه‌سنده وجود آرا اولان بیکلرجه بدیعهٔ حضرا نسیم روح افزای سحرك تموجات هواپرستانه‌سنه تبعیتله اهتزاز نما اولیوردی .

دالغناقله آتدقلری آدیملر کندیلرینی چوق کچمه‌دن یولدن آییره‌رق تارلالرك ایچندن یشیل برتپه‌نك اوزرینه چیقاردی .

کونش طلوع ایتمش وشرقی رنکارنك یالدیزلره غرق ایلمش ایدی . بولندقلری تپه‌جکك فرق حقیرانه‌سنه ظل افشان ووضع مستثناسیله برعنقای زمردین کبی نمایان اولان فستق آغاجنك زیرپای شکوهنده سربمش اولدیغی یاپراقلر ، دها مناسبی دوکمش اولدیغی تویلر اوزرنده برمدت مکث ایله اطرافه سوق انظار ایلدیلر .

غرب جهتی هنوز ردای مبهمیت آلتنده مستور کورنمکده وشمال طرفندن دوغری کثیف بلوط ییغنتیسی آغیر آغیر ایلریلمکده ایدی .

شمسك ایلك شعاعی تنویر ایتدیکی شیلر آراسنده برده تك وتنها منتهای افقده عرض لقا ایدن کهنه برکوشکك پك صیق اولان پنجره‌لرینه اوره‌رق علولر ایچنده براقیور ؛ اوقصرویران شوحالیله – کوزلرنده نور شباب لمعان ایدن – برپیر ناتوانی آکدیرییوردی .

ایکی قاردش دها کوچوك ایکن عائله‌لری یازین بوکوشکده اقامت ایدر ؛ قیشلری بعضاً استانبوله اینرلردی . ایام دل آرام صباوتلرینك الك چوغنی اواختیارك آغوش مکانتنده کچیرمشلردی .

کوشککٔ غایتله بویوك اولان باغچه‌سی کوچوك براورمان تشکیل ایده‌جك قدر آغاجلقدر. بورادە همسایه‌لری اولمدیغی ایچون همپالری ده بولنمدیغندن کلبکلرله اویناشیر، قوشلرله سویلشیرلردی. پك سیرك اوله‌رق استانبولدن کلن مسافرلرده یولك اوزاقلغی حسبیله اکثر چوجقلرینی برابر کتیرمزلردی.

کوشکلرنده هرکسدن اوزاق بولندقلری کبی مکتبه‌ده یقین اولمدقلرندن استانبول چوجوقلرینه نسبتله دها آز اوقور. دها چوق اوینار، دها کوزل، باخصوص دها طبیعی تربیه کوررلردی.

معلمه‌لری، والده‌لری ایدی..

مبارك قادین!..

آه! ایشته ینه کوزلری یاشارمغه، ینه کونشك قرص نواری اوزرنده مظلم مظلم شکللر کورونمکه باشلادی. ینه ماتم! ینه‌ماتم..

آرتق بولندقلری یری ترك ایتملی. اوخرابه‌نك، کندیلرینه نقل ایتدیکی حکایه‌یه پك فاجع، پك بکا انکیز برنهایت ویرن اختیارك قارشیسندن صاووشملی، قاچمالی!.

قاچیورلردی؛ تپه‌نك صاغ جهتنه تصادف ایدن برآغاجلغك ظلام التجا نوازی آراسنده صاقلانمغه، غائب اولمغه قوشیورلردی.

سرین برروزکارده اونلری تعقیب ایدییوردی.

— اینس، باق سماده آغلایور...

اینس همشیره‌سنك بوایقاظی اوزرینه ـ منجذب خاك سیاه اولان ـ چشم نما کنی طوپراقدن آییره‌رق کوك یوزینه چویردی: اوده قارارمشدی. برقاچ دامله رحمت چهرهٔ آتشیننه دوشوب کوز پاشلرینه قاریشدی.

برچاریك اول بوغاز ایچندن اسکدار اوستلرینه دوغری ظلمت افشان کورونن بولوط ییغنتیسی شیمدی کوچوك چاملیجه اوزرینه کلمش ، طوفانخیز اولمغه حاضرلانیوردی .

ضعیف ضعیف برقاچ پارلتی بربرینی متعاقب نظرلره عکس ایتمش ؛ روزکار دها شدتلی اسمکه باشلامش ، ایری ایری دوکلمکده اولان داملالرکده آرقه‌سی کسلمش ایدی . سما آرتق آغلامیوردی ، چوجوقلر اوراجقده بولدقلری بربیغین اوجاق کمرینك آلتنه هنوز صغنمشلردی ؛ برزهر خند مهیب آوازیٔ دهشت انکیزیله اطرافی صارصدی . شارقهٔ باصره سوزی اورته‌لغی آیدینلاتدی . کوزلر قاماشدی ، یورکلر اوینادی ! ..

بو برنفسلك قیامت آراسنده برطراقهٔ دلخراش قرق اللی آدیم اوته‌لرنده قالان آغاچلغی آلت اوست ایتمشدی .

رعدلر تعاقب ایدییور ؛ بولوطلر شمشکلرله پاره‌لانیور ؛ آرتق درونده‌کی بارانی ، اودریای خروشانی ضبط ایدمه‌یوردی .

بریاغمور در بوشاندی ، یاغدی ؛ یاغدی ؛ یاغدی ؛ نهایت ایلك شوقنی غیب ایلیه‌رك برزمانده اویله ساکت ساکت دوکلدکدن ، آهسته آهسته سرپدکدن صوکره اورادن آوزاقلاشدی کیتدی .

همان یاریم ساعت ایچنده باشلایوب بیتن بوهنکامهٔ حزن افزا قارشیسنده بوتون طبیعت متوحشانه برسکون وسکوته دالمش ؛ یاغان رحمت زمینده سیل روانلر ، هواده قوس قزحلر پیدا ایتمش ایدی .

واقعا که بولوطلر تمامیله صیریلوب ده سما چهرهٔ فیروزه فامنی کوسترمکه ، کونش اولکندن پارلاق برضیاایله موجوداتی ایصتمغه موفق اولدی . ایکی قارداش التجا کاهلرندن چیقه‌رق قیرطوپراغنك اکثریا

بویله شدید یاغمورلردن صوکره نشر ایلدیکی رایحه‌یی تنفس ایده ایده اوراق واغصانی حامل اولدیغی قطرات ایله بر نمایش کوهرین عرض ایلین اورمانچغه داخل اولدیلر . شوراده بوراده بیریکن صولرك ، دال قیریقلرینك اوزرلرندن آتلایه آتلایه دمنکی هرج ومرجده صاعقه‌زده اولان برچنارك یانینه قدر صوقولدیلر .

دها بر ساعت اول سر سحاب افسرینی همنشینی بولونان اشجارك فوقنه اعلا ایله اعلان افتخار ایدن اودرخت هیبت نمون اثنای سقوطنده داللریله اطرافنده راست کتیردیکی برقاچ نورسته نهالیده برلکده سرنکون ایلمشدی .

فدانلر ایکلمش ، فقط قیرلمامشلردی. دوچار اولدقلری شوبلای ناکهانیدن باشلرینی قورتارمق ایچون اولانجه قوتلریله چالشدقلری کوریلیوردی . ابتدا بری واونی متعاقب دیکرلری کنج وقوتلی ساقلرینی یاواش یاواش تخلیص ایتدکدن صکره بردن بره سیلکنه‌رك اینجه داللرینی‌ده قورتاروب دوزلدیلر .

۳

کونش مرمره‌نك دامن آسمانی تقبیل ایتدیکی نقطه‌دن غروبه حاضرلانیوردی . هوا براق، استانبولك سرای برونندن ایاستفانوس فنارینه قدر کوریله‌بیلن قسمی ، باخصوص سرای برونی جهتلری واپور دومانلرندن متحصل کول رنکده بر سیس ایله مستور ، ایاصوفیه وسلطان احمد جامع شریفلری کبی بعض ابنیهٔ علویه وعالیه اوپردهٔ ظلالك اوته‌سنی بریسنی چاك ایلیه‌رك مناره‌لریله ، قبه‌لریله اقشام کونشنك صوك لمعه‌لرینه عرض چهرهٔ وقار ایتمکده ؛ خفیف خفیف دالغه‌لانان اطلس دریا اوزرنده آل وسیاه قانادلی برچوق کلبك اوچوشمقده ایدی.

شو منظرهٔ فسیحه‌ده انظار تماشا متحرك اوله‌رق یالکز بونلره تصادف ایدر و آره‌صیره بر قوش بوسکون مطنطنی اخلال ایتمك ایسته‌مزمش کبی سسزجه کچردی .

برحزن ساکت حکمفرما ایدی .

اینسك بو تماشای روحانی‌ایله مسحورانه ائتلافه چالیشان فکری یوقاریدن دوغری سوزولمش ؛ نظری اوکنده‌کی لوحهٔ غرانك اعماق لطافت وعلویتندن غائب اولوب کیتمش بوتون حوا سنه بر آواره‌لك طریان ایتمش ایدی .

ناکاه برصوت الهی وحی منزل کبی اینه‌رك صماخ جانی لبریز ، وجود معنویسنی سراپا تهزیز ایتدی . طوپلاندی . حال وموقعه براخرویلك بر قدسیت کلدیکنی کوردی .

اورته‌لق محشر انوار کسلمشدی : هرشی پارلیور ، هرشی تهلیل ایدییور ؛ فقط بر صدای لاهوتی تتره‌یه ، تتره‌یه هر شیئك ، هپسنك فوقنه اعتلا ایلیورایدی . اوطوردیغی صندالیه‌دن دیز اوستی چمنلر اوزرینه دوشمش اولدیغی حالده ، کوکده ، یرده ، صاغنده ، صولنده ، هرطرفده ، هریرده بو صدانك مصدرینی آرایوردی .

همشیره‌سنك پنجره‌سی آلتنده بولندیغنی اونوتمش ایدی . ودیعه قرأن اوقویورمش : کمال احتفال ایله دیکله‌دی .

بیتردیکی زمان روحنده خفی بر مسرت ، جریحهٔ نوأدندن بر اثر التیام ، وجداننده برخفیفلك ، باشنده برسرینلك مشاهده ایتدی .

آخر تکزینلرك ارواحنی شاد ایتمك ایچون ایشلدن بو خیر بر دنیوی‌یی‌ده بهره‌دار فیض ایلمشدی .

اوه کیرمك ایچون یرندن قالقدیغی زمان افقده کونشدن اثر بوله‌مادی !

ویرك زوالليلره !

– بالیکسری مصابینی ایچون –

خراب زلزله بر کوی : شویانده بر چاتینك
چوروك دیرکلری دهشتله قرلامش ؛ اوته‌دن
چامور ییغینتیسی شکلنده ، بر زمین قاتنك
ییقیق تمللری منظور ؛ اوزاقده بر مسکن
زمینه طوغری اکلمش ، همان سقوط ایده‌جك ؛
اوکنده بر قادین ... اووف آرتق ایسته‌مم کورمك ؟
بولوحه قلبمی تحریك ایچونسه ، کافیدر ؛
تصور ایلیه‌مم بریورك ، ولومنکر ،
ولوحشین وملوث ، که بویله بر حالی
کوروب‌ده صیزلاماسین !.. شمدی سز بوتمثالی ،
بولوح ماتمی هردرلو دهشتیله آلك ،
شو محترم وطنك برکنار باردینه ،
بوتون اومنظرهٔ جانشکافی برده قالین
رداء برف ایله اورتك که تتره‌سین‌ده ینه
– ایچنده صاقلایه‌رق سوزش فلاکتنی –
یابانجی کوزلره کوسترمسین سفالتنی . . .
نصل تحمل ایدر صکره قارشیسنده بونك ،
بونك ، بو صحنهٔ پربأس کریه مشجونك
بر ازحمیت ورقتله صیزلایان دل پاك ؟ . .

درین ، ایکلتیلی چارپینتیلریله سینهٔ خاك
تأثراتی سویلر بولوح آلامه .
سزکده قبکز البت آجیر دکلمی ؟ . . ویرك ،
ویرك شوطوللره ، یوقسول قالان شوایتامه ؛
ویرك انیننه غایت شو بربیغین بشرك !

❦

بالقجیلر

ـ بوکون آچز ینه أولادلرم ، دییوردی پدر ،
بوکونی آچز ینه ؛ لکن یارین ، امید ایدرم ،
صولر براز دها ساکنلهشیر ... نه چاره ، قدر !
ـ خایر صولر نهقدر جوشقون اولسه بن کیدرم ،
دییوردی اوغلی ، یارین سن براز نینهمله اوطور ؛
زواللیجق ینه قاچ کوندر ایشته خسته . . .
ـ اولور ـ
برازده سن چالیش اوغلم ، برازده سن جابالا ؛
نینهك باباك ، ایکی مسکین ، بز آرتق اولمهلییز . . .
چوجوق دوشوندی شکایتلی برنظرله : — یا بز ،
یا بن ناصل یاشارم سز اولورسهکز ؟ . .
ـ حالا ـ
طیشارده کورلهیرك کوکرهمش براردوکبی
دوکردی ساحلی بیکلرجه دالغهلر ، عصبی .

ــ یارین سن آغلری کون دوغمه‌دن حاضرلارسك ؛
صاقین یده‌ك براز ایپ ، مانطار آلمه‌دن کیتمه ...
آجنجه یلکنی ، هیچ باقمه ، اوینا‌سین وارسین ؛
قاییق چوجوق کیبدر : اوینایورمی قیداتمه .
دوقونمه کیفنه ، یالکز تتیك بولون ، زیرا
دکز قادین کیبدر : هیچ ایناتمق اولماز ها !
دکز دیشارده اوزون صیحه‌لرله بر خیرچین
قادین کورولتوسی نشر ایلیوردی اورطه‌لغه .
ــ یارین کوچك کیده‌جك یالکز ، اویله‌می ، بالیغه ؟
ــ اوکیتمك ایسته‌دی ؛ « سن أوده قال ! » دییور ..
ــ یاصاقین ــ
اوکمه‌دن بن اولورسه‌م ؟ ...
ــ قادین بوصوك سوزله ــ
دوشوندی قالدی ؛ بالیقجیله اوغلی یان کوزله
صولوق دوداقلرینك اهتزاز خاسرینه
باقوب سکوت ایدییورلردی ؛ باشلرنده اوچان
قضایی اکلاتیورلردی بویله بر برینه .
طیشارده فیرطنه کیتدکجه پرعضب ، جوشان
براختلاج ایله اطرافه رعشه‌لر ویره‌رك
اوغولدییوردی ...
ــ یارین یاوروجق ناصل کیده‌جك ؟
شفق سوکرکن اویالکز ، بر أسکی تکنه‌جکك
دوکوملو ، أکلی ، چوروك ایپلریله اوغراشه‌رق

ایلرلیوردی ؛ دکز عینی شدتیله شیراق ـ
شیراق دوکوب أزییور کهنه تکنه‌نك شیشکین
سیاه قاربوغه‌سنی ... آه اچلق ، آه امید !
کناروده ، برطاشك اوستنده برخیال سفید
دییوردی : « هایدی ، نصیبك اوطالغه‌لرده ؛ یورو ! »
یوروور زواللی قیریق تکنه‌جك ، یوروور ؛ یورومك ،
« نصیبك ایشته بو ! .. حالا کوزك کنارده ... یورو ! »
یوروور ، فقط صولرك بویله قهر حدتنه
ناصل تحمل ایدر أسکی ، خسته بر تکنه ؟ ..
دکز افقده ، قادین أوده مختضر ... اولیور :
کنارده اوچ کیجه‌لك بار انتظاریله ،
بوتون فلاکتنك ضربهٔ خساریله ،
تهی ، قضازده بر تکنه قارشیسنده پدر
اوزاقده بریری یومروقله کوستروب کولیور ؛
یوزنده کربه‌لی ، مظلم ، بوغوق شکایتلر . . .

همشیره‌م ایچون

ـ نیزه‌مه ـ

بز چوجوقدق ، سنی دفن أیله‌دیلر
بی وفا قوملره بی قید أللر .
اوزماندن بری ، مشتاق وزبون ،
نه زمان قبله‌یه دونسه‌م دلخون ،

سنی بر محفه‌ده یوبان کورودم ؛
صوکره قوملرده پریشان کورودم .
بردیکن بلمکه دلیل قبرك ،
دوه‌لر بلکه زیارتجیلرك ؛
کیم بیلیر ، بلکه‌ده ، پامال غبار ،
نه دیکن وار ، نه زیارت ، نه مزار ؛
نه‌ده‌سن . . . بنسه بوکون دردمله
سنی ایکلتمکه کلدم ، دیکله .
دیکله هرنرده ایسه‌ك ، هرنه ایسه‌ك :
توز ، بولوط ، روح ، ملك ، طائر ، یادیکن ،
بونلرك هپسنی کریان ایده‌جك
بر جنایت‌که بو . . . جنایت ، کرچك !
بر جنایت‌که قوانین ، أدیان
قویماش اسمنی ؛ لکن وجدان ،
او بویوك حاکم ، او قانون مبین
ویرییور حکمنی : لعنت ! نفرین !
بو لعنتیله فقط مضطربمی وجدانك ؟
صورك فضیلتی تحقیر ایدن اسافلدن ،
صورك طبیعتی ترذیل ایدن أراذلدن ؛
بو لعنتیله ، أوت ، مضطربمی وجدانك ؟
صورك شوعصمتی تسمیم ایدن او قاتلدن .
زواللی قرده‌شم ! انسان تصور ایتدکجه
صوکنده طوپراق اولان سرکذشت مؤلمکی .

شو اون سکز سنه‌لك دهشت مزاحمکی ،
تحمل ایتمیور ... آرتق بوبویله کیتدکجه
ایچم زهرلنه‌جك یاد ایدوب مکارمکی .
قوشاردی پیش محاسنده دائما هوسك ،
کوچوکلککده هنوز مائل فضائلدك ؛
علو ذلبه ، علو خیاله نائلدك . . .
الك ابتدا بکا تلقین شعر ایدن سنسك ؛
چوجوقلغکله برابر ظریف وعاقلدك .
ظریف وعاقل ایدك ، دوشمه‌سه‌ك بوعائله‌یه
قالیردی بلکه قادینلقده بر بویوك یادك ،
یاشاردی بلکه انك کولکه‌سنده احفادك .
سن ایمه‌دك ، سنی ایندیردیلر اومزبله‌یه ،
سن اولمه‌دك ، سنی اولدردیلر ، زواللی قادین !

اولدیردیلر ... بوهم ده بوکون ، شیمدی اولدی ؛
چوقدن کومولدی حسن شبابك ، ظرافتك ،
قلبك ، قادینلغك ، شرفك ، استراحتك .
بر آن دیدیکله‌مکدن اوخائن یورولمادی ،
بیتدك چامورلو طیرناغی التنده غلظتك .
طیرناق ، چامور ، طوقات ... بوسنك قسمتك دکل
أی عصمت مبارکه ، أی حسن ذی حجاب ،
أی خندهٔ طلوع حیا ، بکر کلنقاب . . .
طیرناق ، چامور ، طوقات ... صوکی برعمر مبتهل ،

طابرنان ، چامور ، طوقات ... صوکی محو ابد ، تراب !
ألبت دکل نصیبی مذلت قادینانك ،
البت دکل مدکلکك امیدی ظلم وشر ؛
ألبت سفیل اولورسه قادین آلچالیر بشر .
لکن بوکون هپ اونلره عائد بیغین بیغین
أندیشه‌لر ، کدرلر ، أذیتلر ؛ ایکنه‌لر !

بیچاره قارده‌شم ازیلوب بیتدك ، اویله‌می ؟
ألك‌صوکره أزدیلر سنی ، اوتدیردیلر سنی .
بن ییقمق ایسته‌دم یاپیلیرکن بومدنی .
لکن خطا براقادی : مظلم ، جهنمی
برقوتك ألنده ، مزهر فقط دنی
برقبر اولان محیطکه کوزدم نزولکی ؛
جبری ، سوروکله‌نیرکبی ایندك آدیم آدیم .
آرقه‌کده بن بوحاله ، بیلیرلر ، چوق اغلادم .
قالدکدی بر أفقده‌که حتی افولکی
ایصلاق نظرلرمله اوزاقدن سلاملادم .

بیلمم‌که شیمدی هانکی تجلیکه آغلاسه‌ق :
برتازه محو اولوب کیدیورمك ، بوبرکدر ؛
محو اولمانك ـ بدلری هپ آیری ضربه‌لر ؛
لکن بوتازه‌نك ابدی عشقه مستحق
برقلب ایکن ازلمه‌سی ... محو اولمادن بتر !

بعضاً فلاکتك‌ده اولورمش خیرلیسی :
قورتولدك ایشته لحظه‌ده بیك کره اولمه‌دن .
اولدیردیلر فقط ... بنی یالکز بوتیتره‌تن ؛
اولمك دکل ، بواولدیریلمش أك قهرلیسی ؛
چکدکلرکله مضطربم أك زیاده بن .
نامکله أی وجودینی تذلیل ایدن سفیل ،
قالدیر طاشندن اولسون اوژنك خجالتی ؛
کولکه‌ك قارارته‌جق بوجبین شهادتی ...
أی قرحهٔ حیات اولان ملعنت ، چکیل ،
طوپراقده باری ایکله‌مه‌سین روح عصمتی .
سز طوپلانك باشنده بو نعش مکرمك ،
سز ، أی قادینلغك أبدی اشتکالری ،
أی ضعف وذلتك متوحش بکالری ؛
سز طوپلانك ؛ و آغلاشه‌لم ... سز ، بوماتمك
أك طوغرو ، أك یاقین ، أك أصیل آشنالری !

– ۱۷ تشرین ، ۱۳۱۸ –

حسنك غزامی

اوزاقده شویله بش اون خانه‌دن ، بش اون باجادن
عبارت . . اسکی فقط شاعرانه ، آسوده
یشیل بر اورمانه همسایه برکوچك بلده . . .

*
* *

آغاجلرك آره‌سندن افق صارارمقده ؛
كشاده سینه بلوطلرله سوسله‌نن كوكدن
لب وداعی نهارك زمینه بوسه‌فكن .

*
* *

صاغنده بر قوری خندق ، صولنده بر چالیلق ؛
شو اینجه یول — كه آچلمش كنیش آدیملرله —
بر آسیابه اولور منتهی صاپنجه صوله . . .

*
* *

بو یول بوكون ، دها برساعت اونجه محشردی :
بویوك ، كوچوك نه‌قدر خلقی وار — كویجكزك
— باشنده برایكی پیر عمامه دار كزین — .

*
* *

تحشد ایلدی تشییع ایچون كوكللولری ،
او قهرمان او غضنفر یوركلی افرادی . . .
بو محترم وطنك بركزیده اولادی

*
* *

كشاده بر علمك آل تموجاتنده
بر ابتسام ظفر ، شانلی بر سحر كوردك .
— كیمنده بر یتاغان ، بعضیسنده بر دكنك —

*
* *

حدودده ، حربه ، او میدان كاز زاره قدر

یورولمه‌دن کیده‌جکلر ، یورولمه‌دن . . . حتی
یورولمه‌دن ایده‌جکلر ، جنانه استعلا .

*
* *

« جنانه ، جنت ودیداره بی ملال وتعب
« قاووشمق . . . آه ، بو هرکون نصیب اولور شیمی ؟..
غزا ، غزا ، بزه حقاك نه موطلی بر کرمی !

*
* *

« اوت یکیتلر ، اوت . . سز فدای نفس ایدیکز ؛
» خدا یولنده فدای حیات ایدن اولمز . . .
« قادینلر آغلامایك ؛ جنکده هر کیدن اولمز ! . . »

*
* *

دییوردی وقع وصلابتله محترم بر پیر ؛
بو خطبه‌صانکه بر آوازهٔ سماویدی .
بوتون یورکلری مستغرق سکون ایتدی .

*
* *

سکون ایچنده وداع ایتدیلر چوجقلرینه
او سالدیده پدرلر ، رحیم والده‌لر ؛
دوکولدی بر ایکی مخفی سرشك حسرت اثر ؛

*
* *

وبر کتیبهٔ رقصان سور ونشئه کبی
کوکللولر یوله طوغرولدی ، خنده ساز امید . . .
آلنلرنده فروزان اشعهٔ خورشید .

§

حسن اوقاج کیجه‌در تارلاسنده قالمشدی
بوکون کاوبده خبردار اولنجه ایشلردن :
« بوتون کوکللو یازلمش بزمکیلر ، بربن

*
* *

« کویك یابانجیسی ، بربن اوزاق او دولتدن !
« نیچون ؟.. بنم نرهم اکسیك ؟.. چولاقمی، خسته‌می‌یم؟
صویمده هپسی شهید : ایشته عموجه‌م ، ایشته دایم .

*
* *

« نه صاندیلر بنی ، بر طوربه اوت قدر جانسز !..
« کویك چوجقلری هپ جنکه کیتسین اویناشه‌رق ،
« قادینمیدرکه حسن اوده بکلیوب یاته‌جق ؟..»

*
* *

دیمش وکیمسه‌یه سزدیرمه‌دن طاغارجغنی
اوموزلایوب یوله دوشمشدی، پر نشاط مرام...
زمینه توزکبی ریزاندی روح اسمر شام .

*
* *

حسن کنیشلته‌رك متصل آدیملرینی ،
دونوب دونوب باقیور آرقه‌سنده بی‌حرکت
اوزاقلاشان کویه ؛ ناکاه برلب حسرت

*
* *

کولومسیور ؛ اوزمان بر صوغوق خیالی ال

طوتوب چویرمك ایچون صانكه زورلیور باشنی .
حسن ، زواللی ، سیلركن یكیله كوز یاشنی

*
* *

برر برر كچیور پیش اشتیاقدن
كوزل نشانلیسی ، قارده‌شلریله والده‌سی ؛
دكرمنك اوكا « دون .. دون !..» دییوریواشجه سسی .

*
* *

فقط او دونمیه‌جك ؛ باق ؛ شو قارشی طاغلردن
اسن هوا نه‌قدر شانلی مژده‌لر ویرییور ! . .
خیالی پیشنه بر لوحهٔ ظفر سرییور :

*
* *

كوی ارقداشلری هپ اللرنده مارتینلر ؛
آتیلش اون كیشی یوزلرجه دشمنك پشینه
سوروب ، قیروب كیدییور . . . صانكه بر آووج ایكنه

*
* *

حسنجغك دەلیور اینجه اینجه هر یاتی ؛
« نیچون ؟ دییوردی ، نیچون ؟ بن چولاقمی ، خسته‌می‌یم .»
بوانفعال اونی قوشدیردی اویله بر قاچ آدیم .

*
* *

نمازكاهك اوكندن كچركن ایركیله‌رك
طوروب همان ایكی ركعت نماز ادا ایتدی ؛
قاپاندی سجده‌یه ، سوزشلی بر دعا ایتدی .

*
* *

یوزنده شیمدی بر امید منبسط کولیور ؛
اوموزده طوربه‌جغی ، صاغ النده بر دکنك ؛
حسن چاوش کیدییور جنکه ترکی سویلیه‌رك ،

*
* *

قیزیل شریتلره مستغرق . ایشته اون کوندر
حسن تفك طاشیور ، هر آدیمده: بر .. ایکی .. اوچ ...
بوبر ترانه‌که دیلدن دوشورمك آرتق کوچ !

*
* *

سلاح اویونلری ذاتاً کوینده بیلدیکی شی ؛
نظامپرور ، اطاعتلی ، تندرست ، چویك ... ؛
قاننده وار ییکیتك بللی ایشته عسکرلك .

*
* *

حسن بو اون کونی پك نشئه‌سز کچیرمشدی :
او ایستیوردی که سرحده واصل اولدیغی کون ،
امللی کوزلری بر جنك ، بردومان کورسون ؛

*
* *

سلاح اوموزده ؛ کزر طاغده کاه بر باشنه ،
بوتون تدیکلکی اوستنده ، خصم اوکنده کبی ،
کورونسه چشمنه بر دشمن ، آه‌یاربی ! ... ؛

*
* *

بوارزو اونی مشغوف حسرت ایتدکجه

کورردی توزلو ، مشوش ، عجیب رؤیالر ،
ایچنده رنکی بوزوق ، بی خطوط سیمالر .

*
* *

نهایت ایشته عدو ، ایشته حرب . . . داغلرده
سیول آتش وخون دالغه دالغه چالقانیور .
باروت دومانلری آلتنده هرطرف موص مور .

*
* *

« شو قارشی صیرتیده‌طوتمق نصیب اولورسه بوکون ،
یارین شهرده‌یز آرتق ، دییوردی ضابطلر ؛
فقط هجومه طایانمز ، یورلدی پك عسکر . . . »

*
* *

اوکون حسن بولوکك تااوکنده اون ساعت
بلا توقف آووچلرله قورشون آتمشدی ؛
نه‌در غزا ؟ .. بونی کورمش ، بوذوقی طاتمشدی .

*
* *

صباح اولوبده هجوم أمری ، مژدهٔ ظفری
بوتون طابورلره اسماع ایدنجه هر یاندن
خروشه باشلادی بر نهر آتشین جریان .

*
* *

حسن ایلرده کیدن بر بولوك فداینك
اوکنده صائل ایدی ؛ کوزلرنده خون آلود
بر التماع بشاشتله ایلیوردی صعود ،

*
* *

ییکیتلرك چوغی ، شدتله دشمنك تپه‌دن
زمینه دوکدیکی نیران ایچنده خنده کنان ،
شهید اولوب دوشیور ؛ جمله‌سنده شوق جنان

*
* *

بو انهماك شهادتله آن بآن مشهود .
عدو بو صونی کوردکجه صانکه ایمرەنه‌رك
بوتون قوای حیاتیله ایستیور یورومك ؛

*
* *

فقط بزمکیلرك سطوت مهاجمه‌سی
براقیورکه آتلسین اوبر آدیم ایلری . . .
دویولدی بزده نهایت ظفر ترانه‌لری !

*
* *

حسندی بایراغی رکز ایلیه‌ین اوکون تپه‌یه ؛
زواللی ، طابیه‌یه برلکده یاقلاشیرلرکن
شهید اولان چاوشك دست رعشه نا کندن

*
* *

بوشانلی رایتی قاپمش ، دوشورمه‌مشدی‌یره ؛
فقط نه چاره‌که بر قورشونیله خصم زبون
دوشوردی خاکه او شیر غزایی ، غرقهٔ خون .

*
* *

حسن بو حاله ایناﻧﻤﺰدی : بر جیلیز قورشون
دمیر وجودینی سرسین حضیض اهماله

باقوب باقوب یاره‌سندن آقان دم آله

*
* *

کولومسیوردی صوغوق بر سکون وحشتله .
اوکنده شمدی بوتون هیبتیله بر اوردو
پارلدییور ، بر اوغولتیله اورطه‌لق مملو:

*
* *

قوغان، قاچان، بوغوشان، اولدورن؛ اولن؛ ازیلن . . .
مهیب محشر هیجا ! . . زواللی یاره‌لی سن
بو حربی سیر ایده‌جکمیدك اویله خارجدن ؟ . .

*
* *

زواللی یاره‌لی ؛ حربك صفالی وقتنده ؛
تنزل ایله‌دی بر سدیه‌نك اعانتنه
دهین خشوع مذلتله پای صولتنه

*
* *

مسیر اولان تپه‌دن اوردوگاهه ایمك ایچون .
حزین نظرلری اطرافه شکوه‌ریز فتور ؛
فقط بوکونکی غزاسیله مفتخر ، مغرور !

*
* *

اوزاقده کوی اوچ آی اولکی وضع صافیله
غنوده اورمانك آغوش لرزه دارنده ؛
بر آز صولوق چالیلقلر یولك کنارنده ،

*
* *

هوا بر آز داها راکد ، سما بر آز داها بوش ،
دومانلر اورطه‌ده کوچلکله ایلیور پرواز ،
خلاصه یاز ، حسنك پك زیاده سودیکی یاز .

*
* *

اوشمدی یاره‌سنك عکس تابداری کبی
غروبه قارشی کنیش سینه‌سنده برق‌افشان
مدالیه‌نك لمعاتیله طالغه‌لانان

*
* *

نکاه شوق طفولانه‌سیله ، مستغرق ،
کویك لقای خموشنده برپیام آرییور ،
بر آشنایئ دیرینه ، برسلام آرییور .

*
* *

و بر مدالیه‌لی غازی مهابتیله وقور ،
آغیر آغیر یورویور ... ناکهان توقفله
فضایه فیرلاتیور بر نکاه پر شعله .

*
* *

بو شانلی عودتی کویا سلامیور اوته‌دن :
دکزمنك آچیلان قوللرنده بر شفقت ؛
آغاچلرك أکیلن داللرنده بر حرمت ! . .

قمیص یوسف

قاوورمش آتش سیال کریه دیده‌سنی :
دوکوب زمان زمان اجفان خونچکانندن
اوزاق افقلره براشتیاق پرخاجان ،
اوقور نشیدهٔ درد هرمرسیده سنی . . .

*
* *

چولك صموت ومقسی لیال تارنده
أسن ریاح اوکا انفاس قدسیان کبیدر ،
مشام روحنه برنکهت صمیمه ویرر ؛
صانیرکه یوسفی کلمش کزر جوارنده .

*
* *

« اونك شمیمی .. اونك ، یوسفك حرارتی بو ؛
« شوحال ضعفمی تعییب ایدرسکز سزلر ،
« و دیرسکزکه ؛ محقق ، عته کتیردی پدر !
« فقط امین اولکز ، ربمك عنایتی بو ،

*
* *

« یقینده یوسفی کورمك بنم نصیبمدر ... »
اویاندی قافلهٔ مژده آور اخوان .
قمیص یوسفی حامل ؛ مبشر وشادان
یوررشتاب ایله ؛ هرکون براز یقین کتیرر ،

*
* *

اوتازه نکهت جانبخشی پیر مهجوره .
کیونك پرنده‌سی که پرتودهٔ ابر نامیه‌بار ـــ

ویروب حوالئ کنعانه انجلای بهار ،
دوکردی رحمت وبهجت اوخاكِ مفتوره .

*
* *

ایرشدی قافلهٔ مژده آور اخوان ؛
سورونجه کوملکی یعقوب چشم بی‌فرینه
اوکنده کلدی بتون ارض وآسمان یرینه ،
بتون طبیعت اودم قیلدی سجدهٔ شکران .

خلوتك وداعی

ـ پرنس فاروته ـ

سن تردن ، بن واپورده پرتمکین
آتیایرکن ـ سن اسقوچ ایللرینك
سیسلی ، یاغمورلو ، قارلی ، بوزلو ، فقط
جد وهمت ، وقار وحریت
طولو ییغولهٔ تمدننه ؛
بن‌سه نازنده بوسفورك کینه ،
کهنه ، آواره ، بی‌خبر ، بیزار ،
بلکه جنت قادر طرواتدار ،
فقط آلودهٔ کلال وکسل
برکنارنده منحرف ، مغفل
برحیاتك فراش عزلتنه ـ
نه دوشوندم ، بیلیرمیسك ؟ شونینه ،
شوسنجی طوپراق الك صوکنده ... یازیق ،

بونی بندن‌می طویمالیدك ! ... آریق
وباقیمسز خراب اولوب کیده‌جك

آجی شیلر ، خلوق ، فقط کرچك !
هانی برکون سنکله (طوپقپو) دن
کلیوردق ؛ یول اوستی برمیدان ،
برچنار کوردك : اکای ، بویلو ، وقور
براغاچ ؛ هیچ اکیلمه‌مش ، مغرور
قوجه برکووده ؛ بلکه آلتی عصر ،
بلکه اوندن‌ده فضله ، دالغین ، آغیر ،
قایغیسز برعمر سوروب کلمش ؛
اویله سرپلمش ، اویله یوکسلمش ،
که جوارنده قبه‌لر ، طاملر
ـ سرتسر سجده‌کیر استغفار ـ
اونی خشیتله سیر ایدر کبیدر .
طویولان هپ اونك مناقبیدر ،
کورولن هپ اودر اوزاقلردن ؛
فقط عیوقه سرچکن ، اوزانان
بومهابتلی کووده چیر چیپلاق ،
نه یشیل برفلیز ، نه‌بر یاپراق ...
قورویور ؛ آه ، پك یازیق ! شودرین
شرحه ، بوکرنده بلکه برخائن
بالطه‌نك ، برغضبلی ییلدیریمك
زهریدر ... سویله ای چنار باغرك

هانکی اودلرله یاندی ؛ هانکی سیاه
تورت ایچکدن کمیردی ؟ خسته ، تباه ،
سنی کیم شیمدی باغلایوب صاره‌جق ؛
کیم شفالر ویروب‌ده قورتاره‌جق ؟
شودونن قارغه‌لر باشکده‌نك ،
سویله ، بونلرمیدر زهرله‌یه‌نك ؛

سویله ، أی مضطرب وطن ، بیلدیر ؛
چکدیکك هانکی قانلی سینه‌در ؟ . .

بوکچید ایشته بویله طار ، معوج ،
أی شطارتلی یولجی ، سن یورو کچ .
سن بو منهلده قالما ، صیچرا ، آتیل ،
برضیا کاربانی بول وقاتیل .
کز ، طولاش کائنات افکاری ،
ـ دائما اوکده ، دئما یوقاری ! ـ
پرتهالك ، حیات وقوتدن
نه‌بولورسه‌ك بیراقما : صنعت ، فن ،
اعتماد ، اعتنا ، جسارت ، امید ،
هپسی لازم ، بو یورده هپسی مفید .

بزه بول بول ضیا توجاقلا کتیر ؛
دوشمك اطرافی کورمه‌مکدندر .

الوداع ، أی سه‌ویملی یولجی ! کیجه‌ك ،

کوندوزك دائماً یوزك کبی شن ،
روح صافك قادار بشوش اولسون ؛
کچدیککك یر چیچك ، چمن طولسون ...
الوداع ، ای شرفلی یولجی ! حیات
بر قاریش یول ؛ فقط شئون ، عقبات
اونی هر کون براز بوکر ، اوزاتیر ...
ای شطارتلی یولجی ؛ کون قیصه‌در ،
کیجه بعضاً مخوف اولور ؛ لکن
سن جسور اول ، غیور اول ، اك ساکن
یولجیلق اویقودر . بویوك قوشلر
یکه‌جك دالغه ، یوق ، قاصیرغه آرار .
ایشته بر یول که هپ چاقیل ودیکن ؛
کچه‌جکسك ، یارین بویولدن سن ...
کچه‌جکسك ، آیاقلرك یورغون ،
اللرك شرحه شرحه ، باغرك خون ؛
فقط آلنك آچیق ، یوزك خندان ،
کوزلرك افقه فیض ونور آقیتان
بر تجلی‌یه منجذب ، مسحور ...
سن قوشارسك ، اوطیف نورانور
یاقلاشیرکن اوزاقلاشیر ! چیلغین
بر تهالکله سن قوجاقلارسك ،
اوقاچار ؛ قوللرك آچیق ، مسهوف ،
آتیلیرسك ؛ او ، تا اوزاقده مخوف
بو دیکنلکده کیزله‌نیر وکولر ؛

سن قوشارسك ، قیریق ، أزیك ، مغبر ؛
أللرك شرحه شرحه ، باغرك خون ؛
بوسبوتون تشنه ، بوسبوتون یورغون .
سن یورلدقجه یول اوزار ، آرتار ؛
چالی دیشلەر ، طاش آغریتیر ، ییرتار ؛
چیرپینیر هردیکنده برپارچەك ...
یینه سن ، برامل ، اوككده اوچان
اواثیری خیالی قاپمق ایچین
آتیلیر ، ییرتیلیر ، وایكلەرسك .

وارسون اوچسون ، بوكون دكاسه یارین
اوسنكدر ، مكدر اولما صاقین ..

قوشان البت وارر ؛ دوشن قالقار ؛
قاره طاشدن صو دامله دامله آقار ،
بیریكیر ، صوكره برکوموش کول اولور ؛
آزایان حقی الك صوكنده بولور . .
بونی حرمتله دیكله ماضینك
بودرین سسلرنده بیل كه سنك
بوتون آتی ٔ سنا كتك یاشایەر .
اوقو هپ سرنوشته عالمی ، صور
بوتون اسرار اصطفاسندن ،
سكا ، باق ، نوعنك بقاسندن
بحث ایدرکن بشر نه آکلاته‌جق :

یاشامق حق ، یاشاتمامق .... اوده حق .

آدم اولادی بیقمامش جداً
نه اُزلمك ، نه حقی ازمكدن .
دویمامش هیچ بو ایشده یورغونلق .
برتشکی ، همان توقات ، یومروق .
یومروق اُلویرمه‌مش ، طوپوز وورمش ؛
« حق ! » دیین آغزی طاشله صوصدرمش .
اوده کافی دکل . بوکون قاره‌لر
ودکیزلر زمرلی قومپاره‌لر ،
بومبالر ، کولله‌لرله مالامال .
بر آز عاجزمیسك ، زبونمیسك ، آل
برطوقات ، برطپوز ، یابر کولله ؛
ایشته حقك .... فقط کوزل بلله :
سن‌ده برکون ، جهان بو ، کندیکدن
داها عاجز بریله ایسترسه‌ك
عینی دیلدن تکلم ایله‌رسك ؛
سن‌ده اك کور بلاغتکله سسك
چیقدیغی ، یتدیکی قادار کورله‌ر
ویاقارسك .... سماده شمشکلر ،
ییلدیرملرله عینی درس ویرر :
بوتون عالم اسیر قوتدر .

بوکا راضی دکل عقول ، البت

حقده‌در ، نه‌قدر الك بیوك قوت ·
دون سونوك تیتره‌ین بوشبهه یارین
برمشعشع حقیقت ... أی یارینك
انقلاب اردوسنده چارپیشه‌جق
قهرمان ، اوكرن ایشته : قوت = حق !
وبودستور ألكده ، بی‌پروا
یورو ، دنیایی فتح ایدر بولوا .
دونه بركره باق : دوشن ، قالقان
هپ دلیلنده حقلی ؛ باقان
ینه حقدن آلمه برشعله ؛
حقه باش كسدیرن قلیجده بیله
پارلایان حق ... فقط سنك قلیجك
حقه صیریلماسین ، یا چارپلسین !
بكلرم برظفر اساساً بن
قلیجكدن زیاده قلبكدن .

أی بیزانسك چوروك ، سقوط آلود
قوللرندن ، پراشتیاق صعود ،
صیریلان یولجی ، باقما آرقه كه هیسچ ؛
سنی برلحظه ایتمه‌سین تهییج
اونك اخلاقی صولدوران نظری .
— دائما اوكده ، دائما یوقاری ! —
ایشته فرمان عزم وپروازك .
اوچ كیت ، افلاك صنع واعجازك

بوتون اطباق شارقنده طولاش ؛
فرشی کچ ، عرشی آتلا ، سدره‌یی آش ؛
کور نه‌وار ماوراده عبرتخیز ،
اعتلا — اجترا — دها انکیز ...
طوپلا ، فیرلات نه‌وارسه طاش ، ایکمنه
شو محیطك سر رخاوتنه .
اوبراز بلکه جانلانیر ، وسنك
زحمتك ، همتك ، وفضلك ایچین
قویار البت وطن ، بوخسته ثنینه
برصیجاق بوسه ترلی ناصیه‌که ! ...

امید ئولمز !

ئولمك نه‌در شباب ایچین ؟ .. امید ئولورمی هیچ ؟
فانی بشر او چشمهٔ خضرك ذلالنی
بر آن تجرع ایتمه‌سه هردم زوالنی
تعجیل ایدن شو نسغ حیاتنده مندمج
خائن سمومه قارشی، ناصل ، هانکی قوتك
نو شابه چین فیضی اولور ؛ هانکی جانفریب
ازهار تسلیتله ایدر شو رهٔ نصیب
انظار خدشه داریی تطمین ؟ ... او جنتك

محرومی قالماسین بشریتکه بی حضور
أیلر شو کهنه بر زنجی پك نشئه‌سز مرور !.،

رمضان صدقه‌سی

صوغوق صوغوق ... آجی بر نوحهٔ تشکیسی
یولنده قلب حیاتك ، کلیر انین ریاح ؛
صوغوق ، صوغوق ... دکزك لرزه‌دار کریه‌سی
ایدر یورکلره طاری بر اهتزاز جناح .
دلیك پاچاوره‌لر آلتنده بر کوچوك سیاح ...

«أفندیلر ، نه اولور ؟ بن فقیرم ایشته ...» سکوت ؛
« أفندیلر ، آجیبك ...» بر وقا روبی آرام
أفندیلر کچیور ؛ یاورو‌جق صولوق مبهوت ،
نظرلرنده حزین برادای استرحام ،
چولاق الیله ویرر هر کچن خیاله سلام .

« أفندیلر ، رمضاندر ... مبارك اقشامدر ...»
زواللی طفل سفالت ، زواللی عمر تباه !
« أفندیلر ، آجیبك ، بن غریبم ایشته ...» خایر ،
آقین آقین کچن أرباب اعتزاز و رفاه
ایدر بو کیرلی ، بو ییرتیق صدادن استکراه .

صوغوق ، صوغوق ... عصبی ضربه‌لرله بر یاغمور

افقده پارچه‌لانان بر سمایه حدتله
کلوب لقه‌ی ذلیل حیاتی قامچیلیور.
صوغوق صوغوق ... بو تحملکسزا برودتله
چوجق خراب اوله‌جق ، آه ، ای سعادتله

او سوسلو حجله‌لرك سینهٔ معطرینه
قوشانلر ! ایشته بر انسان که ایکلیور نفسی ؟
باقك شو صیسقه ، شو چیپلاق ، شو أکری قوللرینه ؛
بو آرتق ایشلیه‌مز ... حصهٔ مساعیسی
سزکدر ایشته ، ویرك ، صوصدیرك بو خسته سسی !

درد نهان

خزان ، خزان ... ینه سن ، أی رمیده فصل هزال !
شو قیردیغك متحسس ، نحیف داللردن
شو دوکدیکك متورم ، زواللی یاپراقلر ،
ـ زواللی عجز حیات ! ـ
بیلیرمیسك ناصل اظهار درد ایدر ، آغلار ؟ ..
بو کون ناصلسه غم آلود سیسلرکله جبال ،
یا ینده جسم طبیعت کفنله نوب قاردن
أولور بوتون شو مناظر ، طوکار شو ایرماقلر ،
طوکار فقط هیهات ،
ایچین ایچین ینه هپسنده بر ملال آغلار ! ..

آقشام

ساکن بر اقشامك تنق أرغوانی
پیرتارکن احتزاز ایله دست سیاه شب ،
دوشنده بر کونك یوکی ، بر ظل بی تعب
سوق ایلیور افقلره پای کرانی .

تا نقطهٔ غروبه یاقین مائی بر سحاب
آلشلی غمزه‌لرله سوزر آشیانلری ،
کویا بوتون قوجاقلامق ایستر جانلری
یورغون قاناتلریله اوزاقدن بر آسیاب .

یالنده بر قاوال سسی اطرافی ایکله‌تیر ،
یالنده بر سرود ایله باد غریب شام
أسیدکجه ، کولده تتره‌شیر أمواج پرغرام ...

اقشام ، حیاتمك شو سکونتلی حالیدر :
یالنده بر سرود ایله برباد پر حزن
بعضاً اولور بحیرهٔ قلبمده موجه‌زن .

نیننی

محترز بر بنا باصیق طاوانك
حزن مبهوت بر غبارزبده

تیتره‌یوب سوندی ؛ شیمدی بوش اوطه‌نك
نم مظلم قالان چدارنده

اینجه بر کولکه ارتعاش ایدییور ،
بو قارا کلقده بر وجود نحیف
أکیلوب قالقیور ، تلاش ایدییور ،
اونی بر نفحه أیلیور تخویف .

ناکهان بر صدای اشك آلود
بو یتیمك انین غمکینی ،
کزدی جوف ظلامی ایکله‌یه‌رك ؛

« آننه‌جکم !.. » عکس ایدوب حزین ، ممدود ،
یاتدی اوکسوز بو عکسی دیکله‌یه‌رك :
اوکا سویلندی صانکه بر نینی

بالقجیلر

آچیق تصادم أمواج قهره سینه‌لری ،
برر قاییقدن عبارت بوتون خزینه‌لری ،
برر قاییق و توکنمز بر احتیاج ثبات ؛
شو قیر بیقلی ، یانیق یوزلو ساعیان حیات
ـ که تیتره‌ر اغلرینك هر تلنده زهر ممات ، ـ
نیچون ، صورك ، بو تقاضای عمره قاتلانیورلر ؛

انسان، نه حسله شو کرداب غمده چالقانیورلر ؟..

خایر، سؤاله محل یوق ؛ صنوف خوار بشر
بوتون او صویتارینك عینیدر که، یا بر سر،
تخفاق ایتمك ایچون یرده ألاریله کزر ؛
تخنلق ایتمك ایچون، کولدیروب قازانمق ایچون !
زواللی صویتاری، اوغراش حیاته قانمق ایچون...
بر بویله ایشته، ایچك آغلیوز ؛ فقط کوله‌جکسك ؛
یا سن حیاتی صاتمش دکلیسك ؟.. اوله‌جکسك !

قارلر

بر اضطرار سرد ایله تترر مکونات
التنده قارلرك،
بردود منجمد کبی آفاق بی حیات
پیشنده جانلانیر متحاشی نظرلرك.
چیبلاق آغاچلریله، بیاض طاملریله کاه
— محصول براهمه —
بربی حدود محشر أموات اولور ؛ نکاه
تشریحلرله دمبدم آیلر مصادمه...
بعضاً عقور بردکزك سطح زاخری
طوکمش ده بی مجال
کویا آغیر آغیر اینه‌لك هپ مظاهری

آلتنده بغتةً أزه‌جك ظن ایدر خیال ...
بعضاً ده آسمان یره آمادهٔ سقوط
برصفحه‌در ، حزین ؛
منظور اولان اوصفحه‌ده ، بی رنك وبی خطوط ،
تمثال خدشه آوریدر موت هائلك ...
لكن صورك شو پنجره‌سندن باقانلره
كاخ تخیلك ،
اونلرجه عینیدر بو برودتلی منظره
برسینهٔ سمنده كولن بربیاض كلك .

یشیل یورد

بهاره بكزه‌تیلیر بریشیل سعادتدر
كوله‌مسه‌ین اووانك وجه پرغبارنده ؛
كویك، اویور كبی ، مستغرق سكونتدر
بوتون حیاتی اوفاق برچایك كنارنده .

اوزاق ، یاقین بوتون آفاقه نشرایدر صفوت
طبیعتك اوصمیمی توكل صافی ؛
شویانده برمیشه ــ طالغین ، وقور ، پر شفقت ،
قوجاقلیور كیبدر قوللریله أطرافی .

بوكویده هركیجه برقاچ دقیقه مكث ایدرم

اولوب خیالمه پیرو سیاحت ایلر کن
دهور مظلمه‌نك سینهٔ ملالنده ،

وبردقیقه‌جق اولسون سکوت ایدوب کدرم
یاواش یاواش دویارم ، برایکلتی حالنده ،
قاوال صدالری تار علیل شعرمدن .

صباح اذاننده

الله اکبر ... الله اکبر ...
برصمت علوی ؛ کویا طبیعت
خاموش خاموش ایلر عبادت .

الله اکبر ... الله اکبر ...
برصمت نالان : کویا عوالم
پنهان وپیدا ، نوار ومظلم ؛
ایتمکده ذکر خلاق دائم :

الله اکبر ... الله اکبر ...
برصمت علوی : قلب طبیعت .
برصمت نالان : روح عوالم
ایتمکده ذکر خلاق دائم ،
ایتمکده رعشان رعشان عبادت .

قیلیج

چکیج آلتنده محقر أزیلیر کونلرجه
برچلیك پارچەسی برتیغ مهیب اولمق ایچون ؛
صکره یاتمقله کچر عمری نیامنده بوتون ؛
نەحزین اشکنجه !

اوچلیك پارچەسی برکون براهمیت آلور ،
قوجه بر قومك اولور حارس استقلالی ؛
قوچه برمملکتك عرضی ، حیاتی ، مالی
اوکا وابسته قالیر .

اوزمان أی أبدی حامیٔ شان أقوام ،
اوزمان سن یدقهار حمیتده عیان
اولەرق اهل تعدی‌یه ویررسك خسران ؛
اوزمان آك ناکام

قلبه شوقکله کلیر نشئەلی برحس فلاح ؛
سکا باقدقجه فخورانه پارلدار کوزلر ،
سکا ای سیف مجلا ، سکا ای برق ظفر ،
سکا أی شانلی سلاح !

حیات

بوکون حیاتی مسلسل براحتیاج سیاه ،
بوکون سعادتی غافل براشتیاق تباه ،
بوکون تنفسی یورغون ، قدید برسورو « آه ! »
اولان بوجمعیت
بوکون زهرلرینك قعر نشئه‌سنده یوزن ،
بوکون طوغان چوجغندن ترانه بکلرکن
فغان طویان بشریت ، بونخبهٔ خلقت ،
نه‌در بیلیرمیسك اوغلم ؟ .. اوککده خاره‌له‌نن
شوماوی صفحه‌یه باق ؛ شیمدی آنسزین سنی بن
طوتوب‌ده فیرلاتیویرسه‌م اونك درینلکنه ،
دوشون برآز نه‌اولور ؟ .. قورقو بیلمه‌سه‌کده ، ینه
تحمل ایلیه‌مز ، چیرپینیرسك ، آغلارسك ؛
زواللی قوللرکك حکمی یوق که قورتارسین !
اومائی شی‌سنی یوتدقجه حایقیرر ، باغیریرر ،
فقط خلاص اوله‌مازسك ؛ اوموزلرکدن آغیر ،
خشین ، دمیر ایکی اَل متصل ایتوب زده‌لر ،
وچاره یوق اینه‌جکسك ... بوایشته عمر بشر .
خایر ، بو زهرمه سن وارث اولما ، اولادم ؛
یارین ، امید ایدییورلرکه ، برکنیشجه آدیم ،
برآتلایش ، ـ نه دییورلردی پك‌ده آکلامادم ، ـ
حیاتی قورتاره‌جق ؛

بشر ، بوشمدی معذب سوروکله‌نن مفلوج ،
آدیم آدیم ایده‌جك ذروهٔ خلاصه عروج ...
اینان ، خلوق ، أزلی برشفادر ؟ آلدانمق !

صباح اولورسه

بومملکتده‌ده برکون صباح اولورسه ، خلوق ،
أکر بومملکتك سیسله‌نن شو ناصیهٔ ـ
مقدراتی قوی برألك قوی ، محیی
بر اهتزاز تماسیله سیلکینوب ؛ شو طوکوق ،
شو پاصلی چهرهٔ مات بر آز کولرسه ... اوکون
بن اولمه‌مش بیله اولسه‌م ، حیاته یك اولکون
برارتباطم اولور شبهه‌سز ؛ ـ اوکون بندن
امیدی کس ، بنی کوتروم وبوش محیطمده
مرارتمله اونوت ، چونکه لنك وپژمرده
نظرلرم سنی ماضی‌یه چکمك ایستر ؛ سن
بوتون هویت وعضویتکله آتیسك :
ترنم أیلیور الآن قولاقلرمده سسك !

أوت ، صباح اوله‌جقدر ؛ صباح اولور . ، کیجه‌لر
طلوع حشره قدر سورمز ؛ عاقبت بو سما ،
بو مائی کوك سزه برکون آجیر ؛ ملول اولما .
حیاته نشئهٔ کونشدر ، ملال ایچنده بشر

چورور بزم کبی . . . سز أی فضای فردانك
کوچوك کونشلری ، آرتق برر برر اویانك !
افقلرك أبدی اشتیاقی وارنوره ،
تنور . . . عصرمزك ایشته روح آمالی ،
سیلك بولوطلری ، سیلکك ظلال أهوالی ،
ضیا ایچنده قوشك بر خلاص مشکوره ،
امیدمز بو : اولورسه‌كده بز باشار مطلق
وطن سزکله شو زندان قارا کلغندن اوزاق !

ماضی و آتی

ماضی . . . او شیمدی کولکه ایکن شیمدی ذی حیات
برجسم اولان ؛ او شیمدی اولن ، شیمدی جانلانان
موجود ؛ اوت او طالعه ، او کرداب خاطرات
انسان ایچون نه‌در ؟ . . أوت ، انسانکه طوغمه‌دن
اولمکله اوغراشیر ، وبو تقدیره قاتلانیر ،
ماضیده بر تعینی حائزمیدر ؟ . . . خایر .
اولمك حیاتی تازه‌له‌مکدر : بز اولمه‌سه‌ك
أفکار اولور ؛ حیات بشر شخص فکرتك
بر جملهٔ تکاملی . . هر فکر مشترك
بر صدمه‌در ، اونکله قیملدار بو هیئتك
ذرات بی نهایه‌سی ، ذرات نامی ؛

کونك ، خلاصه ، فکر بشردر منظمی .

ماضیده قابل اولسه تعین ، بقا ، ثبوت ،
آتی نصل خیال ایدیلیر ؟ . . بر ذکا شکن
طورغونلق احتناق ملولیله پرسکوت ،
آنجاق تنبت ایلین ، آنجاق پینکله ین ،
منسوح ومنخسف ، متخنخ ، عته‌لقا
بر وارلق . . ایشته چهرهٔ ماضیٔ ذی بقا !
ماضی ، اوبر معلم ، اوبر پیر ، اوبر پدر ،
حالك طوتوب سیکیرلی ألندن ، آغیر ، صبور ،
آتی‌یه طوغری یدمه‌لی . . . آتی ، اوپر سحر
بر افق محتجب که فیوضاته مهدنور ،
أفکار ایچون سپهر تعالی بیلنمه‌لی ؛
آتی چیقنجه اورطه‌یه ماضی سیلنمه‌لی .

ملت شرقیسی

چکنندی ، یتر ، وارلغمز جهل ایله قهره ؛
طوغراندی مبارك وطنك باغری سببسز .
برلکده بوکون بولمالی‌یز دردینه چاره ؛
جان قارداشی قان قارداشی شان قارداشی‌یز بز .

ملت یولیدر ، حق یولیدر طوتدیغمز یول ؛
أی حق ، یشا ، اوسوکیلی ملت یشا . . . وار اول

کل قرداشم ، آننه‌ك سکا محتاج ؛ اوکا قوشمق
قوشمق اوکا ، قورتارمق اوبی بختی وظیفه‌ك .
قارشیکده کوکس باغر آچیق ، اولکون ، یاتیور باق ؛
اونسز یشامقدنسه برابر اولوش اهون .

هر آن اوکوزل سینه‌یی خنجرلیورایللر .
امدادینه قوشمازسه‌ق اکر محوی مقرر .

ظلمك طوپی وار ، کله‌سی وار ، قلعه‌سی وارسه ،
حقك‌ده بوکولمز قولی ، دونمز یوزی واردر .
کوز یومه کونشدن ، نه قدر نوری قارارسه
سونمز ابدی هر کیجه‌نك کوندوزی واردر .

ملت یولیدر ، حق یولیدر ، طوتدیغمز یول
أی حق یشا ای سوکیلی ملت یشا .... وار اول

وقتیله بابالك کیمسه‌یه منت‌می ایدردی .
یوق قالمدی حاشا سکا ذلت پدرکدن .
دنیاده شرفدر یشاتان ملتی فردی ،
سیلکین ، شومذلت توزی اوچسون اوزرکدن

انسانلغی پامال ایدن آلچاقلغی ییق ، أز ؛
بالله یشامق یرده سوروکلنمکه دکمز .

حقسزلغك انواعنی کوردك ... بومی قانون ؟
الك عملی سفالتلره دوشدك ... بومی دولت ؟
دولتسه‌ده ، قانونسه‌ده ، آرتق یتر اولسون ؛
آرتق یتر اولسون بودنی ظلم وجهالت ...

ملت یولیدر ، حق یولیدر ، طوتدیغمز یول
أی حق یشا ، أی سوکیلی ملت ، یشا... واراول

نفعی

بر یاغیز چهره ، چاتلمش ایکی خنجر قاشلر ؛
ینه خنجر کبی کسکین ، ایکی معنالی نظر ...
یادعلویسی خیالمده بوسیمایی طاشیر ،
نجه نفعی یه بوسیمای مهابت یاراشیر .
طبعی صهبا کبی جوش آور مینا مقال ،
فکری عنقا کبی بالارو أطباق خیال .
آچیلیر غنچهٔ الهامی لب خارنده ،
برق اورر شعلهٔ أندیشه سی أنظارنده .
آتشین جربزه بر ناطقه آسا کوزلر
جذبهٔ روح شغفدارینی تقریر أیلر .
کورونور ، صفحهٔ أمواجه دوشن لمعه کبی ،
آلننك چین بلندنده اوروح عصبی .
بشقه در فیض هنر کلك فسونسازنده .
جانلانیر ، وجده کلیر سوزلب اعجازنده ،
طویولور قعر بیاننده صدای آهن :
ضرب ششپرله چیقان قعقعه مغفرلردن .
عکس آوازهٔ هیجا کبی أیلر اظهار

بر درین غلغله نظمنده خروش أفکار .
صانکه بر معرکه ، برمعرکهٔ جوشا جوش .
صیت ولوال وغا ، ولولهٔ جنك وجیوش .
سربسر رعد هیاهای واهزای صفوف ،
سوبسو برق چکا چاك شررناك سیوف ،
حملهٔ صفشکن جانفکن پیل دمان ،
صولت کرزکران ، ضربت شمشیر وسنان ،
کوس ونقاره هم آهنك غریو مجمات
کوپورر هرکوشه‌دن دمدمهٔ دیو ممات .
نعره‌لر مشته‌زن طبل صماخ کردون ،
صدمه‌لر ، زلزله‌لر خدشه‌رس قلب منون
آتیلیر هریانه بیك رخش صواعق پیرو ،
کرد خشیتله دولارکنبد وارونهٔ جو . . .
اووخ ، أی معجز ادا شاعر شایسته غرور ،
ایکلیور نای بیانکده نوای منصور .
اکلامازلر اوتهور ، او شکایات نیچون
دخل ایدنلر سکا فریاد مباهاتك ایچون .
صیغمامش صدر پلنکانه‌که قلب شیرك ،
یتمه‌مش قدرتکه شهرت عالمکیرك .
اویله ، برنهر معظم کبی جوش ایتمشسك
فقط ، أیواه ، چوراق یرده آقوب کیتمشسك
سکا بر بشقه زمین ، بشقه زمان لازمدی ،
سکا برعالم لاهوت نشان لازمدی .

خالد ضیا بك

١٢٨٤ — ١٣٢٧

آوروپا مكتب ادبیٔ عثمانیسنك مستثنی و ممتاز بر سیماسی ، ادبیات جدیده نك قیمتدار بر عاملی ده خالد ضیا بكدر . عشاقی زاده خالد ضیا بك ازمیرلی نجیب بر عائله یه منسوب اولوب ١٢٨٤ ده استانبولده دوغمش ، فاتح رشدیهٔ عسكریه سندن چقدقدن صوكره ١٢٩٦ ده ازمیره كیده رك اوراده رهبان مكتبنده اكمال تحصیل ایلمشدر .

مشار الیه خدمت تحریره ازمیرده منتشر «خدمت» غزته سیله داخل اوله رق پك نفیس اثرلر وجوده كتیرمشدر . تدقیقات روحیه ده كی اقتدارینك بر مثال مشخصی اولان (فردی وشركاسی) ایله (نمیده) او صره ده ساحه ارای ادبیات اولمشدر .

عثمانلیلرك موپاسسانی اولان بو بیوك ادیب بعده استانبوله كله رك ثروت فنونده استاد اكرمك جناح نیردهاسنده ایكی نجم پرتوبار كبی پارلایان فكرت وشهابك مساعیٔ ادیبانه سنه متمادی بر ثباتله اشتراك ایدوب عالم ادبیاتی قاماشدیریجی شعاعاتیله نورلره بوغدی.

خالد ضیابكك اك بیوك صفتی « غونفوریست » لك؛ استادی غونغورلردر. مملكتمزده ادبیات غربیه یی تتبعله غربك بوتون اینجه لكلرینی ، درین حساسیتی ادبیات عثمانیه ده تمثیل ایتدیرمكه خالد ضیابك قدر كیمسه موفق اوله مامشدر .

اسلوبی كندینه خاص بر طرزده اولوب جواهر لفظیه ایله پك زیاده مزینه ایدر .

تتبعات و تدقیقات روحیه‌ده‌کی اقتدارینك الك معظم دلیلی (مائی وسیاه) ایله (عشــق ممنوع) درکه مؤلف محترمنه ابدی شهرتلر تأمین ایتمشــدر . بناءً علیه رومانجیلقده‌ده بویوك بر استاد صنعتدر .

خاصیت اسلوبی ایله ادبیات عثمانیه‌ده برمکتب تأسیس ایدن خالد ضیا بکك اثرینه اقتفا ایتمش کنجلر استقبال ادبیده مبجل خدمتلریله مهم موقعلر اشغال ایده‌جکلردر .

محترم ادیبك کافهٔ آثاری منثور اولوب برقاچ بیتده یازمشدر .

آثاری : نمیده ، فردی وشرکاسی ، مائی وسیاه ، عشق ممنوع ، بر اولونك دفتری ، منثور شعرلر ، مزاردن سسلر ، صوانغون دمت ، بر یازك تاریخی ودیکر بعض کوچوك حکایه‌لرله مع التأسف ناتمام قالان (فرانسه ادبیاتنك نمونه وتاریخی) شایان تذکاردر .

غروب

متكام بر حجر چمنپوش ، منظرهم مستغرق انوار بر دکز .
متفکر حزنپرور دوشونیورم .

کندیمی شهرك آواز های وهویندن بری ، آرضك انسانلردن خالی بر موقعنده بولمقدن روحپرور ، جاودانی بر سعادت حس ایدییورم .

طبیعتی دیکلیورم ، طبیعتی سیر ایدییورم . خفیف موجه‌لر یوارلانه‌رق آیاقلریمك دیبنده سونیور . قیایه تماس ایتدکجه لطیف آهنکلر حاصل اولیور ، خیالاتمی تلطیف ایدییور .

کوزلرم ، غروبك انوار حزن آمیزیله تلبس ایدن موجه‌لری تعقیب ایده‌رك افقه قدر امتداد ایدییور .

کونش موجوداتی وداع آمیز ضیالرله سلاملایه‌رق افقده اجتماع ایدن بلوطلر آره‌سنده معظم ، درخشان استتار ایدییور .

کائناتی حزین بر سکوت استیلا ایتمشدی . اطرافده آغاجلر داللرینی ایندیرمش ، ناثر حیاته احترامرینی عرض ایدییوردی .

نظرم اعماق افقه استغراق ایده‌رك دالغین دالغین غروبی تعقیب ایتدی .

کوزلرم شمس غاربی غیب ایدوب‌ده عودت ایتدیکی زمان سطح بحری کسوهٔ نورانیسندن متجرد کوردی . اطرافی بر سکونت مبهوتانه قاپلامش ایدی .

غیر متحرك ، کوزلرم برنقطهٔ معینه‌ده ثابت اولدیغی حالده‌دوردم .

کائناتك سکوتی حسیاتمده بر اویوشوقلق حاصل ایتدی کوزلرم سوزولدی ، درین بر بوشالقله سکوت ایدییورم ظن ایتدم .

موجه‌لرك آهنك لطیفی سامعه‌می تهزیزده ، کوزلرمده ضیای شمسك پادکار انعکاسی خفیف التماعلرله پروازده دوام ایدییوردی..

« سیار فضا »

سریع ، طیار ، فضای لاتناهی‌یی کچیوردی . پیش نکاهنده عظیم کره‌لر ، جسیم دنیالر مدهش ، واسع دائره‌لر رسم ایدییوردی . بخار آتشین ایچنده دائرشمسلرك اطرافنده زرین ضیالره مستغرق سیاره‌لر لطیف انحنالر ، سریع دورلر اجرا ایدییوردی .

فضا بر صحرای نور حالنده ایدی . لایعد عاململو سیاره‌لرندن ، پیکلرندن متشکل اردولرینی مجهول بر نقطه‌یه ، غیر معلوم بر مرکزه سوروکله‌یوب کوتوریبوردی .

فضای لایتناهی‌یی املا ایدن اجرام ، هیئت عمومیه‌سیله دائر ، سمای بیکرانده سیار ایدی .

پیش نظرنده شدید مصادمه‌لر ، مدهش قیامتلر قوپیوردی . عظیم بر عالمی تشکیل ایدن سیاره‌لر مرکزیله برابر اسفل السافلینه دوشه‌رك خردوخاش اولیوردی ، خراب ذره‌لر سماواتده هر بری بر قوۀ منجذبه‌یه تبعاً سرسریانه باشقه بر جهان ، باشقه بر عالمی تشکیله شتابان ایدی .

بر جهتده بر عالمك تبخرندن حاصل اولان بخار ، دیکر جهتده یکی بر عالمه انجلا بخش اولیوردی .

بر انقلابکه که حشیت انکیز ! موت وحیاته بر جولانکه که دهشت افزا !

کچدی ، مجهول بر نقطهٔ منجذبه‌یه متوجهاً ایلرله‌دی .

فقط هیهات ! فکر حقیقت جوسیر محاسنده دوام ایدییور ، لیکن او نقطه او مرکز حیات کل اوکندن دائما فرار ایدییور . .

حکایه

ادبیات عثمانیه‌ده مظهری اولدیغی موقع مهمی احراز ایده‌مین اقسام ادبیاتدن بری‌ده اجنبی بر کلمه آلتنده ذکر ایتمکدن ایسه عثمانلی لساننه حرمةً « حکایه » نامنی ویره‌جکمز قسم ادبیدر .

ملل متمدنهٔ سـائره نزدنده حکایه ادبیاتك اك مهم ، اك معتنا برموقعنی اشغال ایدییور .

برحکایه نویس ؛ برحکیم ، برمتفنن قدر عصرینك اعاظمی عد اولنیور .

برحکایه نویسك براثری برشاعرك برمجموعهٔ اشعاری قدر وبلکه دها زیاده اهمیتله تلقی اولنیور . زیرا برشـاعر قلب بشری تصویر ایدییورسه برحکایه نویس برانسانی‌هیئت عمومیه‌سیله عرض ایدییور.

قلب بشرك اك معتنا حسیاتی ، جمعیت انسانیه‌نك اك مهم احوالی حکایه‌لرده میزان تدقیقدن چکیلیور . حکایه‌لر اویله برمرأت حیات بشر عد اولنیورکه فن‌منافع الروح مسائلنك اك‌مهملرینه جای تدقیق اولیور، میدانه کرچکدن انسانلر ، برر قلبه‌مالك آدملر چیقارییور ، یشاتیور ؛ احوال بشریه‌یی هرحالده ، هرصورتنده ارائه ایدییور .

شمدی ، تأسف ایتمه‌مك نصل قابل اولورکه ، ملل سـائره‌ده بوقدر مهم عد اولنان ، بودرجه‌لرده معتنا برموقع طوتان ؛ انسانلره انسـانلری طانتمغی متکافل اولان حکایه‌لر بزده مصاللر درجه‌سنده بولنیور . اوت ، نصل تأسف ایدلمزکه غربلیلرك صوك درجه‌ده اعلا ایتدکلری بوطرز ادب بزده هنوز حال صباوتنده بولنیور . برمترجم

غیور چیقوبده بزه اعاظم حکایه نویسانك ویا دها طوغریسی مدققین حسیات بشریه‌نك اثرینی ترجمه ایتمیور . برمحرر مقتدر یتیشوبده عثمانلیلرده ، ملل متمدنهٔ سائره‌نك بوندن برعصر اول مظهر رغبتاری اولان طرز حکایه‌یی تبدیله چالیشمیور .

مترجملرمز بزه لاینقطع غربلیلرك رد ایتدکلری ، هیچ برقیمت ادبیه عطف ایتمدکلری حکایه‌لری ؛ ادبیاته واقف اولمیانلره ، تدقیق حسیات بشریه‌دن لذت طویمیانلره امرار وقت ایتدیرمك خدمتندن بشقه برفائده‌سی اولمیان تصاویر مخیله‌یی ؛ قصرلرینه انزوا ایدن قوجه قاریلرله حرکات زمانی تعقیب ایتمین اعصار ماضیه یادکارلرینی اوجاق باشنده اکلندیرن مصاللری ، عمله کروهنك جلب تجسسندن بشقه برشیئه یاردمی اولمیان وقایع خارق العاده مجموعه‌لرینی ترجمه ایدییورلر. بیقدق !..

بربرر مزار فراموشی‌یه چکیلن حکایات غریبه بزده‌می حیات سوره‌جك ؟

هنوز غربلیلرده رغبتی جلب ایده‌جك آدملر بولنیور دیه « مردود قیز » « بچه‌لی قادین » کبی حکایه‌لره حکایه بودر دیوب برحقیقت بدیهیه‌یه حکم ایتمش کبی قناعتمی ایده‌لم ؟

حکایه‌نك طرز غریبسنی الك اول ارائه ایدن : طوفتلو احمدمدحت افندی حضرتلری درت بش سنه مقدم حکایه نویسانك مشاهیر خیالیوننذن ایکی بیوك ذاتك الك کوزل اثرلرندن برقاچنی ترجمه ایتمشلر ایدی .

بونلردن صکره کندیلرندن بکلنیلن شی قیمتشناسان ادبك اللرینه آلمیه‌جقلرینی‌ینه کندیلری تسلیم ایده‌جك اولان حکایه‌لر ترجمه‌سیمیدر؟ بز دها بیوك خدمتلر بکلرز .

حقیقیون دنیلن حکایه نویسان بزده شمدیلك رغبت کوره‌مزسه خیالیونك ، اون طقوزنجی عصر افکار مترقیه‌سیله متناسب اولانلری، هر لطافت حقیقتی هر ملتدن اول تسلیم ایتمك استعدادینه مالك اولان عثمانلیلرده رغبت بوله‌مازلرمی که یالکز مخیلاتپرستانی ممنون ایده‌جك حکایه‌لر ترجمه‌سیله قناعت اولنیور ؟ ظن ایتمم که بونی ادعا ایده‌جك بر آدم بولنسون !

کچنلرده پك ذکی طانیدیغم بر کنجدن شویله برسوز ایشتدم « هرکس بیلیرکه حکایه بر وقعه‌نك تصویری دیمکدر بر حکایه‌ده اك زیاده محلی طوته‌جق شی وقعه اولملیدر . وقعه آز اولورده تفصیلات چوق اولورسه محررینك قوهٔ مخیله‌سنك تنك ، حکایه‌نك جانصیقجی اولدیغنه حکم اقتضا ایدر . » شمدی ذکاوتنه امنیتم برکمال اولان بوذات ملل غربیه‌ده اك زیاده مظهر رقبت اولان حکایه‌لرك پك کوچك بر وقعه ایچون پك واسع تفصیلات ایله مالی ، وبو تفصلاتك تدقیقات عمیقهٔ روحدن عبارت اولدیغنی بیلسه ایدی ویاغرب مشاهیر حکایه نویسانك یازدقلری آثار نفسیه‌یی مطالعه‌یه موفق اولمش اولسه ایدی بویولده ادارهٔ لسان ایدرمیدی ؟

حکایه بر وقعه‌نك تصویری ایمش ! . . خیر ، دکل . . شمدی حکایه بروقعه‌نك تصویری اولمقدن زیاده بر حیات لوحه‌سی عداولنیور.

حکایه‌ده تفصیلات وقعه‌دن آز بر طوتملی . ایمش ! . . بوده یاکلش ! . . بوسوز دنیاده هیچ برصاحب عقلك وقوعنه احتمال ویرمیه‌جکی برچوق تسلسل وقایع غریبه‌دن مرکب ، درلو درلو سرقتلردن ، جنایتلردن ، انتقاملردن باحث اولان سفسطه آمیز مصاللر حقنده سویلنه‌بیلیر .

کرک خیالیوندن اولسون ، کرک حقیقیوندن ؛ حکایه تویسانک اثرلرینه زمین اتخاذ ایتدکلری تدقیق احوال روح اساس مهمی انجق تفصیلات ایله حل اولنه‌بیلوز . مدققین حسیات بشریه‌نك تصویر ایتدکلری انسانلر اك خصوصی حاللرینه قدر ارباب مطالعه‌نك معلومی اولمیدر . یوقسه هر بری نمونهٔ بشر اولان حکایه‌نك قارئنجه غیر معلوم سائقلر ، سببلرله غریب غریب وقعه‌لر اجرا ایتمه‌لرندن نه‌فائده استحصال اولنه‌بیلیر ؟ برجانینك مدهش برجنایت ایقاع‌ایتدیکی کوریلیور ، نه ایچون بو آدم مثلا اوجانینك دهشتندن تحاشی ایدن قارئك ارتکاب ایده‌میه‌جکی برخونخوارلغی اجرا ایدییور ؟ ایشته سفسطه پردازانك مسکوت کچدکاری بویله مهم ماده‌لری مشاهیر حکایه تویسان حل وایضاح ایدرلر ، برجانینك ارتکاب کرده‌سی اولان جنایتك سائقلرینی تعیین ایچون فن منافع الروح ایله‌تطبیقاتنی، مناسباتنی ایضاح ایدرلر . والحاصل حکایه‌لرنده صحنهٔ تماشایه وضع ایتدکلری انسانلری کمیکدن ، اتدن معمول وبرقلبه مالك اوله‌رق تصویر ایدرلر. ایشته بونك ایچوندرکه آنلرك اثرلرینه « جان صیقیجی » نامنی ویرمکدن ، مخیله‌لرینك طارلغنه حکم ایتمکدن حیا ایدیلیر ؛ تدقیقلرینك وسعتنه ، اثرلرینك محتوی اولدیغی حکمتلره حیران اولنیور ؛ آنلرك اثرلرندن متلذذ اولمیانلرده افکار سطحیه نظریله باقیلیر ؛ بوقارده خیالیون وحقیقیونی ، یکدیکرینه پك ضد اولمقله برابر ، التزام ایدیشمز نظرلره چارپسه کرکدر .

بز بواثرمزده برطرف طوتمق نیتنده اولدیغمز ایچون بو ایکی مکتب ادبك اعاظمنی بیطرفانه محاکمه ایتمك ایسترز . بزم بوراده‌کی مقصدمز بومکتب ادبلرك هیچ بریسنه منسوب اولمیان وقایع مخیله وغریبه مصورلرینك ماهیتلرینی تعیین ایتمکدر .

ایلروده ایضاح ایده‌جکمز کبی خیالیون وحقیقیون نامل‌ری حکایه نویسانك تشکیل ایتدکلری بشقه بشقه ایکی مسلك ادبینك منتسبلرینه ویریلن برنامدر . لکن خیالیونی ، اسملرینك ویره‌جکی ظن اوزرینه سفسطه یازان و « الف اللیله » ، « الف النهار » کبی افسانه‌لردن پك فرقلی اولمیان وقایع غریبه تصویر ایدن محررلر اولمق اوزره تلقی ایتمه‌ملیدر . خیالیون بیننده جهت مناسبت واردر . فقط اثرلرنده اوقدر بیوك فرق کوریلورکه انلری خیالیون کبی مشاهیر واعاظمی حاوی اولان برجمعیت ادبایه ادخال ایتمکه وجدان مساعده کوسترمز . آنلر عالم ادبیاتدن سوروامش حکایه تجارلریدر .

مقصدمز ملکمزده حکایه نویسلکله اشتهار ایدنلرله حکایه مترجملرینی تخطئه ایتمك ویا خدمتلرینی کوچك کورمك دکلدر ، بالعکس وطنمزده « مخیلات عزیز افندی » طرزنده حکایه‌لردن بشقه برشی طانیلمدیغی برصره‌ده برنجی دفعه اوله‌رق ملی وتألیفاً حکایه یازان احمد مدحت افندی حضرتلریله مشار الیهه پیرو اولانلره حصه‌مزه اصابت ایرن شکرانی عرض ایتمك ایسته‌رز . لکن‌شونی‌ده علاوه آرزوسنده‌یزکه بوکون درجهٔ کمالنی بوله‌جغی طریق حقیقی‌یه کیرن حکایه شمدی بزده کوریلنلرك درجه‌سنده قالمامشدر .

بزده برنجی دفعه اوله‌رق غربك طرز حکایه‌سی الکساندوما پونسوق دوترای ، قساویه دومونته‌پن ، پیرزاقون کبی بر تفرقه‌لریله بر جریده‌یه قرق اللی بیك مشتری قازاندیره‌جق درجه‌ده فرانسه عالم مطبوعاتندن شان قازانان حکایه نویسلرك اثرلریله طانتدیرلدیغی زمان او وقته قدر « الف اللیله » و « الف النهار » دن بشقه حکایه‌سی اولمایان عثمانلی عالم مطبوعاتنده بویوك بر رغبت کورمش ایدی .

بالآخره « حسن ملاح » ، « حسین فلاح » «دنیایه ایکنجی کلیش » و « فلاطون بکله راقم افندی » « یارسده برترك » کبی ملی حکایه‌لرله ینه آنلرك محرری طرفندن سلسلهٔ « لطائف روایات » نشر اولنمغه باشلادیغی زمان عثمانلیلرك بو طرز حکایه‌ده دخی پك آز زمانده بویوك بر ترقی کوستردکلرینی اثبات ایتمش ایدی .

لکن بونی اثبات ایدن یالکز عطوفتلو احمد مدحت افندی حضرتلری اولدی ؛ تألیف حکایه خصوصنده اثرینه تبعیت ایتمك ایسته‌ینلر طرز عتیق حکایه‌نك واصل اولدیغی درجه‌یی تجاوز ایده‌مه‌مشلر ایدی .

بز مطبوعات عثمانیه‌ده تاریخ حکایه‌نك بوندن اون اون بش سنه اولکی حالنی تصویر ایدییورز . لکن بو اوزون مدت ظرفنده پك چوق حکایه‌لر ترجمه و حتی بر ایکی دانه تألیف بیله اولندیغی حالده ایلك ظهورنده چوق ترقی ایده‌جکی ظن اولنان طرز جدید حکایه او زمانکی درجه‌سنده قالدی .

بو ایسه کافی دکلدر ! . .

افکار عمومیه‌یی طرز جدید حکایه‌یه آلیشدیرمق ایچون الکساندر دوما ، پونسون دوترای و سائرلرك اثرلری لازم ایدی . حتی آنلر اولمسه‌یدی بالآخره اوقتا وقوبیه الکساندر دومافیس کبی ادیبلرك اثرلری اوقونمازدی . آنلر ینه لازمدر ؛ چونکه چوجقلرمز ، تعمیق مسائل حیاتدن مجتنب آدملرمز وار ؛ فقط جدی ، حکمت آمیز ارباب مطالعه بولنمزمی ؟

آنلری « قیرمزی دکرمن » ، « اسرار هند » کبی حکایه‌لرله اقناع ایده‌بیلیرمی یز ؟

شو سوزلردن مقصدمزك نه اولدیغی آكلاشیلیر . دیمك ایستهیورزكه شمدی‌یه قدر بزده ترجمه ایدیلن حكایه‌لر مطالعات جدیه اربابنی ممنون ایده بیله‌جك بر اهمیت ادبیه و حكمیه‌یه مالك دكلدر. حكایه‌نك شمدیكی حال مكملیتی هنوز بزده طانیلمامشدر .

ایشته بو مقاله‌مزده حكایه‌نك مجملاً بر تاریخنی یاپدقدن صكره حال حاضرینی ، انواع مختلفه‌سنی ایضاح ایده‌رك حكایه‌نك اساسنه ، خدمتنه دائر اعطای معلومات ایله نه‌یولده حكایه ترجمه اولنمق ویازلمق اقتضا ایده‌جكنی آكلاته‌جغز .

بو مسأله‌یه مراقی اولانلر بالطبع زحمتمزی مطالعه‌لریله مشكور ایدرلر ، مسلكلری حكایه‌یه بخش اهمیت ایتمكه مساعد اولمیانلر ایسه حظ ایتمیه‌جكلری طبیعی اولان بویله بر مقاله‌یی مطالعه زحمتندن كندیلرینی محافظه ایتملیدرلر .

آغلارم

صحرا نشین اولسەم :

طلوعك، حزین برغروبك تماشاسی بنی متأثر ایدر: آغلارم!...

منور برکیجەدە قمری ، سمانك ارضە قارشی بر خندهٔ استهزاسی کبی پارلایان کواکبی سیرایدەرم ؛ نظرم اعماق غیر متناهیەدە متحسرانە دولاشیر : آغلارم !..

ظلامك حکمفرما اولدیغی برشب دیجورده موجوداتك هیئت مدهشەسی نظرمی جلب ایدر ؛ قلبم حسیات وخیمە ایلە مالیاولور : آغلارم ! ... چمنزارە مصادف اولان برچیچك ، سامعەمی الحان حزن آوریلە تهزیز ایدن بر بلبل ، خفیف آهنکلرلە چاغلایان برشلالە ، درەنك کنارندە حزین حزین قوال چالان برچوبان متحرك آلامم اولور : آغلارم .

شهر نشین اولسەم :

سفالتك حال دوتائییە القا ایتدیکی براختیار ، برکاشانهٔ عالینك پنجرەلرینی تعداد ایلە امرار وقت ایدن ملجأسز برچوجق ، ضعیف قوللریلە نفقەسنی تدارکە متهالکانە قوشان حامیسز برقیز مصادف نظرم اولور : آغلارم !..

قوهٔ معنویەسی محواولمش برمیخوار ، سائقە مذلت وفلاکتلە اختیار جنایت ایتمش برسفیل رقت قلبمی موجب اولور : اغلارم :

حیاتك كذرانندن متحاشی ، زمانك امتدادندن متأذی ، حیاته منهمك ، مماته میالم ؛ شوتردد وخیمی دوشونور : آغلارم ! ..

اضطرابمدن مضطرب ، كوز یاشـلرمله متألم ؛ مطالعه ایده‌رم ؛ اضطرابم آرتار ؛ نورسز ، قوتسز كوزلرمدن سـیلان ایدن كوز یاشلرینی ملاحظه ایده‌رم : آغلرم ؛ دائما آغلارم ! . . .

مزار

مزار مهد ابدیت ، عتبهٔ ملکیتدر . اوراده ؛ اشعه نثار حیات اولان کوزلر سونر ، ضربات قلبیه سکوت ایدر ، حیاتك مبدأی دیکر برجهانك مقدمه‌سیدر .

مزار فنانك منتهاسی ، بقانك ابتداسیدر . حزنلر ؛ کدرلر ، خیاللر ، امیدلر ، سرورلر اوراده محو اولور؛ لکن مزار حقیقتك پناهی ، اسرار خالقتك جلوه کاهیدر . مزار علویتی سفلیتدن تجرید، بشریتی ملکیته تقلیب ایدر برتصفیه‌کاه عالیدر .

اسیر حیات اولان روح انوار قدسیتی مزارده نشر ایدر. مزار برسمای وسیعدرکه مربوط وجود اولان روح اوراده سربستانه ، احرارانه پرواز ایدر .

مزار اعماق مظلمه‌ده آچیلمش بر حفرهٔ دهشتناك ، بر پارچه طاش ایله ستر اولنمش مدفن اجساددن‌عبارت‌دکلدر. مزار برجهاندرکه علویت قدسیت ایچنده پرواز ایدر ؛ مزار بر عالمدرکه پیش الوهیتده دوران ایدر !

فورطنه

متوالی ، موحش برانین اورمانك ظلمات عمیقه‌سی ایچنده دهشتلی عکسلر حاصل ایدییور ، روزكارك حشیت ریز فریادلری بارانك یاپراقلره شدتله سقوطندن متحصل صدالرله اجتماع ایده‌رك مهیب بر آهنك تشكیل ایدییور .

اورمان هیئت عمومیه‌سیله ایكلیور . . . بو ایكیلتیلر قلبمده لطیف بر حس تحاشی حاصل ایتدی .

آغاجلر ، اورمانی صیق بر قورو ایله تتویج ایدن عظیم داللر روزكارك هجوم قاهرانه‌سی آلتنده زبون بی‌تاب تمایل ایدییور ؛ سماده ، بلوطلری چاك چاك ایدن شمسكلرك جهنمی ضیالریله خیال آمیز ظللر ترسم ایدییور .

یالكز ، بو عظیم اورمانك ایچنده ، مدهش فورطنه‌نك قارشوسنده قورقدم ؛ تیتره‌دم ، لكن قلبم غریب بر لذتله مالی ایدی .

روزكار اودرجه شدید اسیور ایدی كه كرهٔ ارضی بر فضای عدم آباده سوروكلیور قیاس اولنوردی .

اورماندن اودرجه مخوف انینلر ظهور ایدییور ایدی كه ارضك حال احتضارینه حكم ویریلیردی .

لكن خیالم بو منظرهٔ رقت انگیزده غریب بر لطافت ، بو جهنمی ضیالرده شاعرانه بر نورانیت ، بو مخوف صدالرده روحانی بر سلسلهٔ نغمات حس ایدییوردی .

معمای معلق

برکون کله‌جکمیدرکه صحیفهٔ تاریخ بشردن بیکلرجه عصرلرك خون ناحقیله تخمرایدن «حرب» کلمه‌سی ابدیاً طی ایدلسون ؟ او بلای مزمن بشریت اوضربه‌زن مبنای مدنیت برکون کله‌جکمیدرکه تاریخ جمیت انسانیه‌تك خون آلود صحیفه‌لریله کفن بردوش اغتراب اولسون ؟ معالیات ملکیاتك محفظهٔ مقدسه‌سی اولان انسانك فوق سر اقبالنده بریوم مسعود ملکیتك فجر روحپرور ودلاراسی خنده‌ریز انجلا اوله‌جغمیدرکه جهان بشریت نقطهٔ غایهٔ تکمله واصل اولمش اولسون ؟ انسان آرتق محتاج اولمدیغی سلاح حربی قیروب برکوشهٔ نسیانه آتسون ؟ پارمقلرینی تلویث ایدن قانی زلال مدنیت ایچنده ییقاسون ؟ اوکون کرهٔ ارضك ، فضای بی انتهای خلقتك بوسیار مجهولنك ناصیهٔ اقبالنده بشقه برنجم پرتوبار معدلت بشقه برنور روحانیت پارلایه‌جقدر .

حرب ! مدنیتك بوخصم اکبری ، ترقینك بوسد مخوفی دکلیدرکه جولانگاه ترقیده خرامان اولان فکر بشرك آیاقلرینه کمند آتیور؟

حرب ! اوداهیهٔ موحشهٔ مدنیت قالقسون ؛ کیم بیلیر بشر نصل برحیات فیضا فیض ملکانه‌یه مظهر اوله‌جقدر .

او زمانلر انسانلرك غایهٔ فکری ، مقصد اساسیسی چالشمق دوشونمك ، ایلریله‌مك خفایای خلقته ، اسرار طبیعته وقف قوای فکر ایتمك اوله‌جقدر . او زمان بوتون اقوام دست بدست وفاق اوله‌رق پیش توجه بشریتده آچیلان شهراه علویٔ ترقیده یورویه .

جکدر . او زمان بر صاحب فکر تاریخك بر صحیفه‌سنده (واترلو) محاربه‌سنی، نمونه کاهك (اکسپوزیسیون) بر حجره‌سنده (ارمستر ونغ) طوپنك برپارچه‌سنی کوردیکی زمان اوقان لوحه‌سنی، اوچلیك پارچه‌سنی اکلایه‌جقدر .

جمعیت بشریه‌نك هرشیدن اول محتاج اولدیغی بو صبح روحنواز صلاحك بردها سونمه‌مك اوزره طلوعنی کورمك ممکن دکیلدر ؟

بوکون اوروپا بوتون وسائط قوتنی ، بوتون منافع مقدرتنی مدهش ومخوف برجرمك تهیهٔ اساسنه حصر ایدییور ؛ سنه‌لردنبری تصوری هول انکیز ، حشیت آور بر حربك امحای اسبابنه تخصیص فکر ایدییور ؛ فقط هرکسده بر اندیشه وار ،

جهان مدنیته بویله قوقونج بر قان لکه‌سی سورمکدن هرکس قورقیور وکیم بیلیر ؛ بوتون بو آهنك عالمی صارصه‌جق اولان بوتون بوحرب احتمالاتی ، اوت کیم بیلیر بشریتك انفلاقنه نصب عین اشتیاق ایتدیکی صباح صلاحك ظلام پیشدارندن عبارتدر .

هرکسك اغزنده صلح کلمه‌سی تتره‌یور ؛ فقط هرکسك النده برسلاح حرب وار . پك چوق زمانلر ، پك چوق مثاللر مشهود اولمشدرکه اکثریت اوزره الك قورقونج سلاحلر الك کوچوك کلمه‌لرك سحر تأثیریله قیریلور .

بزی کیم تأمین ایده‌بیلیرکه بوکون دبویلرده تراکم ایدن اسلحه یارین دول مختلفه‌نك آغزندن دوشه‌جك بر کلمه اوزرینه جهان شاهد صلحه برهیکل اعتلا رکزینه خدمت ایتمسون .

بوکون لسان حال عالم شومعنایی افاده ایدییور :

ایشته حرب : اون بش کون ظرفنده اون بش ملیون اهالی

بوغوشه جق ، والدەلر ، اوغولسز ، چوجقلر پدرسز ، قزلر نشانلیسز قاله جق ، ترلالر مملکتلر آتش ایچنده قاله جق ، وجودینه عصرلرك کفایت ایتمدیکی بو آثار مدنیت ، سوزلرله زمانلرك بویوتدیکی شو انسانلر طوپلره ، قورشونلره فدا اوله جق .

ایشته صلح : بوکون ملیونلرجه انسانلری طوپراقلردن آییروب آتشلره صاران صدای حرب سکون ایتسون ؛ پدرلر اولادینی ، قادینلر قوجه‌لرینی بوله جق جمعیت بشریه نك جکرنده بر آتش انطفا ناپذیر کبی اشتعال ایدن نائرهٔ حرب سونسون ؛ انسانلر منبع صلح وسلمك مست کوثر نوشی اوله جقلر .

احتمال پك قریب اولان بر زمان بو سؤالك جوابنی ویره جك بو جواب نه اوله جق : حربمی ؟ صلحمی ؟

حرب اویله بر کلمه که بوکون سمای سیاستك محمول بوارق اولان بولوطلرنده برر عد دها شل کبی انطراق ایتسون : اون بش میلیون انسان اون بش میلیون آلت اتلاف کسیله جك . اون بش ملیون عائله پدرسز ، برادرسز ، زوجه‌سز قاله جق ، حرب اویله بر داهیهٔ عظمای مدنیت که ، بر نظره‌سی صحیفهٔ حیاتی رنك لعله بویار .

حرب ! بوکون کلشنسرای عمران بر یردن کچسین : یارین اوراسنی بر ماتمکدهٔ خراب بولورسکز ! . .

حرب ! او بر صرصر مخوفدر که کچمیه کورسون ! بر نفحهٔ دهشتنده بر عصرلق آثار مدنیت بو آفتی سینه‌سنده طوتیور ،

بسله‌یور ؛ امزیریور ؛ فقط رتق دیشلندی ؛ نتیجه‌لندی ؛ صالویرلسه میدانه آتیله جق . صالویریله جکمی ؟ صالویرلمیه جکمی ؟ تاریخ ؛ شدی یه قدر آلدیغی ضربات شدیده نك آلتنده ایکله ین

بو عصر اعتلای افکارده صحیفه‌لرینی قان ایله مستور کوره‌جکمی ؟ مدنیت ، اودختر نازنده انسانیت ، بو جریحهٔ مدهشه ایله آیاقلر آلتنده ازیله‌جکمی ؟ بو بر معمای عظیم‌که سنه‌لردن بری فرق جمعیتده معلق طوریبور . [۱]

فوارهٔ آتشین

آتشدن دوزخ فشان بخارلردن مرکب بر عمود برکانی کیجه‌نك درین ظلمتلرینی برسرعت شدیده ایله یارارق ابعاد سماواته شتاب ایدییور ،

اطرافی محیط دومانلر ، زروهٔ آتشنثارك فوقنده برچرخ کثیف تشکیل ایدن بلوطلر علولرك ضیاسیله غریب منظرهلر ؛ خارق‌العاده انعکاسلر کسب ایدییور .

جبل آتشفشانك سینه‌سندن فیشقران دوزخی مایعلر آتشدن مرکب نهرلر ؛ چاغلیانلر تشکیل ایده‌رك صحرایه هجوم ایدییور .

اطرافده حکم سورن دهشتلی سکونت ایچنده آنجق دنیایی طوفان نوره غرق ایده‌جك قدر آتشلر صاچان برکانك مخوف صدالری ایشیدیلیور .

اطراف پرسکون ! ظن اولنور،که موجودات بودهشته قارشی خائف لرزه ناك سکوت ایدییور .

---

[۱] بو مقاله‌یی انتخابله کتابه نصل ایدرکن ایتالیانك قواعد دولیه‌یی ایاقلر آلتنه آله‌رق طرابلس غربی اشغال فکریله حکومت عثمانیه‌یه اعلان حرب ایتدیکنی دوشونه‌رك صلح وصلاحی اخلال ایدن بو جمعیت بشریه دشمنلرینه، ایتالیانلره لعنت خوان اولیورز.

بر قلب که بر مزار

ای یأس آلود قلبلر ! ای مدفن سرور مزارلر ! . . .

سزك تخیلکز بنی کریه ناك ایدییور ؛ سزی دوشنیورم ؛ سزه آغلایور .

ای مظلم دنیالر ! . . بن سزك حزین بر سیارکزم ؛ سزی تماشا ایدییورم : حالکزدن لرزه‌ناك اولیورم . منظره‌کز بکا ایراث خشیت ایدییور .

سز اویله دنیالرسکزکه عمانلره جای حیاتسکز ! . .

نشهٔ یاب حیات اولانلرك طرد و تبعید ایتدکلری غملری ، حزنلری سزه التجا ایدییور .

سز ؛ یأسلر ایچنده غلطان ، حزنلر ایچنده کریان آفتخانه‌لرسکز ! . . .

چارپ ! ای قلب یأس بنیاد ! تصویریکلك قارشیسنده چارپ ! چاك چاك اول ! وجودك بکا بار کلیور . سن بر مزارسك ! . . .

زوجه

زوجه ، بر وجودك ديكر بر وجودى بر قلبك ديكر برقلبيدر ، زوجه ، شهراه حياتك دائمى بررفيقى ، بر روحك ابدى برانيسيدر . زوجه ، اكدارك مشتركى ، سرورك حصه‌يابى ، حسيات قلبك ديكر بر مرأت انعكاسيدر .

زوجه ، برحياته التحاق ايتمش ديكر برحيات ، بر وجودك قسم ديكرى اولمش بر وجود ، حيات بشر اوزرينه بر سعادت آچمش بر ملكدر .

بر انسانك اك‌مقدس محبتلرى ، اك روحانى حسلرى زوجه‌سنه انحصار ايدر .

زوجه محبتك تجسم ايتمش بر صورتى ، شفقتك تمثل ايتمش بر تصويريدر .

زوجه قلب بشرك اك بويوك مدار سعادتى ، اللهك آدمه اك قيمتدار بر هديه‌سيدر .

شلالهٔ منجمد

مهیب دالغه‌لر ، جسیم بوزلری بر سرعت فوق‌العاده ایله عظیم ارتفاعلردن نهرك اعماق کردابنه سورویور .

موحش ایکلتیلر ، مخوف کورلتیلر ، شلاله‌یی محیط اولان متحشد سحابلرده عکس صدالر حاصل ایدییور .

صولرك دهشتله سقوطندن کثیف بربخار صعود ایتمکده ؛ چاغلایانه ذرات منجمده‌دن متشکل برسماویرمکده بولنیور .

برف پوشیده سحابلردن الوان کونا کونه انقسام ایده‌رك جریان ایدن ضیای شمس ، نهرك امواجی اوزرنده یووارلانان بوزلردن مرکب کهسارلری غریب رنکلرله تلوین ایدییور .

پیش نظرده قارلرله مستور بر صحرا ، بوزلردن مرکب برشلالهٔ منجمد ، دونوق برسما ، حزین برکونش ، دهشتله وحشتدن متشکل برلطافت کورولیور .

حیاتمیدر ؟

کونشك طلوعندن اول چیقمق ، غربان صوکره کیرمك ، چالیشمق ، چابالامق ، خرد وخاش اولمق ! نه ایچون ؟ برلقمه اکمك ایچون ! . .

صوؤقلرده اوشومك ، یاغمورلرده ایصلانمق ، طوپراقلرده یاتمق ، تیترهمك ، دونمق ! نه ایچون ؟ بشقه‌لرینك استراحتنی حصوله کتیرمك ایچون !

یرالتلرنده امرار حیات ایتمك ، هوای نسیمی‌یی زهرناك اوله‌رق تنفس ایتمك ، رطوبتده عمر سورمك ، کونش کورمه‌مك ، بشرکن برییلان کبی یاشامق ، ورم اولمق ، ئولمك ! نه ایچون ؟ ئولمه‌مك ایچون ! . . .

عمر تهتن

شمیدی بر قاچ سنه اولیورکه بویله هر کون چانطه‌سنی دولدیران مکتوبلری آلیر چیقاردی . یورومکدن ، قالدیرملره سورونه سورونه بو یورغون باجاقلری چکوب کوتورمکدن بزمش اوصانمش ، دنیانك بیکلرجه کوشه‌لرندن کلمش بو کاغد پارچه‌لرینی سوقاق سوقاق ، قاپی قاپی کزدیروب داغتمقدن ، اوت آرتق نفرت ایدرجه‌سنه بیقمش ایدی .

شیمدی قاچ سنه اولیورکه بویله کونشلرده یانه‌رق ، آتش

یوسه‌کورن یاز هوالرنده نفسی طیقانه‌رق ، قیش کونلرنده یاغمورلرك آلتنده ایصلانان دوش تحملنی قابارته‌رق ، رطوبتدن صیزلایان آیاقلرینی چامورلرك ایچنده سوروکلیه‌رك ، بوشهر عظیمك بیکلرجه سوقاقلرنده دولاشمقدن . چانطه‌سی بلنه چاربه چاربه لایعد آدملرك مخبر بیخبری اولمقدن آرتق ایکرنمش ، بونالمش ایدی .

سنه‌لر ! . . اونلرك سلسلهٔ بی انصافی هر کون سر املپرورینی براز دها ایندیره‌جك ، براز دها طوپر قلره یاقلاشدیره‌جق ضربه‌لر وروه وروه کچمش ، بیمجال ، شکسته اعصاب یاتدیغی کیجه‌لردن صوکره کوندوزلری آچان هرشمس صباح اوکا : «بوکون ینه ، دونکی کبی ، هر زمانکی کبی موزعسك ، وهر زمان بویله اوله‌جقسك ! » دیمش ایدی .

آه ! بو سوقاقلرك بیتمز توکنمز خطوط پیچا پیچنی ، دورماز دیکلنمز خطوه‌لرله بنالرك ارقامنه باقه‌رق ، دکانلردن اسم صوره‌رق ، بر آدم بولمق ایچون ساعتلرجه دولاشه‌رق کزمکه محکوم اولان عمر سفیل ! . . .

ایشته بوکون ناکهان باشلایه‌رق سقوط عنیف بی رحمانه‌سیله صولوق اثوابنی کمیکلرینه یاپشدیران ، ییرتیق آیاق قابلرندن چورابلرینه نفوذ ایدن یاغموردن ، بوتون نفرت حیاتی فوران ایتدی . بریره التجایه لزوم کورمه‌یه‌رك ، شو کندیسنی قامچیلامق ایسته‌ین یاغموری استخفاف ایچون قاچمیه‌رق ، همان اورایه ، قاپالی بردکانك کنارینه اوطوردی ؛ کوزلرینك اوکنده سیاه حبابه‌لرله چامورلری قایناشان ، یاغمورك آلتنده برنهر جهنمی شکلنده آقیور ظن ایدیلن سوقاقه ، حیاتك اوصحنهٔ هیجانته باقدی .

اولا شمسیه‌لرینك آلنده محفوظ ایاقلریله مستریحانه کچنلری کوردی . صوکره چامورلری پاره‌رق آقوب کیدن ارابه‌لره باقدی . شبهه‌سز ، یاغمور بونلره عائد دکلدی .

بوشمسیه‌لیلر ، بوارابه‌لیلر ، ایشته زواللینك چانطه‌سی دولدیران مکتوبلرك صاحبلری ...

بونلر ایچنده ، شوحیاتك آره‌سنده کندیسی نه ایدی ؟ دنیایه بوآدملرك مکتوبلرینی طاشیمق ایچونمی کلمشیدی ؟ . . .

ارتق سوقاقه باقمدی ؛ شیمدی اسکی اثوابنك کنارلرندن صیزه صیزه قطرات سریعه ایله اطرافنه داملایان صولره ، چامورلی پاچه‌لرینك آلتنده آغلایور ظن اولونان ایاق قابلرینه باقیوردی .

آه ! بومکتوبلر ! هرکسدن کلوب هرکسه کیدن شیلر؛ اوبونلره بیکانه ایدی . اوکا دها مدت حیاتنده هیچ برمکتوب کلمه‌مش ایدی . اویالکز باشقه‌لرینك مکتوبلرینه مأمور ایدی . هیچ برکیمسه‌سی یوقدی که انتظار ایده‌جك مکتوبی اولسون .

شو هرکون دولوب بوشانان چانطه‌یی دائما برآه خسران ایله آچوب قاپاردی . سنه‌لردن بری الندن کچن بوشیلره ایمره‌نیردی . نه اولوردی ؟ آره‌صره بردانه‌سی برحصهٔ تسلیت حیات اوله‌رق اوکا عائد اولسه ایدی ! . .

اوت شوکوزینك اوکندن ارابه‌لریله، شمسیه‌لریله کچن، کندیسی کبی بوینه باشقه‌لرینك مکتوبلریله دولو چانطه اصیلی اولمایان بوتون بوآدملری ، بوتون اومکتوب صاحبلرینی اکلایوردی . و اکلایوردی که کندیسی بونلرك ایچنده بی نصیب ، تهی بخت ، تماماً بیکانه ایدی . اوکا هیچ بریردن مکتوب کلمیه‌جکدی .

اووقت ایصلاق فسندن یناقلرینه دوغری آقان یاغمورلرك آلتنده ، بونا امید حیات ، بوزوواللی بیکس موزع ، بو بیچاره قلب مفتور بریأس عمیق وکران دویدی . ارتق بوینه تحملفرسا برزنجیر ایله اصیله اصیله اشاغی‌یه دوغری قالدیرملره اورمق ایچون باشنی چکیور کبی اعر کلن شوچانطه‌یی ، شوباشقه‌لرینك مکتوب محفظه‌سنی قوپاروب آتمق ، آیاقلریله چیکنه‌مك ، وصوکره برازده راحت ایتمك ایچون ، ایشته شورایه ، اوزرندن کچیلدکجه اچیلوب قاپانان چرکابك ایچنده ، ارابه‌لرك تکرلکلری آلتنه بویلی بوینه اوزانوب اولمك ، چامورلره کومولمك ایسته‌دی ... !

عثمانلك غزاسی

اطرافده طوپلر ، تفنكلر برابكلتی ایله آتشلر پوسكوریيور ؛ قارشيسنده‌كی تپه‌لرك اراسندن شمشك قدر سريع بر بولوط پارچه‌سی قوپيور ؛ آتشفشان بر كله يوواريلانه‌رق اوچيور ؛ بر سقوط دهاش ايله دوشيور ؛ بر انطراق هوا چاك آفاقی صارصيور ؛ دها صوكره بر ديكری ، بر اوچنجيسی ، بر دردنجيسی باشنك اوستندن ، اطرافدن بی‌نهايه كولله‌لر — بر قوۀ خارقه ايله جانلانان بوتون بوسنكستان پارچه پارچه قوپه‌رق ، آتشنثار بولوطلر ايچنده جهنمی بر پرواز ايله اوچه‌رق بولوطلری ييرتان اژدرلر — اوبيتمز توكنمز سلسلۀ اهوال موت كچيوردی .

اونلر بر بولوك ايله بر طوپ ايديلر ؛ مهيب سياه قيالرله بر عفريت ليال شكلنده يوكسلن تپه‌نك كنارنده ، بولوطلری پايمال استحقار ايدن بر نكاه آتشدار شجاعتله ، ضابطلرينك بر برقپارۀ بياض شكلنده پارلايان قليج اوجلرينی تعقيب ايدييورلر ؛ اوتپه‌يه طيرمانمق ، آياقلری كفايت ايتمزسه ديشلريله ، طيرناقلريله اويالچين قيالری كميره كميره ، طيرمالايه طيرمالايه خطوات فرشتۀ ظفره ازهار خونين ايله مزين بر شهراه علوی اچمق ايسته‌يورلردی .

اووقت بر حملۀ فوق البشرله خلاطلری قوللرينه صارديلر . بر سد سديد سنكين شكلنده يوكسلن بوتپه‌يی چيكنه‌يه‌رك كچديلر . . .

اطرافدن بر باروت سحابپاره‌سی قالقه‌رق تپه‌لرك فوقنده ، شو حوضۀ

جباله صیغینمش وادینك اطرافنده دالغالانه دالغالانه بربیاض قوشاق کبی طوریبور ؛ ناکهـان بر تپه‌دن برکولله‌نك پروازیله قالقان طبقهٔ هوائیه ایچنده صارصیله‌رق چالقانیور ؛ بونطاق سحاب رقاص آلتنده بایرلره طیرمانان عسکرلر ، اوچوروملردن برکردباد ذی حیات شکلنده اوچان سواریلر ، وادیده سیاه قیالرك دهان مخوفندن دوکولن طوفان آتشه قارشی کوکسلرینی قبارته‌رق ایلرله‌ین طابورلر ، بررمار هوائی کبی ایصلیق چاله‌رق هوالری قامچیلایان قورشونلر ، اره صره جبال محیطه‌نك انین اضطرابیله قارشیلاشان آجی بوروسسلری ، دها صوکره بوتون بوحوضهٔ مضیقه‌دن برموجهٔ طوفانمـا ایله قاباره قاباره تپه‌لره مستولی برسـیلاب دهاش عظمتیله شیشه‌رك یوکسـلن غلغلهٔ تکبیر اراسنده سیاه برکتلهٔ ذی حیات هیبتیله ایلری‌یه ، دائماایلری‌یه کیدن طابورلرك ایاق سسلری . . .

عثمان تا اوکده ایدی . اطرافنه باقدی ، بو منظره‌یی کوردی . صوکره هنوز اتکنده طیرماندقلری تپه‌نك فوقنه کوزلرینی دیکدی . اوتپه‌یه چیقسه‌لر شوطوبی اورایه قویه‌بیلسه‌لر . . . !

شمدی بوطوپ اونلرك بر دلدار قیمتداری ، بر نازنین روحی ایدی .

عثمان « هایدی ! . . . » دیدی ؛ خلاطلر بازولرك اطرافنده غجردادی ؛ طوپ ؛ بونوعروس نازان بربولوك دلداده‌نك هوای غیرتنده کردونهٔ عشق اوزرنده برخطوهٔ استغنا فروشانه دها آتدی .

عثمان تا اوکده ایدی . هرخطوه‌یه تاعمق قلبندن قوپان برصیحه‌یی تردیف ایده‌رك « هایدی ! . . . » دییوردی ؛ اووقت یرلره‌یاته‌رق ، طاشلره یاپیشه‌رق ، طوپراقلری قازییه‌رق ، سورینه‌رك ، دوشه‌رك »

یووارلانەرق ، فقط ایلری یه ، دائما ایلری یه کیدەرك ـ اثوابلری ییرتلمش قوللری ازلمش ، اوموزلری چورومش ، طرناقلری قوپمش ـ طوپی سوروکلەدیلر . تپەیه چیقیورلردی . اون ، اون بش حمله دها تپەیه تماماً چیقەجقلر ، طوپی اورایه قویەجقلردی . اوزمان بلکه شو بربلوك ، شومینی مینی طوپ برفرقەیه راهبر ظفر اولەجقدی... عثمان تا اوکده ایدی ؛ ارتق شیمدی یوکسکلردن منظرەیی تماماً کوریبوردی ؛ قارشودەکی تپەلر ، بوتون اودشمن تحصنکاهلری ، لباس سنکینی کفایت ایدەمیورمش کبی اهنین مغفرلر کییەرك آتش پوسکورن بومهیب ، فقط جبین اژدرلر شو ارتفاعاتە کندیسنە یاقلاشمش کورینیوردی ؛ عثمان قوللرینی اوزاتسه بوتون بوتپەلری سینۀ جلادتنە طوپلایەرق صیقەجق ، ازەجك ، خردوخاش ایدەجك صانیوردی .

شمدی دشمن اونلری هدف مقصد ایتمشیدی ؛ شمدی طوپلر بو بربلوکی محو ایتمك ایچون آتشلی آغزلرینی آچەرق ییلدیرملر صاچیوردی . عثمان برده زیر منظرینه باقدی ؛ بوتون فرقه کویا باشنی قالدیرمش اونی سلاملایور ، کوزلریله سمالری کوسترەرك « ایلری یه !... » دیبور ظن ایتدی .

بردها « هایدی ! . . . » دیدی . طوپ برخطوه دها آتدی ؛ آه برقاچ خطوه دها اولسه تپەیه یتشەجکلردی . . .

ناکهان تا اورتەلرینه ، تاطوپك کنارینه بربلوط پارچەسی دوشدی ؛ برثانیه ایچنده بوبولوطدن برضربهٔ آلاو چیقدی . عثمان برمدت هیچ کورمدی . صوکره برقارارتی ایچنده برقاچ دوشمش آدم کوردی . بر آن ایچنده دهشت حقیقتی اکلادی .

بو موفقیتی اکلادقدن صوکره دشمنك او نقطه‌یی دوکمکده دوام ایده‌جکنی کشف ایتدی . شمدی بر دقیقه غائب ایده‌جك زمان دکلدی. پریشان برنیاز ایله ارقداشلرینه باقه‌رق بردها « هایدی!... » دیدی . بردها آصیلدیلر ، فقط عثمانك قولی صارقدی . تا بازوسنك اوستنده صوئوق برشی طوییوردی ؛ اووقت چوریلدی . خلاطی بلنه صاردی . تکرار باغیردی. برحمله فوق‌العاده ایله ینه آصیلدیلر. بودفعه عثمان یرنده صارصلدی. « خلاط قوپدی !..» فریادی قولاقلرینی پارچه‌لادی .

او وقت یرندن فیرلادی . بر ثانیه‌لك بر وهم رؤیت ایچنده طوپی خلاطدن آیرلمش ، بریده سنده‌لیه‌رك یووارلانمش کوردی . بوطوپ اللرندن کیدرسه هرشی محو اوله‌جقدی. او زمان آتیلدی .

یووارلانمغه باشلایان طوپه صارلدی . فقط ضبط ایده‌میوردی . طوپك آغرلغی بیتاب وجودینی سوروکلیه‌رك کاه آلتنده کاه اوستنده قایالره چارپارق برسقوط مدهشله عثمانی اوچورومله چکیوردی .

عثمان کندیسنی غائب ایتمش ایدی ؛ بشقه بر شی کورمه‌یور ؛ هیچ برشی بیلمه‌یور ؛ غیر قابل مقاومت برقوتله دوشرکن یالکز بر شی دوشونیوردی : طوپی براقمامق ...

کوزلری آچیق ، ـ کاه باروت دومانلرندن مرکب بولوطلرله محمول سمالرك زیر نکاهنه سریلمش، کاه یالچین اوچوروملری ، سینهٔ حشرنده بیکلرجه انسانلر قایناشان وادیلری فوق منظرینه چیقمش کوره‌رك ـ یووارلانیوردی ؛ فقط بر زمان کلدی که ، هیچ بر شی کورمه‌دی .

*
* *

بردن هرشی سکوت ایتدی. هرشی افق موجودیتدن سیلندی. نه آتشبار تپه‌لر ، نه اوقورشونلر پوسکورن طابورلر... هیچ برشی یوقدی ،

عثمان سیلکنمك ، بوعدم موجودیت ایچنده چیقمق ایچون شو کابوس عدمی پارچالامق ایسته‌دی . فقط بوکا دخی قوتی قالمامش ایدی ؛ شیمدی یالکز بر بولوط ، بوغیجی ، بوکالتیجی بر بولوط ایچنده ایدی‌که تنفسدن منع ایدییوردی ؛ باغیرمق ایسته‌دی . باغیره مادی ؛ جکرلری صقیشه‌رق بر بوشلق ایچنده بوتون هویتی اریيوب آقیوردی . . .

ارقداشلری یتشه‌رك عثمانی ایکی قایا آراسنه صیقشمش بولدقلری زمان قوللرینی آچمق ایسته‌دیلر . فقط اوقوللر آچیلمادی . . .

عثمانك یالکز کوزلری آچیلدی . «عثمان یاره‌لیسك» دیدیلر . اکلامایورمش کبی ارقداشلرینك یوزینه باقدی ؛ دها صوکره کوزلرینی اومطلقا چیقمق ایستدیکی تپه‌یه دیکه‌رك « طوپ نره‌ده ؟ » دیدی . اووقت هپ کولدیلر ؛ طوپ حالا عثمانك قوللری اراسنده ایدی . . . !

اولومندن صكره

تقسيم باغچه‌سنده ؛ غمكين بريوم خزان . سما دونوق ، دارغين ، بر محموليت ماتمى ايله قارشيده اسكدار تپه‌لرينى ، دها ايلريده ، تا اوزاقلرده ، تبخر ايده‌رك ، بلوطلره قاريشه‌جق ظن اولنان بر مبهميت منظر ايچنده بوغولمش افاقى ازمك ، اورتمك ايسته‌يه‌رك كيتدكجه قاراران . كيتدكجه متهاجم وتهديدكار سيسلرى اطرافه چوكه چوكه ، برابتسام احتضار ايله‌بايغين كوزلرينى قپامغه مهيا ظن اولنان طبيعتك اوزرينه كران برليل اضطراب شكلنده دوكوليور . . . نه برخندهٔ ضيا ، نه بر پارچه اطلس ضيا ! بوسياه كونه ، برنشوهٔ اميد بخش ايده‌جك بر شى يوق . قارشيده بنالرك بياضاقلرى ، اوكده سريلن باغچه‌لرك يشيللكلرى ، بوتون رنكلر كويا بوسياه سمانك قرارتيلرى ايچنده اريمش ، داغيلمش ، سونمش ، اوقدركه سياه هرشى سياه ظن اولنه‌جق ، نه برسس ، نه برنفحه ، بواليم يوم خزانه بركوچك زمزمهٔ حيات اهدا ايده‌جك برشى يوق .

اوته‌ده ، جاده‌ده يوارلانان ارابه‌لرك اوغولتيسى اوزاقلاشه اوزاقلاشه كوموليور . بعضاً فريادكار برواپور دودوكى ييرتيجى سسلريله بومحمول اضطراب طبيعتك سكون ماتمندن برجواب حيات بكليه‌رك ، كريان ومشتكى ، نوميد ونالشكر ، افاقى دولاشيور ، صوكره جواب اله‌مامقدن متعجب ، بوسكوت ايچنده باغيرمقدن محجوب ، لرزان وپريشيده سونيور . . .

باغچه‌ده کیمسه یوق ، یالکز بن ، بوحزین سمانك آلتنده ، بواوزرنده بر روزکار ممات صاورولان باغچه‌ده بربن . . .

طوپلانمش ، واوزرلرینه اورتو چکیلمش ، کله‌جك بهاره انتظاراً اویویان اسکمله‌لر ، ماصه‌لر ، جابجا کوچك بر روزکارك کردابنـه طوتوله‌رق قوملرك اوزرنده برخیشیرتیله دونن قورو یاپراقلر ، آره‌صره بوکونشسز حیاتسز سمانك آلتنده متلاشی وپریشان اوچان بر قاچ سرسری قوش ، بواولمش باغچه‌نك ایچنده اولمك ایسته‌یه‌رك عریان وقدید قوللرینی یاواش یاواش صالّلایه صالّلایه صوك برسلام وداع کوندرن اغاچلر ، ایشته‌اوقدر... بوکون باغچه‌ده آرتق یتیشمش بردورهٔ بختیارینك مرده و ماتم آلود مزارندن باشقه برشی دکل .

عظیم براستغراق معدومیت ایچنده ، بی حس وتفکر ، جکرلرمك بوتون احتیاج سکونیله بوطبیعت غنوده‌نك آرامش نابودیسنی تنفس ایده‌رك ، هویت حساسه‌مك برسکرعدم ایچنده سوروله‌دیکنی دویه‌رق برمستئ فنا ایله کویا اولمش ایدم ، واوسمانك قرارتیلری ، بوخزان کونك سیسلری اوزرینه سیاه بریاغمور دوکیور کیبدی ، واومریض وعریان اغاچلر قدید قوللرینی یواش یواش صالّلایه صالّلایه ساکت برنشیدهٔ ماتمله تربهٔ معدومیتمك روح خوابیده‌سنی یلپازه‌لیوردی .

ارتق اءلمش ، تماماً اولمش ، بوتون مناظر سیاه بررؤیانك بلوطلری ایچنده بوغولیوردی ؛ بن‌ده برابر . . . روحمده نه بر خاطرهٔ ماضی ، نه بر امل استقبال ، هرشی ، هرشی بوتون تاریخ کذشتهٔ حیات ، بوتون خولیای آتی سیلنیوردی . بوهیچلك ایچنده بن ، اولمکدن مست وخرم ، فریح ومسعود ، اویوشمش ، دونمش

ایدم ؛ اولیوردم ، کوزلرمی قپادم ، وحیاتمك اولانجه یورغونلقلرینی دیکلنایرن کنیش ، اوزون برنفسله صوك نفسمی ویردم .

کویا زمین ومشکین یاسمنلردن یاپیلمش بربشیك ایچنده ، اولومك اومهد مستیسنده بردها اویانمامق ایسته‌یه‌رك ، بختیار ، صاللانیوردم ، ایشته اوزمان ؛ بردن بره اولومك ایچنده ، بوحظ مستانه اراسنده ، براز اوته‌ده سیاهلر کیمش برکنج قادین ایله ایکی کوچك چوجق ، ایکی مینی مینی قیز کوردم . اوچنك ده بویوك ماتم اثوابلری واردی : قوجه‌سنی هنوز غائب ایتمش کنج بروالده ایله چوجقلری . . .
قادین بندن براز اوته‌ده متفکر اوطوریبوردی ، چوجقلر اوکنده چوملمشلر ، کوچك آووچلریله قوم طوپلایه‌رق تنکه قوغه‌لره دولدیرییورلردی . اووقت بن ، بر دقیقه اول صوك نفسمی ویره‌رك اولومك حظ غشی آورنده اویویان بن ، آرتق بنم عالمله حائز تعلق اولمایان بولوحه‌یی بیکانه کوزلرله سیرایتدم :

سیاه ، سرتاپاسیاه . فقط بو قادینك ، بوغمکین خزان کوننده بو ماتمکیر سما آلتنده ، کوزلری سیسلره بوغولان آفاقه مرکوز ، بی حرکت وضع تفکری هپسندن دها زیاده سیاه ایدی . چوجقلرینی اونوتمش کورونیوز ، هپ اورایه ، قارشیسنده اسکدارك قراکلق تپه‌لرینه باقیوردی . چوجقلرده اونی اونوتمش کبیدیلر . اونك سکوت تفکرینه خلل ویرمکدن قورقه‌رق ، طاشیدقلری سیاه اثوابلرك حقیقت مدهشه‌سندن بی خبر فقط مینی مینی روح بی خبرلرینی احاطه ایدن ملال ماتمله مستولی ، سسسز ، کورولتیسز ، اکلنه‌رك فقط قورقه‌رق اوینایورلردی . ایکیسنك‌ده قمرال صاچلرینی اورتن ، دانتلالرله غازلرله قورده لالرله مزین ظریف بررباشلق

واردی. بونلرڭ نظرلرنده ممکن مرتبه ماتمی تحقیق ایده‌جك، سوسلیه‌رك دکیشدیره‌جك بر والده تقیدی وار ایدی که بو سیاه شیلری ماشقه‌لاشدیرمش اونلری بر چیچکه بکزتمش ایدی .

چوجقلر قادینه برکله سوبله‌میورلردی . آره صره بوقدر ساکت دوردقلرینه بیان حیرت ایدرجه‌سنه بر معنای تعجبله قالقان کوزلری یکدیکرندن نه اولدقلرینی . نه ایچون بویله آنه‌لرینی دوشدندکجه بر زماندن بری کندیلرینك ده کورولتی ایتمکدن قورقدقلرینی صورمق ایسته‌یور کبیدی . سوکره‌ینه اوکلرینه باقه‌رق دولان قوغه‌یی بوشالتیورلر ، تکرار دولدیرییورلردی ،

اوت سزه نه اولدی ؟.. ایشته آنه‌کزی اویاندیرمقدن قورقیور؛ سکوت ایتمك ، کولمه‌مك ، اویونلریکزه فضله برشی قاریشدیرمامق لزومنی حس ایدییور کبیسکز ؟ سزی دکیشدیرن بی وقوف ، معصوم روح نو نشاده کزده سیاه اثوابلر کیدیرن برشیئکزمی وار؟ معتاداً هراقشام سفره‌ده بریکزی صاغنه . بریکزی صولنه اله‌رق طباقلرکزه یمك قویان ، سزك بیقلرینی چکمکدن پك زیاده حظ ایتدیککز آدمی بر اقشام کورمینجه ، اونك یری اوراده بوش قالنجه سببنی بیلمه‌دن خویسزلاندیکز ؛ اوزون اوزون آغلادیکز؛ اووقت سزه نه دیدیلر ؟ بابا بواقشام کیتدی ! بابا یوق ، اما بابا ینه کله‌جك ؛ دیدیلر . لکن سزك مینی مینی قلبکز حس ایتدی که بردها کلمیه‌جك . . . !

ایشته اواقشامدن بری هپ آنه‌کز دوشونیور. اوزمان بوشیئك روحکزده آچدیغی عظیم بر بوشلق ایچینه داله‌رق سزده دوشونیور-

سـکز ؛ بعضاً کوریبورسکزکه آننه‌کزك کوزلرندن یاشلر ، سزدن صاقلامق ایستـه‌دیکی یاشلر سریع و متوالی قطره‌لرله دوکولیور ؛

او وقت سزده قلبکزده بر آجی‌شی دوییورسکزکه سزی اغلامغه سوق ایدییور وسببنی پك ای بیلمکسزین، بیانه‌مزنه‌دن ، بوصره‌ده، اوبیقلرینی چکمکدن حظ ایتدیککز آدامی چاغیره‌رق « بابا ! . . بابا ! . » دییور ؛ سزده آغلایورسکز . . .

بوقادین ، آیاقلرینك دیبنده ساکت اوینایان چوجقلرینك یاننده، باشنك اوستنده چیپلاق اغاچلر صاری خزانزده یاپراقلرینی دوکرکن طبیعتـك بو آن الیم ماتمنه قارشـو نه‌لر حس ایدییـور ، نه‌لر دوشونیوردی .

دوشونیوردی‌که ایشته اونلر براز اول مسعود ، افق‌خولیالرنده برکوچك لکه ، اوفق بربلوط بیله یوقدی : صاف برکونشك امواج سیمینی التنده پارلاق برسما ... بربرلرینی سوییورلر ، حیاتی مشغوف سودا ، ال اله ، برمنور رؤیا شـکلنده کچیریـورلردی . برکون هیـچ اومولماز ، هیـچ بکلنمز برزمانده برنفخهٔ قضا اوکونش . اوپارلاق سمانك صـاف کونشنی سـوندیردی واطراف ظلمتلره بوغولدی . بردها اچیلمیه‌جق ، بردهـا هیـچ بر ابتسام نشـوه ایله پارلامیه‌جق ظلمتلر ، . .

اونلر نه‌لر خلیا ایتمشلر، نه‌مزین‌ومسعود استقباللر قورمشلردی !.. شیمدی او ، یاپ یالکز ، او آمال مرده‌نك کنار مزارنده ، ایکی ماتمزده چیچکله بکله‌یور ؛ بوندن صـوکره ایشـته یالکز برمزارك موقوف ماتمی اولمغه محکوم برحیات خسران ، بشـقه هیـچ ، هیـچ برشی یوق . یابوچوجوقلر ، بونلر نه اوله‌جق یارب ! . . .

بو باباسز چوجوقلر ، بو نارین باشلرك اوزرندن کچه جك مدهش فورطنه‌لره بی استناد ، بی ملجأ قالان نازك ، رقیق چیچکلر ، بونلر نه اوله‌جق ؟ . . .

آه ! . . اونلر ایچون نه‌لر دوشونمشلر ، نه‌لر تصور ایتمشلردی ! اونلر بویویورلر ؛ مکتبه کیدییورلر ؛ بر قاچ لسانله بر چوق شیلر اوکره‌نیورلر ؛ بری کمان چالیور ؛ بری پیانو چالیور . کیجه‌لری بابالری جریده‌سنی اوقورکن ، آنه‌لری دیکیشنی دیکرکن اونلر شوپندن بر نشیدهٔ لیلیه چالیورلر . قوپه‌دن بر منظومه یاخود بر لحن اوقیورلر ؛ وبریٔ سعادت زرین قانادلرینك اوجندن بو بختیار عائله‌نك حیات آسوده‌سنه قطرات منوره سرپه‌رك اونلری لاقید ایدییور ؛ فقط هیهات ! ناکهان برضربهٔ خشم بالیله ، موت ، بو جلسهٔ عائله‌یی تارمار ایدییور ؛ ایشته شمدی سیاه بر قادین ، سیاه چوجوقلر . و اوکلرنده سیاه ، الی‌الابد سیاه برحیات . . .

بر آرالق اوزاقدن فرق ایتدم که کنج قادینك کوزلری قارشیدن ، اوسیسلرله محمول افقلردن آیرلدی . بر الیله یوزینی اورتن اوزون سیاه قره‌پی قالدیردی . دیکر الیله سیاه کنارلی بیاض مندیلی کوزلرینه کوتوردی . چوجوقلر بو دفعه قوملری ، قوغه‌لری براقدیلر ، باشلرینی قالدیره‌رق آنه‌لرینه باقدیلر ؛ صوکره محترز ، متردد ، آیاغه قالقه‌رق ایلریله‌دیلر ، بری صاغنه ، بری صولنه کچدی وباشلرینی ، او دانتللرله ، غازلرله ، قورده‌لالرله سیاه بزر کله بکزه‌ین باشلقلریله بیچاره باشلرینی آنه‌لرینك کوکسنه دایادیلر . او زمان بواوچ وجود ، بواوچ قلب شکسته عین شهقهٔ اضطراب ، عین الم جکرله برلشه‌رك اغلادیلر .

واویله ظن ایتدم‌که بونلر بنم ایچون ، بنم اولومم ایچون اغلایورلر .

بودقیقه‌ده نرمین ومشکین یاسمنلردن یاپلمش بشیك ایچنده ، اولومك مهد مستیسنده ، بر دها اویانمامق ایسته‌یه‌رك بختیار ، صالالانیرکن ، ایشته بو دقیقه‌ده ، بردن بره ، اولومك ایچنده ، بو حظ مستانه اراسنده ، بر آن اوته‌ده بوسیاه قادینله چوجوقلره بیکانه قاله‌مادم . ناکهان قلبمده عمیق ، مدهش ، بوتون روحمی ازوب بیتیرن بر عذاب ، آجی برامل بکا دویه‌رق ، نرمین ومشکین یاسمنلردن یاپلمش بو بشیکده ، بر دول قادینله ایکی باباسز چوجوق ایچون وحتی بریأس ایله کندی اولومه گیزلی گیزلی ، یواش ، یواش آغلادم . . .

جناب شهاب‌الدین بك

ادبیات جدیده‌نك اك متبارز ، اك ممتاز بر سیماسی ده جناب شهاب‌الدین بكدر.

جناب شیخ غالبك متكامل و دها متعین ، دها متشكل بر شاكردی عد اولونابیلیر .

بونك ایچوندر كه ثروت فنون و معلومات مناقشات مدیده‌سی آره‌سنده اك آزدوچار تعریض اولان ؛ تعبیر دیكرله اولدقجه تام بر دورهٔ تكامل كچیره‌رك حامد وسزائی مكتبینك طبیعی خطواتی تعقیب ایدن یالكز جناب اولمشدر .

بز ، جناب‌ده ، معین هویتلرله ، ایكی شخصیت معاكسه كوریبورز : جناب ؛ بعضاً ، اینجه ، حساس ، كریان بر شاعردر. یازیلرنده بوخسته ، ملول نسلك ، غروبده صوك ، یومشاق ضیالرله طوپراقلره باقان یاپراقلرك حسی بررعشه‌سنی ، فقط پیرایه‌دار حساسیتنی فرق‌ایده‌رز . بعضاً جناب ، بتون دهاسیله یوكسكلر، بویوكلكلرله قونوشان ، فقط محدود ، دهاشكلی ، دها مجالسز برحامد روحی طاشیر ؛ برقویومجی كبی ، كلمه‌لردن طاق‌ظفرلر مجوهرقوله‌لر ، زبرجد یوللر ، یاسمن خولیالر ، سیمین ده‌كیزلر یاراتیر ؛ كلمه‌لرك یكدیكریله تصادمنی سور ؛ آرالرنده‌كی اینجه ، غیرمحسوس مناسبتلری بولور ؛ وكوزیاشلری اونده بر بللور كبی براق وطنان ، فقط صوثوق سقوط ایدر .

دینیله‌بیلركه ، بوشخصیتیله جناب ، تماماً صنعی ، دماغنك الوا آت مذهبه‌سنده ، خیالنك اطباق‌فسوننده یاشایان چتین ، جدی بر صنعتكار ، برهیكلتراشدر . بونكله برابر جناب ، اعتراف ایتمك ایجاب‌ایدركه ، كنجلره رغماً هنوز یاشایان برشاعردر .

جنابامك « خج یولنده » عنوانلی برکتابی وار. « اوراق لیال » مجموعهٔ اشعاری دها چیقمادی . برچوق متفرق ، نفیس ومنثور ثروت فنون وسائر غزته‌لرده نشر اولونمشدر .

تماشای خزان

بوصولوق موسم کدورتدن
داغیلیر بروداع بی کلمات ،
بك خیالی ، رقیق بر « هیهات ! » .

ضعف ایله دیز چوکن طبیعتدن
یوکسه‌لیر برنجیع وضع دعا ،
کیزلی بر شهقه ، برسکوت رجا .

بویله لب بسته ترك عمر ایتمك ،
نظری برلسان ایله آنجاق
ابدی افتراقی آکلاتمق ،

برتحسرله دمبدم دونه‌رك
ایله‌مك جبهٔ حیاته نظر :
وعزیمتده برنجاعت وار ! ...

صرعهٔ احتضار ایچنده غصون
چیرپینیر، چارپینیر، قیرار، قیریلیر!
بادنالانه حایقیریر، طاریلیر...

آه، اوداللرده‌کی فتور درون،
اونلرك طور سر زنشکاری،
اونلرك مادرانه اکداری!..

اونهالانده صاللانان یووالر،
اوپرا کنده، نازنین، مغبر،
اوچوشان، صاورولان، دوشن تویلر...

آه، اوصوك توی‌که، محترز، قووالار
جابجا روح آشیانه‌سنی،
یووانك یاد پر ترانه‌سنی...

کیم بیلیر هانکی طائر شوخك
یادکار حیات قلبیسی
طولدورردی بولانهٔ هزسی؟

کیم بیلیر هانکی پرطرب روحك
ییقیلان آشیانده مخفیدی
راز عشقیسی، راز امیدی؟..

ییقیلان لانه‌لرله برلکده
دوکولور آب وخاکه یاپراقلر ؛
نعش اوراق ایله طولار لاقلر ،

روحی بازوی باد هالکده ،
عمر ناچیزی غمزدای ضیاع ،
دوکولور برك مرده ، لال وداع . . .

او صارارمش کیاه ، او یاپراقلر
بوسهٔ الوداعه نا قادر
خسته فرقترسیده لبلردر .

دوکولورکن هپ ، آه اویاپراقلر
غملی همشیره‌لرکبی آراشیر ،
اویله همشیره‌لرکه غم یاراشیر .

بودوشنلر برر نحیف الدر ،
اویله اللرکه طالب رقت ،
طلب رحم ایچون ایدر حرکت ؛

اویله اللرکه طوری مهملدر ،
کوسترر آسمانی ، خاکه دوشر ؛
امل عرش ایله هلاکه دوشر ،

هر طرف سیسلی ، هرطرف بردن
صانکه دربستهٔ نقاب بخار ،

اونقاب آرقه‌سنده کریه نثار …

آسمان بر صحیفهٔ آهن ؛
سیسلر اوستنده آفتاب حزین
بر بویوك دانه درهٔ خونین . . .

بر نقاب اسف جبیننده ،
هر بولوط بر خیال غمدیده
کلب تسلیتله رنجیده . . .

طاغلرك سینهٔ حزیننده
نوبهارك حیات دلریشی
دوشونور زخم ارضی تفریشی ؛

بر کوچوك قطره شبنم ماتم
موسمك هر یرنده لرزاندر ؛
هر طرف کیزلی یاشله کریاندر . . .

هر خیابانده ، سر بدست الم ،
کیزلیجه مادر سکوت ایکلر ؛
ایدر ارواحی رعشه‌دارکدر .

سنه‌نك جسمی محتضر کیدر :
شو مسافات بی نهایتده ،
بستر واسع طبیعتده . . .

بو درام شیمدی منتظر کیدو :
پردهٔ بر فلك ارضه اینمسنه ،
قیشك آسایش مقدسنه . . .

ایتام شهدایه

بنم عزیز قارده‌شلرم ؛

یکرمی ییل کچدی . . . بو قدر زمانك پرده پرده کشیده ایتدیکی طبقات نسیان آراسنده قالان بردماغ صبیدن سزه برحکایهٔ تسلیت چیقاره‌جغم .

بر یوم مخصوص ، بر یوم مستثنا ایدی ، او ، رتبه‌سنك اشارات رسمیه‌سی ، بر سلسبیل ضیا کبی بازولرینه دوکولن پارلاق آپولتلری ایله — سیم وزردن یاپیلمش بر هالهٔ افتخار ایچنده اسمر بر ماه‌مظفر کبی — کورونذی ؛ دست عصبیسی قبضهٔ سیفنده ، کنیش کوکسی بر هوای هجوم ایله مملو ، ناصیـهٔ برینی لمعان متانتله ، نظری کمال امنیتله طابورینه‌منعطفدی ؛ قیرآتنك‌پای آهنینی بی صبرانه أشینیور ، قالدیرملری قوپاریبوردی . او ، قولنده‌کی‌اوچ‌صیرمه شریده‌صلاحیت ویرن ایلك فرمانی هنوز قورومامش بر کنج ضابط . . . او ، بنم بابامدی .

تأثیر باد ایله آل موجه‌لر یاپان ، تأثیر باد ایله فیصیلدایان‌سنجاغك پنبه سایه‌سی آلتنده بر شهرك قلب ولوله‌دارندن چیقیوردی ؛ بریشیل یوله متوجهدی . بویوك بر طـابور اونی تعقیب ایدییور ، بتون بر

غلبه‌لق طابوری تشییع ایدییوردی . . . صانیوردم‌که بوریلرك خطوه‌لری تشویق ایدن آهنك معدنیسی دکانلری ، أولری ، بتون او چارشویی او شهری ، طاغلری ، هر شیئی یوروته‌جك ؛ چونکه او مطرد ترانه بنم‌قلبمده بر چارپینتی حاصل ایتمشدی . سیاه‌اوموزلرله قرمزی فسلر آراسنده کسکین سونکولر پاریلدییوردی . بتون طابورك تورنجی چهره‌سنده برشمس افقینك اشعهٔ ملایمه‌سی ، بوندن باشقه‌ده بر مؤثر کولکه ، بولوط کبی بر شی واردی .

کندی کندیمه :

— آمان یاربی ، بوطابورك شدت هجومنه قارشی هانکی جهان آیاقده قاله‌بیلیر ، دییوردم .

چونکه بکااونلر یوریدکجه‌یرصارصیلیور کبی کلیوردی؛ دوغروسی بن قورقشدم . . .

صوکرا او یشیل یولك‌باشنده بتون ضابطلر برر کره حایقیردی: بویوك طابور طوردی ؛ هر کس طوردی . آه ، او زمان بن‌نه‌اوله‌جغمی آکلامش کبی محزون‌اولدم ؛ خایر ، بو طورمه‌یی ایسته‌میوردم؛ بوری سسلری ، ترامپته‌نك کورولتولری آراسنده یورورکن بن‌یاواش یاواش‌هر شیئی‌اونوتمشدم ؛ دهایوروملی‌ایدك ؛ بن ضعیف باجاقلرمده بو کون هرزماندن زیاده قوت حس ایدیوردم ؛ هیچ یورولمدم ... فقط ، طوردق . چونکه بتون ضابطلر برر کره حایقیردی ؛ بیوك طابور ، بتون غلبه‌لك بربرینه قاریشدی .

آبانی صاریقلی ، قیر صقاللی ، بیاض قوشاقلی آدملر عسکرلری قوللرینك آراسنه آلیور ، صیقیور ، اوپیور ، بر دها اوپیور ، آلندن باناقلرندن ، چکه‌سندن ، یوزینك راست کله برنقطه‌سندن

اوپیور، قرمزی‌منديلنی چيقاريیور، كندی كوزلرينی‌قورولايوردی؛ اوته‌ده بر نفر ، ياری چپلاق بر كويلو چوجغنی قوقلايور ، دها اوته‌ده بر كوی دليقانليسی بر اونباشينك كوكسندن آيريله‌میوردی . بونلر هپ انالر ، باباللر ، قاردشلر ، اولادلر قوجاقلاشيورلر ، تكرار قوجاقلاشيورلردی ؛ كوزلرينك اطرافنده قرمزی بر طولغونلق ، سسلرنده شيشكين برلرزه واردی... بری‌ده‌اوست دوداغی كولكه‌لی، پك كنج برملازم ـ شبهه‌سز مكتبدن‌اوسنه چيقمش‌طابوره كلمشدی ـ بر قيا اوستنه اوطورمش يومروغی شاقاغنده ، دالغيندی ؛ صانكه رؤياده راكد بر حوضه باقيوردی . اونك اوراده قوجاقلايه‌جق ، اوپه‌جك ، صاريله‌جق هيچ كيمسه‌سی يوقدی . اوراده . . . فقط اوزاقده ؟ . .

بيلمم نه ايچون ، بن اوزمان اوراده يالكز طوران كنجه آجيمشدم؛ اكراوتانمسه‌م مطلقا كيده‌جك، اوكابرشيلرسويليه‌جكدم. صانيوردم‌كه اوكندی‌كنديته سياه برشيلردوشونيور ؛ مثلااستانبولده بروالده ، برعليل پدر ، بر كنج همشيره . . .

بابام ، زواللی بابام بنی قوجاغنه آلدی ؛

— يارامازلق ايتمه ؛ آننه‌كی اوزمه ... باق، صوكرا طاريلرم...

ديیوردی ؛ بنی اوپيور ، اوقشايوردی ؛ بن كيتدكجه محزون اوليور، نيچون اونك يوزينه باقميوردم ! . . . اوداَئما برشيلر سويليور ، نصيحتلر ، وعدلر ايدييوردی ؛ بن عادتا :

— اكرسن كيتمزسه‌ك هيچ يارامازلق ايتمم، اوصلواوطورورم ...

ديه يمين ايتمك ، اونی آليقويمق ايچون بربهانه بولمق ايستيوردم ؛

صوکرا ، هرکس بر حلقه شکلنده طوپلاندی ؛ اورته‌ده بیاض صاقاللی ، یشیل صاریقلی برافندی واردی . افندی ، کوزلرینی قاپادی ، اللرینی قالدیردی . هرکس « آمین ! . . » دییوردی . سس ، طاغلره قدر کیدییور ؛ صوکرا طاغلردن عودت ایدییور کبی اولیوردی . بن هیچ اکلامیوردم ؛ فقط بو آکلاماماز‌لق بنی هرکسله برلکده : « آمین ! . . . » دیمکدن منع ایده‌میوردی : بنم کوچك اللرم‌ده سمایه قارشی آچیلمشدی . . . یالکز اوته‌ده اوچر اوچر چاتیلمش طوران سونکولر دیکلیور ، سکوت ایدییوردی .

بردنبره خلقه طاغیلدی ؛ برقاریشیقلق دها اولدی ، اوزمان بابام بنی بردها ، برده‌ها ، بردها اوپدی ؛ دیدی که :

— آوتق آلك چوجوغمی ، کوتورك . . .

اوزمان ایچمده تا قلبمك ایچنده برشیئك قیریلدیغنی حس ایتدم ؛ اوقیریلان شی شیشیور ؛ بتون کوکسمی طولدیرییور ، بوغازمه طوغری برطیقانیقلق کبی برشی کلیور ، طاشمق ایستیوردی .

محزون ، پك محزوندم . . .

بیلمم نه دن اوه کیرمك ایچون استعجال ایدییوردم . عادتا قوشیور ، بنی المدن طوتان اوشاغی چکیور ، سوروکلیوردم . اوزاقده ، تا اوزاقده بوری سسلری ترامپته کورولتیلرینه قاریشیوردی . کندی کندیمه : « کیتدیلر ، کیتدیلر . . . » دییوردم .

*
* *

تازه برقادین اینیور ، چیقیور ، کزینیور ، طاغنیق چاماشیرلری طوپلایور ، آچیق قالمش بر صاندیغی قاپایور ، ماصه‌نك چکمه‌سنی اعاده ایدییور ، چکمجه‌نك آناختارلرینی چویرییور ، طوره‌میور ،

طولاشیور ، برسفرینك خانه‌سنده ترك ایتدیکی یادکار پریشانی اصلاحه چالیشیور ، بتون بو حرکات اثناسنده سسسزجه آغلایوردی .

بو ، بنم والده‌مدی !

قارده‌شم — اوزمان اوچ یاشنده بر بی‌خبر — قوجه باغچه‌نك چامورلو برکوشه‌سندن یورغون کلمش ، متحیر باقیوردی . کیم بیلیر ، بلکه‌ده کیده‌نك هراقشامکی عودتنی بکلیوردی . خدمتجی قیز ، آشجی قادین ، هپسی اوراده ایدیلر ؛ یالکز برکیشی اکسیکدی ....

بریوم‌روق قدر عقلمله بردقیقه دوشوندم : کیدن باباسمدی ؛ بابام بنم ایچون برمتکا ، برسپر ، برحامی ایدی ؛ بن برسپت کبی اونك قوللنه آصیلیر ، قورقدقجه اونك کوکسنه صاقلانیر ، بتون شکایاتمی اوکا سویلر ، دائما اوندن استمداد ایدردم . شیمدی اوکیتمشدی ؛ بن بونلرك هپسندن محروم قالمشدم ... کیتمشدی ؛ « ینه کله‌جك . . » دییورلردی . فقط ، یا کلمیه‌جك اولورسه . . .

اوزمان ایچمده ، تاقلبمك ایچنده قیریلان شیئك نازك براویونجاقدن ، کوزل بر بیکدن دها پك چوق سوکیلی برشی اولدیغنی آکلادم ؛ کوکسمده شیشمش طوران شی بردنبره فوران وطغیان ایده‌رك برطوفان شهیق ایله دوشدم . . .

اوزمان اغلادم ، اوزمان پك‌چوق اغلادم ... اوقدر آغلادم‌که سسسزجه آغلایان والده‌می صوصدوردم .

— امان یاربی ، اولادمه خسته‌لق کله‌جك . . . امان یاربی ، هیچقیریقلر اولادمی بوغه‌جق ... صو ، صو ، چابوق برآز صو کتیرك ! . . .

بتون کندی ماتم افتراقنی اونوتمشدی ؛ بنم یوزیمی ییقایور ، بنی تسلیه ایدییوردی . زواللی قادین ! . . .

او کیجه هیچ برمز آقشام طعامنده کندیمزده اشتها بوله‌مامشدق. بن یاتاغمده اویقویی تقلید ایتدیکم زمان والده‌م : « امان یاربی ، اولادیمه بر کوزل رؤیا ! ... » دیبه میریلیدانیوردی .

او کیتدی؛ بیلمم نره‌یه ؟... غالبا پلونه‌یه کیتدی. کیتدی و کلمدی. بردها هیچ ، هیچ کلمدی .

بن بوندن یکرمی سنه اول — اوکون سزك اولدیغکز کبی ، ای عزیز قارده‌شلرم ، — برشهیدك یتیمی اولمشدم ، بنمکی ده سزککیلر کبی حیاتنی باروت دومانلرینه صارمش ، کیتمشدی . بوکونکی سز ، یکرمی سنه اولکی بنسکز ؛ بن سزك حیاتکزی ، بتون روحکزی ، روح مجروحکزی بیلیرم ... بن اوجریحه‌نك صمیمی اشناسی‌یم . اوجریحه‌یی سویکز ؛ اوسزك ایدی برنشان افتخارکزدر .

سویله‌دم چوجوقلغمك بتون قلب ملولنی سویله‌دم ... چونکه هرکس سزه ویرمك ایستیور؛ بن سزدن آلمق ، آلامکزه اشتراك صورتیله ــ سزك دردکزك برقسمنی آلمق ایستیورم ــ

سعادت

قوافل بشریت شکسته ساق ــ توان
یورر سکون ایله فیفای زندکانیده !
چولك حیاتی کبی هپ قورور ، قالیر سوزان

حیات قافله براخکر نهانیده .

بتون بو قافله‌نك دست اضطرابنده
سیاهدانهٔ ایامی سبحهٔ عمرك ؛
بتون بو قافله‌نك روح پر عذابنده
حریق هائلی بر تشنکیٔ حاروحرك

کچر بو قافله‌لر هپ الله‌پی‌درپی ؛
کچر بو قافله‌لردن وجود آلیر کویا
بتون شو ارض تپی بی حضور ایدن بر شی ،
چولك حیات رمادیه‌سنده بر رؤیا

او دائما یاتان آسوده ، بی‌زبان چولده
بو اختصار ایله شد مراحل ایلر ایکن
عیون قافله کشف ایتدی بر اوزاق کولده
بر ارض حسن وصفا ، بر مظلهٔ روشن

بر آشیان مزهرکه پر طیور وظلال ،
بیوك بر ارض بهاری که خلقی هپ سرمست !
محاط زمزمه بر چشمه سار صاف زلال
که هپ قادینلری . رقصان نشوه‌دست بدست

بو درهٔ ارم اراسی ارض سافله‌نك ،
بو خوش جزیرهٔ شادلب ایدنجه عرض لقا
عیون حسرتی مرکوز . قالدی قافله‌نك
او ساحل طرب وشوقه پر سرور وضیا .

او احتراق عطشدن یانان دوداقلرده
تزهر ایتدی صولق بر تبسم حیران !
تف وتعیله چوکن ، چاتلایان یاناقلرده
بلیردی تتره‌یه‌رك بر طراوت هیجان

جلای خون تحسرله ممتلی کوزلر .
تب امید ایله دللر مسحر ومحموم .
برهنه‌سینه ، کشاده دهان ، پریشان سر
بو خلق قافله بردن اوارضه ایتدی هجوم ،

باجاقلرنده‌کی صوك اقتداری صرف ایده‌رك
بوتون بو تشنه‌لر ارض لطیفه صالدیردی :
جدیر حرمت اولان هر وجودی اینجیده‌رك
ضعیف اولانلری ازدی، دوشوردی، قالدیردی .

یورلدی هپسی بومتعب اوزون مجادله‌دن
بوآنده عرصهٔ رویانده هرشی اولدی خراب . .
بوآنده چیقدی بتون صدر زار قافله‌دن
روان خراش وجکردر درین بر « آه ، سراب !.. »

یورور اوقافله حالا شکسته ساق توان
یورور سکوت ایله فیفای زندکانیده ؛
طورور فتور وتوکلله مرتکز الآن
نکاه قافله برلجهٔ نهانیده .

دیوژن

ای قهقهه‌یله ایله‌ین آفاقه اعتراض ،
بربوش قیچیله اولدی نفلسفلرك اجیر ،
عریانیٔ سفالتکه ایتدك اتخاذ
آیینهٔ تهکمی برمعکس منیر

آچدك اوکنده دیدهٔ اهکومه کارکی ،
کوستردك آدمیته بردستهٔ سهام ؛
ایتدك دهای مضحك زهرابه دارکی
پیشانیٔ معاصره برتیغ انتقام .

آچدك بتون معایبنی روح آدمك ،
برمکربی حیا ایله قوشدك فضائله ؛
دندان پرریاسنه اخلاق عالمك
برقلب اهنین ایله ایتدك مقابله ؛

برکوشمال قهقهه پروردی فلسفه‌ك ؛
تزییف حمق و هجو غرور اولدی مقصدك .
دیدار کذب وجهه توکورمکدی سنجه فن
ظنمیجه فن وحکمتی یالیکزسن اکلادك .

اصوات ارضه قارشی سن ایتمشدك اعتیاد
بث شكایت ایتمكی آلام سمعدن ؛
وجهت ایدردی یأس ایله امواج انتقاد ،
سنك رصین عمركه اولدقجه جبهه‌زن .

اسكاته یتدی هپ نقرات بلاهتی
مدهش تبسمكده‌كی معنای بی نظیر :
آلقیشلادك صفیرایله لب طبیعتی
میراثك اولدی صحنهٔ اعصاره بر صفیر .

الحانِ شتا

بربیاض لرزه ، بردومانلی اوچوش ،
اشنی غائب ایله‌ین برقوش
کبی قار
کچن ایام نوبهاری آرار ...
ای قلوبك سرود شیداسی ،
ای کبوترلرك نشیده‌لری ،
اوبهارك بوایشته فرداسی
قاپلادی بر درین سکوته یری.
قارلر
که خموشانه دمبدم آغلار !
ای اوچارکن دوشوب أولن کلبك ،
بربیاض ریشهٔ جناح ملك
کبی قار
سنی صولغون حدیقه‌لرده آرار .
سن آچارکن چیچکلر اوستنده
اوفاجق برچیچکلی یلپازه ،
نعشك اوستنده شمدی ای مرده
باشلادی پارچه پارچه پروازه
قارلر
که سمادن دوشر ، دوشر آغلار !

اوچدیکز ، کتدیکز سزای قوشلر ،
کوچوجوك ، سرسفید بایقوشلر
کبی قار
سزی داللرده ، لانه‌لرده آراو .
کیتدیکز ، کیتدیکز سزای مرغان ،
شمدی بوش قالدی سرتسر یوالر ؛
یوالرده — یتیم بی افغان ! —
صوك قالان مائی تویلری قووالار
قارلر
که هواده اوچار اوچار آغلار

دستکده ای سمای شتا توده توده‌در
برك سمن ، جناح کبوتر ، سحاب تر . . .
دوك ای سما — روان طبیعت غنوده‌در : —
خاك سیاهك اوستنه صافی شکوفه‌لر !

هر شاخسار شمدی — نه یاپراق ، نه بر چیچك !—
بر تودهٔ ظلال سیهرنك ونا امید . . .
ای دست آسمان شتا ، طورمه ، طورمه ، چك
بر شاخسارك اوستنه بر سترهٔ سفید !

کوکلردن امللر کبی ریزان اولیور قار
هرسودده خیالم کبی پویان اولیور قار
بربادخموشك پرصافنده اویوقلار

طرزنده طورر بر آره‌لق صوکره اوچارلر ،
صولدن صاغه ، صاغدن صوله لرزان وکریزان ،
کاه اوچه‌ده تویلر کبی ، کاه اولمه‌ده ریزان
قارلر ... بتون الحان مزامیر سکوتك ،
قارلر ، بتون ازهاری ریاض ملکوتك ...
دوك خاك سیاه اوستنه ، ای دست سما دوك ؛
ای دست سما ، دست کرم ، دست شتا دوك :
ازهار بهارك یرینه برف سفیدی ؛
الحان طیورك یرینه صمت امیدی .

سکزنجی مکتوب

قاهره‌دن

[حج یولنده]

نیم مصی ، بیوك بر آولو ایچنده چانطه‌لر ، صاندیقلر ، دنكلر پك غیر منتظم اهراملر تشکیل ایدییور ؛ آغیر یوکلر آلتنده حماللرك قیویرجق صاچلری ترلیور ؛ دار نفسلری ایكلیور ، کوزلری خون تحمل ایچنده قیزارییوردی ؛ ترجمانلر بر نزاکت مغفله ایله سیاح مادامل اوکنده باش اکیور ، یالدیزلی شابقه‌لرینی اللرنده صاللایه‌رق دلالتلر وعد ایدییورلردی ؛ قورو ، اسمر مأمورلر کرینه‌رك براوطه‌دن چیقیور ، برسیاحك استیضاحنه اسنه‌یه‌رك قیصه ، کسیك برجواب ویرییور ؛ دفترلره باقمدن یورولان کوزلرینی اوغوشدیره‌رق

برباشقه اوطه‌یه کچیوردی . کوکسلرنده ایکی قایش ـ یان چانطه‌سنك قایشی ایله دوربین چانطه‌سنك قایشی ـ چاپرازلانان یولجیلر برهراس تأخرله برپنجره‌دن اوتکنه قوشیور ، برحماله : « دقت ! . . . » ، اوته کنـه « یواش ! . . . » دییوردی . . . بو بیوك آولو برغلیـان حرکتله طولو ایدی : بوراسی اسکندریه غاری ایدی . . .

اوت ، ایکی کون کزدکدن ، برکون استراحت ایتدکدن صوکرا کوکلمده کوچوك برتأسف افتراق اولدیغی حالده اسـکندریه‌یی ترك ایدییورم . . .

اوراده ، اونیم مضی آولو ایچنـده‌کی خلجـان ازدحام باش دوندیریوردی ، غارك کزینتی یرینـه چیقدم . بوراده شـاقاغنده قورشون قلمی صوقولو برمأمور تلاش ایله آشاغی یوقاری کزینیور ؛ صوکرا طورویور ؛ برالی بلنـده ، ایکی پارمغی آغزنده ، یاناقلرینی شیشیرییور ، برایصلق چالیوردی . کوچوك برلوقوموتیف مأمورك ایصلغنه ینه ایصلقله جواب ویرییور ؛ بردومان قوقوسی ، بردومان طبقه‌سی ایچنده دمیر یوللری غیجیرداته‌رق ، چاتیرداته‌رق دولاشیور ؛ تا اوزانلره کوتوره‌جکی تیره‌نی آرایوردی . . . اوزمان ایصـلق چالار مأمور یان کوزیله بتون تازه مادامله باقیور ؛ یوزنده‌کی خندهٔ غرور وممنونیتی بتون یولجیـلره کوسترمك ایسـتیوردی ؛ زواللی صـانیوردی‌که قوجه ماکنه‌نك جثهٔ کرانی تحریك ایدن شی کندی دوداقلری آراسندن چیقان صفیر خفیفدر . بن بومأمور سـبکسره باقیور ، کندی کندیمه : « ایشته انسانك بتون ضعف وقوتی . . . » دییوردم .

اوکله‌دن اوچ ساعت اول یولجیلرچیفته جاملی ، مضبوط واغونلره

کیردیلر. صوکرا لوقوموتیف منتظم فاصله‌لی بر اوکسوروك خیریلتیسیله نفس آله‌رق بتون تیره‌نی سوروکله‌مکه باشلادی ؛ واغونلرك ایچریسی ـ تکرلکلرك رایلری ازمه‌سندن متحصل ـ برطراقهٔ معدنیـه ایله دولدی . بتون یولجیلرك وجودی براهتزاز خفیف ایچنده ایدی . غاردن چیقدق . . . سریع‌المرور بر شرید اوستنده‌کی پانوراما کبی شهرك صوك ابنیه‌سی ، برر برر یولجیلرك نظر وداعنی سلاملیوردی .

آرتق اسکندریه‌یی بتون بتون ترك ایتدك : شیمدی تیره‌ن مزروع برقطعهٔ مستویه اورته‌سنده کیدییور : اکینلر شوراده یشیل . اوته‌ده برزردیٔ کمال ایچنده ، دها اوته‌ده بیچیلیور : خفیف بر روزکار بتون مزروعاتی یلپازه‌لیور ؛ اکینلر برتموج زمزمه‌کار ایچنده روزکارله برلکده یورر کبی کورونیور . هوز کوجلی ، ایری ، قیراوکوزلر اوزون بربویوندوروق آلتنده تازه‌طوپراقلر أشیور ، کاه‌بیکاه معناسز ، قوجه برنظرله تیره‌نه ، یانندن کچن واغونه باقیور ؛ اوته‌ده بری‌ده قوری چاموردن برقبه ایکی بویوك تارلا آراسنده برقوس ییبوست کوستریور ؛ بوقبه‌لر ، بی شبهه ، اکینجیلرك مأوالری‌اوله‌جق . . .

اکینلر آراسنده شیمدی چیپلاق برعرب چوجوغی ، صوکرا باشنده بردوه یوکی باشاق طاشییان برقادین ، دها صوکرا یوزی بر برقع سیاه ایله اورتولو بر بدوی تازه‌سی ، بر سرعت خاطفه ایله آتنی سورن بر سواری ونهایت پك صبورانه خطوه‌لرله یکدیکرینی تعقیب ایدن بردیزی دوه کوروبورز .

صوکرا افقده‌کی برخط سنجابی بومناظرطراوته خاتمه چکیور : چول باشلایور ؛ بتون دائرهٔ منظر پك حزین ، پك چیپلاق قالیور . . .

سما صاف ؛ چول — كوز يتشديكى قدر واسع بر قوم درياسى حالنده — دوام ايدوب كيدييور . نه كوك يوزنده بر بولوط ، نه يرده بر نبات وار . نادراً وحدتكزين بر خرما آغاجى بتون بو عريانئ بى آفاقك كدورت غير متناهيه سنه تأثيرسز بر نقطهٔ سبزين تسليت وضع ايدييور. هيچ بر طرفده بر اثر يقظه يوق ؛ كويا هر شى بر خواب عميق ايچنده ؛ صانكه هر طرف ، اعصار ابتدائيه دنبرى طلوع وغروب ايدن بر شمس آتشينك اشعهٔ محرقه سى آلتنده يانمش ؛ صانكه بتون بو اراضئ مغمومه ، غير محدود بر صحراى رماد حالنى آلمش ... آرا صيرا سنجابى كلبه لرى قومه باتمش ، فقر وحرارتدن خراب اولمش بر كوى ، بورالرك انسانيتله مناسبتنه بر نشانهٔ پر فتور اولويور . برقاچ ساعتده انجق بر كره بر علامت زندكى كوروليور : دوه لر ! ... شديد بر باران ضيا آلتنده بر يننك باشى اوته كنك قويروغنى تعقيب ايدن بودرت آياقلى چول ديوژه نلرى ، اوزرنده كزيندكلرى قومك چيتيرديسندن باشقه برشى ديكله مزلر ؛ يانلرندن كچن قوجه تيره نك ولوله سندن بيله بى خبر كورونورلر ؛ اونلر چول اوستنده بر سر منزل مجهوله دوغرو يورورلر ؛ دائما يورورلر . . . . دوه لرك رنك رماديسى زمينك ريك نامتناهيسيله حزين بر امتزاج لونى حاصل ايدييور .

بو عالم بى حيات ايچنده سوروكلنديكى مدهش تيره نك بتون كورولتوسى حزين وبك آهنك بر چيتيردى يه منحصر قالمشدى . سما ، فوقمزده صاف وبراق ، بر ضياى كبودايله مملو ، بر نشئهٔ حياتدى ؛ نظر ، يوزنده آسمانك زيرنده كى زمين مرده يه عودت ايتمك ايسته ميوردى . مع مافيه اوزمين اوزرنده كيدييوردق ... مقدمهٔ تاريخك . اعصار باعصار محكوك ومحرر اولديغى بو صحيفهٔ ارضيه

اوزرنده ـ قله‌ئوپاترالرك دوداقلری كنـارنده كوچوك بر التوای خشنودی حاصل ایدیله‌بیلمك هوسیله یاپدیرلدیغی كونده ییقدیریلان ـ ابنیهٔ تاریخیه‌یی تخیل ایده‌رك كیدییور ، بوصاریشـین تموجات رملیه آراسنده تیره‌نك سرعت آتشینی ایله لاینقطع كیدییوردق . . .

زمین ایله سما آراسنی رقیق ، پك رقیق ، عادتا شفاف برسحاب غبار املا ایدییوردی . پنجره‌لری ، قپولری ، هرطرفی قاپالی اولان واغونلرك بتون مساماتندن اوسحاب غبار نفوذ ایده‌رك ایچریده‌كی اشیا اوزرنده قالین ، صاری برطبقه تشكیل ایدییور ؛ تیره‌نك ایچریسنده‌كی رنك ایله خارجك لون عمومیسی آراسنده پك آز فرق قالیور . . . یولجیلر بر سكوت وسكون ایله برر كوشه‌یه بوزلمش ، قوم كتله‌لرینی آ كدیرییور . . .

كیرپیـكلرده تراكم ایدن قوم ذراتی حرارت موقعیه‌نك ویردیكی رخاوت عضـلیه‌یه انضمام ایدینجه كوزلر عادتا میخانیكی برصـورتده قاپانیور ؛ اوزمان چشم روح ، بررؤیت خیالیه ایله مشغول قالیور : انسانه اویله كلیوركه شو واغونلرك ایچنده بركردباد زرین تشكیل ایدن ذرات رملیه‌دن هربری بربیـوك عصرك ریزهٔ یادكاریدر ؛ بورادن ، بوصحنهٔ وسـیعه‌دن كچن هرنفحهٔ ریاح ، شـوكمینه ریكدانه‌لر اوزرنده بتـون دارات فراعنه‌نك غبار تارمارینی كورویور . صوكرا ، فكره معالیٔ قدسـیه‌نك ابدی خاطره‌لری عودت ایدییـور : جناب كلیمك كهوارهٔ مواجنه ناصیه سـودهٔ تمجید اولان سازلر ، حضرت كنعانه دارالامان اولان غارنهان ، مبارك پای نبوینـك اثر مطبوعیله مبجل اولان سنك مستثنا . . . . بتون قطعهٔ مصریه‌نك برر پیرایهٔ سرمدیسی اولان بومقدس یادكارلر ـ فكرك ، بیلمم نصل بر حركت رجعیه‌سی ایله ـ صیراسیله روحه كلیور ، روحی براحترام نوشین ایله مشحون ایدییور . . .

هرشی کبی ، چولك ، قومك تأثیری‌ده هرکسه کوره باشقه اولیور : بر یولجی لال ومتوکل دوشونورکن، اوته‌کی چولدن، قومدن یکی بر وسیلهٔ لعب وهوس چیقارمغه چالیشیور ، پارماغیله اوستنه باشنه کندینی، آدینی یازییور؛ اوطوردیغی یره : « بوراسی بنم یرمدر.» مألنده برشی نقش ایدییور ، کولیور ، کولدورییور ... هرشی کبی، مصرك بتیمز توکنمز توزی‌ده برینه بربهانهٔ حزن وفتور ، دیکرینه برذریعهٔ نشاط وانبساط اولیور .

صوکرا ، « محطه » لر یکدیکرینی تعقیب ایدییور . بزم « شمندوفر موقفی » دیدیکمز یره ، عربلر « محطه » دییورلرکه بوکلمه « یوك یوکله‌تیله‌جك یر » دیمکمش . محطه‌لر غرغره‌لی ، مساماتلی دستیلر ایچنده نیل صویی صاتان چوجوقلر ، مانداریناجیلر ، یورتقالجیلر ، حماللر ، رهبرلر ترجمانلرله مملو ... بونلر علی‌العاده هراستاسیونده کورولن شیلردر ؛ فقط ، دنیاده هیچ بر استاسیونده کورولمه‌مش برشی وارکه قطعهٔ مصریه‌یه مخصوص : بعض محطه‌لرده برقاچ عرب چوجوغی اللرنده تویدن یلپازه‌لر اولدیغی حالده مروته باغلی بربخشش مقابلی اوله‌رق واغونلرده‌کی اشخاص واشیانك توزلرینی سیلکیورلر ؛ شوتوز ییغینی آلتندن برچانطه ، اوته کینك آلتندن برچوجوق ، دها اوته‌کینك آلتندن بریمك سپتی چیقیور. اك مضحك نتیجه‌لر انسانلری ستر واخفا ایدن توز ییغنیلری آلتنده صاقلی : اویکنزك انسان بیچملری ایکی یلپازه ضربه‌سندن صوکرا شوراده بم بیاض براوروپا چهره‌سنه ، اوته‌ده سیم سیاه بر آفریقالی یوزینه منقلب اولیویرییور .

برقاچ موقف کچیلمشدی بغتةً برسیاح :

ـ ایشته سراب ... دیدی وپارماغیله صاغ طرفی کوستردی ؛ بتون یولجیلر اوطرفده‌کی پنجره‌لره قوشدیلر . امان‌یاربی ! اونه مغفل مناظر لطیفه ایدی ؛ کندی کندیمه : « ایشته‌زمین مستویسی ، کوللری ، اورمانلری ، انزوا کاهلری ایله بتون بر مملکت ... ایشته شورادە اوقلی قله‌لریله برجرمانیا شهری ... ایشته اوته‌ده صولری ، آغاچلری ، کولکه‌لری ، نارین صاندالری ، سیال قایقلری ایله کوك صویك برپارچه‌سی ... » دییوردم . اکرچه بتون بو اجسام مرئیه‌ده برلون بخاریدن بشقه رنك یوقدی ؛ اکرچه حدود اشیا پك مبهمدی ، فقط خیالات سرابیه‌ده‌کی تقلید حقیقت میلی اوقدر قوتلی ، اشیای مرئیه‌ده مشابهت شکلیه اوقدر تام ، اوقدر مغفل ایدی‌که قلباً : « عجبا ؟ .. » دیمه‌مك ممكن دکلدی .

اوزمان دوشوندم : هرکون برمناظر مغفله قارشیسنده بررؤیای دائمی ایچنده یاشایان عرب شاعرلری شعشعهٔ فکریه ایله ممتاز بر خیال پرور صافدل اولماماق ممکنمی ایدی ؟ برعالم خیالی‌یه بکزه‌ین برمحیط مستثنا ایچنده دولاشان اوشاعرلرك سوزلری خیال ایله مملو ، روحلری خیال کبی سریع‌السیر اولماماق نصل ممکن اوله‌بیلیردی ؟ هرشیئی برآیینهٔ شعر وسراب ایچنده تماشایدن برآدم ، محاسن طبیعیه اوزرنده تشریحات فنیه اجراسنه لزوم حس ایتمیه‌جك قدر مفتون طبیعت اولورده بتون نفائس کائناتی عظمت مرئیه‌سیله تنفس ایده‌جك ، ملاحت بالغه‌سیله حس ایلیه‌جك اولورسه او آدم شاعر اولمیه‌بیلیرمی ؟ ..

چولك یبوست مغمومانه‌سندن قورتولمشدق ؛ شیمدی ماره اوتیس کولنك سازلری آره‌سنده کیدییوردق . اوزاقده کول قاباریور ، کوپوریوردی . دالغه‌لر تپه‌نك کنارینه قدرسرپیلیوردی .

کندی کندیمه : « دوه قافله‌سندن صوکرا ، ایشته بورا‌ده‌ده قافلهٔ امواج . . . » دیدم ؛ زیرا دالغه‌لر یکدیکرینی تعقیب ایده‌رك ساحله متوجه برسلسلهٔ متحرکه تشکیل ایتمکده ایدی . اوزاقده ، دالغه‌لرك ولولهٔ خروشانی ایچنـده قالان برقایا اوزرنده صولر چارپیشیور ، پارچه‌لانیور ، برقار دخمه‌سی طرزنده هوالره داغلیور ، صوکرا برشلاله حالنـده تکرار دوکولیور ، صویك انحنا آت موجیه‌سی اوستنده اینجه ، بیاض برکوپوکدن عبارت قالیور ، نهایت بردالغه‌نك دوش رقصانده بزه دوغرو کلیوردی . . .

بوواسع کولدن آیریله‌لی پك چوق اولمامشدی‌که شن ، شوخ کوزلری خطوط قهقهه ایچنده غائب اولمش بریولجی ، مبدأ حرکتمزدن بری بزی کولدرون برآدم پارماغیله پنجره‌نك دیشاریسنده برموقعی کوستره‌رك :

— افندیلر ، کوکرجین کویلرینی تماشا ایدیکز . . .

دیدی ، هرکس کولدی ؛ چونکه بوبرلطیفه ظن اولنمشدی . حالبوکه بویك جدی ایدی : فی‌الحقیقه سنه‌لردنبری اوراده بری بری اوزرینه یاپیلمش کوکرجین یووالری اوقدر چوق ، اوقدر چوق ایدی‌که عادتا برکوی تشکیل ایدییوردی . بویووالردن مرکب ابنیه آری قوانلرندن بیوك ، برعادی کلبه‌دن کوچوك ایدی .

صوکرا ینه آثار زراعت کورونمکه ، طوپراق ینه برحیات شباب ایچنده کوزللشمکه باشلادی . پنجره‌لری آچدق ؛ بوراده‌کی توز تحمل اولونه‌بیلیر بردرجه‌ده ایدی .

زمین یشیل رنکك غریب برامتزاج درجاتیله عادتا یشیل نقشلی ، یشیل زمینلی برایران قالیچه‌سی حالنی آلمشدی ؛ هوا تازه اکینلرك

تازه رایحه‌سیله مشبوع . . . افقلر کبود وخنده‌ناك ایدی . بوراده اکیورلر ، شوراده بیچیورلر ، اوته‌ده خرمن . . . زیرا بو ارض مستثناده صیف وبهار شایان حیرت بر ازدواج ایله برلشیور ؛ شتا ، آلام برودت بوراجه کلیاً مجهول . . .

کنیش برصو اوزرندن کچدك : بوراسی نیل‌ایدی ، نیل‌مبارك ... یولك کنارنده کمال امنیتله جوجوقلر قوشوشیور ، نهرك عظمت وقورانه‌سی اونلری قورقوتمیوردی . ایری حیران کوزلو ماندالر بر کنارده قارینلرینی ایصلاتیورلر ؛ بر کنارده قادینلر دستیلرینی دوندورییورلردی .

برمدت بوبیوك نهرك صول ساحلنی تعقیب ایتدك ؛ منظره هپ لطیف وخندان ، هپ ذی حیات ایدی . . .

صوکرا ینه چوله کیردك . فقط بودفعه چول بزی اتعاب ایتمدی ؛ چونکه افقده اهراملر بلیرییوردی ؛ کیم بیلیر ، بلکه‌ده ناپولیونك دیدیکی کبی او اهراملر فوقندن قرق عصر بزی تماشا ایدییور ، او ، توز طوپراق ایچنده‌کی قیافتمزله اکلنیوردی .

زاویهٔ فلاسفه

فیلسوف مظلومی طانیرمیسکنز ؟ وظیفه‌سی عالمله اکلنمکدر . اعتقادنجه استهزا ارباب ذکانك حقوق طبیعیه‌سندندر . مظلوم برداده طورماز . دونمه طولابه ، یل دکرمننه ، طوپاجه ، کرهٔ ارضه بکزر . دونر ، لانیقطع دونر . فکرنجه ثبات برنوع مماتدر . جهانده اك زیاده نفرت ایتدیکی مخلوق درت بیك سنه‌دنبری عینی وضعیتنی

محافظه ایدن « بولهول مصری » در . مغمومیت ایله بلاهتی هم معنا بولور . زلزله‌یه رقص کره ، فیرطنـه‌یه قهقهٔ هوا ، یانغینه آتش بایرامی دیر . کچن کون کندیسندن شوتذکره‌یی آلدم :

هو !

کمورجیلرله غزته‌جیلره وارنجه‌یه قدر هرصـنف خلقك قلوبی تشکل ایتدیکی صره‌ده حکمای‌حاضرهٔ عثمانیه‌نك پراکنده یشامه‌لرینه کوکلم راضی اولمدیغندن « زاویهٔ فلاسفه » نامیله بر مجمع عقلا تأسیس وذات منشیانه‌لرینی زاویه‌نك خدمت کتابتیله توظیف ایله‌دم. باب زاویه یارین ساعت سکزده آچیلیور . اعضا ایله کسب معارفه ایتمك اوزره کلیرسه‌کز مغموماً عودت ایتمزسکز

« مظلوم‌المعلوم »

زاویه‌نك پروغرامی برجملهٔ وجیزایله تأجیز ایدلمشدر :

طوغری سوزه طارلق یوق !

قلباً « بوهفته‌ کی مصاجه ایچون‌سرمایه چیقدی » دیدم . وساعت معینه‌ده . . . . اطه‌ده‌کی ، زاویه‌یه قوشدم .

سیاه پرده‌لری ایندیرلمش صبح کاذب آیدینلغنده برصالون ، غیر منتظم طاغیدلمش قولتوقلر آره‌سـنده مختلف جسـامتده ماصه‌لر ، دیوارده دییوژه‌نك قره‌قلم بر رسمی ، یردن طـاوانه قدر چیقان جسیم آیینه‌نك اورته‌سنه میخلانمش ، ایکی چاپرازقول کمیکی آره‌سنده برقدید قفا . . .

ایشته زاویه !

قارشیمه چیقان مظلوم بی المدن طوتارق اعضایه تقدیم ایتدی :

— ایشته زاویه‌ملك کاتبی ! برشاعر ! مرکب حقه‌سندن کونش چیقارمغه اوغراشان بربدبخت ! ایسترکه سطح ارضه کبودسما فرش ایدلسون . تورکجه‌یی آنجق آی ییلدیز ، بلوط ، مهتاب ، دکز ، بهار ، چیچك ، بلبل ، ترانه ، آشیان ، کلبك ، دل ، محبت ، جانان دیه‌بیلمك ایچون اوکرنمشدر . زعمنجه بعضی الفاظده بررازموسیقی، برعطر خفی وارمش ؛ کلمه‌لر وارمش‌که برر ستارهٔ بیان ایمش. کاتبمز اکیلور ، زمیندن آلیر ؛ اوزانیر سمادن خیـاللر طوپلار . چامورله ضیادن وجوده کتیردیکی خلیطه‌یه منظومه‌م دیر . وزنلری دوشوك شعر سویلك ، اوکا ، دوکمه‌لری قوپوق ره دینغوت کیمکدن دها آغیر کلیر. بلکه برربع‌عصردن بری افاعیل وتفاعیل‌ایله اخذواعطاسی واردر . اکر انسان وزنلرله قافیه‌لرله بسلنسه ایدی کاتبمز فرعونك رؤیاسـنه کیرن یدی اوکوز قدر سمیریر ایدی وقارون قدر زنکین اولوردی . شیمدیلك نظرنده صوك بهارك سقوط اوراقی برباران ذهبدر . عمرینك نهایتنده‌پارمقلرینی یوقلادیغی زمان‌ثروت موجوده‌سی اوله‌رق الده بلکه براز کاغد وقورویاپراق رایحه‌سی بوله‌جق .

صوکره اعضالرك آلقیشلری آره‌سنده بنم یریمی کوستردی :

ایشته قولتوغکز : دیه سوز باشلادی .

— شمدی کاتبمزه اعضای کرامی طانتمه‌لی‌یم :

ایشـته پوماطه رضا بك ! کوریپورسـکمز که موده غزته‌سـندن فیرلامش برقوستوم موده‌لیدر ، پوماطه‌مز ارکك رولنه چیقمش بر آقتریس کبیدر . بونکله افتخـار ایدر . قبله‌سی آیینه ، معبدی تووالت ماصـه‌سی ، عبادتی کندی حسـنـنه پرستش‌در . طاووس تویلریله مباهی برجهل ! کوچوجك برعقل اوسـتنده قوجه‌مان

برغرور. عنهامنها برخارقهٔ مؤاخذه‌در .کچه‌لم. یاننده‌کی ذاتی کوربیور- میسکنز؟ صاچلری استرازبورغ بیراسی، کوزلری متاقسا قونیاغی رنکنده، نظری اسپرتو آلوی کبی پارلایور. شهرتی: «منطارنوری» در.

دائما برایچکی شیشه‌سیله آغیز آغیزه یشامه‌سنه مکافاتاً کندیسنه بولقب ویریلدی. نورینك مراقی بر «تیربیشون» کبی هرشیئه دالمقدر. کچه‌لم. کوشه‌ده‌کی کنج آدم اوزرینه نظر دقتکزی جلب ایده‌رم:

دیپلومات ناشد بك! باب عالی حوادثنی هرکسدن اول خبر آلیر. بر کوزی دائما آمدی اوطه‌سنك آناختار دەلیکنه یاپیشقدر. بورنی اسرار قوقوسنه طویاماز. دیشلری مایمونجق کبی هر کلیدی آچیق ایستر. دماغی وکلا دیدی قودیلرینك موعد تلاقیسی اولمشدر. ذوقی بیوکلرك حیات خصوصیه‌سنی تحقیق‌در. فرانسزلرك دیدکلری کبی ذوق مسئله‌سی مناقشه‌یه تحمل ایتمز. نه‌لر وارکه چامور قاریشدیرمق خوشلرینه کیدر. ناشدك یاننده‌کی طوپجی قائمقامی سرمد بك‌در. یورویشنده، سویله‌ییشنده، حتی باقیشنده وکولیشنده «فون درغولچ» پاشانی تقلید ایدر. همان همان اونك منظرهٔ خارجیهٔ هویتنی بصمه‌مشدر. غولچ دن اکسیك برشیئی وارسه تجربه‌سی، زیاده برشیٔ وارسه عظمتی‌در. سرمدبك بوینی قولالنمش کبی دیك طوتار. دئما بر طابورك پیشواسی کبی راپ راپ یورور. حیاتی انقطاعسز بر کچید رسمی تلقی ایدر. سرمد بکك فکرنجه مدنیتك موسیقیسی طوپ سسی‌در. عطری باروت قوقوسی‌در. ترقی یی سونکولرك اوجندن باشقه یرده آرامق جائز دکلدر. اسلحه‌نك قدسیتنه ایناندملیدر. «نویل تورین، وایت هد،

آرمسترونغ » بوتون بو ادوات تخریبیه موجدلری تعزیز ایدیلدی . بو نظریاتندن طولایی سرمد بك « افکار عسکریه‌سی یرلنده‌در » شهرتنی قازاندی . شمدی زاویه‌مزك اك مهم عنصرندن بحث ایده‌جکم :

محترم خواجه‌مز توفیق افندی !

طار طاغان صاریق ایله ایکی اتکی بر خذاده طورامیان جبه‌سنك دلالت مشترکه سنه رغماً غایت مضبوط الافکاردر. هر داخل اولدیغی مجلسده برمدخل مناقشه آچار. مباحثه‌ده بر ایکی صف قیاسی دیزه‌ر. قیاسلری برقاچ پارلاق سفسطه ایله مینه‌لر. بونلری مسلسل برجر بزه ایله سویله‌یه‌رك مخاطبلرینی آلیقلاشدیرنجه خفیف برتبسم ظفر ایله حضاری سوزر . برآز مططن برخیلی شارلاتانلقدن ترکب ایدن بوچکه یشیل طولومبه قرائت خانه‌لرینك قهرمان مناظره‌سی کسیلمشدر . توفیق افندی‌یی طانیانلر « خواجه یماندر » دیرلر . خواجه‌مز باب فتوا قیلیغی ایچنده باب عالی دیلی قوللانیر . « داعیکز » دیمز « بنده‌کز » دیر. مکتوبی قلملرنده زبانزد غلطات افاده‌یی مع‌الممنونیه اختیار ایدر. حضرتك ؛ « جناب حق تقصیراتمزی عفوایتسون . دنیا اویله ده کیشدی که کناه علی‌الاکثر لوازم اجتماعیه صره‌سنه کیریور » ده‌ییشی واردرکه جان دایانمز .

اعضالریمزك اك خوشنی اك صوکه صاقلادم :

غزلسرای بی همتا حسن ماجد بکی تقدیم ایده‌رم !

کندیسنی طانیانلر عجائب سبعهٔ عالمك سکزنجیسی در ، دیرلر . کاغد ومرکب ثقلتی داخل وزن اولمادیغی حالده یکرمی اوقه قدر غزل یازمشدر . ماجدك سنوی صرف ایتدیکی مرکب ترقوس

شرکتنك صوصرفی تی قدر برشی تخمین اولونیور . نه وقت نطقه باشلامش ، عمرینه بوقدر غزلی نصل صیقیشدیرمش اکلامق قابل دکلدر . آغزنده اوچ وزن ، آلتی قافیه ایله دنیایه کلدیکنی أبه‌سی ادعا ایتمکده ایمش . ماجد بك یالکز یازمقله قناعت ایتمز . فضولیدن عاشق عمره وارنجه‌یه قدر بتون اسلاف شعرایی‌ده اوقور . آثار قدما ایله کثرت الفتدن اوسته باشنه اسکی دیوان رایحه‌سی سینمشدر. یانکزه یاقلاشدیغی زمان لاله‌لی کتبخانه‌سنه کیرییورم صانیرسیکز . صاغ النك شهادت پارمغی ابدی بر مرکب لکه‌سنه محکوم کبی‌در . مور ، لعل ، یاخود سیاه بر آقینتی طیرناغندن پارمغنك ایکنجی مفصلنه قدر اینر . بعضاً‌ده ایکی اوچ رنك بر برینه قاریشیر ! شاعرك پارمغنه بر ایوب اویونجاغی لطافتی ویرر . حتی بو مناسبتله کاتبمز ارتجالاً :

سن بوپارمقله حسن، قوس قزح تصویرایت

مصرعنی سویله‌مشدر . آثار غزلسرا زمان حاضرك درت عصر کریسنده‌طوپالایان بردیوان افندیسنك نکته وکنایه‌ایله‌شقالاشمه‌سیدر. شاعرمزك دماغی رسومات امانتی کیمیا خانه‌سنده تحلیل اولوندی . ترکب الفاظ ایله غایت صافی قحط افکاردن مرکب ایمش . روحی مصرعدن مصرعه طولاشمقدن ظن ایدییورمکه عینی طولده خطوط متوازیه شکلنی باغلامشدر . شاعرمزك غرائب عاداتی واردر : نثر اوقورکن قویو چیقیریغنی ، نظم اوقورکن بوستان طولابنی تقلیدایدر. غازیلر حلواسنه باییلیر .... ماجدك اوکسه کبی بولاشیق ، یاپیشیق

برنظری واردر . تعلق ایتدیکی نقطه‌دن آیریله‌میه‌جق ظن ایدیلور . برکره کوزینه ایلیشدیکزمی سزه باقار باقار. صیقنجه‌یه قدر ، بولاتی ویرنجه‌یه قدر باقار . ایشته شوآنده بکا باقدیغی کبی .
قهقهه ایله برلکده آلقیشلر قوپدی . وصوکره مظلومك تکلیفی اوزرینه کله‌جك مجلسده موقع مناظره‌یه وضع ایدیله‌جك مسئله حقنده آرایه مراجعت اولوندی . اکثریت « ادبیات » دیدی .

«١»

ادبیات

فیلسوف مظلوم خبرویردی :
— زاویه بوکون ادبیاتله اشتغال ایده‌جك . مباحثه‌یه متجددین ادبامزدن علی‌راشد بك برادرمز دعوت مخصوصه‌مز اوزرینه اشتراك ایدییور . شمدی حسن ماجد بکدن بسمله‌ٔ افتتاحیه اوله‌رق برغزل ایسته‌رز .
ماجد جبیندن چیقاردیغی ماوی رنکلی اوزون برکاغدی آچه‌رق آتشین ردیفلی برغزلك طقوز بیتنی کمال تقطیع ایله اوقودی .
علی راشد متبسم :
— کونش کبی قیامته قدر ذکای بشر اوستنده پارلایه‌جق بر آتشپارهٔ بیان! دیدی.
خواجه توفیق تصدیق ایتدی .
— حقیقةً آتشمز پانانه !
مظلوم آلایه باشلادی :

— اوت آتشین ! فرون کبی ! باد سموم کبی ! خط استوا کبی! جهنم کبی آتشین ! بو موسمده بوتون کمورجیلری ، صوباجیلری چیلدیرته‌جق بر اثر نفیس !

صوکره ماجده دوندی :

— مونشر، دیدی ؛ سکا راهب (قنایپ) اصولیله تداوی بالماء توصیه ایده‌رم . قانکه بر آز سرینلك کلدکجه یازدیغك شعر اولامیه‌جق

ماجد براز قیزاردی :

— اوت معلوم سز ادبیات جدیده طرفداری‌سکز . لسانك قولنی بودینی قیرمادقجه انسان سزه کندیسنی بکندیره‌مز .

مظلوم جواب ویردی :

— فقط لسانه بر قلب ، بر روح ویردك . بر خلجان ، بر تهیج قویدق . ادبیات عتیقه‌دن ضروب امثاله قاریشان بیتلر یتشیر . بوکونکی تورکیایه بوکونکی ادبیات ، بوکونکی لسان . بوکونکی صنعت لازم . یکیچری شرقیلری یکیچری قیافتنده دیکله‌نه‌بیلیر . تاریخ سیاسیمزده لاله مراقی دوری ناصل کچمش‌سه تاریخ ادبیاتمزده ده غزل دوری آرتق یشامامیدر . اسکی شعرلر فنا دکل . فقط اؤلو ! أولوم حیاتدن اوقدر اوزاقدرکه ، أونه‌نی آز چوق اونوتمالی‌یز .

ادبیات قدیمه طرفدارانی أولولره تنفس صناعی یاپمغه بکنزه‌ین عقیم بر غیرتدر . آرتق دیوانلری اختفالات لایقه ایله کتبخانه‌لره دفن ایتمه‌لی‌یز .

دیپلومات ناشد تصدیق ایتدی :

— هرشاعر کندی عصرینك شاعریدر . هیچ کمسه آتی‌نك شاعری اولمق ادعاسنده بولونه‌مز . بر قاچ یوزسنه‌دن بری نفعی‌لرك ،

نابیلرك، بیلمم کیملرك اوکنده کمال حیرتله دیز چوکیورز . آرتق یورولدق . آیاغه قالقه‌جغز . اسکی داهیلریمزه تاریخ ادبیاتده سوسلی تربه‌لر کوستره‌جکز . مزارلە معبد آیریله‌جق. ماضینك راحت دوشه‌کی تاریخدر . کچن زمانلری ، بوتون حسلری ، ضیالری ، شعرلری ترانه‌لریله اورایه یاتیرمالی یز .

خواجه توفیق :

— مع مافیه، دیدی ، انکار ایتمیه‌لم، آثار اسلاف ، شایان حرمتدر.

پوماطه رضا آتیلدی :

— اوت بر وصیت نامه کبی . بنده‌کز اشعار قدمایی آثار عتیقهٔ فکریه مستحاثات قلمیه‌سی کبی تلقی وتماشا ایده‌رم. هر دیوان نجه ادبی بر موزه‌خانه‌در .

منطار نوری سوزه قاریشدی :

— اسکی شاعرلر ، بر قهرمان بدیع وبیان ایدیلر . روحلرنده اشخاص موجوده‌دن ، اشخاص خارجیه‌دن زیاده الفاظ وکلمات واردی . اونلره فکر، کلمه‌دن ، الهام وخیال، کلمه‌دن بوتون عناصر غزل کلمه وقافیه‌دن کلیردی. نظملرینك روحنی ، محورینی، مرکزینی تشکیل ایدن قافیه‌در . عادتا الفاظ وقوافی‌دن مشکل بر عالم غیرجسمانی ایچنده دماغلرینی یشاتیرلردی .

بنده‌کزه اسکی شعرلر اسکی فطوغرافیالر کبی صارارمش، صولمش، حدود وخطوطی بلیرسزلنمش ، کولکه‌لنمش ، ایسله‌نمش کلیر .

مظلوم انتقادی تعقیب ایتدی .

— شعرای قدیمه‌نك اك مشهور مصرعلرینی تحلیل ایدیکز . پر معتاد طنطنه‌سی چوق ، فقط وسعت وصحتی پك آزدر . چونکه

ناظملرینك تحسسی قادین وچوجوق تحسسی كبی غایت سطحی وغلغله‌لی‌در . آثار قدماده مدنیت،انسانیت كبی یوكسك موضوعلره عائد شعرلره تصادف ایده‌میز . محافظهٔ شخص ونوع سوق طبیعلری شعرلرینك اك علوی اركاننی تشكیل ایده‌ر .

ماجد بوكالمشدی . حایقیره‌رق دیدی‌كه :

— سزك یازدقلریكزده بزم ایچون بر هیه‌روغلیف؛ تاریخ ادبیاتمزده آثار حاضره بر استیلای غرائب دوری تشكیل ایده‌جك . شمدیكی شعرلر هپ معناسز !

مظلوم كولدی :

— سكونتك بیله معناسی اولدقدن صوكره معناسز شعراولەماز. معناسز،حقیقةً معناسز شعرلرك معناسی اودركه ناظملری بودالادر .

خواجه توفیق بحثی دكیشدیرمك ایسته‌دی :

— فیلسوف سن‌ده براز آجی سوزلی‌سك .

— سوز نجه آجی اولمایجه مطلقا طاتسز اولور .

— بری‌سی دیر دی‌كه بوادبیات جدیده وعتیقه مسئله‌سی نه‌وقت حل اولنورسه اوزمان یازمغه باشلایه‌جغم . بنم فكرمده بو ، مع‌مافیه هیچ برزمان منظوم یازه‌جق دكلم . وزنه اویدیره‌جغم دیه سوزلری پارچه پارچه ایده‌مم .

قائمقام سرمد آتیلدی .

— منظوم ، ومنثور . بن بوتون آثار جدیده‌یی سویورم . یالكز مستضادلر ! یكی شكللر خوشمه كیتمیور . سكز سانتیمترو طولنده بر مصرعك آلتنده قیصه‌جق ایكی كلمه ! بو بكا جوجه‌لرله دیولردن مركب برطابوركبی غریب كورونیور.

رضا میریلداندی :

— زواللی ادبیات حاضره ! معاصرلریمزك هردرلو انتقادینه هدف اولدی .

مظلوم قبول ایتمیوردی :

— ادبیات حاضره‌یی تحقیر ایدنلر بزم معاصرلریمز دکلدر. دیدی.

ماجد مقابله ایتدی :

— معاصرلریمز دکلمی؟ اك یاشلیسی اوتوز بشی کچمه‌ین شاعرلر .

— اوت حیاتلری تازه ! فقط ناصیه‌لرنده قرون وسطا بوروشقلری وار. یکی قلملر اونلرك فرسوده‌لکنی ، بوشلغنی، هیچلکنی کوستردی؛ نامرلری اوستنده‌کی نقاب کندینی قالدیردی . صوکره کندی‌لری‌ده شتائم انتقادیه‌لری ایله سفالت اخلاقیه‌لرینی تشهیر ایتدیلر . بز مقابله بالمثل ایله پارمقلریمزی تلویث ایده‌مزدك . خطا آرامق ایچین اونلرك یازدقلرینی قاریشدیره‌مزدق. کمیك بولمق ایچون سوپروتی قاریشدیرمق کوپکلره یاراشیر . بدلالر آثار جدیده مواجهه‌سنده قیزدیلر، تپندیلر. یایغاره‌لره باشلادیلر . صوکره تهور یرینه تهزیل ، دیش غجیردیسی یرینه قهقهه ، هجوم یرینه آلای قائم اولدی . هر بیوکلکه قارشی عوامك ادوار معاملاتی بودر .

ده‌قادان بو تعبیر غریب حسدك اهلیت اوستنه آصمق ایستدیکی ساخته‌کار یافته‌سی ایدی که کنج ادبایه ناموسلو فابریقه مارقه‌سی خدمتی ایفا ایتدی . صوکره علی راشدی کوستردی .

— ایشته ده‌قادانلردن بری. آثاری ابدیته نامزد .اولا آکلایه‌ماز قیزار؛ صوکره اکلایه‌ماز کولر .

ناشد بحثه کیردی :

— بویکی ادبیاته، بوجهل وحماقتی قودورتان شیئلره برآد قویمق

لازمدی : « ده‌قادان » دیدیلر . قارنجه‌یه، قارتاله ، بوتون لاشه خوار قوشلره اولدیغی کبی بو فرانسزجه کلمه‌یه‌ده طول حیات موعوددی . فی‌الحقیقه یشادی . اگرچه حقیقتدی ، گرینتی ، بولانتی ویردی . فقط یشادی ویشـایه‌جق . تاریخده بر مقام احراز ایتدی ، عفوتی وجدان اخفاده قدر گیده‌جك .« ژه‌نه‌رال قامبروللا »نك (واته‌رلو) محاربه‌سنده فیرلاتدیغی ندای مشهور کبی کوش استقبالده چینلایه‌جق!

علی راشد :

— ابدیت! دیدی ، نه‌خام‌خلیا! چوجوقکن قیش‌کونلری‌جاملری نفسمزله بوغولاتیرده اوستنه پارمغمزله بر شیئلر یازاردق ، ایشته امتداد استقباله نسبتله اك قوی البنیه شعرك عمری آنجق بویازیلر قدردی . خفی بر تبدل حرارت او یازیلری سیلیویردیکی کبی،اك کوزل شعری اونوتدرمق ایچین‌ده سنه‌لرك کتیردیکی کبی کوچوك بر تبدل حسیت کافی‌در . کوز یاشلری ایستر تأسفله،ایستر قهقهه،ایله دوکولسون : کونش عینی حرارتله قوروتور . زمانده آثار ادبیه ایچون بویله‌در: یازان اغلامشمی ، کولمشمی ؟ دوشونمز. صولدیریر، اختیارلاتیر ، اولدوریر، اونوتدیرر . آه بیلسه‌م ، زیرنده اسمی سوروکله‌ین او کلمه یغینلری بندن صوکره نه قدر یشـایه‌جق ؟ بنی آتی‌سنك نه‌سنه‌قدر گوتوره‌جك؟ او تربهٔ فغان ایچنده برقاندیل کبی بر آز پارلایه‌جق . برمدتجـك ذی حیات قاله‌جق . برشی وجوده کتیره‌بیلدممی ؟ ایستردم‌که هیچ اولمازسه بر اثرم زمانك فوقنده بر قطرهٔ ژاله ، بر قطرهٔ ضیا کبی ، بر مزار اوستنده بردامله دمع ترحم کبی براز پارلاسون . فقط بیلیورم،بو یازدقلریمی ، فردالرك نغمات تکاملی برر برر سیله‌جك . هپمز سیلاب زمان اوستنه اکیلمشز .

اوراده خیاللری کورر وابدیاً مرسوم قالەجق صانیرز. براز ایلرودەکی عمان نسیانی دوشونمیز .

خواجه توفیق دیدیکه :

— علی راشد بکی اثاریله طانیانلر هیچ ظن ایتمزکه بویله مائل یأس بر فطرت اولسون .

علی راشد جواب ویردی :

— اوزان والفاظ آرەسندەترنم ایدەرك قلمم ادبیاتی اکلندیررکن صانیرلرکه روحمدە کولیوردکلمی؟ هانیا بعض دکز کنارلرندەچیچکلر، کولکەلرله مزین پرحیات وتبسم میخانەلر واردرکه ایچریسندن چوق کره بر سرخوشك أنینی کلیر . . . . ایشته بنم قلبمدە بوکا بکزر . هرکسی ترقیص ایدن موسیقی بیانی ایچندە قنایان برجریحەسی کیزلیدر. دور سابق تاریخ عمومی ایچندە متعفن بر چیباندی . بودور مریضك کنج دماغلری کتومیت آسمانه آچیلمش برر زخم ذکا اولدی . اطرافمزدەکی عیدطبیعی‌یه قارشی کوکلریمز مغبر وغضوب طوریوردی. حیاتی ، جهالتی ، عشقی، هرشیئی برعدسهٔ اضطراب ایچندن سیر ایدییوردق. نورسیده روحلر حیات مطبوعاته بضاعهٔ ادبیه‌لری قدر آغیر بر حمولهٔ غیض ونفرت کتیرییورلردی. صحائف بلاغته شرحه‌شرحه دوکولن هراثر ، برتازه ادرا کك لایحهٔ عصیانی ایدی . قلملریکز ، صوك الحان مدنیتی تجربه ایدرکن قلبلریکز محیطاتکزه قارشی بر استکراه ایله کەری ، چکیلیور ، چکیلیور. بروحشی ، بربدویٔ مرد مکریز اولیوردی . هر بری خیالی برمسجد اخوت ایچندە معتکف، شکارلرله صیادلر آرەسندە آلام عمومیه ایله سربسر یشاردق ، ایچریسندە یشادیغمز حالده وطنه قارشی ایچمزدە برحس هجران ،

تعریفی امکانسز بر عذاب وصلت وفرقت واردی . ملت اسیره‌نك زنجیر ماتمی قلبلریمزه طاقمش ، اسلوبلریمزله ایکله‌یوردق. اوتوزسنه‌لك خوف خونین ایچنده یازدقلریمز انین امتك طنینکاه صمیمیسی‌ایدی. ناموسسز حکومتك طبقات فضاحتی اوستنده یالکز ادبیاتمز برلمعهٔ عفت کبی تموجه چالیشیوردی . اشواك اداره آرسنده قانایان قلبنی هرشاعر برقاچ سطرله براز وسعت خارجیه‌یه چیقارییور . کیزلی بر حمای اشتیاق ایچنده قاورولان سینه‌لر بوتون آتشی، کلمه‌لره، جمله‌لره‌ویرییور، سفالت عصر اوزرینه برصیف مضیٔ بیان فرش ایدییوردی . کنیج کوکسلردن صحبت آفاقی صاره‌جق ، ابکمیت ارضی سویلته‌جك ، کائنات بی حسی حسلندیره‌جك فریادلر قوپدی . ادبیات بوتون‌قوتیله عطالت عمومیه اوستنه حایقیردی. نوحیات قلملردن بو شانان ذکای حساس بوتون روحلره توزیع اهتزاز ایتمك ایسته‌دی . . . . صوك دورك بحران قلمیسی فکرتك برکریهٔ صنعتی ایله نهایتلندی . تورکلرك بوتون آلامی رباب شکسته ایچنده بولوشمش کبی‌در ؛ فکرتك روح قارئینده هیچقران شعرلری لحن دورساسیمزه قارشی ملتك برعصیان بلاغتی‌در . . بطون سالفه‌نك بزه ترك ایتدیکی میراث لسان اوستنه بزده بربوسه کبی فغانمزی قویدق : ایشته خدمتمز ! . . یأسمزی دماغمزه طوپلادق ؛ زمانمزك فلسفهٔ وپیچ تابنه لایق، آجی براسلوب آزادق ؛ بولدیغمزه : « ده‌قادانلق ! » دیدیلر . . .

مناجات

آرايور سجده‌لرله ديده‌لرم
هر كيجه ، پرستاره كنكره‌ده ،
دوشوب اوستنده آغلامق ديله‌رم ،
سويله ، اى تكرى ، ديزلرك نره‌ده ؟

طعن وتجريم ايدرمى داد خدا
كره اوستنده كيرليلكله بزى ؟
كره‌يى كيم چاموردن ايتدى بنا ؟
كيم چاموردن ياراتدى قلبمزى ؟

افق ابعادى كچميور سسمز ،
ايكله‌رز كرچه آلتى بيك سنه‌در :
كوك صاغير ، ير صاغير ، هوا ديلسز . . .
مجرم عاجزز بز ، اى قادر !

دولودر عفو ايله سبوى سما
جرم ايله پرلكه‌يسه روى زمين !
آچ سبوى سمايه بر مجرا
بشريت بوتون تميزلنسين !

عفو ايله ستر ايچون كناهمزى ،

ارض مأيوسه ، ربم ، آت ألـكى ،
ديكله‌دك آلتى بيك ييل آهمزى
يتر اى خالقم ، اوزات ألكى !

ح . ناظم

رشید بك

عالم مطبوعاتی جدی و قیمتدار مقالاتی، شعشعه‌دار و مؤثر الحان و اشعاری ایله تنویر و تزیین ایدن رشید بك عثمانلی ادبیات جدیده‌سنك پك ممتاز و محترم بر ذکاسیدر.

ح . ناظم نام مستعاریله استتار ایدن، بو مبجل ادیبز شناسیدن صوکره منسیاته قاریشمغه باشلامش اولان فکر انتقاد ومحاکمه‌یی یکیدن احیا، تحلیل ادبینك نه‌دیمك اولدیغنی ایضاح ایله نزاهت اسلوب، قطعیت بیانیله اقتدارینی، اقتدار ادبیسنی — معارضلرینه بیله — اثبات ایلمشدر.

رشید بکك؛ انتقادده‌کی اقتداری، طرز افاده‌سنده‌کی وضوح و متانت شایان دقتدر.

مشار الیه رجال دولتدن کنغری متصرفی مرحوم عبد الله افندینك مخدومی اولوب ۱۲۷۶ ده استانبولده دوغمش، مقدمات علومی بالتحصیل صغوق چشمه رشدیهٔ عسکریه‌سنه وبعده مکتب ملکیه‌یه کیره‌رك اکمال واتمام تحصیل ایلمشدر.

بو صره‌ده مابین همایون کتابتنه اذکیای مأذونین ملکیه‌دن بعضیلری ایستنمکله رشید بك ده خدمت کتابته تعیین اولنمشیدی.

مابین کتابتندن صوکره قدس متصرفلغی وحلب والیلکی کبی خدمات مهمه‌ده بولونان ح . ناظم بکك ناصیهٔ بلند وصافنی کرك دور سابق وکرك محیط ملوثی اصلا شائبه‌دار ایده‌مه‌مشدر.

رشید بك غایت خلوق، متواضع، فوق العاده دینه‌جك بر ذکا وحافظه‌یه مالك قیمتدار وباعث افتخار بر سیاسی وادیبزدر.

فرانسزجه‌یی پك مکمل بیلدیکی کبی ساحهٔ تدقیقات وتتبعاتی غایت واسع، شرق وغرب ادبیاتنه بحق واقفدر.

آثاری مطالعه‌وتدقیق اولنورسه « ره‌آلیست » اولدیغی اکلاشیلیر. پارلاق برخیاله مدقق برنظر شاعرانه‌یه مالك اولان مشارالیهك اسلوبی متانت، صمیمیت ، وضوحله کسب تمایز ایدر.

محاسن طبیعت اونك ذهننده ، حقیقتله مجازك ، خیال ایله فکرك امتزاجندن متولد براهنك لطیف ، برالحان مؤثرله تجسم ایدر .

اکثر آثارنده وبالخاصه نثرلرنده دائما منطق حکمراندر .

تدقیقات ادبیه‌یه دائر یازدیغی مقالات ، دربن برتتبع ، واقفانه برمطالعه محصولی اولدیغندن منتسبین ادبه هروجهله شایان توصیه‌در .

آثاری : ثروت فنون ایله معلومات وبعض رسائل موقوته وغزته‌لرده یازدیغی منظوم ومنثور اشعار ومقالات نفیسه‌در .

تفکر الوهیت

وجد شعر و خیال ایله بعضاً
فسحت آسمانده بال آچارم ؛
صیریلیر عالم علائقدن
اوچارم ، متصل اوچار ، اوچارم ؟

برمؤبد فضای بی غایه ،
نیجه بیك کهکشان دورا دور ،
بشقه برعالم ضیاسایه
پیشگاهمده دائما منظور .

ینه براعتلای نو بولمق
املیله بلند و بالا کیر

او فضالرده متصل اوچه‌رق
آرارم بشقه برجهان اثیر ...

ناگهان افق لاتناهیدن
آچیلیر فجر سرمدی خنده ؛
بو تجلیٔ کائنات افکن
اشتعال ایلینجه ، پرآنده ،

او بیابان بی حدود ضیا ،
اوقیانیٔ پرخروش حیات ،
بوتون آفاق نوبنو پیدا
سیلینیر ... محو اولور بوسفلیات.

اوزمان خیره لرله دیدهٔ علیل ،
منکسر تاب اعتلای پرم
قعر گرداب عجزه دوغرو ، ذلیل ،
دوشرم ، متصل دوشر ، دوشرم .

تجربهٔ تنقید

« رباب شکسته »

شعر ؛ بوتون صنایع ، بوتون معلومات بشریه کبی طبیعتدن استنباط اولونور؛ طبیعت شعرك خزینهٔ انتها ناپذیریدر. یالکز، تحت الارض،

موجود اولان معدنلرك اولا بولوندقلری قعور مجهولیتدن چیقاریله‌رق صوکره تجرید وتصفیه ایدیله‌رك استفاده كاه انسانیته کیره بیلمسی ایچون لطف طبیعته فکر بشرك التحاقی نصل لازمسه طبیعتده مکنوز اولان شعرك‌ده اوزرنده‌کی ردای مادیت صییریله‌رق ، حشویات برطرف اولونه‌رق برجوهر صاف حالنده انظار استفاده‌یه قونوله‌بیلمسی ایچون محاسن طبیعیه‌یه مخیلهٔ بشرك انضمامی اویله مشروطدر .

خصیصهٔ شاعریتله مجبول اولانلر بشقه‌لرینك نهایت بر لطافت مبهمه حسی ایده‌بیلدکلری یرلرده بر جوهر کشف ایدرلر . بونی بولمق بعضاً پك بویوك تعمیق نظره متوقفدر ؛ اکثریا جوهرك قیمتی بوتعمیقك قوتیله متناسب اولور . بونك ایچین شاعرلر مفطور اولدقلری حس وخیالك عمق نفوذی نسبتنده کسب اهمیت ایدرلر ؛ حتی دهاء دینلن خاصهٔ مستثنی انفاذ نظرده قوهٔ عظمای نادره ایله متمایزدر .

اشیا وحادثات طبیعیه‌نك تعمیق وتجرید معناسیله کشف اولونان بوجوهر ، شعرك موضوعیدر . جواهر معدنیه جلب نظر ، جذب قلوب ایده‌بیلمك ایچین ارباب صنعتك لطف مهارتنه محتاج اولدیغی کبی جوهر شعرده انظار عامه‌ده حسن تلقی وقبوله کسب مظهریت ایتمك ایچین مجازات ایله ، اهنك والفاظ ایله ایشلنملیدر ؛ بوکاده شعرك اسلوبی ، طورافاده‌سی دیرلر .

دیمك که شعرده‌ده برموضوع ، براسلوب ، برطورافاده واردر . برشعرك تعیین ماهیتی اولا موضوعنك، صوکره اسلوبنك ، دها صوکره طور افاده‌سنك تدقیقنه وابسته‌در . بزده (رباب شکسته)یی بواوچ نقطهٔ نظرله تدقیق ایتدك .

موضوعی، اسلوبی، طورافاده‌سی اعتباریله اولا «لادانس سرپانتین»، «سوس»، «زر رشته»، «هیکل سعی»، «شهیدلکده»، «ویرك زواللیلره» عنوانلی شعرلر؛ صوکره برقاچ پارچه شعر، دها صوکره دیکرلری کلیور.

(لادانس سرپانتین) عنوانلی شعر بونام ایله معروف اولان اویونی تصویر ایچین یازلمش. شاعر بو اویونك تماشاسندن حاصل ایتدیکی تأثیری کمال وضوح وموفقیتله ذهن قارئه القا ایدییور. دیمك که شعرك موضوعی قصورسز؛ اسلوبی ده موضوعه اك یاقیشه‌جق صورتده منور، متلون، لطیف؛ طور افاده‌سی‌ده اسلوبی کبی شوخ، اویناق، خفیف؛ کلمه‌لر کوزل، ترکیبلر پارلاق، وزن موفق، آهنك جوشا جوش.

«سوس» عنوانلی شعرك موضوعی؛ سوسك انسانلره اکثریا سبب مصائب اولان لطافت جعلیه‌سنی اظهار ایتمکدن عبارت. موضوع ولو آیری آیری اقسامی اعتباریله اولسون، ذهن شاعرده وضوح ایله موجود که اذهان قارئینه‌ده اویله‌جه انتقال ایدییور. بوشعرده (لادانس سرپانتین) ده کوردیکمز تمادئ خیال یوق. شاعر برخیالدن بشقه برخیاله صیچرایور؛ دیکر برموضوع ایچین اك بویوك نقیصه اوله‌جغنده شبهه ایدیله‌مه‌ین بوعدم ارتباط بوراده سوسك طناز وجوال طبیعتنه برتمثال کبی اولیورده قارئینك حسن تلقیسنه بیله معاونت ایدییور.

(زر رشته) اولکی ایکی شعردن بوتون بوتون بشقه، فقط ینه کوزل، ینه مکمل برشعر. اولا موضوع واضح وتام اوله‌رق تصویر ایدلمش. اسلوبی موضوعیله متناسب؛ ساده، طورِ افاده‌سی اسلوبنه موافق. طبیعی وسلیس.

(هیکل سمی) اوفه‌جق برصونه ؛ فقط کوزل برشعر .

اولا شوراسنی سویلیه‌لم که بوقوتده برشعر یازه بیلمك ایچین (آلفرد دو وینی) یی ، (ویقتور هوغو) یی (لوقونت دولیل) ی اوقومش اولمق لازم ؛ فقط اونلردن دها اول باقینك ، نفعینك ، نابینك لسانیله استیناس ایتمش اوللی . یوقسه آلتی‌یوز سنه‌دن بری موجات تحولات ایچنده یوارلانه‌رق شکل حاضرینی بولان لسانمزك هردورتکاملنی اثرلریله تشخیص ایتدیرن اساتذهٔ ادبه بیکانه قالانلرك بویله بر شعر دوشونه بیله‌جکلرینه احتمال ویرسه‌كده یازه‌مایه‌جقلرینی قطعیاً بیلیرز . ذاتاً توفیق فکرت بك قلمیله لسان نظمه مهم خدمتلر ایفا ایتمش ، اسلوب بیانك متانت ولطافتیله مستثنا برموقع ادبی احراز ایلمش ذواتدندر .

شیمدی شعره کله‌لم: صوك قطعه‌دن صرف نظر ، موضوع ذهن شاعرده‌حدود شکلیله معین . بونی ، صوك‌قطعه‌سنی کورمه‌مك شرطیله شعرك تبلیغ ایتدیکی خیالك ذهنمزده وضوح وعیان ایله تمثلندن اکلایورز. برنجی قطعه برق ورعدی ، شدت ودهشتیله ، اوقویانلرك ذهننده تمثل ایدیور . هله ایکنجی بیتك اسلوب بیانی‌اوقدر موافق) الفاظی‌اوقدر منتخب که آواز رعدی عادتا استماع‌ایدیورمشز کبی‌اولویور. ایکنجی قطعه‌ده شاعرك ذهننده (خیالتلره) اضافه ایتمك ایسته‌دیکی صفتلر هرحالده (خوارومستثقل) دکل ؛ بونلرخوار اوله‌بیلر؛ فقط مستثقل .. نه‌دن ؟ ! بو قطعه‌نك اوچنجی مصرعنده‌کی هنکامه ایچین مفترس صفتی‌ده بویله ! اوچنجی قطعه ینه کوزل ؛ خصوصیله برنجی بیتی ! کلمه‌لر ،ینه منتخب . خصوصیله ایکنجی بیتنده . فقط اوچنجی بیتنده‌کی کوچوك صفتی نابمحل .

اولا معناسی اعتباریله زیاده مبالغه‌لی. ثانیاً صرصرحرص واملك نفحه‌سنه ـ ولو دیکر نفحه‌لره نسبت فکریله اولسون ـ کوچوك صفتنی ویرمك ناملایم. دردنجی قطعه‌یه کانجه ایریجه درشونولورسه بوده کوزل؛ آهنکیله، الفاظیله، طوریله کوزل. فقط ایکنجی مصراعده (لاقید وعلوی) دنیلن هیکل سعیه بوراده (غیظافشان) دنیلمسی فنا بر تناقض که شعرك وضوح موضوعنی اخلال ایدییور، فکرمجه هیکل سعیك اولکی شکلی، یعنی لاقید وعلوی قالماسی غیظ افشان اولمسنه مرجحدر.

«شهیدلکده» عنوانلی شعرك باشلائغجی یاغموردن صوکره آچیلان سماده برغروبی تصویر ایچون یازلمش؛ فقط ناموفق، ناتمام. چونکه طبیعتك اوزمانه خاص اولان لطائف شعرینی بش مصراعه صقشدیرمق قابل اوله‌ماز.

«ویرك زواللیلره»عنوانلی منظومه‌ده موضوعی، علی‌الخصوص اسلوب افاده‌سی اعتباریله حقیقةً موفق برشعر. برنجی قطعه‌سی برقاچ فیرچه‌ضربه‌سیله برلوحه‌وجوده کتیرن‌قدرت رسامانه‌یه نظیره‌اوله‌بیلیر. ایچنده‌کی (اووف) بیله ایستدیکی قدر ممدود اوقونمق اوزره کوزل دوشمش. هانی شومعهود (اووخ) لر کبی دکل، بوبزم کندی لسانمزك مالی.

صوکره شاعر تصویراتنده‌دها زیاده التزام خصوصیت ایده‌رك نهایت: (درین، ایکلتیلی چارپینتیلرله سینهٔ خاك) مصراعیله باشلایان قطعه‌سیله شعری اتمام ایدییور. بونده الفاظه عائد اوله‌رق صوك مصراعده‌کی(غایت) کلمه‌سنك(نهایت) معناسنده چیرکین‌اولدوغنی، برده

براز حمیت ورقتله صیزلایان دل پاك

مصراعنده (دل) دن اولکی صفتلر موجود ایکن (پاك) کلمه‌سنك
حشودن باشقه برشی اوله‌میه‌جغنی سویلیه‌بیلیرز .

ایشته رباب شکسته‌نك اعتقادمجه اك کوزل شعرلری بونلر
صوکره سها وپروین ، باقجیلر ، قیص یوسف ، خسته چوجق
سزا ، حسنك غزاسی کلیور .

❀

والده‌م

هانی‌سن ، صاچلرمی اوقشایه‌رق
هرکیجه کرمیٔ بالکده بنی
یاتیرردك ، ایصیدیردك ؛ هانی سن
نظر شفقتکه خنده ایدن
اوغلنك دیدۀ خوابیده‌سنی
بوسه‌لرله قاپادیردك ، انجق
اوزمان کندك اویوردکده ؛ ینه
خواب آسوده‌کی ترك ایلیه‌رك ،
سربالینمه شهبال ملك
کبی برظل صیانت ایثار
ایتمه‌دن واز کچه‌مزدك ، آنه !

هانی بن . . اك اوفاجق برشیئله
بعضاً آزردۀ حزن اولسه‌م اکر
نظر شفقتکك بوسه‌لري

بکا بر نشئه‌ایدردی کدری ؛
چشم خندانکه أیلردی اثر
بی سبب کریهٔ طفلانه بیله .
هانی سن . . صحتکی ، راحتکی
یاوروکك نشئهٔ معصومی ایچون ،
ذوق آلیردك ایدیویرمکله فدا ؛
کورمسه‌ك اوغلکی بر کون مثلا
متغیر ، متهیجدك اوکون ؛
اوکون اورتردی کدر صفوتکی.

هانی سن . . آه اونوتدم بونی هیچ
بسترمرکه اوزاندك ، بی‌تاب ؛
التجا کاهم اولان کوکسکدن
چیقیوردی نفسك پرشیون ،
دیدهٔ مشفقه‌ك آلود سحاب ،
روی زردکده صاچك پیچا پیچ ،
متوجهدی سماواته یوزك .
بوتون ابواب بلندرحمت
پیشکاهکده کشاده‌یدی ، ینه
بکا معطوف اوله‌رق سوندی کوزك ؛
نه تودیعی دوشوندك بر ینه
سن بو عالمدن ایدرکن رحلت .

بوکون رشاشهٔ سیلاب عمر موجا موج
آثار جبین تعب دیده‌مه کف تحقیر ،

آرار او موجه‌لر اوستنده قوللرم امداد ،
فضاده هیچه دونر ایتدیکم درین فریاد ؛
یووارلانیر طورو وم متصل ذلیل وحقیر .
تجر کیدر تابانمدن ظلال فوجا نوج :
او کولکه‌لر ، اوخیالات بسته چشم ودهن
نه بر نکاه ترحم ، نه بر صدای الم
براقمه‌دن چکیلیر ، دائما تجدد ایدر ؛
وبن اوغلغلهٔ سیله وقف سمع کدر
ایدرده سردیٔ حشیتله تیتره‌رم هردم :
نیچین حرارت بالك اوزاق بوکون بندن
زواللی آنه‌جکم !

شعر حقنده

شعر مملکتمزده بعض ارباب فنك دوچار استخفافی اولیور ؛ بوکا سبب نه ! باقکز بن نصل دوشونیورم : زمانمزك حسیات حقیقیه‌سنی تبلیغ ایدن ، مؤثرلرینك شخصیت معنویه‌سنی کوسترن یکی شعرلر لسانمزده هنوز احتجاج ایدیله‌جك قدر چوغالمامش، شعرله اختصاص ایتمینلرك تعدیل افکارینه کفایت ایده‌جك درجه‌یه کلمه‌مشدر. دیمك که ارباب جدیاتك استخفافی شعرك ماهیت قدیمه‌سنه عائد اوله‌جق. حالبوکه شعر قدیمده، ماضیده برهیئت اجتماعیه‌نك حسیات وتهیجاتنی مصور اولدیغی ایچون ، حد ذاتنده شایان استخفاف اولمقدن متعالیدر. آنجق اشعار قدیمه‌نك تبلیغ ایتدیکی حسیات واحتراصاتی اکلامق ، اونلرك مولدی اولان عصره ارجاع فکر ونظر ایتمکه ، اونلری کندی میانهٔ مدنیتلرنده کورمکه محتاجدر ؛ مدنیت عصریه ایچنده دوغمش ، بویومش بر فکر ایچون اوزمانکی مدنیته رجعت ایسه یا احاطهٔ کامله اقتدارینه، یاخود اختصاص عالمانه‌یه توقیف ایدر. جدی دیدیکم ذواتدن بر چوغی بوکا مقتدر دکلدر . بر طاقمی‌ده بو بویوك زحمتی اختیار ایتمك ایسته‌مز . اعصار سابقه‌نك احوال مدنیه‌سی اولسه اولسه سلسلهٔ تاریخ مدنیتی تدقیق وتعمیق ایدن متخصص علما ایچون مفید اوله‌بیلیر . یوقسه انسانیتك ترقیات عمومیهٔ مدنیه‌سنه نسبتله حال صباوت عد اولنه‌بیلن ادوار ماضیه‌یه — ولوموقتاً اولسون — ارجاع حیات ایتمك کلفت عظیمه‌سنه قاتلانمغه هرکس مجبور ایدیله‌مز .

مادامکه بولندقلری میانهٔ مدنیتده بر قیمت حقیقیه‌یی حائز اولان

اشعار قدیمه بیله بو کون یالکز تاریخی وحکمی بر نظر تقدیره مظهر اولمقدن بشقه لیاقت کوسترهمیور ؛ عصرلرك تأثیرات مدنیهسی، خلقك ترقیات فکریه وتهیجات صمیمیهسی هیچ حکمنده طوتیلهرق صرف اسکیلری تقلید فکریله یازلدیغی ایچون نظر حکمته قارشی قیمت جدیهدن دائما محروم اولان بو کونکی طرز قدیم شعرلرك هر درلو مزیتدن معرا اولهجغی قولای اکلاشیلیر.

اوچ، بش یاشنده بر چوجوغی حیرت وممنونیته مستغرق ایدن بر اویونجاغی، یکرمی یکرمی بش یاشنده بر کنجه اهدا ایتمکدن نه نتیجه حاصل اولور ؟ اولا او اویونجاق هیچ بر صورتله تقدیر ایدیلهمز ؛ اونده شاید بر کوزللك وارسه اکلاشیلهماز ؛ مکرکه انسان موقتاً چوجوقلق حسیاتنه عودت ایدهبیله. ثانیاً بویله برشیئك اهداسی یا کندیسنه هدیه ایدیلن ذاته چوجقلغندن بشقه بر صفت ویرلمك ایستنلمهمسندن، یاخود هدیه ایدن ذاتك اوندن دها یوکسك بر شی استحضارینه قدرتی اولمامسندن منبعث اولهجغی ایچون اولکی حاله کوره حدتی، ایکنجی حاله کوره استخفافی دعوت ایدر. معرفتلری شعرای اعجامی تقلیده انحصار ایدن قافیه سازانك اشعاری اودرلو هدیهلردندرکه انسانیتك شیمدیکی سن جوانیسیله نسبت قبول ایتمز. اونك ایچون یالکز مقبول اولمامقلهده قالماز، اصحابنك دها یوکسکنی وجوده کتیرمکدهکی عجزینه دلالت ایدهرك حقلرنده اصحاب جدیاتك استخفافنی موجب اولور. براحتضار مدید ایله حالا بر حیات اولان وادیٔ قدیمك بومظفریتی ـ حقیله تقدیرك صعوبتندن طولایی ـ مقلدبه اولان آثار قدیمهیه ونهایت علیالاطلاق شعره تشمیل ایدلمشدر ... ایشته بزده شعرك اوغرادیغی بلیهٔ استخفافك سببی ؛ یوقسه اصحاب

عرفان شعرك اساساً عالی اولان قیمت ومزیتنی انکار ایتمك اینستەمزلر.

أرنست رەنان دییورکه :

« اکر شاعر اولمق بر نوع خصوصی لسان —لسان موزون— استعمالنی اعتیاد ایتمکدن عبارت ایسه شاعرلکی ایستەمینلر معذوردر؛ فقط بویله اولمیوبده شعر ، روحك بسبتون بشقه بر صورتله متأثر اولمسندن ومحاسن اشیایه قارشی ناقابل تعریف بر صدای مخصوص اظهار ایتمسندن حصوله کلیرسه شاعر اولمیان انسان دکلدر ! »

ارنست رەنانك نظم اشعار ایله اشتغال ایدنلردن اولمدیغی دەدلالت ایدرکه بو سوزدن مقصد موزون ومقفا سوز سویلەمینلره تعریض دکل، بلا استثنا روح بشرده خاصهٔ شاعریت بولندیغنی ادعادر .

احتیاجاتمزی دوشونەلم : برقسمی صرف ادامهٔ حیات ایچوندرکه بونده انسانك حیوانات سائرەدن فرقی یوقدر ؛ برقسمی‌ده بسبتون روحه عائد درکه انسان بوراده حیوانات سائرەدن آیریلیر. احتیاجات انسانیەنك اس‌الاساسی حسنه محبتدر . بواحتیاج اوقدر مؤثر درکه اکثریا تمدید حیات حسنه بیله غلبه ایدر . زینت ایچون صحتك فدا ایدلدیکنی هرزمان کوریيورز. هومبولدك قولنجه : هندك (اونەرق) اهالیسی وجودلرینی بویایەرق نظر استحسانی جلب ایتمك مقصدیله بویاتدارك ایدەبیلمك ایچون هفتەلرجه خدمات شاقەیه تحمل ایدرلرمش؛ بونلرك قادینلری بسبتون عریان کزمکدن چکنمزلرمش‌ده وجودلرینی بویامەدن طیشاری چیقمغی آداب معاشرته منافی کوررلرمش .

سپنسر دییورکه :

« آفریقا وحشیلری کچی دریسندن یاپلمش مانتولرینی هوا آچیق اولدیغی زمان مفتخرانه کیيرلر . یاغمور باشلار باشلاماز همان مانتولرینی

چیقاررلر؛ کمال دقتله دوشیررلر ؛ عریان وجودلرینی تأثیر بارانه ترك ایدرلر. نه حاجت، زمانمزده بیله انسانلرك چوغنی انتخاب ایده‌جکلری قماشك موافق صحت اولمسندن زیاده کوزل اولسنی، یاپدیره‌جقلری البسه‌نك راحتدن زیاده ظرافته خدمت ایتمسنی ایسته‌مزلرمی ؟...

کافهٔ درجات مدنیه‌ده حسنه مجلوبیت حسنك انسانه نه‌قدر مؤثر اولدیغنی اکلامق ایچون تاریخك عادات اقوامدن بحث ایدن قسمنی کوزدن کچیرمك کفایت ایدر.

کوزللك فکری کبی کوزللك مثالی‌ده بزه طبیعتدن کلیور. شوقدرکه محاسن طبیعتی کورمك، صوکره اونلری تمثیل ایتمك آز چوق برمدنیته محتاجدر؛ برقومك درجهٔ مدنیتی دون اولورسه کوره‌بیلدیکی محاسن آز، تمثیلده موفقیتی غایت ناقص اولور.

هر قومك براقدیغی آثار کوزللکی نصل تقدیر ونه درجه‌یه قدر تمثیل ایده‌بیلدیکنی کوستردیکی ایچون مقیاس مدنیتدر. محاسن طبیعیه ثابت، محاسن تمثیلیه متبدلدر. بوندن اکلاشیلیرکه: انسانیت محاسن طبیعتی اولا حس ایدر؛ اونی کندیسنك شخصیتنه قارشدیرر؛ صوکره تصویر ایدر. ممثلات محاسنك شخصه وخصوصیله زمان‌ومکانه کوره تحولنه سبب‌ایشته بودر؛ آثار صنعت بونکچون مقیاس‌مدنیتدر.

صنایع نفیسه‌نك محاسنی‌مدنیته یالکز مقیاس دکل، مؤثرده‌اولور. انسانیتدن کوزللکه محبت حسنی نزع ایدیکز: آرتق نه‌عالی بنالردن، نه کوزل لوحه‌لردن، نه‌حیرتبخش هیکللردن، نه‌لطیف بسته‌لردن، نه‌روح استیناس منظوماتدن اثرقالیر؛ هپسی بیتر. حتی بوضیاع؛صنایع عادیه‌یی، حیات روز مره‌یی‌ده هرج ومرج ایده‌جکی ایچون یشامق لفظی آولامق واوتلامق کلمه‌لرینه مرادف اولیویرر.

تقدیر وتحریسی انسانیته سبب ارتقا اولان بو کوزللك شعردر ، شعر اوحسن مجرددر که هرشیده ، هرحادثه‌ده بولونور . عالی ، مزین ، ظریف بنالر شعرك برر تمثالیدر ، هر کوزل لوحه برشعری تضمن ایدر ، هرصنعتلی هیکل برشعر اوقور ، نغمات موسیقیه آهنکدار برشعردر ، برعالمك تحریات فنیاسی برشعر مجموعه‌سیدر ؛ برمدققك کشف ایتدیکی حقیقتده بویوك برشعر مند مجدر ؛ فن شعردر ؛ علم شعردر ؛ فلسفه شعردر ؛ بوتون مخترعات فکریه‌ده ، بوتون معلومات بشریه‌ده شعروردر ، مناظر طبیعیه شعرایله مالا مالدر ؛ حیات اجتماعیه‌نك آهنکی برشعر بلیغدر . خلاصه مادیاتیله ، حادثاتیله ، قوانینیله کائنات برشعر علویدر که عصرلرك انظار تدقیقی هنوز ایللك مصراعنی مشمول حیرت ایده‌بیلمشدر .

تخصیصاً شعر دنیلن منظومات اوحسن مجردی اکلادیغی کبی اکلاتان برروحك فریادیدر .

یادنامك کوکلی ازواق لطیفه ایله لبریز ایتدی . . . . ای شعر ، ای حسن اثیری ! بن‌سنك مسحورکم !...

(١٠ حزیران سنه ٣١٣)

خاطره

بهار اولونجه بولور برحیات نو اشیا
اولور بدایع هستی جهان جهان پیدا .
اودم لطائفی اوقشار ، اوپرتبسملر ؛
اودم محاسنه آغوش آچوب قوشار سودا .

زمینه رنك اینه‌رك بویه التحاق أیلر ،
هوایه بوی چیقوب کسب رنك ایدر کویا .
شکوفه‌لردن آلیر تازه‌لك کوزللکنی ،
سروده نشئه‌یی قوشلر اودم قیلار اهدا .
نغمه‌لر جلوه ایدر شمه‌لر ، لطیف لطیف
نسیم عشق ایله پر اهتزاز اولور انحا .
سپهره عطف ایدیلن نظره تاجنانه کیدر ،
اثیر صفوتنی کسب ایدرده رنك‌سما .
بدایع ملکوتی بوخا کدانه صاچار
خیاط شعله ایله مهر طالع غرا .
دوکر زمینه نکاهیله حزن سوداوی
غروبه مائل اولان نیرسماپیما .
خیال شاعری خندان ایدر صفای سحر
مآل شعری بیله آغلادیر ظلال مسا .
اظهار ایدر اول مرتبه نازنده لطافت
کیم وقت ربیعی‌یه دینیر عهد شبابت .

شفقت

— آننه‌جکم ! جنت نره‌سیدر ؟

— نه یاپه‌جقسك یاوروم ؟

— بابام جنتده ایمش . بن‌ده اورایه کیده‌جکم .

— . . . .

— نیچون آغلیورسك آننه‌جکم ؟

بومحاوره بر طول قادینله بریتیم اراسنده جریان ایدییور ؟ . . وقادینك کیم اولدیغنی بیلمکه‌نه‌لزوم وار ؟ . . قوجه‌سیله چوجوغنی قوجاقلامش برمحبت ؛ زوجنك حیاتنی تلذیذه ، یاوروسنك عمرینی عدیده حصرامل ایتمش برقلب . . .

بر محبت که قوجه‌سنك اوموزلرینه یوکله‌نن متاعب معیشتی تأثیر فسونکاریله شیرینکامیٔ قناعته تبدیل ایدر ؛ برقلب که رفیق حیاتنك محصول عمرینك دامارلرنده دائما برخون آل مسعودیت جریان ایتدیرمك ایچون متصل چارپینیر . چوجوغی طانیمغه‌نه حاجت ؟ بش ، آلتی یاشنده بریاوروجق ! . . . کوزلرنده شوخیٔ صباوت ملتمع ، دوداقلرنده صمیمیت معصومانه متبسم ؛ کوچوك وجودی عشوهٔ معصومیله انفلاق سحر قدرروح استیناس ؟ . . . قوللرینی آچوب‌ده قوشدیغی زمان‌محبت قانادلانمش ظن‌اولونور ؛ نرمین بوسه‌لریله آناسنی ، باباسنی دائما بهار حیاته ارجاع ایدر . . بوعائله‌بختیاردر .

زوج محاربه‌ده کوکسندن مهلك بریاره آلدی . روحی عوالم علویه‌یه طوغری پرکشای انبساط اوله‌رق یوکسلوب کیتدی . شیمدی اوعائله یتیم ، بی‌کس قالدی . . .

چوجوق ، دنیانك هوسات طفلانه‌سنه بازیچه‌گاه ظن ایدن او معصوم بی‌خبر بو تحولی نصل اکلاسین ؟ . . . هر شیئه خنده‌لرله باقان اوصبیٔ صاف ـ اوزرینه سیاه بال المنی آچان ـ بویأس تلافی ناپذیری بر تبسم بی‌معنای صباوتله اوقشامق ایسته‌دی ؛ فقط باباسنك غیبوبتی امتداد ایتدکجه یاوروجغزك یورکنده بر حس غریب پیدا اولیوردی . اونك آرتق کله‌میه‌جکنی‌ده اوته‌دن بریدن ایشتدیمی ؟ بیلمم . . . بیچاره معصوم ! بوکون آننه‌که نیچون اغلادیغنی صورارکن سنك بویونك نه‌دن بوکولمش ؛ سنك کوزلرك نیچون یاشارمشدی ؟ . . .

والده‌سی . . . او ، شهادتك مرتبهٔ علویتنی بیلیور ؛ بومرتبه‌یی احراز ایدنلرك بختیار ، پك بختیار اولدیغنی اکلایوردی . اوکندیسنی‌ده دوشونمیه‌جکدی . یاچوجوغی ؟ . . . ایشته بواندیشه پك بویوك ، پك مدهش ! آتی ، ظلام مجهولیته بورونن اوهیولای صامت ، قوللرینی کرمش ، پیشگاه مفکره‌سنه دیکلمشیدی . دوشوندك ایسته‌دکجه فکر وخیالی اوآغوش جامده دوشیور ؛ وجود ضعیفی بررعشهٔ سرد ایله تزلزل ایدییوردی . بوندن صوکره چوجوغی نصل بسلیه‌جك ، نصل کیدیره‌جك ، نصل اوقوده‌جق !. . . اوهرشیدن محروم ، اوهرشیدن عاجز ، بسبتون یتیم ، بسبتون بدبختمی اوله‌جق؟ امان یاربی ! . .

سیاه ، متموج ، مهیب بولوطلر اراسندن بردن‌بره صیچرایه‌رق مهتز ، پریشان سوداوی خنده‌لر نشرایدن قمره بکزر بر طیف نازنین . . . حسن وشباب کبی جاربا ، عصمت قدرصاف ، صمیمیت قدر سویملی برخیال بیچاره والده‌نك نظرکاهنده‌کی ظلمتدن صیبرلدی ؛ چیقدی . چوجوغی قوجاقلادی . لبلرنده دولاشان ابتسام لطیف ایله

جبیننه طاتلی بربوسهٔ محبت قوندیردی . . . کوزلرنده اوچان معنای مخالصتله اوقادینجغزه‌ده حزین برنشهٔ امید اهدا ایتدی .

زواللی قادین تتره‌ك برصدای بکا ایله دیدیکه :

— تشکرایده‌رم سزه! بویتیمك باباسنه‌قاووشدیغی زمان اسمکزی صوررسه‌نه دیه‌یم ؟

— شفقت ! . . .

هرزمان کورولور

صیریلوب ظلمت آچیلنجه خاور
پارلاق برقهقهه اوچار هواده ؛
دکزده ، قییده، داغده ، اوواده
کزینیر مائی اتکلی پریلر .

یاواش یاواش اسرده باد سحر
قوشلر سوینیر ، اوینارلر یوواده ؛
اوتده ، آغاچده ، طوپراقده ، قایاده
مبتسم برنشئه تلاطم ایدر .

کیجه بر بالقجی صباحه قدر
دکزده دولاشیر ؛ رزقنی آرار،
یالکز باشنه برقندیل ایله .

صباحلین آرتق امیدی بیتر :
اسکی صاندالنی سوروکلر کیدر ؛
اطرافنه برکره باقماز بیله !

نابی زاده

ناظم

نزاهت افکار ، رقت بیانیله ادبیات جدیده‌ده بر موقع مخصوص اشغال ایدن مرحوم ناظم بك ده شایان مطالعه سیمالردندر .

نابی زاده اوکسوز دوغمش ، یتیم اولمشدر . شباب حیاتی قدر حیات شبابی دلسوز ، رقت انگیزدر .

هنوز پك کنج ایکن مکتب حربیه اونی اغوش شفقت وحمایتنه آلمش براز صوکره برالنده سیف حماست ، دیکر النده کلك عرفان وادب اولدیغی حالده عالم کاروزاره صالویرمشدر .

مرحوم پك زیاده سودیکی وظیفهٔ عسکریه‌سنی ایفا ایتمکله برابر دیکر طرفدن مطبوعاته آتیله‌رق قلمیله‌ده خدمت ایلمکه باشلامشدی . لکن برمرض مدهش بیچاره‌یی هرایکی وظیفه‌دن آلیقویه‌رق بوپارلاق ذکاملتنه پك چوق تحفهٔ قیمتدار اهدا ایده‌جکی برصره‌ده افول ایدوب مشتاقان علم وادبی دلخون ایلمشدر .

نابی زاده (لیریك) بر شاعردر . اسلوبی رقیق وساده ، اکثریا الایش لفظیه‌دن ازاده‌در . ناله‌کار قلمی دائما عینی جهته متوجه ، دائما جمعیت بشریه‌نك سفالتنی ، سفلیتنی تصویره متمایلدی . نثری ، نظمندن دهامتنیدر .

ثروت فنونده منتشر (زهرا) سی قوهٔ قلمیه‌سنی اثباته کافیدر . ادیب اعظم حامد بکه نظیر اوله‌رق یازمش اولدیغی فاتح عنوانلی منظومه‌سی‌الك کوزل اثرلرندندر .

فاتح

ای برق مجسم جلادت !
ای هیکل صولت وبسالت !
ای آفت‌لرزه بخش سطوت !
ای خارق اقتدار ونجدت !
ای لمعهٔ فیضبار فطرت !
ای شعلهٔ مشعل نجابت !
عرفانسین سن تشخص ایتمش
برموهبه‌سین تخصص ایتمش
تتردی حماستکله دنیا
فخر ایتسه سزا سنکله عقبا
بر حمله‌که مفتقردی نخوت
شمشیرکه جان ویردی فترت .
برضربه‌که قول اولوردی طاقت
برامریکه قارشی برحکومت
برهمتکه دوشردی مطلق
اقلیملر اسیرك اولمق .
اول صدمه‌کله تخت قیصر
پامال شکوهك اولدی یکسر .
سن فاطره‌یه رقابت ایتدك
کویا عرض کرامت ایتدك :
دریالره قلب ایدنجه بری

أمواجدن ایلدك تبری !
سن شرق ایله غربه نور صالدك
خورشید کبی جهانی آلدك ،
شان کوکلری برقلر صاچارکن
خان ییلدیرمه مثال ایدك سن .
سن بارقهٔ شرفسین اکمل ،
چکدك ید غالبه کده مشعل .
سنسین بزه معرفتده رهبر
شاهین کمال وفکره شهپر ،
عثمانلیلرك امیر شیری
میدان شهامتك دلیری !
صار صاردی جهانی نام فاتح
ضرب مثل – اقتحام فاتح ! –
پیشکده ظفر ایدردی سجده ،
ارقه کده غزا کلیردی وجده !
قدرتده همان زمان ایدك سن
حیرتده ده قهرمان ایدك سن ،
نامك آنیلنجه برسکونت
عزمك دوشونجه بهت وحیرت !
تربه کده اولان سکونت افصح
ییلدیرمده قدرتك موضح
سن مدح حبیبه مظهر اولدك
امتلر ایله مبشر اولدك .

بن وصفکه خیلی جرأت ایتدم
بر اولمیه‌جق طریقه کیتدم
فکرمده امید منجلیدر :
لطفك بیلنیرکه پك جلیدر .
عفوك ، کرمك مآله صیغماز
تصویره دکل خیاله صیغماز

آناطولی حصارنده برمزارلق

بوسکوت بلیغ و حزن فصیح ،
خطبهٔ بی مقال روحانی
صنعت قدرتی ایدر توضیح .
بونه علوی جهان نورانی !
نه نشاط و صفای وجدانی !

بونه وحشت ایچنده انسیت ،
بونه ظلمت ایچنده نور بقا !
بو فضای سماده بیك حیرت
نیجه بیك آفتاب فکر آرا
پاغدیدر نور هیئتنده صفا .

طاش دکل کوردیکك او سنك خراب
شاعر معجز طبیعتدر .

نه بلیغانه ایله‌مکده خطاب ،
صانکه برنسخهٔ فصاحتدر .
متحجر مثال عبرتدر .

هر گیاه زمین بشقه زبان ؛
هر آووچ خاکی بر دکر عالم ؛
هر ورق بیك کتاب ایله یکسان ؛
بو فیوضاتی فکر ایدوب هردم ،
متحیرمی قالماسین آدم ؟

اوغرادقجه صبا بوفردوسه
کچه‌من درعقب صفاسندن .
باشلایوب هر شکوفه‌یی لمسه
بر طراوت آلیر تماسندن .
حصه آلمق دیلر هواسندن .

نه قدر نازلی کیتمه‌ده‌در ،
هله بر عطف دقت ایت دره‌یه .
اوده اعلان حیرت ایتمه‌ده‌در ،
صانکه مفتون کبی بومقبره‌یه ،
کوکصو حسرت چکر مشجره‌یه !

سرولر اهتزاز ایتدکجه
نغمهٔ دلفریب اولور پیدا ؛

ابدیت ایچنده کتدکجه
غیب اولور موجزن اولوب او صدا ؛
اونه قدسی هوا ، نه طاتلی نوا !

احمد حکمت بك

فکرت دور ادبیسنك شایان دقت بر عنصری‌ده احمد حکمت بکدر.

احمد حکمت، کوچوك حکایه‌لر، ظریف منثوره‌لر یازار. آز چوق محافظه‌کار و حقیقیدر. شعر خصوصنده‌کی تواضع و قناعتنه مقابل، موضوعی دها واضح و متین اکلانمق ایستر. اسلوبه اهمیت ویرمیور کبی کورونور. خالدضیانك متقید و اندیشه‌کار صنعتنه رغماً احمد حکمت، بر آز لاابالی، طبیعی و محترزدر. فرنك ادبیاتی هیچ ازلامزسه بر بوی ملیت ویرمك صورتیله تمثل ایتمشدر. صوك یازیلرنده اولدقجه مفرط بر رجوع طرفداری کورونیور. متفرق یازیلرندن ماعدا، «خارستان وکلستان»ی اك بویوك اثریدر.

نقیه خاله

آغستوس نهایتنك اك حار، اك آغیر، فقط یالدیزلی کبی طوران بر آقشامی ایدی؛ أرن‌کوینك ایچ طرفلرنده، بر باغك کوشه‌سنده‌کی قمریه‌نك آلتنده، اوستی اسکی بر کلیم ایله اورتولو کراز داللرندن معمول بر قاناپه‌نك اوستنده باغداش قوروب، بر ألیله چوبوغنی ایچن، دیکر ألیله قیرمزی بوکوللی عود آغاجی تسبیحنی چکن،

نقیه خاله‌نك مور طمارلری چیقمش چیللی یوموشـاق ألنی معتادم وجهله علی‌العاده اوپدم ...

— برخوردار اول اوغلوم !

هر اقشـام اوه عودتمده بو سـالخورده قادینك ألنی یاریم آغزله اوپدکجه بونجه سـنه‌دن بری طرز و شکلی دکیشمین بو دعایه مظهر اوله اوله ، آرتق او قدر اهمیت ویرمه‌مکه ، بعضاً نه دیدیکنی بیله ایشتمه‌مکه باشلامشدم. دنیادن ألنی انکنی چکمش، کیتدکجه مشرف خراب عمرفانیسنه رغماً عقباسنی اعماره چالیشان ، ساکت ، ساکن، سکسانلك بر « نقیه خاله » هرکسی نه درجه مشغول ایدرسه ، بنی‌ده او قدر مشـغول أیلردی . لکن بیلمم هرکسده اویله‌میدر ؟ بن پك کوچوك چوجقلر ، برده پك اختیارلرله مکالمه‌دن لذتیاب اولورم .

برینك ماضیسی معدوم ، دیکرینك اسـتقبالی مفقود بو طلوع وغروب لوحه‌لری بکا پك خوش پك طبیعی کلیر !..

کیتدم ، نقیه خاله‌نك یاننه اوطوردم. کنـاری اویالی یشیل نماز بزینك آلتنـدن چیقان ، کوکلری اسمرار حیـاتدن آق اوجلری خنادن قرمزی صاچلرینك ـ بر دانه بیله دیشی قالمادیغندن ایچری طوغری چوکمش اینجه ، اوچوق دوداقلرینـك ـ آقلری بیله صاری‌یه مائل صولوق کوزلرینك اوستنده آغیر آغیر اینوب قالقان، کوز قپاقلرینك ... که چوبوغنك دومانی فوصورداته‌رق صاووردقجه مد وجذری پك آشـکار اولان بوروشوق ، قانمرلی یاناقلرینك ... حلالی کوملکك آلتنده دائمـا آچیق قلان کمیکلری چیقمش پاك ، قرمزمتراق کوکسنك حالی بو آقشام بکا پك طوقوندی ...

— نقیه خاله صیجاقلرله ناصلسك ؟ بروسه‌می صیجاق ، استانبوللی ؟

نقیه خاله پدرمك سود ننه‌سنك بیوك قیزی ایمش . کندیسی موره‌لی اولوب ، مهاجرتدن صوکره ، بوتون عمرینی بروسه‌ده کچیرمش، اوراده تأهل ایتمش ، اوراده چوجقلرینی عسکره کوندرمش بر مبارك اختیار ایدی .

نقیه خاله عسکرلکی عسکرلری پك سوردی. استانبوله کلدکدن صوکره ، أك بیوك تنزهی اکثر جمعه‌لر، قباطاشه قدر کیده‌رك بورادن عسکرلرك عودتنی تماشا ایتمك ایدی .

قره‌غوللرك اوکندن کچر ایکن نوبتجی یه « سلام علیکم اوغلم ! » دیه مطلقا آشنالق ایتمك معتادی ایدی . یولده کوردیکی نفرلرله ، فرصت بولدقجه ، لاقیردی ایتمك پك مراقی اولدیغندن او فرصتلری هیچ غائب ایتمز. بعضاً اونلره یمش آلیر ، توتون آلیر ویرر ایدی. چوق دفعه‌لر خاله‌نك قالدیرم اوستندن سوکولمش ایری طاشلری — اوغلی کبی سودیکی عسکرلرك آیاغنه چارپوب اینجتمسین دیه — قالدیروب بر کناره قویدیغنی واقع اولمشدر .

— اوغلم سلیمیه قشله‌سی بورادن چوق اوزاقمیدر ؟

سلیمیه قشله‌سی طرفنه باقارکن — چوبوغنك دومانلری آرقه‌سندن ابد پیوند بر خیاله قرارکاه اولان اونوری صولوق قاره کوزلرینك اوزاقلرده ، پك اوزاقلرده حزین بر شیلر کورر کبی کوله‌رك یاشاردیغنی کوردم .

یوموشاق تویلی، ایری بر صاری یاپازه کبی قسماً افقه کوموملش کونشك اوچوق ضیاسی ، کثیف ، ضعیف ، اسمرین بر روزکار

ایله برابر ، قمریه‌نك یاری صارارمش آصمه ، یابانی کل داللری آراسندن سوزوله‌رك ، خاله‌نك یشیل نماز بزینی ، ضعیف نوازشلرله اوپیوردی ...

کائنات مهیب برسکوت ایچنده ؛ آغستوس بوجکلرینك اوزاقدن ایشیدیلن اوغولتیسیله ، باغك ایچنده‌کی حوضك ایچندن قوربغه‌لرك فاصله‌سز فریادی اطرافه سرپیلیور ؛ اوزوم کوتوکلرینك ، کوندوزین حرارت شمسدن ترس دونمش صاری یه مائل ، یاپراقلری اوصول اوصول تتره‌یور ؛ سس‌سز سس‌سز ، سرین سرین اسن اقشام روزکاری اطرافده‌کی آغاجلره ، چمنلره ، کیجه صفالره بایغین بر طراوت ، نازنین بر تازه‌لك ویرییور ؛ فضایه پك رقیق بر « آقشام قوقوسی » یایلیور ؛ طونوق مائی آسمانك اوته‌سنده بریسنده بیاض بولوط پارچه‌لری حرکتسز کبی طورییوردی .

— خاله ، سلیمیه قشله‌سنی نه‌یه صوردك ؟..

— هیچ !..

بو « هیچ » شومبارك قادینك بوتون عمری ، بوتون سرکذشت حیاتی ، بتون ماضیسی ایدی .

رنکسز دوداقلرینك آراسندن ، بر دعای لطیف ، بو اقشامك روحانی رونقنه قاریشه‌رق درکاه اجابته طوغری پرواز ایتدی . اوح ! شو دقیقه پیشمده اوچ شهید والده‌سی بو قادین نه علوی ، برلطافته بوروندی ! کوزلرینك اوجندن طیران ایدن بر ابتسام نور مفخرت ، بر شعلهٔ شفقت اصیله بکا بر مستیٔ حزین‌معنوی ویرمشدی . باشمی یانمه چویردم . دیوارك کنارنده‌کی قالین بر کولکه‌نك آلتنده ، یاری یاپراقلری قورومش ، دوکلمش ، توزلو

ایچنده أزیلمش، یاریسی صولمش ، بوكلمش ، برچیچكك اوچوقلغی...
اوته طرفده طوپراغه طوغری چوكمش بر قورو كراز اغاجنك
منظره‌سی ، دها ایلریده كهنه ، بویاسز كلبه‌نك خرابئ یأس آلودی،
كوزمه ایلیشدی :

— مرحوملری یاد ایتدك دكلمی ؟ . .

یوزمه برنكاه شفقت عطف ایده‌رك ، اسكی یاره‌لرینی كوسترن
بر غازی كبی حزین بر نشئه ایله یاواشجه « اوت » دیدی :

— بویله بر یاز اقشامی ایدی . حسینجكمی صورمغه كیتمشدم.
بر ضابط دفتره باقدقدن صوكره « یاقینده كله‌جك » دیدی . صوكره
چیقیوردم ، برنفر یانمه صوقولدی . « حسین‌اغا بزم نائل‌اوله‌مدیغمز
رتبه‌یه نائل اولدی . . . شهید اولدی والده ! » دیدی. اغلامدم.
ذاتاً پدری بكا اونلر ممده ایكن « یاغازی ، یاشهید ، دیه سوت
ویردیرردی . نه‌اوكا ، نه‌حسینمه نه‌ده دامادمه تأسف‌ایدرم. آخرتده
بنی بكلیه‌جك شو اوچ قربانمدن باشقه بر شیئم یوق . البت اونلر بكا
شفاعت ایده‌جكلردر. كوكللی كیدن دامادمك شهادت خبری كلدیكی
زمان ؛ قیزم نه‌قدر اولسه تازه ، جاهل‌اولدیغندن خیلی تأسف‌ایتدی
ذاتاً ضعیف ایدی . . . افلاح اولمدی . اوچنجی آی اوده مرحوم
اولدی . تازه‌لك ، یكی كلینلك نه غریبدر ؛ آیرلدیغی كیجه ناصلسه
قوجه‌سنی كندی كندینه :

بولمق كوزل اولمازمی ؟
یارین حق دیواننده ؛
كوكسی آل آل یاره‌لی ،
نشانلكی یانكده . . .

دیه بر ترکی سویلمش . قیزجغز بوتون خستهلغنده کندیسنی غائب ایتدیکی زمانلر بوترکی‌یی تکرار ایدردی . شیمدی ، شیمدی بن‌ده آنجق اونلرك بو خیاللریله وقت کچیره‌بیلیورم . آرتق بونلر نم ایچون درت قاناددر ، دکلمی اولادم ؟ . . . آه ! ذاتاً اوله‌جك اولنجه‌بویله غزاده ، کناهلرندن سیلکنه‌رك کیتمه‌لری اولی دکلمیدر ؟

آرقداشلرینك سویلیشنه باقیلیرسه اوچی‌ده آلنندن ، کوکسندن اورولمش . آه حسینجغم ... نه یکیت نه قهرمان ایدی؟ بکا کیدرکن ! « ننه‌جکم بنی آرقه‌مدن اورولمش دیه ایشیدیرسه‌ك صاقین روحمه اوقومه . سندن أمدیکم سوت بکا حرام اولسون ! » دیمشدی . ذاتاً اوچی‌ده‌اولمك نیتیله کیتمشلردی. حسینك شهیداولدیغنی خبر آلنجه آغلادیغمی کورن باباسی بکادارلدی. کندیسی سجدهٔ شکرانه‌قاپانمشدی اوزماندن بری نه‌وقت کوکله بر رقت ، بر آجی کلسه کوزمی قاپاینجه اونلر کوزمك اوکنده یاره‌لریله کلیرلر ، کوله‌رك اللرمی ، یوزلرمی اوپرلر . . . انشاالله سن‌ده اولادلرینك غازیلکنی کوریرسك .

— آمین خاله‌جغم .

صوکره کوکسندن نسخه کبی اینجه مشمعه‌صاریلی ، بوروشمش قاپ یرلری ییپرامش بر کاغد چیقاره‌رق دوداقلرینه کتوردی ، صارارمش کوزلرندن آغیر آغیر داملایان بر ایکی قطره یاشله‌ایصلاتدی؛ حسینك صوك مکتوبی دیه بکا اوزاتدی .

« حقیقتلی باباجغم ، شفقتلی ننه‌جکم !

« اللریکزی اوپوب جمله‌یه سلام وثنالرایدرم‌سزه برشی‌سویله‌جکم « دها طوغریسی دیمزجه بر مژده ویره‌جکم . اما اجیمیه‌جقسکز ، « آغلامیه‌جقسکز . بابا ، ایستر ایسه‌ك ننه‌مه سویله هانی سن بوقدر

« محـاربه کوردم ، لکن بر درلو مرامه نائل اوله‌مدم . . دیمزمی
« ایدك ؟ ایشته تمام حسین مرامنه نائل اولدی . . . شهید اولدی ،
« اوچ کون اولکی محاربه‌ده برکییك کبی چویکلك ، بر ارسلان کبی
« یکیتلك کوستردکدن صکره شهید اولدی . الله رحمت ایله‌سین !
« دوشرکن یاننده ایدم ؛ حقکزی حلال ایتمکزی رجا ایتدی .
« بر قورشونله شقاغندن . وایکی قورشونله کوکسندن یاره‌لنمش . بر
« کله‌ده صاغ ألنی کوتورمشـدی . کندی ألمله کومدم ؛ طوپراغه
« کیررکن‌ده چهره‌سی کولومسه‌یوردی . او اجدادیمزك یادکاری ،
« سنك هدیه‌ك اولان یاتاغانی‌ده برابر دفن ایتدم . قینی‌ده طاش یرینه
« باش اوجنه دیکدم . بیلیرسك‌که رحمتلی بونجه‌سـنه‌در ، کیجه‌لری
« بیله یاتاغنه او پچاقله یاتاردی . . . آه باباجغم ، دشمنه نه شـدتله
« صالدیردق ، کورسه‌یدك ! کوزمك اوکنه سنك محاربه‌لرده‌ایتدیککك
« هجوملر کلیوردی . اونلری بزه نه طاتلی ، آه کلاتیردك ! یاره‌لرینی
« نه سونجله کوستردك ! امین‌اول ، باباجغم ، قرده‌شم سنك‌اولادلغنه
« لایق اوله‌جق صورتده شهید اولدی . دشمن ایلریدن قره بلوط
« کبی کلیوردی . بز ایکی بلوکدن عبارت ایدك . ییلدیرم کبی هجوم
« کوستردك . ایلك حمله‌ده یوزباشـیمزی غائب ایتدك . چاوشمزده
« یاره‌لانجه قوماندایی حسین آلدی . آه باباجغم ، شـویله اوزاقده
« بولنوبده ، حسینك « یاالله ! » دیه باغیردیغی وقت ایاغمزك التنده‌کی
« طوپراقلرك ، باشـمزك اوسـتنده‌کی اولو آغاچلرك زانغر زانغر
« تیتره‌دیکنی کوره‌یدك شاشاردك ! نهایت دشمنی تپه‌دن پوسکورتدك
« قوغالامغه باشلادق. اك اوکده چاریقلری چوزولمش ، فسی‌دوشمش
« باش آچیق ، یالین آیاق ینه حسین قوشویوردی . . قوشیوردی..

« قوش کبی روزکار کبی ، آلو کبی قوشیوردی . بوصره‌ده دشمن
« برکره دها دونمکی تجربه ایتمزمی ؟ ایشته اودقیقه‌ده حسینی یرده
« کوردم حرصندن ، حدتندن نه‌یاپه‌جغنی بیلمیور ؛ آلتندن‌دوکولن
« قانلر ایچنده قیب قیرمزی کسیلن‌دیشلریله تتکی چکمکه چالیشیور ؛
« تفنکنك ناملوسنی ایصیریوردی . کوزلری کوکرمش قاپلان
« کوزی کبی دیشاری فیرلامشدی . اونی ناچار اوراده براقدق .
« دشمنی تمامیله تارومار ایتدکدن صوکره یاننه کلدم . کلدیکمی
« دویونجه کوزلرینی آچدی . سن هرزمان دیمزمی ایدك که : « بن
« شهید اوغلویم » انشاالله شهید باباسی اوله‌جغم » ایشته بابا دعاك قبول
« اولدی . اوحسرتلی یارینه » شهادته قاووشدی . هم غازی اولدی ،
« هم شهید انشاالله بزده اوکا قاووشورز . ظن ایدرم که ایکی کون
« صوکره یکی بر هجوم دها اوله‌جق ... باقی سنك ونه‌مك اللرکزدن
« اوپه‌رم . دعاکزه محتاجم بنی‌صورانلره سلام .
« بو مکتوبی آلایمزك ملازمی . . بکه یازدیرم . کندیسی‌ده
« سزی تبرك ایدییور واللرکزدن اوپیور . »

اوغلکز

حسن اونباشی

صولر قرارمغه باشلامشدی: کونش استانبولك آرقه‌سنه طوغری
غروب ایدییوردی . اوزاقدن ، بر اسحق ، آره‌صره کسیك کسیك
اویتیوردی . کوزلرم صولانمشدی . آقشامك ظل ضعیف خزینی
آلتنده ـ زیر ترابنده قیمتلی بر وجود: بقۀ عظامی مدفون ، برمزار
طاشنه بکزه‌ین ـ خاله‌نك صولمش چهره‌سنه باقدم . حرکتسز طوریور ،
توتونی توکنمك اوزره اولان چوبوغنی ایچیوردی . کاغدی ینه

اولکی کبی منتظماً بوکدم ، اعاده ایتمك ایستهدم ؛ « بکا بر کره دها اوقوسهك آ... نه اولور.؟» دیدی اوقویهمدم؛ حسنك ، اوبرادرینك شهادتندن متحسرانه ، محرومانه بحث ایدن ضعیف وجودلی ، قوی قلبلی غازیٔ جوانمردك صورت شهادتنی کوزمك اوکنه کلدی ...

درسعادته عودت ایدن رفقاسنك روایتنه نظراً حسن اسیر دوشمش ، دشمن اردوکاهنه کوتورلمشدی . فقط بوحال نفسنه پك آغیر کلدیکندن رفقاسیله بینلرنده ویریلن قرار اوزرینه برفورتنه‌لی ، یاغمورلی ، شمشکلی ، ییلدیرملی برکیجه یازیسندن صوکره قاپولری اوکنده طوران نوبتجیه هجوم ایله ، آتش ویردیکی یاقینده‌کی جبخانه صندوغنك اشتعالندن یاره‌لنوت کندیسنی تعقیب ایدن دشمنك النه کچمه‌مك اوزره ، یوکسك پربایرك اتکندن آقان ایرماغه آتلمش ، ایرتسی صباح بونی آرایان دشمن عسکری جسد مبارکنی پارچه‌پارچه دره‌نك ایچنده بولمشلر ، بو سایه‌ده آرقداشلرندن اکثریسی‌ده قورتوله‌رق ، اردوی همایونه عودت ایتمشلر .

بو ترك جوهرینك ، بو ترك تربیه‌سنك ، بوترك قلبنك ، بو ترك شجاعتنك برر نمونه‌سی اولان ، بو ایکی دلیر دلاورك ، بوایکی شیر غضنفرك ، بوایکی قهرمان بارقه طینتك ـ دها ساده‌جه ـ بو ایکی عثمانلینك خیال علویسی آره‌سنده قالان ، اویالی یمنیسی ، خنالی صاچلری ، یاسمین چوبوغی ضعیف کوکسنی نیم اورتن . تمیز حلالی کوملکی ، قوردیغی باغداشك آلتندن اوجلری کوزوکن . یاه‌مستیله بونجه فدا کارلغه مقابل شومقدمهٔ لیل‌حزینك اوچوق ظلالی آلتنده ، پاکیزه ، معصوم ، صاف بر تسلیمیت دیندارانه ایله ، قارشیمده بکا کولومسه‌ین نقیه‌خاله حال‌خدا پسندانه‌سی‌پیش‌ابتصارمده برلوحهٔ بلندو

بدیع تشکیل ایتدی. براستغراق عمیق بهت ایچنده قالدم. اوزاقلردن، یوکسکلردن طوغرو طالغه‌لانه طالغه‌لانه کلن تیترك بر سسله تلاوت اولنان آقشام اذانی بنی ایقاظ ایتدی . قریه اوستندن صولمش کللر، یاسمنلر نسیم مسانك تأثیریله بوقادینك باشنه، کوکسنه ، قوجاغنه دوشیوردی. قالقدم؛ نقیه خاله‌نك ایکی أللرینی اوپدیکم زمان، حسنله، حسینك اوایکی شهید مبارکك والده‌سی ، کلمهٔ شهادتی تکرار ایدییوردی.

بو وقعه‌نك اوزرندن اوچ سنه کچمشدی . نقیه خاله بر هفته دن بری آغیرجه خسته ایدی . برصباح ایرکن اویاندم . هیچ اونوتمام ، بر جمعه صباحی ایدی . اوك ایچنده هر کسده بر سکوت ، بریأس مبهوت نمایان ایدی .... « سزلره عمر، خاله کیتدی ! » دیدیلر . بن بو آجی نتیجه‌یه بر قاچ کوندر ، ایسته‌میه‌رك انتظار ایدییوردم . یوره‌کمه زهر کبی بر مرارت ، روحانی بر حشیت چوکدی . « الله رحمت ایلیه ! » دعاسی او آجینك اوبار مخوف یأسك آلتنده أزیلن کوکلدن ، برسکونت کسلان ایله دوکیلیوردی ....

خاله‌نك تابوتی باشنده قیرمزی یمنیسی اوستنده اسکیجه برشالیله جامعه طوغری کیدییوردی . جمعه نمازندن صوکره بوتون جماعت جنازه نمازنده بولندی . بونمازی ادا ایدن جماعتك قسم مهمی نفرات عسکریه‌دن متشکل ایدی . ایدیلن دعایه بوتون او مرحومه‌نك چوجقلرینك سلاح ارقداشلری « امین » دیدیلر ، آداب مستحسنهٔ دینیه‌مزدن اولدیغی اوزره ینه عسکرلردن مرکب بر جم غفیر تابوتك قوللرینه کیره‌رك تعقیب ایتدیلر. اومحل اخری طالغه‌لانه برناز روحانی ایله یوقوشدن اینیوردی . قاره‌جه احمد مزارلغنه دفن اولنمق اوزره اسکداره امرار ایچون قباطاشه کچیرلدی ، جاده‌یه کلنجه بزی

برموزیقه صداسی استقبال ایتدی. ایکی اوچ طابور عسکر، بوعسکر والده‌سنك تابوتی اوکندن ـ ماضیسنی بیلیرلرمش ـ بر حس غیابی احترام ایله ، روحنه فاتحه‌لر اوقویه‌رق آغیر آغیر کچیورلردی. بو ، برشهید ننه‌سنه تصادفك صوك بر مکافاتی ایدی !

۱۷ تموز سنه ۱۳۱۳

دنیا یارادیلیرکن ...

قارانلق !... بوغیجی ، أزیجی بر قارانلق !... فضایی قاپلایان کوپوکلی دومانلر ایچنده بر تلاش ، بر کورولتو !... روزکارلر آقیور ؛ طاشلر أسیور ؛ آلولر قایناپور. چاغلایان آتشلردن کردابلر دونویور ؛ أریمش دمیرلردن فیسقیه‌لر حاصل اولویور ؛ طاغلر یووارلانیور ؛ دکیزلر بوشانوب طولویور. بولوطلر کومبورتولرله پاطلایور ، ایچلرندن یوزلرجه ، بیکلرجهییلدیزلر فیرلایوب آتش بوجکلری کبی اوچه‌رق، سوزوله‌رك، چارپیشه‌رق، برطرفه‌ـاپلانییور، قاباران ، کوپورن ، قیورانان آلولرله یوکسلن ، قیوریلان ، قاورایان صولر بری بری اوستنه آتیلییور ، صاریلییوردی.

کائنات دونویور ، دونویوردی !...

دنیایی دوزه‌لتمکه مأمور اولان ملکلر جهانك بر طرفندن ، دیکر جهتنه اوچویورلر ، قوشویورلردی. کیمی آلولری دومانلرندن، صولری کوپوکلرندن طونیور ؛ طاغلری ایتیور ، ییلدیزلری قاقیور ،

شاخه قالقان دره‌لری یاتیریپوردی. کیمی دب اکبری قویروغندن سوروکله‌یور ؛ حملی بوینوزلرندن چکیپوردی .
وکائنات دونویور ، دونویوردی !...

بولوطلر ، سیسلر ، دومانلر آره‌سندن برشه‌شك خیزیله اوچان، فداکار بر ملك ، تکرار محورینی دکیشدیرن بر ییلدیزی ، پارلاق کوزه‌ل بر ییلدیزی ، زهره‌یی طوتمق ایسته‌رکن اونك خیرچین بر دونوشیله قانادینی قیرییوردی. وقایالرلر اوستنه دوشدی ، بایلدی.
ایلدینی زمان کوزلرندن طاشلرك اوستنه بر داملا یاش یووارلاندی .

یارادان‌که بوتون بو فداکارلقلری کورمش وبو خدمتلری بکنمشدی ، بو آجینك ، بو کوز یاشنك خاطره‌سنك غائب اولمامسنی ایسته‌دی ... بو ایلك کوز یاشندن ایلك ارککی یاراتدی ...

*
* *

آرتق یاواش یاواش دنیا دوزه‌لییور ، دره‌لر یاتاقلرینه ، دکیزلر حوضه‌لرینه ، ییلدیزلر محورلرینه کیرییور، یانار طاغلر سونیوردی.
کونش موجوداته هر کون بر پارچه فضله رنك ، بر پارچه فضله حیات ویرییور . روزکار کائناته هر کیجه بریکی تازه‌لك ، کوزه‌للك علاوه ایدییوردی ... داملا داملا شفقلردن کومه ، کومه کل فدانلری؛ قطره‌قطره بولوطلردن چمن چمن محبت چیچکلری ؛ ذره‌ذره ییلدیزلردن اوبك اوبك پاپاتیه تارلالری حاصل اولویور ، برآووج قوس قزح بر طاووس شکلنه کیرییوردی ؛ و دنیا یارادیلیرکن بونجه امکلر ، بونجه زحمتلر چکن ملکلر ایچون بوبدیعه‌لر ، برر مکافات یرینه یکچیوردی .

بوکوزه‌للکلردن ، بوبکیلکلردن لذت آلمق ایچـون طاقیم طاقیم فرشته‌لر صالینـارق کزییور ، ـسوزوله‌رك اوچیور ، هر آغاجك کولکه‌ـسنه کیرییور ، هر قوشك ـسنی اوقشـایور ، هر چیچك قوقوسنه بورونیورلردی .

ایچلرندن بری ، اك کنجی ، اك کوزه‌لی ، فقط اك یورغونی بو طاتلیلقلری دها ـسکون ایچنده طاتمق ایچون کونش دوغارکن ، اونك ضیاسـنه کوکسلرینی ، یاپراقلرینی آچان بر چیچك اورتاسـنه اوطوردی. و اوده بوتون مخلوقات کبی ظهوره کله‌جك معجزه‌یی بکله‌یه‌رك دوداقلریله کوزلریله کونشـك ایشیغنی أممکه باشـلادی. بوصره‌ده هر قوشـده بر پارلاق توی ، هر غنجه‌ده بر یکی رنك هر آغاجده بر طـاتلی یمش بلیریرکن بوفرشته‌نك أمدیکی بردامله‌جق ضیادن‌ده اونك دوداقلرنده برشی ، برکوزه‌للك ، برنور کوروندی . بوکوزه‌للك ، بونور دنیاده ایلك « تبسم » ایدی.

یارادانکه ملکلرك بوتون فدا کارلقلرینی کورمش وخدمتلرینی بکنمشدی. بو طاتلیغك ، بو تبسمك خاطره‌ـسنك غائب اولماماسنی ایسته‌دی ... بو ایلك تبسمدن ایلك قادینی یاراتدی .

ودنیانك ایشی‌ده بیتدی !...

بردامله قان

ایلولك قارانلق برصباحی ، کونش دوغمامشدی. یاتاغمدن فیرلادم علی‌العجه کیندم . رفقامدن برینك کوشکنك یاری آچیق قاپیسندن

کیردیکم صیراده آرقاداشمی برایکی احبابیله بکا منتظر کوردم . آوه کیده‌جکدك . تدارك ایتدکلری بو چیفته‌یی :

— قسمتك کور اولسون !

تمنیاتیله اوموزمه ویردیلر . اورتالق هنوز آغارمغه باشلادیغی صیره‌ده بز تارلالرك آراسنده بیچیلمش صاری، ایصلاق أکین صاپلری ایچنده یورییوردق. مکتب فرازیلرینك کیفنه بکزر بر نشئهٔ آزادکی ایچنده قهقهه‌لرمزله اطرافمزده راست کلن قوشلری‌ده قاچیرارق ایلریله‌یوردق. آرامزده تجارب صیادیه‌سنك وسعتنه اعتماد ایدن بری، بزه هدف ، نشان ، اصابت کلمه‌لرینی بر غرور متبخرانه ایله ابذال ایده‌رك بر طاقم نظریه‌لر انشاد ایدییور و شمدی آرتق توفنکلری آشاغی دوغرو أکه‌رك اورته پارماقلری تتیکلرك اطرافنده اماده بولوندیرارق آیری آیری یورومه‌مزی توصیه‌ده اصرار کوستریوردی. بویله برمشی سرسریانه ایله بوستانجی جوارینه واصل اولمشز . توفنك اوموزده ، چالیلر آراسندن سس چیقارمادن ، خیزلی نفس آلمادن بر حیدود کبی ترددلر و تجسسلر ایچنده بر جولان سحری یاپمقدن برلذت ، برلطافت بولمق بختیارلغنه نائل اولامایان بیچاره بن ، نه‌یه و نیچون بوزحمتلره کیردیکمی استغرابلر وندامتلرله کندمدن سؤال ایدییوردم. آرقاداشلریمزدن یاواش یاواش دهازیاده آیرلمغه ویکدیکریمزی نظردن غائب ایتمکه باشلامشدق . اوزاقدن چات! پات توفنك سسلری ایشیدیلیوردی . کونش دوغمش ویوکسلمکه باشلامشدی . کیجه‌دن یاغان یاغمورك رطوبتیله تارلالرك بللنمش، عارضه‌لی طوپراقلرینه باطه، باطه آیاقلرم کیتدکجه آغیرلاشیور وکوچلکله یورویوردم . ألیمده‌کی اوزون وانجه دکنکك اوجنی بیلدیرجین قالدیرمق خیال خامیله اورایه

بورایه صاووریپوردم نصل اولدی بیلمم ؟ دکنکك اوجندن سیاه برشی فیرلادی . ویریلان تعلیماته رغماً اوچان بیلدیرجینك آرقاسندن بلا حرکت باقا قالدم . قوش اوچدی ، کیتدی . بن ینه دکنکمی بی فکر وبی امل چالیلره متصل وورمغه باشلادم . اطرافمدن کسیك کسیك ، اینجه اینجه ، شاقراق قوش جیویلتیلری کلیوردی . بن ایکی طرفه باقییور ، هیچ برشی کوره‌میوردم . ظن ایدییوردم که بو شیطانجقلر بنمله ، عجمیلکمله عادتا اکله‌نیورلر . شیمدی بو مینی مینی قورنازلره قارشی قاشلرمی چاتارق تهدید کارانه باشمی صاللار ایکن ، اونلرك ینه استهزابی آندیرر قهقهه‌جقلرندن بر نشئهٔ رقیقه حس ایتدیکمدن توفنکمی ، بوقابا آلت تخریبی اونلردن کیزله‌مك ایستیوردم .

آرتق بویله کوس کوس کیتمه‌دن ، چالیلرك باشنه بیهوده دکنك اورمادن اوصاندم ، بیقدم ... دکنکی آتدم . توفنکی یانمه براقدم . اوراده کوردیکم برطاشك اوستنه اوطوریوردم . ایچم صیقلمشدی . رفقامی بولارق عودتی تکلیف ایده‌جکدم .

ظن ایدییوردم که اونلر برچوق قوش وورمشلرده بنی بویله الم بوکرمده ، بر طاشِ اوستنده اویوقلامقده اولدیغمی کورنجه مسکنتمه کوله‌جکلر ، استهزالرندن قورتیلامایاجغم .

بوتون کوزللکی ، بوتون تازه‌لکیله ، بوتون بویوکلکیله یوکسه‌لن کونشه دوغرو باقییوردم . بویونمی بوکمش ، اللرمی قاووشدرمش ، دالمش کتمشدم . . . بو صیراده باشمك اوستندن بر روح خفیف ، مینی مینی قانادلی بر قارالتی ، خولیا کبی برسرعتله اوچارق اوچ‌درت مترو مسافه‌ده‌کی بر چالیلغك اوستنه قوندی . و آرقه‌سی بکا دوغری اولارق ، باشیله کونشی سلاملامغه رقیق بر سسله اوتمکه باشلادیغی

بر انده ایدی،كه بر ردائت جانوارانه ایله توفنكی قاورادم . آرتق یوره‌كم چارپمیور، دماغم دوشونمیور ، كوزم كورمیوردی ... آرقادا- شلرمك قارشیسنه المده بو كوچوجك‌قوشله ، بو سیاه لكه ایله‌چیقمق ایسته‌دم .

تتیكی چكدم وقوشدم . دومانك ارقه‌سندن بر نقطه‌نك صحرا ایا- رق یره یوواراندیغنی كوردم .

كوچك بر قوش ایدی. قانادینی حالسزجه كردی وجان آجیسیله كری‌یه صیچرادی. غاغاسنی بر ایكی دفعه آچوب قاپاركن بر آه آتشین كبی آغزندن دوكولن پنبه قانك ، توزلره بولانمش غزل یاپراقلرینك اوستنده بر شكل حزین استیضاح آلدیغنه باقیوردم . المده شریك جنایتم توفنكم اولدیغی حالده اودمیردن دها قاتی بریوره‌ك، اودمیردن دها صوئوق بر قانله ، آهنك نشئه‌ریز حیاتندن یالكز شو پنبه قان باقی قالان ، برروح لطیف وخفیفك پروازینه ، قوتك ، عجزه تحكمنك اك رقیق ، اك وجدان فرسا بر تجلیسنه باقیوردم . . . اوت ، حالا باقیورم ! المده تفنكمله باقیوردم . بو ، آیاغمك آلتنده سورونن ، بویونجغنی اوزاتارق بر شهقهٔ اشتكا اظهار ایتمكسزین صولوین كوچوجك چاپر قوشنه ، بر فقیر كلبه‌سنی یاقان ییلدیریم حسسزلكیله باقیوردم .

اوقانك ، او مینی مینی قوشك نارین غاغاسندن دوكولن او پنبه قانك تشكیل ایله‌دیكی اینجه بر ایز ، بكا بر عمق بی انتهای رقت كوستردی .

— فقط ، سنی بن‌نه‌یه اولدوردم ؟

— بیلمم !

— اوت ! اونی بن‌ده بیلمم! سنی اولدورمك ایچون‌اولدوردم؟ دکلمی ؟

ایری ، پارلاق کونش ، اسکیمش بر مائی قطیفه‌یه بکزه‌ین کوکك بر قسمنی ، تل تل اولمش لیسقه شعاعلریله یالدیزلایارق بزر یامایه بکزه‌ین بیاض بولوطلرك آراسنده قایوب ، خزانك بر رنك سکون وغموم ایچنده براقدیغی شو نمناك صحرانك بر نقطه‌سندن دوکولن ، بو مظلوم قوشجغزك پنبه قانی اوستنه قطرات نورینی ، بر نوازش واپسین رحمت کبی دوکیوردی .

توفنکمی المدن آتدم . دیزاوستی‌دوشدم . شوچالیلغك آره‌سنده کوزمه ایلیشن خراب ، متروك بر یوانك ، کله‌جك بهارده بوزواللی قوشجغزه ، بو کوچوجك قانادلره نه‌اشتیاقلرله آغوشنی آچابیله‌جکنی دوشونیوردم .

بر خیلی مدت بویله قالمشم که اطرافمده بر چوق قهقهه‌لرك بردن فیرلادیغنی دویدیغم زمان آرقاداشلرمك بمله اکلندکلرینی کوردم . سرکذشتمدن خبردار اولنجه جمله‌سی صافیتمه آجیدیلر .

ایچلرندن بری بو قوشی — بکا کوسترمك ایسته‌مه‌یه‌رك — « پیلاوتقلرك آراسنه » لطیفه‌سیله بر آیری مندیله قویدیغنی کوردم . بر هفته صوکرا ایدی که آرقاداشم بر دقت ویا بر استهزای دقیق اثری اولارق بو قوشك جسدینی دولدورتارق بکا یوللامشدی .

حالا بو قوش اودامك برکوشه‌سنده محفوظ ، ودوکدیکم اوپنبه قانك ایزی ایسه کوکلمده برسیاه لکه اوله‌رق منقوشدر .

سلیمان نسیب بك

فکرت دوره سنك غیرقابل اهمال ارکاننـدن بری ده سلیمان نسیب نام مستعاریله اشتهار ایدن سلیمان پاشا زاده سامی بکدر .

آلمزه کچه‌بیلن برقاچ نفیس اثریله روح صنعتنی تحلیل ایده‌بیله‌یکمز سلیمان نسیب، اینجه ، حساس ، بالخاصه تثبیت شخصیت ایتمش بر شاعردر .

اثرلرنده ، اندیشه‌لی بر تقید ، محترز، احتیاطکار بر اسلوب ؛ قلب وفکرنده رقیق ومونس براهتزاز ، درین بر صلابت ووضوح واردر .

سلیمان نسیب ، غرب ادبیاتنی، بالخاصه ادبیاتمزی پك ایی تدقیق ایتمشدر. دماغنده موضوعی بوتون شمولیله قاورایان بر قدرت احاطه ، قوتلی بر اراده واردر .

حقیقته دوغری

هر کون یکی بر درد ایله مقهور سفالت ،
هر کون یکی بر موت ایله بر پارچه اولورکن ؛
آفاق امیدنده ملون ومزین
بر رؤیت آتی ایله تیتره‌ر بشریت .

ماضی ابدی صحنهٔ پرخون مظالم ؛
حال ایشته بر آز سوسلی ، فقط طبقی او صحنه ؛
آتی بیله‌لم که اوده ماضی کبی مظلم ،
آتی بیله‌لم که اوده ماضی کبی کهنه ...

آرتق يتيش ای دست کرم ، دست رهاور ،
آ کلات بزه ، ای نور حقیقت ، بزی قاندیر ،
آکلات که یالان ، هپسی یالان ، هپسی یالاندر .

آکلات که عدالت ، مدنیت کبی سوزلو ،
دیرکن ینه قان ، قان ، ینه حق نامنه قوت ...
آرتق یتر ، انسانلره انسانلغی اوکرت .

تبسم ظلام

بوتون بدایع حسیه وخیالیه‌م
بوغولدی بر کیجه‌نك سینهٔ ظلامنده .
بوکونکی حالمه آغلار تظلمات ورم
چیچکلرك بیله الوان ابتسامنده .

اوقور سمالرك اعماق بی تناهیسی
صماخ جانمه هپ بر نشیدهٔ دعوت .
زمان اولورکه سونوب روحمك بوتون حسی ،
حیاتمه دوکولور پاره پاره برظلمت ..

بو ظلمتك اویوشور قعربی مألنده
بوتون نوای شبابم ؛ زمان زمان مفتور
برابتسام سپهرنك اولور کبی منظور .

بر ابتسام سپهرنك ... ایشته اك مظلم
زمانلرمده بكا تازه جان ویرن ظالم ؛
حضور راحت آرارکن اونك زوالنده ...

خندهٔ عدم

ایندم دکز کنارینه بر شب هوا لطیف
آسوده ؛ هپ جوار وسما تابناك ایدی ،
یریر ظلام ایچندهکی بر تابش کثیف
ویرمشدی قارشی ساحله برزنك سرمدی .

کاهی تموج ایلهیه‌رك بحر پرسکون ،
بر نور سرپیلیردی ردای سیاهنه .
برسس که گاه اولوردی ملال آور درون ،
بکزردی بر یتیم قیزك کیزلی آهنه .

بر قاچ بالقچی صندالی لچدی اوزاقلره ...
بحرك سکون وحزنی ینه عودت ایلدی ،
روح ملولی کندیسنه دعوت ایلدی ،

دالدم یم تفکره ؛ کوردم که قاب قاره
برشی چکر کبی بنی عمانه دمبدم ؛
قاچدم ؛ پیمده قهقهه انداز ایدی عدم .

رضا توفیق بك

ثروت فنون ادبیاتنك ثابت ، پارلاق برصحیفه‌سی‌ده رضا توفیق بكدر .
خطیبلك ، دوقتورلق ، فیلسوفلق ایله اشتهار ایدن رضا توفیق ، بزجه هر شیدن اول مقتدر ، یوكسك برشاعردر .
یازیلرنده : شخصیتنی كوسته‌رن ، لاابالی ، متین بر اسلوب ، كسكین قوتلی بر خیال ، بالخاصه حساس و سایه‌جو بر بر قلب ، یوكسلمك ایسته‌ین ، ظلمتلری آراشدیران فعال برفكر واردر .
لسانی اوقدر ابی و پروزسز دكلسه‌ده ، رضا توفیق بك كوزل شعر سویله‌مشدر .

سراب عمرم

اون بش سنه اول كوچوجوكدم ؛ پدرمله
برلكده اوزاق یرلره ایتدمدی سیاحت .
چوقدنبری اوكسوزدم ... المدیدهٔ فرقت ! .
لكن ینه شندم او فلاكتلی سرمله .

روحمده مكین اولسه‌ده بر عشق دلآزار ،
ذهنم او وفا پروری بعضاً اونوتوردی .
فطرتده‌كی حسن ازلی ... شوق چمنزار ،
آواره چوجوق كوكلمی دائم آووتوردی .

ایلردی دکزلر بنی بر شوق ایله مشحون ،
انکینلره حیرتله ، سواحلده کزردم .
— یادیله کلوب کوکلمه بر حس دکرکون —
اوکسوزلکمی خسته بولندقجه سزردم .

دریاده ، افقلرده تجلیسنه حیران ! ..
کویا نظرم چهرهٔ دلداری آراردی .
برشبههٔ دلسوز ایدی وارلق ! . اونی وجدان
هر کوردیکی تمثاله .. خیالاته صوراردی

وارلق ! اوناصل سرهویداکه بیلنمز ! ..
وارلق ! اوناصل پردهکه آردنده حقیقت ! ..
وارلق ! اوناصل اندیشهکه بیلمکله سیلنمز !
وارلق ! او ناصل کولکه ؟ ناصل دویغو ؟ نهحالت ؟

بر ظن ایسه وجدان نه دیمکدر بومعما ؟
هرشیئ متحول ! . ینه هر شیئ نهیه واردر ؟
هم دائم ارلور همده یاشار بویلهجه دنیا
بر اوستنه باق مهد وجود ... آلتی مزاردر .

لکن اوده عالم ! . اوده مبدأ ! . اوده نشأت !
اویلهیسه نیچون موتایله دیمومتی بولملك ؟ !
وارلق اوتحوللهمی قائم ؟ بونه حکمت ؟
لازممی عدم قایغیسی ؟ بیهودهمی اولملك ؟ !

اولمك بو سوزك دهشتی مجهول ایدی بکجه ؛
اولمك نه دیمك ! . . بن دوشونوردم بونی هر كون .
برامر محال اولسه‌ده مأمول ایدی بکجه ،
فرض ایلر ایدم کیم اوله‌جق وصلتی ممکن .

اون بش سنه‌در خیلی دولاشدم . . . سفر ایتدم
ذهنمده تماثیل وقوعات یر ایتمش ! ...
كوردم نیجه بیك صحنه ... سویندم ، كدر ایتدم ،
اندیشه‌مه رؤیای حیاتم اثر ایتمش ! . .

حالا — ینه كرداب خیالاته دالوبده —
دیدارینی تنها کیجه‌لر یاده كتیرسه
ماضیٔ حیاتم اوكا پیوسته قالوبده
سوداسنی حسرت دل ناشاده كتیرسه

بردن سیلنوب صحن جهان نظره كهمدن .
بر عالم دیكر آچیلیر روحمه ... مبهم !
— مبهم‌ده تجلای حقیقت كبی روشن ! —
رؤیامی ؟ بداهتمی ؟ حیاتم‌می ؟ نه‌بیلمم ؟ .

بن پك كوچوجوكدم ... اوجهان باشقه جهاندی ؟
مبهمدی اوت ! . باشقه تماشالری واردی ،
كزمشدم اووحشتكهی بیلمم نه زماندی ! .
اشجاری بویوك ، افقی كنیش ، یوللری واردی .

بر کون او چمنزاره سرین نغمه‌لریله ،
اقشاملری بر خواب معطر داغیدیردی .
شب پره‌لر اشجاره درین نوحه‌لریله
برلحن سماوئ غم آور داغیدیردی .

سازلقلری واردی اوکولك ، صمت لیالی
فکرتزدهٔ حزن ایدی یورغون صولرنده .
برحسن پرا کنده‌نك آواره خیالی
صورتور ایدی هر کیجه دورغون صولرنده .

نرکسلرینه رفرف پنهانی ریاحك
شهبال کبوتر کبی کاهی سورونوردی .
افقده — بیاض دم فجرنده صباحك —
بر بیلمدیکم چهرهٔ اسمر کورونوردی .

مهتابی مکدردی . . . او صولغون لمعاتی ،
بی‌نشئه ایدی کوندوزینك یاسمننده ؛
کلغنچه‌لرك قاندی دهاننده حیاتی ،
بر خسته کوزللك وارایدی نسترننده .

نیلوفر آشفته سرك وضع لطیفی ،
راکد صولرك سطحنه اندیشه ویریردی .
سیاره‌لرك ارضه دوشن نور خفیفی
— برنظرهٔ حیرت کبی — کوللرده اریردی

بر وارلغی یاد ایتدیرییور بونجه تمائیل ! ..
بر صحن سرائرکه خیالی بوتون اشیا ! .
بر لمشه‌که بر آنده ایدر عمرمی تفصیل ! ..
بر لمشه‌که آشفته ایدر ذهنمی حالا ! ..

بیلمم بونه عالم ، بوناصل عالم خولیا ؟
بر خاطرهٔ صبح وصباوتمی بورؤیا ؟ !

ایصسز کیجه‌لر

دوشورور ذهنمی بر لمشه‌یه سودای لیال ،
او مهابتلی قارانلقلری بن پك سورم ،
اوچورور فکریمی انکینلره عنقای خیال
بکزر اشعاره اوحالتده ملال وکدرم .

دوشونور معبد وویرانه‌ده بر روی غمین
نه دویارسه‌م در ودیوارده مبهمدر هپ
دوشونور ـ وجد ایله دمبسته ـ سماوات وزمین
نه کورورسه‌م او سکونزارده ابکمدر هپ

اوزمان بن ، ازلی عکس صدالر دویارم
او سکونك ظلماتنده ندالر دویارم
اوقونور عقلمی حیرتده قویان بیلمجه‌لر .

سوه‌رم صمت ایله پروازینی سیاره‌لرك
بکا سودای تفکر ویرر ایصسز کیجه‌لر .

بالابان طاغلری

« بر حقیقت کشف ایدر کوکلم نکاه ایتدکجه بن »
« قدرتك آثار ماعجازیله مالی طاغلره »
طاشلرنده منجلی آثار ادوار ودهور
منطقی هرقبضهٔ خاکنده یوز بیك کائنات
منتشر خاکسترنده نور سیال حیات !
منتشر اطرافنه آهنك ولحن ورنك ونور .
آدمه تقریر حکمت ایلر اك عادی نبات
هپ یه‌روغلیفدر طبیعی ؛ اشکالات صخور
نرده کورسه‌م خاطره تاریخ کون ایلر خطور
حادثات خلقتك سینمش مالی طاغلره !..

هرکیجه مخفی آغاجلقلرده آی عریان کزر
بر سکوت سرسری وادی‌یه داغلردن اینر
موجه‌لر پیدا ایدر ظلمت اوزاقدن کاه کاه
بر نیجه طیف سیاه ایصسز کچیدلردن کچر
سرایله مسکون هریر ! کولکه‌لکلر جلوه‌کر !
زهره‌لر ، شب پره‌لر یوکسکده طاشلر روسیاه !
قابلامش بر روح ساحر وحشت آبادی مکر

حاکم اولمش بر پری صانکه او خان طاغلره ...

بر زمانلر بن او وحشتزارده شب تاسحر
عقلمی سودایه صالدم ، کوکلمی کوش ایلدم
بیلدیکم عاللری بردم فراموش ایلدم
بویله بر سودایه بیلمم کیم ؟ نه ؟ اولمشدی سبب !
ـ کندمه بر کلبهٔ ویرانی ایتمشدم مقر ـ
هپ کوزللکلر قیافتدن صویونمشدی اوشب !
هر نه وارسه رنك رنك نور عشق اولمشدی هپ
انعکاس ایتمشدی افلاکك جلالی طاغلره ...

موقعی ، جسم وعلائقدن مجرد برجمال
ایله‌مشدی پر صفا برعالم جنت مثال .
ماهتابی تیتره‌تیردی رفرف لاهوتیان .
کولکه‌سنده چاملرك خوابیده قالمشدی ریاح ،
فکریمی اوقشاردی بر شهبال سودای نهان ؛
بوس ایدردی محرمانه شعریمی نجم صباح ،
جمله موجودات ایدردی برکوزل معنا بیان ؛
فطرتك صورتکر اولمشدی جمالی طاغلره !..

عالم رنکین معنادن کیجه مهتاب ایله
ایتمش آغوش جباله بر جهان معنوی !
سس کسیلمش لانه‌لردن ... چاغلایانلردن بیله
سمعه واصل اولماده‌یدی بر سکوت پر سرود

غشی اولوب قالمشدی برهیئتده اشکال وجود
سربخاك ایتمشدی اشجاری اولا هوتی سجود
« هرطرف پر صمت وحیرت .. بر لسان معنوی »
« ایله‌یوردی صانکه تقریر معالی داغلره »

کلیبولیده حمزه‌بك ساحلی وآیازمه ایچون :

اویرلرده کونش مخمور فکرت بر پریدرکه
دوغار سودالی اقشاملر نکاه واپسیننده ن ...
اویرلرده صبا بر بسته‌کار سرسریدرکه
پریشان نغمه‌لر پران اولور کویا انیننده ن .

مبارکدر اوطوپراقلر !. غزا ایتمش .. شهید اولمش .
اوساحلدن الك اول یول آچوب تکبیر آلان ارلر .
مزارلر نابدید اولمش ... آغاچلر هپ قدید اولمش .
مآل آیت فتحی بوکون ماضیدن ازبرلر ,

وقوعاتك بولوب تاریخنی تنویر ایدر کویا .
نکاه آتشینی — هرکیجه — برنجم شبتابك
کفن بر سر چیقوب ارواح ایچنده قعر نایابك
اوزون بر سر کذشت پرشرف تقریر ایدر کویا .

دوزور علویت اسلام جامدقبله‌کاهنده
تموج ایلر آواز ظفر پیشنده محرابك .

اولور نور تجلا روشنا جو سیاهنده ،
دکزدن رنك فوسفوریسی عکس ایتدکجه مهتابك ،

مبارکدر او طوپراقلر !. عبادتخانه‌لر واردر
که بش عصرك وقوعاتی سریلمش آستیننده ... (پیه)
- ویرر عکس صدا کزدکجه - چوق ویرانه‌لر واردر
که ، معمورینك تاریخی مدفوندر زمیننده .

نظرجامد کورور ؛ لکن ، درونی شعر پر آهنك
او طاشلقلرکه مظلمدر ، خیالتلرله مالیدر
دوشوب دریایه موجا موج اولان مهتاب رنکا رنك
او ظلمتده هر شب ملتمع فجر شمالیدر .

اویور صمت لیالی کوندوزین عمقنده دریانك
مجلا سطحی بعضاً جلوه‌کاه ماه وماهیدر .
اوزاقلر هپ سراب اولمش وجود لاتناهیدر ،
تفکرلر ویرر ؛ مبهم دورر افقنده دریانك

هنوز کون دوغمه‌دن سیسلر کزر انکین فضاسنده؛
دکلدر عکس تأثیر صدا ... بر آغلایان واردر؛
اووحشی ساحلی تحدید ایدن طاشلر خذاسنده
توکنمز کریه‌لر الهام ایدن بر چاغلیان واردر .

او مد و جزر کیم محسوس اولور هر شب نسیمنده
لیالك نفخهٔ بیروحیدر ؛ آسوده .. خواب آلود .
اویوکسك طاشلرك دیدار مخمور بسیمنده ،

بتون کچمش زمانك نظرهٔ لاقیدیدر مشهود :

نه‌لر کورمش نه‌لر ؟ یادنده‌در فرسوده اشجارك ؛
عجب قاچ دفعه ساحل بزمگاه ورزمگاه اولمش
تکاثف ایله‌مش اقشاملری ادوار واعصارك ،
بوکون معبدلرك دیواری سرتاسر سیاه اولمش !

یازلمشدر شئون خلقتك هر یرده معناسی ،
اوسنکستان پر عبرت مزارلق طاشلرندندر ،
زمیندن بیتن وحشی چیچکلر انسان اعضاسی ،
چمنزارنده شبنملر بوتون کوز یاشلرندندر .

اوقوردم برحقیقت صحنهٔ دنیاده کوردکجه
خرافات حیاتی منطبع ، طاشلرده ایزلرده ..
سورر کن عمرمك تمثالنی رؤیاده کوردکجه
کزردی فکر چالاکم نهایتسز دکزلرده .

دکزلر ! پك کوچك یاشدن بری مرآت اندیشه‌م ،
دکزلر ! هر زمان جولانکه فکر وخیالمدر .
کهی راکد ، کهی پر جوش او حیران اولدیغم عالم ،
بنم تمثال عمرمدر ؛ حیاتمدر ، مألمدر .

دکزلردر بکا بر باشقه وارلق کوسترن مرآت
سراب زندکیده .. نشئهٔ رؤیای هستیده .
نسیم صبح ایله بیدار اولور افقنده الهامات ،
زمان هجر وحسرتده ... دم پر شوق مستیده

اویورکن قمریلر خاموشئ دیجور هالهده ،
لیال کنج تنهایی اوطاشلقلرده چاغلاردی .
سرین بر پرده بر آسوده منبع واردی ساحلده
اونك دهلیز تاریکنده دائم بر قیز آغلاردی .

دوکولمشدر شب یلدا اونك گیسوی تارندن .
سحر بر نظرهٔ مخموریدر افق تجلایه ،
اولوب شلالهلر پیدا سرود تارمارندن
شفق وقتنده عکس ایلر سواحلدن « مصلا » یه

سکز ییل بن او حزن افزا تماشاگاه عبرتده ،
دولاشدم شاد و آواره ... بوکون دلخسته ، مهجورم
آرار دالغین نگاهم آشنا بر چهره خلقتده
اوطاشلقلرده ظاهردر ؛ اونك حسنیله مسحورم .

اوساحللر که حالا کوشمه گچمش زمان سویلر ،
صحائفدر — قوپوب قالمش — کتاب خاطراتمدن ؛
ویرر عکس صدا هر دالغهسی بر داستان سویلر ،
ییقلمش کائناتمدن .. خیال اولمش حیاتمدن .

فائق عالی بك

١٢٩٢

ادبیات جدیده‌نك ، ثروت فنون هیئت ادبیه‌سنك مهم و تانمش عضوی‌ده فائق عالیدر .

فائق بك ؛ « مرآت العبر » صاحبی مشاهیردن سعید پاشانك مخدومی وادیب نزیه سلیمان نظیف بكك برادری اولوب ١٢٩٢ ده دیاربکرده تولد ایتمش ، استانبوله کلدرك مکتب ملکیه‌نك قسم اعدادی و عالیسنده اکمال تحصیل ایلمشدر .

طبیعةً شاعر یارادلمش اولان فائق عالی حساس ورقیق قلبنك تأثرات و آلامنی صمیمی قلمیله هنوز کوچوك بر یاشده ایکن آکلاتمغه موفق اولمشدر . اکثریا آثارینی مکتب صره‌لرنده ایکن یازمشدی . اسلوبی ، وسعت خیال ، رقت بیانله ممتازدر .

فائق ، بعضاً خفیف ، نحیف قنادلریله کهکشانلره ، اثیری جهانلره یوکسلمك ، اوراده حامدلرله کورشمك ایستر ؛ بعضاً اکرملرله ، جنابلرله همحال اوله‌رق یشامق آرزوسنده‌در .

ملهمه‌لری پریلر ، مخاطبلری سماویلردر .

فائق تسلیلرنده‌کی اکثر اشعاری پارلاق بر خیال محصولیدر . طیف کریزان ، لیال خیال ، فجر دورا دور کبی دیکر بعض آثاری دها اولوب هنوز طبع ایدلمه‌مشدر .

طلوعدن اول

اوچار قرتاللر ، اطرافنده کرسیٔ تماشامك ،
مجسم روح شب پروازیدر کویا که الهامك ؛
بوتون فکر وخیالم دور ایدر فوقنده اجرامك ؛
سلام ایصال ایدر باد معطر فجر اولدن .

خفاکاه ملائکدر مکوکب پردهٔ دیجور ؛
بخار لاجورد آلتنده اشیا مستتر ، منظور ؛
اوچار کوکلرده یوز بیك لحن موجاموج ودورادور ؛
مناجات عمومیدر که صاعد عرشه اسفلدن .

اویور نجم سحر ، آغوش کلکوننده اسحارك ؛
بو بر تمثال افلاکیسیدر افکار بیدارك ؛
صبا اسدکجه غشی ایلر نی بوییله ازهارك
که حالا پای ازمان دکمه ین داغلرده پیدادر .

کلیر اعصاردن هر دالغه برشعر مشکلدر ،
کیدر ادوار استقباله قدرتدن مؤکلدر ؛
بوتون اجرام الهیاتدن مصنوع هیکلدر
که بی نطق وزبان منظومه خوان صنع مولادر .

چمنلر ، جویلر ، قوشلر بوتون لب بر لب الفت ؛
دکز ، فکرت نما . . کهسار ، دوشا دوش علویت

ایدر مجهول بر سس ، بر صدای معنوی دعوت
افقدن عالم صحرایه ، صحرادن بوادی‌یه . ـــــ

یمینم دشت بی پایان ، یسارم بر خیاباندر ؛
بهارك سرمدی فیضیله فوقنده نکهباندر ؛
بر آهنك نهانیٔ محبتله شتاباندر .
جبلدن چاغلایانلر ، رودلر آغوش وادی‌یه .

افق ، مأوای سودادر ... شفق ، کهوارهٔ خلیا ؛
رعیاندر بعضی خونین ، بعضی کلکون صفحهٔ دریا ؛
بورنك نامعین ظل استقبالدر کویا ،
اوچارکن ساقط اولمش خاکه شهبال عروجندن .

بو الحان سحر فوقنده علوی بر صدا دویدم ،
بر آهنك سماوی ، بر ندای آشنا دویدم ؛
اونك عکسیله وجدانمده میل اعتلا دویدم ؛
کلیردی کائنات شعرك اك یوکسك بروجندن ...

بوسس شعر بلندکدر ، اوت ، ای شاعر اعظم ،
چوجقلقدن بکا تلقین علویات ایدر هردم ؛
« دونر قارشیمده هردم شعردن موضوع برعالم »
سنك ترتیل اشعارك مناجات طبیعیم .

سریر حشمتك موضوع ، بالاسنده اهرامك ،
خایر برج دها فوقده‌در کرسیٔ آرامك ؛

اوت ، سیاح لاهوتیسك اجرام الهامك ،
سنك یادکله افکارمده الهامات اولور ملهم .

حسبحال

هر حرمان اضطرابه دائمی ویا مؤقت ، ابدی ویا فانی بر تسلی موعوددر: بشیکلرك مهتز شفقتلری، ملکانه خنده‌لری... چوجوقلرك مونس نوازشلری، معصوم شوقلری ، لطفکار نسیانلری.. کنجلکك امیدلری، هیجانلری، سودالری.. اختیارلغك ابدیته عائد خولیالری.. مزارلرك بری ییلدیزلرله ، بری روحلرله دولو سمالری .... قوم چوللرینك واحه‌لری ... چیپلاق و آتشین افقلرك سرابلری ... کیجه‌نك ییلدیزلری ... حساس ومضطرب روحلرك شعرلری وار .

انسان سودکجه، دوشوندکجه ، دویدقجه ... مواسمك تعاقب و تجددی محاسنك الواح کونا کونی صفحات خاك اوزرنده ترسیم ، کیجه‌لرك توالئ اسرار مشحونی سمانك روح بدایعنی تجسیم ایتدکجه.. داغلردن چاغلیانلر ، اووالردن نهرلر ، اورمانلردن نغمه‌لر آقدقجه.. هر سحاب ، سمایه قلب میاهدن بر پیام خاکی ... هر شهاب ، دریایه شب سیاهدن بر سلام افلاکی ایله اوچوب دوشدکجه ... روزکارلر اقطارنادیده‌دن ، قوشلر ابحار بعیده‌دن ، ییلدیزلر اعصارمدیده‌دن، بزه تحفه‌لر ، ترانه‌لر ، آشنالقلر ایصال ایتدکجه ... حیات ، هجرانك ، تلاقینك ، سرورك ، کدرك ، سعادتك ، محرومیتك ، اضطرابك ، هیجانك ، انفعالك ، انشراحك ، ملالك معکس دمادمی اولدقجه ..

انسان یاشامق ایچون تسلی‌یه ، تسلی بولمق ایچون امیده ، امید وار اولمق ایچون امله احتیاجنی دویدقجه ... اغاچلر یاپراقلرینی ، یاپراقلر چیچکلرینی ، چیچکلر میوه‌لرینی ، روح امللرینی ، امللر امیدلرینی ، امیدلر کریه‌لرینی دوکدکجه .. وجود ، استیفای احتیاجات ایچون خاکه.. روح . ایفای مناجات ایچون افلاکه توجه ایتدکجه...خلاصه هربشیکی بر مزار وهر مزاری برستاره بکله‌دکجه (شعر) کده امکان زوالی و اوحیات نا محدود ایچنده تحولات عظیمه‌یه تابع اولمامق احتمالی یوقدر .

لسانلرده انسانلر کبی دوغار ؛ بویور و أولور . بر بطنک طرز تحسسی برباشقه بطنک طرز تحسسنه بکزه‌مز . حتی هرفردک آیری آیری بر اسلوبی ، مستقل فکرلری ، خصوصی حسلری واردر .

هر کسککنه بکزه‌مین حالات وحرکاتمزده بنلکمزدن بر شی کوروله‌مز. اونلر معالتأسف بوتون موجودیتی روح ونزاهتدن‌عبارت اوله‌میان شخصیتمزه اختلاط ومناسبات‌ضروریهٔ روزمره‌ایله قاریشوب برلشمش اعتیادات عادیه‌در .

بوکون غرابت دییه بر نقیصه کبی ، برقباحت کبی تعییب و اتهام ایدیلن حالات روحیه ومستثنیات حسبه سیمای معنویمزک اک اینجه ، اک کیزلی خطوط واشکالنی کوسترن شیلرک مجموعنی یعنی اصل بنلکمزی تشکیل ایدر .

تمایلاتمزی ، آماللزی ، طرز تفکرمزی، شخصیتمزه نفوذایدن اشیای خارجیه‌نک معنویاتمزه صورت انقلابنی ، ساحهٔ نظرمزک دائرهٔ اتساعنی ، طبیعتله مناسبات متقابله‌مزک درجه‌سنی ، روحمزک حرارت غریزیه‌سنی ، حسمزک اعداد اهتزازینی ، خیالمزک ابعاد پروازینی ، بزم

وجوده کتیردیکمز محیط خصوصینك بزی وجوده کتیرن محیط عمومی‌یه نسبتی اکلامق، اولچمك، تعیین ایتمك ایچون او؛ اڭ صحیح بر مقیاس، اڭ دوغرو بر لوحهٔ تدقیقدر .

دائما بر غایهٔ تکامله قوشان جمعیت بشریه‌ده ادبیاتك شعبات سائرهٔ فنوندن زیاده ترقی‌یه مستعد و تحوله تابع اولدیغنی هر منتسب ادب ومعرفت بیلیر. بو کونکی لسان دونکنه نصل بکزه‌میورسه‌یارینکی‌ده بو کونکنه بکزه‌میه‌جك . « لسانلر دکزلر کبیدرکه تموج ایتمزسه تعفن ایدر . » هر تلاطمندن بر موج نغمه، بر موج تجدد و نزاهت اوچان ادبیاتمزی دور دورمق ایچون، کاه تهزیل صورتنده قوباریلان صیحه‌لر – صانکه هر صدمهٔ سیاله سیله موجودیتلرندن برشی قوپاران – امواج بر دکزك جوش وخروش معالیسنی نعره‌لریله دیندیرمك ایچون باغرمغه بکزرکه بیهوده اضاعهٔ نفسدن باشقه هیچ بر نتیجه ویرمز. بوکا حتی اوامواج جوشاجوش قدر مالك اولدیغی افواج وجیوشه، حتی اونی قامچیلاتان سرخس بیله موفق اوله‌مامشدر .

فقط شعر بوتون بشریته خطات ایتملیدر .

مهتاب

صائیر ، بولوحهٔ براق ایله‌ین رؤیت ،
لیال زاهره‌نك دست صاف وشفافی
یاقار سماده برآویزهٔ قمر ـ هیئت
جناب شهاب‌الدین

کیجه‌نك جزر و مد انواری ،
قاریشوب مدوجزر دریایه
ایشته بو شست وشوی رنك وضیا ،
دیکله‌یور زمزمات اسراری .

او ملال مؤبد اشیا ؛
کیره‌جك عالم ملائکهٔ خاص
برمکوکب بهشت رؤیایه .
بوسراسر سرائر استیناس

شب نورك بوخواب نوشینی ..
صاللایور مهد لیل ایچنده درین
برسکوت مضی بوتوك شهرك
حرکات حیات و کوششی .

خنده‌در ، موجه‌در ، ضیادر هپ ؛
اویله صاندم یاقنجه مرمره‌یه ؛

أوپمش بو جهان سیم وذهب
نبعان ایتمش اکسزین قاره‌یه،

چشم خولیا بویرده نادیده
بیك تماشای کبریایه دالار ؛
مهبط رازلیل اولان آطه‌لر
بو مذهب سمای خاکیده

کولکه‌لردر ، سحابه‌لردر که
متزهر وشستهٔ مهتاب .
صانکه مجلای روح اولان خاکی
معکس ایتمش بر انجلای سحاب .

مسیرهٔ الهام

بو معطر کنار محرمده ،
بر تسلیٔ سرمدی دویولور ؛
بو بهار آشیان خرمده
یاشایان باشقه دورلو شاعر اولور .

رنکلر نغمه‌لرله لب برلب ،
قایالر طالغه‌لرله دوشا دوش ؛
دره‌لر ، زروه‌لر ، قوووقلر هپ
مبتسم ، پرنغم ، خضار تپوش .

شجرستان راز پرورده
ابدی بوسه‌لر تنسم ایدر ؛
سانح روح اولان شعرلوده

بوکوزللکلرك ، تجسم ایدر
بزجه اك مبهم ، اك خفی رنکی ؛
اك اثیری خیال و آهنکی .

* * *

بومشعشع مظلهٔ سودا
مائی بر لانه‌در ، محاط بهار ؛
چالیلرك سایهٔ کتومنده
نه قدر ماجرای سودا وار !

کیم بیلیر قاچ حیات عشق ارا
بورده تنویم اضطراب ایلر ؛
پیرو اولمش سرود اشجاره
نه‌قدر محترز مشافهه‌لر !

لیلاك آغوش احترازنده ،
ایکی عشقك بر انفلاقیله
اونوتولمش کچن مرارتلر ؛

که نشیبنده ، که فرازنده ،
اولین بوسهٔ تلاقیله
اویوتولمش زهرلی حسرتلر .

آ کلایور بورده هپسی بر برینی
ماهتاب وسحر، نبات وجماد :
کوسترر زهره ماهه نسرینی ،
محرم افق ایدر منکشه یی باد .

فقط ای کائنات نورانی ،
بوناصل سر مبهم و مظلم ؟
حس وجامد نه وارسه بر برینی
طانیسین ، اکلاسین ده بن قاله یم

حسه ، ادراکه ، روحه صاحبکن
حسه ، ادراکه ، روحه صاحب اولان
ازلی آشنامه بیکانه .

بومی ، ای روح سرمدی ـ نالان ،
بومی ، ای روح آسمان ـ مسکن ،
بومی شایان اولان بویوکلککه ؟

خیمه نشین

اوکنده بر قوجه صحرا ، بر افق نا محدود
اوزاق ، بو دغدغه لردن ، و ، ازدحام آلود

شهرلرك بو تقاضای حشمتندن اوزاق ،
قویونلریله کزر پیر وبهار اولەرق .

او ، بر قاریش یره محروم مالکیت ایکن ،
جبال ودشت اوکا آزاده ساده ، بر مسکن .

یاشار طبیعتك آغوش نیلکوننده ؛
اونك وزان اولەماز خیمهٔ سکوننده

بو کردباد قیامت نمون حسیات ،
نه آرزوی تفوق ، نه احتراص حیات .

عظیم او بادیەلر محشر سکونتدر ؛
بیوك کدزلره بر ملجأ صیانتدر ؛

کایر مناطق مجهوله تحفەسیله ریاح ،
اوکشت دائم دریا ودشت ایدن سیاح ،

اوسادکیٔ طبیعده نور استعداد
ابد ظلام مقادیردن ایتمز استمداد .

حسين سيرت بك

ادبيات جديده‌ده طانيمش بر چهره‌در حسين سيرت طبيعتك اينجه‌لكلرينه ، درينلكلرينه نفوذ ايدن بر حساسيته ، بر حساسيت مفرطه‌يه مالك مقتدر بر شاعردر .

خيلى مدت دوام ايدن منفا حياتى اونك معنويتنده سيلنمز ايزلر براقمش ، بو تأثيرله يازديغى اثرلرنده حزين نغمه‌لر ترنم ايتمشدر . لسانى اوقدر اى دكلدر؛ فضله محولدر . « ليال كريزان »ى شايان دقت بعض اشعارى احتوا ايدر .

غروبدن صوكره

اقشام اولمش .. كونش غروب ايلر ،
سينهٔ افق ناشم اوستنده
آچيلير ، نازنين وشرمنده ،
دسته حالنده آتشين كللر .

بوتون عالم سكون وخوابه وارير ،
كسيلير قوشلرك ترانه‌لرى ،

قالماز اورمانده هیچ حیات اثری ،
ظلِ دامان لیل ایله قارارر .

آفتابك جمال کریانی ،
طولاشیر حزن ایله بیابانی ؛
شبك آغوشنه دوشر ، اغلار .

دامن لیله کیزله‌نن اجرام
بولمه‌دن بر دقیقه‌جق آرام
سرپیلیر آسمانی یالدیزلر . . .

ییقیق کوی

ییغین ییغین بوتون انقاض آشیان منظور
رمیده کویجکلرك سینهٔ شکافنده ؛
بش اون دقیقه مقدم اویوردی مست حضور ؛
اوشمدی حالت نومید انخسافنده .

زواللی کوی ؛ نه فلاکت ! چولوق چوجوق عریان
قوشار حرارت نوشین بستریله مدام ؛
پنبده کلبه‌لر اولمقده حفرهٔ لرزان .
وبش دقیقه‌ده بر رعشهٔ قضا انجام

ایدر کوکللره مدهش قیامتی اخطار ؛
چاتیردیلر طوپولور ، هر طرفده واویلا . . .

بیقیق بر او دیواردن چیقار انین بکا ،
یا بر صیدر ازیلمش یا سالخورده زار .

بو هرج و مرج فجاعتنمون محشرده :
شویانده بر قادین آغلار ؛ او گنج ، بر مادر ،
معطاف چشمی اونك بر خرابه‌در مقبر ؛
حیات مرده‌سی مدفون طورور او مقبرده .

صعود ایدن اودومانلر برر سحاب عظیم ،
ایدر تهور ارضی ملکلره ایصال ؛
شو قریه بویله نه‌دن اولدی پایمال جلال ،
چولوق چوجوق ایدییورلری خالق تکریم .

محمود پاشایه

سیاه بر کیجه . . بر صمت اخروی مزار ؛
بیقیق دوکوك بوتون اولر غنودهٔ اسرار
شکسته پنجره‌لر پرده پوش ، پر خولیا . . .
ضیای رؤیتی سونمش عیون نابینا .
او اولرك طیشی صمت سیاه ایله مستور ؛
درونی آتش حمای هجر ایله محرور .
گزر صوقاقلری هر شب کلاب استبداد ؛
چیقار غنوده بر اودن « بابام ! » دییه فریاد ؛

زواللی مادر بدبخت اچین اچین آغلار ؛
صالنجاغنده اویانمش یتیمنی صاللار .
أشندن آیری دوشن قوش کبی اونالنده ،
تظلماتی دویولمقده نینی حالنده ،
او انده عائله‌نك رهرو پریشانی
آشار پولیسلر ایله آتشین بیابانی ،
یا قانلی مرمره‌نك سینه‌سنده مدفوندر ،
لب وداعی چوجوق بوسه‌سیله مشحوندر ،
بوتون او والده‌لر ، طوللر ، اختیار بابالر
سنك حیاتکه وقف امید ایدوب آغلار .
ضعیف بر نفس زارك ، ای بویوك انسان ،
اینان که سینهٔ ملتده برحیات نهان ،
فراش موته اوزاندکده ایتمدك رجعت ؛
بوکون پلوته‌ده أیلر ثباتکه حیرت ! . . .

مانشك ساحلنده

ای دکز ، ای محیط حسیات !
ایکله‌یور ایشته بر شکسته حیات ...
قوملو ساحللرکده بر خولیا ،
آغلارم بی سبب ، تك وتنها .
بوکیجه پك غریب حالك وار ،

اکلاشلماز بر انفعالك وار !
چارپینوب چیرپینان حزین موجات ،
پارچه لانمش قلوب بی هوسات،
ابدی شهقه‌لرله ایکلرلر .
عکس ساحل نوازی دیکلرلر ؛
اویله کهواره‌لرکه پر هیجان ،
طفل سودا ایچنده‌در نالان .
نقل ایدوب ماجرای اعصاری ،
تتره‌دیرلر نجوم بیداری .
آغلا ، ای قلب کائنات دکز ،
ینه قالدق سنکله باق ایکیمز .
آه بیلسه‌م شو ماه شیونمی ،
بو کیجه غملی بنمی‌یم ، سنمی ؟
ای حزین بحر ماهتاب افسر ،
کیجه‌لر پك قیصه ، اوزون کونلر !

هرطرف خسته ، هرطرف صولغون ،
چهرهٔ کائنات پك یورغون .
افق هجرانده ماه خولیا چین ،
صاری برکل ناصلسه اویله حزین .
هر طرف پر سعال سینه خراش ،
بوکیجه کائنات اسیر فراش .
متورم بهار خنده نقاب ،
بوتون اشیاده احتضار شباب ،

هانی او الکی خنده‌لر ، کللر ؟
نرده قالدی اونازلی بلبللر ؟..
قعر مشجرده آغلایور بریسی ،
نو بهارك حیات ماضیه‌سی .
اوتمه ای طائر فغان مغبر ...
کیجه‌لر پك قیصه ، اوزون کونلر !

بر بویوك خسته خانه‌در بوجهان ،
بشریت ایچنده ناله کنان .
هر طرفده قوافل افراد ،
چارپینوب چیرپینیر ، ایدر فریاد .
قوشوشورلر سراب امیده ،
چالیشیرلر حیاتی تسعیده .
هپسنك سینه‌سنده جوشغونلق ،
هرشیئك انتهاسی یورغونلق .
آسمانه آچیق طوران اللر ،
صانکه بوشلقدن اشتکا أیلر .
قاره طوپراق : بوبر فراش ممات ،
نقرات بشر : نجات ! نجات !..
ای دکز ، جوشش فغان اثرك
اولیور دمبدم زواله قرین .
قایالرده شکسته شهبالك ،
طالغه‌لرده فغان سیالك .
هر طرف خسته ، هر طرف بیتاب ،

چوکیور ارضه برسکون خراب .
باشلایور ایشته انفلاق سحر ،
کیجه‌لر پك قیصه ، اوزون کونلر !

عایشه‌جك

چولوق چوجق ، بوتون أوخلق برکنیش اودانك
هوای سردینی تسخین ایدن کوچوك صوبانك
باشنده سویله شیورلردی پرنشاط وسرور ؛
زمینه قطره فشاندی سحائب مغتور ،
ظلام ایچنده سوقاق ، تازیانهٔ باران
ایدردی ضربهٔ سردیله جاملری لرزان ،
سدیرده والد مشفق ، یاننده مخدومی ،
چیتیر ، پیتیر قونوشوردی لسان معصومی .
کوزنده کوزلکی ، قربینتی بوحچه‌سی یرده ،
دیکیش دیکوب اوطورورکن ده‌کیرمی‌مندرده ،
چوجوقلری آلوب اطرافنه بویوك آننه
دییوردی أسنه‌یه‌رك :

— اوده‌ماویشم ، سودنه ؟

— ماصالمی سویلیه‌جکسك ، بویوك خانم بوکیجه ؟
بزم‌ده ایشلرمز بیتدی ایشته ایرکنجه .

چوجوق ، اوطائر پرنشهٔ ، پرکشای شتاب ،
کشاده بولدی اوکنده بر آشیان خراب .
ویرردی نشهٔ جنت بویاورو ، عائله‌یه ،
چکرده خاتمه هرشب اوکونکی غائله‌یه .

بونشه‌لی ، صاریشین ، ماوی کوزلو یاورملك
زواللی سودنینه‌سندن یارین جدا دوشوجك .
نه مشکلات ایله سوددن کسلدی اون کوندر . . .
قادیندن أوده کیلر پك زیاده ممنوندی ،
فقط بو آیریلشندن قادین‌ده محزوندی .
دوشونجه‌سی ارانیرسه ، کوینده عایشه‌جکی ،
نه حالده‌در عجبا شیمدی ؟.. آچمی ، عریانمی ؟
سزای سینه اولان غنچه‌سی پریشانمی ؟ ...

اولوردی بویله تفکرله مضطرب ، کریان؛
زمان زمان یوره‌کندن قوپاردی برخلجان ؛
قادینجغز بوکیجه هم کدرلی ، هم ممنون :
کوزنده کریهٔ شادی ، نظرلری محزون .
زواللی ، اوده‌کیلرله حلاللاشوب کیجه‌دن ،
وداع ایدوب کیده‌جکدر ، یارین صباح ایرکن .
— نه آغلایورسك آسودنه ، چوجوقمیسك سن‌ده ؟
کلیر قیزکله برابر قالیرسکز بنده . . .

— أوت خانمجغم ، ایسترسه‌کز صحیح اورایه
کیدنجه ، عایشه‌می بن یوللایم همان بورایه .

سزك ایچون کیجه کوندوزدعا ایدر دورورم ؛
بنم یاتمده قالیرسه سفیل اولور یاوروم .
زواللینك ، دها دنیایه کلمه‌دن پدری
شهید دوشوب بزی یاقمشدی آیریلق خبری ،
بنم قیزم حاماراتدر ، کوزلجه خدمت ایدر ؛
کلین ایدرسکز الله یتشدیررسه اکر .
ییوب ایچر ، کچینیر سایه‌کزده براوکسز ؛
اکر قباحت ایدرسه آزارلایك ، دوککز . . .
حیاتمی ایده‌رم بن فدا اونك یولنه ،
صاقین دوقونمایکز یاورومك سقط قولنه !

نوای هجران

اوزاق ، اوزاق ، متوکل ، یابانجی برکوشه ده ،
کناره شویله آتیلمش ، غریب ، بی‌سایه ،
که برك وباری پریشان ، نهال کریانم .
دویولمایور و دویولماز انین هجرانم .
آراشدیرر بنی اوکسز یووامده بی وایه
غریب یاوروم ایله برخیال پژمرده .

دییورمیسك : « بابا کل ! کل ! » قیزم هراقشام سن ،
سنك خیال یتیملکله آغلایورکن بن ؟ ...

کونش باتار ، داغلیر افقه هپ تخیل شام ،
بوتون مناظری تظلیل حزن ایدر ساکن ؛
اوزاقده براوودن چینغراق صداسی کلیر ؛
آقین آقین سورولر هپسی عودت ایتمه‌ده‌در .
قویونلری داغیلان برچوبان کبی دالغین ،
نه‌بکلرم یولك اوستنده بویله هراقشام ؟

آرارمیسك بنی بیلمم ، خجسته ، یاوروم سن ،
سنك خیال یتیمکله آغلایورکن بن ؟ ...

سیاه برکیجه ، اورمان سکون ایچنده اویور ،
جناح مظلمی آلتنده برکوچوك خانه .
یوقارده ، پنجره‌دن خسته برضیای فتور
باتار ؛ چیقار ؛ کورونور ؛ صانکه برستارهٔ دور ؛
قاووشمق ایسته‌یورم بن اودار هجرانه ،
براق ، یتر بنی أی افتراق ملعون ، طور !

کورورمیسك بنی رؤیاده بعضی یاوروم سن ،
سنك خیال یتیمکله اویقوسز کن بن ؟ ...

بلبل

سکوت ... هرطرف آسوده ؛ بریشیل اورمان ،
ایچنده بن دولاشیردم ، مکدر وتنها ؛

بشیل قانادلی آغاچلرده کیزلی پرخلجان
آچاردی افق نگاهمده روزن خولیا .

شو نازنین قورویی هانکی ماتم دلدار
کثیف سایهٔ حزنیله أیله‌یور غمکین ؟
نسیمه همسر اولان نازلی برشمیم بهار
تخیلاتمی تعطیرایدردی ، سوداچین .

حزین ، حزین دوشونورکن درون مشجره‌دن
دوکولدی روحمه بربلبلك فغانی همان ؛
بوصانکه شِهقهٔ لَیلِ وداعِ مُغبَرِّدی .

بوتون وجود طبیعت او آنده اورپردی ،
یاواشجه روزنافقی آچوب هلال مسا
اغاچلرك اراسندن کوروندی ، پرخولیا .

حسین جاهد بك

عثمانلی تاریخ ادبیاتنده اونوتولماز اسملردندر . فکرت دور ادبیسنك اك مبارزواك غیور بر ذکاسی اولان حسین جاهد؛ افکارنده‌کی، اسلوبنده‌کی متانت وصافیتله کسب تمایز ایدر . رومانجیلغه؛ وفا اعدادیسنده بولوندیغی صره‌ده باشلامش، «نادیده»یی اوزمان یازمش ایدی .

مکتب ملکیه‌دن ایکنجیلکله نشأت ایلدکدن صوکره خدمت معارفه کیره‌رك اوراده‌ده بوتون غیرتیله چالشمش ، وفا اعدادیسی مدیر معاونلکنده ، مرجان مکتبی مدیریتنده ــ محیطنك دارلغنه رغماً ــ بر خیلی اصلاحات وتجددات کوسترمشدر .

دور مشروطیتده؛ اك زیاده حریص اولدیغی حیات مطبوعاته طنینیله آتیلوب ساحه‌ٔ مساعیسنی توسیع ومنافع ملیه ووطنیه‌یی مدافعه‌یه وقف حیات ایلمشدر. «حیات مخیل» ی؛ ادبیات وحکایه نویسلك نقطه‌ٔ نظرندن مخلد بر اثردر، دیه‌بیلیرز .

حیات حقیقیه صحنه‌لری ؛ معماسنه موافق اولوب حیات بشریه‌نك رقیق ، علوی صحیفه‌لرینی ترنم ایدر .

« غوغالرم » بالخاصه شایان مطالعه ، تاریخی بر مجموعه‌ٔ انتقادیه‌در ؛ ده‌قادان نام مزیفانه‌سیله خصما طرفندن زمره‌ٔ شبان ادبایه صاوورولان بر سوری غلیظ هزیانلره؛ بر صبر مدید و متوکلانه و فقط بر ادای واقفانه وجسورانه ایله ویریلان جوابلری اوراده اوقویه‌رق اوزمانکی عالم ادبیات حقنده بر فکر پیدا ایده‌بیلیرز .

کلیات صرف ونحوی موجود قواعد کتابلرینك اك ایسی اولوب بونکله لسان عثمانی‌یه ایتدیکی خدمت پك بویوکدر .

حیات مخیل

بوشیمدیکی عالملردن پك اوزاقلره کیتمش ایدك؛ ماضی ایله ارامزده ابدی فیرطنه‌لرله جنکاه‌شن بویوك دکزلر واردی .

شمدی هرشی یکی ایدی ؛ حتی قلبلرمز ، حتی حسلرمز ، حتی ایلك کونلرده قبهٔ صاف ولاجوردیسی آلتنده مسافر اولدیغمز سمای مکوکب بیله یکی ایدی . شوچمنلرینی چیکنه‌دیکمز طوپراقلر ، افق اوزرنده ترسم ایتدیکنی کوردیکمز اورمانلر ، رهکذارمزی تعطیر ایدن چیچکلر بیله یکی ، باکر ایدی . وبو صاف و معصوم طبیعتك سینهٔ مشفقنده بزم ایچون یکی باشلایان بو حیات ، ــ آه ، بوحقیقته اقتران ایتمه‌یه‌جك حیات مخیل ! ــ بالخاصه بو حیات معزز هپسندن یکی ، هپسندن صاف و طبیعی ایدی .

کویمزی ، ساحلك اك شیرین ، اك سویملی بر نقطه‌سنده انتخاب ایتمشدك . اطه‌مزی احاطه ایدن بحر خروشانك هیبتلی دالغه‌لری بزم ساحلمزه کلنجه‌یه‌قدر ایله‌ریده‌کی قایالره چارپارق قیریلیردی .

وبرر الماس کبی پارلایان بیاض ، تمیز قوملرمزی خفیف حشیرتیلرله تهزیز ایتدیکی زمان ، ظن ایدردك که بو عمان بی‌پایان شو ایصسز ساحلك هپ بر حس اخوتله برله‌شن غریب‌الدیار مهمانلرینه بر ترانهٔ تبریك و تشجیع اهدا ایدردی .

ذاتاً بوتون طبیعت بزه بو حسن قبولی کوسترمشدی : جسیم اورمانلرك نسیم مفرحهٔ تودیع ایتدکلری تودهٔ روایح ، برحس اغتراب

ایله اختلاج ایتمك ایستەین سینەلرمزه قوت بخش بردوای تسلیت کتیریر ، المریده چاغلایان صولر بزه جارتلر ویریر . قوشلر بزه برر نشیدۀ متانت اوقور، بوتون طبیعت محیطه ـ پاك وطبیعی برحیات ایله زنده ، فعال کورونن بو والدۀ مشفقه ـ بزی آغوشنه آلیر ، باعرینه باصار ، بودرین ، بو عمومی حیات ایچنده کدرلرمزی اونوتدورر ، اطرافده‌کی آهنك حیاته قاریشمق ، یاشامق ـ ، اوح ، سربستجه ، انسانجه یاشامق ـ آرزولرینی بزه ویریردی .

کویمزك اوکنده افق مواجك بیاض کوپوکلریله حسبحال ایدرکبی حال آشنا دوران رحیم وسالدیده ، بویوك بر آغاجك آلتنده ایللك اقشاملر طوپلاندیغمز زمان، یانمزده اویناشان پارلاق صاچلی سوکیلی چوجقلرمز ، متحیر کوزلرله باقدقلری جسیم وادیلرمزه ، دها جسیم اورمانلرمزه ، سمالرمزه دوغرو قوللرینی بعضاً آچارلر ، صانکه بونامتناهیلکلری روحلرینه دولدورمق ایسترلردی . وبو طورلریله‌ده بزه وظیفه‌مزی تجسم ایتدیریرلردی : اوت ، بو عزیز چوجقلر بویوتیله‌جك، بووادیلر ایشله‌نه‌جك ، چالیشیلاجق، دائماچالیشیلاجق ایدی ... ،

بز بو چالیشمه‌یه ابتدا کویمزی انشادن باشلامشدق . ذاتاً پلانلر حاضر ایدی ؛ بونلر اوزون اوزون مناقشات صمیمیه نتیجه‌سنده هپ قرارکیر اولمشدی . کوشکلرمز اویله بویوك ، مزین دکلدی . احتیاجاتمزه ، انجق احتیاجاتمزه کفایت ایده‌جك قدر کوچك ، قیشك فیرطینه‌لرینه دایانه‌جق قدر متین ، فقط ظریف ، سویملی ، ساده، بالخاصه ساده‌ایدی. هپسنده بررگویوك‌ایش‌اوطه‌سی، بررکوچوك صالون، چوجقلرمزه بررکوچوك اوطه ، بررياتاق اوطه‌سی واردی .

احتیاجاتمزیده ممکن اولدیغی قدر آزالتمشدق. ذاتاً سوسلی صالونلردن، غیر طبیعی، ملوث حیاتلردن قاچیوردق. بزی ساده، الزم، یالکز الزم اولان اثاث بیتیه ممنون ایده‌بیلیردی. بزبختیاراولمق ایچون یالدیزلی دوشه‌مه‌لره، ایپکلی خالیلره، آنتیقه‌مصنوعاته مفتقر دکلدك. حس عائله، بورفاقت محبانه، سعی و غیرت بزی مسعود ایدییوردی. بربرمزك یاننده یاشامقدن، ذهنلرمزده انسانیت ایچون لایق کوردیکمز بر حیات ایله یاشامقدن، بربرلرمزی سومکدن، چالیشمقدن، چوجقلرمزی بویوتمکدن، بوصاف حیاتدن، بوساده حیاتدن ــ آه، بوحیات مخیل و معززدن ــ مسعود ایدك.

کویمزك اورته‌سنده مشترك بر بنا وار ایدی. بوراسی، هپمزی استیعاب ایده‌جك قدر کنیش بریمك صالوننددن، بینه بویوك برصالونله برکتابخانه‌دن ترکب ایدییوردی. صباح، اقشام بوتون عائله‌لر بو سفره‌نك اطرافنده برله‌شیردك. چوجوقلرمز یانلرمزه اوطورور، برولوله‌ٔ شطارت، برهوای صمیمیت ایچنده نشئه‌لی برطعام باشلاردی. خدمتجیلرمز یوقدی؛ هپمز بربرمزك خدمتجیسی، اسیری ایدك. هر اقشام بر عائله متناوباً ایفای خدمت ایدردی. وبویله سودکلرمزك برایشنی کورمکده، اونلرك طباقلرینی قالدیرمقده، یمکلرینی ویرمکده آیری بر لذت، درین بر مسرت دویاردق. صوکره بالقونده قهوه‌لر ایچیلیر، لطیفه‌لر تمادی ایدردی. صالونه چکیلدیکمز زمان شطارتلی محاوره‌لر آره‌سنده کویك حیاتنه متعلق مسئله‌لر حل ایدیلیوریر، هرشیدن بحث اولنور، صوکره براز پیانو چالنیر، براز شعراوقونور، ساعتلرك طیراننددن بی خبر قالینیردی. کوچوك ملکلرك پاك نظرلری مخمورلاشه‌رق کوزقپاقلری دوشمکه باشلادیغی زمان آرتق آکلاردق که

وقت مفارقت كلمشدر ؛ عادتا درين تحسرلرله وداع ايدر ، آيريليردق ، هركس چوجوقلريني النه ن طوته رق كندي واسنه چفت چفت دونردي ،

خسته چوجوق

ايلك دفعه كنديسني كوروشم ، صيجاق بر بهار كونشنك اطرافه حيات وامید ويرمك ايسته ين برفيضان ايله پارلاديغي براق ومتبسم برمايس كونده ايدي . كونشه قارشي عاطلانه سريلن كوپكلرله ، بعض يرلرده طوپوقلره قدر چيقان توزلرله قارشيكي ويرانه يه دوكيلو ويرمش اسپرونتيلرك پيس قوقولريله دولو اولان بوتنها سوقاقده ، اسكي يامالي بربلديرمه كيمش اختيار برقادينك قوجاغنده قالين خرقه لره كوملمش ، كونشه ، برپارچه حياته قارشي قاپينك اوكنده ياتيوردي ؛ كوز اوجيله كورديكم ، زياده باقمقدن اجتناب ايتديكم بولوحه نك خيالمده مرتسم اولان تأثيرالمناكندن قورتلمق ايسته يوركبي عادتا قاچمشدم .

فقط صاپ صاري چهره سي ، برر بادم كبي سوزلمش چكيك قره كوزلري ، اودونوق ، بولانيق ، هيچ برشي افاده ايتمه ين فرسز كوزلري ، پاموقلي خرقه لر ايچنده بيله ايچينمه سندن قورقولان ، أريمش ، قديد اولمش وجوديله بوچوجوق ، بش آلتي سنه لك سفالت عمريني خنده ناك كونشك حيات ويرمسي مأمول شعاعلرينه يايان بوزواللي عليل كوزمك اوكندن آيرلمايردي . قلبمده ، روحمده برنقطه واردكه أزلمشيدي ؛ آغلايوردي ...

*
* *

صوکره اونی چوق دفعه کوردم : اوپیس سوقاقلك توز بولوطلری ایچنده کونشك بی مروت شعاعاری آلتنده کندیسنه ساعتلرجه حیات دیلندیریبورلردی . فقیر وپژمرده قادینك ، بویوك والده‌نك کوزلرنده صانکه کریان برافادهٔ اشتکا واردیکه هیچ شبهه‌سز یاوروسنی صاف هوالی بر صیفیه‌یه کوتوره‌مه‌مکدن ، بوامیدسزلکدن ایلری کلیوردی . فقط اونك ، رنکی کیتدکجه قویولاشوب کیرله‌نن ، بوینی کیتدکجه اینجه‌لشوب بوکولن ، یوزینك کمیکلری کیتدکجه ترسم ایدن چوجوغك ، او هیچ بریری یاشامیان بی نصیب حیاتك کوندن کونه‌سوزولن ، دونوقلاشان کوزلرنده هیچ بر معنی یوقدی ؛ اوبزم دنیامزه‌ده‌ر بندن ، عدمدن باقیوردی . بوتون اطرافنده کیلره ، بوتون اوستنده اغلاشانلره اوقدر بیکانه ایدی .

فقط ، ای مترقب فنا اولان طفل علیل . . . قلبمك شوجانسز امیدلرینه ، صولغون امللرینه نه حزین مشابهتك وار . . هرکون سنی کونشك لاقید شعاعلرینه بی فائده عرض ایتدکلری کبی بن‌ده هرکون قلب مفتوریمی لاقید نظرلره قارشی بی فائده تحلیل ایدییورم . سن هرکون استانبولك تنها ، ایصسز بر سوقاغنده مماته بر خطوه دها تقرب ایتدیکك کبی ، متروك ، مغبر ، زواللی قلبمده‌ده هرکون بر امید دوشیور ، بر امل سونیور . . . .

دوقتورك اوطه‌سی

ابتدا کوچوك ، قسوتلی بر اوطه‌یه آلدیلر . یر بولمق مشکلدی . ایری ، قانبورلاشمش وجودینی شدتله صارصان اوکسوروکلردن براز وقت بولان اختیار یاننده سیاهلر کیمش برقادینه ، ایته‌رك یر آچدی

اوطه‌ده اون قدر بکله‌ین واردی . هـواده الیم بر دورغونلق قلبه باصیوردی ؛ هپ صوصیورلردی . یالکز اوکسـوروکلی اختیارك خرلتیلی نفسی بوسـکون مزعجی طیرمالایوردی . اراده ، صاغده‌کی قاپو اچیـله‌رق یوقاردن ، دوقتورك یانندن بری ایندکجه صره‌سی کلن تهـالکله قالقیور ، بوش قالان یری یکی کلنلر طرفندن اشـغال ایدیلیوردی . خسـته‌لرك دائمی شوکلوب کیدیشدن بو اوطه‌یه درین بریأس وحزن دوکولیوردی . صانکه هر کیرن چیقان نشـئهٔ حیاتی زهرله‌ین مصیبتك بر قسمنی بورایه بولاشدیرییور، فتور وغم کیتدکجه آرتیوردی .

یوقاریده دوقتورك قاپیسی قارشیسنده ، کتبخانه‌سـنده ایکنجی انتظار دهـا مؤلم ایدی . مقدرات حیات حقنده دوقتورك آغزندن همان بر آز صوکره صادر اوله‌جق حکمك تخیلی اعتدال دمی اخلال ایدییوردی . بوراسی بوتون بوتون بر سکونته بوغولمشدی . دورلو دورلو حسه‌لقلرله، فلاکتلرله، کوز یاشلریله مشبوع کبی حس ایدیلن هواده بر خائن سسسزلکیله انسانك جکرلرینه صوقولان أولومك مخوف قانادلری تیتریور کبی کلیوردی . وقابی آچیلدقجه آشـاغیدن عکس ایدن اوکسـوروکلی اینیلتیلر بوبارد سکوت ممات ایچنده بوتون بوتون بویویه‌رك آیاقلر آلتنده بکله‌ین بر مزار خشیتنی ویرییوردی.

دوقتورك اوطه‌سی بوهراسی تزیید ایدییوردی : شاشیران نظر ، نه اولدقلرینی بردن بره فرق ایده‌مدیکی اوفاق تفکلرله دولوراف اوزرنده بر قفا اسـکلتنه تصادف ایدییور ، درین بر فلسـفهٔ عدمله متبسم کبی دوران ، بوتون تداویلرك ، بوتون امللرك هیچلکنی بر سیکینت مستهزیانه ایله هایقیران شو انسان باشندن آیریلامیوردی .

شیمدی دوقتور ، اوزون صاندالیه یه یاتیردیغی خسته‌سنی دیکله‌یوردی . شو مستهزی قفانك بوش کوزلری آرقه‌سندن فرصت کوزتله‌ین اولومك آغوش باردنده یوق اولمامق حرصیله ، اونا قابل اجتناب بلیه‌دن قورتولمق امیدیله شو عینی صاندالیه‌یه بو کونه قدر ، مأیوس و امید پرور ، اوزانان یوزلرجه حیات دیلنجیلرندن شبهه‌سز بر چوقلرینك بوکون طوپراق اولدقلرینی دوشونمکدن قلبه سوزولن قهر ممات آلتنده آق صقاللی دوقتورك میال تزلزل وجودنده تجسم ایدن قدرت بشرك ضعفی ، کفایه‌سزلکی بوتون آجیلغی ، بوتون امیدسزلکی ایله محسوس اولیور ، اشاغیدن عکس ایدن اوکسوروك سسلری ، خسته ایکلیتلری ممات ایله قارشی‌قارشی‌یه کلینن بومهیب اوطه‌ده بوتون بوتون بویوبه‌ك تکمیل بشریتك سفالت حیاتیه‌سنه ، پرعجز و ناتوان ، بو تمثال تشکیل ایدییوره‌ی .

محمد رؤف بك

ثروت فنونله باشلایرق تكامللی برحیات یشایان ادبیات جدیده‌نك منور بر عضوی ده محمد رؤف بكدر .

رؤف بك ١٢٩٠ ده استانبولده طوغمش ، پورتسموت مكتب بحریه‌سنده اكمال معلومات ایلمشدر .

محمد رؤف ؛ روح بشرك الك مغلق درینلكلرینه نفوذ ایتمش ، فلسفهٔ حیاتی پك ای تشریح وتحلیل ایلمش برادیبدر .

اسلوبی ظریف و متین ، افكار وحسیاتنده درین براصالت ورقت واردر.

« ایلول » ی رومانجیلق صنعتنك یوكسك برموقعنی اشغال ایدییور . فكرمزجه ، محمد رؤف ، بو مسلكنی اثریله استادی خالد ضیایه بیله تفوق ایتمشدر .

سیاه اینجیلر ، احتضار ، عاشقانه ، پنجه ، فردی وشركاسی (پیه‌س) جملهٔ آثاریدر .

مهتاب

دكز قارشیكی ساحلك قوملری اوستنده دالغین دالغین نفس آلیور ، منظره مخمور بر سكون تام ایچنده طلوع قمری بكله‌یور ؛ یواش یواش تكاثف ایدن ظل ارض بكمقوزك اوستندن نبعان ایدن

صباح نورلرینه بکزر بلورین اتاعلرله کیجه‌نك اشباحه ویردیکی قشعر مذلم لرزان اوزرینه بر سطح انوار چکیور ؛ دکز زیبقی بر رکود ایله خاموش ، پرخواب و سکون ؛ یالکز دالغه‌لر ، اوزاقلرده درین درین ایکله‌ین دالغه‌لر . . .

بردنبره چهرهٔ قمر انفلاق ایتدی . پاك و مخمور ، سمانك بوتون نجومی زرین بر تبسمله تتره‌شدیلر ؛ صولرك اوستنده پرنور خنده‌لر ترنمه باشلادی . سواحلك سکون مغمومانه‌سنه بر وقار ملول کلدی . قمرك کیتدکجه بیاضلاشان ضیاسی ، کیجه‌نك کیتدکجه لاجوردله شن ظلمتی ایچنده یکی کوی دوبه‌سنك یشیل ضیالری مائیلاشیور ؛ امور برنده‌کی قرمزی ضیالر ساکت برنکاه رجا کبی باقیور ؛ قمرك ضیاسی او قدر دونوق‌که دومان ظن اولونور ، بر مهتاب دکل برهاله . . .

آه‌بکا بوکتوم مهتاب دوقونیور ؛ صرف نوروجوهردن مهتابلر ایسته‌یورم ؛ یاخود یوق ، ظلمتلر اولسون ؛ هیچ بر نکاه ضیا ایله تیتره‌مه‌مش صاف ظلمتلر اولسون ؛ هیچ بر انین بشرله صیزلامامش ازلی سکونتلر اولسون ؛ کیده‌یم ، انین آماللی اوراده ایکله‌یم ، مرده زاد امیدلریمی اورایه کومه‌یم .

باران بهار

برکون کلیر ؛ مزین آغاجلر ، شوخ چیچکلر ، یشیل چایرلر بر نفحهٔ منجمدهٔ شتا ایله قورویه‌رق ، صوله‌رق ، صاراره‌رق خراب اولورلر ؛ یاپراقلر دوشر ؛ چیچکلر تورم ایدر ؛ چایرلر چانلار ؛ طبیعت اولور ؛

فقط صوکره بر کون ، خنچلی یاغمورلردن صوکره ینه بر کون بو اغاچلر ، چیچکلر ، چایرلر تیتره‌شه‌رك سرپیلیرلر ؛ بر حیات نو، بر رعشهٔ زندکی ، بر طراوت امل کلیر : یکیدن بهار اولور .

بنم ده‌مزین امیدلرم ، نهایتسز املرم ، کیزلی کدرلرك ، غیرمحسوس الملرك دست قهرنده قورودی ؛ صولدی ؛ صارالدی : روحم اولدی .

فقط بنم روحمك ، بنم بوزءاللی روحمك بهاری کلمیور .

بحر محیطده

هفته‌لردن بری تهورلرله ، کوپوکلرکه ، جوششلرله کورله‌ین دوءنلی دکزك حرص وغضبی ، بوتون قودورمش دالغه‌لرك ، غیظلی روزکارلرك تهورلری ، کوپوکلری ، جوششلری آرتق یورلمش کبی رهین احتضار اولمش ، بو سیاه وهول آلود نهایتسزلك ایچنده آرتق تسلیتسز ماتملرله اولویان روزکارك ، اولو اولو ایکله‌ین دکزك انین هجرانندن باشقه برشی قالمامشدی ؛ بر سکون ، بر سکون موت وشیون .

وبن ، اوراده کوزمك اوکنده مغموم مغمزم قارارن کیجه‌نك ، افقده برتاج خون آلود لکه ایله آغلایان غروبك قارشیسنده ، بوایکله‌یه ایکله‌یه بر نهایتسزلکدن کلوب بر نهایتسزلکه کیدن دالغه‌لرك آره‌سنده ظن ایتدم که ازلدن باشلایوب ابده کیدن برانین بشر ایچنده‌یم .

ابراهیم جهدی بك

ثروت فنون نشریات ادبیه‌سنده ابراهیم جهدی نام مستعاری آلتنده شایان دقت یازیلریله بزه کندینی طانیتان ادبامزدن بری ده سلیمان نظیف بکدر .

سلیمان نظیف بك ، بزجه ، نظمدن زیاده نثرده اثبات اقتدار ایتمشدر .

یازیلرنده ، هله منظومه‌لرنده آغیر براسلوب ، جبری برسعی ، برظلمت ورخاوت واردر . افکاری ، متین‌در . هویت ادبیه‌سنده رقت وشاعریتدن زیاده صلابت ویا تصنع آرامالیدر ثروت فنونده ، مجموعهٔ ابوالضیاده نشر اولونان آثاری شایستهٔ مطالعه‌در.

بهار منکسر

بتورم کبی بو یرده بهار
أریبور پرملال ، بی خنده ؛
حزن وحشتله آغلایان داغلر
منجمد بر فغانه بکزدمه‌ده .

بو محیط کثیف ایچنده بوتون
بو حضارت سیاه اولوب کیدییور ؛
حزن وحشتله آغلایان هر کون
عمرمزدر تباه اولوب کیدییور .

روحلر نشرایدر هوای بهار ،
فیض وتاب ربیع ایله ازهار
انکشاف ایله‌دکجه مستانه .

مست و ساکت طوررحیات ، فقط
بوسکوت کثیف ایله خلقت
بشرك آغلایور سفالتنه !

تکاثف آمال

مجادلات مدیده یله انطفایه قریب ؛
بوتون دقیقه‌لری عمرمك طورر مفتور ؛

فقط لقای ابدن کان شعاع غریب
ویرر حیاته بر انجلای دورادور .

تمایلات حزینی دل مکدرمك
ترانه زار شبابه دوکر طورر شیون ؛
بو تندباد تحسسله بن امللرمك
سقوطنی دویارم هر صریر خامه‌مدن .

کچن زمانلری عمرم کچر تخطرله ،
اوهای وهوی مسرت اویور بوماتمده ؛
یانار . . . یانار . . . یانارم سُوزشِ تحسّرله ،
سونرسه بلکه بو آتش سونر جهنمده !

اونك ملالی ایچنده بوغولدی امیدم ،
توحّش ایتمه‌ده‌یم شیمدی هر حقیقتدن ؛
بر احتمال خفی‌یه قوشار کیدر دائم ،
بودر نصیبی حیاتك فیوض خالقتدن .

او احتمال خفینك ظلالیدر شیمدی
اولان فضای خیالمده یأس ایله سائر ؛
فنا ایچنده بوغولمق ، یوق اولمق امیدی
نم بو وارلغمك اك کوزل امللریدر !

ابو الضيا توفيق بك افندي يه

استاد معالی نهادمز افندمز حضرتلرینی .

فضائل مبجله‌سنی کوچوك یاشمدن بری تقدیس و خطوات مساعیسنی دقت و حرمتله تعقیب ایتدیکم ذات سامیٔ ادیبانه‌لریله برمناسبت صمیمیه تأسیسی بنده‌لرنجه برنخبهٔ آمال ، بر (ایده آل) ایدی . تنزلا احسان بویوریلان جوابنامهٔ لطف اشتمال بر نعمت مخیله‌نك تحقق حصولی قدر مسعدت بخش حس وخیال اولدی . منتدارانه عرض شکران ایده‌رم .

یازی یازمقدن غنا ونفرت کلش اولمسی‌یك طبیعیدر . معشوقه‌سنی یادالارده ذلیلانه سورونور کورمك قدر انسانی هیچ برشی متألم ایتمز . بوحقیقت المیه ایله برابر یازمق ، ملول ومنشرح ، هرطبع نزاهتکار ایچون اسکات ناپذیر براحتیاجدر . خصوصیله طالعنك هرلطفنی وهرقهرینی بویوزدن کورمش اولان ابوالضیا توفیق بك ایچون .

اوت ، برنجی لئوپولد حقنده (منتخبات تصویرافکار) ده‌کی مقاله‌نك مبدعنی افندمزدن بالواسطه صورمش وجوابنی آیلرجه بکله‌مشدم . اعتقادمجه کمال بك مرحومك قدرت داهیانه‌سی اکثر آثارندن زیاده شو برقاچ سطرده کورونور . اوزمانه قدر مملکتندن خارجه چیقمامش ، وحتی هنوز مسلك ادبیسنی بیله تعیین ایتمه‌مش اولان یکرمی آلتی ، یکرمی یدی یاشلرنده‌کی برصاحب قلمك ، اوقدر جید وبلند افکاری ، اوقدر فوق العاده برلسان ایله (خصوصیله

لسانمزك قرق بوقدر سنه اولكی عناصر بیانی ایله) بوحادثه قارشیسنده (اك بویوك دهالرك بیله زمان ومكانه مربوط بولوندیغی) حقیقتی هیچ اولمازسه برمدت مبهوت وحیران قالیر . اثرك شناسی افندی مرحومه احتمال عائدیتی بوسببله خاطره تبادر ایتمشدی . اخطار سامیلرینه تشكر ایدر وقرق سنه اولكی احوال ادبیه‌مز حقنده احسان بویوریله جنی لطفاً وعد بویوریلان معلومات مفیده‌یه شدتله انتظار ایلرم .

كمال بك ، بزده ادبیات ایله سیاسیاتی مهارت وموفقیتله تألیف ایدن اعاظم ارباب قلمك اك بویوكیدر . عاكف پاشانك بر مقصد عمومیدن زیاده غیظ خصوصیسنه ، خادم اولان (تبصره) سی افكاردن زیاده لسانك تجددینه خدمت ایتمش، شناسی افندی مرحومك مقالات كزیده‌سی ایسه كمیتجه خلقك نه‌كوزینی ، نه‌فكرینی طویوره بیلمشدر . كمال بك ، معصرین وحتی اخلافنك اعصاب خرابندن برجریان حیات كچیردی. شجرهٔ یابسهٔ ادبه‌مداد فیاضی‌اویله برنسغ نوین اولدی، كه حالا اوسایه‌ده ادامهٔ برك‌واثمار ایدییور. ادبیات عثمانیه‌نك اعظم اولیای نعمتیدر . روان وخاطراتنه رحمت وحرمت اولسون .

لئوپولده دائر اولان مقاله‌سی — بنه اعتقاد حقیرانه‌مجه — (جزمی) سنه، (جلال)نه مرجح ایكن، همت انتخاب تحریرانه‌لرینه تصادفله دیریله‌مش اولسه‌یدی ، بالكلیه غبار نسیانه انقلاب ایدر ، كیدردی . حالبوكه اوبرقاچ سطر مخلد ، معاصرین واخلافنك حافظهٔ تبجیلنده مؤبداً یاشامغه مستحقدر .

كمال بكك اهمیتجه‌لئوپولد مقاله‌سنه معادل اولمایان برچوق آثاری آكلایان ، آكلامیان برچوق آدملرك محفوظی ایكن بومقاله‌نك

(منتخبات ت. و رافکار) صحائفندن باشقه بریرده کورولمه‌مسی عوا.لك ماهیت تقدیرینه کوزل برمثال اوله‌بیلیر . اوتقدیر عوام که « عوامی ممنون کوریبورم، برمناسبتسزلکمی ایتدم؟ » دیین فوکیرن پسیقولوژیسنی ایکی بیك بوقدر سنه اول ایجاز واعجاز ایله ارائه ایتمشدر .

کمال بك مرحومه دائر اوزونجه براثر تحلیلی یازمق اوته‌دن بری منوئ وجدانمدر . بوبابده متعدد اسباب سائقه ایله یالکز بر مانعه وار ! مانع اولان عجزمدر . سائقلره کلنجه : بومیانده ، مرحومك همان عمومنه قریب آثارمنتشره‌سیله برچوق نامطبوع اثرلرینی عادتا ازبرجه‌سنه اوقومش اولدیغمی وحیات ادبیه‌سنه دائر عاجزانه ، فقط صمیمی برچوق تتبعاتم بولندیغنی عرض ایده‌بیلیرم .

فکر تشبثده قدرت درجه‌سنده محدودحدر . عجزمی تعییب ایده‌جك اولانلر هیچ اولمازسه جرأتی تقدیرایدرلر. فقط افندمزکبی اودای کرامی احضار وثائق بویورمازلرسه کمال بك کبی برجهان ادیك تصویر واحاطه‌سی ممکن اولماز . خصوصیله بنم کوزم وخصوصیله بنم ادراکمله .

حضرت موسانكَ رب‌عزته قارشی (ان هی الافتنتك) دیمش اولمسی عزت ربوبیته ایراث خلل ایده‌مه‌مش اولدیغی کبی ، کمال بك مرحومك بیحدوعداولان بویوکلکلری حضورنده بعض کوچوکلکلری ده ... استغفرالله ! .. او دهای بلنده کوچوکلك اسنادی ... در . یالکز خوشه کیتمه‌ین بعض بویوکلکلری‌ده ... کوسترمك علوشاننه حرمتسزلك عداولونماز امیدنده‌یم .

ذاتاً بویله اولماسه انتقاد محروم استیفا قالیر . بوخوشه کیتمه‌ین بویوکلکلره عقلمك ایردیکی قدر بر ایکی مثال عرض ایده‌یم :

برقسم اصحاب ادب ، کمال بکك تشبیه و استعاره‌یی ذوق قارئی یوز جق درجه‌ده سوء استعمال ایتمش اولدیغی نقیصه عد ایدییور . و دییورکه : بو تشبیهلرك ، استعاره‌لرك شعشعهٔ سطحیه‌سی آلنده استناد ایتمك ایسته‌ین بعض فکر بوشلقلری واردر . بو نقطه‌دن یوروده‌جك بر تنقید پك‌ده قولایلقله رد اولنه‌ماز . فقط تمییز کمترانه‌جه کمال بکك اك بویوك قصوری سریع‌الانفعال اولماسیدر . غیظ و انفعالنك سوقیله یازدیغی شیلرده ـ شدت وصولتله یوکسکلرده اوچارکن قانادلرینی شاهقه‌لره چارپه‌رق قیران قارتاللر کبی ـ اکثریا کندی کندیسنی جریحه‌دار ایدییور .

بر ایکی مثال عرض ایده‌یم :

تخریب خرابات مقدمه‌سنده زواللی نورس افندی‌یه بر وصف غیرملحق اسناد ایدییور . هرنه اولورسه اولسون ، نورس افندی فاضل و انسانیتدن تجرید و تبعیده نامستحق برانسان کامل ایدی .

أمیل فاکه (تدقیقات ادبیه) سنك اون دوقوزنجی عصره عائد دردنجی جلدنده ویقتور هوغویی تشریح ایدرکن ، اخلاقنك اوصاف ممیزه‌سندن اوله‌بیله‌جك بعض مناقب خصوصیه‌سنی ذکر ایدییور . ویقتور هوغو کندیسنی کرسیٔ خطابتده کولونج بولمش اولان موسیو وویونك شتم غلیظ ایله آناسنه سوکمش و بعض اشعارینی بکنمه‌مش اولان موسیو نیزاردن اوتوز سنه صوکرا بالمناسبه ، دها دوغروسی بلامناسبه بحث ایده‌رك (موسیو نیزاره بکزه‌ین براشك آکیرییور) دیمشدر .

واقعا بویوك آدملرك ، هرشیلری کبی ، غیظ و عزملری‌ده بویوك اولور ، فقط امیل فاکه بو مناقبی ویقتور هوغونك دفتراعمالنه

حسنات شکلنده قید ایتمیور. نورس افندینك آثارینی تنقید ایله اکتفا ایتمش اولسه‌یدی، کمال بکك مهاجماتی دها مؤثر اولوردی. حال‌بوکه تخریب و تعقیبده‌کی بر ایکی هجوم، نورسك عشرت و جنتله ذاتاً متزلزل اولان هویت ادبیه‌سنی فضله صارصمیه‌جق درجه‌ده خفیف وسهل‌الدفعدر.

* * *

مجموعهٔ علیه‌لرینك اللی ایکنجی نسخه‌سنده‌کی مکتوبده (ویقتوریه‌ن ساردو) ایله کندیسی آراسنده برمقایسه تأسیس ایتمك ایسته‌ین برروس منقدینه فوق‌العاده حدت ایدییور. و بو حدت آراسنده [ساردونك سلستره قدر اوینانمش اثری اولمدیغی] دعوای عجیبنی میدانه قویور. تخمینمده یا‌نیلمیورسه‌م، بزده ویقتوریه‌ن ساردودن الك اول (سالنامهٔ حدیقه) ایله افندمز بحث ایتمش ایدیکز. بناءً علیه هرکسدن ایی بیلیرسکز که حالا برحیات اولان ویقتوریه‌ن ساردو کمال بکدن دوقوز، اون یاش بویوك اولدیغی کبی پیه‌سلری وبالخاصه مکتوب مبحوث عنه‌ده موضوع بحث اولان (پاتری) سی، اوروپا تماشا نویسلرینك آثاری میاننده الك چوق اوینانمش اویونلردندر. بوخصوصده ویقتوریه‌ن ساردویه معادل بر بختیار مؤلف، حتی اوروپاده بیله کوستریله‌مز.

(کوستاولانسون) ادبیات فرانسویه تاریخنده ویقتوریه‌ن ساردونك، رغبت ناسی جلب ایتمك مقصدینه مقتضیات صنعتی فدا ایده‌جك درجه‌ده صحنهٔ تماشاده‌کی موفقیتلره حریص اولدیغی برقصور اوله‌رق ذکر ایدییور، ایشته کمال بك مرحوم، سریع‌الانفعال

اولماسه‌یدی اوزاده بلاتحقیق بوسوزی سویله‌مه‌یه‌جك و بناءً علیه بوکون حقسز برتفاخرده بولنمقله بحق معاتب اولمیه‌جقدی .

*
* *

سوق انفعال ایله وجوده کتیردیکی اثرلرك بریسی‌ده (تخریبات خرابات) درکه سراپا محتاج تعمیردر . کمال بکه اولان حرمت‌وشکران تمیذانه محافظه ایله وینه حرمتله دینه‌بیلیرکه مرحوم ، تخریبده بیلدیکی مسائل قدر بیلمه‌دیکی مباحث ایله اشتغال و عادتا ضیا پاشایی مؤاخذه ایتمك ایسترکن کندی نفس بلند ماهیتنی هجوم و پامال ایدییور .

مثلا ، (سکت ملیح) کبی محسنات نظمیه‌یه ـ (ملیح) صفت صریحه‌سندن بالتعامی ـ (مناسبتسزلك) نامنی ویرمسی و (دامون) وزننده‌اولان (قانون) کلمه‌سنك (جهلون) وزننده استعمالی عروضاً قابل‌اولامیاجغی بولنده ، قواعد عروضه واقف اولوبده انشاد شعرده قاصر اولان بالعموم متوغلین اوزانی دوچار حیرت ایده‌بیله‌جك مدعیات غیر واقفانه‌نك درمیان اولنمسی پك غریبدر .

*
* *

مرحومك مصطفی رشیدبکه یازمش اولدیغی مکتوبلردن‌ایکیسنی‌ده بوراده موضوع بحث ایتمکدن منع نفس ایده‌میه‌جکم . بو مکتوبلر کمال بکك وفاتندن برقاچ سنه مقدم (بدایع‌الدنیا) نك برنجی جزئیله نشر اولنمش ایدی . برنجیسندن شو سطرلری عیناً نقل ایدییورم :

« ... کلمهٔ وصف ترکیبی بحثنه : کلمه‌لردن بکده قولای آکلایه‌بیلیرسك که وصف ترکیبی حقیقتده ایکی اسمی بربریله قلب ایده‌رك و صفیته نقل ایتمکدر . بو تعریفه کوره مفعول کبی ، صفت مشبهه کبی

فاعل کبی ذاتاً وصف اولان شیلرك تکرار وصفیته نقلی ایچون براسم ویا صفتله ترکیبنه نه احتیاج قالیر ؟...

« بنم تخریبده اسم مفعوللردن بحث ایدیشم موضوع دعوی اسم مفعول اولدیغندن ایدی .

« (فخامتموفور) نصل جائز دکلسه (بلاغت قائل) ویا (ملاحظه رشید) ترکیبلری‌ده آنك کبی معناسزدر ... »

بو مکتوبدن اون آلتی کون صوکرا یازیلمش ۲۶ ذی‌القعده ۱۲۹٤ تاریخلی ایکنجی برالفاتنادن‌ده شو سطرلری ینه عیناً نقل ایدییورم :

« (فخامتموفور) حقنده نه تحف شی صورییورسك. بو یاشده عنه‌می کتیردك ؟

« شویله‌جه (فخامتموفور) یازیلورسه اولا وصف ترکیبی اولماز. ترکیب اضافی اولور . ثانیاً او ترکیب اضافیده‌ده معنا بولونماز . ثالثاً موفور فخامته وصف اولاجق ایسه مؤنث اولماسی اقتضا ایدر ، رابعاً بر ترکیب اضافی صفت صورتنده قوللانیله‌ماز ... »

بو سطرلری کمال بك مرحومك یازمش اولدیغنده شبهه یوقدر، باشقه بریسی اولسه‌یدی وصف ترکیبنك ، حتی علی‌الاطلاق صفتك، اضافتك ، صرفده‌کی اسم فاعل و اسم مفعول صفات قیاسیه‌سی ایله نحوه عائد وصفت اولمالری قطعیاً غیر قابل اولان فاعل و مفعولك نه اولدیغندن بی خبر بر آدم اولدیغنه حکم اولونوردی . بر اعدادی مکتبنك اك غبی بر شاکردی بودرجه‌ده وقوفسزلق اظهار ایتسه مکتبدن چیقاررلر .

واقعا کمال بکك معالی شکار ادب اولان عنقای دهاسی ، لسانك

مسائل عادیه سیله اوغراشمغه تنزل ایتمه‌مکله مقدوح دکل ممدوح عد اولونور . وبو تقدیرده فطرتنده‌کی قدرت خارقهٔ ابداع ، خلقه دها زیاده ایراث حیرت ایدر . ذاتاً هر لسانك قواعدی بر درجه‌یه تکمل تشکلندن صوکرا بلغاسنك آثاری تدقیق وتحلیل ایله تدوین اولوندیغی معلومدر . احتمال که شکسپیرده او قدر خارقه‌لر کوسترمش اولدیغی انکلیزجه‌نك قواعد صرف ونحوینی بیلمزدی . فقط معلملك ایتمکه قالقیشنجه آدمدن وقوف ، معلومات ایسترلر . خصوصیله مرحومك کندی تعبیرنجه ـ (آدم اولمغه استعداد کوسترن رشید جك) ك مسئله‌یی دها ایی آکلامش اولدیغی شو مکتوبلردن آکلاشیلیورکن ، کمال بك تغلیط ایتمکده اصرار ایدییور . بوراده شاعراعظم عبدالحق حامد بکك شو کوزل سوزی خاطره کلمه‌مك قابل دکلدر :

« خطایی تصحیح ایچون ، نه‌یاپالم که ، اك بیوك خطا مصححدن صادر اولویور . »

* * *

تخریبات خرابات ایچون اصلندن دها اوزون بر انتقاد یازیلادقجه تعدیری قابل اولمایه‌جق بر مؤاخذه نامه‌در . جرأتیاب تحریر اولمق ایسته‌دیکمی عرض ایتدیکم اثر تحلیلده برتفصیل تدقیق ایدلمك اوزره بوراده یالکز بر فقره‌سنی دها نظر انتباهه عرض ایله تخریب بحثنه ختام ویره‌جکم :

تفعینك خراباتده مندرج برقصیده‌سندن :

ناوك فکرم ایدر تیر قضا کبی کذر
اولسه پولاد دمشقیدن اکر هفت اجرام

بیتنی بی رحمانه تنقید ایدرکن ، هر درلو نزاهت ادبیه دائره‌سنی تجاوزله (ککیرمك قدر مستکره) دییور. بودوغرو ولایقمیدر؟.. (ناوك فکر) ی (تیرقضا) یه تشبیه ایدن بر بیت، فخریه طرزنده‌ده اولسه ینه سویلنیر . خصوصیله یالکز اجرام سبعه‌یی دکل ، بالعموم مکوناتی یاروب کچمك فکرك شانندندر .

ضیا پاشا کبی پك محترم بر بویوك قارداشی بوقدر حقسز طعن و تقبیح ایتمه‌سنی هیچ بر سبب ، مشروع و مباح قیلماز . پاشانك وفاتندن صوکرا تصویر مشترکلری آرقه‌سنه یازدیغی قطعهٔ غرا ، او بلاغت عظیمه و مدحیه‌سیله برابر ، ینه بر ترضیهٔ کافیه دکلدر ظن ایده‌رم .

*
* *

عرفان پاشانك :

قبول ایتمز علو قدر وشانك شین رداصلا
دخیل درکهك غمدن امیندر یارسول‌الله

بیتی لطفاً، معناً، منطقاً تماميله مربوط ایکن، کمال بکك مکتوب مشهورنده (ایکی مصراعی یکدیگرینه ربط ایتمك ایچون زنجیرمی تحری ایده‌لم) دیمسی غریب اولدیغی کبی، اومکتوبده‌کی حقسز هجوملر یالکز شو بی‌گناه بیته انحصار ایتمکله‌ده قالمیور. واقعا عرفان پاشانك طالعسز بر مرسل الیهی اولدیغی اومکتوبدن باشقه حجت بقای نامی اوله بیله‌جك برمظهریتی یوقدر . فقط براثردن مخاطبی دکل، محرری مسئول طوتولور . علو جنابك اك یوکسکی ، دشمنلره قارشی اولونانیدر .

*
* *

شرقك اك بويوك شاعر حكيمی اولان ابوالعلاء معرینك سـوز آرامزده قالسین ـ پك كوزل بر قطعه‌ـی خراباته درج اولونمشـ : مقابل آتش افشان غیظ وتنفیر اولدیغی صیراده، مهددن لحد ه قدر حكیم استغناكار یاشامش اولان ، او بویوك شاعره ـ حاشا ثم حاشا ـ (خبیث صفتی اسناد ایدییور . بوتجاوزی شاعر مشار الیهك روح معالی قرینی عفو ایتسه بیله ، ازواح زكیه ، اسلاف و اخلاف ، چیركین بر حق ناشناسلق صورتنده تلقی وتأسفله تعییب ایده‌جكدر

نغمهٔ حیات

بر صمت ذی مأل تحیرله مضطرب ،
جوف حیات وشعری ـ كه مشحون كریه‌در ـ
موهوم بر صدای تحسرله ایكله‌دیر
بر نغمهٔ غریب
بر نغمهٔ مریضه‌یی بیك بستهٔ سیاه
چاز پار جدار تازینه لیل توحشك ؛
كوش خیاله آغلایان اهوال انتباه
بر كولكه‌در بوتون .
هر ظل بسته كاری سرود مشیتك
ایكلر ، ورهكذار اینننده جابجا
أیلر كن اشتعال
بیك هرج مرج مرك ایله برافق بی‌صما ؛

دیکلر بوهول خلقتی برنغمهٔ نوین
محظوظ وبی مجال !

اوژه‌ن دولا قرووا [*]

بر ابتسام نألمده کیزله‌نن فریاد
نصل دوکرسه لقای غمینه ابرسکوت ،
سنك‌ده دست بیانکده بیك سرود صموت
ایدر طبیعته رغماً حیاتلر انشاد .

بر اقتحام دهائیله روح چالاکك
ظلام شکی اوزاقلاشدیرر سرائردن ،
بوتون سرائر روحیه حشر اولور بردن ،
بلندر اوقدر قعر حس وادراکك .

سنك الکله طبیعت حیات ایدر انشاد ،
بور جهان سرائر پناه اولور مشهود ،
که روحلر اوجوشور هر یرنده پر هیجان ...

غریب فیضنه مظهر طبیعتك فرچه‌ك
مسیل حس وخیالك اولورکن ای استاد ،
ویرر تلاطم حس وخیاله شکل و وجود !

[*] فرانسه‌نك وبلکه بوتون دنیانك اك بیوك رسامرلرندندر [١٨٦٣ —
١٨٦٧]

حسین سعاد بك

حسین جاهد بكك بیوك قارداشی اولوب اوروپا مكتب ادبیسنك طانینمش چهره‌لرندندر. ادبیات، طبابت كبی منسوب اولدیغی ایكی رقیق، ایكی علوی صنعت؛ خاطرهٔ ملتده كندیسنه ایی بر موقع تأمین اتمشدر.

فه‌مینیست بر شاعر اولان سعادك ترنم اتدیكی پارچه‌لر، متحسس بر خیالك، رقیق بر حسك، حساس بر قلمك محصول مشتركیدر. حسین سعاد بك؛ حیات تماشاده‌ده موفقیتلر یشاتمقده‌در. صوك یازدیغی پیه‌سلری — مع الأسف آلان یتشه‌مه‌ین — عثمانلی سارالری، رومانلری طرفندن تمثیل ایدلمش كورمك ایستردك كه روح صنعت اكلاشلسین.

«لیالی كریزان» مجموعهٔ آثارندن بر قسمی احتوا ایدر.

هلال نو

اقشامك چهرهٔ ملالندن
بر حزین رنك آلیر جبال وقبور؛
كیجه‌نك لانهٔ ظلالندن
یاییلیر ارضه بر بخار حضور؛

هر طرف خوابه رام اولور ، مخمور ،
قالماز آفاقده حیات اثری ؛
تا کهان آسمانده دوراردور
برهلال نوك نگاه تری .

کورونور بر سحابه‌دن خندان ؛
اویانوب صانکه خواب خولیادن
بردقیقه دورر ، افول ایلر .

روح اشیا اولور اودم مقبر ؛
« سنمی آلدك ؟ .. » دییه بوتون داغلر
بربرندن سؤال ایدوب اغلار .

تابوت

ایکی ایپ پارچه‌سیله برتابوت
ایندیوردی مزارستانه ؛
دوریبوردق آیاقده هپ مبهوت
توکل جناب رحمانه ...

بیلوردم که بن اوتابوتك
نعش پاکیله برزمان .. یوق یوق
سویله‌مم ، سویله‌مم ، اونك محزون
ماجرای فلاکتی پك چوق ؛

صانکه بن بی خبر کبی بوندن ،
باقیوردم یابانجی حالنده ؛
کورمیورلردی برسورو انسان
کوتی برسروینك ظلالنده

ناکهان برصدای کرینده کرسینه
« طورمه اویله – دیدی حلالندن
« بر آووج طوپراق آلده ات سنده .. »

کچیورمیدی هیچ خیالمدن
اوستکه بر اووج تراب اتمق ؟ .
باق ، بوغمر سفیله روحم باق !

—

شوخیٔ نوبهار

کوزلردن اوچان نظرهٔ خولیا کبی مخمور ،
لبلرده کولن بوسهٔ شیدا کبی لرزان ،
سودای ربیعیسنه نالنده ومسحور
ایلر بوتون عالمی برشوخیٔ عریان
اولدقجه خرامان

اك تازه صبالر کبی اك صاف وطبیعی
حسلر پر صافندن اولور دللره پران ،

بر شوخئ الحان که ایکی شکل ربیعی
عرض ایلر اوهر ساحهٔ حضراده پرالحان
اولدقجه خرامان

یا شکل تزهرده : یاتار صحن چمنده
بر زنبق ریحان کبی آغوش سمنده ،
رؤیاسنه الحان دوکر اواره هزارك

یا شکل تأثرده : بر آسوده مزارك
اوستنده بوکوب بوینی بینوایه ومغبر ،
بر سنبل نالان کبی رقتله کولومسر .

جلال ساهر بك

ادبیات جدیده نك حساس ونزیه شاعری جلال ساهر ، یمن والی وقوماندانلغنده اقول ایدن اسماعیل حقی پاشانك اوغلی اولوب بیك ایکی یوز دوقسان دوقوزده استانبولده دوغمشدر .

رشدیه تحصیلنی اکمالدن صوکره وفا اعدادیسندن شهادتنامه آلمشدر . . فرانسزجه وعجمجه‌یی خصوصی معلملردن کوردی ، ادبیاته انتسابی پك اسکیدر . نمونهٔ ترقی مکتبنده ایکن کوچوجك مفکره‌سنك ، قلب معصومانه‌سنك ترجمانی اولان بعض پارچه‌لری رعشه‌دار اللریله معلملرینه کوسترر ، اونلرك نوازش مشوقانه‌سیله ساحهٔ مساعیسنی تقویه ایلردی . اکثر توزیع مکافاتلرده محصول قریحه‌سی اولان نطقلری اوقورکن طرز تبلیغنده کوریلن متانت ولطافت ، استقبالك پارلاق برناطقه پردازی اوله‌جغنی تبشیر ایدیوردی . اوحکم پك دوغری ایمش . بوکون کنجلر ایچنده جلال قدر شعر اوقویان نادردر ؛ دیسه‌ك مبالغه ایتمه‌مش اولورز . ساهر ؛ فه‌منیست بر شاعردر . حسی و بعضاً ده خیالی اولان آثاری اکثریا یکنسق اولوب برچوغی ملهمه‌لر تحت تأثیرنده یازلمشدر .

اسلوبی ساده اولمغله برابر ارا صره یوکسلیر . متین خیالی اوکا بعضاً شوخ ، پران شعرلر ، بعضاً مؤلم ، مأیوس فریادلر الهام ایدر . نظماله اشتغالی زیاده اولمغله برابر نثری دها قوتلیدر .

جلالك کذارش حیاتی ، طورافاده‌سنده بویوك تأثیر اجرا ایتمشدر . بومناسبتله ترنم ایتدیکی شعرلرك اکثریسی ترجمان حسیاتی ، وبناءً علیه صمیمی وطبیعیدر .

بیاض کولکه‌لر ، بحران ، سیاه کتاب ؛ ثمرهٔ تفکرات وتحسساتیدر .

بابامه

سن شیمدی اوچوللرده پریشان ومکدر
برطوپراغه قلب اولدك ؛ اوفیفای سیاهك
افاق جحیمندن أسن صیتمه‌لی ، قیزغین
روزکارلر اولور فوق مزارکده شناور .

افواج محیطات آچار قبریکه سینه ؛
پرخندهٔ مهتاب ، منور کیجه‌لرده
انوار کواکب آقه‌رق سطح زمینه
ایلرکیدر خاطرهٔ روحکه سجده . . .

اون اوچ سنه‌در قلبمك اوستنده مکدر
اوکسوزلکمك روحی قدر صامت وغمکین
برلیلهٔ یلدای عذاب اولمه‌ده ساکن .

یالکز سنی احساسی ایدییور قلبمه اکثر
تا اورده‌کی چوللردن أسن نغمهٔ ناری ،
تهزیز ایدییور روحمی برلرزهٔ ساری .

۱۵ تموز ۳۱۶

انین

نه‌چابوق صولدی رنك زمینك ،
ای بوتون برزواللی عائله‌نك
اك معزز نهال امیدی ؛
هانکی روزکارله اورسه‌لندکدی ،
نه‌ایچین بویله ناکهان قورودك ؟
شمدی سنسز یتیم اولان یوردك
قوقوسز ، کولکه‌سز ، تسلیه‌سز
صیزلایور ؛ برخیال یأس انکیز
کزییور افق ماتمده ، ملول . . .
ایتسه‌ده باشقه بربهار حلول
دوغامازسك ، دکلی ؟ سن تکرار ،
اولامازسك بوافقه سایه‌نثار ؟
چونکه آرتق یدی حریصانه
او رقیق ، اینجه دلك وجودیکی‌ده
طبیعایان ، قائدایان اوبور طوپراق . . .
آه ، سندن قلایدی برپاپراق ،
بر کوچك بوی مسکر ومغفل ،
برکون اولسه‌یدی عودتك قابل

ای معزز نهال نرم شباب ! . . .
قلبم اولمازدی بویله زار وخراب . . .

أولوم ، آه أی بوتون ریا وبالان
عالمنده یگانه دوغری اولان
غایهٔ مطلق ، أی سیاه پنچه !
سکا لایقمی ، سویله ، برغنچه ؟
بوقدر بکله‌ینلرك وارکن
اونی آلمق روامی أرکندن ؟ . . .

کانون ثانی ٣٢٦

افولك

یاپراقلر کبی صارارارق ، چیچکلر کبی ساقلك اوستنده بوینك بوكوله‌رك صولدك . یاوروم ؛ قوشلر کبی اینجه ، نازین، تیتره‌ك سسکله حایقیره حایقیره اولدك . یاپراقلرك ، چیچکلرك ، قوشلرك دشمنی اولان قیش سنك نازك حیاتکك‌ده دشمنی اولدی.

بوتون افقلر سنجا بیله‌شدیکی ، ماوی کوکلرك بولوطلانه‌رق آغلادیغی، کونشك پارلاق، حیاتبخش چهره‌سنی نظرلردن صاغلادیغی،

بوتون اشباح اوزرنده، حساس بر وجودی کزەن صوڭوق بر رعشه کبی روزکارلرك دولاشدیغی بر کونده، صوك سنەنك صوك کوننده سوندك، نور یاوروم؛ سنەنك صوك کونی سنك بدبخت حیاتكڭده صوك کونی اولدی.

أوت، یاپراقلر کبی، چیچکلر کبی، قوشلر أولدك قیزم؛ طبق قوشلر، چیچکلر، یاپراقلر کبی... اوتلر ناصل حسرت بهاره تحمل ایدەمیوب چابوق اولورلرسه سن‌ده هجران عاقبته دایانەمدك؛ یالکز ایکی آی اونك امید عودتیله صبرلانوب بکله‌دك، نهایت نومید، کندیکی أولومه تسلیم ایتدك؛ او سنی آلدی، سیاه قانادلری اوستنده یردن اوزاقلره، مجهول افقلرله محاط نامرئی بر عالمه قاچیردی.

او عالم، کیم بیلیر، بلکه بر عدن ارواح، بلکه بر اقلیم عدمدر!

أوت، صوك سنه ایله برابر أولدك، یاوروم؛ بر سنه دیوارلرده صاراروب صولدقدن صوکره صوك یاپراغی قوپاریلوب کندیسی دیشاری، سوقاقلره آتیلان اسکی تقویملر کبی سن‌ده جکرکدن، آه او ملعون مرضك دلیك، دشیك ایتدیکی زواللی جکرکدن قوپان صوك نفسکی بوتون سودکلرینك روحنه اوفله‌دکدن صوکره اولدك؛ و نعشك قارا طوپراقلرك قوینته آتلدی.

هر زمان بوینکده قاپانان آننه‌کك شفیق قوللری یرینه شیمدی طوپراغك سیاه قوللری سنی قوجاقلایاجق!

حیاتلری اطرافنده کیلر ایچین، حیاتلری کندیلری ایچین عذاب

اولانلر وارکن ، حیاتلری هرکس ایچین بربلا اولانلر وارکن اونلر أولمەدی ؛ قیزم ، بدبخت یاوروم ، سن أولدك . اونلر یاشارکن ، اونلر سوروکلنیرکن سن اولدك ، ملك یاوروم .

و هرکس ، بوتون سودکلرك ، بوتون سنی سوەنلر ، آننەك ، باباك ، بن و باشقەلری اغلادق . یاباجیلر آغلادی . هرکس آغلادی . ماوی کوکلر بیلە بولوطلانەرق آغلادی . افقلر سنجابیلەشەرك ، کونش کیزلەنەرك ، روزکار ایکلەیەرك اغلادی .. أوت هپسی آغلادی . بزده اغلادق ، اغلادق ، فقط ایشتە ؛ اوقدر ... چیلدیرمادق اولمەدك ، خستەبیلە اولمادق ...

یارین ینە ماوی کوکلر کولەجك ، کونشلو پارلایەجق ، افقلر آچیلەجق ، روزکارلر صوصەجق و بز اغلامیەجغز . شمدی قلبلرمزده هرجریحەدن دها وخیم برپارە حالندە قانایان ماتمك بیلەقاپاناجق ؛ وسنی خاطرلادیغمز زمان یالکز یری صیزلایەجق .

ملك یاوروم ، ایشتە انسانلر هپ بویلە ؛ ایشتە حیات هپ بو ... صاقین بزدن ایکرنمە ، اکر شیمدی سمادن طوپراغە باقیورسەك بزدن ارتفاعکی دوشون ، وبوسفیل ارضك سفیل ساکنلرینی عفوایت قیزم ..

کرید

سکابن هر نەزمان سوق خیال أیلرسەم
کورورسەم افق دماغمدە مکدر ، خونین

بر هیولاکه دوکر سمعمه صامت بر انین ؛
قاوورور روح‌المنا کمی مختفی برسم ،

بر هیولا که جبیننده مجادل ، مبهم ،
کولکه حالنده هپ انقاض هیاهای ستین ؛
ماوی امواج ابدی عاشقیدر سنیه‌سنك ؛
اوقور انظارمه هر زره‌سی مشخون الم

بر اوزون منقبهٔ پر هیجان
که‌درونده بوتون قان ، هپ قان .
بعضی پر غلغله : برصوت ظفر ؛

بعضی برصیحه : ندای عصیان ؛
بعضی پر ناله : انین مظلوم ؛
بعضی بر قهقهه ؛ بر خندهٔ یوم

یأس

ماتمی بر کونش افقلرمه
ینه نور سیاهنی صاچدی ؛
قلبمك ساق رعشه‌دارنده
ینه بر غنچهٔ سیاه آچدی .

آچارق خنده ، کل قنادلرینی
اوچدی آرتق لب ملالمدن ؛
ینه قیش کلدی ، کریه بارانی
دوکولور چشم پر لیالمدن

دها کنجم ، بهاره مشتاقم ؛
کولمك ، أکلنمك اك بویوك حقم .
چکیل ، أی چهرهٔ شتای عذاب !

نه‌قدر بکزه‌ییور یوزك اولومه ؛
دورما قارشیمده ، ایسته‌مم ، کلمه !...
کولمه یتمده ، أی صدای غراب !...

صوك